I 45628

ALMANAHUL PĂRINȚILOR '86

ALMANAHUL PĂRINȚILOR '86

„Trebuie să subliniez că înaintașii, părinții voștri, au făcut totul pentru a asigura învingerea orînduirii vechi, înfringerea fascismului, victoria în război și edificarea socialismului în patria noastră. Ei au avut multe greutăți de înfruntat, au trebuit să dea multe jertfe, dar nu s-au plîns niciodată — și au știut că, întotdeauna trebuie să facă totul pentru a asigura patriei noastre un loc cît mai bun în rîndul națiunilor lumii! Exemplul înaintașilor, al părinților voștri trebuie să fie veșnic în mintea și în inima voastră! Să vă conduceți și voi, în viitor, după principiile și modul de muncă și de viață al tuturor acelora care, de-a lungul secolelor, și-au dat și viața pentru existența națiunii române, pentru înaintarea spre progres și fericire a poporului nostru!“

NICOLAE CEAUȘESCU

T 45628

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

2022

93276

Strălucită afirmare a învăţământului românesc

ION TEOREANU

ministrul educaţiei şi învăţământului

Învăţământul contemporan din ţara noastră constituie una dintre cele mai importante realizări ale construcţiei noastre socialiste, o realitate profund înnoită al cărei ctitor este tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului. Locul şi rolul şcolii în viaţa şi munca întregii noastre societăţi se datorează secretarului general al partidului care a fundamentat o concepţie ştiinţifică unitară privind rolul şcolii în societate, căile şi mijloacele de perfecţionare continuă a activităţii ei în procesul făuririi civilizaţiei socialiste şi comuniste. O trăsătură definitorie a acestei concepţii, precum şi a acţiunilor practice întreprinse în ultimele două decenii pe tărîmul politicii şcolare o reprezintă **asigurarea dreptului la învăţătură pentru toţi copiii patriei,** fără deosebire de naţionalitate, fără orice îngrădire ce ar putea constitui o discriminare, crearea tuturor condiţiilor necesare pentru accesul şi afirmarea plenară a tinerelor generaţii pe toate treptele de pregătire.

„În Republica Socialistă România, educarea pentru muncă şi viaţă a copiilor, a tinerei generaţii, subliniază secretarul general al partidului, **a devenit politică de stat, constituind o preocupare de prim ordin a întregii societăţi. Acţionăm pentru ca toţi copiii şi tinerii să devină cetăţeni de nădejde ai patriei, pentru ca întregul nostru tineret să-şi însuşească cele mai avansate cunoştinţe din toate domeniile ştiinţei şi tehnicii, noile cuceriri ale cunoaşterii umane, să-şi formeze o concepţie înaintată despre lume şi viaţă, un amplu orizont de cultură".**

Drept urmare a acestei statornice preocupări, a îndrumării directe şi sprijinului permanent din partea tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, membru al Comitetului Politic Executiv, prim viceprim-ministru al guvernului, preşedintele Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului s-a scris, şi în domeniul învăţământului, un nou şi cel mai important

capitol din îndelungata istorie a şcolii româneşti: învăţămîntul preşcolar a devenit, prin organizare, cuprindere şi conţinut, prima treaptă a sistemului educaţional; a fost generalizat învăţămîntul obligatoriu de 10 ani, frecventat astăzi de toţi copiii ţării; s-a dezvoltat puternic învăţămîntul liceal şi superior, cu precădere cel tehnic şi agronomic; **au fost restructurate profund conţinutul şi desfăşurarea procesului instructiv-educativ;** a crescut populaţia şcolară, în intervalul 1965—1985, de la 4,1 la 5,6 milioane copii şi tineri, fiecare al patrulea cetăţean al ţării fiind cuprins într-o formă organizată de învăţămînt; a sporit numărul unităţilor şcolare de la 24 000 la peste 29 000, din care în mai bine de 3 000 învăţămîntul se desfăşoară şi în limbile naţionalităţilor conlocuitoare; pentru învăţămîntul de toate gradele suprafaţa construcţiilor realizate în această perioadă echivalează cu suprafaţa construcţiei a 10 oraşe fiecare, cu cîte 100 000 locuitori; au crescut, în acelaşi timp, de peste 2,5 ori fondurile prevăzute în bugetul de stat pentru finanţarea învăţămîntului; se tipăresc, anual, sute de titluri de manuale şi cursuri; la procesul de formare a tinerelor generaţii participă peste 237 000 cadre didactice, cu aproape 51 000 mai mult decît în 1965; întregul învăţămînt este gratuit. Sînt date şi fapte care evidenţiază, fără putinţă de tăgadă, grija permanentă pe care societatea noastră o acordă formării tinerelor sale vlăstare, caracterul profund democratic, cu adevărat popular, al şcolii româneşti contemporane. Străvechea aspiraţie spre lumină a devenit, astfel, o împlinire cotidiană şi de masă, educaţia, învăţămîntul fiind însumate în toate planurile, în toate aspiraţiile, în tot ceea ce poporul nostru prefaţează. Aceasta, în situaţia în care, pe glob, potrivit datelor UNESCO, numărul neştiutorilor de carte se apropie de un miliard.

Un alt aspect de importanţă fundamentală în care secretarul general al partidului nostru a adus contribuţii remarcabile îl constituie **orientarea învăţămîntului pregătitor de forţă de muncă spre domeniile prioritare,** punerea acestuia în pas cu cerinţele şi întreaga răspundere pe care o poartă în faţa societăţii. Dacă în urmă cu două decenii statisticile nu consemnează pregătirea elevilor prin licee industriale şi agroindustriale, astăzi ponderea lor în totalul elevilor învăţămîntului liceal reprezintă 90%; la învăţămîntul superior, procentul studenţilor care se pregătesc în specialităţi tehnice şi agrosilvice a crescut, în perioada respectivă, de la 40% la 66%; s-a dezvoltat învăţămîntul profesional. Toate acestea sînt mutaţii adînci, revoluţionare, determinate de dezvoltarea puternică a forţelor materiale de producţie, de cerinţele noii etape istorice pe care poporul nostru, România socialistă o străbat.

Preocupat, permanent, ca şcoala să asigure un nivel cît mai înalt de pregătire a tineretului studios, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a orientat atenţia factorilor din învăţămînt spre continua **perfecţionare a conţinutului procesului instructiv-educativ. „Nu trebuie să uităm nici un moment,** arată secretarul general al partidului, **că învăţămîntul — poate mai mult decît alte domenii — este un proces revoluţionar, care trebuie să ţină seama de rapiditatea cu care se dezvoltă ştiinţa, cunoaşterea umană în general. De aceea, avem marea răspundere faţă de ştiinţa românească, faţă de viitoarele cadre să facem totul pentru a asigura permanent, an de an, zi de zi, dacă se poate spune astfel, nivelul ştiinţific corespunzător întregului nostru învăţămînt".** În acest scop, conducerea partidului şi statului a adoptat în ultimii ani, cu o înţelepciune şi clarviziune pe care nu le putem îndeajuns omagia, un complex de măsuri menit să sporească capacitatea formativă a şcolii, să aducă, în prim plan, problemele de ordin calitativ care privesc conţinutul şi desfăşurarea procesului instructiv-educativ. Avînd permanent în vedere orientarea dată de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, potrivit căreia **„numai o foarte bună informare şi cunoaştere a tot ceea ce este nou în ştiinţă şi o muncă intensă de reexaminare critică şi creatoare a fiecărui program de învăţămînt şi a fiecărui manual sau curs, un deosebit discernămînt în selectarea cunoştinţelor predate pot asigura modernizarea reală a conţinutului învăţămîntului nostru de toate gradele".** Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului, cu participarea unor largi colective de cadre didactice, cercetători şi specialişti din producţie, a adus o seamă de îmbunătăţiri în conţinutul procesului instructiv-educativ la toate nivelurile de pregătire, o atenţie sporită acordîndu-se disciplinelor ştiinţifice de bază, de cultură generală şi social-politice, disciplinelor tehnologice, precum şi formării deprinderilor practice în meseriile, în profesiile îmbrăţişate de elevi şi studenţi. Ca urmare, la învăţămîntul liceal 54% din timpul de pregătire al elevilor este afectat studiului disciplinelor ştiinţifice de bază, de cultură generală şi social-politice, iar 46% disciplinelor tehnologice, de specialitate şi practicii în producţie; la învăţămîntul superior, 40—65% din timpul de pregătire al studenţilor este afectat disciplinelor tehnice de specialitate şi practicii în producţie.

În cadrul activităţii de perfecţionare a conţinutului învăţămîntului, a nomenclatoarelor de meserii şi specializări, s-a urmărit, îndeaproape, punerea în aplicare a indicaţiei secretarului general al partidului de a pregăti viitoarele cadre calificate **în profil larg,** care să le permită să activeze în orice sector al ramurii pentru care se formează. Realizarea unei asemenea pregătiri constituie o cerinţă importantă a economiei moderne, o condiţie primordială a creşterii rolului creator al omului în desfăşurarea producţiei, un principiu fundamental al însuşi comunismului, care presupune manifestarea polivalentă în cîmpul muncii a fiecărui membru al societăţii.

Definitorie pentru modernizarea învăţămîntului şi sporirea participării şcolii la viaţa social-economică este punerea în aplicare a ideii revoluţionare, formulată de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, privind integrarea

învățămîntului cu cercetarea științifică, producția și practica social-politică. „Numai împletirea strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția, subliniază secretarul general al partidului, **asigură formarea unor specialiști de înaltă calificare, capabili să îndeplinească orice sarcină, atît în producția materială, cît și în sfera activității spirituale". „Numai în acest fel, în cercetare, vom reuși să soluționăm mai rapid o serie de probleme, iar în producție să aplicăm într-o perioadă scurtă rezultatele cercetării în toate sectoarele de activitate".** Fundamentînd, principial, necesitatea integrării, urmărind, cu perseverență, drumul de la idee la faptă, tovarășul Nicolae Ceaușescu a orientat școala de toate gradele pe un făgaș nou, care o situează, și în această privință, pe poziții conceptuale înaintate. Astăzi, această idee-forță străbate, literalmente, întreaga concepție de organizare și desfășurare a activității instructiv-educative, întregul ansamblu de reglementări care privesc pregătirea și perfecționarea forței de muncă, funcționarea noilor structuri ale învățămîntului, ceea ce conferă principiului integrării putere de lege. Prin integrarea învățămîntului cu cercetarea științifică, producția și practica social-politică, s-au creat condiții mai bune de pregătire a cadrelor pentru toate sectoarele de activitate, de educare a tinerei generații prin muncă și pentru muncă, de creștere a aportului cadrelor didactice, elevilor și studenților la realizarea, împreună cu ceilalți oameni ai muncii, a unor produse materiale și valori spirituale, la rezolvarea unor sarcini de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică privind obiective importante ale economiei, culturii naționale și vieții sociale.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul alegerii sale ca membru titular și președinte de onoare al Academiei Republicii Socialiste România — cel mai înalt for științific al țării, **„trebuie să ne preocupăm permanent ca științele de bază — matematica, fizica, chimia, biologia — să se mențină la un nivel cît mai înalt, să se dezvolte continuu. În măsura în care vom ști să facem ca tineretul patriei noastre să-și însușească și să dezvolte aceste discipline, vom putea să stăpînim bine și toate celelalte discipline tehnice și astfel, vom putea ocupa un loc important în dezvoltarea științei românești și universale".**

O componentă esențială a gîndirii teoretice și activității practice a tovarășului Nicolae Ceaușescu în domeniul învățămîntului o constituie **creșterea rolului educativ al școlii,** a aportului său la formarea concepției științifice, materialist-dialectice și istorice, despre lume și viață, a convingerilor comuniste la tineretul studios. În repetate rînduri, secretarul general al partidului a subliniat faptul că, alături de celalalte mijloace și forme educative care acționează în cadrul societății, școala are un rol primordial în formarea concepției noi despre lume și viață a tinerei generații, în educarea comunistă a tineretului, acestei instituții revenindu-i înalta misiune de a sădi în conștiința generațiilor tinere idealurile nobile ale socialismului și comunismului, înaltul spirit de responsabilitate față de interesele supreme ale societății, să plămădească trăsăturile politico-morale înaintate ale tineretului, să modeleze fizionomia omului nou, cu un larg orizont de gîndire, cunoaștere și înțelegere, cu o bogată viață spirituală, cu o etică superioară. În spiritul acestei viziuni revoluționare, în procesul modernizării învățămîntului o grijă permanentă se acordă accentuării caracterului formativ, a funcției lui politico-ideologice și cultural-educative, amplificării potențialului educativ al tuturor disciplinelor de învățămînt, prin cuprinderea noilor teze și aprecieri din documentele de partid, din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu. Împreună cu organizațiile de copii și tineret, cu uniunile de creație, cu ceilalți factori educativi, școala de toate gradele se preocupă de educarea patriotică, revoluționară, a tuturor fiilor țării, punînd la temelia acestei activități cunoașterea trecutului de luptă al poporului și înfăptuirile prezentului socialist, cultivînd în rîndurile generațiilor tinere, de la cea mai fragedă vîrstă, dragostea nețărmurită față de patrie și partid, hotărîrea nestrămutată de a sluji, cu profund devotament, cauza socialismului, a apărării și independenței României.

Școala românească se mîndrește nu numai cu rezultate de prestigiu pe toate treptele și planurile activității sale, dar și cu **o minunată perspectivă de dezvoltare.** Potrivit prevederilor directivelor Congresului al XIII-lea al partidului, în cincinalul viitor urmează să se asigure, în raport cu programele de dezvoltare ale fiecărei ramuri, formarea profesională a unui număr de aproape 2 milioane persoane, îndeosebi pentru construcția de mașini, metalurgie, industrie minieră, petrolieră, chimică, a materialelor de construcții, agricultură. În acest scop, în treapta I a învățămîntului liceal vor fi cuprinși, în continuare, toți absolvenții clasei a VIII-a, din care peste 90% vor urma licee industriale și agroindustriale; în treapta a II-a, la cursurile de zi și serale, se prevede cuprinderea, la sfîrșitul cincinalului, a circa 60% din absolvenții treptei I; în învățămîntul profesional se vor școlariza, anual, circa o treime din tinerii ce absolvă 10 clase; în învățămîntul superior vor fi formați 146 000 ingineri și alți specialiști; în fiecare an, aproximativ 3 milioane de persoane vor fi cuprinse în programele de perfecționare a pregătirii profesionale; se vor moderniza toate laturile procesului de învățămînt.

Orientată, prioritar, către pregătirea și afirmarea personalității umane, către viața înțeleasă ca o permanență a valorilor generate de muncă, școala va situa, în continuare, în centrul preocupărilor ridicarea procesului de învățămînt la nivelul exigențelor stabilite de conducerea partidului și statului, formarea generațiilor tinere în cultul muncii, al datoriei față de popor, de viitorul patriei noastre socialiste.

Omagiu

Ctitorului României moderne, Eroului păcii

Prof. univ. dr. ILIE VĂDUVA,

Rectorul Academiei de Studii Economice

Actul politic de însemnătate fundamentală pentru întregul popor român, al realegerii în funcția supremă de președinte al Republicii Socialiste România, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit și stimat fiu al țării, patriot înflăcărat și revoluționar consecvent, exponentul intereselor și aspirațiilor întregii națiuni, prestigioasă personalitate a lumii contemporane, reprezintă recunoașterea unanimă a calităților sale de strălucit conducător de partid și de stat, încrederea nețărmurită în geniul său creator. Aceasta constituie cea mai sigură garanție că istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea vor fi înfăptuite neabătut, că patria noastră își va continua drumul său ascendent pe treptele cele mai înalte ale socialismului și comunismului. Totodată, **reînvestirea marelui nostru conducător ilustrează grăitor încrederea întregului popor în cel care de două decenii conduce în mod strălucit destinele partidului și statului nostru.**

Împreună cu întregul partid și popor exprimăm și cu acest prilej cea mai înaltă recunoștință, stimă și prețuire pentru tot ceea ce a făcut și face tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru bunăstarea și fericirea României socialiste, pentru înaintarea ei fermă și demnă, în deplină libertate și independență, spre piscurile cele mai înalte de progres și civilizație.

În anul aniversării a peste două decenii de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, poporul român se prezintă cu victorii istorice în toate domeniile de activitate. Dintr-o țară agrară slab dezvoltată, România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă, și o agricultură socialistă în plină dezvoltare.

Etapa inaugurată de Congresul al IX-lea este cea mai bogată în înfăptuiri din întreaga istorie a țării noastre. Toate marile realizări dobîndite în această perioadă sînt indisolubil legate de numele și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, care conduce cu strălucire destinele patriei, ale poporului român pe calea socialismului și comunismului, a bunăstării și păcii. Prodigioasa sa activitate de conducător politic și de stat, pătrunsă de un desăvîrșit spirit revoluționar, patriotic și de o înaltă responsabilitate pentru destinele României, ideile și orientările sale, de o inestimabilă valoare teoretică și practică, și-au găsit o strălucită materializare în măreţele succese pe care națiunea noastră le-a obținut în ultimii 20 de ani. Această perioadă, poporul a legat-o trainic și pentru totdeauna de numele și fapta celui mai iubit și stimat fiu al său, numind-o, cu legitimă mîndrie, „EPOCA CEAUȘESCU". Puternic mobilizați de gîndirea și acțiunea conducătorului nostru, oamenii muncii au înălțat, în acești ani, pe întreg cuprinsul patriei, minunate edificii industriale și social-culturale, au construit noi orașe și au schimbat înfățișarea tuturor localităților, au ridicat la viață nouă, înfloritoare, toate regiunile țării. **An de an, întregul popor a dobîndit noi și mari realizări pe calea edificării unei vieți demne, libere și fericite. Proiectele îndrăznețe elaborate, în urmă cu două decenii, au devenit astăzi realități concrete, s-au transformat în certitudini, țara noastră înaintînd ferm și neabătut pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului.**

În această perioadă de adînci transformări revoluționare, Partidul Comunist Român — centrul vital și conștiința întregii națiuni — a desfășurat și desfășoară o intensă activitate pentru organizarea și unirea forțelor poporului în vederea înfăptuirii consecvente a politicii de industrializare socialistă, a dezvoltării agriculturii pe temelii noi, moderne, a înfloririi științei, învățămîntului, artei și culturii, asigurînd ridicarea economică și socială a tuturor zonelor patriei. Succese importante au fost obținute în activitatea de cercetare știin-

ţifică, în învăţămînt şi cultură — factori de importanţă deosebită în construcţia societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Asigurînd dezvoltarea continuă a democraţiei muncitoreşti revoluţionare, a democraţiei socialiste în ţara noastră, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fundamentat şi promovat ferm noul mecanism economic, principiile autoconducerii muncitoreşti şi autogestiunii economico-financiare, creînd un cadru organizatoric larg — unic în felul său — de participare plenară, nemijlocită, în condiţii de deplină egalitate, a tuturor cetăţenilor patriei, fără deosebire de naţionalitate, la conducerea vieţii economico-sociale, a întregii noastre societăţi socialiste.

Toate acestea se află în corelaţie organică cu conştiinţa şi fizionomia omului nou al societăţii pe care o făurim, cu pregătirea corespunzătoare a maselor, cu însuşirea de către fiecare cetăţean al ţării a tot ceea ce este mai valoros în domeniul culturii, ştiinţei şi tehnicii contemporane, cu stăpînirea pe deplin a profesiunii, cu însuşirea teoriei revoluţionare despre lume şi societate — materialismul dialectic şi istoric — cu dezvoltarea şi promovarea fermă a spiritului revoluţionar în toate domeniile. **Întreaga operă filosofică, social-politică a Ctitorului de ţară nouă, întreaga sa viaţă şi activitate teoretică şi practică reprezintă cea mai vie şi convingătoare lecţie de ceea ce înseamnă a munci şi a învăţa, a trăi şi a te comporta în toate împrejurările ca un adevărat revoluţionar, cu o înaltă conştiinţă socialistă, militant consecvent pentru înfăptuirea Programului partidului, pentru progresul multilateral al patriei libere şi independente. „În perioada făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate** — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **un rol tot mai important are activitatea teoretică, ideologică şi politică, munca educativă de formare a omului nou, constructor conştient al noii orînduiri sociale. Fără nici o îndoială că pentru realizarea acestei orînduiri sînt necesare nu numai mijloace materiale, ci, în primul rînd, transformarea omului. Pînă la urmă, omul este forţa hotărîtoare a tuturor transformărilor revoluţionare din societate, din lume, omului trebuie să-i acordăm deci toată atenţia, transformării lui. Trebuie să asigurăm crearea omului de tip nou, revoluţionar, combativ, ferm, care să asigure făurirea noii orînduiri sociale".** Se desprinde cu deosebită claritate că progresul social-economic multilateral al patriei

noastre **necesită intensificarea activității politice și cultural-educative de formare a conștiinței revoluționare, de dezvoltare a spiritului revoluționar, de pregătire a omului revoluționar ca specialist și om politic, preocupat permanent pentru însușirea cunoștințelor profesionale într-un spirit revoluționar creator.** Mai mult ca oricînd, în zilele noastre formarea omului nou implică însușirea temeinică atît a unor solide cunoștințe științifice, tehnice, economice, care determină competența sa profesional-tehnică, cît și a unor profunde cunoștințe politico-ideologice și cultural-artistice, care condiționează nivelul conștiinței sale revoluționare înaintate.

Uriașa forță de gîndire a tovarășului Nicolae Ceaușescu, capacitatea sa deosebită de a intui maturizarea fenomenelor sociale, economice și de a indica, fără greș, măsurile ce se impun pentru a se satisface cerințe ce iau un caracter de necesitate obiectivă își găsesc reflectarea în conceperea fiecărei întreprinderi, fiecărei unități de producție, științifice, cultural-artistice, de învățămînt, ca o cetate a muncii, a educației revoluționare, patriotice, de formare a revoluționarului militant.

Slujind cu neobosită energie interesele fundamentale ale țării, conducînd în mod magistral opera de edificare a noii societăți în strînsă legătură cu poporul și pentru popor, **președintele României socialiste s-a afirmat și se afirmă, totodată, cu strălucire — spre mîndria întregii noastre națiuni — ca o personalitate proeminentă a vieții internaționale contemporane, ca promotor al celor mai nobile idealuri și aspirații de pace, înțelegere și colaborare, ca luptător înflăcărat pentru cauza libertății și independenței popoarelor.**

Secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acționează cu consecvență și fermitate pentru a imprima vieții internaționale un curs nou de pace, încredere, destindere, cooperare, pentru salvgardarea existenței omenirii, pentru garantarea viitorului generațiilor de mîine. Marele nostru conducător, Eroul păcii, se distinge prin amplele și multiplele inițiative și acțiuni energice pentru consolidarea înțelegerii pașnice, a păcii, pe planeta Pămînt.

Genialului ctitor de țară nouă, strălucitului strateg al unei epoci de ample transformări revoluționare, militantului revoluționar pentru pace, tovarășul Nicolae Ceaușescu, noi toți, națiunea română într-un singur glas, îi aducem suprema cinstire prin faptele noastre de zi cu zi, prin realizarea exemplară a sarcinilor de plan, prin angajarea noastră nestrămutată, comunistă.

El, ctitor românescului destin

Un ram
mi-a spus
că vine ca un cînt
ce s-a născut din dorurile țării
în anul de statornic legămînt —
vis al unirii și neatîrnării.

Și rîul
mi-a șoptit
cu limpezimi
că poartă țării dragoste curată
din graiul neumbritelor vechimi
a dăltui columnă nestemată.

Lumina lanurilor
mi-a adus
însemn
că are-n suflet rodnicie
și-n veghea lui — poporul mai presus
și-n faptă doar a țării măreție.

Ne-nvinși Carpații,
scuturi de senin
rostesc planetei cum pe plaiuri dace
El, ctitor românescului destin,
întemeiază glorie și pace.

MIHAI NEGULESCU

Omagiu

În slujba muncii și a științei, a vieții și a păcii

RADA MOCANU,
adjunct al ministrului
educației și învățămîntului

Înfățișînd o personalitate atît de proeminentă și care exprimă o vastă arie de preocupări și de realizări de o excepțională valoare teoretică și practică — așa cum este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu — nu te poți referi decît la unele din aspectele prodigioasei sale activități și, chiar și în acest caz, nu le poți oglindi decît parțial.

Fiică a clasei muncitoare, formată și educată de partidul comunist în anii grei ai ilegalității, a luat parte la evenimente de importanță istorică pentru poporul nostru, dedicîndu-și întreaga viață și luptă marilor idealuri și aspirații de libertate, dreptate și progres social ale oamenilor muncii, înfăptuirii cu dăruire și abnegație a politicii partidului. **„Doresc să subliniez** — spunea într-o împrejurare aniversară — **că momentul intrării mele în partid a reprezentat un moment esențial pentru întreaga mea viață".**

Tovarășă de viață și de luptă a marelui nostru conducător, care de peste două decenii se află în fruntea partidului și a țării, tovarășa Elena Ceaușescu și-a format și afirmat, încă din fragedă tinerețe, puternica sa personalitate prin spiritul cutezător de luptă pentru eliberarea noastră socială și națională, pentru triumful revoluției socialiste, pentru înfăptuirea marilor transformări care înalță necontenit, în lumea contemporană, prestigiul României socialiste.

Este deosebit de emoționantă evocarea de către însăși tovarășa Elena Ceaușescu a acestor ani de luptă revoluționară: **„Am avut marea fericire ca, încă din perioada ilegalității, să lucrez nemijlocit alături de tovarășul meu de viață, care a constituit pentru mine un înalt exemplu de dîrzenie și dăruire totală în lupta revoluționară, de nestrămutată încredere în victoria cauzei drepte a clasei muncitoare, a partidului nostru".**

Valențele personalității sale, calitățile de excepție ale tovarășei Elena Ceaușescu, ale omului politic și de stat, ale savantului și intelectualului ridicat din rîndurile clasei muncitoare, s-au afirmat în bogata sa activitate desfășurată în conducerea partidului și a țării, într-o perma-

nentă şi activă participare la elaborarea şi înfăptuirea politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru.

Aflîndu-se în conducerea partidului, ca membru al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, şi ca prim viceprim-ministru al Guvernului Republicii Socialiste România, îndrumînd întreaga viaţă ştiinţifică a ţării, ca preşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu se ocupă — în cadrul înaltelor sale răspunderi — de organizarea şi conducerea învăţămîntului, a înfăptuirii politicii partidului în domeniul formării şi perfecţionării cadrelor, al educării revoluţionare pentru muncă şi pentru viaţă a tinerelor generaţii.

Acţionînd în spiritul concepţiei secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, privind locul şi rolul învăţămîntului din ţara noastră în opera de făurire a noii orînduiri, tovarăşa Elena Ceauşescu a arătat cu nenumărate prilejuri că „partidul cere şcolii să asigure tineretului o pregătire temeinică, un larg orizont de cunoştinţe ştiinţifice, tehnice şi culturale, bazat pe însuşirea a tot ceea ce este mai înaintat în cunoaşterea umană. Dar, în acelaşi timp, şcoala trebuie să funcţioneze şi ca un important factor educativ de cultivare în rîndul tinerei generaţii a patriotismului, a dragostei faţă de patrie şi de partid, a hotărîrii de a sluji cu profund devotament şi spirit revoluţionar cauza poporului, a socialismului, a apărării independenţei României". În conceptia sa privind funcţia formativă a şcolii, promovează, cu precădere, munca, subliniind că **„încă din şcoală, tinerii trebuie învăţaţi să preţuiască munca şi disciplina, să înţeleagă că munca este cîmpul cel mai fertil de afirmare a personalităţii umane, de realizare a celor mai înalte visuri şi aspiraţii".** Relevînd rolul fundamental al muncii pentru educaţie, scoate în evidenţă faptul că **„munca este aceea care înnobilează pe om, îl ajută să-şi dezvolte capacităţile fizice şi morale; munca stă la baza progresului, atît al omului, cît şi al societăţii în general".**

Personal, în cadrul unor întîlniri cu conducerea Ministerului Educaţiei şi Învăţămîntului, am avut mai multe prilejuri să mă aflu în cabinetul său de lucru, cu bucuria de a putea primi în mod direct îndrumări şi orientări privind rolul prioritar al ştiinţelor fundamentale — matematica, fizica, chimia şi biologia — în pregătirea tineretului din şcolile de toate gradele, importanţa deosebită a învăţării limbii şi literaturii române ca mijloc de comunicare şi ca act de cultură cu profunde valenţe educativ-patriotice, precum şi necesitatea legării cît mai strînse a şcolii cu cerinţele construcţiei noastre socialiste.

Nu este măsură mai importantă în domeniul învăţămîntului, al pregătirii tinerelor generaţii pentru muncă şi pentru viaţă, care să nu fie legată de personalitatea tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu, de activitatea sa neobosită şi orientările date în spiritul politicii partidului, a concepţiei secretarului general al partidului.

Este recunoscută — cu legitimă mîndrie şi recunoştinţă — preocuparea susţinută a tovarăşei Elena Ceauşescu pentru integrarea tot mai puternică a învăţămîntului cu cercetarea ştiinţifică şi producţia materială, pentru implicarea tot mai strînsă a şcolii româneşti şi a culturii în amplul proces de formare şi educare revoluţionară a oamenilor muncii din ţara noastră, în pregătirea tineretului pentru muncă şi viaţă.

Un puternic avînt l-au cunoscut şi îl manifestă — împreună cu învăţămîntul — ştiinţa şi cultura, domenii în care activitatea sa de înaltă competenţă, pătrunsă de un puternic patriotism şi consecvent spirit revoluţionar a conferit condiţii optime de neîntreruptă dezvoltare şi de legare strînsă şi permanentă de necesităţile concrete ale construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.

Sub nemijlocita îndrumare a tovarăşei Elena Ceauşescu ştiinţa şi, în primul rînd, cercetarea ştiinţifică angajată în soluţionarea unor mari cerinţe ale dezvoltării noastre economice, cunosc un progres unanim recunoscut în întreaga ţară şi pe plan internaţional.

Se continuă, la cote de înaltă eficienţă, valoroasa tradiţie a şcolii ştiinţifice româneşti. **Este meritul de necontestat al tovarăşei Elena Ceauşescu de a fi mobilizat, cu înaltă competenţă şi în perspectiva unui însufleţitor exemplu personal, detaşamentul oamenilor de ştiinţă din România spre înfăptuirea obiectivelor economice prioritare. A căpătat un nemaiîntîlnit avînt cercetarea ştiinţifică menită — corespunzător sarcinilor trasate de partid, indicaţiilor secretarului general al partidului — să pătrundă tainele universului, ale planetei noastre, tainele fenomenelor fizice, chimice şi biologice, legităţile vieţii sociale, de a lărgi, prin aceasta, tot mai mult orizontul cunoaşterii umane.**

În legătură cu aceste orientări fundamentale, se remarcă cu pregnanţă rolul deosebit de important pe care îl are tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu — în calitatea sa de preşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, în conducerea şi îndrumarea cercetării ştiinţifice din patria noastră, în elaborarea şi definitivarea programelor prioritare, în legarea tot mai strînsă a cercetării ştiinţifice de producţie, de nevoile imediate şi de perspectivă ale economiei şi culturii noastre naţionale.

Afirmîndu-se ca un cercetător de mare valoare în domeniul chimiei fundamentale şi al ingineriei chimice, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu s-a angajat cu toate forţele în realizarea unui proiect de o amploare fără precedent, de valoare exemplară pentru toate sectoarele de cercetare ştiinţifică din ţara noastră: integrarea organică, structurală şi funcţională, a cercetării ştiinţifice şi ingineriei chimice, precum şi a învăţămîntului superior de chimie cu dezvoltarea industriei noastre chimice.

„În epoca noastră, de amplă desfăşurare a revoluţiei tehnico-ştiinţifice, de adîncire fără precedent a procesului cunoaşterii — arată tovarăşa

Elena Ceaușescu — **chimia joacă un rol deosebit de important, afirmîndu-se ca o forță a progresului contemporan în tot mai multe domenii ale producției moderne. Este bine cunoscut că, pe plan mondial, cercetarea în domeniul chimiei este chemată să răspundă unor cerințe tot mai largi legate de crearea de noi materiale și înlocuitori cu caracteristici superioare, de valorificarea complexă a resurselor minerale și vegetale, de elaborarea unor tehnologii moderne de înaltă eficiență".**

Sînt de menționat rezultatele competitive pe plan mondial obținute de cercetarea științifică în domeniul ingineriei și tehnologiei chimice, școala românească de chimie consolidîndu-se și cunoscînd o dezvoltare fără precedent în ultimele două decenii, pe care, cu mîndrie, le înscriem în istoria noastră ca „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Realizările tovarășei Elena Ceaușescu în cercetarea ingineriei chimice se reflectă într-o operă științifică impresionantă, care îmbogățește literatura de specialitate și sporește prestigiul internațional al științei românești. Autor al unei opere științifice care cuprinde zeci de lucrări științifice, publicate de prestigioase edituri, comunicate în reviste de profil de largă circulație sau la simpozioane și congrese naționale și internaționale, precum și cele peste 20 de brevete de invenții, concretizate în tehnologii și produse industriale, tovarășa Elena Ceaușescu a creat o operă științifică de mare întindere și densitate — hotărîtoare pentru dezvoltarea chimiei fundamentale și aplicate în țara noastră, o operă care nu a întîrziat să primească cele mai înalte recunoașteri și omagii pe plan internațional. Stau mărturie, în acest sens, numeroasele titluri de „Doctor Honoris Causa", „Membru titular" și „Membru de onoare" acordate de către înalte foruri științifice și universități străine, precum și difuzarea largă a lucrărilor sale științifice, publicate în edituri de prestigiu din numeroase țări ale lumii.

În calitatea sa de președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", desfășoară o neobosită activitate, călăuzită de politica de pace a partidului și statului nostru, de inițiativele, cu larg răsunet în lumea contemporană, ale secretarului general al partidului.

Se afirmă voința nestrămutată de pace a poporului român, cerința vitală a epocii noastre ca știința să-și promoveze vocația sa de progres și de pace, ca minunatele cuceriri ale geniului uman să fie puse exclusiv în slujba vieții, a bunăstării și fericirii popoarelor.

Prezentînd unele dintre aspectele cele mai reprezentative ale personalității tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, se poate afirma că viața și munca sa, lupta și activitatea complexă desfășurată cu înflăcărare revoluționară și cu profund patriotism au slujit și slujesc prosperitatea, bunăstarea și fericirea patriei, liniștea și bucuria căminelor tuturor oamenilor muncii, aspirațiile și viitorul luminos al tinerelor generații, cauza socialismului și comunismului în România, a progresului social al întregii omeniri contemporane.

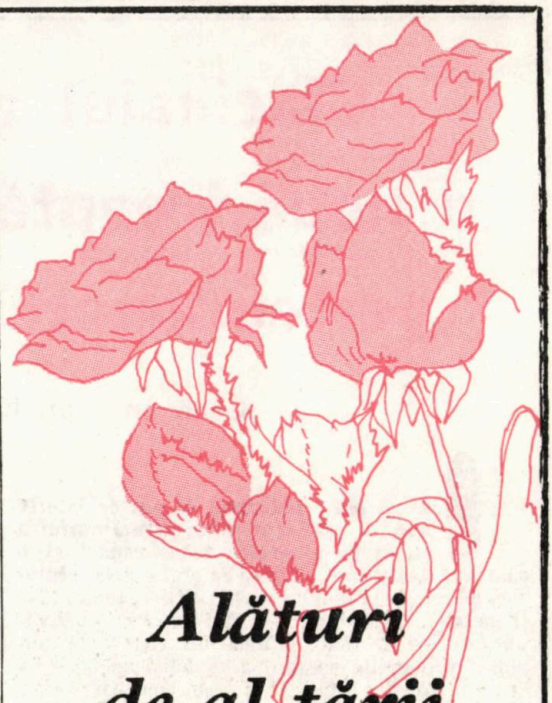

Alături de al țării brav bărbat

Pe-aceste plaiuri ce-au țesut cu anii
Ogoarele de aur și mătase
Din care azi se-nalță prin strădanii
Păduri de sonde, fabrici, stol de case,

Luminile încrederii sporesc cu
Exemplul ce ni-l dă și ce l-a dat
Tovarășa Elena Ceaușescu
Alături de al țării brav bărbat.

Savant în toată lumea cunoscut
Ea-nalta știință păcii o închină
Să-i fie Terrei leagăn, vis și scut
În veacuri de progres și de lumină.

La muncă, învățătură și elan
Cu dragoste de mamă ea ne-ndeamnă
Cutezători să creștem an de an,
S-aducem țării rodul greu de toamnă.

Maria STĂNESCU
București

Cincinalul al VIII-lea — o nouă treaptă în dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului

Conf. univ. dr. ION GH. STANCIU

În cei peste patruzeci de ani de istorie nouă a patriei noastre, învățămîntul a cunoscut puternice transformări și o continuă dezvoltare, impuse de profundele schimbări petrecute la nivelul vieții politice, economice și sociale. Racordarea tot mai adecvată a învățămîntului, de toate gradele, la exigențele amplului proces de așezare a temeliei socialiste a întregii noastre societăți, a creat condiții pentru **o tot mai adîncă implicare a școlii românești în acțiunea de edificare a noii societăți. Învățămîntul nostru a fost astfel simultan un produs al progresului înfăptuit de societatea românească și un factor activ al acestui progres. În jalonarea direcțiilor sale de dezvoltare pentru anii ce vin, avem în vedere atît exigențele noii etape, cît și perspectivele mai îndepărtate ale dezvoltării noastre, pentru a putea imprima școlii forța unui factor cu putere sporită de stimulare a progresului social.**

Aceasta înseamnă că **școala trebuie să manifeste o deosebită sensibilitate față de schimbare, să depisteze direcțiile de dezvoltare a societății, valorile spre care ea se îndreaptă, pentru a cultiva tinerei generații receptivitate față de aceste valori și direcții.**

Caracterul prospectiv al educației contemporane, manifestat prin acțiunea de cultivare a însușirilor umane specifice anilor ce vin, constituie una din condițiile pentru ca nivelul conștiinței sociale să poată devansa înfăptuirile din domeniul vieții materiale a societății.

În Raportul la Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, în cuvîntările rostite la al III-lea Congres al F.D.U.S. și la adunarea populară cetățenească din Capitală, la 15 martie 1985, ca și în alte cuvîntări, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a făcut o amplă prezentare a direcțiilor de dezvoltare a societății românești în perioada 1986—1990 și în perspectivă, pînă în anul 2000, precum și a sarcinilor complexe ce revin învățămîntului în această perioadă.

Întrucît obiectivele școlii decurg din obiectivele sociale, se cuvine să le reamintim, fie și într-o formă foarte concisă, pe cele mai importante dintre ele. Aceste obiective vizează principalele sectoare ale vieții economice — industria și agricultura — ale vieții sociale, ale activității de cercetare științifică.

Programul de **dezvoltare intensivă a industriei** presupune: ridicarea nivelului tehnic al producției, prin modernizarea mijloacelor de muncă pe baza tehnicilor avansate (automatizare, cibernetizare și robotizare), organizarea producției și a muncii, creșterea cu 60% a productivității muncii, **îmbunătățirea calității produselor** pentru a fi competitive cu cele oferite pe piața externă de către țările dezvoltate. În domeniul agriculturii se prevede **o creștere substanțială a producției de cereale, de plante tehnice și legume,** o puternică dezvoltare a zootehniei; la astfel de performanțe se va ajunge prin extinderea irigațiilor, prin îmbunătățiri funciare și mecanizarea complexă a tuturor lucrărilor agricole.

Pe plan social se are în vedere **o adîncire a procesului de modernizare,** care presupune o mai amplă participare a tuturor categoriilor sociale la conducerea treburilor publice.

În ceea ce privește **cercetarea științifică,** ea **va trebui să ofere soluțiile tehnice capabile să permită înfăptuirea dezvoltării economico-sociale programate.**

Un plan atît de complex și cu parametrii atît de ridicați presupune **oameni cu un nivel de pregătire generală și profesională superior** celor pe care îi oferea învățămîntul în perioada anterioară. Pe de altă parte, dezvoltarea economiei la nivelul prevăzut va asigura o **creștere sensibilă a venitului național,** ceea ce va permite **noi investiții pentru perfecționarea și dezvoltarea școlii.**

O parte din elevii și studenții de astăzi vor intra în activitatea productivă chiar în cursul cincinalului care vine; cei mai mulți însă se vor confrunta direct, și încă de la începutul activității lor, cu exigențele unei noi etape (1990—2000).

Programul de dezvoltare economico-socială a României, pînă în anul 2000, adoptat de Congresul al XIII-lea al P.C.R. oferă învățămîntului nostru punctele de sprijin pentru precizarea coordonatelor pe care

Fotografii grafizate de RUDI CRESTEL.

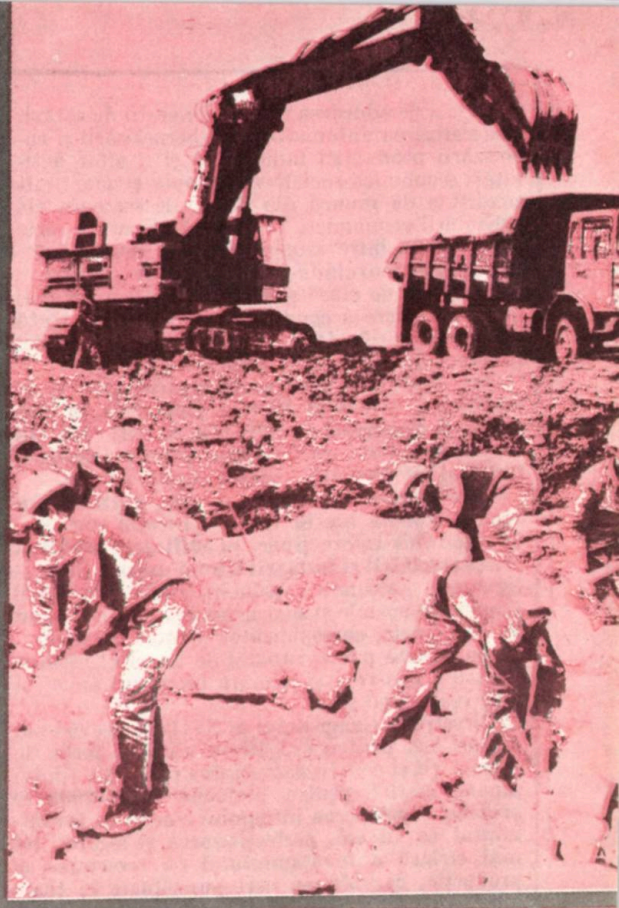

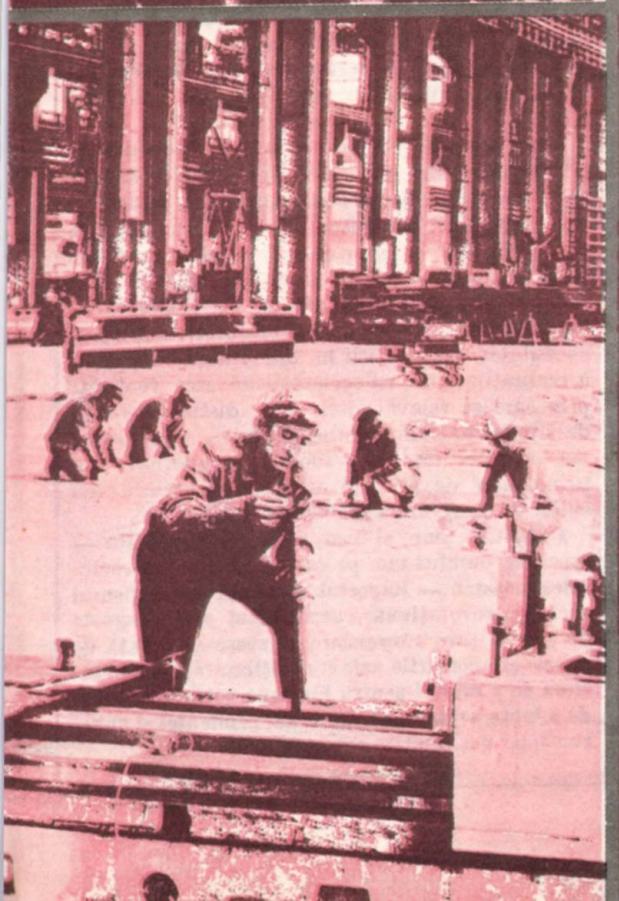

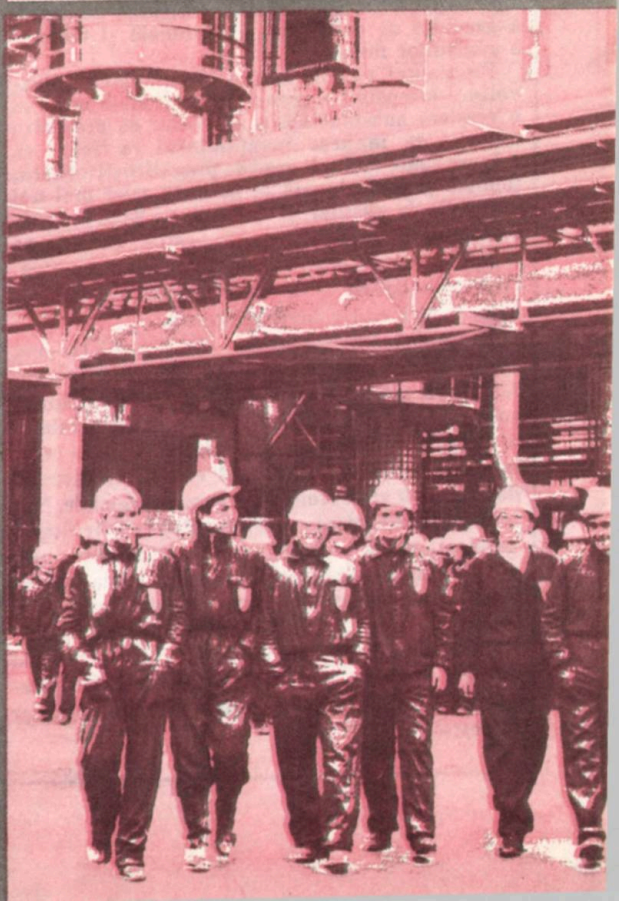

se va înscrie educarea tinerei generații de astăzi. Generalizarea automatizării, cibernetizării și robotizării producției industriale și a altor activități economico-sociale va apropia și mai mult condițiile de muncă din diferitele sectoare ale activității economice, **va face să dispară o serie de deosebiri între munca fizică și munca intelectuală,** accentuîndu-se procesul de ștergere a deosebirilor de clasă și sociale, printr-o tot mai mare apropiere a condițiilor de muncă și viață de la sate de cele de la orașe, adîncindu-se astfel procesul de organizare a societății.

Așa după cum preciza secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul la Congresul al XIII-lea, în anii care vin vor fi create noi condiții pentru înflorirea deplină, fizică și intelectuală, a personalității umane.

În elaborarea programelor sale, Partidul Comunist Român are în vedere procesul complex, de puternică interacțiune, al edificării societății și al dezvoltării și formării ființei umane. Se prefigurează parametrii principali ai dezvoltării economico-sociale și se conturează profilul uman pe de o parte, corespunzător acestor parametri, și, pe de altă parte, capabil de un efort creator pentru a controla și stimula progresul social și a se realiza pe sine.

Directivele Congresului al XIII-lea prevăd noi măsuri atît pentru pregătirea viitoarei forțe de muncă, cît și pentru dezvoltarea plenară a ființei umane. Astfel, **pentru perioada 1990—2000 se prevede cuprinderea întregului tineret în învățămîntul de 12 ani, perfecționarea și legarea tot mai strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția, dezvoltarea corespunzătoare în toate localitățile a învățămîntului, ridicarea continuă a gradului de calificare profesională și tehnică a oamenilor muncii.**

Programul atît de amplu și complex de dezvoltare intensivă a economiei naționale impune **o creștere substanțială a nivelului de pregătire a forței de muncă. Învățămîntul va trebui să asigure cadre cu înalt grad de pregătire științifică, tehnică și profesională — pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii — pentru toate sectoarele de muncă.** Nu este posibilă extinderea și apoi generalizarea automatizării, cibernetizării și robotizării — în largi domenii de activitate — fără cadre bine pregătite.

În Raportul prezentat Congresului al XIII-lea, s-a făcut următoarea precizare, deosebit de semnificativă pentru toți cei implicați în învățămîntul nostru — dascăli și elevi: **ridicarea nivelului de pregătire profesională și tehnică pe baza celor mai noi cuceriri ale științei constituie factorul determinant al dezvoltării economico-sociale.** Numai cu o pregătire corespunzătoare tehnologiei avansate se va putea răspunde satisfăcător exigențelor privind reducerea consumului de energie și de materie primă, creșterea productivității muncii și a calității produselor!

În condițiile efortului de dezvoltare a bazei energetice **se va acorda o atenție deosebită pregătirii forței de muncă pentru sectoarele minier și petrolier.**

Sarcinile complexe din domeniul agriculturii, precum și importantele investiții destinate irigării și mecanizării tuturor lucrărilor agricole obligă învățămîntul să acorde un plus de atenție nivelului de calificare a celor ce vor lucra pe ogoarele patriei.

Întrucît în deceniile viitoare dezvoltarea economico-socială va impune tot mai frecvent trecerea de la o activitate la alta, **apare, deosebit de presantă, necesitatea pregătirii multilaterale a întregului tineret, pregătire asigurată printr-o largă formație științifică și tehnică.**

Pregătirea forței de muncă, la nivelul cerut de viitoarele etape ale dezvoltării României, devine posibilă prin întărirea conlucrării între știință, învățămînt și producție. Aceasta înseamnă o substanțială îmbunătățire a pregătirii tehnice a elevilor în atelierele școlare, pentru a putea face față atît tehnologiilor avansate din industrie cît și necesității de a dobîndi o autentică pregătire multilaterală, politehnică.

Prin activitatea sa instructiv-educativă, **școala asigură nu numai pregătirea forței de muncă, ci și cultivarea însușirilor moral-politice, specifice conștiinței socialiste, revoluționare.** Documentele Congresului al XIII-lea, precum și cuvîntările ulterioare ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acordă o deosebită atenție acestui aspect al activității politico-educative, punînd în relief însușirile morale asupra cărora urmează să se insiste în perioada următoare, precum și modalitățile principale de cultivare a lor.

Două aspecte sînt evidențiate în mod deosebit: a) relevarea, în activitatea politico-educativă, a marilor cuceriri ale poporului nostru în anii construirii socialismului și b) combaterea manifestărilor și mentalităților obscurantiste, înapoiate, referitoare la muncă și viață.

Cu privire la primul aspect, în Raportul la Congresul al XIII-lea al partidului se subliniază necesitatea evidențierii în activitatea educativă a realităților proprii societății noastre, realități prin care se relevă notele sale distinctive față de alte formațiuni social-economice, superioritatea modului de viață socialist, superioritatea principiilor de etică și echitate, superioritatea căilor de rezolvare a problemelor naționale.

Pe primul plan al însușirilor social-politice — specifice omului nou pe care îl realizează societatea noastră — Raportul situează patriotismul socialist, revoluționar, caracterizat prin dragoste de patrie, prin răspundere și atașament față de popor și cuceririle sale revoluționare, prin hotărîrea de a munci pentru făurirea socialismului și de a lupta pentru apărarea independenței și suveranității naționale.

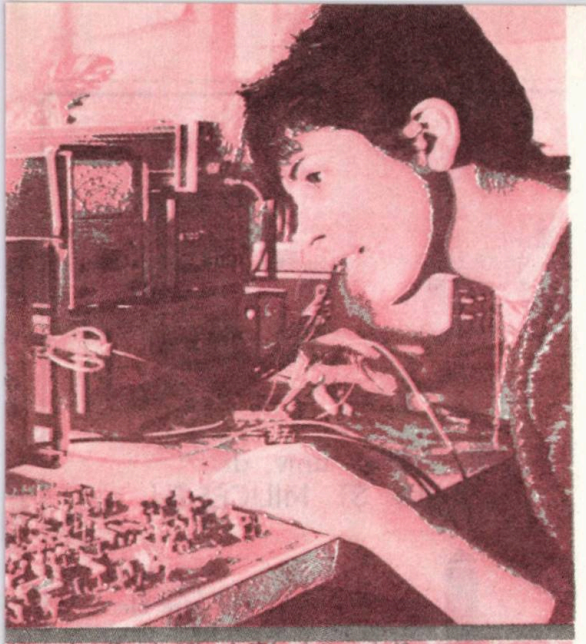

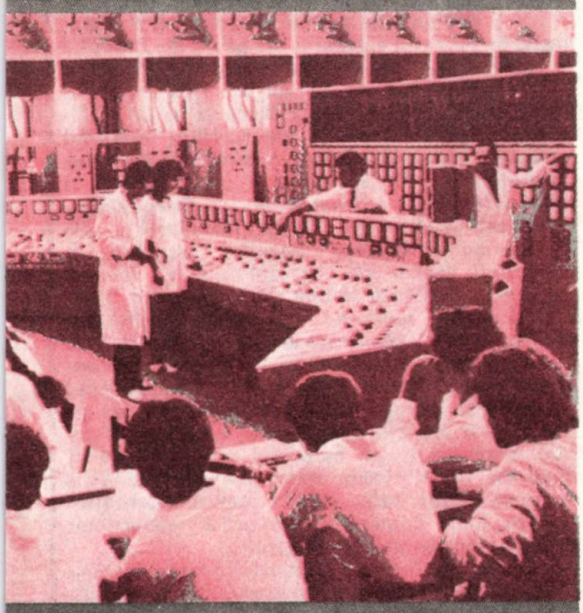

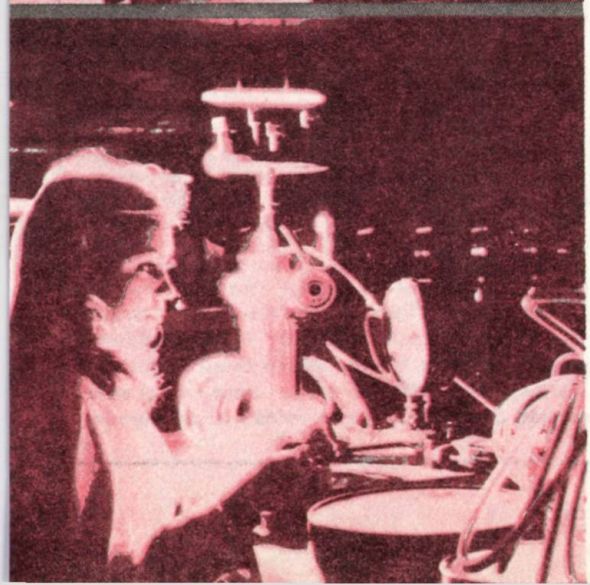

O modalitate practică de cultivare a patriotismului socialist, revoluționar, și de manifestare a acestei însușiri moral-politice o constituie **participarea tinerei generații la viața cultural-obștească a societății.** O astfel de participare adîncește nu numai înțelegerea, dar și trăirea acestui sentiment stimulînd, totodată, participarea la activități de interes obștesc.

Cu privire la deosebita importanță pe care o are munca în formarea și dezvoltarea omului societății noastre, se cuvine să fie reținută aprecierea formulată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul la Congresul al XIII-lea: „în orice sector, munca constituie o datorie, o onoare, o cinste, că este la fel de importantă activitatea din electronică și cea din agricultură, activitatea minieră și cea din construcțiile de mașini". În activitatea instructiv-educativă din școală, din organizațiile de copii și tineret, se va insista, așadar, asupra acestui mod de a înțelege munca și de a face din ea modalitatea principală de realizare și manifestare a personalității.

Întrucît asupra membrilor societății noastre, îndeosebi asupra tineretului, continuă să se exercite influențe negative — fie moștenite de la vechea structură socială, fie transmise pe diverse căi din alte spații geografice — documentele Congresului al XIII-lea, ca și cuvîntările secretarului general al partidului, insistă asupra necesității combaterii lor consecvente.

Este vorba de o serie de atitudini străine socialismului, care frînează dezvoltarea atît pe plan economic cît și social (naționalismul, misticismul, fuga de muncă, lipsa de respect pentru avutul obștesc ș.a.).

Acțiunea de combatere de către școală a unor astfel de manifestări se va desfășura concomitent cu efortul de cultivare a însușirilor pozitive, proprii societății noastre, grupate toate în jurul celei mai semnificative și bogate în conținut trăsături morale a societății noastre — **patriotismul socialist, revoluționar.**

Pentru noul cincinal — care va începe la 1 ianuarie 1986 — nu se au în vedere, așadar, transformări structurale ale învățămîntului, ci adînci perfecționări ale actualelor structuri, pentru ca școala de toate gradele să poată răspunde mai adecvat exigențelor de un nivel mai înalt ale societății și pentru a satisface nevoia de realizare a tuturor fiilor națiunii noastre. Astfel de obiective cer, din partea tuturor celor implicați în activitatea educativă, o mai atentă analiză a ceea ce cere și oferă societatea noastră și o mai curajoasă receptare și aplicare a noilor cuceriri din domeniul științelor educației.

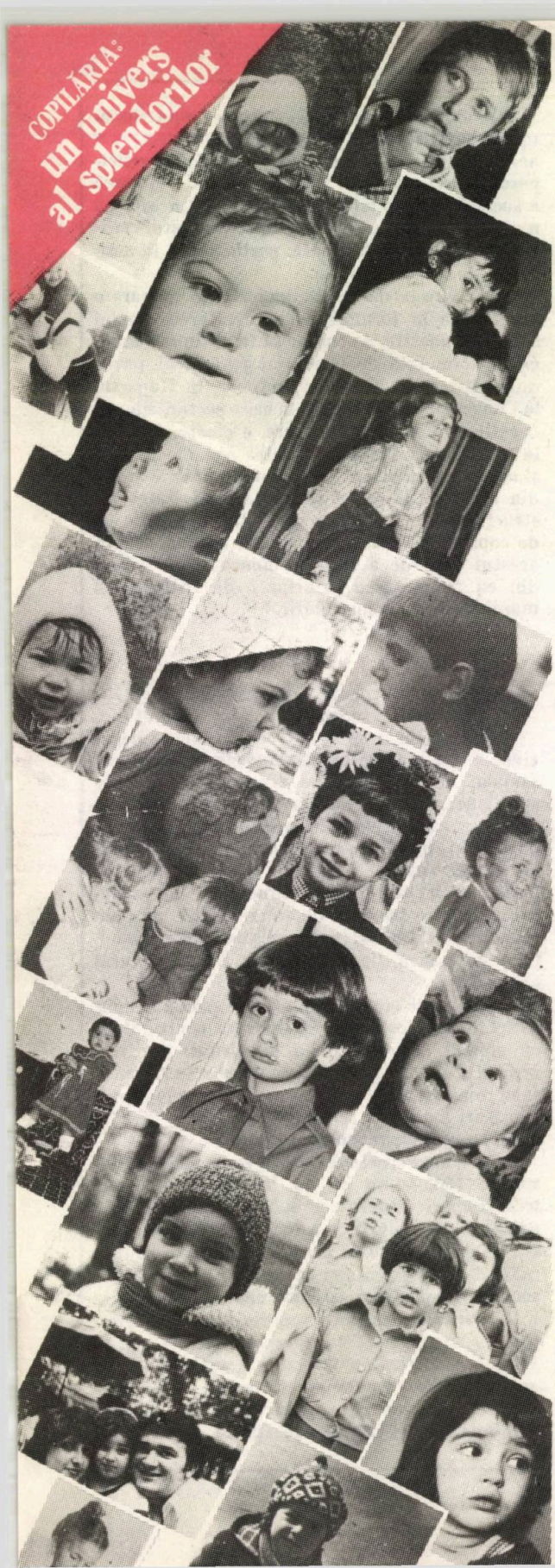

Copiii de azi, mesagerii noştri peste hotarul dintre evuri

Prof. univ. dr.
EMILIA ŞT. MILICESCU

În locurile de joacă dintre blocurile noi, cu salba lor de balcoane luminate de soarele anotimpurilor româneşti, în bătrînul Cişmigiu ori pe aleile Parcului Herăstrău, pe pistele alunecoase ale munţilor înzăpeziţi, pe plajele de aur ale litoralului, în laboratoarele de chimie şi fizică şi în faţa calculatoarelor electronice ale şcolilor, mînuind aparatele Morse şi ciudatele alcătuiri ale computerelor care li se supun ca unor stăpîni ai tehnicii înaintate a timpului nostru, în concursurile cu atîtea ediţii ale „Cîntării României" şi ale Olimpiadelor, prin faţa oamenilor născuţi în primele două decade ale veacului ce se va încheia în curînd, defilează milioanele de copii şi tineri ai României moderne. Frumoşi şi sănătoşi, veseli sau gravi cînd este cazul, ei se joacă, vorbesc frămos şi cîntă cu elan, lucrează concentraţi cu casca la urechi, prinzînd şi transmiţînd veşti de la şi pentru contemporanii lor de pe cele mai îndepărtate meridiane ale lumii, folosesc instrumente pe care noi nu le-am văzut decît pe micul ecran, mînuiesc aparate utile de mare tehnicitate, cîştigă premii internaţionale în toate domeniile sporturilor, ale artelor şi ştiinţelor teoretice şi aplicate.

Uimiţi, din fotoliul bătrîneţii noastre de bunici, zîmbim unei patrii a viitorului în care vlăstarele acestea vor da măsura deplină a capacităţilor lor, fără a ne putea închipui cotele pe care le vor atinge în perfecţiune. Şi regretul că nu-i vom putea urmări cu ochii în acţiunile maturităţii lor umbreşte sufletele celor din „vîrsta a treia", obligaţi să facă bilanţul propriei lor vieţi, raportîndu-l la zestrea materială şi spirituală din care ne-am hrănit, dar şi la temelia pe care am pus-o sufletelor şi minţilor generaţiei ce ne urmează şi care va păşi în mileniul al treilea cu cea mai înfloritoare vîrstă a vieţii.

Sentimentul răspunderii ne hărţuieşte fără milă, obligîndu-ne să căutăm cu reflectorul uşurinţe şi vinovăţii mai grave faţă de aceşti urmaşi meniţi să reprezinte marele suflet românesc, cu excepţionala lui înzestrare multilaterală, cu înţeleapta lui viziune despre lume, dreptate şi adevăr, despre frumuseţea etică a fiinţei umane,

despre libertate și omenie, despre frumosul din natură și cel creat de umanitate de-a lungul a milioane de ani.

La nivel de individ, de familie sau de colectivitate, descoperim deficiențe care pot avea consecințe dăunătoare în structura personalității copiilor noștri și — prin ei — la bunul mers al societății de mîine în care vor trăi.

Vezi elevi de liceu, cu servieta plină de cărți și de caiete cu scheme complicate de chimie și fizică, aprinzîndu-și țigara de la un trecător matur, fără nici o jenă și fără gîndul că-și primejduiește sănătatea și-și scurtează durata vieții care nu este numai a lui, ci și a poporului căruia aparține. „Și tata și mama fumează", îți poate spune. Desigur, chiar dacă ei n-ar fuma, de la părinți, care au renunțat demult să-i mai certe pentru fumat, au bani de țigări. Și cînd nu-i au, se străduiesc să și-i procure prin mijloace certate cu cinstea și demnitatea.

De aici, gîndul ne poartă spre greșelile pe care le-am făcut noi sau le-am lăsat nebăgate în seamă la alții din preajma noastră — cauze directe ale acestor atitudini. „Copilul meu să nu jinduiască de nimic; destul am suferit eu!", îți spune părintele, firesc îndrăgostit de ființa căreia i-a dat naștere și prin care el însuși va dăinui și după moarte. **Dar nu cumva punîndu-i la dispoziție mult mai mult decît necesarul, i-am slăbit puterea de a acționa pe cont propriu, de a avea curajul și mulțumirea să lupte cu greutățile inerente ale vieții și să le învingă?** Nu cumva „întrecerea" dintre familii la înveșmîntarea copiilor lor cu cele mai costisitoare articole „din pachet" i-a făcut să nu mai prețuiască nici banul muncit al părinților, nici obiectele ce pot fi cumpărate cu el, printre care cărțile unei biblioteci personale, biletele la concerte și teatru, vizitarea atîtor locuri de mare frumusețe și de interes istoric ale țării, cu vestigiile și muzeele ei? **Gusturile sînt educabile și părinții sînt primii educatori ai copiilor lor.**

Mulți părinți socotesc oportun să cedeze oricărei pretenții de „petrecere" a copiilor, „fiindcă așa fac și alții", nesocotind existența unui bătrîn bolnav în casă, a unui frate mai mic, a cheltuielii suplimentare pe care o incumbă și care le va stingheri bugetul, crezînd că astfel își apropie mai mult copiii și-i păstrează mai mult timp legați de casa părintească. Este o iluzie și o primejdie. Obișnuința poate duce la superficialitate și lenevire fizică și spirituală, pe care „babacii" trebuie să-i întrețină din munca lor și atunci cînd copiii au ajuns la vîrsta de a munci. **Bucuriile în anii tineri trebuie bine cîntărite și numai o atitudine corectă și iubitoare față de familie și de respect pentru munca celor ce-i întrețin, a bunicilor și a altor oameni în vîrstă din a căror înțelepciune și experiență pot lua exemplu, sînt chezășia că nu se vor rătăci pe drumuri primejdioase și că, la**

COPILĂRIA: un univers al splendorilor

rîndul lor, vor fi părinţii de mîine, capabili să-şi îndrume copiii înviţi pe lume într-un ev nou, cu toate înnoirile realizate de speţa umană, părinţi demni de respectul celor ce — cu siguranţă — vor pune puterea atomului în slujba omenirii, vor da o nouă strălucire artelor, împodobind lumea cu încă neimaginate frumuseţi şi cu instituţii în care se vor elabora giganticele planuri de cunoaştere a materiei din univers, stăvilind bolile şi sporind bogăţiile necesare traiului omenesc. Slăbiciunile şi greşelile noastre de azi pot dăuna înfloririi capacităţilor native ale copiilor noştri — implicit evoluţiei colectivităţii româneşti în proporţii nebănuite. În loc de lumina unei apoteoze, generaţia ce vine, sau numai insule de indivizi ai căror educatori au lăsat totul la întîmplare, se vor vedea respinşi de progresul firesc al umanităţii. De aceea, **părinţi ai României de azi, cînd mai avem abia un deceniu şi jumătate pînă în anul 2000, nu ezitaţi să stăruiţi în discuţii familiale despre cinste, onoare, respect, adevăr, libertate, dragoste de patrie şi bucuria muncii bine făcute, servindu-vă de toate exemplele ce le pune la îndemînă viaţa.** Ele vor vorbi cu siguranţă. **Să ştii că ai contribuit, prin educaţia sănătoasă pe care ai dat-o copilului tău, la edificarea unei conştiinţe exemplare din generaţia matură a anului 2010; că şi datorită ţie se va putea spune în viitorul mileniu că r o m â n u l este harnic, cinstit şi conştient de îndatoririle sale faţă de marea familie a poporului său, faţă de trecutul şi viitorul lui este, fără îndoială, o mulţumire fără egal...**

În fotoliul în care te-au năpădit gîndurile, ştiind că acei ce greşesc — copiii şi părinţii — sînt o minoritate, cu privirea pierdută în gol, vezi ca pe un ecran panoramic, imaginar, cum se va derula viaţa poporului tău, la care nu vei mai fi părtaş: ţara întreagă, din crestele Carpaţilor pînă în zalele de argint curgătoare ale Dunării, cu satele şi oraşele ei întinerite, cu freamătul neobosit al muncii pe ogoare şi în uzine, cu gingaşa rapsodie a livezilor şi a lanurilor scăldate în soare, cu iureşul milioanelor de alţi copii şi tineri, ai altei generaţii, năvălind pe largile porţi ale instituţiilor de învăţămînt. Cuprinzi în lentila lacrimei înduioşate totul, îmbrăţişezi cu pilpîirea puterii ce ţi-a mai rămas pămîntul şi cerul boltit peste coamele îndrăzneţe ale Carpaţilor şi te laşi legănat de încrederea că mesagerii noştri peste hotarul dintre evuri vor păşi — cu toţi — „spălaţi, luminaţi, ca roua din cer" peste pragul anului 2000, spre fala unui neam care a trecut biruitor prin furtunile istoriei, păstrînd comoara de virtuţi nobile a strămoşilor lor, spre a le dărui generaţiilor ce vin după ei.

Fie-vă drumul luminat de soarele păcii şi al înfrăţirii între popoare, izbînzile vrednice de mamele patriei noastre şi bucuriile depline, dragi mesageri ai sufletului nostru în evul care vine!

Copiii — zestrea unei vieți

Prof. MARIA BUGA

„NOI CREȘTEM ODATĂ CU ȚARA ȘI-ODATĂ CU EA ÎNFLORIM"...

spun în cîntece copiii timpului nostru. Și ei vorbesc de o realitate — România socialistă, care zi de zi devine mai frumoasă, mai înfloritoare. Condițiile minunate — materiale și spirituale create în familie, ca de altfel în toate domeniile, sînt chezășia creșterii și înfloririi unui tineret pe măsura țelurilor pe care le avem de îndeplinit: realizarea visului de aur — comunismul.

Florile vieții părinților sînt copiii. Cum îi creștem așa le pregătim drumul pentru viață.

Amplul proces de a educa copiii cere aplecare cu grijă, multă răbdare, cunoaștere. Cere, în ultimă instanță, pasiune, multă pasiune, în această mare și nobilă misiune de părinte, de educator.

De cîte ori ne-am gîndit însă ca părinți — că un om se clădește pentru o viață? Cum îi pui temelia așa va fi de rezistent. Și temelia de aici pornește, din familie, și vine pe parcurs școala, să ajute, să consolideze.

Am slujit cu dăruire și pasiune acest lăcaș de cultură și civilizație, pe care nu l-aș fi părăsit niciodată, în schimbul altei profesii. Pe baricadele „frontului" meu de muncă, de-o viață, s-au contopit cele două mari atribute: părinte și dascăl; părinte pentru copiii mei și pentru cei ai semenilor mei (părinții care-mi încredințaseră copiii pentru a-i învăța și educa), dascăl pentru copiii țării și pentru ai mei.

Am fost fericită să văd copii zîmbind, voioși, sănătoși, jucîndu-se, învățînd temeinic, acumulînd tot ceea ce este bun, purtîndu-se frumos, implicîndu-se în acțiuni folositoare pe măsura puterii lor.

Dar... cum se ajunge aici?

De-a lungul carierei mele de dascăl am cunoscut nenumărate cazuri de părinți care vor să dea totul copilului lor, obișnuindu-i să aibă de-a gata tot ceea ce-și doresc; părinți aliați, în situații neplăcute, copiilor lor; părinți care

„trec“ nepăsători pe lîngă greşelile copiilor, care nu înţeleg semnalul de alarmă dat de carnetul de note, cînd înregistrează rezultate nesatisfăcătoare, absentările de la şcoală sau întîrzierile de acasă etc., situaţii cu largi ecouri mai tîrziu în viaţa acestora: „copil fără părinţi“ sau „părinţi fără copil“?

Care este zestrea sufletească a acestor copii? În ce măsură asemenea părinţi pot vorbi de faptul că au realizat cea mai de preţ bogăţie a lor — copiii?

Sigur nu este uşor să fii părinte! Nici nu găseşti o cale lină ca educator. Dar cînd dragostea de Om îţi călăuzeşte drumul ai puterea de a depăşi orice greutate. **Dragostea părintească dată cu măsură, îndrumarea cu competenţă de către familie, sprijinită de şcoală, frontul comun al celor doi piloni în creşterea şi educaţia copilului nu poate să nu dea rezultatele scontate.**

Astfel familia, cu marea ei răspundere în faţa marii familii Ţara, pentru creşterea copilului este părtaşă la bucuria dar şi la răspunderea că fiinţa căreia i-a dat viaţă este unul din vlăstarele de nădejde ale ţării.

Loc al frumuseţii, al înnobilării minţii, al adevărurilor, şcoala se găseşte permanent alături de familie şi împreună cu alţi factori educaţionali contribuie la creşterea şi împlinirea acestui tineret minunat.

Ca părinţi şi dascăli în tot ce întreprindem cu ei, în toate acţiunile, **să-i învăţăm să intre în viaţă cu fruntea sus, demni, obişnuindu-i de mici că munca, ordinea, respectul, dăruirea, dragostea şi mîndria faţă de tot ce aparţine acestui pămînt,** pe care există de milenii, sînt virtuţi ce îi înalţă pe cei ce le posedă şi în ultimă instanţă onorează pe cei ce i-au crescut şi educat.

Şi noi ne măsurăm prin ei. Şi ei... „cei ce cresc odată cu Ţara“, aduc darurile copilăriei, recompensa eforturilor lor, expresia muncii, a pregătirii continue, dovedind că ei, copiii de acum, reprezintă siguranţa viitorului.

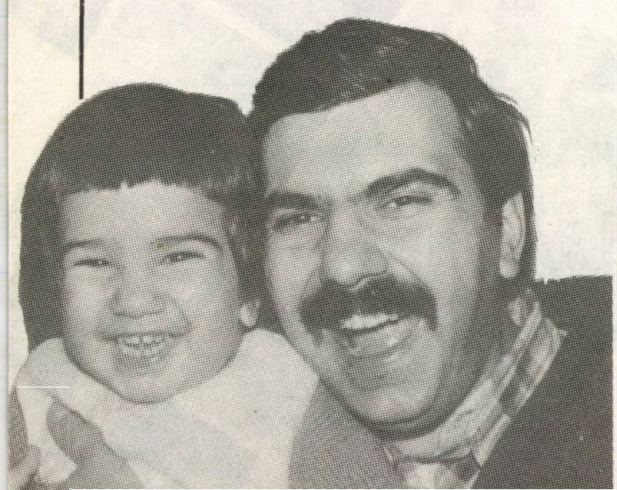

Să educăm copiii în spiritul dragostei faţă de glia străbună, de partid, de popor

Lector univ. dr. GH. BUTARU

Însufleţiţi de măreţele obiective ale dezvoltării economico-sociale în acest al optulea plan cincinal şi, în perspectivă, pînă în anul 2000, sîntem conştienţi de exigenţele şi responsabilităţile ce le incumbă realizarea lor, prin activitatea plină de dăruire a fiecăruia, pe coordonatele celor mai înalte exigenţe ale ştiinţei, tehnicii, calităţii şi eficienţei. Dispunem, totodată, de forţa şi discernămîntul de a aprecia lucid, critic şi autocritic, neîmplinirile şi neajunsurile, faptul că avem de străbătut un drum greu, nebătătorit, de învins şi în viitor multe greutăţi şi piedici. Ele ne-au îndîrjit şi mai mult şi sîntem ferm hotărîţi să mergem neabătut spre înaltele idealuri ale opţiunilor noastre strategice care asigură omului adevărata libertate, fericire şi independenţă.

Anii revoluţiei şi construcţiei socialiste, cu deosebire ai glorioasei „EPOCI CEAUŞESCU“, au întărit, mai puternic ca oricînd, unitatea indestructibilă a întregii naţiuni în jurul şi sub conducerea înţeleaptă a partidului, a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, spiritul şi romantismul revoluţionar, încrederea neclintită în justeţea şi realismul politicii partidului şi statului nostru. Avem cea mai adîncă convingere că prin înfăptuirea minunatului program adoptat de forumul suprem al comuniştilor români, Congresul al XIII-lea şi, deopotrivă, de cel de-al III-lea Congres al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, patria noastră scumpă va ajunge pe trepte superioare de progres material şi spiritual, de întărire şi amplă afirmare a independenţei şi suveranităţii naţionale. Se va asigura, cu certitudine, un înalt nivel al calităţii muncii şi vieţii întregului popor, al formării şi

afirmării personalității umane multilateral dezvoltate.

Din această perspectivă, cu asemenea adînci convingeri și strălucite orientări ale muncii și vieții noastre, desprindem, ca una din cele mai de seamă concluzii, însemnătatea covîrșitoare a creșterii și educării în spiritul patriotismului socialist a tuturor copiilor țării — viitorul de aur al națiunii noastre.

Desigur, **ca părinți, unii sîntem deja și bunici, avem marea dorință, dragostea nestinsă și răspunderea capitală de a contribui cu întreaga noastră putere la pregătirea temeinică a copiilor pentru muncă și viață, de a le cultiva profunde convingeri și trăsături de caracter înaintate pentru a deveni cetățeni devotați ai patriei, cadre de nădejde ale comunismului.** De a ne depăși chiar. Pentru că mereu mai mari sînt și exigențele de viitor. Societatea socialistă multilateral dezvoltată, noua revoluție științifică-tehnică presupun oameni multilateral dezvoltați, stăpîni deplini ai marilor descoperiri și tehnologii de vîrf ale acestui sfîrșit de mileniu.

Apreciem cu toată sinceritatea și profundă gratitudine cît de mult au făcut și fac partidul și statul nostru pentru copilăria lor fericită, pentru pregătirea și formarea lor multilaterală, pentru înflorirea patriei și salvgardarea păcii în întreaga lume. În același timp trebuie să ne sporim mereu mai mult propriile noastre eforturi, contribuția mereu mai eficientă în această operă hotărîtoare. Așa cum spunea Democrit, reușita creșterii copiilor depinde de multă trudă și grijă, iar nereușita întrece orice altă durere.

Esența-esențelor omului înaintat al patriei noastre, izvorul și chezășia înfăptuirii a tot ce-și poate dori un adevărat părinte pentru copiii săi rezidă în cultivarea în sufletul lor, din cele mai fragede vîrste, a celor mai profunde sentimente de dragoste fierbinte, prețuire, **respect și devotament nemărginit față de patria noastră socialistă, de glia străbună, de eroicul nostru popor și de cîrmaciul înțelept — partidul nostru comunist. Cu cît ne iubim mai mult copiii și înțelegem mai adînc responsabilitatea ce o avem pentru viitorul lor și al întregii noastre țări, cu atît mai mult trebuie să ne înzecim forțele pentru a cultiva în toți porii ființei lor acest suprem simțămînt.** Pentru că, spunem și noi din toată inima și cu toată convingerea că: „Patria e mai scumpă, mai însemnată și mai sfîntă decît mama și tatăl și decît toți ceilalți străbuni și are mai mare cinste și trecere decît aceștia, nu numai în fața zeilor, ci și în fața oamenilor cu judecată“ (Platon); „Care iubire este asemănătoare iubirii de patrie? Iubim pe cei care ne-au dat viața, pe părinții noștri, ne sînt dragi copiii noștri, prietenii noștri; dar toate aceste felurite iubiri le cuprinde iubirea de patrie. Care bun cetățean ar refuza să moară pentru ea, dacă ar putea sluji prin moartea lui?“ (Cicero).

Patriotismului ardent — al cărui strălucit exponent și militant înflăcărat a devenit din pri-

mul moment al creării sale, Partidul Comunist Român — îi datorăm prezentul înfloritor și viitorul luminos al gliei străbune. Partidul continuă pe un plan superior, împlinește și depășește glorioasele tradiții revoluționare ale luptei de veacuri ale înaintașilor noștri. Iată de ce, Rezoluția Congresului al XIII-lea al P.C.R. prevede ca, în întreaga activitate politico-educativă de formare a omului nou, să situăm „pe prim plan dezvoltarea patriotismului revoluționar, socialist, a dragostei față de patrie, a răspunderii și atașamentului față de popor, față de cuceririle sale revoluționare, a hotărîrii de a lupta și munci pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității României".

Tînăra generație, copiii, cu marea lor receptivitate și sensibilitate, trebuie să vadă la tot pasul și în orice activitate, nu numai în proprii părinți, ci și în fiecare cetățean matur, — care trebuie să se manifeste ca un părinte adevărat — începînd cu totalitatea slujitorilor școlii, modelul viu de patriot revoluționar, pilda unei exemplare conștiințe patriotice. **Activitatea de zi cu zi, comportamentul nostru din toate împrejurările de muncă și viață, totul să emane ca ceva firesc, simplu, sinceritatea, pasiunea, spiritul și romantismul revoluționar, înalta responsabilitate față de întregul conținut contemporan al patriotismului socialist, devenit modul nostru real și profund de existență.** Sensul vieții noastre. În acest fel vom face ca, în frunte cu unitățile de învățămînt de toate gradele, toate celelalte unități și instituții social-economice, locurile de muncă, organizațiile de masă și obștești, întregul ansamblu de relații sociale să constituie minunate școli de formare și manifestare a patriotismului revoluționar, socialist.

Îndeplinirea cu cinste a acestui obiectiv fundamental impune să-l abordăm într-o **viziune sistemică, multidisciplinară și integratoare,** acționînd unitar — desigur, în forme și modalități specifice fiecărei categorii socioprofesionale de copii (după vîrstă, îndatoriri distincte etc.) — pentru o cuprindere unitară a tuturor componentelor, laturilor și trăsăturilor sale constitutive. Datorăm tovarășului Nicolae Ceaușescu o asemenea fundamentare științifică ce orientează clarvăzător, direcționează și concretizează procesul educației patriotice, pe fundamentul formării și dezvoltării conștiinței socialiste. Avem în vedere întipărirea conștientizată în inima și conștiința tuturor copiilor a fiecăreia din laturile și trăsăturile conceptului de patriotism, în perspectiva unitară a componentelor sale: teoretică, cognitiv-ideologică, afectiv-psihologică și atitudinal-faptică.

În această lumină **educăm copiii, în primul rînd, în cultul muncii.** Așa cum ne învață tovarășul Nicolae Ceaușescu: „A fi patriot, a-ți iubi țara înseamnă a face totul pentru a spori avuția națională, proprietatea socialistă, a nu precupeți nimic pentru înfăptuirea politicii partidului comunist, ce corespunde pe deplin intereselor vitale ale întregii națiuni". Pregătirea temeinică și la toate disciplinele, formarea unor adînci convingeri științifice și politice, pasiunea pentru o meserie cerută de societate și pentru continuă autodepășire, spiritul de creativitate, folosirea utilă a întregului timp zilnic, angajarea sistematică, dar cu discernămînt în unele activități practice, voluntar-patriotice, inclusiv în cele gospodărești, prețuirea, grija și responsabilitatea față de valorile culturii noastre materiale și spirituale, sînt numai cîteva din trăsăturile ce trebuie, începînd cu exemplul nostru personal, să le formăm, din primii ani de viață și de școală, tuturor copiilor.

Un corolar al dragostei de patrie îl constituie modul de a te dărui total, dacă va fi nevoie inclusiv prin sacrificiul suprem, pentru a apăra integritatea și independența țării, cuceririle revoluționare ale poporului.

Un rol deosebit de însemnat îl avem, ca părinți, în efortul unitar al școlii și tuturor celorlalți factori educaționali, în sprijinirea, zi de zi, **a formării și dezvoltării la fiecare copil a conștiinței revoluționare, comuniste — latură de bază a patriotismului socialist. Fiecare acțiune temeinic organizată, cu școala sau cu familia — concursuri pe diferite domenii ale culturii, științei, artei etc. pe profesii sau de creații tehnico-științifice, vizite la muzee și expoziții, excursii, manifestări cultural-artistice, învățarea de cîntece și poezii patriotice și revoluționare etc. constituie un autentic act educativ, un nesecat izvor de îmbogățire intelectuală și spirituală, de bucurii și împliniri a dorințelor și plăcerilor generale și individuale.**

În acest context, o frumoasă și mereu mai amplă experiență s-a acumulat în educarea patriotică a copiilor prin cunoașterea istoriei, a bogățiilor și frumuseților patriei, ca și ale localității de naștere a copiilor, a părinților și bunicilor lor, precum și prin cultivarea sentimentelor de prețuire și cinstire a luptelor și jertfelor de veacuri ale poporului nostru pentru apărarea ființei naționale, a gliei strămoșești. Un profund și prelungit ecou în inima curată a fiecărui copil au acțiunile — bine pregătite — de prezentare a unor tradiții glorioase, în unitate — ca un arc peste timp — cu faptele de azi de eroism în muncă ale colectivelor fruntașe de oameni ai muncii pentru progresul economic al patriei.

Amplele manifestări organizate în cadrul Anului Internațional al Tineretului au dat contur și mai bogat activității desfășurate pe întregul cuprins al patriei, contribuind astfel la înțelegerea și mai deplină și unitară a conceptului de patriotism socialist.

anchetă realizată de
FLORICA POPESCU

„Pentru a trăi o viață care ți-a fost dăruită, ești dator s-o meriți ca om și ca neam, în fiecare clipă".

N. IORGA

să-i învățăm „meseria" de Om

Din „depozitele vieții"

O simplă incursiune prin faptul de viață cotidian? Mai mult! O invitație la reflecție, la meditație, despre ceea ce trebuie să incumbe actul de instrucție și educație început în familie, continuat în școală, desăvîrșit de societate — adaptarea acestuia la cerințele idealului educațional al societății socialiste.

De acord cu invitații redacției noastre, cărora le mulțumim în mod deosebit pentru amabilitatea de a răspunde solicitării, să deschidem larg porțile „meseriei" de Om, pentru a-i înțelege „tainele", a reține și materializa din „strategiile" validate de practica vieții, în marea „bătălie" a fiecăruia dintre noi: cîștigarea calității de Om.

Să le dăm cuvîntul :

să-i învățăm "meseria" de Om

Meseria de a fi Om

Prof. univ. dr. doc. ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

A fost întotdeauna, într-adevăr, meseria cea mai greu de însușit în adîncimile meșteșugului ei incomparabil. Deși dintotdeauna au colaborat la predarea ei și școala, și familia, și mediul tradițional, și atîția factori știuți și neștiuți, deci foarte mulți dascăli cu pregătire și eficiență de o mare diversitate.

Astăzi, la sfîrșitul secolului XX, în mijlocul unor mutații spectaculoase în cunoaștere care au provocat adevărate comoții în mentalități, al unor revoluții pe plan social însoțite de revoluții în ordinea tehnico-științifică, ne găsim confruntați cu dificultăți noi și poate nebănuite, apărute în calea devenirii umane, adică a însușirii meseriei de care vorbim. S-au schimbat standardurile gîndirii tradiționale, uneori ideaIuri abandonate n-au fost înlocuite prin nimic, familia întreagă lucrează și timpul acordat copiilor și educației lor este din ce în ce mai restrîns, școala capătă prin forța lucrurilor, pe toată Terra, un caracter tot mai apăsat informativ, cu consecința firească de a lăsa la o parte factorii formativi, mijloacele de informație de masă (presă, radio, dar mai ales televiziunea) fascinează prin imaginea vizuală care face intelectul pasiv și neutralizează parcă elementul de participare afectivă. Și așa mai departe, toate concură la uitarea **fundamentalei misiuni umane: aceea a realizării în fiecare din noi a unui om între oameni** (ca să folosim o metaforă fericită a unui scriitor român de primă mărime). Romanii defineau în vechiul lor drept statutul omului prins în legile societății, în felul lor lapidar, sintetic: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere (să trăiești cinstit, să nu vatămi pe celălalt, să dai fiecăruia ce este al său). Desigur, se postulau aci norme de viață juridică, la care istoria gîndirii umane, a culturii, au adăugat altele tot mai nuanțate privind raporturile efective între oameni, privind realizarea binelui și păstrarea cu sfințenie a valorilor create de umanitate etc. etc. **O etică tot mai înaltă însă trebuie să însoțească în special formarea omului nou în lumea socialistă și exigențele ei se cer analizate, dar mai ales traduse în practică în chipul cel mai complex și mai eficient.** Ne întîlnim clipă de clipă cu „tinerii" și nu totdeauna sîntem mulțumiți de spectacolul tinereții lor explozive. Poate sîntem noi prea bătrîni pentru a-i judeca, poate așteptăm prea mult de la ei, poate și noi la vremea noastră am nemulțumit și am dezamăgit așteptări, nădejdi puse în noi.

Dar avem și bucurii enorme cum a fost, de pildă, cea pe care am trăit-o de curînd la Timișoara, unde ca președinte al Olimpiadei de literatură, m-am întîlnit cu un tineret admirabil. Fete și băieți, venind de la licee de filologie-istorie, fizică-matematică sau industriale s-au adunat (unii pentru a treia și a patra oară) la o competiție de ordin umanistic, mînați de o rară dragoste de carte, de un instinct de cultură impresionant în dezinteresarea lui. **Viitori fizicieni, matematicieni, tehnicieni, filologi, istorici m-au întărit în credința mea că iubirea de carte, de studiu umanistic, dincolo de orice alt mijloc de cunoaștere, are o funcționalitate formativă extraordinară, că ascute puterile sufletului,** le dinamizează, că dezvoltă afectivitatea și temperează egoismul. Ei vor face știință exactă, vor face tehnică, dar plecînd de pe o platformă de o soliditate neclintită. Căci așa cum spunea medicul umanist din secolul XVI, François Rabelais, „Știința fără conștiință este ruina sufletului". Și conștiința se leagă indisolubil de formația aceea care fixează implicit marile idealuri de bine, frumos și adevăr, care păstrează cu severitate tenace valorile umanității, în cadrul culturii naționale și în cadrul culturii universale a unei omeniri fraterne pe care nădăjduim că acești tineri o vor realiza.

Cine i-a învățat pe acești tineri olimpici dragostea de carte, disciplina interioară a reflexiunii, a gîndului bine condus și frumos exprimat, dublată de o impecabilă disciplină a comportamentului? Și de ce ei sînt așa și alții altfel?

Sigur că e la mijloc și meritul lor, al opțiunilor pentru valorile durabile, dar **familiile lor au avut un rol determinant,** punîndu-le în mînă cărțile și ocupîndu-se de ei în cele mai mici amănunte, de la vestimentație la mod de exprimare (căci, evident, n-au lipsit a ne interesa). Și **familia a fost continuată de profesori buni și cu vocație reală pedagogică.** Pentru că **școala are fără îndoială o importanță deosebită în informare și formare, dar formarea, modelarea care marchează, formînd mugurii personalității propriu-zise, se desfășoară în mediul de familie, în cei (foști) „șapte ani de acasă" hotărîtori.**

De acolo pornește deci însușirea acelei spinoase dar minunate meserii de a fi om, din cantitatea de respect infuzată copilului față de ființa omenească, de lumea înconjurătoare, de natură, din conștiința apartenenței lor, o societate care nu poate fi mai bună dacă noi nu vom fi mai buni, fiecare în parte. Iar meseria aceasta, mai mult decît oricare alta, are o dificultate specială: nu poți spune niciodată că ți-ai însușit-o pe deplin. Lucrezi în ea toată viața și partea finală îți cere și mai mult, căci

acolo ai nevoie de înțelepciune. Și nici aceasta nu se găsește pe toate drumurile.

Oricum, **sperăm mult în partea foarte bună și bună a tineretului nostru în care ne vedem continuatorii, păstrătorii valorilor neamului în măsură să dialogheze cu valorile lumii întregi, splendizii făclieri ai secolului XXI!**

Există un text în Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste care se adresează, aș crede, în special celor foarte tineri, destinați să se dezvolte și să creeze în anul 2000. Textul constituie un îndemn spre **cunoaștere** și spre **autoperfecțiune,** o condiție a existenței într-o societate de înalte ritmuri tensionale și de creativitate.

Imperativul categoric al comunismului înseamnă pentru tinerele generații „să-și perfecționeze necontenit pregătirea profesională și de specialitate, să-și îmbogățească permanent orizontul cultural-științific".

Nu-i timp de răgaz cînd la fiecare trei minute apare în lume o lucrare științifică, la fiecare două minute una literară și la fiecare minut un ziar sau o revistă.

Nu-i timp de răgaz cînd toți trăim sub **pecetea calității.** Azi, din ce în ce mai des și pretutindeni, se vorbește de „calitatea vieții". Cum o folosim? Ce ritm alegem? Ne mulțumim cu cel al melcului sau tindem spre cel al rachetei?

Vouă, celor foarte tineri, vă sînt create spre formare, spre pregătirea pentru viață, condiții nevisate înainte cu un sfert de veac. Învățămîntul, în țara noastră, este gratuit pînă la cel mai înalt nivel, iar numărul studenților bursieri reprezintă mai mult decît jumătate din numărul tuturor studenților noștri.

În lumea capitalului meseria se fură, iar instruirea superioară este apanajul celor foarte puțini, al celor foarte bogați.

La noi, un sistem de învățămînt și perfecționare la nivel de largă, de totală cuprindere a populației active, aș putea zice, conferă posibilitatea perfectibilității, dă acea neliniște și nemulțumire de sine, condiții indispensabile ale progresului, determină un refuz hotărît în fața superficialității, rutinei, necompetenței.

Articolul citat din Cod îndeamnă spre **îmbogățirea continuă a minții și a spiritului.** Desigur, este vorba de acea flacără pasională, dat indispensabil modelării ființei umane.

Un mare om de știință spunea emoționant și lapidar că „ideile congelate nu intră niciodată în jocul asociațiilor". Această flacără pasională dă aripi ideilor, căldură inimii, finalitate existenței.

Pico della Mirandola putea să afirme, atotștiutor și convins, în secolul al XV-lea, că este „de omni re scibili" (maliția lui Voltaire „et quibusdam aliis", adăugată la eticheta lui Pico, a intervenit cu trei secole mai tîrziu!), noi însă, cei de azi, sub avalanșa informațională pe care o trăim, desigur, avem în permanență conștiința insuficienței noastre. Ea însă nu trebuie să fie paralizantă, dimpotrivă, să determine concentrarea întregii noastre energii, **o stare de veghe, o combustie internă capabilă să ne ducă la intransigență față de noi și față de cei din jur.**

Desigur, viața este plină de farmec și fior, **viața poate și trebuie să fie un imn al bucuriei și nu o litanie, un drum în lumină și nu unul în penumbră.**

Pentru o asemenea configurare a existenței sînt necesare niște repere, niște puncte de referință la puterile sau chiar peste puterile noastre. Și la ele ajungem prin muncă. Este cheia succesului, a perfectibilității, a solidarității. Spun a solidarității pentru că nimeni nu începe nimic de la zero. Un fond comun de idei al omenirii sau numai al unui popor, al unei generații trecute sau numai al unei colectivități prezente ne pune pe o linie de plutire, ne indică un fir al apei, ne dezvăluie un drum.

Transferul acesta de înțelepciune și experiență din trecut spre viitor prin obstinația și constanța lui este, cred, actul cel mai emoționant și mai luminos al umanității.

Numai de murit se moare singur, cît trăim, trăim umăr lîngă umăr.

Totul este să avem vocația să simțim această colectivitate ce palpită și se bucură pentru realizările și succesele noastre, ce ne înțelege și ne îmbărbătează pentru șovăirile și poticnirile noastre.

Și, ca în poveste, nu putem gusta din apa vie ce ne stă la îndemînă decît dacă, buni platnici, știm să răsplătim prin eforturi și elan, prin bună credință și generozitate pe cei ce au contribuit la formarea și evoluția noastră.

Scrisoare către cei foarte tineri

Prof. univ. dr. SANDA GHIMPU

să-i învățăm "meseria" de Om

Familia nu-şi poate transfera răspunderile altor instituţii

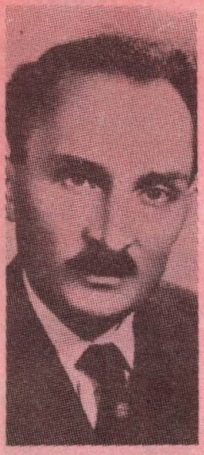

Acad. CRISTOFOR SIMIONESCU

O multitudine de probleme, de variată complexitate, privesc opera edificării unei societăţi noi, a cărei dominantă rămîne condiţia umană. Este firească tendinţa şi dorinţa de a identifica şi propulsa acele forţe care accelerează progresul şi determină bunăstarea generală. Deşi s-a vorbit mult despre **interrelaţia şcoală—familie,** despre aportul cumulat al acestor doi factori în formarea „omului nou", generator de valori materiale şi spirituale, ctitor al unei orînduiri înaintate, **rămîn încă numeroase aspecte care se vor luminate de meditaţii adînci şi experimente ştiinţific conduse, urmărite cu grijă şi îndelung verificate.** Privite izolat, atît familia, cît şi şcoala par să îndeplinească funcţiuni specifice. Multă lume consideră că primei îi revine responsabilitatea pentru cei **şapte ani de-acasă,** iar celei de-a doua, instrucţia şi un proces educativ eşalonat, după vîrste, pe mai multe trepte. În realitate, această optică trunchiată nu pare să satisfacă şi să reflecte substanţa complicatului act modelator, care are, drept ţel final, formarea cetăţeanului conştient, uşor adaptabil la mutaţiile ce se produc în societatea modernă.

Aceste temeiuri justifică de ce o analiză mai atentă a legăturilor dintre şcoală şi familie prezintă interes şi merită încurajată.

Pentru început, m-aş opri la **familie,** al cărei rol nu încetează, practic, nici la vîrsta maturităţii, adică nici atunci cînd un membru al său îşi constituie propriul cămin. Este adevărat că factorii sociali cu care se conlucrează, în decursul timpului, sînt diferiţi, obiectivul rămînînd constant. Extrem de importantă pentru fizionomia morală a oricărui individ este influenţa mediului familial, exemplul celor din jur, de la cea mai fragedă vîrstă. Într-o anumită măsură, el devine o replică a modelelor văzute, replică cu atît mai valoroasă cu cît investiţiile spirituale şi de conduită ale părinţilor sînt mai de preţ, traumatismele suferite mai rare şi climatul de viaţă mai sănătos. **În nici o împrejurare şi sub nici o motivaţie, familia nu-şi poate transfera răspunderile altor instituţii sau persoane, nici cînd copilul păşeşte treptele şcolii şi nici chiar atunci cînd îşi încearcă aripile pentru zbor în societate.** Am făcut primii paşi şi am luat contact cu lumea înconjurătoare în curtea unei şcoli primare, ca fiu de învăţător, şi sînt astăzi în măsură să apreciez atît contribuţia familiei, cît şi cea a şcolii la formarea mea intelectuală şi fixarea opţiunilor, respectiv, a crezului de viaţă. S-ar putea să nu pară firesc faptul că, în familie, m-am confruntat cu o severitate mai mare decît cea din şcoală, dar acesta-i adevărul. În şcoală, cuantumul de cunoştinţe este acelaşi pentru întreaga promoţie, se lucrează mai mult cu masa decît cu individul; familia este cea care focalizează, în anii primelor deprinderi, după însuşiri şi fire, un întreg arsenal de metode şi practici, menite să dea configuraţia de bază tînărului în formare. Acolo se învaţă noţiunile de bine şi rău, frumos şi urît, adevăr şi minciună, acolo se înţelege rostul omului în comunitate, virtuţile care îl înnobilează, în special, respectul faţă de muncă, cinste şi avuţia colectivă. Copilăria nu poate fi trăită în condiţii normale decît într-un asemenea cadru şi este fericită atunci cînd părinţii înţeleg să conlucreze într-o armonie desăvîrşită pentru educaţia, cu maximă grijă şi responsabilitate, a propriilor vlăstare. Se pot da nenumărate exemple de eşecuri în educaţie, din culpa familiei. Nici prea mare îngăduinţă, alintare sau satisfacerea capriciilor, după cum nici brutalitatea sau măsurile coercitive, fără justificare, ori ignorarea suferinţelor de orice natură, care dezorientează şi strivesc iniţiativele, nu slujesc procesului formativ, nu consolidează încrederea în propriile forţe, nu creionează o personalitate robustă.

În fapt, indiferent de profesia şi nivelul de cunoştinţe al părinţilor, există o disciplină ce nu poate fi ignorată de nimeni, în interesul întregii societăţi, pe care o denumim **psihologia copilului.** Ea operează diferenţiat, cu metode ştiinţifice, şi ajută educatorii să cunoască sufletul şi să înţeleagă comportamentul, manifestările fiecărui tînăr la impactul cu realitatea, cu problematica vieţii.

Este ştiut că o sumă de principii, ce privesc conduita şi morala şi acţionează asupra copilului, se transmit de la o generaţie la alta prin trăinicia, respectiv greutatea pe care le-o conferă verificarea în timp. Rezultatele se regăsesc în tot ce există sănătos şi durabil, în însuşirile definitorii, în ţinuta civică a poporului nostru. În acelaşi timp, date fiind mijloacele moderne de instrucţie şi educaţie, ca şi exigenţele sociale mult schimbate faţă de trecut, **văd necesar un mai mare sprijin acordat familiei de către instituţiile publice, deţinătoare a pîrghiilor ştiinţifice şi metodologice, care asigură caracter ascendent şi rectiliniu delicatului proces de formare a omului nou.** Şcoala, prin dascălii săi, colaborînd neîntrerupt cu familia, este în măsură să răspundă acestui imperativ.

M-aş referi concentrat, în continuare, la **problematica valorificării, cu maxim folos, a timpului liber,** de către tînăra generaţie, şi la senzaţia, trăită practic de

toți copiii, că sînt frustrați de un bun care le aparține, atunci cînd părinții sau educatorii încearcă să le impună un program, în afara școlii, după criterii de utilitate, atît pentru intelect, cît și pentru o dezvoltare fizică normală. Deseori, dacă procesul îndrumării este exercitat fără tact și neglijează nevoia de joacă a copilului, dorința sa de a fi liber, acesta devine refractar la îndemnuri, se eschivează de la control, neaderînd la o activitate extrașcolară chibzuită.

Supraîncărcări cu sarcini, dirijarea spre ocupații care nu oferă satisfacții și nu găsesc ecou în sufletul fraged sau nu sînt în acord cu înclinațiile și firea vlăstarelor noastre mutilează personalitatea sau generează adversități față de unele îndeletniciri. Exemplul cel mai elocvent îl constituie tendința unor părinți de a cultiva la copii străduințe în domenii unde ei înșiși nu s-au realizat sau unde gîndesc că viața este mai ușoară. Astfel, tineri talentați pentru muzică sau artă în genere trebuie să devină medici sau electroniști, din voința părinților, iar copii de țărani, cu dragoste pentru natură, sînt îndemnați către specialități ce se practică, dominant, în orașe sau centre industriale. Timpul liber este sacrificat tiranic pentru o activitate care obosește, dacă părinții vor ceea ce copilul nu poate. Iată numai unul din temeiurile în virtutea căruia optez pentru teza **cunoașterii, înțelegerii sufletului și aplicațiilor** cu care este înzestrat cel al cărui timp liber îl programăm și-l supraveghem. Desigur, ar fi păgubitor pentru individ și societate, dacă am stimula numai ocupațiile care plac sau porniri unilaterale. Orice tînăr are nevoie de cultură, de muncă fizică, trebuie să-și cunoască patria, să-și iubească poporul, trecutul acestuia, să prețuiască valorile, să se simtă atras spre fapte de progres. În bugetul său de timp se cer încorporate, într-o armonie deplină, efortul intelectual și fizic, încordarea cu destinderea, obligațiile și plăcerile, visurile cu realitatea. Familia, școala și societatea ar trebui să militeze cu consecvență împotriva risipei de timp și de energie umană, să prețuiască sporit cele două treimi din viață în care sîntem activi și lucizi. Cu precădere, familia are de cîștigat de pe urma unei canalizări corecte și a ieșirii din optica pulverizării timpului liber.

Cu anii copilăriei, nimeni nu se mai întîlnește. Marele merit și răspunderea părinților rezidă în grija de a stăpîni și valorifica acele pîrghii care imprimă densitate timpului folosit și clarifică, în anii căutărilor, înaltele obiective de viață.

După cum funcțiunile familiei nu încetează niciodată, tot așa cele ale școlii se cer exercitate și atunci cînd tînărul se găsește în exteriorul acesteia. Adevărații dascăli dispun de facultatea de a sesiza erorile de educație din familie, de a inspira măsuri de îndreptare și a compensa, prin înțelepciunea și căldura sufletului lor, numeroase carențe și deprinderi dăunătoare societății.

Aș încheia cu acest nobil **atribut al școlii,** de modelator al generațiilor ce prelungesc prin veacuri virtuțile și idealurile unui popor. Principiile sale pedagogice se cer extrapolate într-o adevărată pedagogie a familiei, care să garanteze continuitatea educației și să contribuie la o permanentă legătură, cu dublă circulație: școală — familie. Societatea, prin aceste instrumente de bază, la care se adaugă exemplul și forța colectivului de muncă, poate și trebuie să obțină o nouă calitate în procesul educației.

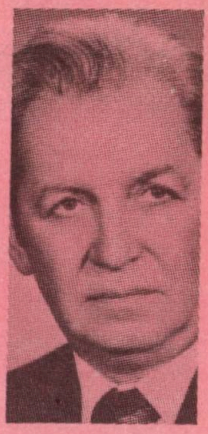

Omenia — sinteza calităților umane

Dr. N. OPRESCU

Îmi amintesc cu multă plăcere de o maximă a unuia dintre profesorii mei: „Ce bine-i stă omului cînd este și rămîne Om!"

Noțiunea de om are dimensiuni și sensuri nebănuit de mari și diverse. A fi OM, ce vorbe mari! **Omenia este demnitatea care-l înnobilează și-l înfrumusețează pe om, este sinteza calităților umane.** De aceea, celor care s-au ridicat la cotele cele mai înalte de omenie li se spune „un om adevărat".

Calitatea de OMENIE trebuie să se reverse ca dintr-un izvor nesecat de la toți cei care au nobila misiune de educator (părinți, educatoare, învățători, profesori), de la toate instituțiile care au menirea de a modela personalități, de a făuri oameni (familie, școală, organizații de copii și tineret, societate). **„În educație, totul trebuie să se bazeze pe personalitatea educatorului, pentru că forța educativă nu se revarsă decît din izvorul viu al personalității omenești. Nici un statut, nici o programă, nici un mecanism al instituțiilor de educație, oricît de ingenios și de chibzuit ar fi el, nu pot înlocui personalitatea educatorului"**[1] (subl. ns.).

Omenia se cultivă, în principal, în școală, în instituțiile școlare. Prin tot ceea ce învață copilul, prin modul cum învață, prin comportamentul lui față de colegi,

[1] K.D. Ușinski, *Opere pedagogice alese*, vol. I (trad.), E.S.D.P., 1956, p. 278.

să-i învățăm „meseria" de Om

de elevii mai mari și mai mici, față de profesori etc. etc., prin tot ceea ce face și chiar prin ceea ce nu face, el învață să fie om. **Elevul învață omenia de la toți cei cu care vine în contact și cu care stabilește multiple relații.** Dar modelul de om după care năzuiește, visează să se realizeze este profesorul, cel puțin unul, dacă nu mai mulți dintre profesorii care-i conduc pașii în școală.

Profesorul este omul împlinit cu care copilul, mic sau mare, își poate petrece multe ceasuri pe zi, ani de-a rîndul. În acest timp îndelungat de convietuire, omul de la catedră — cu autoritatea științei acumulate și a vîrstei care-i dă dreptul la catedră — se dăruiește elevilor săi, construind în ei modele de oameni care ajung să creadă în el, în cuvîntul lui, care e una cu fapta și cu ținuta lui.

Desigur, prin tot ceea ce face, școala cultivă omenia, pregătind tineretul pentru integrarea socială. Dar, să reținem nemulțumirea pe care, la vremea sa, pedagogul J.H. Pestalozzi o manifesta față de școală, atunci cînd spunea: „Avem numai școale de citire, de scriere, de recitări..., pe cînd ne-ar trebui școale de oameni"[2].

Instituțiile noastre școlare își îndeplinesc misiunea de a da elevilor o pregătire multilaterală, o cultură bogată și temeinică. Își face loc însă tot mai mult concepția că epoca industrială este epoca tehnicii și, de aici, se pune un accent deosebit pe pregătirea intelectuală și tehnico-profesională. Școala se ocupă mai mult de rațiune și mai puțin de inimă.

Dar, **epoca revoluției științifice și tehnice nu înseamnă nicidecum negarea sensibilității umane, a romantismului, a unui romantism revoluționar.** Dimpotrivă, **formarea omului complet, dezvoltat multilateral se referă nu numai la pregătirea lui ca producător de bunuri materiale și spirituale, ci și ca producător și consumator de valori culturale, ca cetățean capabil să-și exercite drepturile și îndatoririle sociale.**

Și chiar dacă ne-am referi la valorificarea omului în profesie, **competența profesională înseamnă în primul rînd pricepere — inteligență, rațiune, inventivitate — dar înseamnă în același timp și responsabilitate, conștiinciozitate, atașament, dăruire, pasiune.** Din păcate, tuturor acestora din urmă li se acordă mai puțină importanță în orele de tehnologie și în cele de practică, în timp ce **documentele de partid au trasat sarcina sporirii rolului educativ al școlii.**

Misiunea de educator, justificarea morală și socială a acestei profesii este să crească tinerele generații. Să le crească nu numai învățîndu-le carte, ci educîndu-i, formîndu-i de la vîrsta cea mai fragedă a ghiozdanului, ajutîndu-i apoi să treacă pragul greu, plin de tentații al adolescenței, în tinerețea în care încep răspunderile.

Dar, **omenia nu se învață mai întîi în școală și nici numai în școală. Ea se învață acolo la începuturile copilăriei, în atmosfera caldă, plină de afecțiune a familiei. Ea se propulsează prin toți porii relațiilor de familie, de la părinți, de la bunici, de la frați, surori și de la prieteni.**

Îndatorirea de creștere și educare a copiilor nu este numai o îndatorire personală („îmi cresc copiii cum vreau eu", „sînt copiii mei"), ci și **o îndatorire social-politică,** întrucît copiii de azi vor fi cetățenii de mîine. Sînt părinți care, în îndeplinirea obligațiilor lor de părinți uită de răspunderea politică-cetățenească pe care o poartă, manifestînd fie lipsă de supraveghere a copiilor considerînd că școala trebuie să răspundă pentru educația lor, fie grija exagerată numai pentru asigurarea condițiilor materiale. „Destul am dus-o eu greu în copilărie — spun unii părinți — copiii mei vreau să trăiască bine!". Grija aceasta este demnă de toată admirația. Dar, **numai asigurarea unui „trai bun" nu înseamnă educație.**

Relatam unui prieten că Horia, copilul unei cunoștințe comune, copil la 17—18 ani — se complace să stea tolănit în pat ascultînd muzică în timp ce mama lui aduce lemne și-i face focul în cameră.

— Și ce vezi rău în asta? mi-a zis interlocutorul meu. Îl văd pe Horia un **comod,** care consideră că „i se cuvine" să fie servit, să muncească alții pentru el, îl văd un **egoist** care se simte bine cînd i se oferă anumite servicii, **un tînăr care nu-și consideră și nu-și respectă părinții din moment ce nu se jenează de această situație și nu simte nevoia să sară și să-i ia lemnele din brațele mamei sale.**

Dar, cine l-a învățat așa? Cine i-a acordat acest statut de „puiul mamei"? Mama. Printr-o **dragoste exagerată** pe care i-o poartă, ea devine „serva" propriului ei copil. Ce se va întîmpla mai departe? Horia se va căsători și va cere același tratament din partea soției sale, iar la serviciu se va acomoda foarte greu cu eforturile la care va fi supus.

Ne întrebăm, cîtă omenie au investit părinții într-un asemenea tînăr?

---

[2] J.H. Pestalozzi, *Cum își învață Gertruda copiii* (trad. I.C. Petrescu), p. 236.

să-i învățăm "meseria" de Om

De cîte ori nu auzi exclamarea deznădăjduită a unei mame: „Nu știu ce să mai fac cu fetița (băiatul) meu că nu mă mai ascultă!" Acesta este strigătul unui educator, care, aparent, a epuizat toată gama de mijloace pedagogice, dar care, practic, n-a folosit pe nici unul din ele cum trebuie.

— Cum e mai bine, tovarășe profesor de educație, dă-ne o soluție practică, știm că de teorie ești „tobă"!

— Da, o soluție practică, numai că problema nu are o singură soluție. Fiind o problemă de viață, ea cere o varietate de soluții și chiar, pentru fiecare caz, mai multe soluții. Așa cum în medicină nu există boli care pot fi tratate după aceeași rețetă, ci bolnavi (cazuri), fiecare cu particularitățile sale individuale, tot așa și în educație. **Fiecare copil are anumite trăsături temperamentale, trăsături caracteriale conturate pînă la un anumit nivel, înclinații, capacități, interese — adică o anumită personalitate care se exprimă în manifestările lui individuale.**

Lucrul cel mai important este să vă cunoașteți copilul. Marele pedagog J.J. Rousseau a făcut o „revoluție copernicană" în pedagogie, fiind printre primii pedagogi care au subliniat necesitatea studierii și cunoașterii copilului în vederea organizării juste a educației. „Căutați de cunoașteți copilul, pentru că încă nu-l cunoașteți", spunea Rousseau. Parafrazîndu-l, am putea spune că **lucrul cel mai important în educație, este să cunoști materialul viu pe care-l modelezi,** căci numai cunoscîndu-l vei putea găsi modalitățile cele mai adecvate pentru formarea lui. Dar să-l cunoști **nu cu optica de mamă orbită de dragoste** pentru fiul (fiica) ei („copilul meu este cel mai... frumos... deștept... cuminte"), **ci să-i analizezi comportamentul** (gesturile, limbajul, atitudinile, responsabilitatea, seriozitatea, respectul etc.), ca și cum n-ai ști al cui fiu este, **considerîndu-l un copil pe care îl cunoști pentru prima oară.**

Sentimentele pe care le nutresc părinții față de copii nu trebuie „descoperite" cu toată sinceritatea. O vorbă înțeleaptă din popor spune că „pe copii trebuie să-i săruți cînd dorm". **Cu cît copilul știe că se bucură de mai multă dragoste — uneori o dragoste bolnăvicioasă — cu atît își permite să se alinte mai mult, să ceară tot mai multe „favoruri" de la părinți.** A.S. Makarenko recomanda „dragoste severă", **adică dragoste protectoare îmbinată cu autoritate, la nevoie chiar cu severitate.**

Cîți părinți „se îndură" să-și trateze copiii cu „dragoste severă"?

Cele mai multe neînțelegeri între părinți și copii apar către vîrsta adolescenței (vîrsta liceală), **la hotarul dintre autoritate și independență cînd copiii vor să se scuture de tutela părinților, iar părinții își apără dreptul la autoritate.**

„Îmi dați voie...?" este frecventa întrebare cu care sînt confruntați educatorii în general, părinții în special, întrebare care exprimă în esență natura relațiilor dintre părinți și copii. „Îmi dați voie...?" este solicitarea adresată de copii în condițiile unor relații normale cu părinții, de la care doresc să obțină o permisiune firească (care să fie cunoscută și acceptată de părinți) sau să acopere cu responsabilitatea părinților tendința spre o evadare sau, în unele cazuri, să forțeze cătușele unor restricții și să intre, ca și prietenii lor, în drepturile „legale" ale vîrstei.

Să nu uităm că acest „Îmi dați voie...?" ne supune la un adevărat examen. Am întîlnit părinți care au primit notă mică la rezolvarea acestei probleme, ba chiar unii care au rămas „repetenți".

Dimensiunile permisibilității sau ale interdicției în educație, comanda și frînele care stau în mîinile educatorilor pot fi stimulatoare sau inhibitoare pentru cei educați. Dozarea necorespunzătoare prin înclinarea balanței fie spre o largă îngăduință, fie spre o încorsetătoare exigență conduce — prin acumulare — la atitudini necorespunzătoare și, cu timpul, chiar la eșec în educație. Exigența exagerată produce răcirea relațiilor dintre părinți și copii. De cîte ori nu întîlnești părinți care suferă din cauza indiferenței cu care-i tratează copiii. „Nu-mi mai cere voie, nu mă mai întreabă nimic, nu mai stă de vorbă cu mine". În schimb, **îngăduința extinsă duce la libertinaj.** „Fac ce vreau", auzi cîte un copil sau adolescent, „babacii îmi dau voie să fac ce vreau".

Din dorința de a-i introduce cît mai ușor în viață și în tainele ei, unii părinți satisfac orice dorință a copiilor pentru a le face viața mai ușoară, mai plăcută. Dar, treptat, cultivă în ei mentalitatea de „consumator", considerînd că „mi se cuvine", fără să știe că **totul se dobîndește prin efort.**

Învățarea vieții, a tainelor ei se face treptat, în timp. Copiii care sînt lăsați să soarbă „paharul vieții" dintr-odată, mai ales sub aspectul plăcerilor, îmbătrînesc devreme, se plictisesc de timpuriu devenind niște blazați.

Literatura pedagogică ne pune la dispoziție numeroase lucrări care constituie o adevărată „școală" pentru părinți.

să-i învățăm "meseria" de Om

La hotarul dintre permisiune (îngăduință) **și restricție** (exigență) **se impune prezența nu numai a sentimentelor, ci și a rațiunii. Dozarea rațională a permisiunilor și interdicțiilor reprezintă unul dintre marile principii ale educației, pe care pedagogul sovietic A.S. Makarenko l-a numit „îmbinarea autorității cu dragostea exprimată în respectul față de personalitatea copilului".**

Să-i învățăm să trăiască între și cu oamenii

IOANA POSTELNICU

Minunea lumii este venirea unui prunc în viață. Răsărirea lui în noi se face la anii cei mai împodobiți cu tinerețe, cu dragoste, cînd ființa noastră e străbătută de esențele cele mai vii a ceea ce înseamnă o alcătuire omenească. Îl plămădim în noi, chemat de glasul vieții, glas care ne cere să lăsăm urmași.

Pruncul nostru trăiește cu noi mamele, din primele luni de cînd s-a așezat în lăcașul nostru intim.

Tot ceea ce simte ea, bucurie sau supărare, răsună și în mica ființă ascunsă în sînul nostru. Aude glasul ei tandru, aude glasul puternic al tatălui. Răsună în lăcașul lui ascuns iritările și bucuriile transmise de mamă și mai aude un sunet care-i însoțește dezvoltarea, dîndu-i liniște, calm, un sunet care toată viața lui pe pămînt va răsuna în sufletul lui. Sunetul inimii, bătăile inimii mamei, sunetul unui clopot străbate în lăcașul lui care nu încetează nici ziua nici noaptea și care-i dă siguranță.

Se naște copilul, slobozind strigăte puternice cînd e silit să părăsească dulcele leagăn în care a fost zămislit, și a crescut. E spaimă? E durere? Sigur că este. Cu cît strigă mai tare, cu atît mai repede pătrunde în el văzduhul lumii în care a intrat, pătrunde în toate celulele ființei lui. Pătrunde sufletul. Pruncul a intrat într-o lume unde acel clopot, care i-a însoțit creșterea în perioada intrauterină și îi dă liniște, a dispărut deodată. Se simte înspăimîntat. Cunoscîndu-se științific acest lucru, în unele clinici din străinătate pruncul este așezat, îndată după naștere, și înainte de a fi despărțit de maica lui prin tăierea ombilicului, pe sînul ei. Îndată copilul se liniștește. Ecoul acelui misterios clopot — inima mamei lui — pătrunde în urechea lui și-i arată că nu este părăsit. Ați băgat de seamă cît de aprig plîng copiii, uneori fără nici o motivare obiectivă. Nimic nu-i poate liniști, nici leagănul, nici suzeta, nici plimbatul în brațe prin cameră. Se liniștește doar în clipa în care mama îl ia în brațe și căpșorul lui se odihnește pe pieptul ei. Recunoscînd sunetul inimii ei, s-a liniștit.

Pătrunde acest prunc în viața noastră casnică și **de noi depinde dacă el va avea o dezvoltare fericită.** Noi îl învățăm tot ceea ce are nevoie din prima clipă. Ați băgat de seamă că el zîmbește din primele zile ale vieții. Acest zîmbet este premisa dezvoltării efectelor. Chipul lui e ca un soare, mereu luminos. Tot ce-i oferim el primește senin, zîmbind, surîzînd. Crescînd, expresia lui se va îmbogăți. **La educarea lui — act de mare răspundere — se ivesc rezistențe. E momentul să intervenim cu explicații făcîndu-l să înțeleagă că ceea ce i se cere e necesar, e drept, e spre binele lui.** Pricepînd motivările, i se ia o piatră de pe inimă. Impunîndu-i unele lucruri, sub puterea autorității părintești, îi deformăm posibilitatea de discernămînt și-l împingem pe uriciosul drum al capriciilor, al încăpățînării, transformînd dulcele produs al ființei noastre — din nepricepere, lipsă de răbdare și altele — într-un copil obraznic, răutăcios, neascultător, dezagreabil. **Lăsînd la voia lui unele manifestări privite prin prisma „e copil, nu știe", ne creăm nouă supărări viitoare și mai mult decît nouă, îi creăm copilului. Pentru plăcerea de a-l vedea cum și-a însușit un cuvînt urît, pe care-l pronunță în necunoașterea sensului — cu așa zisa drăgălășenie, nu intervenim. Cînd manifestă porniri care trebuie calificate drept obrăznicie, adeseori rîdem și cădem în extaz. Cînd cere cu înverșunare ceea ce nu e cazul să i se dea și pînă la urmă cedăm „pentru că e copil", vom transforma, tot ceea ce ne este mai scump, într-un copil rîzgîiat.** E o stare de care el nu-i vinovat. El crede că acesta este modul normal de a fi. Descoperă că nu-i așa cînd intră la grădiniță— și mai apoi la școală. Tot ceea ce a fost tolerat pînă atunci, constată că nu i se mai permite. Că trebuie să se supună unei discipline, adică să păsească pe făgașul unei educații sănătoase, în care unele deprinderi tolerate în familie trebuiesc abandonate. Ceea ce s-a creat de către o proastă înțelegere a dragostei mamei, tatei, bunicilor, care i-au îngăduit tot ceea ce i-a trecut prin cap. Copilul vrea, printr-o suferință, revoltă, să creeze o reacție de împotrivire, care-i va marca firea, caracterul.

La zidirea sănătoasă a caracterului trebuie să concure factorii familiali, în primul rînd, apoi şcoala şi întreaga societate în care a intrat pruncul, devenit copil, mai apoi adolescent, învăţîndu-l să-şi însuşească comportamentul adecvat, cu un cuvînt modalitatea de a trăi între şi cu oamenii.

Copilăria este un timp care va lăsa amprente în toată dezvoltarea viitoare a copilului. El străbate faze pînă ajunge la maturitate, în memoria lui fixîndu-se urme care nu se şterg. **În primii ani de viaţă copilul însuşeşte procentul cel mai mare de cunoştinţe, deprinderi fundamentale.** Intră apoi la grădiniţă, unde păşeşte într-o colectivitate, educaţia aducîndu-i elemente noi. Apoi vine şcoala, moment crucial în viaţa copilului, care începe să înţeleagă că ceea ce aude, vede sau gîndeşte poate fi transformată în expresie scrisă sau citită.

Pentru dezvoltarea armonioasă a fiinţei dragi, pe care mama a adus-o pe lume, ostenesc deci atîţia factori educaţionali cu care ea trebuie să colaboreze pentru ca pruncul ei, în creşterea şi dezvoltarea lui, să ajungă **un om adevărat.** Copilăria e un creuzet miraculos în care copilul se făureşte, un „rai" în care zburdă sub supravegherea noastră, a educatorilor, a celor care îl conduc în cursul timpului, spre însuşirea unei profesii. Ajuns la maturitate, comportamentul, judecata, poziţia ce a dobîndit-o, în raport cu viaţa şi problemele ei, îşi au rodnicia în acest tărîm fermecat al copilăriei, a timpului scurs în anii de creştere, de care îşi va aminti mereu şi va spune, am **avut o copilărie fericită,** sau, **am avut o copilărie nefericită,** deci nu i s-au creat condiţii pentru a fi fericită. **Grija cu care e înconjurată copilăria la noi prin dragostea părinţilor, prin tandrul comportament al educatorilor fie ei în grădiniţe sau şcoală, elementele materiale ce i se pun la dispoziţie pentru timpul de joacă, destindere, vacanţă, care nu sînt altceva decît stadii de asimilare a unor precepte de încadrare în lumea ce-l înconjoară, şi care se numeşte societate, arată cît de importantă este zidirea unei fiinţe, îndreptarea pe drumul acomodării şi a acceptării legilor ei, pentru ca ea să ajungă cetăţean de nădejde al ţării ei.** Copilul dobîndeşte prin împletita grijă a atîtor factori, fără suferinţă şi contrarietate, ceea ce e voie, ceea ce nu-i voie, ceea ce e frumos, util, obligatoriu, îngăduit sau neîngăduit. Din această colaborare, se naşte în epoca de graţie care este copilăria bucuria şi avîntul, dragostea şi generozitatea, simţul datoriei, dorinţa de a cunoaşte cît mai mult şi de a învăţa cu rîvnă. Aceste simţăminte se ivesc, se cultivă şi se dezvoltă în acest splendid timp care înseamnă copilăria.

Noi mamele sîntem grădinarii unor flori cărora nu uităm să le dăruim — la ceasul şi la timpul precis, apa necesară, soarele necesar care înseamnă preceptele educaţionale. **Sub aureola unei afecţiuni judicios dăruite — nu în chip capricios sau anarhic manifestată, ci prin înţelegerea ştiinţifică a acestei afecţiuni,** fără slăbiciuni şi delăsare. Vom înlătura buruienile unor comportamente negative, care se ivesc adeseori şi intervenim, îndreptînd copilul nostru spre **o maturitate echilibrată.**

Pecetea timpului în care trăim este năzuinţa spre pace. Avem răspunderea faţă de sutele de mii de copii, de toate vîrstele, să le asigurăm un climat de dezvoltare în deplină linişte şi pace. Să le dezvoltăm idealurile nobile ale unei vieţi lipsite de ameninţările unor conflagraţii care le-ar tulbura copilăria şi le-ar îndurera inimile. Să ocrotim seninătatea vîrstelor lor fragede, să nu lăsăm ca albastrul cer spre care ei înalţă priviri senine să fie străbătut de zborul unor păsări de fier aducătoare de moarte. Perioada devenirii lor, la toate vîrstele, să se petreacă în cultivarea idealurilor perene: ale păcii, ale prieteniei între neamuri, a cultivării lor pentru îmbogăţirea culturii patriei.

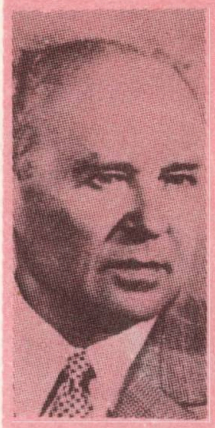

Totul sub semnul omeniei

Acad. VASILE PAVELCU

Înţelesul cuvîntului „omenie" îşi extinde ecoul pînă în adîncurile inimii umane, cuprinzînd întreaga înţelegere şi sensibilitate a omului.

Deschiderea iniţială faţă de o persoană cunoscută, întîlnită, se declanşează prin întrebarea „ce mai faci?", interogaţie care poate conţine grade şi niveluri diferite de semnificaţii.

Dezvoltarea personalităţii se efectuează în cursul vieţii pe plan orizontal şi cel vertical, intelectual şi axiologic, de la orientarea spre sine, egoism şi egocentrism, cît şi spre orientarea către altul, altruism, allocentrism, prin lărgirea orizontului şi înălţarea nivelului axiologic. Această conturare a personalităţii începe de la naşterea copilului, în familie, prin ataşamentul acestuia faţă de părinţi, continuînd prin legăturile colegiale, prin contactul între educator şi educat şi multilateral între adulţi.

În familie se oferă condiţiile favorabile pentru formarea şi dezvoltarea trăirilor infantile. Modalităţile afective familiale se completează şi se structurează în înţelegerea raporturilor şcolare.

să-i învățăm "meseria" de Om

Eminenta noastră scriitoare Otilia Cazimir ne oferă imaginea primei metamorfoze, a transformării conștiinței de copil în individualitate școlară, prin trăirea fetiței Luchi în eleva Casian Alexandra; prima transformare, în amploare și nivel, a personalității infantile. Nivelul și volumul relațiilor părinți-copil se transformă în raporturi de profesor-elev, educator-educat, lărgindu-se și transferîndu-se de la tată, părinți spre profesori, de la frate și soră spre coleg și prieten. **Adolescența oferă terenul pe care se implantează idealuri de amploare umană,** de la înțelegerea unui membru de familie spre apropierea de coleg și prieten, apoi spre pătrunderea în adîncurile umanului; treptele progresului de la egoism și egocentrism, spre interesul de a servi pe altul, animat de bucuria de a pătrunde în sufletul altuia, identificîndu-se cu acesta.

Un caz descris în literatură. Doi condamnați la închisoare evadează, adăpostindu-se într-o familie necunoscută, binevoitoare. Bărbatul din acea familie a fost nevoit să plece chiar în prima noapte de la sosirea celor doi, lăsîndu-i singuri cu soția lui. Această încredere profund umană nu numai că i-a făcut să se comporte corect în timpul lipsei stăpînului casei, dar să nu uite tot restul vieții această comportare de profundă umanitate. Ei n-au fost tratați ca evadați, străini și suspecți, ci ca oameni, cu adîncă și temeinică înțelegere a altuia, cu sentimentul identității profund morale, umane. Încrederea umană a gazdei a întărit temenic omenia celor ajutați. Exemplul merită reflecție.

Astfel, personalitatea umană se amplifică orizontal și vertical. Atașat de mamă de la naștere, copilul vibrează apoi la trăirile fratelui și ale surorii, apoi se deschide față de coleg, prieten și profesor, mai tîrziu spre sexul opus, spre frumusețile limbii vorbite, ale naturii, ale pămîntului strămoșesc pe care calcă, ridicîndu-se spre nivelul de înțelegere a ființei umane ca om, animat de înțelegerea pentru semenul său și gata de a-i oferi ajutorul necesar : **de la iubire familială, la cea colegială, profesională, națională, spre esența iubirii umane, spre omenie. Oxigenul uman — afecțiunea umană. Omul „dezinteresat" este omul animat de omenie.**

Şoc de primăvară

Culorile sunt inundate
Şi florile sunt lăcrimare,
Dacă le guşti îţi par amare,
Mirosul lor e ca un glob,
Intri în el înfrigurat,
Fiind al ploii ca un rob.

Şi viermii fără presimţirea
Că mai târziu or să şi zboare,
Se-nhamă lacomi la verdeaţă,
La ros de muguri, la prăpăd
În crengi ca în cetăţi frumoase
Pe care ei nici nu le văd.

Te schimbi în piei de căprioară
Şi te destrami ca o stafie,
Împrejurimile sunt calde,
Sau ochiul tău este prea rece
Trăind un şoc de primăvară
Cu suflet viu, cu minte vie.

De ce te duci atît de grabnic?
De ce amîni pe altă dată?
Privighetea de odihneşte
Cu miei păscînd o iarbă deasă
Printre coline, cînd te vindeci
De tine însuţi ca de-o pată.

Te-ntunecă, te luminează,
Ca un trecut îngîndurat,
La fel ca-n zilele ploioase
Cînd inutilă şi vitează
O rază pură sparge norii
Şi păsările o străbat.

Livezile-nfloresc cu martori
Copii sub prispele de var,
Un abur calm zideşte iesle,
Muncita lor eternitate,
Colinele-mblînzesc şuvoaie
Şi între vii le pun hotar.

Şi geamurile sunt dublate
De apa micşorînd, mărind
Pierduta stare, rătăcită-n
Inel de flori, copilărie,
Cireşi se scutură devreme,
Nucii au pielea de argint.

Constanţa BUZEA

În fiecare zi, aceeaşi hotărîre: de acum încolo...

Şi „încolo" se mută mereu dincoace
şi „acum" — a şi fost.
Umbra trandafirului portocaliu
are aceeaşi culoare cu umbra trandafirului alb
pe zidul văruit care, într-un sfîrşit de zi,
le acceptă.
Apune soarele,
iar eu decid : de acum încolo...

Să torn un strop de miere sîngerie

în apa îngheţată
şi stropul să rămînă întreg şi încremenit
— e şi acesta un miracol,
o ceremonie a lumii, ca să ne desfete
şi să ne înveţe cu legile ei.
E atît de simplu :
orice copil poate turna un strop de miere sîngerie
în apa îngheţată.

Nina CASSIAN

Cu Irina Petrescu... despre civismul cotidian

Îl agăț cu sacoșa în troleibuz, sau mă împinge ca să-și facă loc pe scară, îl rog să-mi țină rînd la portocale pînă ce iau pastă de roșii, sau mă scandalizez că stă să le aleagă și-și face semne cu vînzătoarea complice, îl întreb dacă găinile cîntăresc mai mult de 1 kg fiecare, și mă bucur (...) dacă se răzgîndește și preferă să se așeze alături, la piper.

Aleargă. Combină. Se miră. Stropește. Înjură. Îmbrîncește. Socotește. E neatent. Face coadă la frezii. Așteaptă primăvara... Și este invariabil OMUL DE LÎNGĂ MINE. Omul acesta care n-are nici un fel de nume...

L-am urmărit curioasă cu privirea într-o zi pe Calea Moșilor. A ieșit de la Pescărie, a traversat și a intrat în Magazinul de muzică. Alerg să-mi depun traistele la Nufărul și știu că dacă nu se va duce la recitalul lui Dan Grigore va veni cu siguranță astă seară la teatru.

Sala e plină și știu că astă seară am datoria să-l fac pe omul acesta, sau pe femeia aceea fericiți. E cel de la portocale. E cea de la ghișeu. Sînt cei din troleibuz. Și au într-un anume fel nevoie de mine. Pentru ei chiar necesită să fiu veselă, darnică, sănătoasă, tonică și indispensabilă...

Seară de seară, cît a mai fost nevoie să stea cu căciula pe cap, a aplaudat la sfîrșit minute în șir în picioare, scoțîndu-și căciula în semn de salut. „Bună seara"...

„Bună seara"... „vă salut"..., „sînteți formidabilă"... „și dumneavoastră"... „Sigur că ne cunoaștem..."

Sînt oare și tineri printre ei?

Sigur că sînt.

Ce rost ar mai avea, așadar, să pledez sau să le sugerez tinerilor să împartă cu părinții lor grija zilei de azi și răspunderea zilei de mîine, cînd ei vin împreună la teatru și gîndesc odată cu mine în seara în care eu gîndesc și sînt numai pentru ei și datorită lor...

Ce rost ar mai avea să le spun eu că mă rănește o explozie inconștientă și agramată. Că vocea aceea prea groasă e vulgară și necultivată. Cînd așa cum doresc eu să fie soare pe strada mea îmi închipui că dorește fiecare. Și că pe lumea asta este loc și nevoie de respect, de iubire și de speranță. De încredere în puterea și sensibilitatea verificată prin puterea acestui neam încercat...

caleidoscop

CEA MAI MARE SCRISOARE DIN LUME

La Muzeul național din Turcia se află expusă scrisoarea cu cele mai mari dimensiuni din lume. Scrisă pe pergament, ea datează din secolul al XVI-lea și a fost expediată de șahul Persiei sultanului Imperiului Otoman. Dimensiunile scrisorii: lungimea 10 metri, lățimea 7 metri.

CEASURI CARE FUNCȚIONEAZĂ DE... TREI SECOLE

Muzeul etnografic din Lvov deține una din cele mai bogate colecții de ceasuri din lume: ceasuri portative, ceasuri de masă și de perete, avînd cutia din lemn, aur sau porțelan, construite în cele mai neașteptate forme (de instrumente muzicale, de diverse fructe, de animale etc.). Multe dintre ele au o vechime de peste 300 de ani. Aici există ceasuri care imită, cu mecanismul lor sonor, căderile de apă, murmurul izvoarelor primăvara, sau trosnetul lemnelor ce ard în cămin.

În mod special atrag atenția cîteva ceasuri de construcție cehă, din secolul al XVIII-lea, care funcționează fără întrerupere de cînd au fost construite, arătînd ora exactă, data zilei, fazele Lunii și... bătînd la fiecare sfert de ceas.

O ORIGINALĂ SALĂ DE CONCERT

Locuitorii orașului Beirut dispun de cîtva timp de o foarte originală sală de concert. În ea se ajunge după o „călătorie" de zece minute, cu liftul, spre interiorul pămîntului. Este vorba, evident, de o grotă imensă pe care melomanii, cu ajutorul cîtorva tehnicieni au transformat-o într-un impresionant amfiteatru. Sarcina constructorilor, de altfel, n-a fost prea grea deoarece însăși natura le-a venit în ajutor „construind" sala în pantă. A fost necesar numai să se traseze rîndurile și să fie aduse băncile.

UN TRIB FĂRĂ BOLNAVI

În munții Himalaia trăiește un mic trib ai cărui locuitori nu se îmbolnăvesc niciodată — nu numai de boli infecțioase, dar nici măcar de... dinți, pe care și-i păstrează întregi pînă la moarte.

Membrii tribului locuiesc în case de piatră, cu geamuri largi, orientate deobicei spre sud. Peste tot domnește ordinea și curățenia. Pe ulicioare nu zărești vreodată gunoaie ori muște. Cu atît mai puțin în căsuțele cochete ale tribului.

CARTEA CEA MAI MICĂ DIN LUME

A fost prezentată în 1969 la o expoziție din Amsterdam. Dimensiunile ei: de zece ori mai mici decît ale unei mărci poștale obișnuite.

CARTEA CEA MAI MARE

E un atlas geografic, tipărit în secolul al XVII-lea, care se păstrează la Biblioteca de stat din Berlin. Lungimea paginilor: 2 metri. Lățimea: 1 metru.

Prof. PETRE GR. ANDREI — Ploiești

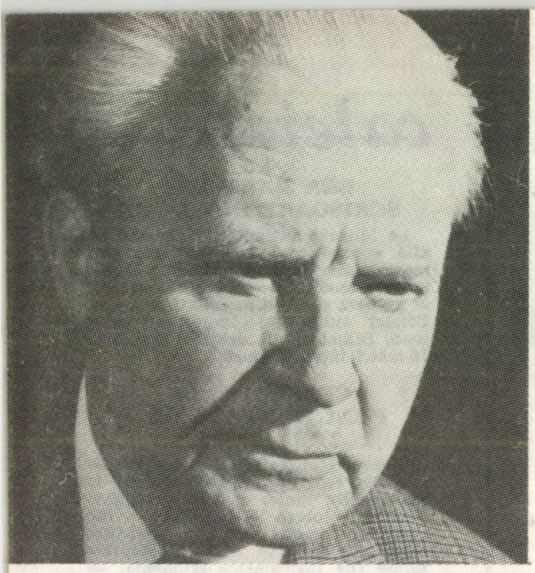

Academician MIHAI BĂCESCU

Gînduri către o ființă fără seamăn...

MAMA

Purtătoare de viață, frumusețe și adevăr, o ființă fără seamăn, mama, păstrează și apără — cu căldură și altruism — ca o continuă tinerețe fără bătrînețe, temeiul și bucuria de a avea copii, de a te împlini prin copii, de a vedea în copii cum se prefigurează viitorul.

Ființa aceasta neasemuită, mama, știe zbuciumul, lumina și puritatea în care vine pe lume fiul omului — răsplătind-o cu viața lui, cu strigătul dintîi al triumfului vieții, cu treptele tulburătoare ale creșterii și împlinirii sale ca om.

Sub raza maternității se deschid drumuri și se consfințesc destine. Se înscrie biografia tulburătoare a familiei românești în care dintotdeauna copiii au însemnat și înseamnă întîia între valorile existenței, reazem de grai, de cinste, de dreptate. Reazem de omenie. Reazem de Țară.

A fi mamă înseamnă poate ipostaza cea mai tulburătoare a grijii pentru păstrarea, transmiterea valorilor acestei țări — în indestructibila coloană fără sfîrșit a generațiilor.

* * *

— Care considerați a fi moștenirea cea mai de preț primită de la mama? **Știind că dragostea pentru mama se îngemănă cu valori ca patriotismul, cinstea, dragostea de adevăr, spiritul de dreptate — putem oare considera că mama ne este, în acest sens, întîiul dascăl și întîiul model?**

— Ați trăit momente în care ați înțeles că — **așa cum ne spun atîtea mărturii culese din viață, din istorie, din literatură, din opere de artă** — mama rămîne ultimul reazem, și cel mai uman, în momente deosebite, dificile?

— Care a fost înrîurirea mamei Dv. în alegerea drumului pe care l-ați urmat în viață?

Deși în generozitatea și abnegația sa nu așteaptă niciodată răsplată, deși ea însăși consideră că — iubindu-ne — răspunde felului de a fi al infinitului șir de mame, dinspre care urcă umanitatea și lumina pămîntului românesc, cu ce îi rămînem, **totuși,** datori Mamei?

Iată cîteva întrebări pe care vi le puneți desigur și Dv., stimați cititori. Ecouri din ceea ce cred și simt oamenii acestui timp pentru mama ne-au împărtășit cîțiva invitați ai Almanahului nostru.

* * *

Distinsă personalitate științifică, biolog de renume, academicianul MIHAI BĂCESCU dedică mamei aceste gînduri:

„Cui nu i se umezesc ochii la o amintire, cînd ea a trecut în neființă sau nu i se luminează fața, cînd o vede și o știe aproape de el?

Pe cine a cunoscut și recunoscut copilașul născut, dacă nu pe mama sa! Cîntecele de leagăn i-au fost primele melodii ce i-au impresionat auzul și i-au sensibilizat simțirea: dragostea cu care îl privea și-l îngrijea **mama l-a învățat ce-i iubirea, ce-i sacrificiul, ce-i altruismul, ce-i munca.**

Ochișorii iscoditori și curioși ai copilașului din leagăn i-au urmărit gesturile, mișcările, acțiunile; toate acestea s-au înregistrat în memoria sa vizuală, vor fi reluate aidoma în tot timpul vîrstei imitațiilor, regăsindu-se apoi în **comportamentul lui în viață.**

Ea l-a învățat primele cuvinte, ea i-a șoptit primele povești cu vitejii neamului; ea l-a ajutat să facă primii pași în viață. Ea **i-a fost primul dascăl** de limba română, de istorie, de igienă, de estetică, **primul model de comportare.**

Mamei îi datorăm — fără să ne dăm ades seama — **tot ce-i bun și nobil în noi.**

Cînd sîntem în primejdie sau la grea încercare, gîndul ni se duce imediat la mama; lîngă ea aflăm balsamul sufletesc ce ne

face să trecem cu bine orice moment dificil. Pe front, sub șuierul gloanțelor și obuzelor, gîndul fugar mi s-a întors nu o dată spre casa unde i-am văzut și reținut pentru ultima oară chipul.

Nimic mai curat și mai înălțător ca dragostea de mamă; nici o înrîurire mai trainică în formarea viitorului cetățean, ca grija și exemplul mamei".

*

Din cetatea oțelului hunedorean, am cules — împreună cu o inimoasă școlăriță, pionieră reporter, IONELA VLAD — rază de gînd și matură recunoștință cu care un Erou al Muncii Socialiste — CONSTANTIN DIACONESCU, evocă amintirea mamei sale:

„Sînt un constructor format la școala muncii și care **a învățat de la mama sa simțul responsabilității și al datoriei împlinite.**

MIRCEA VÎLCEA

M-am născut acum 53 de ani, în orașul Dorohoi, fiind al șaptelea copil, din cei nouă ai familiei Maria și Constantin Diaconescu. Încă **de mic, am învățat ce înseamnă munca.** Respectul pentru muncă, pasiunea muncii, le-am deprins de la mama, care pentru mine a fost și rămîne zîmbet și lumină, mîngîiere, alinare, nădejde și biruință în viață. **Ea m-a educat în spiritul omeniei, al dragostei de muncă, de țară.** De la ea am moștenit sensibilitatea. Niciodată nu ne-a bruscat, pe noi, cei nouă frați, dar a știut să fie **exigentă și autoritară,** atunci cînd a fost vorba de muncă, de învățătură. Oricît de mici eram, trebuia să facem ceva după puterile noastre. Mama ne spunea că munca ne cultivă curajul, demnitatea.

Anul trecut, la vîrsta de 83 de ani, mama a trecut în neființă. Dar chipul ei blînd, vorba-i domoală și zîmbetu-i cald sînt mereu alături de mine. Port în inimă, în conștiință, deviza mamei mele: **Viața este frumoasă cînd muncești, cînd înveți mereu muncind".**

*

A fi tu însăți mamă și a considera că astfel răspunzi cel mai frumos gîndului de bine al mamei tale, iată temeiul de adevăr și nestinsă comuniune sufletească din mărturia inginerei MARIA BURJE de la I.A.S. Albești, deputată în Marea Adunare Națională:

„Deși amîndoi părinții au rol important în educarea copiilor, totuși mama modelează sufletele acestora, transmițîndu-le sentimente deosebite. Pentru mine chipul blînd al mamei a fost totul în viață. Făcînd parte dintr-o familie cu 9 copii, fiind a doua, am fost ca a doua mamă pentru frații mei. **Am urmărit cu deosebit respect și recunoștință sacrificiile pe care mama le-a făcut pentru a ne crește și educa în așa fel încît să devenim oameni de nădejde în viață.** Încă de copil, întrebînd-o pe mama cum de nu obosește crescînd atîția copii mi-a răspuns că zestrea unei familii sînt copiii.

Consider că moștenirea cea mai de preț primită de la mama este dragostea față de copii, grija față de păstrarea unui climat familial propice pentru creșterea și educarea copiilor, afectivitatea pe care la rîndu-mi trebuie să o transmit celor patru fii ai mei, pentru a le dezvolta puternice sentimente ca: cinstea, omenia, dragostea față de cei din jur, față de ținutul natal, dragostea față de patrie și față de muncă, să știe că acestea sînt sănătatea, demnitatea și farmecul vieții".

*

Din dialogul cu mezinul unei familii numeroase, MARCEL PÎRCIOG, student în anul II la A.S.E., am desprins încă o dată aceeași efigie de lumină a mamei:

„Puterea devenirii noastre o datorăm mamei; fără sprijinul ei nu putem continua ceea ce ne-am propus. Din copilărie păstrez întipărit în sinea mea gîndul: **dacă fac așa — mama o să se bucure!** Ea ne-a îndemnat să iubim adevărul, oamenii, prin tot ceea ce facem să fim folositori celor din jur.

Moștenirea cea mai de preț primită de la mama este faptul că mi-a dat viață spre a o trăi și a-i împlini prin ea cele mai alese gînduri și nădejdi — **și m-a sfătuit să-mi aleg drumul pe care să-l urmez în viață.** Consider că nimeni nu poate face acest lucru mai bine decît mama sau, mai exact, nimeni nu face asta ca mama. Ea este un model de viață pentru mine și cei opt frați ai mei".

*

Ca un preludiu la portretul mamei pe care elevul IOAN BOMPA, de la Liceul Pedagogic din Tg. Mureș, cîștigător al locului I pe țară la concursul pe meserii, secția pictură, caută să-l treacă din ființa sa pe șevalet, am reținut:

„La pragurile dintîi către afirmarea înclinațiilor mele, se

află chipul înțelegător și sfătuitor al mamei. Portretul ei pe care îl cuprind în întreg sufletul meu și pe care năzuiesc ca odată să-l pot împărtăși în cel mai emoționant tablou pictat de mine, este luceafărul strălucitor sub raza căruia am făcut primii pași în viață. Ca urmare a sensibilității moștenite de la mama am ales acest „drum spinos" al cunoașterii și al exprimării de sine, care este arta. Doresc să ne întîlnim la o expoziție, pe care aș vrea din inimă să o dedic în semn de recunoștință mamei, tuturor mamelor acestui pămînt".

*

Iar din apropierea celor mai limpezi izvoare, a celor mai proaspete flori ale dragostei am ascultat gîndul unui „șoim al patriei", MIRCEA VÎLCEA, de la Grădinița nr. 5 din București.

În el am recunoscut pe interpretul de-o șchioapă al personajului „Anul Nou 1984" și pe îndrăgitul recitator al unor spectacole din cadrul Festivalului Național „Cîntarea României". Acest copil sensibil, inimos, ne-a spus cu bucurie:

„O iubesc mult pe mama. Ea este duioasă și are multă grijă de mine. Clipe frumoase petrec cu mama cînd mă pregătesc pentru spectacole. Vreți să vă spun și Dv. o poezie sau cel mai nou rol pe care l-am jucat pe scenă?" Și fără a mai face pauză, foarte tînărul interpret a continuat recitîndu-ne, cu o dicție frumoasă, cîteva poezii.

*

Ție, mamă, purtătoare de viață, de frumusețe și ideal îți este închinat gîndul nostru cel mai curat. Pentru tine am cules cuvîntul — mărturie, cuvîntul — omagiu al cîtorva dintre fiii tăi și ai acestei țări.

Grupaj realizat
de ANA-GABRIELA
NEGULESCU

Despre...

Școli și universități speciale

Cea mai modernă școală din Londra denumită „Pimlico school" este modernă nu numai din punct de vedere arhitectonic, dar și prin întreaga ei concepție. Școala dispune de terenuri de baschet, volei, tenis, un mare bazin, o bibliotecă cu aproape 10 000 de volume și un întreg complex muzical cu 30 de piane. În această școală cîteva clase sînt special amenajate pentru studiu individual, fiecare elev dispunînd de mese separate de studiu. Școala este frecventată de aproape 2 000 de elevi.

*
* *

În cadrul unui colegiu din Londra a luat ființă o școală a... inventatorilor. O comisie universitară a selecționat 12 inventatori, cărora le-au fost puse la dispoziție laboratoare, echipamente, materiale și, la cerere, consultații științifice. La un interval de cîteva săptămîni, cadre universitare și tehnice vin la școala inventatorilor spre a „recolta" eventuale realizări.

*
* *

Inițiativă interesantă în orașul Bremen (R.F.G.): accesul în universitate, fără a fi dat în prealabil examenul de maturitate. Un așa-numit examen de înzestrare specială înlocuiește ceea ce se numește „a doua cale de studii", prin cursurile serale. Orice cetățean în vîrstă de 25 pînă la 40 de ani se poate prezenta la examen și este examinat în primul rînd pentru cunoștințele sale generale și cele de specialitate. Cu acest prilej se pune mai puțin preț pe cunoștințele teoretice și mai mult pe capacitatea individuală de asimilare. Examenul are loc atît în scris cît și oral.

*
* *

În capitala R.D. Germane ființează o inedită universitate, ale cărei cursuri pot fi urmate numai de pensionari. Această universitate populară a fost creată pentru a oferi pensionarilor preocupări care să-i ajute să nu se desprindă de viața activă sau să găsească o ocupație adecvată vîrstei. Se are în vedere înființarea unor astfel de centre culturale pentru pensionari în aproape toate orașele mari ale R.D. Germane.

*
* *

În foarte multe țări din lume se extinde organizarea sistemului de universități rezervate persoanelor din vîrsta a treia. Conform unor date statistice, în Italia asemenea universități sînt frecventate de aproape zece mii de cursanți pensionari. Organizarea acestui tip de învățămînt oferă posibilitate unui mare număr de oameni în vîrstă să-și consacre timpul liber pentru a studia diferite discipline și de a obține în final chiar cîte un titlu de laureat. Frecventarea acestor instituții dau, în paralel, posibilitatea legării unor noi amiciții, a organizării în „vacanță" a unor excursii folositoare din toate punctele de vedere, astfel ca sentimentul de singurătate și inutilitate să dispară complet din viața lor.

*
* *

La Praga funcționează o școală unică, în felul ei în Europa. Este vorba de o școală specializată metodic pentru instruirea copiilor cu diferite dificultăți pronunțate de vedere. Clasele și coridoarele sînt mai puternic iluminate (1 200 lucși), iar școlarii folosesc pentru citit și scris ochelari speciali.

*
* *

La Kainagawa, în Japonia, își desfășoară cursurile o clasă a unei universități de un tip deosebit. Este vorba de școala Matsushita pentru guvernare și management, inaugurată în 1980, și care este urmată de licențiații altor facultăți. Matsushita este în același timp un institut de cercetări, care-și propune să promoveze o eficiență sporită în sistemul de guvernămînt japonez. Studenții de la Kainagawa — din care prima serie va absolvi în 1985 — studiază științe politice, legislație, relații internaționale politice și economice, management, urmează cursuri de știință și tehnologie, istorie, practicînd în același timp intense exerciții fizice. Programul cursanților este foarte încărcat și impune multă disciplină: sculatul la ora șase, grădinărit și o alergare zilnică de trei kilometri — reprezintă numai prima parte a programului de dinainte de începerea cursurilor propriu-zise.

AVRAM D. TUDOSIE — Huși

UMOR FĂRĂ CUVINTE

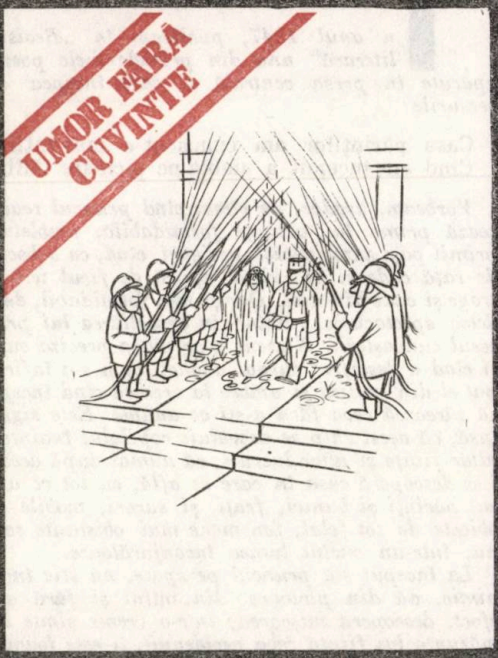

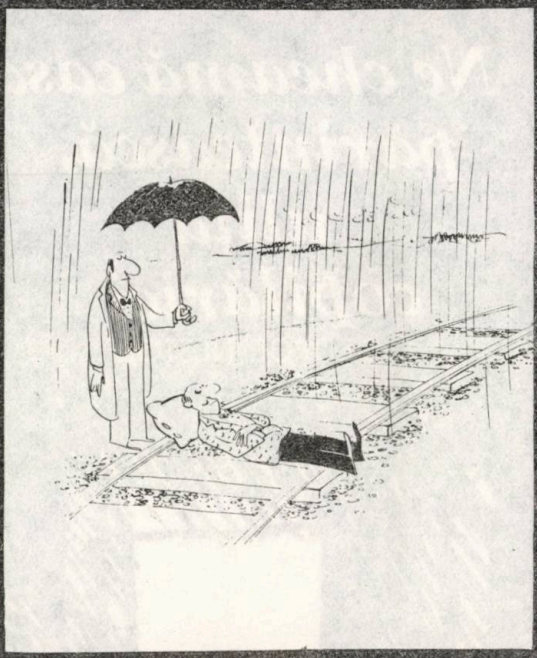

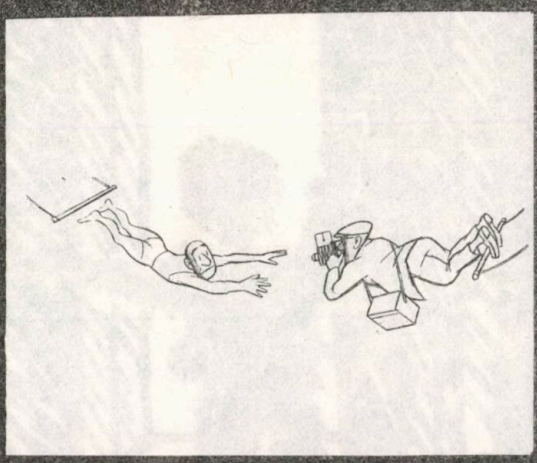

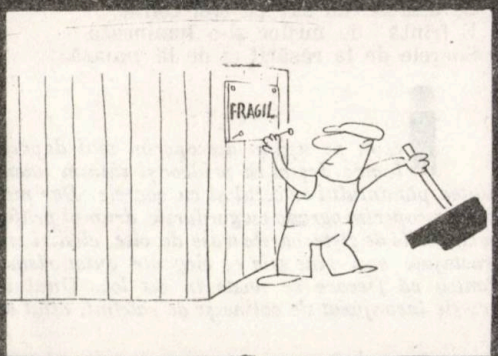

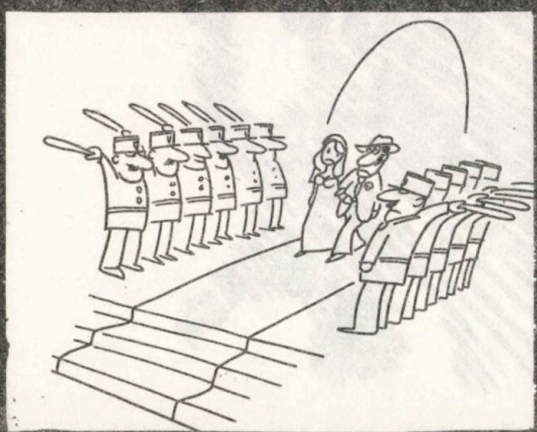

Ne cheamă casa părintească, uliţa copilăriei

GEORGE NESTOR

desen de ALEXANDRA POPESCU

În anul 1947, publicam în „Revista literară" una din primele mele poezii apărute în presa centrală şi care începea cu versurile:

Casa părinţilor am cunoscut-o mai întîi
Cînd am început a umbla pe picioare lălîi...

Vorbeam, aşadar, de vîrsta cînd pruncul realizează prima lui acţiune formidabilă, umbletul, primii paşi dezorientaţi, nesiguri, cînd, ca bobocul de raţă cade şi se ridică, apucă de firul ierbii, trage şi cade din nou. Dar şi mai formidabil, deşi deloc spectaculos, rămîne în dezvoltarea lui procesul cunoaşterii. Nimeni n-ar putea preciza cum şi cînd a descifrat chipul mamei, cum s-a înfiripat el din lumini şi umbre la vremea cînd începe să zărească ceva fără a şti ce anume. Este sigur însă, că acest chip se dezvăluie copilului înaintea altor fiinţe şi altor lucruri, că numai după aceea i se descoperă casa în care se află, cu tot ce are ea, părinţi şi bunici, fraţi şi surori, mobile şi obiecte de tot felul, fenomene mai obişnuite sau nu, într-un cuvînt lumea înconjurătoare.

La început stă pruncul pe spate, nu ştie încă nimic, dă din picioare, din mîini şi fără alt efort, descoperă mişcarea; într-o vreme simte în mărunta lui fiinţă ceva neobişnuit, îi este foame, nu ştie ce vrea dar ţipă, i se dă îndată sînul sau biberonul şi iată-l descoperind liniştea; s-a obişnuit de la o vreme cu mîngîierile mamei, cu chipul şi zîmbetul ei; o caută şi o cheamă cu un scîncet, mama vine, îl ia în braţe şi iată-l descoperind iubirea; mai trece o săptămînă sau poate o lună şi „marele" îndrăzneţ pornit pe cuceriri se răstoarnă de pe spate pe burtă şi iată-l descoperind iniţiativa; cum necum, pare nemulţumit de cîte a învăţat pînă acum, se agaţă, se sprijină de tot ce întîlneşte în cale, încearcă să se salte, cade, se ridică, în cele din urmă izbuteşte şi iată-l descoperind direcţia zenitului, verticalitatea, însuşirea primară a omului care l-a detaşat de toate celelalte vieţuitoare ale pămîntului. De aici şi pînă la umblet, pruncul nu mai are decît un pas, dar de cele mai multe ori el face dintr-o dată trei, patru paşi sau poate mai mulţi. De aceea, începe să se simtă om, priveşte în jur cu interes; tot ce-l înconjoară începe să facă parte din viaţa lui, din fiinţa lui pornită spre îndepărtata împlinire. Iată momentul cînd după ce a descoperit marea lui dragoste, chipul mamei, copilul începe să descopere casa în care s-a născut şi să o iubească.

Casa părinţilor am cunoscut-o mai întîi
Cînd am început a umbla pe picioare lălîi
Prin partea locului o ştie oricine,
Se află-ntr-un sat cu trei coline,
E frîntă de mijloc şi-o luminează
Soarele de la răsărit şi de la amiază.

Ieşim pe uşă şi descoperim mai departe lumea. Ieşim în pridvor şi intuim imensitatea pămîntului cu cerul şi cu soarele. Dar mai întîi descoperim ograda cu gardurile, drumul prăfos cu cîrdurile de gîşte, carele trase de vite, clădiri supraetajate sau cine ştie ce elegante autoturisme. Pentru că fiecare se naşte în alt loc. Unul se trezeşte înconjurat de coline şi de salcîmi, altul de

stînci și păduri de brad, altul de vuietul și vecinătatea mării, altul de holde galbene sau de sonde, altul de suplețea blocurilor.

Casa părinților am cunoscut-o mai întîi
Cînd am început a umbla pe picioare, lălîi.
În jurul ei cresc salcîmi și oțetari
Și tot în jurul ei
Au muncit tata și mama o viață-ntreagă
Să facă din noi oameni mari.

Să ne crească mari, sănătoși la minte și la trup, încît să ne putem descurca singuri în viață. Ne este dat, de aceea, ne este adînc împlîntată în inimă adorația, dragostea pentru părinți, pentru casa în care am venit pe lume și am crescut, pentru locurile natale unde ne-am petrecut cei mai frumoși ani ai copilăriei, unde ne-am adăpat cu frumusețea cîmpului și a nopților cîntate de greieri, cu fîșîitul coasei și cu murmurul izvoarelor, cu mirosul fînului și cu behăitul mieilor. Dar mai presus de toate ne-am adăpat acolo cu dragostea părinților și am înțeles tîrziu că dragostea lor se însoțea cu efortul și durerea, cu nesiguranța și sacrificiul.

★

Nu de mult, am primit o scrisoare prin care mi se cerea să trimit niște date pentru un dicționar bio-bibliografic. Am găsit în plic și un formular cu o rubrică obișnuită de altfel, numele părinților și profesiunea lor. Am completat de multe ori asemenea formulare și de fiecare dată am scris același lucru. Tatăl: învățător. Mama: casnică. De data aceasta, însă, am ezitat. Cum, adică, ce înțeles poate avea acest cuvînt, casnică? Adică se ocupă cu treburile în casă? Doar atît? Sau, eventual, nu prea are ce face nici prin casă, deci fără ocupație? Dar mama, care de mulți ani a încetat să se mai bucure de culoarea cerului, a crescut 12 copii!

Mi-am amintit-o cum, o dată, de mult, cu 50 de ani în urmă, mesteca mămăliga în timp ce se afla încă pe pirostrii. Cum ținea strîns făcălețul și-l învîrtea în ceaun, brațul ei cu mîneca sumeasă pînă la cot era lins de flacără, încît, copil fiind, pielea mi se încrîncena doar privind asemenea lucru.

— Nu te ustură, mamă? Nu-ți arde mîna?

— Nu, a zis ea. S-a învățat cu focul.

Nu știam dacă glumește și nici azi nu îndrăznesc să cred că am înțeles-o. Mă întreb doar atît: mama a fost doar casnică? Dar ea a crescut 12 copii și cînd mai trăia încă a primit Ordinul „Mamă Eroină", prin Decretul Nr. 279 din 29 mai 1956. M-am hotărît de aceea să nu mai scriu în rubrica respectivă „casnică". Voi scrie „Mamă Eroină", așa cum au cinstit-o legile țării și propria ei muncă, cum a cinstit-o dragostea ei dăruită casei cu ograda bătătorită de tălpile attor copii.

În casa părinților întoarsă cu fața la drum
Am învățat de mic
Destoinicia vremilor de-acum.

Cu aceste versuri se încheia poezia despre care pomeneam la începutul acestor rînduri, pentru că, pe drept cuvînt, destoinicia vremilor de azi, în esență munca, am învățat-o ca și cei mai mulți dintre noi tot de la părinți, tot în casa copilăriei, pe locurile natale, încotro ne întoarcem de cîte ori avem răgaz și de care nu ne putem lipsi decît prin marea despărțire de noi înșine.

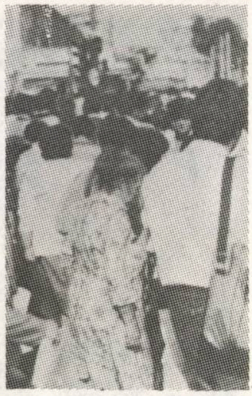

Buna cuviință

Nu sînt o ființă convențională, nici în viață, nici în artă (sper). Nu practic, adică, formule reci care să-mi contrazică sinceritatea sau să-mi falsifice autenticitatea trăirii. Iubesc gestul spontan, prospețimea reacției și detest disimularea de circumstanță, dictată de interese sau de o conștiință tulbure.

Dar, „spontan", „sincer", „autentic" nu sînt întotdeauna cuvinte cu acoperire pozitivă. Există și o spontaneitate a violenței, o autenticitate a grosolăniei, o sinceritate care afectează grav relațiile dintre oameni, constituindu-se nu o dată în pericol social.

Așa numitul „huliganism", de pildă, este, fără îndoială, o problemă de structură dar și una de educație. Atmosfera în care crește copilul este adeseori determinantă pentru comportarea lui viitoare, pentru prezența lui adultă în mijlocul societății, în munca și în viața lui personală. *Climatul afectivității din familie, criteriile invocate, și, nu în ultimă instanță, tonul adresării sînt elemente pe care copilul e înclinat să le adopte la rîndul lui.*

Nici convențiile, în totalitate, nu sînt de disprețuit. Izvorîte de obicei dintr-o îndelungată și profundă experiență de viață, ele merită atenția și respectul nostru. Astfel, formule curente de politețe ca „bună ziua" sau „mulțumesc" înlesnesc conviețuirea și stimulează comunicarea.

Desigur, o simplă convenție verbală, oricît de necesară, nu va putea înlocui sentimentul real și adevărata dragoste față de semeni. Dar avem nevoie de toate mijloacele pentru a stăvili brutalitatea, aroganța, vulgaritatea, tot ce împiedică buna noastră înțelegere, tot ce ne poluează auzul și sufletul.

NINA CASSIAN

Pentru o pedagogie a antepreşcolarului

Primii paşi, dar şi primele cuvinte!

ŞTEFAN VRÎNCEANU

Cu Georgiana, acum la început de 1986 în vîrstă de opt ani, cu Ştefan ajuns la aproape trei ani şi jumătate, şi cu Horia, care doar de cîteva luni a trecut de prima sa aniversare, sînt un bunic nu numai fericit de a-mi fi îndeplinit şi în acest fel îndatoririle care stăruie din moşi-strămoşi de a-i da casei traiul şi rosturile ei prin cei trei copii şi, pînă acum, şi prin cei trei nepoţi ai mei, ci şi îmbogăţit cu **observarea atentă, de fiecare zi, a creşterii şi dezvoltării acestora.**

Ştiu cînd a zîmbit Horia pentru prima oară — de altfel, pentru ai săi, pentru Ileana şi Nini, nici n-a fost eveniment mai de seamă decît acest cel dintîi zîmbet, ca şi apariţia primului dinte şi performanţa primului pas; ştiu cînd Ştefan a recitat primele versuri învăţate la creşă şi cînd a cîntat „Vine, vine primăvara!" — de altfel Ruxandra şi Ovidiu au înscris în cronica familiei ca evenimente remarcabile aceste prezenţe... „scenice" ale feciorului lor; ştiu cum, în clasa I, şi-a făcut Georgiana lecţiile — primele ei lecţii cu Sandu, celălalt bunic — adunînd 2 şi cu 1 care nu făceau 3 decît după... o matură chibzuinţă, iar Mihaela şi Sorin vorbesc acum, despre această nemaipomenită trudă a fiicei lor, ca despre un fapt divers.

Şi mai ştiu — de fapt, aş dori să ştiu şi mai mult — că dezvoltarea celor trei mlădiţe pe care le urmăresc, îndeosebi cu căldura inimii, cu emoţiile şi cu sentimentele caracteristice oricărui bunic, (care a reuşit să înţeleagă că, cel puţin pentru el, e mult mai greu să fie bunic, pe cît i-a fost să fie părinte) a urmat un drum de **antropogenizare,** adică de devenire ca fiinţă umană, datorită sociabilizării lor, învăţării cu viaţa oamenilor, a căror cea mai înaltă cucerire o reprezintă însuşirea graiului.

Copilul se va ridica în picioare şi va păşi în poziţie verticală, indiferent dacă în jurul său se află oameni sau numai animale — aşa cum a fost cazul cu cei cîţiva copii găsiţi în păduri, în junglă sau în peşteri, unde au crescut numai şi numai cu animale şi cu puii acestora. Dar, fără oameni în jurul lor, copiii nu ar reuşi

să vorbească niciodată — așa cum s-a întîmplat cu copiii care au crescut cu animale și care descoperiți după vîrsta de 6—7 ani, deși aduși în mijlocul unor psihologi și pediatri, care s-au ocupat intens de aceștia, nici una din micuțele ființe ce ar fi trebuit să fie ființe umane nu a reușit să învețe a grăi și a trăi omenește. De aceea, sînt convins că e bine să ne bucure primul zîmbet, primul pas și primul dințișor, dar cu **mult mai mult ne va emoționa primul cuvînt,** chiar dacă e doar un rudiment fonetic, dacă dincolo de acest aspect el reprezintă o punte de comunicare cu cei din jurul său — așa cum se întîmplă cu acel „a-p" (uneori, chiar „a-pă") spus de copil pe la doi ani și ceva, cînd îi este sete.

Cred că — pe bună dreptate — se poate spune, că **unul dintre cele mai importante țeluri ale educației copilului antepreșcolar — de la naștere și pînă la trei ani — îl constituie însușirea de către copil a graiului, a sistemului de comunicare cu adulții din jurul său, cu cei dintîi dintre adulții din jurul său, care sînt părinții.**

Dispunem de multe lucrări care dau îndrumări despre alimentarea și alimentația sugarului și a copilului pînă pe la vîrsta de doi-trei ani, despre regimul de viață cuprins între orele de somn, de mese și de igienă, despre mobilierul din camera celor mici, despre îmbrăcăminte și încălțăminte, despre jucării, despre orice îi este necesar copilului, în afară de... educație! Fiindcă nu am întîlnit pînă acum preocupări și, de ce nu, **o pedagogie a antepreșcolarului, corespunzătoare caracteristicilor creșterii și dezvoltării copilului în societatea noastră socialistă, modalitățile de organizare a educației necesar a fi făcută de la naștere și pînă pe la vîrsta de trei ani.**

Asist la discuții pe paliere de generații (părinți-bunici) sau pe roluri familiale (mamă-tată-frate-soră) în care unii susțin că e mai bine să-i spui copilului „apică" sau „apișoară", decît „apă"! Că nu se spune „mînă", ci numai „mînuță", pentru că... e mic și e fragil! Că diminutivele fac parte din lumea copilului populată de năsuc, degețele, mașinuțe, pisicuțe, mingiuțe și altele similare.

Nu știu dacă rodul acestor observări vor mai avea timp să devină un text de pedagogie a antepreșcolarului, dar **sînt convins că perioada deosebit de importantă în creșterea și educarea copilului trebuie să stea în atenția pedagogilor, specialiștilor, ceva mai mult, prin studii și experimente interdisciplina-**

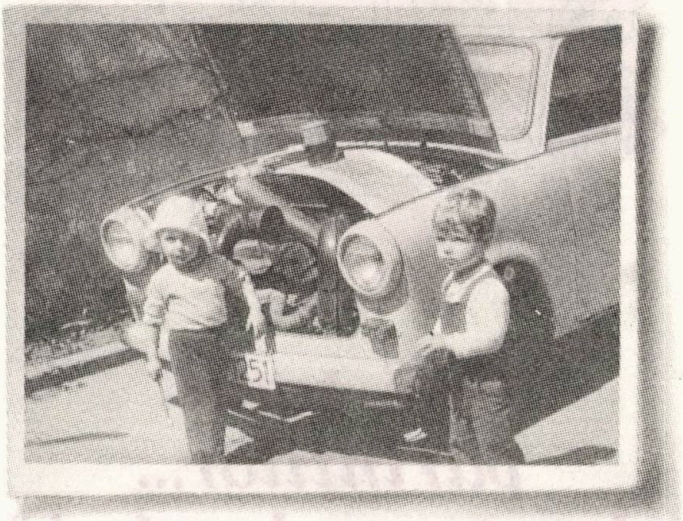

Sau decizii de felul: „Ălmic" sau „Aiamică", să facă „cum vreau eu", că „eu sînt mama lui"!

Iar mica ființă, supusă... umanizării, a cărei fundamentală calitate antropogenetică este capacitatea de a imita, va trece prin puzderia diminutivelor, prin termeni schingiuiți (ca „specialitate a casei" la unele bunici!), prin violențe verbale (ca ton și semnificație!), prin „mai lasă-mă cu întrebările tale!" și prin alte bariere asemănătoare care se ivesc pe drumul copilului pornit spre devenirea umană.

De mai mulți ani, cu atîția copii și nepoți, observ și **reflectez la dezvoltarea nu numai fizică, ci mai ales din punct de vedere educativ a copilului pînă la vîrsta de trei ani.**

re, că este necesar să avem grijă — în această primă perioadă de vîrstă a copilului — să-i oferim modele exemplare de vocabular, de tonalitate, claritate și corectitudine a vorbirii, de răbdare la toate solicitările sale, de gestică, mimică și habitusuri, care toate — aproape fără excepție — sînt asimilate de copil, ca o copie fidelă a tot ceea ce se petrece în jurul său, în mediul natural și social în care devine om. Este „un om" care va ajunge pînă la vîrsta de trei ani; după care va trece în etapa preșcolară, cu care va mai urca o treaptă spre viitorul om matur, după atîția și atîția ani de școlarizare și educație fără de care nici nu mai poate fi concepută pregătirea tineretului pentru muncă și pentru viață.

desen de ALIN BOINGIU

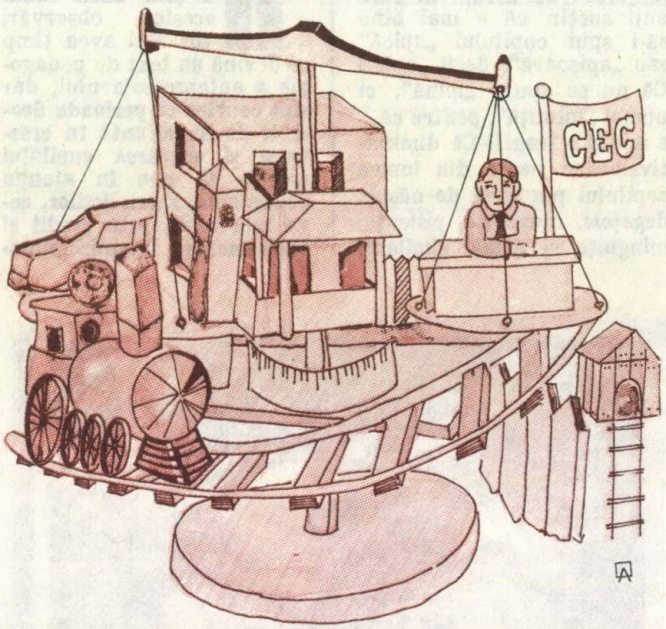

Ceri totul părinților... dar tu ce le oferi?

Nicolae POPESCU-URZICĂ

La poarta casei mecanicului de locomotivă, Petrică Murgoci, de sub dealul Goblei, odată cu seara, trase aproape de podișcă, o „Dacie 1310", cu număr de București. „Să vezi tu, Ficuțo, că-i veni băiatul, Spiridon. Îl știm că doar aici a crescut. Spirache, copilul ăl mare al lui vecinu Petrică. Inginerul de la București. Firavul ăla care ori de cîte ori se ducea cu vacile venea seara acasă fără tăurașul ăl negru. Și dacă tată-său era plecat în cursă, bine era. Dacă nu, se culca în finar și striga mumă-sa Linca toată noaptea după el ciuduindu-se toată. „Unde o fi Spirache, ce s-o fi făcut cu copilul?" Iar el afurisitul tăcea chitic. Tot el făcea pe supăratul.

Acum s-a făcut mare, om în toată firea, cine mai e ca el? Vorbea vecinu-său din copilărie, Costică Virjă, adus ca o cîrjă, de peste drum, cu nevastă-sa, măsurînd cu privirea pe fereastră mașina celui venit, așa tam-nisam. „Tată-său ca tată-său, s-o bucura nu s-o bucura, dar bietei măsa i-o veni inima la loc, că tare demult îl aștepta", își dădu cu părerea pe fereastră muierea lui Virjă. Lumina zilei începu să pătrundă în casă, ferestrele se luminară și oamenii începură să furnice pe bătătură, înglodați de treburi. În casa mecanicului de locomotivă, Petrică Murgoci, discuțiile erau aprinse. Spirache, fiu-său, se plîngea de greutățile vieții, arătînd că deși e ce e, om cu funcție și leafă bună, nevoile îl strîmtorează, fapt ce-l mira nespus pe tată-său. „Cum mă, Spirache, tată, tu, cu atîția bani pe lună, cu soție doctoră și numai cu doi copii te vaiți? Eu ce să mai zic cu cinci și cu o leafă, în trecut, așa pe spongi? Și v-am crescut, v-am dat la școală, cum s-ar zice v-am făcut oameni. Și cînd să răsuflu și eu ușurat, vii să ceri tot de la mine? Unde-i agoniseala ta? Cît am cheltuit eu cu tine pînă ai ajuns aici? Te-ai gîndit vreodată? Și de unde am luat? Iar acum vrei alți bani! Uite la palmele ei sînt bătute ca ceafa boului de jug primăvara, după zile în șir de tras în plug. Și chiar dacă aș mai avea ceva tot nu-ți pot da, că aș fi nedrept față de cellalți patru. Și p'ormă de ce să-ți tot dau? Te-am făcut mare, ai zburat din cuib și dus ai fost". „Drept este tată, recunoscu Spirache cu vocea blîndă, mi-ai dat, recunosc, dar înțelege-mă. Copiii îmi sînt studenți și pe urmă am și casa în lucru". „Păi sigur că da, copiii tăi numai consumă că nu i-ai învățat cu munca. Ia spuneți-mi de cîte ori au venit copiii voștri să ne ajute vara la muncă? Niciodată! Păi vezi dragul tatii de unde pleacă necazul?"

„Da, mai tacă-ți gura mă Petrică, nu ți-o răci degeaba că-i copilul nostru. Prea-i judeci și tu ca pe Cristos! Iar el, mînca-i-ar mama, tace, ascultă, parcă ar fi de șapte ani. Nu poți să-l mai ajuți, nu-l mai ajuta, ce tot atîta vorbărie pentru nimic. Că din cîte știu nici nu avem. Mai bine, mai pune vin în pahare să ne intre veselia în inimi!"

Petrică, din cînd în cînd își mai arunca privirea pe fereastră în oborul vitelor, la cele optzeci de oi, turmulița lui care-i dă tot. Se uită și la cele două vaci gata să fete și la scroafa cu cei doisprezece purcei de numai trei săptămîni și la atîtea orătănii ce mișunau prin ogradă. De aceea se gîndi să-i mai zică cîteva lui fiu-său, să nu uite. „Spirache, tată, și iubita mea noră, am muncit cu mumă-ta din greu. Puteam să luăm și noi drumul orașului. Să fim ca cellalți pensionari la bloc, că aveam tot dreptul. Dar am ținut cu dinții de vatra asta strămoșească, lăsată de moșii și bătrînii noștri cu limbă de moarte, cu lucrurile și tot ce se vede, să o păstrăm cum au păstrat-o și ei, ca să rămînă urmașilor noștri. Drept mărturie că aici s-a plămădit, crescut și sfîrșit neamul lui Murgoci. Să nu se ruineze ca la alții, care cum au dat o țîră de greu și-au luat lumea în cap, au închis ușile și au plecat unde au văzut cu ochii. Ehei... o să vrea să vină înapoi, ține minte de la mine, și n-o să mai aibă unde!...

Noi ne-am străduit ca să puteți veni cu drag la casa părintească. Să aveți pe ce pune mîna. Nu vă uitați lung. Dar, să înțelegeți odată pentru totdeauna, că de unde tot iei și nu pui la loc se termină. Că nimic nu izvorăște din pămînt fără muncă. Pînă la urmă, unul dintre voi cînd veți ieși la pensie, aici să-mi facă comîndaul, că așa au rînduit înaintașii noștri și dorința lor lege este pentru cei rămași". „Eu zic, mă Petrică, că-mi seacă inima să plece copiii goi de la noi. Mai dă-le de-acolo din biata noastră agoniseală zece mii de

lei". Și mumă-sa se întoarse în scaun către fiu-său Spirache, cu mare dojană în vorbă. „De-acum încolo Spirache, mumă, să ne ierți cu cerutul, că nu avem de unde mai da. Chivernisiți-vă cum ați ști mai bine. Lăsați-l draculul de lux că lumea nu trăiește numai cu ce pune pe ea. Gata, s-a mîntuit. Un șfanț, cum zice sasul, nu mai vezi de la noi. Auzitu-m-ai? Că pe urmă întoarcem foaia". „Am înțeles mumă, că nu-s ture". Și Petrică tată-său dădu fuga în odaia a bună, tușă adînc, se încruntă și ieși cu un teanc de sute în mînă, negru la față și cu fruntea broboniță de sudoare. „Ia-i Spirache tată că-s ai tăi, munciți de mine!?". „Îi iau tată, că de-aia m-i dăduși". Apoi, tată-său șezu pe scaun, turnă pe gît paharul cu vin să se răcorească și oftă adînc. Ocoli cu privirea odaia și veni iar la ale lui. „Vreau să fiu înțeles, zise odată, pentru toată lumea asta nu se mai întîmplă ce făcui adineaori. Nu mai am de unde și pace. Unii dintre voi, dragul tatii, membrii generației urmașă nouă, s-o spunem pe-a dreaptă, cum vă descotorosiți de scutece visați mașină, apartament la bloc mobilat cu punga altuia, funcție cu salariu mare și cu muncă puțină, de se poate fără program, părinți și socri în putere să vă crească copiii pe cheltuiala lor. Cei de la oraș, iar cei de la țară să vă îngrașe porcul și curcanii și la cerere să vă umple damigenele cu țuică și vin. Dar, nu numai atît! Vă doriți și o armată de unchi și mătuși fără urmași, cu bani la C.E.C., pe care să-i moșteniți. Și încă mai este ceva: să moară eșalonat, ca strînsura lor să fie permanentă. Iar voi, crai pe plai. «Societate de consum», să nu vă ceară nimeni nimic.

Ori asta nu se poate cît va fi lumea pe acest pămînt".

Dar, cum omul învață pînă moare și nu se poate numi învățat, Petrică Murgoci, mecanicul de locomotivă, aproape că uitase schimbul de vorbe aspre avute cu fiu-său în acea dimineață. Mai trecură zile și nopți. Și ani se rînduiră.

Fără veste, așa din senin, îi veni inima la loc. Trăi și o văzu înfăptuită și pe cea mult rîvnită. Bău pe nerăsuflate „paharul" fericirii. La poarta lui, din satul de sub dealul Goblea, bătură dis-de dimineață, numai ce plecă trenul din gara Cornet, oaspeți dragi. Doi flăcăi în puterea vîrstei, Mitru și Costel, nepoții de la București. Veniseră să-i dea o mînă de ajutor la muncă; recolta se anunța foarte bogată. Mitru — inginer agronom — se mută cu totul în satul bunicilor, să îndeplinească porunca străbunilor. Să ducă mai departe faima neamului ai lui Murgoci, după rînduiala străveche.

O mică „lecție" de recunoștință

Ce e cu această „recunoștință"? Adică, dacă dumneata, care nu știi să înoți, ai căzut dintr-o nesăbuință în apele învolburate, iar eu — înotător bun aflat întîmplător pe acolo — din cîteva brațe zdravene am reușit să ajung, la timp, înainte de a-ți pierde cunoștința, să te apuc de subsuori și stăpînindu-ți zbaterile de spaimă, care ne-ar fi putut fi fatale amîndurora, te-am scos la mal, înseamnă oare că te-am angajat recunoscător pe veci? Înseamnă că, prin recunoștință, ești angajatul meu moral și total — ți-am salvat viața, doar! — pe datoria unei nefericite întîmplări? Că pot să-ți cer orice? Să minți, să înșeli, să furi, să ucizi sau orice s-ar crede că ar putea fi echivalentul valorii unei vieți umane care, din cîte știu, nu a putut fi încă nicicum omologată?

Nu, nu! Recunoștința nu poate fi decît ceea ce, cu conștiința curată, consideri că datorezi moral cuiva, ceea ce oferi, din adîncul sufletului, din sinceră dorință și mai ales nevoie de a răspunde unei înalte nobleți de caracter cu aceeași noblețe și, nu odată, cu mult mai mult, într-un fel de teribilă competiție a aristocrației morale. **Aș traduce așa: „Tu ai fost gata să-ți dai viața pentru mine. Te-ai dovedit atît de nobil, de dezinteresat. Ei bine, află că eu, la rîndu-mi, sînt gata să fac la fel, pentru că așa simt și pentru că așa merită propria ta noblețe". Nu fiindcă „mi-ai dat, îți dau", ci pentru că în imperiul sentimentelor superbe, recunoștința își are și ea „jilțul" său de aur.**

Ei și acum, după ce am făcut această, chipurile, „teorie în mare", a recunoștinței, să întîrziem

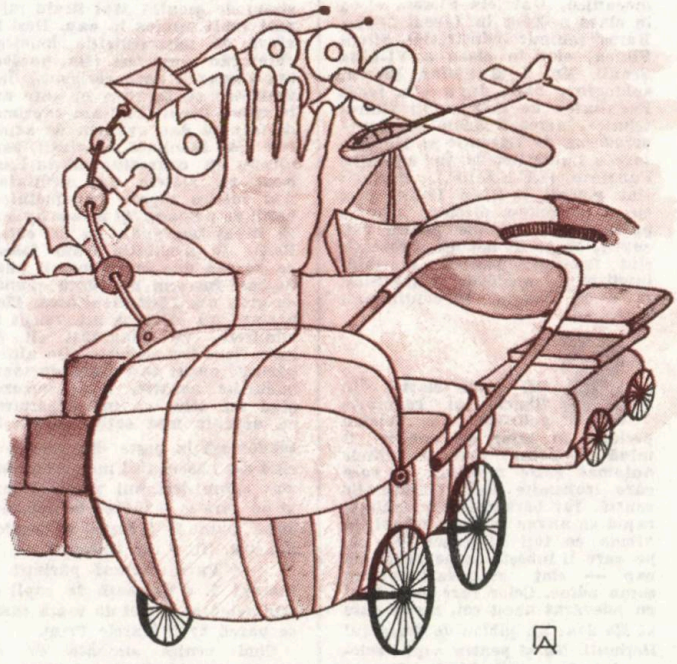

desen de ALIN BOINGIU

citeva momente, la o mică „lecție" în natură asupra unuia dintre cele mai trainice, solide și adevărate domenii de recunoștință. Am participat la Suceava, în municipiul Suceava, la o anumită „lecție" despre recunoștința copiilor, a multor copii, față de părinții, bunicii și străbunicii lor. Ca să ne înțelegem, e cazul să începem prin a prezenta citeva dintre personaje.

Mai întîi, bunica, Alexandrina Fitcal. „Semne particulare": patru strănepoți și opt nepoți (însumați cu părinții lor și faceți totalul!). Distincție, senectute, siguranță și claritate în idei. Conștiința demnității fostei muncitoare la Atelierele de confecții din Birlad, soția regretatului Gheorghe Fitcal, muncitor la aceeași întreprindere.

Alte personaje care nu vor fi de față, fii, nepoți și strănepoți. Mihai Fitcal, pilot, colonel de aviație la București, care are doi băieți: pe Adrian Fitcal, locotenent aviator, căsătorit (la rîndu-i și acesta are un copil de trei ani și trei luni) și pe Valeriu Fitcal, student în anul al III-lea, tot la aviație. La Constanța, se mai află Steluța Ciora, Gabriela Pascu... Dar să lăsăm de o parte pe cei ce nu vor fi prezenți în reportajul nostru (altfel o să ne încurcăm în multe nume și legături de rudenii) și să ne oprim asupra personajelor de față, participanți direcți la „lecția" de recunoștință despre care vorbeam.

Bunica și nepoții din Suceava, copiii familiei Eugenia și Vasile Florea. Sînt patru: Liliana Florea, elevă în clasa a XII-a la Liceul „Ștefan cel Mare", la o clasă de mecanică, Gabriela Florea, elevă în clasa a XI-a la Liceul „Petru Rareș" (chimie industrială), Silviu Florea, elev în clasa a VI-a la Școala Nr. 2 și Ștefan Florea, subinginer care, după ce a făcut Facultatea de Construcții Hidrotehnice, lucrează acum la Întreprinderea de Execuție și Exploatare a Lucrărilor de Îmbunătățiri Funciare (I.E.E.L.I.F.). Părinții sînt plecați la Băile Felix, deci cu ei nu putem discuta. „Semne particulare" valabile pentru toți copiii, respectiv nepoții, prezenți: sînt frumoși, decenți, sensibili, inteligenți, modești, respectuoși și o să vedem, în continuare, mai cum.

Știți scena clasică din filmele și romanele polițiste. Un telefon prelung în miez de noapte. O mînă de bărbat care se întinde automat către receptor. O voce care transmite sec o informație scurtă. Iar bărbatul se pregătește rapid să alerge la locul crimei, în vreme ce toți ai casei — cei pe care îi iubește ca pe ochii din cap — sînt cufundați într-un somn adînc. Celor care n-au trăit cu adevărat acest rol, scena pare să fie doar un șablon de domeniul fleșiunii. Nu și pentru copiii colonelului de miliție Vasile Florea. Ei știu ceva mai mult decît știu cititorii superficiali de romane polițiste.

— Ce poți spune tu, Gabriela, despre părinții voștri?

— Părinții sînt foarte bucuroși de noi. Tot timpul am acest sentiment că existența noastră îi face fericiți. Cred că toți patru ne-am purtat și ne purtăm frumos. Mai facem noi cîte o poznă, pe ici pe colo, dar fără importanță. Eu, din clasa a IX-a, am început să mă ocup de croitorie. Îmi place să port ceea ce fac singură. Colegele mă roagă să le lucrez și lor, dar nu prea am timp. Pentru că nu prea știu eu totul, am început să urmez și un curs de croitorie la Casa de Cultură din orașul nostru.

— Știi ce întrebare îi se pune de obicei elevilor de către adulți?

— Bănuiesc. „Cum stai cu școala?"

— Exact.

— Am trecut cu bine de admiterile în treapta I și a II-a de liceu, cu medii de peste 8, și îmi propun ca după ce voi termina liceul să concurez la Facultatea de Tehnologia și Chimia Textilelor. Acum, fără nici o legătură, să știți că avem niște părinți extraordinari. Nu știu dacă mai sînt alții ca ei. Niciodată nu i-am văzut certîndu-se, niciodată nu ne-au dat un exemplu negativ.

Și tu, Ștefan? Tu ești cel mare. Ce zici?

— Despre părinții mei? Că sînt cei mai, cei mai. Cum aș putea să vorbesc altfel la adresa lor? Cine mi-a purtat de grijă cînd am sărit gardul cu bicicleta și mi-am rupt mîna? Cine umbla după mine, cînd am întins-o de la liceu și am vrut să mă angajez ca să am bani mai mulți de buzunar și pentru că mă și cam plictisesem de școală? Mai tîrziu mi-a mai venit mintea la cap. Deși în afară de năzdrăvăniile băiețești chiar rău n-am fost. (Ba, pardon, am rămas o dată corigent.) Îmi amintesc că în vara în care am terminat liceul și mi-am exprimat dorința să dau examen de admitere la facultate, părinții, care plecau în concediu, mi-au lăsat bani să plătesc un meditator. Am înțeles repede că cheltuiesc banii de pomană. Și m-am apucat să învăț împreună cu un coleg. Banii de meditație i-am folosit ca să mă duc la București unde nu mai fusesem niciodată și unde cu greu am găsit facultatea. Cînd părinții au aflat că am reușit la admitere, vă imaginați cît de mare le-a fost bucuria. De altfel, părinții noștri se bucură de toate bucuriile noastre. S-au bucurat cînd au aflat că mă căsătoresc cu actuala mea soție, care este telefonistă la poșta din Suceava, cînd s-a născut fiul meu Adi, care are acum trei ani și cinci luni și pe care ei îl iubesc la nebunie, după cum îl iubește și bunica noastră. Nu e așa Liliana?

— Parcă numai părinții îl iubesc? E o dulceață de copil și este așteptat la noi de toată casa, de parcă ar fi Marele Prinț.

Cînd venim simbăta de la școală, amîndouă îl așteptăm cu drag. Prima grijă e să întrebăm: „mamă ai făcut gogoși?" Lui Adi îi plac foarte mult gogoșile...

— Dar tu Liliana, cum stai cu învățătura?

— Cred că și eu, destul de bine. În prima treaptă de liceu am intrat cu 7,35, iar în treapta a II-a cu 8,40. Mă atrag toate disciplinele, dar îndeosebi mă atrage matematica și geografia și de aceea mi-am propus să dau examen de admitere la Academia de Studii Economice.

— Dar despre Silviu, mezinul, n-am aflat încă nimic. Îmi spui tu Liliana, fiindcă văd că el e cam absent.

— Silviu e cel mai mic dintre noi. E abia în clasa a VI-a. Poate de aceea și poate și pentru că are o sănătate mai șubredă, a fost cam bolnav, este cel mai alintat dintre noi. Cred că și mama îl iubește cel mai mult pe Silviu. Învață destul de bine. Dar s-a cam obișnuit rău: să învețe împreună cu una dintre noi. Iar asta nu e bine. Așa că uneori îi mai dăm cu tifla, cînd ne roagă să-l ajutăm să-și facă temele. Chiar dacă are el ochii așa albaștri și frumoși.

— Cu niște fete atît de ocupate, bineînțeles că toate treburile gospodăriei cad pe umerii mamei.

— Da de unde! Avem repartizate fiecare sectoarele noastre de gospodărie. Gabi face curat, iar mie îmi revine bucătăria. Așa ne-am împărțit noi. Acum facem curățenie generală și o ajut și eu pentru că și Gabi vine prin bucătărie. Ea e mare specialistă în prăjituri. Face diverse bezele, ciocolată, sărățele ș.a. Și Silviu îi ajută pe tata cînd spală mașina.

În cele din urmă mă adresez bunicuței, care în convorbirea noastră a presărat amintiri despre copii, despre nepoți și strănepoți care și-au petrecut și își petrec încă vacanțele prin curtea casei ei de la Birlad, despre mai micile sau mai marile lor năzdrăvănii.

— Ei, glumește cu, luați cu atîtea treburi, copiii și nepoții dv. cred că nu mai au vreme să-și mai amintească de dv.

— Vai de mine, mamă! Să nu vorbești cu păcat. Eu nu știu unde să mă mai împart, fiindcă toți mă cheamă la ei. Ba la Suceava, ba la București, ba la Constanța. Și sînt geloși unii pe alții, că „la āla ai stat mai mult și la mine mai puțin". Și trebuie să mai trec și eu pe acasă, pe la Birlad, să-mi văd de gospodăria mea. Nu, mamă, cum poți să spui așa ceva! Sînt toți niște copii buni. Ce m-aș face eu fără ei?

Și așa se termină această mică „lecție" de recunoștință. Cum poate fi mai frumos exprimat sentimentul de recunoștință al copiilor față de proprii lor părinți decît prin ce au devenit, devin și sînt ei înșiși, sub ochii iubitori ai acestora?

Octavian BUZESCU

Modele de investigare a copilului de la 0 la 6 ani

Prof. univ. dr. docent DIMITRIE TODORAN

Studierea copilului în dezvoltarea sa pînă la vîrsta de 6 ani preocupă pe părinţi în cel mai înalt grad. Nu de puţine ori se văd părinţi care intră în panică pentru că fiica sau fiul lor a întîrziat cu apariţia dentiţiei, cu mersul vertical, cu rostirea cuvintelor sau chiar cu alte motive (de regulă, prin comparare cu copii de aceeaşi vîrstă) privind creşterea în înălţime sau în greutate ş.a.

Cercetările efectuate de oamenii de ştiinţă au arătat că în interacţiunea dintre factorii ereditari (zestrea genetică) şi mediul social (zestrea socioculturală) unii copii au un ritm mai alert de dezvoltare în unele privinţe, iar alţii în alte privinţe, datele cercetărilor ştiinţifice reprezentînd cifre şi, deci, indicatori medii. Or, ca orice medie, şi aceste cifre-indicatori sînt obţinute din date care se înşiruie pe o scară de valori de la cele mai mici la cele mai înalte. Ceea ce este de reţinut este faptul că, în condiţiile copiilor normali (acest normal variind el însuşi între anumite limite), la unele nivele de maturizare ca spre exemplu la 3 ani, la 6 ani, la 10 ani, la 12 ani şi, mai ales, la 18 ani, toţi aceşti copii crescuţi în condiţii similare se vor prezenta aproximativ la acelaşi nivel de dezvoltare, deşi pe parcurs unii sau alţii au avut ritmuri de dezvoltare diferite între ele.

Copilul se maturizează treptat prin interinfluenţa dintre factorii ereditari şi cei de mediu. Iată, după Arnold Gesell, pe scurt, nivelul de maturizare al copilului în vîrstă de şase săptămîni.

Comportarea normativă la vîrsta de şase săptămîni

CONTROLUL CAPULUI. Culcat pe spate, capul este învîrtit într-o parte şi stă mai puţin în poziţie mijlocie decît la 4 săptămîni. Ajutat să şadă, capul se apleacă dar nu complet. Susţinut să şadă, capul se apleacă, iar dacă este ţinut drept, se bălăbăneşte. Dacă e pus cu faţa în jos, copilul îşi ridică capul în sus; în linia corpului, rezistînd gravităţii. Cînd e pus cu faţa în jos, şi rămîne în această situaţie, capul se învîrte pe platformă.

POSTURA MÎINILOR (braţ-antebraţ). Rămîne similară celei de la patru săptămîni; dar culcat pe spate, o mînă este mai uşor deschisă, iar culcat cu faţa în jos, mîna se ridică mai uşor de pe platformă.

POSTURA PICIOARELOR. Culcat pe spate, un picior este activ, independent de celălalt. Cu faţa în jos, picioarele sînt mişcate, iar cînd sînt aduse înainte, sînt întinse sau semiîntinse. Stînd, copilul nu suportă greutatea şi picioarele rezistă slab platformei. Îşi întinde picioarele pentru scurt timp.

PRIVIREA. Culcat pe spate, copilul îşi fixează în mod definit privirea pe obiecte, privind fix fereastra, peretele şi alte obiecte masive. Urmăreşte cu privirea persoane în mişcare. Se uită la inelul atîrnat în planul mijlociu. Urmăreşte cu privirea inelul în mişcare dincolo şi dincoace de planul mijlociu; fixează apoi cu privirea pe examinator. Dacă i se prezintă zornăitoarea, n-o priveşte decît dacă se situează pe linia privirii sale; priveşte însă pe examinator.

PREHENSIUNEA. Comportarea prehensivă la atingerea zornăitoarei este similară celei de la patru săptămîni; activitatea mîinii este însă sporită şi mîna se strînge şi se desface.

Pentru etatea de șase săptămîni reținerea zornăitoarei în timpul observației este mai caracteristică decît la etatea de 4 sau 8 săptămîni.

LIMBAJ ȘI COMPORTARE SOCIALĂ. Acum copilul dă aparențe de „iluminare a feței", cînd privește fața unei persoane, și răspunde stimulării sociale prin surîs. Ca adăugire la micile vocalizări — zgomote din gît — de la patru săptămîni, se produc vocalizări de silabe ca ah, uh, eh.

Într-o cercetare extrem de complexă și de completă, cercetătorul Arnold Gesell a realizat următorul model de observare (și evaluare) a dezvoltării copilului:

I. Comportarea posturală

1. Orientări posturale în (a) culcat pe spate, (b) culcat cu fața în jos, (c) ședere și (d) stat în picioare.
2. Activități posturale în aceste poziții, ca: a sări, a se smuci, a se învirti, a se tîri, a păși și alte forme de locomoție sau translocări corporale.

E de notat că această categorie cuprinde atît comportarea prelocomotoare, cît și pe cea locomotoare.

II. Comportarea prehensivă

1. Reacțiunile de contact ale mîinii.
2. Producerea, maniera și abilitatea cuprinsă în (a) apropiere, (b) apucare, și (c) lăsare. Această categorie cuprinde ajustările motrice de întrebuințare a obiectelor prin mînă (și gură), manipulare, exploatare ori adaptare. La copiii mai în vîrstă această categorie va cuprinde reacțiunile specifice de abilitate motrică și dexteritate manuală.

III. Comportarea perceptivă

1. Fixare vizuală.
2. Privire anticipatoare și selectivă.

Deși percepția auditivă și tactilă este logic cuprinsă în această categorie, totuși e mai potrivit de a pune stimularea tactilă și kinesthesia în categoria prehensiunii. La fel, reacțiunile specifice referitoare la percepția auditivă sînt grupate în categoria comportării sociale și limbajului din cauza relației strînse dintre auz și vorbire. Accentul în această categorie perceptivă cade pe fragmentele observabile ale ajustării oculare, indicative pentru percepția vizuală. În primele etăți, fixarea oculară — cuprinzînd focusul, întinderea, durata și schimbarea privirii — precede apropierea manuală și dă indicații importante asupra „maturității" comportării.

IV. Comportarea adaptivă

1. Exploatare și manipulare.
2. Combinare autoinițiată și exploatare.
3. Comportare indusă.
4. Învățare automată.

Această categorie cuprinde fragmentele comportării discriminative sau anticipatoare în ajustarea la situații imediate sau iminente. Ea cuprinde astfel evidențe asupra capacității de a profita de experiența curentă sau recentă.

V. Limbaj — comportare socială

1. Reacțiuni față de persoane.
2. Răspunsuri la gesturi și vorbire.
3. Învățare socializată și obișnuire.
4. Comportare de limbaj.

Grupa (4) cuprinde toate formele de vocalizare, semne vocale, cuvinte și gesturi.

Cu prilejul altor cercetări, Bühler-Hetzer au considerat următoarele dimensiuni psihice ale determinării nivelului de evoluție individuală a copilului de la 0 la 6—7 ani.

A. RECEPTIVITATE SENZORIALĂ
1. Reacțiuni la hrană.
2. Reacțiuni senzoriale.
3. Înțelegerea obiectului.

B. MIȘCĂRI CORPORALE
1. Mișcări de orientare și apucare.
2. Înlăturarea obstacolelor.
3. Controlul (stăpînirea) corpului.

C. SOCIABILITATE
1. Contact.
2. Ordine (conformism).
3. Limbaj.

D. ÎNVĂȚARE
1. Memorie practică.
2. Memorie verbală.
3. Imitație.

E. ACTIVITATE CU MATERIALE
1. Prelucrarea materialului.
2. Executarea persistentă a unei activități.

F. PRODUCTIVITATEA SPIRITUALĂ
1. Utilizarea instrumentelor.
2. Înțelegerea raporturilor de sens și configurație.

Ambele scheme acoperă aceleași zone ale vieții psihice. Ele sînt operaționale pentru psihologi și pedagogi, pentru cadrele sanitare care se ocupă de copiii din creșe și pentru cadrele didactice din grădinițe, pentru toți cei interesați de dezvoltarea copiilor în perioada de vîrstă de la 0 la 6—7 ani, dar mai ales pentru părinți, care, în utilizarea acestor scheme cu caracter orientativ e bine să ceară sfatul psihologului, pedagogului sau al medicului pediatru.

Igiena muncii intelectuale a școlarilor

Prof. dr. Gh. TĂNĂSESCU,

Institutul medico-farmaceutic – București

Schimbarea continuă a relațiilor dintre conținutul învățămîntului și cerințele acestuia, în rapidă dezvoltare și posibilitățile psihofiziologice ale copiilor și tinerilor, cu o evoluție ceva mai lentă, se manifestă sub forma unor fenomene dinamice, complexe și contradictorii, care se cer urmărite în timp de către igieniști și pedagogi.

Cercetarea acestor fenomene capătă o semnificație deosebită pentru prevenirea oboselii patologice la școlari și pentru sanogeneză în general.

În confruntarea punctelor de vedere de ordin medical profilactic, privind problema oboselii școlarilor și căile pentru prevenirea și combaterea acesteia, s-au făcut evidente, încă din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, două concepții:

— Concepția despre necesitatea solicitării crescute a elevilor în scopul antrenării lor la efort și pentru evitarea dezocupării. Adepții acestui punct de vedere consideră ca eficiente, pentru prevenirea surmenajului, mecanismele cerebrale prin care copiii se apără spontan de suprasolicitare, încetînd activitatea care îi obosește.

— Concepția despre necesitatea cruțării elevilor la eforturi fizice și intelectuale nefiziologice, pe baza normării activităților școlare. Cei ce susțin acest punct de vedere apreciază ca deosebit de necesar efortul pentru mobilizarea interesului, stimularea funcțiilor mintale și formarea caracterului, dar consideră necesar ca acest efort să nu depășească posibilitățile funcționale ale sistemului nervos dependente de vîrsta, starea de sănătate și de dezvoltare a elevilor.

Înțelegerea complexității fenomenelor puse în discuție beneficiază de progresele recente făcute în domeniul cercetărilor de fiziologie a activității școlare și a solicitărilor fizice și psihointelectuale caracteristice pentru această activitate.

În timpul activității școlare se produc în primul rînd modificări determinate de angajarea creierului și a organelor principale senzoriale (vizual, auditiv, kinestezic), ca și în domeniul unor funcțiuni de bază ca respirația, circulația sanguină, motricitatea statică (menținerea poziției de lucru) și cea dinamică de mare finețe, cum este cea din activitatea de scriere. Este deci vorba de o solicitare complexă, cu predominanța solicitărilor psihointelectuale (atenție, percepție, memorie, gîndire) și cu componente de solicitare musculară și de angajare funcțională largă a întregului organism, cu atît mai importantă cu cît durata și intensitatea activității sînt mai mari și cu cît condițiile de ambianță psihopedagogică și de viață sînt mai nesatisfăcătoare.

Aceste solicitări se adresează unor organisme în care procesele evolutive de dezvoltare fizică și neuropsihică ocupă un loc proeminent. Orice factor sau condiție care solicită acest organism într-o măsură mai mare decît posibilitățile de adaptare ale acestuia determină o pierdere considerabilă de energie necesară creșterii și, deci, o perturbare a fenomenelor dezvoltării. În situații de suprasolicitare, activitatea școlară își reduce simțitor caracterul de stimul firesc pentru dezvoltarea armonioasă fizică și neuropsihică a copiilor și adolescenților.

Unul dintre factorii care determină cu regularitate apariția fenomenelor de suprasolicitare a elevilor este neconcordanța dintre periodicitatea oscilațiilor zilnice ale capacității de lucru a copiilor și succesiunea și durata perioadelor de efort și de odihnă impuse elevilor de regimul lor de activitate școlară și de viață.

Cercetările științifice au arătat că frecvența pulsului, rezistența electrică cutanată, nivelul glicemiei, cercetate în dinamica a 24 de ore, se înscriu pe o curbă cu două maxime în timpul zilei, din care unul în cursul dimineții (orele 8—11) și altul după amiaza (orele 14—18) și cu două segmente declive (unul la amiază și altul în timpul nopții).

În paralel cu aceste oscilații s-au observat variații tipice cantitative și calitative ale capacității de lucru în activitatea școlară, exprimate în termeni de randament testat cu probe de atenție, memorie, calcul și care se înscriu pe curbe cu profil similar celor pentru funcțiunile de bază menționate.

Astfel, atenția, memoria și randamentul în operațiunile de calcul aritmetic au două perioade de optimum funcțional în timpul zilei: una în cursul dimineții și una după amiază și două perioade de minimum funcțional — una la amiază și alta în timpul nopții.

Elevii dispun de capacitatea cea mai bună de lucru în activitatea școlară dimineața, între orele 9—12 și după amiază între orele 16 și 19. Ei manifestă o nevoie crescută de somn și deci o capacitate redusă de lucru în timpul zilei între orele 13 și 16 și seara după ora 20.

În funcție de aceste repere de timp este necesară așezarea, în orariile de lucru ale elevilor, a perioadelor de efort școlar mai intens și a perioadelor de repaus.

Durata perioadelor de optimum funcțional pentru capacitatea de lucru este însă variabilă în funcție de vîrsta elevilor și anume de cca 2—3 ore pentru școlarii de 6—10 ani dimineața și 2 ore după amiază și de cca 3—4 ore dimineața și cca 3 ore după amiaza, pentru elevii mai mari. Acest parametru limitează ziua de lucru a elevilor.

În cercetări recente s-a putut constata că după 4 ore de activitate școlară la elevii din clasele I—IV și de 5 ore pentru elevii mai mari (clasele V—XII) se reduce intens capacitatea de lucru, reflectată prin următoarele manifestări: crește latența reacțiilor motorii la stimulii senzoriali și verbali, scade capacitatea de diferențiere calitativă a stimulilor, se tulbură raportul de adecvență dintre intensitatea stimulilor și a reacțiilor, se reduce posibilitatea de păstrare a memoriei, scade capacitatea de diferențiere a unor categorii gramaticale (morfologice) în favoarea diferențierilor după sensul semantic al cuvintelor.

Aceste fapte arată că activitatea școlarilor din clasa I în ora a 4-a, a celor din clasele a II-a—a IV-a în ora a 5-a și a celor mai mari în ora a 6-a, are un randament slab și nu oferă condiții favorabile unei desfășurări normale a procesului instructiv-educativ. Chiar dacă aceste ore nu cuprind lecții cu teme de pregătit acasă, prezența lor în orar reduce mai ales din timpul de somn și odihnă prin joc.

În baza cercetărilor efectuate de Institutul de Igienă și a datelor din literatură apreciem că orariile claselor a II-a — a IV-a nu trebuie să depășească 24 de ore pe săptămînă și 4 ore pe zi, iar la clasa I numărul de ore ar trebui să fie încă redus pînă la aproximativ 18—20 ore pe săptămînă, adică la aproximativ 3—4 ore pe zi.

În clasele a IX-a — a XII-a, orariile optimale nu trebuie să depășească 30 ore pe săptămînă (5 ore pe zi), iar la clasele a V-a — a VIII se poate accepta un număr intermediar, de aproximativ 25—28 ore pe săptămînă (4—5 ore pe zi).

Componentă obligatorie a regimului de activitate școlară, pregătirea lecțiilor acasă poate să devină, în condiții de nesupraveghere a copiilor, de aglomerare a lor cu teme și de situarea nepotrivită a acestei activități în timpul zilei, un factor de suprаîncărcare a elevilor.

Durata pregătirii lecțiilor este strîns dependentă, în primul rînd, de numărul de ore din orarul zilnic, fapt care determină și volumul temelor pentru acasă, de gradul de dificultate a temelor și de stilul de lucru al elevilor.

Durata pregătirii temelor, însumată la timpul de lucru în școală, nu ar trebui să depășească 7 ore, pentru a nu se ajunge sau chiar depăși normele de activitate zilnică a adultului, pentru elevii din ultimele clase.

Unii pedagogi recomandă să nu se dea elevilor din primele clase teme de pregătit acasă. Acest sistem ar îngreuna formarea unei deprinderi utile de lucru la copii și de aceea cei mai mulți specialiști recomandă și pentru acești elevi teme de efectuat acasă. Se apreciază că timpul care trebuie afectat pentru aceste sarcini variază de la o jumătate de oră — o oră pentru elevii din clasele I—IV pînă la 3 ore pe zi la elevii mai mari. Anchete făcute în unele țări și la noi arată însă că pregătirea lecțiilor are o durată extrem de variabilă în funcție de factori multipli (valori medii de 2—3 ore, depășind însă 3—4 ore la o proporție variabilă de elevi). Deosebit de solicitantă este efectuarea temelor scrise mai ales la școlarii din clasa I, care sînt supuși unui intens efort static.

Timpul prelungit pentru pregătirea lecțiilor este consumat de elevi mai ales în dauna timpului destinat odihnei active și somnului. Timpul necesar pentru joc și activități cultural-distractive este normat ca durată de la 5—6 ore pentru școlarii de 6—9 ani, pînă la 3—4 ore pentru cei de 10—15 ani.

Din observațiile specialiștilor, factorii care determină un volum prea mare de teme de pregătit, acasă, sînt:

a) Deficiențe ale modului de repartizare a temelor de către cadrele didactice: se dau elevilor să pregătească teme numeroase, dificil de rezolvat, fără ca fiecare profesor să aprecieze și să dozeze ponderea sarcinilor pe care le prescrie în raport cu suma sarcinilor elevilor de la toate disciplinele zilei respective.

b) Volumul mare de cunoștințe prevăzute de programele de învățămînt și manualele didactice.

Nevoile de odihnă prin somn sînt mai mari pentru copii și adolescenți decît pentru adulți.

Normele pentru durata somnului școlarilor au fost stabilite de pediatri și igieniști la valori cuprinse între 11—12 ore la 7 ani și 9 ore la 18 ani. Dar anchete efectuate în Anglia, Norvegia, Franța și la noi, arată că în general durata medie a somnului este, în realitate, atît în orașe cît și în mediul rural, mai mică decît normele menționate cu aproximativ 1—2 ore pentru unele vîrste.

În unele cercetări s-a putut arăta o legătură strînsă între durata și calitatea somnului, randamentul școlar și comportamentul elevilor. S-a constatat în numeroase anchete că somnul este tulburat la o proporție crescută de elevi ai ultimelor clase (somn agitat sau dificultăți de adormire). Elevii din clasele care lucrează după amiază beneficiază de o durată de somn mai lungă decît cei de dimineață. Somnul se reduce pentru clasele care lucrează de dimineață, deoarece elevii au o oră de sculare prea matinală (la orele 6 și jumătate) și o oră de culcare tîrzie (la orele 22^{30}—23).

Ora de culcare tîrzie a elevilor, mai ales din clasele mai mari, credem că în parte este cauzată de luarea mesei de seară la ore de asemenea tîrzii, de faptul că unii elevi din clasele care învață după amiază pregătesc o parte din lecții seara, timp de una sau mai multe ore în mai multe zile pe săptămînă, precum și de programele de televiziune și radio, care acționează uneori ca o adevărată capcană greu de evitat de către copil, dacă nu este ajutat de familie.

Date recente publicate de O.N.U. arată că în unele țări dezvoltate, școlarii petrec 2—3 ore pe zi în fața ecranelor de televiziune.

În ceea ce privește calitatea somnului, menționăm că funcționarea radioului și a televizorului, după culcarea copilului, tulbură în mod sigur somnul acestuia.

Suprasolicitarea elevilor poate să apară și ca efect al unei activități neorganizate sau lipsite de supraveghere acasă sau datorită creșterii cerințelor familiei față de propriul copil, în raport cu posibilitățile limitate ale acestuia (pregătire suplimentară pentru învățarea unei limbi străine, muzică, balet etc.).

Să nu uităm că regulile de alimentație rațională a elevilor impun luarea meselor la ore regulate și grija pentru asigurarea constantă a micului dejun și a gustărilor în recreații. Hipoglicemia, care apare la copiii care nu au luat micul dejun sau gustarea în recreație, scade randamentul funcțional al creierului. De aceea, dezvoltarea unui sistem organizat de distribuire a gustărilor și a prînzurilor școlare a fost adoptată în numeroase țări ca mijloc nu numai de promovare a dezvoltării, ci și de prevenire a oboselii și de creștere a randamentului la învățătură.

Factorii care determină suprasolicitarea elevilor acționează în complexul condițiilor în care se desfășoară procesul de instruire și educație în școală și în dependență de ansamblul factorilor de mediu familial în care își duce viața elevul.

Repere pentru aprecierea creșterii și dezvoltării copiilor

Dr. ELENA ARBORE
Institutul de Igienă și Sănătate Publică — București

În țara noastră și în alte țări dezvoltate sînt perfecționate formele de ocrotire a sănătății copiilor și tinerilor și se dezvoltă o rețea de instituții pentru instruirea, educarea și îngrijirea copiilor în raport cu cerințele dezvoltării sociale.

Această orientare a stimulat cercetările care se referă la fundamentarea măsurilor pentru promovarea sănătății copiilor și adolescenților.

Sănătatea copiilor și tinerilor se construiește pe temeiul a 3 procese fundamentale: creșterea somato-biologică, dezvoltarea capacității psihice, formarea prin instruire și educație. Toate aceste procese evoluează în dependență de acțiunea condițiilor de viață și sub acțiunea posibilă a unor factori de risc.

În funcție de criterii morfofiziologice și psihopedagogice, dezvoltarea organismului tînăr din momentul concepției lui se desfășoară în mai multe etape:

1. prima copilărie (de la 0—3 ani);
2. a doua copilărie — vîrsta preșcolară (de la 3—6 ani);
3. a treia copilărie — vîrsta școlară mică și mijlocie (de la 6—(13) 15 ani);
4. adolescența — de la apariția pubertății la 18 ani.

Pentru aprecierea stării de sănătate a copiilor și tinerilor este necesară cunoașterea creșterii biologic-somatice a acestora.

În țara noastră această creștere a fost studiată sistematic în cercetări din ultimii 30 de ani cu privire la nivelul staturo-ponderal al contingentelor succesive de copii și adolescenți, evidențiind ca și în toate țările dezvoltate creșterea staturii și greutății de la o generație la alta și maturizarea mai timpurie a tineretului sub influența îmbunătățirii condițiilor de viață a colectivităților.

Datele de dezvoltare fizică înregistrate în cadrul examenului medical periodic, la controlul medical al copiilor sănătoși, la examenul medical efectuat pentru intrarea în diferite tipuri de școli, ca și la intrarea și ieșirea din staționar, se analizează și interpretează pe baza raportării lor la datele de reper pe țară rezultate din cercetarea dezvoltării fizice a copiilor și tinerilor de 0—18 ani, care reprezintă valorile nivelului mijlociu de dezvoltare fizică, pe sexe și grupe de vîrstă ale copiilor și adolescenților din R.S.R.

Pentru înregistrarea datelor de dezvoltare fizică, aparatura necesară e compusă dintr-un cîntar de persoane (adulți) și respectiv un cîntar de sugari, pentru determinarea greutății, din antropometru și respectiv pediometru (pentru copii de 0—3 ani) pentru determinarea înălțimii și din panglică metrică pentru determinarea circumferinței toracice și craniene.

Pentru aprecierea creșterii unui copil, datele somatometrice (greutatea, înălțimea) se vor compara cu valorile medii din tabelele 1 și 2, care se află în paginile 52 și 53.

Pentru a stabili dacă copilul examinat prezintă în raport cu vîrsta sa indici foarte mari, mari, mijlocii, mici, sau foarte mici de înălțime, greutate etc. se vor delimita în prealabil pentru fiecare parametru somatic 5 zone de variabilitate pe baza valorilor cuprinse în tabelele orientative.

În mod obligatoriu, înregistrările somatometrice se vor completa cu observațiile somatoscopice, se vor corobora cu unele antecedente familiale, precum și cu datele de morbiditate ale copiilor.

Caracterizarea somatometrică a copilului, la un moment dat, capătă o semnificație deosebită pentru dinamica dezvoltării sale, prin compararea rezultatelor cu datele înregistrate la examenele anterioare.

Pentru întregirea datelor de cunoaștere privitoare la creșterea biologic-somatică a copiilor sînt importante de studiat modificările corporale în perioada prepuberală și în adolescență.

Pînă la 8—9 ani, din punct de vedere somatoscopic, băieții prezintă un aspect corporal infantil care cu mici modificări se menține astfel pînă către 10—11 ani. De la această vîrstă se accentuează dezvoltarea organelor genitale interne și externe pînă la 12 ani cînd se instalează pubarha și devine manifestă creșterea intensă a înălțimii. La 14—15 ani apare pilozitatea axilară; pilozitatea pubiană este de tip feminin; se schimbă vocea și se notează uneori fenomene de ginecomastie. La 15—16 ani se maturizează celulele gonadice, începînd secreția seminală și apare pilozitatea feței. La 16—17 ani dispare ginecomastia, pilozitatea pubiană capătă caracterul masculin, implantarea perilor capului este de asemenea de tip masculin și se notează

acneea juvenilă. După 17—19 ani începe osificarea cartilagiilor de conjugare.

În ceea ce privește modificările corporale ale fetițelor, se constată pînă la 8—9 ani o creștere lentă a uterului, iar după această vîrstă o creștere mai rapidă uterină. La 10—11 ani se remarcă instalarea telarhei, o creștere mai evidentă a greutății, creșterea intensă a înălțimii, se instalează pubarha și se observă modificări funcționale ale mucoasei vaginale. Între 11—12 ani se notează creșterea glandei mamare, creșterea organelor genitale interne și externe, creșterea bazinului și începe să se dezvolte pilozitatea axilară. Între 12—14 ani se instalează primul ciclu lunar (menarha), care este neregulat și anovulatoriu. Primele cicluri pot să se însoțească de fenomene dismenoreice care pot să dea tulburări de randament școlar și să fie cauze de absențe de la școală. Vîrsta medie a menarhei este de 13 ani în mediul urban.

Se consideră ca o pubertate precoce cea care se manifestă sub vîrsta de 9 ani și ca pubertate tardivă cea care se manifestă după 15 ani la fete și după 16 ani la băieți.

Dezvoltarea neuropsihică a copiilor și adolescenților prezintă unele caracteristici în funcție de etapele dezvoltării acestora. Astfel, în perioada 0—3 ani, așa cum reiese din investigarea dezvoltării neuropsihice, efectuată în perioada 1968—1979 în cadrul unui studiu longitudinal (0—6 ani) în laboratorul de igiena copiilor și tinerilor pe 4 domenii de comportament: motor, cognitiv, verbal, social-afectiv s-au evidențiat pentru:

I.

Comportamentul motor — fenomenul de maturizare evolutivă, de dobîndire și perfecționare treptată a coordonărilor statice și dinamice, atît la nivelul motricității generale cît și al celei segmentare. Se notează cîteva vîrste cheie în cadrul evoluției ontogenetice a motricității generale și fine și anume:

— susținerea capului în poziție șezînd la 3 luni;

— întoarcerea dorsal-ventral la 6 luni și ventral-dorsal la 8 luni;

— poziția șezînd nesprijinit la 7 luni;

— utilizarea pensei digitale la 11 luni;

— mersul fără sprijin la 12 luni;

— alergatul, urcarea și coborîrea scărilor la 24 de luni.

II.

Comportamentul cognitiv realizează următoarele achiziții treptate: constituirea imaginilor și reprezentărilor începînd de la 6 luni; creșterea sferei explorate și a modalităților de explorare de la 7 luni; constituire-reconstituire a realului de la 15 luni; direcționarea comportamentului de la 15 luni; creșterea interesului de cunoaștere pentru obiecte, imagini, manifestă la apariția întrebărilor la 27 de luni și creșterea frecvenței acestora la 36 de luni.

III.

Pentru domeniul comportamentului verbal sînt semnificative următoarele achiziții: utilizarea cuvîntului cu semnificație la 11 luni; formularea de propoziții simple încă de la 12 luni; structurarea gramaticală a limbajului începută de la 12 luni.

IV.

Evoluția comportamentului social-afectiv se caracterizează prin:

— diferențierea treptată a reacțiilor afective începînd cu vîrstele mici (2 luni);

— însușirea treptată a unui număr mare de deprinderi pe baza cărora copilul devine mai independent și în același timp mai cooperativ în mediul său;

— manifestări nete de preferință față de persoanele din jur.

Caracteristicile dezvoltării neuropsihice înscrise la copiii din a doua copilărie (între 3 și 6 ani) diferă calitativ de cele stabilite la copiii între 1—3 ani, astfel:

I.

În comportamentul motor se remarcă achiziții la nivelul echilibrului ortostatic, al coordonărilor oculomotrice și al coordonării generale corp-segmente.

II.

Evoluția comportamentului cognitiv se face prin achiziții la nivelul activității de percepție, de reprezentare, de percepție temporală, cele mai semnificative acumulări făcîndu-se în activitatea de memorie și gîndire. Rezultă că, în perioada preșcolară, comportamentul are însemnate trăsături noi, care se referă la posibilități mai mari de operare mentală, dimensiuni noi de orientare și activități de percepție și reprezentare mult îmbogățite.

III.

Comportamentul verbal este caracterizat prin asimilarea în vorbire a unor categorii gramaticale și creșterea atît în amploare cît și sub aspectul structurii, a posibilităților de exprimare, evoluția făcîndu-se de la o vorbire corectă dar săracă spre o vorbire îmbogățită cu noi categorii gramaticale și expresii, sub raportul posibilităților de formare și relatare.

IV.

Comportamentul social-afectiv evoluează în direcția cuceririi de noi dimensiuni ale independenței, a unei comunicări mai strînse cu adulții și copiii, a înțelegerii și acceptării de reguli în joc sau în activitatea organizată.

Dezvoltarea neuropsihică în perioada celei de a III-a copilării și a adolescenței

DEZVOLTAREA VORBIRII: în perioada de la 6—18 ani se realizează importante perfecționări fonetice ale limbajului vorbit. Se dezvoltă rapid lexicul lărgindu-se considerabil numărul de cuvinte abstracte utilizate curent. De asemenea, se perfecționează structura gramaticală a limbajului vorbit, în ceea ce privește morfologia și sintaxa. Cresc de asemenea posibilitățile asociative verbale. Se manifestă pasiunea pentru discuție, pentru dezbaterea unor probleme și se constituie stilul personal în exprimarea verbală.

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI CITIT: însușirea limbajului citit este posibilă fără dificultăți mari, dacă copilul are o vorbire corectă, dacă percepe corect semnele și sunetele verbale și dacă are un nivel intelectual corespunzător vîrstei de 6 ani.

Prima treaptă a învățării cititului este lectura subsilabică, posibilă la 6—7 ani; ca urmare, copilul recunoaște literele scrise. A doua treaptă o constituie lectura silabică pe baza căreia se ajunge la recunoașterea cuvintelor. A treia treaptă constă din învățarea lecturii cuvintelor și a grupelor de cuvinte (7—9 ani). Abia după acest stadiu se ajunge la lectura curentă, monotonă (9—10 ani) și la lectura expresivă (după 10 ani). Se consideră că s-a învățat cititul cînd copilul poate citi urmărind rîndurile cu ochiul, fără pronunțarea cuvintelor și reușește să perceapă suita de idei a textului.

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI SCRIS: scrisul este o formă complexă de activitate umană și constă în esență în codificarea fenomenelor prin semne grafice. Însușirea limbajului scris are la bază elaborarea unor complexe deprinderi motorii, a unor complicate praxii și gnozii care presupun intense legături între mari zone ale scoarței fronto-parietale și temporo-occipitale. Pentru ca un copil să-și poată însuși scrisul, este necesar ca el să se orienteze în spațiul grafic, să controleze vizual kinestezic gestul grafic, să aibă o dezvoltare normală a inteligenței.

Învățarea scrisului se face cu serioase dificultăți: cum ar fi înlocuiri de litere în cuvînt sau adaosuri, ori omiteri de litere sau silabe și durează cca 4 ani (primele 4 clase). În aceste clase deficiențele de scris au o frecvență variabilă descrescîndă cu vîrsta. În timpul învățării scrisului mușchii mîinii și antebrațului drept sînt foarte

solicitați, ducînd la oboseală musculară chiar după perioade scurte de timp de 5—7 minute de scris; contractura statică prelungită din musculatura mîinii și antebrațului difuzează ușor la elevii mici în grupe musculare întinse la distanță, uneori chiar de partea opusă. De aceea, poziția elevului în timpul scrisului trebuie atent controlată și corectată de cadrele didactice la școală și de părinți acasă.

Dezvoltarea funcțiunilor de cunoaștere

Încă din perioada primei școlarități se evidențiază perfecționarea sensibilității tactile discriminative la nivelul tegumentelor mîinilor și a asocierilor perceptive-tactil-vizuale.

Se perfecționează, de asemenea, vederea în adîncime. Între 6—10 ani sensibilitatea vizuală crește cu cca 85 %, iar activitatea vizuală sporește cu cca 60 %. Activitatea analitică vizuală se ameliorează calitativ; posibilitățile de diferențiere a literelor cresc de la 7—10 ani cu cca 45 %, iar după 12 ani cu peste 60 % în comparație cu perioada anterioară. Se reduce pragul minimal al diferențierii cromatice și se dezvoltă posibilitățile de denumire a culorilor.

Se perfecționează auzul fonematic și posibilitățile de diferențiere tonală.

Între 8—13 ani, deprinderile motorii se perfecționează rapid.

Atenția se perfecționează în ceea ce privește dirijarea spre obiect și concentrarea voluntară. Durata atenției concentrate nu depășește 30—40 de minute. Cresc posibilitățile de percepere a unui volum tot mai mare de date simultane.

Memoria își păstrează caracterul mecanic pînă la intrarea în adolescență cînd începe a se opera preponderent cu mijloacele memoriei logice. Memoria activă — pusă în slujba învățării — se dezvoltă continuu între 13—17 ani.

Randamentul activității intelectuale, de gîndire, crește de cca 8—10 ori în intervalul de timp de la clasa I la clasa a IV-a.

Se dezvoltă, de asemenea, posibilitatea de însușire a unor scheme operaționale cu ajutorul cărora se rezolvă sarcinile impuse de procesul instructiv-educativ.

Dezvoltarea funcțiunilor de cunoaștere se realizează progresiv pînă la 15 ani, pentru inteligența generală. Sînt specialiști care admit că inteligența generală atinge optimumul dezvoltării sale între 18—20 ani.

MATURIZAREA AFECTIVĂ: viața afectivă devine în această perioadă mai complexă. Se socializează impulsurile sexuale, care evoluează de la neliniștea vagă prepuberală, la apropierea timidă ambivalentă de sexul

Fete

Tabelul 1

Vîrsta (ani)	Indici					
	Foarte mici	Mici	Mijlocii	Mari	Foarte mari	
Înălțime (cm)						
4	85,3	90,2	95,1	104,9	109,8	114,7
5	92,3	97,4	102,5	112,7	117,8	122,9
6	98,4	103,7	109,0	119,6	124,9	130,2
7	104,2	109,7	115,2	126,2	131,7	137,2
8	108,3	114,1	119,9	131,5	137,3	143,1
9	112,6	118,8	125,0	137,4	143,6	149,8
10	116,2	123,1	130,0	143,8	150,7	157,6
11	120,9	128,1	135,3	149,7	156,9	164,1
12	127,4	134,8	142,2	157,0	164,4	171,8
13	133,9	140,9	147,9	161,9	168,9	175,9
14	140,3	146,5	152,7	165,1	171,3	177,5
15	142,8	148,7	154,6	166,4	172,3	178,2
16	143,4	149,4	155,4	167,4	173,4	179,4
17	144,1	150,0	155,9	167,7	173,6	179,5
18	144,7	150,5	156,3	167,9	173,7	179,5
Greutate (kg)						
4	10,0	11,9	13,8	17,6	19,5	21,4
5	10,8	13,1	15,4	20,0	22,3	24,6
6	11,3	14,2	17,1	22,9	25,8	28,7
7	11,5	15,0	18,5	25,5	29,0	32,5
8	12,3	16,3	20,3	28,3	32,3	36,3
9	12,8	17,5	22,2	31,6	36,3	41,0
10	12,7	18,7	24,7	36,7	42,7	48,7
11	13,9	20,6	27,3	40,7	47,4	54,1
12	16,2	24,1	32,0	47,8	55,7	63,6
13	19,9	28,1	36,3	52,7	60,9	69,1
14	25,4	33,4	41,4	57,4	65,4	73,4
15	29,4	37,0	44,6	59,8	67,4	75,0
16	32,0	39,3	46,6	61,2	68,5	75,8
17	33,1	40,4	47,7	62,3	69,6	76,9
18	34,2	41,2	48,2	62,2	69,2	76,2

opus, şi apoi la orientarea manifestă către partenerul de care se ataşează cu sentimentele profunde şi generoase ale sfîrşitului de adolescenţă.

Mediul social poate să favorizeze o dezvoltare echilibrată a vieţii afective sau din contră poate să inducă fenomene conflictuale între impulsurile individuale şi normele sociale admise.

Structurarea personalităţii se face lent în această perioadă, dar nu fără aspecte contradictorii generate încă din perioada prepuberală de profundele transformări psihosomatice ale preadolescentului şi care pun sub semnul întrebării toate certitudinile vîrstei anterioare.

Aceste transformări şi schimbări de raporturi dintre individ şi ambianţă generează o experienţă socială, care se traduce prin forme noi de afirmare a personalităţii.

Între 14—16 ani se stabilizează şi se maturizează interesele profesionale, se fundamentează mai realist motivaţiile.

Personalitatea adolescentului se structurează în procesul de confruntare a acestuia cu sistemul de valori acceptat de societate. Din această confruntare rezultă nevoia adolescentului de a-şi alege un model de existenţă, nevoia de frumos, nevoia de prietenie, nevoia de opţiune pentru idealuri.

Acordarea unor responsabilităţi sociale tinerilor le uşurează maturizarea lor socială.

Generalizarea şcolii de 10 ani şi în perspectivă generalizarea învăţămîntului de 12 ani, extinderea reţelei de licee cu profil tehnic, cuprinderea largă a contingentelor de elevi în licee de specialitate, realizează o angajare tot mai largă şi pentru o durată crescîndă de timp a copiilor şi adolescenţilor de 6—18 ani într-o activitate complexă, colectivă, cu caracter intelectual, teoretic şi practic, care amplifică acţiunea sanogenă exercitată de procesul instructiv-educativ asupra creşterii fizice, a dezvoltării neuropsihice precum şi asupra sănătăţii elevilor.

Datele prezentate mai jos reprezintă criterii de orientare pentru aprecierea dezvoltării somatice a copiilor şi adolescenţilor.

Interpretarea rezultatului comparării datelor obţinute din examinarea copiilor cu aceste repere trebuie făcută în contextul cunoaşterii stării de sănătate în ansamblu a acestora.

Prescrierea măsurilor de recuperare a copiilor cu dezvoltarea încetinită (f. mici), ca şi a celor cu creştere accelerată (f. mari) este de competenţa medicului.

Pentru a aprecia starea de dezvoltare, se situează datele obţinute prin examinarea copilului în intervalele de valori care caracterizează înălţimea şi greutatea ca: f. mici, mici, mijlocii, mari sau f. mari. De exemplu, un băiat care la vîrsta de 4 ani şi 3 luni are o înălţime de 98,5 cm are o dezvoltare mijlocie.

Băieţi

Tabelul 2

Vîrsta (ani)	Indici				
	Foarte mici	Mici	Mijlocii	Mari	Foarte mari
Înălţime (cm)					
4	86,6	91,4	96,2	105,8	110,6	115,4
5	93,2	98,2	103,2	113,2	118,2	123,2
6	99,0	104,2	109,4	119,8	125,0	130,2
7	104,7	110,3	115,9	127,1	132,7	138,3
8	108,3	114,3	120,3	132,3	138,3	144,3
9	113,2	119,4	125,6	138,0	144,2	150,4
10	117,6	124,1	130,6	143,6	150,1	156,6
11	121,7	128,3	134,9	148,1	154,1	161,3
12	125,2	132,6	140,0	154,8	162,2	169,6
13	128,5	137,0	145,5	162,5	171,0	179,5
14	134,6	143,5	152,4	170,2	179,1	188,0
15	144,0	152,1	160,2	176,4	184,5	192,6
16	150,7	157,9	165,1	179,5	186,7	193,9
17	153,8	160,5	167,4	181,0	187,8	194,6
18	155,7	162,3	168,9	182,1	188,7	195,3
Greutate (kg)					
4	10,4	12,3	14,2	18,0	19,9	21,8
5	11,3	13,6	15,9	20,5	22,8	25,1
6	11,9	14,7	17,5	23,1	25,9	28,7
7	12,7	16,1	19,5	26,3	29,7	33,1
8	13,1	17,1	21,1	29,1	33,1	37,1
9	14,0	18,6	23,2	32,4	37,0	41,6
10	14,5	19,9	25,3	36,1	41,5	46,9
11	15,6	21,7	27,8	40,0	46,1	52,2
12	15,8	23,1	30,4	45,0	52,3	59,6
13	17,6	25,9	34,2	50,8	59,1	67,4
14	21,1	30,4	39,7	58,3	67,6	76,9
15	27,3	36,7	46,1	64,9	74,3	83,7
16	33,8	42,6	51,4	69,0	77,8	86,6
17	37,6	46,1	54,6	71,6	80,1	88,6
18	40,7	48,9	57,1	73,5	81,7	89,9

În dialog cu tinerii... despre profesia de părinte

Pregătirea tineretului pentru viaţă, asumarea progresivă a unor responsabilităţi sociale complexe presupun drept componentă firească formarea unei concepţii asupra rolului de părinte, de educator al propriilor copii, conturarea unei pedagogii a familiei. Idealul despre acest rol, încorporînd un sistem de norme şi valori, de principii de viaţă, influenţează, desigur, şi imaginea despre viitoarea familie, în care împlinirea personalităţii fiecărui tînăr se îmbină cu factorii de coeziune socială.

În ce măsură un asemenea rol social este asumat conştient, în ce măsură tinerii acceptă o modelare a lor în această perspectivă şi cît sînt de conştienţi de necesitatea unor competenţe speciale pentru calitatea de părinte, sînt situaţii ce se cer determinate pentru fiecare generaţie în parte.

Familia a fost şi rămîne prima, în ordinea influenţelor sociale, cu rol deosebit de important în formarea şi educarea personalităţii copilului. În acelaşi timp, este un lucru binecunoscut că societatea în care trăim se caracterizează prin explozii informaţionale succesive şi interdependenţe pînă acum nebănuite, cu implicaţii directe asupra mobilităţii statusurilor sociale. Copiilor lumii de azi li se cere o consolidare a personalităţii mult mai rapidă şi pe „canale" mult mai ferme.

În aceste condiţii **apare imperios necesar ca educaţia în familie să se desfăşoare în mod unitar, prin conturarea unui sistem de cerinţe adresate copiilor şi un control permanent al activităţii acestora.**

Am putea vorbi oare de un asemenea gen de interes în rîndul tinerilor a căror pregătire pentru profesie nu s-a încheiat încă şi a căror principală activitate este studiul? În scopul cunoaşterii reprezentărilor şi idealurilor celor aflaţi încă în amfiteatrele facultăţilor asupra problematicii puse în discuţie, a modului cum aceştia vin în întîmpinarea ei, am solicitat unor studenţi ai Facultăţii de Istorie-Filosofie (anul III) şi Facultăţii de Fizică (anul II)-Universitatea din Bucureşti, răspunsuri la întrebările*:

— V-aţi imaginat vreodată în postura de părinte? Dacă da, cum se conturează această imagine?

— Consideraţi că pentru calitatea de părinte este necesară o competenţă specială?

* Mulţumim pe această cale tovarăşilor: lector univ. dr. Dan Pololea, lector univ. dr. Ion Neacşu şi lector univ. dr. Gheorghe Tomşa pentru sprijinul acordat la realizarea acestui sondaj.

Fără a permite concluzii generalizatoare, cu valoare de reprezentativitate absolută, **răspunsurile date au atestat existenţa unui interes real, sincer, al studenţilor faţă de profesia de părinte,** chiar dacă unele din aceste răspunsuri lasă să se întrevadă, în spatele formulării lor, prelungirea unor experienţe şi trăiri proprii, convertirea spontană a unor evenimente din copilăria şi adolescenţa timpurie a celor intervievaţi şi deci nu sînt rezultatul unor reflecţii temeinice asupra problematicii dezbătute şi asimilării interioare a cerinţelor ei. Astfel, o studentă declara:

„Mi-am imaginat că sînt părinte de multe ori, mai ales în cazul în care aveam (şi mai am) conflicte mai mici sau mai mari cu părinţii mei. Dacă voi putea ţine minte tot ce le-am reproşat eu în aceste situaţii, probabil că voi putea fi, în anumite privinţe, un părinte mai bun" (**P.F.**, Fizică).

Dincolo de această constatare, ce exprimă o reacţie firească datorată într-o bună măsură vîrstei celor intervievaţi, se desprind cîteva dominante. Cea care se regăseşte în marea majoritate a răspunsurilor s-ar putea de-

fini ca **nevoia de a răspunde adecvat cerințelor sufletești ale copilului, de a-l înțelege, dublată de simțul responsabilității pentru formarea sa ca om.**

„Cum s-ar contura această imagine de părinte, scrie un student: în primul rînd, să fiu undeva în culisele «destinului» său (al copilului), să-l pot dirija, fără a influența decisiv evenimentele din viața sa. Aș vrea să-l ajut să se realizeze ca un om echilibrat, un om care știe ce vrea și ce are de făcut. Mi-e frică să spun că aș vrea să fiu, să devin un model pentru el. De ce, nu știu prea bine, dar n-aș dori să repete greșelile mele, și dacă întîmplător o face, să înțeleagă mai mult și mai repede din ele ceea ce trebuie" (**T.M.**, Filosofie).

Cei mai mulți dintre studenți concep **raportul părinți-copii ca raport între două personalități deschise, sincere, prietene:**

„Imaginea de părinte se conturează ca o relație de complicitate afectivă, prietenie (în sensul de comunicare deschisă), respectarea independenței copilului și a personalității lui" (**T.A.**, Filosofie);

„Aș vrea să colaborez foarte mult cu copilul meu, încă de la o vîrstă cînd se poate discuta cît de cît cu el. Vreau să-l stimulez tot timpul să învețe ceea ce este pe măsura lui și ce-i va fi util în viață" (**C.V.**, Fizică);

„Aș dori să fiu cît mai înțelegătoare, în așa fel încît copiii să vadă în mine un adevărat prieten căruia i se pot destăinui fără rezerve" (**V.E.**, Fizică);

„Între mine și copilul meu aș dori nu doar raporturi prietenești, ci, mai mult decît atît, de camaraderie. Vreau să dau și să primesc sinceritate" (**T.M.**, Filosofie).

Legat de aceasta, unii studenți au subliniat ideea că **actul educativ nu trebuie conceput ca o frînă în calea dorințelor și idealurilor copilului,** ca un factor de inhibare, ceea ce ar duce la efectul nedorit al apariției complexelor:

„Ca mamă aș încerca să nu inhib sub nici o formă personalitatea copilului, astfel încît să-și poată spune părerile fără jenă și cu curaj în orice împrejurări (bineînțeles, în limitele bunei educații)" (**B.I.**, Fizică); „Un părinte trebuie să urmărească activitatea copilului său fără a-l sufoca, a-l teroriza" (**V.D.**, Fizică); „Comportarea dură poate avea efecte negative asupra copilului. Ajuns adolescent, acesta va dori să se elibereze de normele impuse de părinți, adoptînd unele care de multe ori sînt tocmai contrariul celor învățate" (**C.D.S.**, Fizică).

Preocuparea pentru **a implementa prin educație realism și competențe de ordin moral** a reieșit dintr-o altă serie de răspunsuri:

„Întotdeauna mi-a repugnat tipul de judecată «mă realizez prin copii, abdic de la orice ideal, asigurîndu-le lor doar condiții materiale pentru afirmare»" (**T.A.**, Filosofie);

„Cred că aș reuși să insuflu copiilor mei simțul datoriei, onoarei și cinstei" (**R.O.**, Fizică);

„Îl voi face să înțeleagă că datorită muncii lui va obține totul... Vreau să-i formez anumite deprinderi, să-l fac să vadă lucrurile mai corect și mai logic" (**C.V.**, Fizică).

Apare frecvent în răspunsurile date un deziderat socotit condiția de principiu a unui bun educator: acela de **a rămîne mereu tînăr în spirit, în mentalitate, de a te putea transpune în situațiile trăite de copilul tău:**

„Voi încerca permanent să înțeleg atitudinile celor mai tineri, să nu las timpul să treacă pe lîngă o structură imuabilă, ci să trăiesc «vremurile noi» împreună cu «cei noi»" (**M.F.**, Fizică).

Răspunsurile la a doua întrebare s-au polarizat în jurul a două atitudini. Unii tineri (puțini) consideră că **pentru a avea succes în activitatea de părinte este necesară o pregătire: profesională,** pentru a putea informa și orienta, **psihopedagogică,** pentru a îndruma, a înțelege și a se face înțeles, **socio-morală,** pentru a călăuzi eficient pașii copiilor în viață și pentru a le forma un sistem de valori adecvat.

Marea majoritate a studenților însă sînt de părere că pentru calitatea de părinte nu e necesară o competență deosebită. Cum se exprima plastic o studentă:

„Orice om normal simte nevoia să primească și apoi să dea iubire, ocrotire, cunoștințe, educație" (**T.A.**, Filosofie). Sînt identificate cu competența și socotite suficiente pentru o bună educație fie calitățile înnăscute (inteligență, intuiție, instinct, sensibilitate, înțelegere, afecțiune), fie „școala ulterioară a vieții" sau experiența de pînă atunci. Există la acești tineri o marcată neîncredere în activitatea și eficiența a ceea ce s-au numit „școli ale părinților", pe temeiul unor considerente generale ca: „A fi părinte nu se învață din cărți, ci din viață" (**H.R.**, Fizică), ori:

„Mi se pare că teoria nu prea coincide cu practica, sau, mai bine spus, condițiile de laborator sînt diferite de viața de zi cu zi" (**G.A.**, Fizică).

Aceasta sugerează că deși există largi preocupări — atît la noi cît și pe plan mondial — privind conștientizarea de către viitorii părinți a necesității cultivării unei concepții educaționale unitare și științifice, asemenea preocupări nu au pătruns în măsura dorită în rîndul tinerilor.

Ancheta noastră nu a avut menirea unui test, conceput ca relevant pentru o largă categorie socio-profesională, ci a constituit doar un sondaj de opinie în legătură cu o problematică de mare valoare socială — profesia de părinte.

Dincolo de unele reprezentări mai puțin conturate, **răspunsurile date au scos în evidență căutările reale și responsabile ale tineretului studios pentru asumarea viitorului rol în societate, atestînd conștiința faptului că acest rol obligă la o reevaluare și uneori o reelaborare a propriei personalități.**

Realizator :
ALEXANDRINA PÂRVU

„Noi n-am avut copii, copiii noştri sînt cele aproape 40 de generaţii de elevi cărora am încercat, pe măsura puterilor noastre, să le deslușim tainele ştiinţei".

VICTOR BRÎNDUŞ

Un act de profund patriotism

Prin îndepărtatul ei trecut şi prin prezentul socialist Tîrgovişteа se află printre cele mai de seamă centre ale spiritualităţii româneşti. Vechea Cetate de Scaun — după cum nota Ion Ghica — „este leagănul luptelor şi al sacrificiilor patriotice". De fiecare dată cînd mă aflu în oraşul care a dat ţării atîţia oameni de seamă mă încearcă mari emoţii. Motivele sînt şi de natură sentimentală. Aici am petrecut primii ani ai tinereţii mele. Aici am mulţi cunoscuţi şi prieteni. Unul dintre ei este profesorul Victor Brînduş.

Oricine are prilejul, prieten sau simplu cunoscut, să-i strîngă mîinile acestui renumit dascăl rămîne profund impresionat de personalitatea lui, de aleasa şi complexa cultură pe care o are. „Magistrul", cum este supranumit de cele 40 de generaţii de elevi cărora le-a dezlegat cu măiestrie tainele limbii latine, chiar şi acum cînd a împlinit opt decenii de viaţă, a rămas un „neastîmpărat"; zilnic, cînd nu-l supără prea tare „reumatismele", citeşte, studiază documente de arhivă, întocmeşte monografii pe teme de învăţămînt, istorie şi cultură. Vrea să lase generaţiilor viitoare cît mai multă literatură de specialitate. Pînă acum a publicat: „Clasicismul virgilian"; „Trei destine tragice" (Socrate, Ovidius, Caesar); „Necesitatea studiilor clasice greco-romane"; „Pictorul Luchian"; „I.D. Petrescu, scriitorul paşoptist"; „Pagini din istoria corală tîrgovişteană" (cu ocazia centenarului acesteia în anul 1974); „Tîrgovişteа — leagăn de tradiţie — vatră a spiritualităţii româneşti"; „Note pe portativul anilor de liceu"; „Tîrgovişteа «redivіva»" şi un collegium „redivivum" (din istoricul Liceului militar de la Mînăstirea Dealu); „Universitatea cultural-ştiinţifică" şi altele.

Cartea cea mai recentă a profesorului Brînduş, apărută în anul 1982, este intitulată „Figuri de cărturari şi artişti tîrgovişteni". Cartea respectivă oferă cititorului îmbietoare pagini memorialistice despre personalităţi de seamă care s-au născut şi au trăit pe acest meleag de ţară: Profesorul Ilie El Angelescu, unul dintre discipolii lui Nicolae Iorga, poetul Nicolae Popescu Bogdan, maestrul emerit al artei D.D. Botez, savantul Scarlat Lambrino, artistul Paul Nicolescu, profesorul Ion N. Radu,

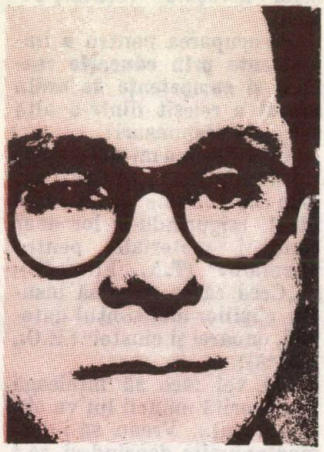

campion mondial de aero-modelism, Gh. Russu, animator cultural, omul care a citit cu un secol în urmă corul tîrgovişteаn „Cîntarea României", scriitorul Cicerone Theodorescu, regizorul Ion Vasiliu.

Într-o viitoare monografie, aflată în pregătire, — după cum mărturiseşte „magistrul" — vor fi evocate alte personalităţi de seamă ale culturii şi artei româneşti născute în oraşul Tîrgovişte. Printre ei se vor afla artistul Tony Bulandra, pictorul-sculptor Vasile Blendea, profesorul de limbi clasice Ion Diaconescu şi alţii. Referindu-se la cartea apărută, în cuvîntul introductiv, profesoara Niculina Costescu, preşedinta Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Dîmboviţa, a spus: „Medalioanele alcătuite de profesorul Victor Brînduş reprezintă evocarea unor figuri de intelectuali tîrgovişteni, care nu meritau să fie daţi uitării, ei fiind un model de învăţătură pentru noi şi pentru urmaşii noştri".

Profesorul Victor Brînduş, în oraşul său natal, este cunoscut şi ca un pasionat animator cultural, om cu o temeinică pregătire muzicală. Încă de la vîrsta de 12 ani s-a „înrolat" în mişcarea corală tîrgovişteаnă. Aşadar, mai mult de şapte decenii a fost interpret sau dirijor în diferite formaţii artistice. Străduinţile i-au fost răsplătite. Adesea a fost aplaudat la „scenă deschisă". Şi nu numai atît. A primit numeroase distincţii, fiind decorat cu Ordinul „Meritul cultural" clasa a II-a. Nici în prezent, la această vîrstă înaintată, nu stă locului. Este vicepreşedinte al Asociaţiei corale „Cîntarea României" din Tîrgovişte, preşedinte de onoare al Consiliului de conducere al Casei de cultură a sindicatelor dîmboviţene. Pretutindeni unde a activat s-a dăruit cu tot sufletul răspîndirii ştiinţei şi culturii, fiind un exemplu „molipsitor" pentru mai tinerii lui confraţi în ale profesiei.

Ca să-şi încheie tot atît de frumos tumultuoasa activitate, precum şi-a închinat viaţa unor idei nobile, profesorul Victor Brînduş, împreună cu soţia sa Irina Brînduş s-au hotărît să facă un gest de aleasă cultură, de profund patriotism. Întreaga lor bibliotecă, adunată în decurs de peste 60 de ani, formată din aproape 4 000 de volume, multe dintre ele cărţi rare, ediţii din secolele XVI—XVII—XVIII şi XIX, să fie donată unor instituţii de învăţămînt şi cultură: Universităţii din Bucureşti, unde profesorul Brînduş a fost student, Bibliotecii judeţene şi Casei personalului didactic din Tîrgovişte. Pînă în prezent, o bună parte din cărţile respective, cărora li s-au făcut actele de donaţie, au şi intrat în posesia noilor proprietari.

Cînd l-am vizitat pe „magistru", lucra de zor la catalogarea cărţilor. Nu-l mai văzusem cam de mult. Bucuriile au fost reciproce. Am discutat despre una, despre alta, aşa cum se întîmplă cînd începi să depeni amintiri. La despărţire, profesorul mi-a spus: „Noi n-am avut copii, copiii noştri sînt cele aproape 40 de generaţii de elevi cărora am încercat, pe măsura puterilor noastre, să le deslușim tainele ştiinţei. Cărţile pe care le-am adunat o viaţă întreagă, cărţi care fac parte din existenţa noastră, le donăm, cu toată inima, pentru a fi de folos generaţiilor de azi şi generaţiilor de mîine, tuturor care doresc să se adape la izvoarele ştiinţei".

Am părăsit Tîrgovişteа cu gîndul la aceşti oameni minunaţi. La aceşti dascăli octogenari, care prin gestul lor au făcut un act de o aleasă cultură, de un înalt patriotism.

SPIRIDON STĂNEL

PEDAGOGII DESPRE...
O PEDAGOGIE
A FAMILIEI

Permanențele educației în familie

VASILE POPEANGĂ

De la înjghebarea ei ca unitate socială, familia a avut în activitatea educativă una din îndatoririle și grijile ei permanente. Buna creștere a copiilor a devenit o îndeletnicire a părinților, alături de munca statornică depusă pentru asigurarea vieții grupului familial. Din generație în generație, părinți și copii au învățat din relațiile dintre ei și cu lumea înconjurătoare cum să-și modeleze conduita și cum se poate îmbunătăți modul de organizare a vieții de familie. Tot ceea ce era considerat valoros sub acest raport s-a transmis din generație în generație, constituindu-se astfel experiența umană în domeniul creșterii copiilor, tradițiile familiei și normele de convietuire pașnică în sînul ei și al comunității.

Deși activitatea de creștere a copiilor a primit nuanțe vizibile în diferite epoci și medii sociale, în raport cu numărul membrilor familiei, atmosfera etică și culturală din cadrul ei, ocupațiile părinților, sănătatea și înzestrarea intelectuală a copiilor și aspirațiile lor spre o anumită profesiune, în timp s-au cristalizat cîteva modalități permanente de acțiune educativă, care au intrat în patrimoniul culturii moderne, îndeplinind rolul unor coordonate care ghidează eforturile formative ale întregului grup familial. **Care sînt aceste permanențe educative care au fost verificate secole în șir în acțiunea de bună creștere a copiilor și care au dat familiei românești valoarea unei unități sociale de o moralitate exemplară și de o omenie proverbială?**

Permanențele educative care asigură valoarea de necontestat a educației în familie sînt constituite de **primatul acordat valorilor etice în relațiile interumane, de comportamentul cu valoare de model al părinților, afirmarea familiei ca școală a muncii și atmosfera de cooperare și bună înțelegere din cadrul grupului familial.**

Buna creștere a copiilor se asigură în raport cu un ansamblu de valori naționale, etice și culturale, în care familia crede și pe care le afirmă în activitatea sa. Pe măsură ce copiii cresc și intră în relații cu vecinii, cu semenii lor și cu membrii comunității, părinții stabilesc treptat un sistem de valori menite să reglementeze comportarea fiilor lor. Respectul oamenilor și al bunurilor lor, cinstea, corectitudinea, afirmarea adevărului și recunoașterea lui, evitarea minciunii, bunătatea, iubirea semenilor noștri, responsabilitatea, conștiinciozitatea și omenia se învață, în primul rînd, în acest **„atelier" al moralității și umanității care este familia.** Pentru a face ca acest ansamblu de valori să fie cunoscut și respectat de copiii noștri nu trebuie multe vorbe și explicații, ci **consecvență în afirmarea valorilor, exemplul viu al părinților, evaluarea fără echivocuri a conduitei copiilor și recompensarea sau penalizarea faptelor lor după valoarea pe care o prezintă.** Este firesc ca părinții să fie preocupați de pregătirea copiilor pentru viață, să aibă „mîini pricepute", încît ceea ce iese din mîna lor să fie un lucru bine făcut. Aceasta este numai o imagine a omului pe care dorim să-l formăm. Cealaltă fațetă e dată de ideea **„mîinilor curate" la care familia românească a ținut din moși-strămoși.** „Mîinile curate" e **un simbol al curățeniei sufletești, al unei conduite nepătate, care nu se poate obține decît prin respectul valorilor și trăirea lor autentică, neprefăcută.**

Dintre neglijențele educative ce pot pîndi formarea morală a copiilor în familie subliniem două: ignorarea acțiunilor interzise de a fi săvîrșite de către copil și concesiile ce i se fac de către părinți atunci cînd el săvîrșește acțiuni oprite. Dacă îi spunem și-i repetăm copilului „nu e voie să pui mîna pe soba încinsă" sau „nu e voie să te joci cu focul", îi formăm cu timpul o deprindere care va intra în structura conduitei sale. E necesar ca și sub raport moral să precizăm în mod ferm actele interzise: să nu fure, să nu mintă, să nu înșele, să nu lipsească de la școală și altele. Voința lui se fortifică nu numai prin capacitatea de efectuare a unei acțiuni, de învingere a dificultăților, ci și prin efortul de a se reține de la efectuarea unei acțiuni interzise, chiar dacă ea i-ar produce momentan plăcere. Atunci cînd constatăm abateri, concesiile sînt un rău sfetnic. Ele conduc spre libertinaj și nesocotirea valorilor, așa după cum atitudinile părintești dure conduc spre înstrăinarea de familie. Semnalarea greșelii de către părinți și explicarea ei de către copil se impun ca acte inițiale de cooperare părinte-copil, pe drumul anevoios al formării caracterelor tari.

Zi de zi, în atmosfera intimă a familiei, conduita copiilor se mulează după exemplul viu oferit de părinții lor. Copiii învață în familie nu numai să vorbească, ci să săvîrșească binele, să evite răul, să fie drepți și onești, cinstiți și corecți, umani și încrezători în capacitatea omului de a face ca binele să triumfe. Faptele bune cu valoare de model pentru copii îi îndeamnă

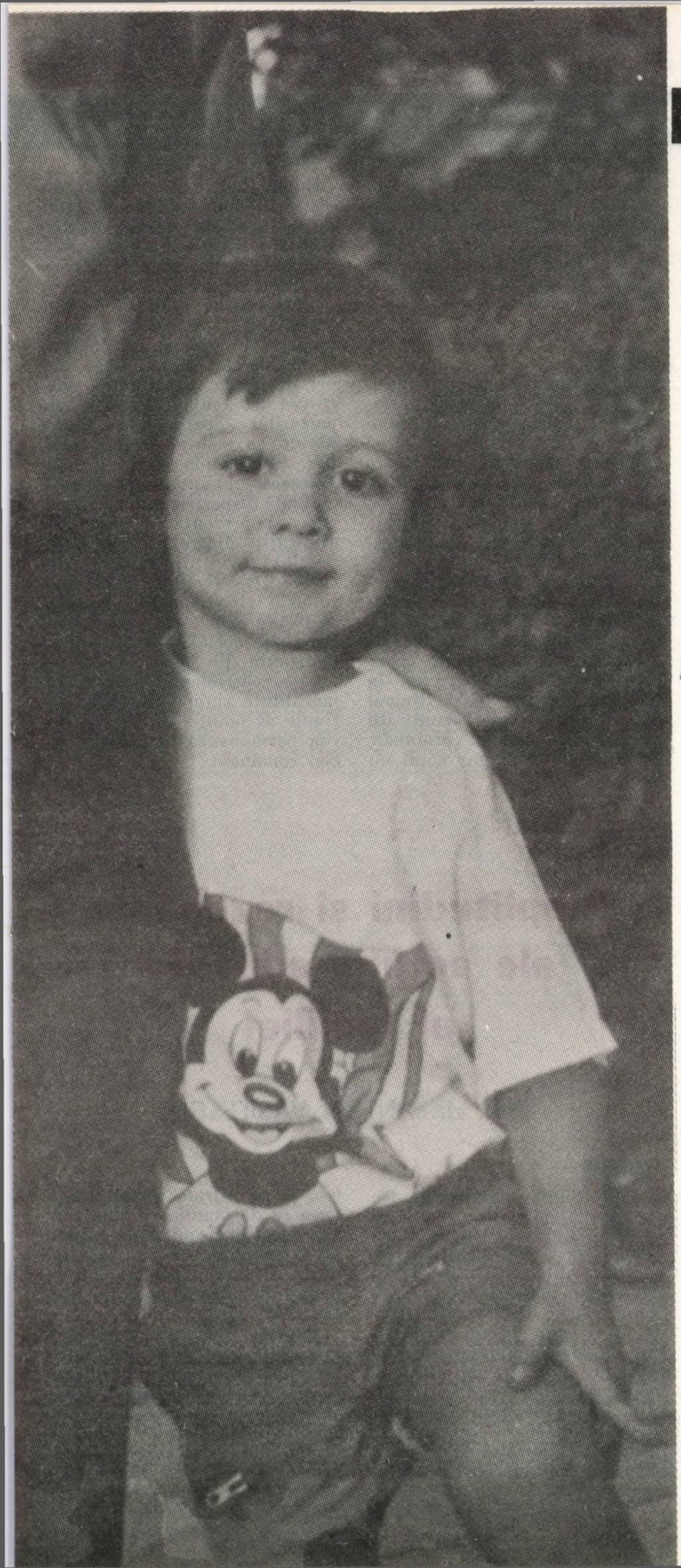

la bine, așa după cum „acolo unde păcătuiesc cei mai în vîrstă, rău învață cei tineri". Așa credeau strămoșii noștri romani acum două mii de ani și sentința lor nu și-a pierdut din valoarea pedagogică nici azi. Formarea numai prin cuvînt nu e îndestulătoare sub raport moral. E nevoie de ceva mai mult: de **exemple bune oferite de părinți și de exercițiul continuu de realizare a unor fapte bune.** Aveau dreptate strămoșii noștri cînd afirmau că „vorbele te înșeală, iar exemplele te pun în mișcare", în sensul că stimulează inițiativele bune și resursele creatoare ale tinerilor.

Modelele umane în raport cu care se formează conduita copiilor evoluează de la exemplul părinților, spre cel al profesorilor, al unor persoane din mediul social, spre cele construite de imaginația scriitorilor în operele literare citite de tineri. **Influența educativă a modelului oferit de părinți crește datorită afinităților vieții de familie și are un rol mai pronunțat din cauză că în acest cadru copilul se află la începutul drumului său social, cînd caută să-și formeze o percepție a raporturilor lui cu lumea.** Prima imagine a acestor raporturi e oferită de părinți. Valoarea modelului părintesc constă în respectul normelor morale, prețuirea muncii și a caracterelor frumoase, conduita civilizată și responsabilă. Slăbiciunile și dezinteresul în această privință se răsfrîng asupra conduitei copiilor. Chiulul, vagabondajul, slabele deprinderi de muncă și atitudinile ostentative au, adeseori, ca punct de plecare funcționalitatea educativă redusă a familiei.

Părinții pregătesc pe copii pentru viață, formîndu-le deprinderile necesare efectuării unei activități productive și crescîndu-i în **cultul muncii.** Aceste obiective se realizează însă prin exercițiul continuu de efectuare a unei acțiuni utile, productive, pentru familie. Copilăria e perioada jocului, a autoafirmării copilului prin joc,

dar nu a unilateralității lui. Treptat și cu tact, în structura jocului se pot introduce acțiuni utile, care vor conduce la îmbinarea jocului cu munca. Dacă satisfacția în joc e trăită direct și imediat de copil, succesul lui în îndeplinirea unor mici acțiuni gospodărești, ca și a muncii școlare, bucuria pe care o provoacă munca e trăită la sfîrșitul lucrului. Ea trebuie subliniată de părinți pentru a dezvolta încrederea copilului în sine. Depășirea jocului se va face treptat, prin stimularea acțiunilor practice efectuate de copil în casă, iar nicidecum prin decizii care blochează: „Destul cu jocul! Acum ești mare, apucă-te de lucru!" Mult mai eficient sub raport educativ este stimularea încrederii copilului, a angajării lui: „Poți să-mi dai o mînă de ajutor?", „Poți s-o ajuți pe mama?", sau prin dialog tată-mamă în prezența copiilor: „Avem mult de lucru acum: cum ne împărțim treburile? cine ne ajută?" Inițial nu vom oferi plăceri sau recompense, nici nu vom schița perspectiva penalizării, dar vom releva în final valoarea învingerii greutăților. Satisfacția muncii e finală, dar e mai intensă și de mai lungă durată.

Disciplina muncii se consolidează prin exercițiu, tonalitățile afective determinate de rezultatele obținute, echilibru în repartizarea sarcinilor și ajutor pentru învingerea greutăților. În special atunci cînd a început pregătirea profesională a tînărului, alegerea matură a profesiei și continuitatea în muncă se impun ca reguli de aur ale însușirii unei meserii. Altfel, tînărul, aflat în fața unor dificultăți, va renunța la proiectele sale, va reîncepe experiența profesională, neizbutind să se stabilească definitiv pentru o muncă, trecînd de la una la alta, efectuînd superficial activitățile, care au devenit într-o zicătoare populară „treisprezece meserii, treisprezece sărăcii". E vorba de împrăștierea în muncă ce conduce spre dezechilibru profesional. În satul meu cu oameni care prețuiau munca, tinerii harnici se bucurau de un binemeritat prestigiu. Afirmația „e un băiat harnic, ferice de părinții lui" era recunoașterea valorii acordate unui tînăr stăruitor în muncă, dar și a capacității educative a familiei, care reușise să obțină prețuirea oamenilor locului.

O familie cu o capacitate educativă crescută posedă în relațiile dintre membrii ei acea afecțiune reciprocă, înțelegere și încredere, care fac din ea un microgrup echilibrat și închegat. Într-o asemenea unitate socială, modelarea comportamentului copiilor nu se realizează numai prin relațiile dintre părinți și copii, ci și dintre frați între ei. De aceea, **familia cu un potențial educativ crescut are în sînul ei mai mulți copii, care se ajută reciproc, cresc în relații de dragoste și cu timpul dau frățietății lor semnificații afective și umane profunde.** Familia cu un singur copil nu dispune de aceste virtuți educative. Copilul singur în familie e lipsit de stările afective firești pe care i le trezesc relațiile sale de joc și întrajutorare cu frații și surorile sale.

Perturbarea relațiilor dintre părinți, atmosfera de neîncredere și suspiciunile dintre ei și conflictele diminuează, uneori dramatic, capacitatea educativă a familiei. **Efectele raporturilor conflictuale dintre părinți se răsfrîng asupra copiilor, alterîndu-le viața lor sufletească.** Familia echilibrată, cu bună dispoziție datorită jocurilor și prezenței copiilor, cu afinitățile dintre frați și surori prezintă evidente resurse educative. E familia sănătoasă, robustă și virtuoasă, capabilă să-și îndeplinească toate funcțiile sale social-educative și să transmită din generație în generație patrimoniul de cultură, moralitate și umanitate al națiunii. E familia pe care o dorim permanentă în peisajul social românesc.

Amplitudini și rezonanțe ale actului educativ al familiei

Prof. dr. ANTON VASILESCU

Timpul îndelungat petrecut de copil și tînăr în familie, perioadele de vîrstă cele mai favorabile intensității și eficienței actului educativ și mai cu seamă stările afective ale traiului în comun într-o colectivitate de care copilul se atașază profund unui stil de viață și mod de comportare fac din familie **celula de bază a societății,** unde nu doar se cresc și se formează copiii și tinerii, ci se formează caractere, se dăltuiesc și se afirmă personalități. Ceea ce dă familia rămîne pentru totdeauna puternic întipărit în modul de a fi și a se comporta al omului pentru o perioadă îndelungată, dacă nu pentru toată viața.

Funcția educativă a familiei este atît de puternică încît preocupările pentru a o canaliza și orienta după principii pedagogice devin tot mai insistente. Specificitatea actului educativ în familie și acțiunea întreprinsă de ea, cu toate că-i

dau o notă aparte, distinctă de ceea ce înfăptuieşte, de pildă şcoala, nu pot ocoli anumite cerinţe şi criterii ştiinţifice. **Este îndeobşte cunoscut că actul educativ al familiei are loc atît intenţionat, premeditat şi calculat, cît şi neintenţionat, în mod neobservabil.** Tata, mama, bunicii, fraţii, alte rude şi cunoscuţi îl învaţă pe copil cum să vorbească, cum să se adreseze corect şi politicos celor din jur, cum să înveţe la şcoală şi să se comporte în societate, în mod organizat, în momente destinate unor astfel de situaţii educative. Dar părinţii şi cei din jurul lor, familia în ansamblul său săvîrşeşte acte de educaţie, de regulă, prin tot ceea ce fac în viaţa de toate zilele cînd sînt împreună cu copilul acasă, pe stradă, în vizite la prieteni, la teatru, la cinematograf, în excursie. Modul cum vorbesc între ei membrii de familie, modul cum se adresează unul altuia, cum mănîncă, cum se îmbracă, cum discută la telefon, cum se spală, îşi îngrijesc şi-şi aranjează îmbrăcămintea, îşi chivernisesc avutul cîştigat prin muncă cinstită — toate sînt acte care pe nesimţite şi aparent neobservabile reţin atenţia copilului, îl influenţează în mod favorabil sau nu. Actul educativ al familiei nu poate fi întotdeauna precis reglementat şi cu rigurozitate înfăţişat neapărat în reguli stricte, tipizate sau tipologizate.

De altfel, în ansamblul său, actul educativ chiar atunci cînd este înfăptuit de şcoală sau alţi factori nu se desfăşoară întotdeauna în virtutea unor reguli prea rigide. **Actul educativ din familie** este maleabil şi flexibil, se desfăşoară pe un cîmp întins de manifestări, **fără pauze şi vacanţe.** Familia este o instituţie care nu-şi permite luxul de a avea vacanţe în creşterea şi educarea copilului. Absenţa actului educativ în familie se observă devreme sau mai tîrziu.

Este atunci neputincioasă pedagogia în dirijarea actului educativ din familie? Dimpotrivă! Ştiinţele educaţiei pot sprijini cu bune rezultate familia şi, de regulă, o fac. **Important este însă de a ţine seama de specificul,** pe care l-am relevat, **pe care îl are familia în acţiunea educativă ce o desfăşoară şi să-şi adapteze normele şi principiile la acest specific.** De altfel, în genere, pedagogia s-a detaşat de canoane şi cerinţe rigide. Pedagogia şi-a diversificat ramurile şi şi-a adoptat principiile în funcţie de specificitatea factorilor ce conlucrează în împlinirea actului de educaţie. Aşa procedează pedagogia şi în sprijinul pe care îl acordă familiei în înfăptuirea înaltei sale misiuni sociale, de a creşte şi educa tinerele vlăstare ca viitori oameni de nădejde, personalităţi integre, constructori competenţi ai socialismului.

Pedagogia familiei este o realitate şi ea îşi face tot mai simţită prezenţa prin sprijinul ştiinţific pe care îl acordă părinţilor. Pedagogia familiei presupune o diversificare a normelor şi principiilor de educaţie, în raport de mai multe date. Părinţii au nevoie de sprijin competent, pentru a şti cum să acţioneze pe măsură ce copilul creşte. **Unele sînt cerinţele pe care au obligaţia să le cunoască şi să le aplice părinţii cînd copilul se află în primii ani de viaţă, altele cînd a devenit preşcolar, şcolar sau tînăr cu obligaţii şi răspunderi nu numai faţă de sine, ci şi faţă de societate. Relaţia familie-şcoală este una din preocupările de bază ale pedagogiei familiei.** Cum această relaţie nu este totdeauna bine înţeleasă este necesar să insistăm asupra aspectului biunivoc pe care îl îmbracă. **Nu fac bine acei părinţi care nu se duc cu lunile pe la şcoală, nu participă la adunările şi acţiunile pe care le iniţiază şcoala, profesorul diriginte, organizaţia de pionieri sau U.T.C.** Fără un schimb reciproc de informaţii cu privire la copil, familia şi şcoala pot greşi prin neacordarea sprijinului cuvenit în cunoştinţă de cauză. **Şcoala dispune de competenţă profesională şi familia îşi poate exercita funcţia sa educativă valorificînd la maximum indicaţiile profesorilor cu privire la capacităţile intelectuale şi modul de a învăţa al copilului devenit elev. Nu procedează bine nici acei profesori care nu-i invită la şcoală pe părinţi sau nu-i vizitează pe aceştia acasă, la locul lor de muncă,** pentru a stabili legături şi un dialog permanent cu familia în beneficiul ambilor parteneri, dar mai ales al copilului. **Asociindu-şi familia în actul educativ de formare a elevului, şcoala poate preveni dereglări ce-ar putea interveni în procesul urmat de dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a copilului,** pentru că, aşa cum se spune în medicină, este mai indicat să previi boala, să-l tratezi pe omul sănătos pentru a nu deveni bolnav, decît a vindeca o boală, care, odată declanşată, oricît de bine ar fi tratată, tot mai lasă urme. **Acţionînd împreună cu familia, şcoala poate preveni rămînerile în urmă la învăţătură, unele abateri de comportare civică şi morală, îşi adaptează tehnologia didactică la subiecţii pe care îi are, îşi diversifică metodele de lucru în funcţie de colective de clasă, de grupe de elevi şi merge pînă la individualizarea procesului de predare-învăţare, atunci cînd situaţiile o impun.**

Am insistat asupra acestei direcţii din pedagogia familiei care se întîlneşte mai des în raportul familie-şcoală şi invers. Dar exemplificări pot fi întîlnite în orice altă direcţie. Cercetările pedagogice au relevat că începînd cu vîrsta preadolescenţei, tînărul tinde să se îndepărteze de familie, caută grupul de prieteni, întreprinde unele acţiuni neştiute de familie. Tendinţa de ocolire a familiei intervine fie datorită unei tutele exagerate exercitate de familie asupra copilului, fie climatului mai puţin favorabil întîlnit de tînăr în familie. Nesesizată la vreme o atare tendinţă îl poate duce pe tînăr în situaţii mai puţin dorite şi plăcute, ce pot merge pînă la încălcări ale normelor juridice de convieţuire socială. Dintr-un elev cu preocupări normale pentru învăţătură şi viaţa socială acesta se transformă în „elev-problemă", cum din

păcate s-a încetățenit prea mult această formulă în practica pedagogică a unor colective școlare.

Sesizată și sfătuită din vreme, pregătită pedagogic în acest sens, familia va lua măsuri preventive de apropiere a tînărului de viața de familie, prin ieșiri în comun la spectacole, la cinematografe, la teatru, organizarea acasă a unor ceaiuri și întîlniri tinerești cu alți colegi și prieteni cunoscuți de părinți. Orice tutelă exagerată, prin impunerea unor măsuri restrictive excesive, nu va avea darul să-l apropie decît momentan pe tînăr de familie. **Numai grija părintească exprimată în virtutea unor cerințe pedagogice, care să nu lezeze demnitatea și personalitatea tînărului, îl vor feri de greșeli grave cu urmări dintre cele mai dure pentru viitorul lui.**

Continuu, constant, diversificat și nuanțat, actul educativ al familiei își pune amprenta puternic pe personalitatea fiecăruia dintre noi. Viața de familie, comportarea corectă a părinților în toate împrejurările, sînt acte de educație cu înaltă încărcătură valorică pentru cei cărora le-au dat viață și față de care au obligația moral-cetățenească și patriotică de a-i crește și educa cu virtuți dintre cele mai alese. Fiecare familie, fiecare părinte să se simtă mîndru cînd cei din jur îi apreciază ca oameni vrednici și prin copiii de ispravă, exemple demne de urmat, pe care i-au dat societății, țării.

Despre unele secrete ale „profesiunii" de... părinte

Lect. univ. dr. NICOLAE MITROFAN

Cunoscînd unele din preocupările noastre (este vorba de cele din domeniul psihologiei educaționale), unii părinți (prieteni, cunoștințe ș.a.) ne-au solicitat, în diverse ocazii, să le oferim un răspuns la o serie de probleme ce privesc modul de manifestare a conduitei copiilor lor. Printre întrebările-„problemă" adresate nouă, menționăm cîteva, spre exemplificare: „De ce copilul meu evită să-mi spună mereu adevărul?"; „Cum să procedez, deoarece copilul meu este foarte obosit?"; „De ce copilul este mai mult atașat de celălalt părinte decît de mine?"; „Cum să facem să convingem pe copil să țină cont de sfatul nostru în alegerea și orientarea de pe acum spre un anumit domeniu profesional?"; „Care poate fi cauza marii timidități care caracterizează pe fiul nostru?"; „De ce este atît de ușor influențabil?" ș.a.m.d. Și trebuie să recunoaștem că în majoritatea cazurilor erau părinți bine intenționați, cu convingerea că ei fac tot ce este posibil și normal în vederea formării copiilor lor ca oameni adevărați. Desigur, anumite modificări comportamentale negative, în cazul unor copii care cresc într-un mediu familial dezorganizat, pregnant conflictual, lipsiți aproape în totalitate de grija, preocuparea, afecțiunea și controlul din partea părinților, nu creează dificultăți mari în ceea ce privește evidențierea cauzelor ce le-au determinat.

În ceea ce privește însă pe părinții care manifestă interes și bune intenții în legătură cu educarea și formarea copiilor lor, trebuie să subliniem că nu întotdeauna „sistemul" lor educativ, conturat în cadrul familiei, duce automat la obținerea unor efecte pozitive scontate. Pe de altă parte, „sistemul" educativ aplicat în cadrul grupului familial prezintă o mare diversitate, deși societatea, prin intermediul multiplelor sale mijloace (și este suficient să dăm ca exemplu cazul literaturii cu profil psihopedagogic adresată părinților) încearcă permanent să realizeze o mai mare apropiere, omogenizare a influențelor educativ-modelatorii exercitate asupra copiilor în familie. Diferitele strategii educaționale utilizate de părinți pot fi analizate din mai multe puncte de vedere. Astfel, în ceea ce privește obiectivul sau scopul predominant urmărit, unii insistă mai mult pe linia disciplinării conduitei, alții pe linia obținerii unor achiziții aptitudinale, alții pe linia creșterii gradului de sociabilitate etc.; privitor la metode, unii folosesc metode mai severe, pregnant sancționatorii, alții metoda convingerii, a exemplului din familie și din afara ei etc.; în ceea ce privește cadrul relațional, atmosfera în care se desfășoară munca educativă, unii părinți manifestă multă afecțiune, înțelegere, apropiere de lumea copilului, alții păstrează o mai mare distanță afectivă față de copil, sînt mai sobri, mai rigizi chiar. Luînd în atenție doar acești indicatori (obiective, metode și cadrul relațional afectiv) putem contura profilul „sistemului" educativ aplicat în cadrul familiei. Avem în vedere cazul părinților care manifestă unitate de opinie și acțiune în munca educativă, întrucît atunci cînd există asimetrie în ceea ce privește relațiile lor cu copilul, situația este cu totul alta.

Educaţia făcută de părinţi în familie constituie una din componentele deosebit de importante ale sistemului social educaţional. Nivelul de adaptare şi integrare a individului uman adult în viaţa şi activitatea socială este în mare măsură determinat de achiziţiile psihologice şi comportamentale realizate ca urmare a educaţiei în familie, mai ales în primii ani de viaţă. De aceea, **în cadrul fiecărei familii trebuie să sporească continuu calitatea îndeplinirii sarcinilor ce revin profesiunii de... părinte. Ambii soţi trebuie să acţioneze în mod unitar asupra copilului** şi, înainte de toate, trebuie să evite adoptarea unor strategii educaţionale care pot să influenţeze negativ comportamentul copilului şi formarea armonioasă a personalităţii sale. În literatura psihopedagogică au fost conturate o serie de profile ale părinţilor în funcţie de modul în care ei procedează în educarea copiilor lor. Astfel, de exemplu, într-o lucrare a lui R. Vincent (Cunoaşterea copilului, E.D.P., Bucureşti, 1972) se prezintă următoarele tipuri de conduită, evidenţiindu-se şi efectele sau consecinţele asupra personalităţii copiilor: 1. **Părinţii rigizi,** care impun copiilor ideile, opiniile, modul de a trăi şi a vedea, obişnuinţele lor, fără nici o abatere şi fără să ţină cont de particularităţile individuale ale fiecăruia. Asemenea părinţi întipăresc în mintea copiilor un anumit număr de repere foarte precise în timp şi spaţiu, care pot ajuta la înţelegerea lumii înconjurătoare. Dacă însă rigiditatea se combină cu o îngustime de vederi şi de interese, vor apare drept consecinţe dezvoltarea la copii a unor atitudini de infantilism şi renunţare, iar mai tîrziu o sărăcire a personalităţii. 2. **Părinţii boemi,** care lasă copiii mai mult în seama altor persoane sau în voia lor. Drept consecinţe pot să apară la copii o lipsă de prezenţă care să provoace o delăsare morală, lipsa unor puncte de reper în viaţă şi a unei baze suficiente care să le garanteze un sentiment de securitate. 3. **Părinţii anxioşi,** care fac ca asupra copilului lor să apese o presiune considerabilă, întrucît se simte spionat şi strict supravegheat. Deoarece din gesturile sale se naşte teama, copilul ajunge la un fel de deposedare de el însuşi. Această deposedare este maximă în cazuri extreme, în care copilul devine prilej sau mai curînd deţinător al tuturor temerilor pe care părinţii au reuşit mai mult sau mai puţin să le ascundă în subconştient. 4. **Părinţii infantili,** care refuză să se autodefinească în calitate de părinţi şi se retrag din faţa oricărei responsabilităţi fiind, de regulă, prea absorbiţi de propriile lor probleme de afirmare personală. Această depărtare se anulează uneori brusc, părinţii adoptînd o poziţie prea apropiată de cea a copilului, printr-o identificare exagerată. Drept consecinţă, copilul unor părinţi infantili riscă mai tîrziu să nu aibă prea mare încredere în forţele proprii şi să fie dependenţi şi uşor influenţabili. 5. **Părinţii incoerenţi,** ce se caracterizează printr-o mare instabilitate privind modul de relaţionare cu copiii. Activitatea educativă se caracterizează prin neregularitate, exigenţele cele mai nemăsurate alternînd brusc cu perioadele de libertate totală. Dacă copilul nu are la „îndemînă" o personalitate „puternică" care să-l influenţeze şi cu care să poată stabili relaţii continue, cum ar fi cazul unui unchi, mătuşi sau bunic, fără să se substituie părinţilor, el va prezenta adesea o stare accentuată şi continuă de descumpănire. 6. **Părinţii prea indulgenţi,** nu manifestă nici un fel de limită şi nici un fel de rezervă în a acorda copilului tot ce acesta îşi doreşte. Drept consecinţă, copilul nu va putea mai tîrziu să suporte nici o frustrare, cultivînd totuşi un anumit sentiment de vinovăţie. 7. **Părinţii prea tandri** creează, de regulă, un climat mult prea încărcat cu stimulente afective. Fiecare părinte îşi revarsă fără nici o rezervă întreaga lui afectivitate. Asemenea atitudini pot favoriza uneori conturarea la copii, pe măsură ce cresc, a unor comportamente deviante pe linie sexuală.

Există însă şi cazuri în care cei doi părinţi nu manifestă aceeaşi atitudine în ceea ce priveşte exercitarea influenţelor educative asupra copiilor. Astfel, de exemplu, în timp ce unul din părinţi este deosebit de sever şi autoritar, celălalt, dimpotrivă, este extrem de permisiv şi tolerant sau, în timp ce unul este foarte apropiat de copil, celălalt este mult mai distant şi mai rece afectiv ş.a.m.d. Cum ar trebui procedat? Desigur, nu putem oferi o „reţetă" comportamentală care să fie aplicată în mod nediferenţiat de către fiecare părinte. După opinia noastră, în educaţia copiilor trebuie să diferenţiem două aspecte. Un prim aspect se referă la sarcinile părinţilor privind crearea unui climat educativ familial pozitiv, ce poate fi analizat după mai mulţi indicatori, cum ar fi, de exemplu: a. **modul în care se raportează părinţii între ei** (nivelul de apropiere şi înţelegere, acordul sau dezacordul în legătură cu diferite probleme etc.); b. **sistemul de atitudini, convingeri, aprecieri ale părinţilor în raport cu diferite norme şi valori sociale** (de exemplu, ce consideră ei că este „bine" sau este „rău" se transmite şi copiilor sub forma atitudinilor şi aprecierilor); c. **modul în care este perceput şi considerat copilul;** d. **modul de manifestare a autorităţii părinteşti** (unitar sau dife-

renţiat); e. **în ce măsură părinţii acceptă un evantai mai larg de comportamente ale copiilor; f. dinamica apariţiei unor stări tensionale şi conflictuale; g. modul de aplicare a recompenselor şi sancţiunilor.**

Privitor la modul de raportare şi tratare a copilului, părinţii trebuie să respecte anumite „reguli" generale, care s-au conturat în urma cercetărilor şi a practicii educaţionale şi care asigură un climat educaţional pozitiv. Iată, spre exemplu, unele „reguli" sau „norme" educaţionale familiale conturate în urma cercetărilor lui K. Lewin: 1. să dai copilului un sentiment de securitate; 2. să dai copilului sentimentul că este dorit şi iubit; 3. să eviţi ameninţarea, frica, pedeapsa; 4. să-l înveţi pe copil cu independenţa şi să-l faci să-şi asume responsibilităţile; 5. să rămîi calm şi să nu te şochezi de manifestările instinctului la copil; 6. să fii cît poţi de tolerant ca să eviţi conflictele; 7. să eviţi să-l faci pe copil să se simtă inferior; 8. să nu-l împingi pe copil dincolo de ceea ce este natural pentru el; 9. să respecţi sentimentele şi datoriile copilului chiar dacă nu corespund propriilor tale norme; 10. să răspunzi cu francheţe la întrebările pe care copiii pot să le pună, dar oferindu-le răspunsuri adecvate vîrstei lor; 11. să te interesezi de ceea ce face copilul chiar dacă nu consideri că este ceva util; 12. să tratezi dificultăţile copilului fără să-l consideri anormal; 13. să favorizezi creşterea, progresul, mai curînd decît perfecţiunea.

Al doilea aspect, deosebit de important, al educării copiilor constă în faptul că, deşi se cer respectate unele „reguli" generale, în raport cu o anumită situaţie particulară de raportare dintre părinte şi copil, primul este dator să-şi adapteze conduita în funcţie de „cerinţele" specifice ale acestei situaţii. **În permanenţă comportamentul părinţilor trebuie să fie uşor modificabil şi adaptabil, dovedind o mai mare flexibilitate.** Şi aceasta deoarece, în anumite situaţii de interacţiune cu copilul, este nevoie de mai multă înţelegere, afecţiune, apropiere, în altele, dimpotrivă, de mai multă autoritate şi influenţă sau, în timp ce în unele situaţii este nevoie de mai multă acceptare şi toleranţă, în altele se impun anumite interdicţii şi chiar sancţiuni ş.a.m.d.

Jocurile copiilor

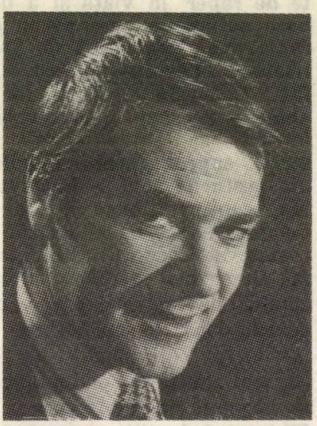

Dacă am intra în jocurile copiilor? Dacă ne-am uita atenţi la ele... Dacă am vedea cum se leagă jocurile lor, cum se destramă şi iar se leagă şi iar se destramă, şi cum a doua zi se caută din nou să refacă la loc, ca într-un caleidoscop, ce au lăsat ieri, am înţelege că sînt mai adevăraţi, mai vii decît noi, că iubesc viaţa mai mult decît noi (fără să-i fi gustat încă plăcerile), că înţeleg sensul real al prieteniilor.

În jocurile lor, ca şi-n întrebările care le pun, există o întreagă filosofie, o adîncime a adevărurilor şi sincerităţilor, pe care noi maturii am uitat-o de mult. Şi ce păcat, ce imens păcat.

Ar trebui să „inventăm" poate o universitate de la care să reînvăţăm tot ce-am lăsat odată cu copilăria, să reînvăţăm jocurile lor, ca să înţelegem de ce avem atîta nevoie de prietenie şi înţelegere între oameni. *Copiii nu stau singuri, nu suportă să fie singuri. Fetiţa mea Ioana-Bogdana are întrebările ei zilnice: „Mami, azi cu cine mă joc? Nu vin copii la mine?"*

Noi oamenii mari ar trebui să-nvăţăm de la ei, de la jocurile lor, cît de puţin durează supărările şi adversităţile dintre ei.

Ah, dacă am învăţa asta...

ION BESOIU

UMOR FARĂ CUVINTE

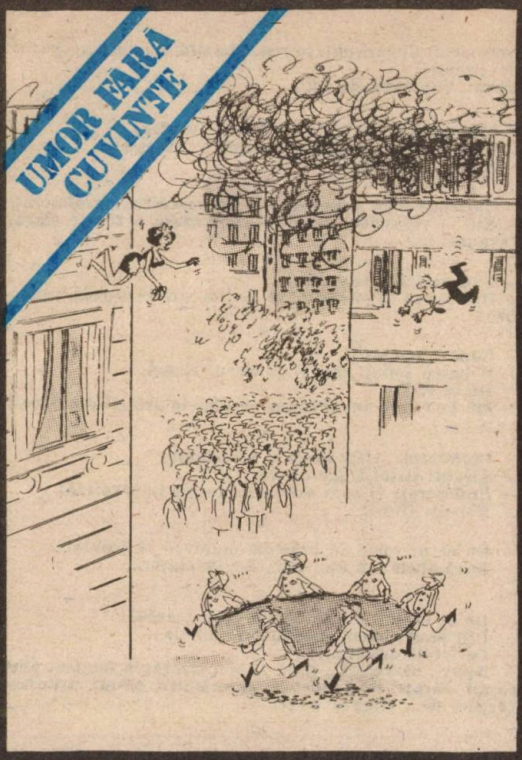

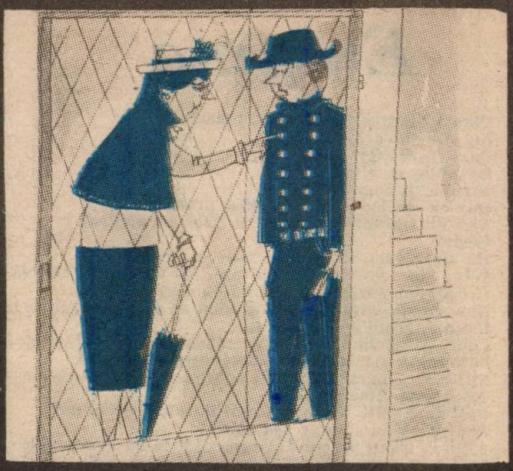

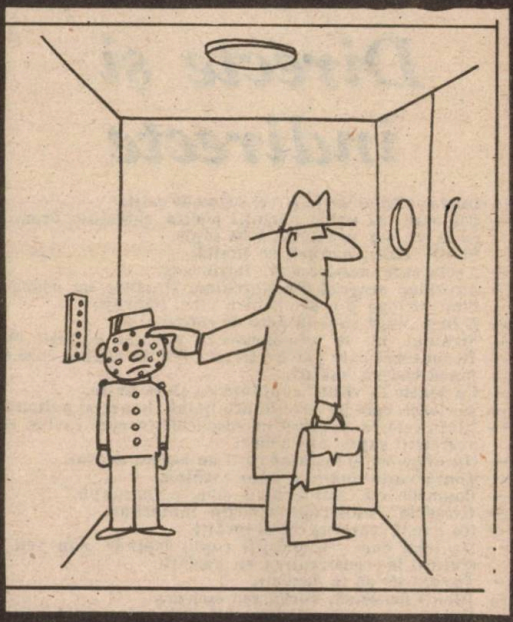

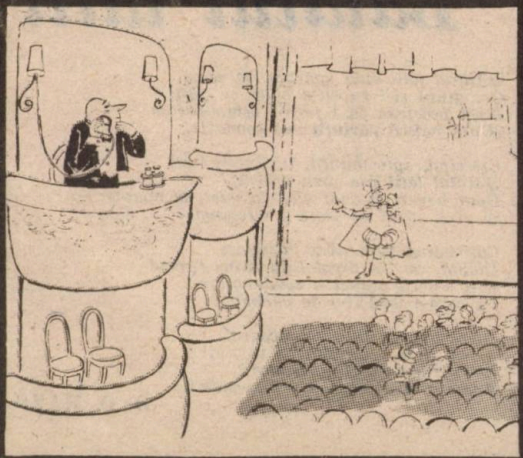

Enigma

— Cine a descoperit America, Ionescule?
— Nu știu, tovarășe profesor.
— Cum, n-ai aflat încă?
— De unde să aflu?
— Din cărți, Ionescule!
— Dar eu nu joc cărți, tovarășe profesor.
— Nici nu-i nevoie. E suficient dacă le studiezi.
— Credeți ?
— Eu zic, totuși, să încerci. N-ai ce pierde.
— Mda. Încercarea moarte n-are. Ei, dacă aflu cumva, vă satisfac curiozitatea și vă dau un telefon.
— Nu-i cazul. Urmărește lista cînd se dau corigențele la toamnă și-mi spui atunci...
— Cum, aveți dumneavoastră răbdare să așteptați pînă la toamnă să aflați cine a descoperit America?
— Știi ceva, Ionescule? Să-ți spun drept, eu știu cine a descoperit America...
— Păi, dacă știți, de ce mă mai întrebați pe mine?
— Pentru că nu-s chiar așa sigur...
— Atunci, lăsați pe mine. Urmăriți lista cu corigențele și pînă la toamnă aflu eu sigur cine a descoperit America — și vă spun. Numai de nu s-o apuca individul s-o acopere din nou...

D. C. MAZILU

Directe și indirecte

— Du-i copilului grija și vei scăpa de griji.
— Cei care își urăsc părinții pentru corecțiile primite de la ei, nu merită să aibă copii.
— Copiii cresc, maturii se înalță.
— Acela care accelerează, înfrînează.
— Agurida, scăpată din ciorchine, strugure nu ajunge.
— Cine strînge și n-are pentru cine, împrăștie.
— E încă must și-și dă aere de cotnar.
— Străinul nu te admonestează precum părinții tăi.
— În maturul care joacă văd un copil, în copilul care se joacă văd un matur.
— Fă binele în văzul copiilor; ca să te imite.
— Aceleași cute pe care le are haina, le are și paltonul.
— Viața este ca o cursă cu obstacole în care înving cei antrenați șapte ani acasă.
— Nu orice copil răsfățat va fi un bărbat adorat.
— Toată viața luăm și dăm exemple.
— Comorile nu sînt pentru cine le îngroapă.
— Greșelile copilărești aparțin maturilor.
— Nu există oameni răi ci înrăiți.
— De felul cum vă sfătuiți copiii depinde cum veți fi sfătuiți la consfătuirea cu părinții.
— Învață-te să te dezveți.
— Biciul dresează, vorba redresează.
— Faceți ca premianții din școli să fie premianți în viață.
— În copilărie dorea să fie mare; la maturitate dorea să fie mai mare; la bătrînețe dorea să fie iar copil.

Aristotel PÎRVULESCU

Cu umorul printre elevi

Un elev se prezintă la examen, trage biletul și se așază în ultima bancă. Apoi scoate un manual de sub haină și începe să citească.
Profesorul îl observă și-l întrebă:
Spune-mi ce faci acolo?
Învăț pînă în ultima clipă, tovarășe profesor!...

*

Profesorul: Citează-mi, te rog, una din marile descoperiri ale chimiei.
Eleva: Vopseaua de păr...

*

— Mă întreb de ce trebuie să învăț engleza.
— Cum de ce? O jumătate de glob o vorbește!
— Și nu-i de ajuns?

*

— Întrebarea nu e limpede? — se interesează profesorul.
— Nu — răspunde elevul —, întrebarea e foarte clară. Răspunsul...

*

— Cum se formează roua?
— Din cauză că pămîntul se învîrte atît de repede, transpiră!

*

— Cum te numești?
— Popescu Ionuț, răspunde elevul rizînd.
— De ce rizi?
— Mă bucur că am răspuns cu bine la prima întrebare...

*

— Profesorul: Alcătuiește o propoziție!
— Elevul: Calul trage căruța.
— Profesorul: Și cum are să fie forma imperativă?
— Elevul: Di-i-i!

*

— De ce ai venit cu urechile murdare la școală?
— Dacă altele nu am, tovarășe învățător...

*

— De ce întîrzii Ionele mereu de la școală?
— Din cauza unor chestiuni familiale...
— Ce fel de chestiuni?
— Apoi... să vedeți... pînă să mă trezească bunica, pînă să-mi curățe tata ghetele și mămica să-mi aranjeze cărțile, de... timpul trece!

*

— Cum te cheamă?
— Ca pe tata!
— Și pe tatăl tău cum îl cheamă?
— Ca pe mine...

— Spune-mi, te rog, care lichid nu îngheață?
— Apa fiartă, tovarășe profesor...

*

— Profesorul de matematică: Ce probleme ai rezolvat pe ziua de astăzi?
Elevul: Două careuri și un monoverb, tovarășe profesor...

*

Profesorul: Ionescule, spune-i tatălui tău, sau își ia un meditator, sau te lasă să-ți faci singur temele!...

*

— Lucrarea asta este făcută toată de tatăl tău!
— Nu chiar toată, l-am ajutat și eu!

Culese și prelucrate de PIA HAȚEGANU

În loc de cronică rimată

Băiatul tatii

Băiatul tatii cînd spărgea un geam
Ori dinții și-i rupea-n bătăi cu plozi,
Nu-l pedepsea că / prea-i netam-nesam
(Cum judecă părinții mai comozi!).

Crescînd, spre muncă, înclinații apte,
Băiatul tatii n-a prea dovedit,
Doar baruri și doar chef la miez de noapte —
Și ziua somn ne-ntors și prelungit!

Cotrobăind prin niște buzunare,
Îndată, cei în drept l-au prins furînd
Și-a suferit atunci o condamnare
Pe care-a ispășit-o de curînd....

Apoi, băiatul tatii s-a-ncadrat
Și nu se mai înhaită cu infamii
Că altcumva a fost reeducat...
Acum e mai ceva ca... fata mamii!

D. C. MAZILU

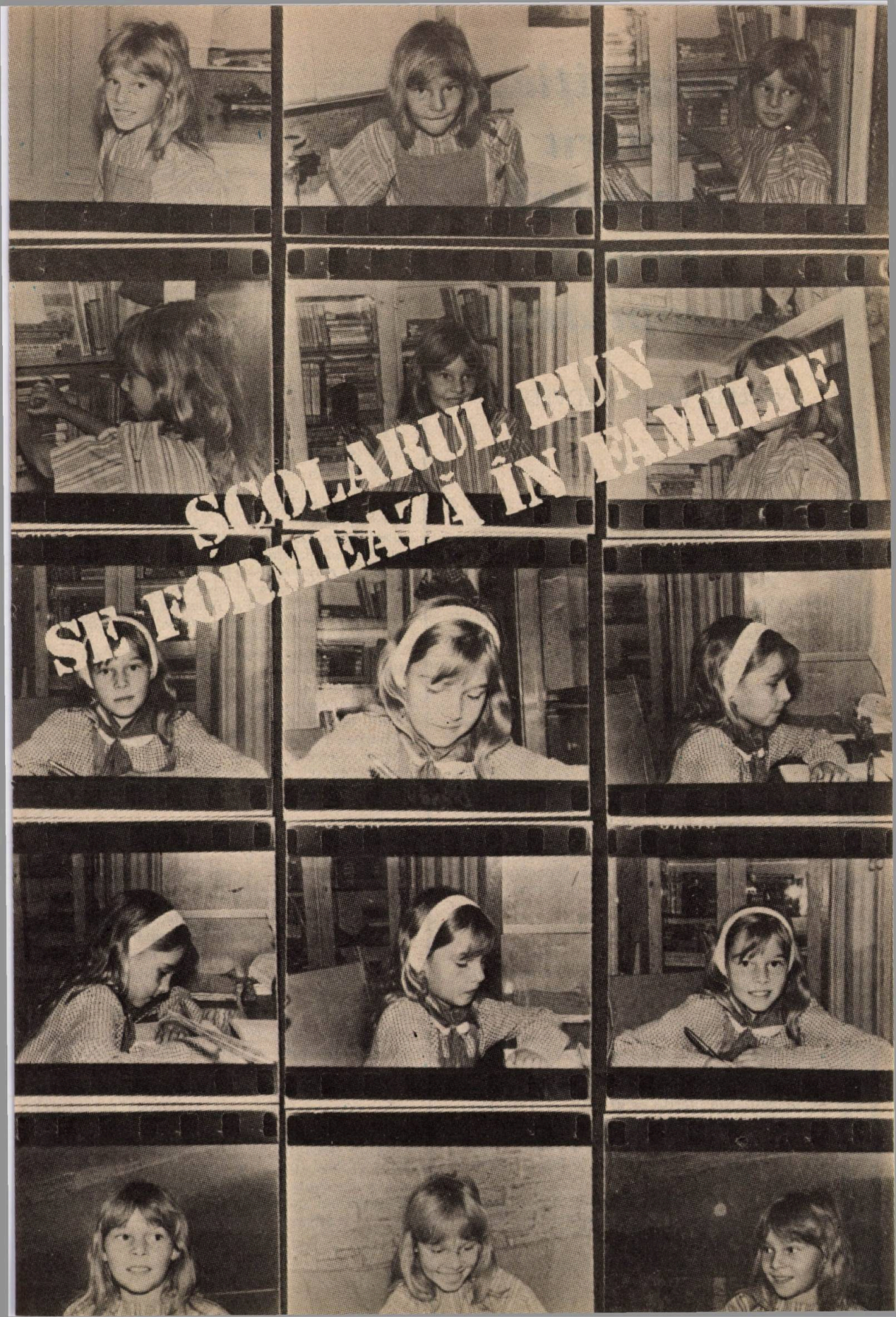
ȘCOLARUL BUN
SE FORMEAZĂ ÎN FAMILIE

Competiție... pentru zîmbetul fericit al copilăriei

VALERIA BACIU-MEDVEDOV

— Cum te cheamă?

— Marilena...

— Pe mine Florin, intervine vocea vioaie a unui băiețel. Și în ochii lui albaștri, iscoditori, întrevezi nerăbdarea de a-ți spune tot ce știe. Aici construiesc o macara!

— De unde știi să o faci?

— Mă uit la desen. Am văzut și una mare, adevărată!

Cuvintele se succed pe nerăsuflate, ca nu cumva să-l întrerup. Îi mîngîi părul blond, mătăsos și, deși îi face plăcere, se retrage afișînd seriozitatea băiatului din grupa mare, incompatibilă cu alintul.

Îl las să-și desăvîrșească macaraua și mă opresc la celelalte mese liliputane, în toate sălile de activitate, unde colegii, de aceeași vîrstă sau mai mici, ai lui Florin, răspund pe rînd ori în cor întrebărilor mele, fericiți că li se dă atenție. Toți sînt foarte comunicativi. De altfel, orice musafir binevoitor constituie pentru copiii Casei de Preșcolari Nr. 2 din Capitală — căci despre ea este vorba — prilej de exuberantă bucurie, cu toate că sînt obișnuiți cu oaspeții. Se simt mai apropiați, însă, de elevii Liceului Economic Nr. 1 (unitatea patronatoare) și de pionierii Școlii Nr. 118.

Este absolut necesară o paranteză explicativă. Cu cîțiva ani în urmă am fost invitată de profesoara Victoria Negulescu, pe atunci încadrată la Școala Nr. 10, la o manifestare „mai deosebită": elevii clasei la care era dirigintă — și alții, care doreau — vizitau Casa de Copii Preșcolari Nr.2, pentru a sărbători împreună Ziua Copilului. „Neobișnuitul" consta în cadourile oferite celor mici — o mulțime de jucării, dobîndite prin... recondiționarea celor care le încîntase și foștilor posesori copilăria. *Vă asigur că nimic nu le trăda „vechimea în activitate"!*

Inițiativa inimoasei dirigințe se transformase în obicei și sărbătoare a sufletului. *Acum, profesoara Victoria Negulescu, statornică și îndatoritoare prietenă a copiilor din Casă, funcționează la Liceul Economic Nr. 1. Așa se explică faptul că venirea elevilor săi în vizită la preșcolari capătă importanța unui eveniment ieșit din comun, pentru care cei mici pregătesc din timp surprize: poezii, cîntece, dansuri, prezentate în programe artistice, sau desene și delicate obiecte confecționate de ei, exprimîndu-le puritatea și îndemînarea. Așa s-a întîmplat și la 30 Decembrie, 8 Martie, 1 Mai sau 1 Iunie, așa se întîmplă și de fiecare dată la aniversarea zilelor de naștere ale copiilor.*

Avalanșa impresiilor determinate de asemenea întîlniri este covîrșitoare. Nu știu dacă nevoia de afecțiune a copiilor din Casă se soldează cu spontane gesturi de tandrețe cuceritoare, ori existența acesteia, prin grija și căldura cu care sînt înconjurați, îi face atît de prietenoși. Deoarece nimeni nu poate pune la îndoială devotamentul celor care se străduiesc — și reușesc — să înlocuiască siguranța și căldura căminului părintesc pe care acești copii între trei și șase (șapte) ani nu-l au: deci al celor pentru care munca înseamnă și multă dragoste — dragostea de mamă. Adică să-i învețe pe copii să vorbească („Unii dintre ei — îmi mărturisește o educatoare — cînd vin la noi știu să rostească doar cîteva cuvinte"), să se spele și să se îmbrace singuri, să mănînce frumos, să se comporte civilizat, să respecte și să fie respectați, să se joace cu folos, să cunoască mediul înconjurător, orașul în care trăiesc, să-și iubească poporul și țara, să-i prețuiască pe cei ce o conduc cu înțelepciune. Și multe, multe altele.

Cînd intri în această casă de preșcolari te întîmpină curățenia, ordinea, o atmosferă de tihnă și voie bună. *Dincolo de ușile sălilor de activitate se aude tonul cald al vocii educatoarei. Dacă ajungi dimineața, la ora 7,30, asiști la gimnastica de înviorare. Apoi urmează micul dejun și la ora 9 încep activitățile obișnuite, similare cu cele din fiecare grădiniță. Uneori îi poți întîlni în parcul Herăstrău, într-unul din magazinele din apropiere, într-un atelier de cizmărie sau croitorie. La masa de prînz, nu-ți poți reține zîmbetul cînd vezi o mînuță de 4 ani luptîndu-se cu lingura de supă, respingînd voluntar tentativa de ajutor a educatoarei. După masă, după somnul obligatoriu de două ore, îi admiri pentru joaca dezinvoltă, pentru concentrarea cu care participă la celelalte preocupări. Iar seara cînd pătrunzi în dormitoarele lor te odihnește mulțumirea înscrisă pe chipurile gingașe, adîncite în somn. Iar somnul lor liniștit, fără vise urîte, se datorește în cea mai mare parte celor 12 educatoare, în frunte cu directoarea Daniela Georgescu — precum și personalului administrativ.*

Dacă am încerca să judecăm în cifre aportul celor care își desfășoară activitatea în această instituție de educație cu 76 de preșcolari, am ajunge la concluzia că el este echivalent cu dragostea și efortul fizic și material din 19 familii, cu cîte patru copii fiecare! Numai că sentimentele — îndeosebi cele materne — nu se măsoară în calcule statistice.

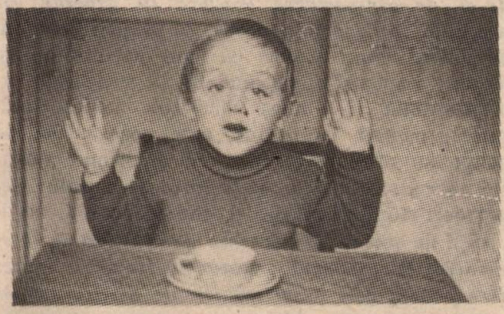

E greu să-ți imaginezi că acolo unde sînt copii, mai ales copii mici, pot lipsi iubirea, dăruirea, înțelegerea, răbdarea, bunătatea, *îmi spunea directoarea Casei, sintetizînd astfel însușirile „obligatorii" ale colegelor ei.* Și cînd îi auzi pe cei mai mici membri ai acestei numeroase familii adresîndu-li-se cu apelativul care pentru ei integrează cele mai alese virtuți — „mamă", îți dai seama cît de înaltă este cota la care se ridică valoarea muncii lor. Și, în același timp, cît de mare este recunoștința exprimată astfel!

Nu era prima oară cînd mă aflam într-o casă de copii. Nu era prima dată cînd, consultînd fișele lor, mă uimea inconștiența și nepăsarea unor părinți care își părăsesc copiii desconsiderîndu-și propria condiție umană. *Dacă poți înțelege faptul că oameni bolnavi, o femeie necăsătorită, sau unul dintre soți rămas singur sînt nevoiți să-și încredințeze temporar fiii și fiicele spre creștere și educare în astfel de instituții de ocrotire, special înființate, dacă acest ajutor social este firesc în cazul orfanilor,* nu poți accepta — de altfel îl condamnă și codul penal — abandonul familial din cauza iresponsabilității, „motivat" prin viciu sau moralitate îndoielnică. *Mai ales că o asemenea atitudine nu are nici o justificare în condițiile statului nostru socialist care acordă, prin lege, sprijin familiei, în tot ceea ce presupune întemeierea, susținerea și afirmarea ei.*

De ce să-și aducă aminte Gabriela, Mihaela, Valentin, Niculina, Roxana, Carmen, Marilena, Florin, de scene care prin brutalitatea, violența lor mutilează sufletul?; de ce banii cuveniți hranei copiilor să fie băuți, de ce liniștea și candoarea acestora să fie sacrificate de dragul egoismului și minciunii?

Există bucurie și împlinire mai mare decît să aduci pe lume un copil, să-l educi, să-l crești și să-l dai societății OM? *Se pare că pentru unii, da. Numai că cei ce gîndesc așa nu cunosc și nu vor pătrunde niciodată semnificația majoră a cuvîntului „împlinire".*

Emoția îmi accentuează reacții contradictorii — duioșie, simpatie, compasiune sau, dimpotrivă, nedumerire, revoltă, mîhnire ori de cîte ori ascult povestea tristă a unuia sau altuia dintre inocenții locatari ai caselor de preșcolari, cu părinți lipsiți de responsabilitate, „dezertori" de la cea mai nobilă și mai grea profesie — aceea de părinte. Și cu cît mai trist este începutul vieții lor, cu atît mai mare este mulțumirea că s-a putut uita și că se continuă cu totul altfel într-una din marile familii armonioase și unite — ca cea despre care am amintit, adăpostită de o elegantă clădire cu trei nivele, cu un parc cochet și o curte spațioasă, din București.

Aici copilăria este la ea acasă, de aici lumea se vede și se cunoaște cu ochii limpezi și curați ai celei mai receptive vîrste, cînd se consolidează valorile fundamentale cu rol hotărîtor în cristalizarea personalității umane.

Școlarul bun se formează în familie

Dr. DUMITRU BAZAC

Fără îndoială, *pentru unii părinți această afirmație constituie un adevăr incontestabil pe care l-au trăit fie prin experiența propriei lor formări, fie pregătindu-și copiii pentru școală, pentru muncă și viață. Marii pedagogi ai omenirii insistă, de altfel, în diferite modalități, asupra rolului uriaș pe care-l are așa numita „școală maternă" (în accepțiunea modernă, de etapă preșcolară) asupra formării copilului ca școlar bun.*

În viața cotidiană se mai întîlnesc însă și alte păreri... După cum este cunoscut, influența familiei se realizează astăzi în condiții diferite de cele tradiționale, datorită faptului că marea majoritate a copiilor frecventează instituțiile preșcolare care se preocupă sistematic tocmai de pregătirea copiilor pentru a intra în școală. Dacă insistăm, totuși, asupra ideii că școlarul bun se formează în familie, o facem, pe de o parte, pentru că nu toți copiii frecventează instituțiile preșcolare (cămine, grădinițe), apoi pentru că nu toate aceste instituții au orar prelungit iar, pe de altă parte, de fapt în primul rînd, pentru că familia este (și, mai ales, este datoare să fie) permanent implicată afectiv în procesul formării propriului său copil.

Nu este vorba însă de a exercita o presiune (paternalistă) asupra copilului cum, în fapt, se întîmplă în multe familii (idealizînd trecutul, spre deosebire de tineri despre care se obișnuiește a se spune că idealizează viitorul, unii părinți nesocotesc, ce-i drept, fără vreo intenție rea, dorințele — de multe ori naive și nevinovate — ale copilului, oferindu-se mereu exemplu de comportare: „cînd eram la vîrsta ta eu eram mai bun" ș.a.).

Problema este de a-l cunoaște cît mai bine pe copil (adică de a-i ști atît calitățile cît și defectele, atît împlinirile cît și neîmplinirile etc.) și anume de a-l cunoaște pînă într-atît încît să-i poți prevedea reacțiile la anumite fapte și situații de viață, să-i poți intui intențiile în raport cu diverse împrejurări care îl implică.

Ușor de zis (sau de scris), dar mai greu de făcut!

După opinia noastră, șansele de succes în această tentativă depind foarte mult de îndeplinirea unei condiții minime necesare: asigurarea, cu grijă și atenție specific părintești, unei comunicări continue cu propriul copil. *Poate* cel mai important lucru pe care trebuie să-l facă un părinte *(acesta nedepinzînd de nivelul său de instruire ori de cultură, fiind deci la îndemîna tuturor)* este să aibă grijă să întrețină necontenit fire și pîrghii de comunicare cu propriul său copil. *Nu este vorba aici numai de ceea ce curent se numește „să nu-l scape din mînă" ci, mai mult decît atît,* de a întreține posibilitatea să-i fie copilului un sprijin real în mai multe sensuri: pe lîngă asigurarea condițiilor materiale și afectiv emoționale, părintele trebuie să lupte să-și păstreze locul de confident, dar și de sfătuitor pentru propriul său copil.

Aici se cuvine a fi făcută însă o observație: alinîndu-se cu copilul, susținînd deci dorințele, năzuințele și aspirațiile acestuia, sprijinind, cu alte cuvinte, cu convingere, eforturile de împlinire a lui, părintele este dator să nu se situeze pe o poziție adversă școlii ci, dimpotrivă, pe cît îi stă în putință, este necesar să consolideze în ochii propriului său copil autoritatea și prestigiul școlii ca factorul educativ cel mai competent în societatea noastră.

Se poate spune că sarcina este și grea și ușoară. Grea pentru că părintele poate fi ușor depășit de evenimente, de însuși ritmul evoluției propriului său copil; frecvent auzim sau ne confruntăm cu situații de felul: „absorbit de activitatea profesională, de problemele vieții nu am observat că fiul (fiica) meu (mea) a crescut foarte mult, că s-a dezvoltat, că s-au maturizat și abia țin pasul cu el (ea)", sau că „Mă depășește în unele (ori chiar multe) privințe". Desigur, pentru că startul în procesul de realizare îi aparține părintelui. El este cel care hotărăște la început măsura participării sale la formarea și dezvoltarea copilului. Ulterior, dar încă în primii ani ai existenței copilului, părinții constituie, aproape fără excepție, primele modele pe care copilul dorește să le urmeze. *În acest fel,* părintele exercită o puternică influență asupra propriului său copil. *Faptul are o importanță covîrșitoare, întrucît unii dintre părinți nu sînt conștienți de aceasta, sau nu sînt convinși că așa se petrec lucrurile. Numeroase investigații științifice pe această temă atestă cu argumente concludente că primii pași în viață ai copilului sînt profund marcați de atitudinile părinților față de el, de comportarea acestora în general. De aceea,* dacă părinții își doresc ca proprii lor copii să devină buni școlari (și care părinte nu își dorește aceasta?!), pornind de la realitatea incontestabilă că ei înșiși constituie modele (primele!) pentru copiii lor, este necesar să se ocupe cu răbdare și tact, cu afecțiune măsurată și cu statornicie, să le formeze copiilor deprinderi fundamentale și indispensabile activității de școlar. *Fiind vorba de o activitate intelectuală, este, desigur, necesar să fie avute în vedere principalele caracteristici ale acesteia: operarea cu concepte, idei, teze; permanentă receptivitate față de informare; spirit critic dezvoltat; expunerea sistematică și coerentă a gîndurilor; respectarea unui anumit program (orar) zilnic; procurarea, îngrijirea și folosirea judicioasă a obiectelor muncii intelectuale: cărți, caiete, rechizite de scris.*

În această privință, în mod incontestabil, exemplul personal reprezintă instrumentul cel mai convingător. *Nu este vorba însă, după cum s-ar putea crede, neapărat de insistența numai asupra însușirilor muncii intelectuale, deși acestea au o mare importanță, ci, în primul rînd, de a-i demonstra concret copilului că omul este o ființă rațională, capabilă să abandoneze pentru un timp jocul*, să-și orienteze capacitatea de gîndire, să-și concentreze atenția, voința și memoria asupra unui subiect dat, *dar și* să-și coordoneze mișcările pentru îndeplinirea unor sarcini intelectuale, *de pildă*, deprinderea de a citi sau chiar numai de a răsfoi o carte stînd pe scaun în fața mesei; *de asemenea, de a folosi aceeași poziție pentru a scrie o scrisoare sau alte lucruri necesare*, deprinderea de a ține corect creionul în mînă *(de a nu-l roade și nici de a-l introduce în gură în timp ce reflectă asupra celor ce urmează a fi scrise)*, de a nu mîzgăli cărțile, de a nu le îndoi sau mototoli ci, *dimpotrivă*, de a le păstra curate și de a le respecta, deprinderea de a asculta cu răbdare comunicarea unui interlocutor *(deci fără a-l întrerupe) ș.a.m.d. sînt aspecte care, oricît ne-au intrat în reflex și, de aceea, poate par nesemnate, se cuvin a fi etalate pe rînd (evident, fără prea multă ostentație), contribuind astfel la sporirea eficienței efortului nobil (dar pentru unii — incomod) de a-l pregăti pe viitorul școlar să fie bun încă din familie*

Este momentul, credem, să atragem atenția asupra faptului că trebuie combătute și înlăturate cu desăvîrșire părerile și atitudinile potrivit cărora „aceasta este datoria exclusivă a școlii" sau „de aceea îl trimit la școală — să învețe" sau „școala trebuie să facă din el un elev bun". *Fără a nega ci, dimpotrivă, susținînd că școala are rolul decisiv în formarea copilului ca bun școlar, după cum am mai menționat ea fiind factorul principal din punctul de vedere al competenței pedagogice, vom insista însă în a susține că premisele împlinirii acestui deziderat se află la nivelul familiei. De altfel, nu întîmplător a apărut în limbajul cotidian proverbiala referire la „cei șapte ani de-acasă", care trebuie să se reflecte în acea „bună creștere" și deprinderile minime necesare integrării în activitatea școlară. În absența unor soluții sau rețete general-valabile (de altfel, nu ar fi viabil și nici recomandabil un asemenea demers, pedagogia noastră, călăuzită de principiile umanismului socialist, fiind potrivnică ideii uniformizării gustului și părerilor, șablonismului)*, părinții sînt deci datori să se străduiască a le crea copiilor și aceste condiții — cadru indispensabile în opinia noastră pentru asigurarea statutului de bun școlar — care, de fapt, îi stau la îndemînă fiecăruia, fiind necesar numai să le conștientizeze, să fie convins de eficiența lor, și, evident, să le aplice.

„Citește!" — îndemnul cel mai de preț!

Învățător emerit Gh. SIRETEANU

În lumea de azi valorile culturale au depășit sfera satisfacerii unor cerințe de ordin intelectual sau afectiv izolate și temporare, devenind un suport al existenței individului indiferent de microgrupul în care-și desfășoară activitatea. Chiar libera mișcare în sfera producției materiale este determinată de capacitatea de absorbție și aplicarea a ceea ce se numește progresul științei, al tehnicii, al culturii în general. Atracția spre nou, spre ceea ce la un moment dat poate fi miraculos, spre zonele mai puțin luminoase ale sferei cunoașterii a devenit o atracție manifestată din fragedă copilărie. Curiozitatea cog-

nitivă este împinsă mereu înainte de literatura pentru copii, de programele de televiziune și radio și nu în ultimul rînd de jucării. Fetița care-și îngrijește cu răbdare păpușa sau băiețelul care desface o jucărie pentru a vedea de ce se învîrte o rotiță sînt cuprinși de întrebări, misterioase pentru început. Dar căutările nu, încetează și cei mai mari sînt întrebați mereu pentru a satisface nevoia de cunoaștere, deocamdată limitată la „lumea de aproape". Apoi vine abecedarul cu atracția sa irezistibilă spre cuvîntul scris, spre carte, spre „citește!" Lumea mirifică a basmului se îmbogățește prin lectură proprie și copilul zăbovește cu cartea dragă în mînă și nu-i place să fie deranjat. Dar, alături de nevoia de a citi, apare obligația de a citi, pentru că lecțiile trebuie pregătite zilnic. Treptat, copilul părăsește zona liberei acțiuni pătrunzînd în cea a acțiunii organizate și orientate spre un anumit scop. E greu, e ușor? Și da, și nu! Munca cu cartea, fie sub formă de lectură, fie sub formă de pregătire a lecțiilor este predominantă.

Oricum, are loc o schimbare. Cartea ia locul jucăriei fără a o exclude deocamdată. Dar jucăriile încep a fi deplasate spre periferie, pentru timpul „liber". Deci, apare o categorisire a timpului. O bună parte fiind ocupat de „carte". Nu întotdeauna și, mai ales, nu automat preocuparea pentru carte, începînd cu cărțile de colorat, devine preponderentă în preocupările copilului. La formarea atitudinii față de carte, înțelegînd prin ea valori culturale, contribuie foarte mult atitudinile familiei. *Dacă în familie există o bibliotecă, cît de modestă, și mai ales dacă există afinitate față de cărți manifestată nu numai prin lectură, ci și prin modul cum sînt aranjate, păstrate, îngrijite, cum se vorbește despre ele, atunci copilul își formează, treptat, respectul față de acestea, față de valorile culturii.* Numai prezența cărții în familie nu este suficientă. *Mai este necesară și atmosfera de atașament față de ele capabilă să întrețină motivația copilului pentru a le cerceta, pentru lectură.* În zadar afirmă unii părinți, mai ales cînd școala îi atenționează că lectura copilului este insuficientă sau lipsește, că îi cumpără cărți, ba că are și o bibliotecă. Prezența cărții este necesară, dar este eficientă cînd este întovărășită de acel neastîmpăr de a-i cunoaște conținutul, cînd există „foame de a ști". Aici este *rolul părinților: în a crea atmosfera culturală din familie*, care cuprinde în mrejele fermecate ale cărții preocupările copilului. Atunci nu va mai fi nevoie de îndemnul aversiv: „citește! Lasă joaca și treci de-ți pregătește temele!"

Extinderea și perfecționarea mijloacelor de mass-media în lumea de azi au reușit să capteze curiozitatea cognitivă a copiilor. Emisiunile de radio și televiziune pentru copii și mai ales cele de televiziune sînt urmărite cu interes. Din ele copiii află și reține multe lucruri folositoare. Aceasta contribuie la dezvoltarea orizontului de cunoaștere și mai ales la întreținerea curiozității cognitive. Copiii de azi știu ce se întîmplă în alte părți ale lumii, pătrund în lumea științifico-fantastică, iar eroii îndrăgiți le inspiră atitudini și fapte. Și fără munca organizată cu cartea, pe care o implică cu necesitate școala, copiii învață ceea ce este un lucru bun pentru dezvoltarea personalității în general. Se remarcă la copiii de azi un orizont de cunoaștere mai larg, o acuitate mai mare a analizatorilor și o capacitate sporită de percepere a lucrurilor și fenomenelor lumii înconjurătoare. Atunci, mai este justificat îndemnul „citește!"?

Emisiunile și celelalte mijloace de răspîndire a valorilor culturale trebuie să satisfacă nevoi culturale și de informare foarte diferite sub raportul valorii de influențare, ceea ce cauzațional se resimte diferit. Statistici mai vechi, efectuate în Japonia, arătau că un număr mare de copii stăteau prea mult timp în fața televizorului, afectînd timpul necesar învățării organizate. Învățarea socială sau societală, cum mai este numită și la care nu se mai poate renunța, nu poate fi absolutizată. Faptul că nu implică neapărat verificarea eficienței activității de recepționare a informațiilor, așa cum se întîmpla cu învățarea organizată de tip școlar, este mai atractivă și mai ușor „de suportat" de către toți copiii. Dacă un copil, în special cînd familia are musafiri, arată că știe, să zicem, cîntăreți de muzică ușoară sau fotbaliști sau cine știe ce eveniment petrecut în vreo parte a lumii și, pentru aceasta, este taxat drept „deștept", nu înseamnă neapărat că mînuiește cu ușurință algoritmul împărțirii cu cîtul fracție-zecimală. Eroarea familiei, în acest scop, este evidentă. Se pune, pe nedrept, semnul egalității între recepționarea unui spectacol sau a acțiunii unui film cu recepționarea unui algoritm și, în general, cu recepționarea unui corp de cunoștințe. Este adevărat că în discuții libere, copiii dovedesc că au reținut chiar amănunte. Dar nimeni nu i-a obligat să rețină o anumită cantitate de informație și, mai ales, să opereze logic cu aceste informații. Reproducerea nu este echivalentă cu înțelegerea. Apoi, trebuie luat în considerare aspectul formativ și prospectiv al informațiilor recepționate, calitatea lor de a forma oameni capabili să răspundă cerințelor mereu crescînde ale dezvoltării societății noastre.

În toate timpurile societatea a exercitat influențe asupra individului. Mai mult sau mai puțin; după posibilitățile societății și capacitatea de recepționare a persoanei. Se vorbește despre „școala lumii", care reflectă dependența comportamentală a membrilor unei societăți față de anumite cerințe. În zilele noastre influența valorilor sociale depășește sfera comportamentului extinzîndu-se asupra conceptelor științifice, morale, filosofice, juridice. Enorma cantitate de informații ce se revarsă asupra copiilor, căci de ei ne ocupăm, contribuie la formarea reprezentărilor corecte despre natură și societate și prin acestea la integrarea socială de mai tîrziu. Învățarea socială cu valențele ei cognitive și formative completează, dar nu poate înlocui, învățarea școlară, motiv pentru care îndemnul „citește!" își păstrează întreaga actualitate. *Cartea rămîne, totuși, principalul izvor de informație în perioada de formare a viitorilor agenți de transformare a realității.* A sta aplecat

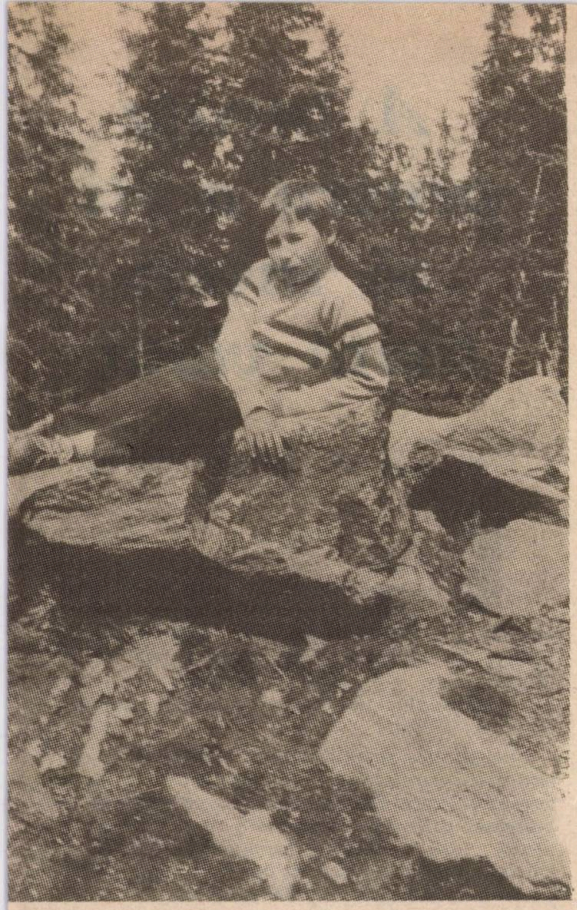

asupra cuvîntului scris înseamnă reflexul conştiinţei asupra necesităţii propriei desăvîrşiri.

Nu rareori cele două forme de învăţare se ciocnesc. Capacitatea de selecţie neputînd opera corect întotdeauna, din cauza lipsei de experienţă, există pericolul ca învăţarea socială să prevaleze: este mai uşor să vizioneze un film decît să rezolve o problemă, cel puţin pentru unii copii. Unii caută să vizioneze cît mai mult, pentru ca a doua zi să se arate „mai ştiuţi" faţă de alţii; plăcerea de a se arăta informaţi este caracteristică pentru mulţi copii. Există pericolul ca, pentru început curiozitatea, mai tîrziu interesul, să lunece spre zone facile ale cunoaşterii, spre lucruri nesemnificative pentru cultura autentică şi în ultimă instanţă la „plăcerea" de a nu munci, de a nu sta aplecat asupra cărţii, de a face lecturi sportive. Faptul se manifestă mai întîi sub forma superficialităţii lecturii în general şi a pregătirii temelor, în special. Apoi apare preocuparea pentru lectură. Copilul citeşte cu cartea sub pătură sau sub bancă, dar nu lecţiile. Acestea sînt neglijate, căci părinţii surprinzîndu-l citind noaptea cred că va obţine rezultate foarte bune la învăţătură. Dezamăgirea nu se lasă aşteptată. Copilul justifică insuccesul şcolar minţind. Apare îngrijorarea şi îndemnul „citeşte!", deşi copilul devorează cărţile. Numai îndemnul o fi deajuns? Părinţii se întreabă de ce? Ce s-a întîmplat cu copilul lor? Căror influenţe nefaste a căzut pradă?

Propriu-zis nu a căzut pradă nimănui. Este rezultatul influenţei unor anumite stări de lucruri. Îşi amintesc părinţii că prima grijă cînd au venit de la serviciu a fost să deschidă aparatul de radio sau televizorul? Poate că rememorînd trecutul îşi aduc aminte că în zilele libere aparatul a rămas deschis pe tot timpul emisiunii şi că, atunci cînd copilul a spus că are de pregătit lecţiile sau de făcut o lectură obligatorie, n-a fost luat în seamă! Acum, poate îşi amintesc că nu s-au uitat la cărţile pe care le citeşte, iar de discutat despre conţinutul lor n-a putut fi vorba! Şi gînduri neliniştitoare bat, în ore tîrzii, la poarta conştiinţei. Odată, la şcoală, cînd li s-a atras atenţia că rezultatele la învăţătură nu sînt satisfăcătoare au replicat tăios: „copilul nostru citeşte foarte mult". Şi cîte întîmplări or mai fi? Cum de-au trecut neobservate? Şi ce repede a trecut timpul! Dac-ar fi s-o ia de la capăt, ar şti cum să procedeze! S-o ia de la capăt? *Vîrsta marii receptivităţi se scurge ireversibil, lăsîndu-şi amprentele pe viaţa copiilor.* Totuşi, nu este niciodată prea tîrziu.

Sub presiunea multitudinilor informaţiilor curiozitatea, interesul pot lua întorsături imprevizibile. Ochiul părinţilor trebuie să vegheze neîncetat asupra ocupaţiilor şi preocupărilor copiilor. Calea cea mai de efect constă în identificarea preocupărilor adulţilor cu a copiilor. Cînd părinţii găsesc timp pentru a le asculta relatările despre conţinutul cărţilor citite, cînd găsesc timp să

zăbovească cîteva minute în fața unui stand de cărți, cînd cărțile sînt păstrate cu grijă și „respect", cînd trăiesc bucuria succesului obținut în munca cu cartea semnînd, de pildă, cu regularitate carnetul de note, îndemnul „citește!" se transformă în întrebarea, de data aceasta adresată de copil: „ce să citesc?" sau „aș vrea să citesc o carte!" În felul acesta se realizează o comuniune de gîndire și de viață. Părinții renunță la unele lucruri sau acțiuni în favoarea copiilor, iar aceștia caută să le facă plăcere și bucurii. „Citește!", îndemn aversiv, nu se mai folosește.

Drumul este lung și nu așa de ușor pentru că orice renunțare presupune un efort de ordonare a comportamentului. E greu? E ușor? Nu e greu cînd atmosfera de echilibru există în familie. În fața tentațiilor lumii noastre, *echilibrul vieții de familie* reprezintă o condiție a existenței ei. *Starea culturală a familiei, înțelegînd prin aceasta deschiderea spre valorile culturii, este elementul fundamental care poate călăuzi pașii copilului pe un drum sau altul.*

Chemarea cărții vine la început dinafară, fiind favorizată de atmosfera din familie. Treptat, se constituie într-un stil de muncă, parte componentă a regimului de activitate. Atitudinea față de carte contribuie, în măsură importantă, la timpul consumat și la calitatea rezultatelor foarte evidente în pregătirea lecțiilor. Sînt copii care, așezați la masa de lucru, nu se ridică pînă nu-și termină temele, după cum alții întrerup necontenit activitatea, uneori sub ochii părinților, invocînd fel de fel de pretexte. Ei consumă prea mult timp și energie. Apare un dezechilibru între timpul ocupat cu activități obligatorii — pregătirea lecțiilor, lecturi obligatorii — și timpul rezervat activităților libere, inclusiv lectura particulară. Dezechilibrul poate duce la conflicte și măsuri punitive. Întrebările: ai citit, ai învățat, mai citește o dată capătă caracter aversiv și generează fenomenul de mascare. Copilul stă cu cartea deschisă și se face că citește așteptînd cu nerăbdare să se scurgă timpul pe care părinții îl consideră necesar pentru lectura obligatorie sau așteaptă un moment de neatenție pentru a părăsi masa de lucru și a reveni imediat ce fapta a fost observată. *Dacă părinții sînt atașați activității copilului, dacă i se respectă timpul de lucru, dacă este încurajat și ajutat rațional acolo unde nu poate, chemarea cărții vine din interior și se transformă în trebuința de a citi, de a cunoaște, care întovărășește pe om de-a lungul vieții.* Întrebările: ai citit, ai învățat, mai citește o dată își pierd semnificația de îndemn păstrînd plăcerea de a le înfăptui.

Atracția pentru carte provocată în anii pruncîei de imagini și culori se transformă treptat în chemare irezistibilă a valorilor culturii, reflectată în trebuința de a cîti, de a păstra permanent contactul cu cartea. E greu drumul? E ușor? Și greu și ușor! Depinde de faptele expuse și de multe altele încă. Oricum, îndemnul devine persistent: „citește!", dar nu numai atît.

A învăța pentru a ști să înveți toată viața

Prof. univ. dr. OLIVIA CLĂTICI

În condițiile actuale cînd întreaga omenire cunoaște fenomenele benefice dar și marile îngrijorări și semne de întrebare în legătură cu dezvoltarea științei și modalitățile ei de utilizare — în favoarea omenirii sau împotriva ei — nivelul de pregătire profesională, intelectuală, de cultură generală, preocupă întreaga societate.

Cunoștințele științifice se acumulează cu o viteză amețitoare și îngrijorătoare pentru cei ce trebuie să selecteze din vastitatea lor pe cele imperios necesare, utile sau interesante ca informație generală; însăși viteza de acumulare a acestor cunoștințe a devenit obiect de cercetare științifică, de pasionante discuții pe plan mondial.

Părinții confruntați cu firească grijă pentru pregătirea și viitorul copiilor lor se văd adesea în situații cărora au impresia că nu le mai pot face față —, copilul trebuie să-și însușească în primele clase de școală cunoștințe cu care ei s-au întîlnit mult mai tîrziu —, în liceu de-abia. Copiii au de dat examene — treapta I, treapta a II-a, admiterea la facultate, concurența este mare, mulți sînt buni, foarte buni. Și atunci se recurge la munca în asalt, la dopaj, la concentrarea tuturor eforturilor familiei, mai mult sau mai puțin a copilului, într-un interval de timp scurt — totul, numai să treacă examenul. În felul acesta, fără să vrea, părinții fac un mare rău copilului: îl învață cum nu trebuie să învețe. Din păcate acest stil defectuos de muncă va fi perpetuat pentru aparentul lui sprijin în activitatea școlară curentă și chiar în facultate. El este uneori însușit chiar din primii ani de școală.

Societatea noastră este o societate dinamică, în mișcare, cunoștințele circulă cu o mare viteză, solicitările rezultate din situațiile noi cărora trebuie să le facă față individul, uneori la intervale foarte scurte, sînt deosebite. A învăța pentru școală, pentru examene ca scop în sine înseamnă o învățătură „pe termen scurt". Cercetările pedagogice arată că inevitabil pe parcursul vieții pierdem o parte din cunoștințele acumulate, dar le pierdem cu atît mai greu cu cît munca pentru aproprierea lor a fost mai temeinică și mai constantă.

Nota este importantă, foarte importantă, atunci cînd trebuie să dea „viză de liberă trecere"

dintr-o treaptă de învățămînt în alta, cînd trebuie să măsoare performanțele și să departajeze capacitățile, dar puterea și valoarea ei nu trebuie supraevaluată. Probabil că în perspectiva generalizării învățămîntului liceal, așa cum prevăd planurile de dezvoltare ale țării noastre, ea își va pierde din semnificația actuală și vom găsi alte mijloace și metode mai eficiente de evaluare a cunoștințelor și a performanțelor intelectuale ale copiilor și tinerilor. Ceea ce trebuie însă să fie urmărit cu cea mai mare atenție de părinți și școală este însușirea unui sistem organizat de cunoștințe, adecvat structurii personalității fiecărui individ. A învăța pentru a ști să înveți toată viața este problema de fond a pregătirii tinerei generații. *Persoana umană acumulează din primii ani de viață cunoștințe și deprinderi — bune sau rele — care-o vor însoți și-o vor marca pentru toată viața. Acumulează apoi, sistematic, în școală, cunoștințele profesionale și de cultură generală care-o vor ajuta să se integreze într-o activitate socială utilă. Dar are de învățat și trebuie să învețe toată viața și nu numai din practică, ci și din cărți; practica neracordată la un sistem teoretic de informare și analiză poate să dea o imagine deformată asupra vieții.*

Învățarea ca stare permanentă de existență a individului va fi probabil una din coordonatele fundamentale ale vieții și în societățile viitoare. A învăța se învață de mic, presupune viață ordonată și organizată, o bună distribuire a timpului între diversele tipuri de activități, pe care le are de desfășurat copilul sau tînărul. Complementaritatea activităților și alternanța lor optimă pentru formarea personalității umane este încă un obiect de studiu — interesant și pasionant.

Deci, dragi părinți, învățați-vă copiii să învețe toată viața și să nu vă fie jenă dacă mai învățați și dumneavoastră cîte ceva de la ei!

Constanta pregătirii pentru viață: MUNCA

Conf. univ. dr. IOAN JINGA

Ni se întîmplă adesea să întîlnim părinți contrariați de faptul că băiatul sau fata lor nu se prea omoară cu învățătura, deși ei nu i-au pus să facă altceva decît să învețe.

Degeaba încearcă vreun bătrîn din familie sau vreun prieten să le explice că tocmai deprind.

rea copiilor de a munci de la cea mai fragedă vîrstă le creează acestora apetitul pentru învățătură care — la rîndul ei — este tot o formă de muncă, e drept, intelectuală. Ei o țin morțiș că din moment ce nu au alte griji, copiii trebuie să învețe. Sigur, logica lor nu este chiar lipsită de sens, cu atît mai mult cu cît se întîlnesc și situații în care unii copii învață foarte bine fără să aibă și alte îndeletniciri domestice. Cu o precizare însă, aceștia fie că au o aptitudine specială pentru lectură — așa cum pe unii îi atrage muzica, sportul sau pictura —, fie că li s-a format de timpuriu deprinderea de a citi sistematic.

Cert este însă un lucru: în marea majoritate a copiilor, copiii care au fost antrenați de mici la treburile gospodărești, cărora li s-au încredințat anumite responsabilități în familie, după puterea și priceperea lor, învață cu plăcere și nu trebuie împinși de la spate.

Concepția unor părinți potrivit căreia copiilor nu trebuie să le lipsească nimic din cele la care ei poate au jinduit cînd erau copii, datorită condițiilor mai vitrege de atunci, este anacronică și chiar dăunătoare. *Avînd totul de-a gata, fără efort și fără responsabilitate, mulți copii ajung să creadă că li se cuvine orice iar părinții sînt* datori *să le asigure un trai liniștit, lipsit de griji și de obligații.*

Dar viața, chiar și în socialism, este departe de a fi un fel de rai biblic.

Fiind cel dintîi mediu de viață al copilului, familia mijlocește contactele sociale ale acestuia, participă la socializarea treptată a lui și la integrarea socio-profesională. În scopul formării la copil a unei atitudini înaintate față de muncă — și cu deosebire față de munca fizică, producătoare de valori materiale —, a deprinderilor de muncă, familia dispune de multiple posibilități. Pe prim plan se situează, desigur, însăși atitudinea părinților și a celorlalți membri ai familiei față de muncă și față de profesia lor. Puterea exemplului oferit copilului în familie este de cele mai multe ori mai mare decît influențele exercitate asupra lui de școală sau de ceilalți factori educativi. *Într-o familie în care toți muncesc, desfășurînd o activitate socială utilă, cu competență, pasiune și responsabilitate, copiii învață să prețuiască munca, să o respecte și să o efectueze cu plăcere. Nu același lucru se întîmplă însă în familiile în care se duce o viață parazitară, munca fiind privită ca o povară. Copiii din astfel de familii disprețuiesc munca, iar mai tîrziu aleargă după locuri călduțe, după îndeletniciri care să le aducă doar cîștiguri mari, fără eforturi din partea lor sau cu eforturi cît mai reduse. Desigur, în astfel de cazuri societatea are mijloace de coerciție, dar asemenea indivizi vor fi ca niște oameni infirmi, lipsiți de bucuria și de satisfacția pe care ți le dă munca făcută cu plăcere, din convingere.*

Educația copiilor pentru muncă și prin muncă nu este o chestiune particulară a fiecăruia, o problemă facultativă a familiei ci o obligație a ei, cerută de interesele generale ale societății, care le depășește pe cele înguste ale mediului familial.

În codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste se menționează că „familia trebuie să fie cea dintîi școală în care copiii să învețe, odată cu regulile de comportare în viață și în societate, prețuirea muncii, devotamentul față de patrie și popor, față de partid și cauza socialismului".

Copiii vor iubi munca și li se va forma deprinderea de a munci dacă părinții îi vor pune treptat în situația de a efectua diferite activități: *strîngerea așternutului, aerisirea și aranjarea lenjeriei de pat și de corp; menținerea ordinei și curățeniei în cameră; strîngerea și spălarea tacîmurilor după fiecare masă; îngrijirea îmbrăcămintei și încălțămintei; ajutarea părinților la efectuarea unor cumpărături și la rezolvarea unor probleme casnice de interes comun; antrenarea lor (acolo unde există condiții — în special în mediul rural) la cultivarea legumelor, la creșterea și îngrijirea animalelor domestice etc.*

Începînd din clasele primare, copiilor li se va vorbi mai pe larg despre munca părinților și a celorlalți membri ai familiei, oferindu-li-se și posibilitatea de a-i vizita la locul de muncă, spre a putea cunoaște nemijlocit diferite aspecte ale activității economice.

Odată cu începerea școlii, părinții îi vor supraveghea îndeaproape pe copii, orientîndu-i și ajutîndu-i în pregătirea lecțiilor, controlîndu-le caietele de notițe și de teme, modul de organizare a timpului liber, ținuta, frecvența, comportarea, cercul de prieteni.

În legătură cu acest aspect, se întîlnesc, de regulă, două tendințe extreme: unii părinți își tutelează excesiv copiii, mergînd pînă acolo încît li se substituie, făcîndu-le și temele, în timp ce alții îi ignoră total, socotind că școala trebuie să le preia integral răspunderea.

Corect procedează acei părinți care — conlucrînd sistematic cu școala — realizează un front comun cu învățătorii și profesorii, delimitîndu-și răspunderile, sfătuindu-se și completîndu-se, în folosul copiilor și al societății.

Ca părinți, ei sînt datori să-i ajute pe copii să-și formeze și să-și consolideze deprinderile de muncă independentă, de studiu sistematic, să le cultive încrederea în forțele proprii și spiritul de responsabilitate față de învățătură — principala lor îndatorire în anii de școală.

În același timp, părinții sînt datori să sprijine școala în toate acțiunile pe care aceasta le întreprinde pentru educarea elevilor în spiritul cultului muncii *și pentru formarea lor profesională. Avem în vedere aici, îndeosebi, participarea elevilor la practica productivă și la muncile patriotice de folos obștesc care au un rol important în dezvoltarea armonioasă a tinerilor, în pregătirea lor pentru muncă și viață.*

Sînt departe de a le face un bun serviciu copiilor lor acei părinți care-i „scutesc" de „efort", recurgînd la tot felul de subterfugii (boli inventate ad-hoc, reținere la domiciliu pentru treburi imaginare etc.). În asemenea situații, în loc să se deprindă cu munca, ordinea și disciplina, cu responsabilitatea față de profesie și societate, copiii (sau tinerii, în cazul celor din clasele mai mari) învață cum se pot sustrage de la îndatorirea de bază a fiecărui cetățean al țării noastre — MUNCA. Ei vor căuta — cînd vor deveni

adulți — locuri de muncă ușoare sau vor fugi de muncă, recurgînd la căi necinstite pentru a-și asigura o existență comodă.

Etapa actuală de dezvoltare a țării noastre — în care accentul se deplasează asupra aspectelor de ordin calitativ, stimularea potențialului creativ al maselor de oameni ai muncii — solicită atît din partea școlii cît și din partea familiei o reconsiderare a modului în care se realizează educația pentru muncă și prin muncă.

Noile mașini, utilaje și instalații automatizate, cibernetizate nu mai pot fi conduse de oameni (muncitori, maiștri, ingineri) cu un nivel de cunoștințe scăzut. Ele presupun înalte cunoștințe de matematică, fizică, chimie, precum și din domeniul tehnologiilor moderne, minți agere care permit oamenilor o adaptare rapidă la situațiile complexe care pot apărea în timpul funcționării.

Este motivul pentru care, copiilor trebuie să li se dezvolte de timpuriu spiritul de observație, atenția, memoria și imaginația, curiozitatea științifică și pasiunea pentru nou. *Locul păpușilor și altor jucării statice trebuie cedat jocurilor de construcție și celor electronice. Interesul pentru știință și tehnică se cere cultivat cît mai de timpuriu posibil, pe măsură ce copiii pot înțelege și asimila bazele acestora. Activitatea în cercurile științifice și tehnice ale pionierilor și școlarilor, alături de cea desfășurată de școală și familie, va stimula acest interes, va lărgi orizontul de cunoaștere al copiilor și le va da posibilitatea să-și pună în valoare aptitudinile și talentele.*

Ar fi greșit să se creadă însă că, stimulîndu-le copiilor interesul pentru știință și tehnică, pentru munca intelectuală în general, se poate minimaliza rolul muncii fizice. Munca fizică și cea intelectuală se împletesc tot mai mult în perspectiva înaintării spre comunism, cînd vor dispărea deosebirile esențiale dintre ele. În prezent însă, stadiul dezvoltării științei și tehnicii nu permite desfășurarea unei activități economico-sociale bazate exclusiv pe profesii intelectuale și tocmai de aceea în familie nu trebuie să se facă o educație unilaterală, orientată exclusiv spre munca intelectuală. *Rolul familiei în orientarea școlară și profesională a copiilor este tocmai acela de a realiza o armonizare cît mai deplină între cerințele societății, pe de o parte, aptitudinile, dorințele și posibilitățile reale ale copiilor, pe de altă parte, asigurînd în felul acesta o îmbinare firească a intereselor individuale (iar uneori a ambițiilor părinților) cu interesele generale ale societății. Părinții vor adesea să se realizeze prin copiii lor, orientîndu-i spre profesii la care ei înșiși au visat în tinerețe, chiar dacă copiii nu au nici un fel de atracție pentru acele profesii sau sînt lipsiți de aptitudini pentru exercitarea lor.*

Fizică sau intelectuală, munca devine o plăcere pentru cei care i-au înțeles sensul, menirea, valoarea socială, pentru cei care au ales-o în mod conștient, o exercită cu competență și, ca atare, au satisfacții de pe urma ei. *E un aspect asupra căruia îi îndemnăm pe părinți să reflecteze, spre binele copiilor, al lor personal și al societății în ansamblu.*

Umor

Profesorul de biologie, fiind un om distrat, se adresează elevilor:
— Am în pachetul acesta o specie deosebită de broaște, pe care am disecat-o.
Desfăcînd pachetul vede că el conține un sandviș și o bucată de plăcintă.
— Ciudat, spune profesorul tulburat, știu că mi-am luat deja masa.

*

Profesorul: — Poate cineva să-mi spună de ce părul albește înaintea mustății?
Elevul: — Pentru că părul apare cu 20 de ani înaintea mustății.

*

Profesorul: — Ce-a vrut să spună Arhimede cînd a ieșit din baie și a strigat „Evrika! Am găsit!". Ce găsise?
Elevul: — Săpunul.

*

Un student la medicină, fiind întrebat la examen despre efectele căldurii și ale frigului, răspunde:
— Căldura dilată, iar frigul contractă.
— Foarte bine. Poți să dai un exemplu?
— Da, domnule. Vara, cînd este cald, zilele sînt mai lungi, iar iarna, cînd este frig, zilele sînt mai scurte.

*

Un profesor roagă un student la medicină să stabilească doza unui medicament pe care trebuie să-l administreze unui pacient. Tînărul răspunde prompt: 5 grame.
Un minut mai tîrziu, studentul ridică mîna și spune profesorului că ar vrea să-și corecteze răspunsul. Profesorul se uită la ceas și spune:
— Prea tîrziu. Pacientul dumitale a murit acum 30 de secunde.

*

— La ora mea nu se doarme, spune profesorul cu severitate.
— Dacă n-ați vorbi atît de tare, aș putea, răspunde studentul.

*

Profesorul: — Dacă mama îți dă două mere, unul mare și altul mic și-ți spune să le împarți cu fratele tău, pe care îl dai? Pe cel mare sau pe cel mic?
Copilul: La care frate vă referiți, la cel mare sau la cel mic?

*

O fetiță de zece ani merge în vizită la bunica sa și discută amîndouă:
— Draga mea, spune bunica, n-aș vrea să te corectez, dar într-adevăr trebuie să-ți schimbi vocabularul. Sînt două cuvinte pe care le folosești tot timpul. Unul este „mișto", iar celălalt „nasol".
— Bunico, spune-mi, te rog, care sînt aceste cuvinte?

*

Într-o duminică, tatăl își ia fiul la grădina zoologică și se oprește în fața unei cuști cu lei.
— Leul este regele animalelor, îi spune tatăl.
— Adică cum, tată?
— El este cel mai puternic. Poate să înghită orice alt animal. Este chiar un mîncător de oameni!
— Ar putea să te mănînce și pe tine?
— Cred că da, dacă ar ieși din cușcă.
Copilul privește atent leul, apoi îi spune tatălui:
— Tată, dacă iese afară, ce autobuz trebuie să iau pînă acasă.

*

Doi băieți au hotărît să facă o glumă prietenului lor Ch. Darwin. Ei au prins un fluture, o lăcustă, un miriapod și un cărăbuș și din diferite părți ale acestor gîngănii au construit cu multă atenție o insectă pe care an pus-o într-o cutie și au dus-o celebrului om de știință.
— Ce fel de insectă este aceasta, domnule Darwin? au întrebat ei cu inocență.
Darwin a privit „insecta", a zîmbit și a întrebat.
— Cînd ați prins-o bizilia?
— Da, domnule.
— Atunci o vom numi „insecta-biz".

*

— Să presupunem că avem 15 oi din care 9 sar în prăpastie. Cîte oi ne mai rămîn?
— Nici una, răspunde elevul.
— Sînt surprins de răspunsul tău. Sînt convins că știi totuși aritmetică.
— Domnule profesor, dumneavoastră cunoașteți aritmetică, dar nu cunoașteți oile. Dacă una sare în prăpastie, toate celelalte se duc după ea.

*

La școală, profesorul explică copiilor semnificația culorii albe, spunînd că albul reprezintă bucuria:
— De aceea mireasa se îmbracă în alb. Ziua nunții este cea mai fericită zi din viața ei.
— Atunci de ce, întreabă un băiețel, mirele se îmbracă în negru?

*

— Am văzut că băiatul nostru a luat o notă proastă la istorie, spune tatăl supărat.
— Vai, protestează mama, să nu-l certi pe bietul copil. L-au întrebat numai despre evenimente care s-au petrecut cu mult înainte ca el să se nască.

Selecție și traducere:
LAURA NEAGU

Necazuri...

— Tătucule este adevărat că atunci cînd unii oameni avansează la locul de muncă, copiilor lor le slăbește vederea?
— Cum așa, Puișor?
— Păi de cînd l-a făcut șef al clubului sportiv pe tatăl prietenului meu de joacă Gigel, el nici nu ne mai zărește...
— Ei, dragul tatii, nu este vina lui ci a unei stări particulare a organismului... care se numește EREDITATE!
— Cum adică, tătucule?
— Cum să-ți explic eu ție ca să mă înțelegi? Ceva care este legat de firea și caracterul omului... și care se moștenește de la părinți...
— Săracul Gigel, tătucule! De mic a luat-o cu necazurile...!

Culmea politeții!

— Ți-am spus de atîtea ori, că un copil politicos, cînd trece pe lîngă un om mai mare și cunoscut, trebuie să-i spună BUNĂ ZIUA!
— Tătucule, dar dacă omul este mai mic?
— Puișor, nu are importanță înălțimea omului ci BUNA CREȘTERE...
— Păi, tătucule, dacă omul mic avea o CREȘTERE BUNĂ, nu era acum un OM MARE?
— Auzi Puișor? Începi să mă enervezi cu înțelesul invers al lucrurilor...
— De ce tătucule?
— Eu îți vorbesc de BUNA TA CREȘTERE și nu de aceea a omului mic, care tot OM este, așa după cum și tu, tot OM te numești! Ai înțeles?
— Nu, tătucule!!!
— Și de ce mă rog?
— Păi dacă este așa cum spui tu și eu sînt un OM, mie de ce nu-mi spune nimeni BUNĂ ZIUA ...cînd trec pe lîngă atîția cunoscuți???

GEORGE M. GHEORGHE

În vîrful peniței

Visul repetentului

Repetentul Stan Ilie,
E cuprins de bucurie,
C-a avut un vis ciudat:
A visat c-a învățat!

Unul elev care nu învață la chimie

Legi, formule, nu prea știe,
Că nu-nvață la chimie.
Și se scuză tot mereu:
— Nu-s în „elementul" meu!

Doi prieteni

Deși nu-s de-aceleași gen,
Au preocupări majore:
Stan, cu fuga pe teren,
Vlad, cu fuga de la ore.

Unul elev poliglot

Elevul ăsta-nvață bine.
Un singur lucru mă uimește:
Că știe patru limbi străine,
Dar nu prea știe... românește!

Unul elev leneș

Cartea nu-l interesează,
De chimie nu-i avid.
Cînd vorbește de o bază,
Spumegă ca un acid.

Sfat părintesc

— Ia să pui burta pe carte
Și să-nveți că viața-i scurtă!
Iar băiatul, ghiduș foarte,
A pus cartea, drept pe burtă!

GABRIEL TEODORESCU

omul de lîngă tine

A fi, a avea, trăite ca valori ale personalităţii umane

Conf. univ. dr. ANA TUCICOV-BOGDAN

Conceptele a fi, a avea, atît de frecvent întîlnite în vorbirea curentă a omului, nu se reduc doar la a exprima unele raporturi gramaticale dintre cuvinte, statornicite de-a lungul timpului în evoluţia sistemului limbii. Dincolo de particularităţile verbelor, ele reflectă şi generalizează relaţii umane mult mai complexe, calităţi ale interacţiunii sociale a indivizilor, trăite şi resimţite ca reale valori morale ale personalităţii.

La originea lor, ambele ipostaze ale „naturii umane" — a avea, „averea", ceea ce înseamnă obţinere de bunuri materiale şi a fi sau firea de „fiinţă bună", sugerînd calităţi spirituale, rezidă în aceleaşi necesităţi biologice, de specie ale omului, ca: nevoia de hrană, de adăpost, apărare, perpetuare etc. Momentul istoric, însă, în care omul depăşeşte natura şi îşi supune semenii făcîndu-i sclavi, scindează trebuinţa avuţiei, a averii de cea a firii. Stăpînul pretinde că averea să i-o facă alţii, ca sclavii să-i asigure bunurile materiale, personal rezervîndu-şi timpul pentru valori spirituale, pentru petreceri, artă, ceremonii.

Sub impactul acestei evoluţii umane, a avea şi a fi vor marca, în planul vieţii psihice a indivizilor, două tendinţe net deosebite. Cea de posesiune şi agonisire de valori, cu precădere a valorilor materiale, dar şi morale, ca: putere, dreptul de a judeca pe alţii, de a recompensa ori de a pedepsi ş.a. Şi, de devenire a fiinţei în stare de a realiza şi transpune în viaţă diferite principii, cerinţe ori acţiuni. Este, totodată, tendinţa de autoevaluare şi de valorizare socială conştientă a propriei fiinţe.

Mai departe, ideologiile de tot felul, religiile şi diverse paradigme ale gîndirii filosofice, cu variantele lor compensatorii, au culpabilizat unele forme ale lui a fi al indivizilor, declarîndu-le drept „păcate", de care şi pentru care omul este învinovăţit şi pedepsit. Dar, el se poate răscumpăra, fiind astfel „iertat" pentru manifestările sale de a fi sau „de a nu fi fost" în conformitate cu ideologia respectivă, ori cu prescrierile religioase date. Firea sa, în structura personalităţii, depinde tot mai mult de calitatea şi evoluţia Eu-lui; o evoluţie istorică, psihosocială şi individuală, ascendentă de-a lungul vîrstelor.

Istoric şi socio-cultural conotaţiile lui a fi şi a avea — în om — continuă să se schimbe, în parte să se egaleze. Un proces real îl constituie radicalizarea şi polarizarea relaţiilor umane pe care aceste concepte le exprimă. Astfel, valorile lui a avea — averea — se concentrează spre un pol, în contrast cu neaverea, cu sărăcia, acumulată la celălalt pol. Excesul în a avea subjugă şi estompează valorile lui a fi.

Revoluţiile sociale care au urmat în istorie schimbă nu numai modurile de viaţă cu

condițiile materiale ale oamenilor, dar și raporturile dintre a fi și a avea din mentalitatea lor. Ele, în genere, pun valorile lui „a fi" înaintea avuției, care trebuie „atacată și redistribuită" după alte principii, „mai echitabile", „mai drepte".

În prezent, supremele valori sînt cele ale ființei umane, pentru care — în primul rînd — tehnologiile moderne oferă substratul avuțional necesar vieții oamenilor. Dar, societățile de consum, supraindustrializate, au hipertrofiat în om și stimulează pînă la exces tendința de a avea, dorința mereu crescîndă pentru valori materiale, întrecerea de a stăpîni bunuri cît mai sofisticate, cît mai la modă. În așa fel încît mijloacele inventate pentru a ușura traiul devin supreme scopuri. Astfel, nu este destul să fi achiziționat un Ford, dacă nu te străduiești să ai și un Cadillac. Pînă și oamenii se au unii pe alții; se caută și se asociază după principiul adunării de avuții. Dar, nici sumele fabuloase din bancă, nici aurul tezaurizat, nici imobilele hipermoderne, terenul de vînătoare ori ultimul tip de yacht nu salvează indivizii de spleen, nu-i apără de alienare, de dezechilibrul psihic și morat, care sînt tot atîtea derivate ale discrepanței dintre a fi și a avea. Reprimarea în om a tendinței sale de a fi, în toate epocile istoriei, s-a dovedit nesănătoasă, absurdă, dacă nu chiar ucigătoare. Să ne gîndim numai unde a dus și duce dorința de a avea și a deține, în lume, supremația în privința armelor nucleare.

Evoluțiile averii la individ, ca și în colectivitățile umane sînt ciclic-crescînde. Ele se desfășoară de așa manieră, încît obținerea unor valori materiale trezește dorința pentru averi mai mari. Setea de putere odată satisfăcută naște aviditatea pentru și mai multă putere. Numai valorile social-pozitive ale lui a fi pot contracara exacerbarea lui a avea și decide subordonarea sa „bunei ființe", pentru că numai ele devin virtuțile unui real echilibru al individului cu sine însuși.

Deosebirea dintre aceste două categorii de valori în structura personalității este calitativă și nu una de grad. Căci, nu tot una este a acumula valori artistice cu a nutri un interes real pentru artă și a prețui respectivele valori. Sau, a deține multă informație și cunoștințe științifice cu a fi efectiv în stare să crești, să te dezvolți și să acționezi creator în baza lor.

„A ÎNVĂȚA SĂ FII" a fost formulat scopul imperativ al educației tinerelor generații (*Ed. Faure, 1970*), precizează cunoscutul Raport-sinteză al Comisiei UNESCO. Ceea ce înseamnă, că față de educația tradițională, care căuta să echipeze cît mai bine cu cunoștințe și date intelectul tînărului, noua educație pune accentul pe cum să fie el, pe devenirea ființei sale. *Anume:* receptiv la nou și la schimbare; cu disponibilități mari pentru interacțiunea socială cu cei din jur, solidar cu semenii; participant activ și cooperator în acțiunile colective; avid de cunoaștere științifică, cu spirit investigativ și creator; cu dragoste de muncă, devotat patriei și poporului, solidar cu oamenii muncii de pretutindeni, atașat idealului păcii și valorilor umanității, care constituie tot atîtea valori ale lui A FI în manifestările personalității.

Evident, în această ipostază modul de a fi nu anulează nevoia unor valori materiale și, deci, tendința de a le avea, atît de legitimă în evoluția indivizilor. Din contră, el le discerne și integrează armonic constantelor morale ale personalității în formare. În acest fel, se armonizează: averea cunoștințelor cu curiozitatea epistemică a tinerilor; dorința de pace cu spiritul pacific activ — de reducere pe orice cale a agresivității, de respingere a xenofobiei, a prejudecăților rasiale, etnice ș.a.; stăpînirea teoretică a unor norme civice și legi cu acțiunea nemijlocită de respectare și promovare a lor, în toate compartimentele vieții sociale — în familie, școală, pe stradă, în cercul de prieteni etc.

Dar, valorile lui a fi în formarea personalității depind în cel mai înalt grad de modelul de educație oferit tinerilor, de constantele morale ale colectivității în care se dezvoltă, de comportamentele sociale ale celor din jur. Se impune deci ca întregul demers educațional să fie orientat spre: SĂ-I ÎNVĂȚĂM SĂ FIE.

Cu oamenii să nu vorbești de la înălțimea funcției

Prof. ILIE CARAMAN, Făurei

Înlăturînd antagonismele și creînd comunitatea intereselor fundamentale, socialismul a instaurat și un nou tip de relații sociale între oameni — de colaborare și întrajutorare, de stimă și respect, relații ce-și dovedesc superioritatea în ampla competiție a muncii de construcție a societății socialiste. Înarmat cu concepția științifică

omul de lîngă tine

a dezvoltării societății, — materialismul dialectic și istoric — partidul nostru veghează ca noile raporturi sociale să fie continuu perfecționate. Practic, nici un aspect al relațiilor sociale nu a rămas în afara preocupărilor de perfecționare. Pînă și sentimentele care îi leagă pe oameni, într-un fel sau altul, vechi ca și omul însuși, ce păreau a fi veșnice, neschimbătoare, au suferit prefaceri, s-au metamorfozat căpătînd noi nuanțe. În epoca marilor prefaceri social-economice, în epoca formării unui om nou, cu o conștiință nouă, al unei lumi noi, nici nu se putea altfel. Da, trebuie să iubim pe cei din jurul nostru mai altfel, mai înțelegător, mai generos. Trebuie să învățăm a stabili relații noi și sentimente noi în „familia" muncii, ca și în familia casei. Stima și respectul, demnitatea, principialitatea și echitatea, toate sînt generate de sentimentul nobil al iubirii de oameni. *Aceste sentimente nu au lipsit, desigur, din bagajul afectivității umane, dar ele trebuie modelate și adaptate acestor noi relații de muncă și viață. Fără respectarea și manifestarea sinceră a acestor sentimente nu putem pretinde că am trăit nici măcar o clipă adevărata fericire personală. Ființă socială fiind, omul se poate bucura de fericirea sa numai împreună cu semenii, cu cei din familie în primul rînd și apoi cu tovarășii de la locul de muncă. În acest scop, climatul de muncă trebuie să ofere o ambianță odihnitoare, relaxantă. Într-o familie a muncii, fiecare component trebuie să-și găsească satisfacțiile profesionale depline, generatoare de creativitate, de aspirații spre mai mult, spre mai bine, spre mai frumos. Pe acest tărîm, al relațiilor de muncă, se pot petrece, deopotrivă, momente și situații deosebit de frumoase, dar și situații de dizarmonie. Din păcate, numeroase astfel de dizarmonii se petrec datorită atitudinii unor „înscăunați", care uitînd de unde au plecat și unde se vor întoarce, unii uitînd chiar că sînt oameni, îmbracă o nouă haină, peste falsul caracter care le-au impus haina aroganței, fățărniciei, infatuării, uneori chiar a desconsiderației. Aceste atitudini, de netolerat, se fac cunoscute, cel mai adesea, prin modul cum vorbesc, cum se adresează celor din jur, cum îi ascultă (dacă îi ascultă!), cum îi înțeleg (dacă îi înțeleg!), cum îi respectă (dacă îi respectă!), cum îi iubesc (dacă îi iubesc!).*

Ca urmare a amplului proces de perfecționare a relațiilor interumane, firește că cei mai mulți conducători, cel puțin după experiența de viață acumulată, sînt fideli lui... Seneca: „Cît sîntem printre oameni să ne purtăm ca oamenii". Aceștia sînt cei care poartă în suflet și în vorbă frumosul, izvorît din marea lor pasiune pentru viața și destinul oamenilor, cei care iubesc oamenii cu adevărat, cei care renunță la bucuriile lor pentru bucuriile altora, dovezi ale omeniei și bunătății din ei. Aceștia sînt oamenii care știu să cultive frumosul, pentru că frumosul din viață, din relațiile dintre oameni se cultivă, se îngrijește, ca și rodul bogat al toamnei, ca și florile frumoase. Ei sînt cei care feresc viața de poluare morală, precum ferim natura de acest fenomen cu consecințe, uneori, iremediabile. Vorba caldă a acestora, din care se degajă respectul, stima ce-o poartă oamenilor din jur, mai ales la vremuri sau momente mai grele — căci prin cîte nu trece omul în viață — are valoarea stropului de rouă pentru planta din deșert, sau a razei de soare ce se strecoară printre norii grei și negri pentru a-ți mîngîia blînd fața arsă de vînt și ger. Vorbele frumoase sînt precum parfumul florilor.

Grija pentru respectarea demnității oamenilor, vorbele frumoase nu înseamnă deloc lipsă de exigență, cum cred unii. Exigent poți fi și pe un ton blînd, cald, sfătuitor, că doar ne adresăm oamenilor, și nu numai atunci cînd te comporți distant, rece, de „sus", nemaivorbind de vulgarități. *De fapt, acestea sînt dovezi ale sărăciei morale și spirituale, sufletești. Iată ce îmi mărturisea un coleg mai tînăr odată: „Simțeam că sînt nedreptățit. Așa simțeam eu, deși directorul era de altă părere. Și astfel, acasă îmi făceam fel de fel de probleme, îmi fixam bine în minte cum să-l „atac", cum să-l înfrunt. Trăiam un sentiment nebun de răzbunare. Cu acest gînd plecam de acasă. Cînd ajungeam însă în fața școlii, cuvintele lui pline de respect, dragostea ce se degaja din zîmbetul lui, voia bună cu care mă întîmpina în fața școlii sau în cancelarie se ridicau în fața mea ca un zid uriaș de netrecut și, firește, renunțam la planurile mele de acasă". Este, credem, acest exemplu ceea ce I.A. Krîlov zice: „...o apreciere nepărtinitoare purifică gustul și arătînd cu o mînă lipsurile, încoronează cu cealaltă frumosul". Aceștia sînt conducătorii, oamenii cu munci de răspundere, convinși că „Frumosul este simbolul binelui moral", la care lumina și căldura fac casă bună, dînd strălucire personalității. Lumina îți face să vadă departe, chiar și în urmă, iar căldura încălzește sufletele oamenilor, generatoare de energii nebănuite, declanșate doar de-o scînteie — vorba „omului de pus la rană", „vorba dulce mult aduce".*

Din păcate, există și alt fel de atitudini față de cei din jur, în contradicție și în ciuda preocupărilor generale pentru statornicirea frumosului cotidian în relațiile dintre oameni. De fapt, cine sînt cei care fac excepție de la

această regulă?, vorbind cu oamenii de la înălțimea „scaunului" și chiar mai de sus. Iată cîțiva, fără a avea pretenția că i-am cuprins pe toți. Nici nu ne stă în putință, poate nici nu s-ar putea face acest lucru și de aceea ne-am propus să prezentăm doar cîteva categorii, mai des întîlnite, în diverse domenii ale activității economice și sociale.

Vulgarii. *O categorie. Izolată, firește. Din respect și grijă pentru „Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim", nu îndrăznim să așternem pe hîrtie tot ce urechile au putut să audă și memoria să rețină. La aceștia înjurăturile și injuriile țin loc de sfaturi și dojană, în timp ce, „vă ia mama dracului", articolelor de lege, care ar putea fi citate sau măcar amintite celor mai îndărătnici. Ce efect au aceste atitudini în public, în adunări? E lesne de înțeles! Firește, vulgaritatea, și nu numai ea, își face loc acolo unde lumina nu strălucește, iar căldura, sigur, lipsește.*

Fățarnicii — *fățărnicia (lipsă de sinceritate, prefăcătorie, duplicitate, ipocrizie), o altă atitudine, o altă categorie.* Omul cu funcție trebuie să vorbească și să procedeze în așa fel încît întotdeauna cei din jurul lui să simtă că e cinstit și sincer. *Fățărnicia nu poate fi ascunsă în nici un caz celor din jur. Ei nu pot fi înșelați. Iar dacă cei din jur vor constata că șeful lor este fățarnic, că una zice și alta face, că „aruncă" cu unul în altul, nu-l vor mai crede și nici nu-l vor mai asculta. Odată un prieten în funcție se îngrozise de faptul că nu era ascultat de cei din jur. „Muncesc din zori pînă seara tîrziu și parcă vorbesc la pereți" — zicea el. Ce-i drept, era un om harnic și bine intenționat. Nu se gîndea însă deloc la faptul că această stare de lucruri ar putea avea rădăcini și în unele atitudini personale față de... subalterni. Și, într-adevăr, secretul aici era. Cei mai mulți... subalterni nu mai aveau nici un fior. Receptivitatea lor se tocise, din cauza șefului, a cărui atitudine, și ale cărui eforturi îi lăsau reci. Includem aici și o „specie" aparte, lingușitorii (pentru nesinceritate, prefăcătorie), care, de pe „treapta" scării pe care se află, în sus lingușesc, iar în jos acceptă lingușirea periculoaselor „periuțe", care perie, ce-i drept și ele, însă nu orice hăinuță; haine și paltoane grele, pentru o viață mai călduță. De aici, nu-i nici un pas pînă la părtinire, la aprecieri neprincipiale în vorbă și în faptă, ceea ce provoacă, uneori, „răni" morale grave oamenilor din jur, cinstiți și de bună credință.*

Negativiștii. *Acei „orbi" și insensibili față de inițiativele și rezultatele frumoase în muncă ale oamenilor (cum să se bucure alții de așa popularitate!?), dar, „se umflă în pene" cînd... descoperă greșeli, nereguli, pentru a-și face astfel simțită autoritatea și exigența. Firește, toate lipsurile trebuie depistate și înlăturate. Problema este cum, unde, în ce mod?, pentru ca persoana în cauză să simtă ajutorul, respectul și grija, și nu ura și disprețul. Acestora li s-ar recomanda ca înainte de a privi în... grădina altora, pentru a da sfaturi, a face critici, sau a lua măsuri, să-și arunce privirea încă o dată în grădina lor să vadă dacă nu cumva mai sînt, totuși, crengi uscate, muguri văscuți, ori fructe pătate și chiar viermănoase ce trebuie aruncate! Altfel, nimic nu se prinde... se usucă totul.*

În sfîrșit, oricare ar fi... păcatele: vulgaritatea și fățărnicia, lingușirea și negativismul, infatuarea și lipsa

de modestie etc., toate dau dovadă lipsei de înțelepciune, de micime sufletească. Cu atît mai rău și mai grav cu cît unii șefi fac din nevoile oamenilor probleme minore, neînsemnate, alteori nerecunoscînd prieteni, colegi...(!) „Sînt prea ocupat. N-am timp de pierdut cu problemele tale minore", „Am atîtea obligații și sarcini încît neglijez și familia, dar mite...!" Doi prieteni dormeau în primii lor ani de serviciu în aceeași cameră. Erau fericiți. Doi frați. Dar asta pînă într-o zi, cînd unul din ei a fost numit director. Printre primele măsuri de... autoritate ale noului și foarte tînărului înscăunat a fost să dea afară din cameră hainele prietenului. Semn că nu mai puteau locui împreună(!) Astfel de exemple, cînd „scaunul" dezvăluie noi caractere, sau, mai bine zis, adevăratele caractere, din păcate, se întîlnesc în toate sectoarele vieții economice și sociale.

Aști să ne purtăm ca oamenii cît sîntem printre oameni, a purta în vorbă și în faptă omenia, dragostea și înțelegerea pen-

Desene de G. MACHE

tru oameni se învață în familie, se învață în școală, se învață de la viață. *În școală este demult statornicit un nou tip de relații între educatori și elevi, în concordanță cu noile relații sociale specifice orînduirii noastre socialiste.* Elevul nu trebuie socotit un neom, care devine om, ci un om care crește. *Orice cuvînt „greu" adresat copiilor poate fi comparat cu o talpă grea care presează firavul firișor de iarbă ce greu își croiește drum printre particulele de sol, uneori uscate, aspre și reci spre lumina și căldura razei de soare, dătătoare de speranțe, de viață.*

„Cît sîntem printre oameni să ne purtăm ca oamenii". Dar oamenii nu sînt toți la fel. Au temperamente și firi diferite, stări sufletești diferite. Cotloanele lor sufletești sînt mult prea ascunse, foarte greu, sau, uneori, imposibil de explorat. De aceea, un conducător, dar nu numai el, poate greși stînd de vorbă cu oamenii tocmai pentru faptul că nu-i cunoaște îndeajuns. Atunci? Iată o problemă mereu deschisă, cunoașterea oamenilor. *Este aceasta o știință, o tehnică sau o artă? Din acest motiv, ca și din altele, menționate mai sus, sau nemenționate, va fi greșit poate și semnatarul acestor rînduri. Socot, însă, că* este foarte important să-ți dai seama la timp de greșeli, *singur, sau cu ajutorul colegilor de muncă* (cel mai bun prieten este acela care nu te lasă să greșești) și să te străduiești continuu să le înlături, să-ți perfecționezi totul, inclusiv sentimentul iubirii de oameni. *Mai ales. Și astfel să adaugi entuziasmului, înțelepciunea.*

Omul de lîngă tine și frumosul cotidian

Prof. FILOFTEIA IONESCU

Cu mulți, cu foarte mulți ani în urmă, pe vremea adolescenței mele, l-am auzit — la radio — pe marele nostru cărturar Nicolae Iorga, punîndu-și și punîndu-ne nouă — tuturor celor care-l ascultam — această cutremurătoare întrebare:

„Ar putea trăi mai mult decît o zi, cel din urmă om, după ce s-ar încredința că nicăieri nu-și mai află un tovarăș?"

Ar putea? Oare, ar putea? Așa m-am întrebat în toată seara aceea, în toată noaptea aceea, care a urmat.

Aș putea? Oare, aș putea, dacă — din nenorocire — dacă... eu aș fi acel om, cel din urmă om?

Nu! Sigur, n-aș putea!

Așa mi-am răspuns atunci; așa mi-am răspuns pe tot parcursul vieții mele. Așa mi-am răspuns chiar și în unele clipe cînd aveam multe și temeinice motive să fug de oameni, de unii oameni.

Învățînd necontenit — la „școala vieții", slujind — decenii de-a rîndul — viața școlii, înțelegeam, cu fiece zi trăită, mai mult, mai bine, ce reprezintă omul pentru om; înțelegeam că în zilele lui bune, ca și în cele rele, deci — fericit sau nefericit — omul are nevoie de alt om.

Marele Nicolae Iorga a murit cum a murit și, deși am absolvit Facultatea de Istorie, n-am mai avut norocu să-i fiu studentă.

Pe băncile liceului, citisem mult; aș zice, citisem continuu, ziua și noaptea. Mă convinsesem că — într-un fel sau altul — toate capetele luminate ale omenirii susținuseră aceleași, de necontestat, adevăruri despre om:

„În lume sînt multe mari minuni, dar nu mai mari ca omul" (Sofocle).

„Cea mai nobilă preocupare a omului este omul" (Lessing).

„Adevărata știință și adevăratul studiu al omului este omul" (Pierre Charron; Goethe).

Nădăjduisem că la un seminar, poate chiar la un examen, pe coridoarele facultății, sau la Institutul de Istorie Universală, la Sala Dalles, sau la Academie, să-l pot asigura pe inegalabilul nostru istoric cum că eu, în cazul că aș rămîne cîndva singură — singură de tot — m-aș duce pînă la capătul lumii, dacă acolo — la capăt de lume — s-ar mai afla — totuși — un om, un alt om.

Stăpînită — permanent — de această problemă a comunicabilității om-om, m-am oprit — consecvent — cu bunăvoință și interes — asupra a tot ce ține de om, de omenesc, de omenie, mai cu seamă.

Nici nu se putea și nu se poate altfel.

Om fiind, încredințată fiind, că nu pot trăi — ca om ade-

vărat — decît alături de alți oameni, prin și pentru alți oameni, m-am simțit, mă simt fericită, că nu sînt singură; că — pentru a supraviețui — nu trebuie să alerg, pînă la cine știe ce capăt al lumii, în căutarea unui alt om.

Așa am privit eu omul; așa îl privesc și așa îl voi privi, pînă la sfîrșitul zilelor mele.

Omul, omul de lîngă mine este cea mai trainică dovadă, certitudine, că eu însămi exist ca om; el este cel care mă ajută, care mă obligă să nu uit că sînt om; mă ajută și mă obligă să păzesc, cu sfințenie, toate virtuțile umane. *Este un memento viu și este aproape; și, pentru a-l avea alături, nu trebuie să merg pînă la capătul lumii.*

Și totuși... De ce — oare — există mereu acest:

Și totuși...

Și totuși, cum se explică acel „homo homini lupus?" Cum se explică războaiele, persecuțiile, schingiuirile? Desigur, un răspuns la asemenea dureroase întrebări s-ar putea da, dar într-un alt context.

Eu aș dori să pun acum o altă întrebare, o întrebare care — ca și cea pusă acum aproape jumătate de veac de profesorul Iorga — m-a obsedat și mă obsedează, de cînd mă știu:

Cum se explică deteriorarea — fiindcă, din păcate, există cu adevărat o deteriorare — în unele situații — a relațiilor dintre oameni?

De ce, de la cea mai deplină înțelegere, de la cea mai caldă afecțiune, de la o totală solicitudine — între părinți și copii, între soți, între prieteni sau colegi de serviciu, între vecini se ajunge — în unele cazuri — la ură și chiar la ceva mai rău, la indiferență, adică tocmai la fundamentul neomeniei?

Ca profesor, am cunoscut bine mii și mii de elevi; am cunoscut — implicit — și pe cei mai mulți dintre părinții lor. Am întîlnit tot felul de situații; tot felul de probleme; de drame adevărate.

În cel puțin un caz, din zece, această deteriorare a sentimentelor, a relațiilor era prezentă.

Explicația deteriorării, în cazurile cunoscute de mine:

a) Unii dintre noi nu dau nici măcar cît primesc, necum mai mult; nu se simt rău, cînd rămîn datori; nu se simt deloc obligați — dacă nu fericiți — să... fericească pe alții;

b) Pentru mulți dintre noi pare un lucru mai ușor, mai simplu, mai la îndemînă, să pedaleze pe acele aspecte mai puțin plăcute ale vieții: *pe monotonia acelorași și acelorași griji și obligații cotidiene.*

Ei refuză cu bună știință să vadă și frumosul, frumosul cotidian.

Ei știu — orice om o știe — că acest frumos cotidian există cu adevărat; există pentru oricine vrea să-l caute; pentru oricine are dorința de a-l găsi.

Ei țin însă — parcă cu cinism — o meticuloasă evidență numai a tuturor eforturilor depuse pentru... și pentru...; a fiecărui minut irosit pentru... puzderia de corvezi zilnice.

Ei parcă, deliberat, nu văd nimic din reala frumusețe cotidiană a vieții de familie; din frumusețea cotidiană a profesiei aleasă; *din* frumusețea luptei cotidiene de a birui greul *și, în primul rînd,* de a te depăși pe tine însuți.

Toți aceștia refuză să înregistreze — *undeva — în mintea și în inima lor,* cantitatea de dragoste, de căldură cu care sînt înconjurați — zilnic — în propria lor familie, la locul de muncă, în societatea pe care o frecventează.

Rezerve incomensurabile ale vieții cotidiene rămîn astfel, pentru unii dintre noi — neexploate, nevalorificate, neînregistrate nicăieri; și — vai — rămîn ignorate tocmai în ce au ele mai de preț: frumosul cotidian.

În drum spre serviciu sau de la serviciu, oricine se poate bucura, de pildă, de frumusețea unui parc, sau măcar a unui scuar, plin de copii veseli și frumoși și numai zîmbete.

Să mai pomenim de posibilitatea — azi, cu adevărat, la îndemîna oricui — de a asculta muzica preferată, chiar „trebăluind", într-o cameră sau alta?

Și dacă nu putem vedea zilnic o piesă, un film, o expoziție, stă în puterea noastră a tuturor să citim; să citim zilnic măcar cîteva pagini dintr-o carte frumoasă...

Bunii și străbunii noștri ne trimit peste veacuri — prin pana marelui cronicar moldovean Miron Costin — îndemnul lor, și confirmarea de netăgăduit, că există — cu adevărat — un frumos cotidian, pentru care nu ni se cere decît puțin mai multă tragere de inimă, căci:

„nu e alta și mai frumoasă și de mai folos, în toată viața omului zăbavă, decît cititul cărților".

● Există un cîntar exact al exigenței: posibilitatea, aptitudinea, înclinația. Nu fiți mai exigenți decît indică acul acestui cîntar.

● Fiți egali și imparțiali cu copiii voștri. Nu părtiniți pe unii și nedreptățiți pe alții căci alimentați izvorul conflictelor din familie, dintre frați, copii și părinți.

● Delincventul juvenil de azi este frustratul de ieri din familie. Dați-le copiilor drepturile care li se cuvin, inclusiv dragostea și căldura voastră.

● Învățați pe copiii dv. ca mai înainte de a lupta cu mediul, cu spațiul și cu timpul, să știe să se adapteze mediului, spațiului și timpului, epocii în care trăim și etapei pe care o parcurgem.

● Nu este o lege ca părinții să se realizeze neapărat prin copiii lor. Aceasta poate fi uneori vanitate care-l rătăcește pe copil. Lăsați copiii să se realizeze după propriile lor aspirații. Nu veți regreta și nici nu vă vor reproșa.

Prof. DUMITRU VALDEMAR POPA

Cît este de plăcut să ai copii! Poate numai cine nu are nu știe ce înseamnă această plăcere. Copiii sînt bucuria vieții părinților, a familiei. Nimic și nimeni nu-i poate înlocui. Ei sînt, totodată, viitorul de nădejde al patriei.

De aceea este necesar să se acorde o atenție deosebită cultivării marii răspunderi ce revine factorilor competenți de a-i crește și educa în spirit sănătos, ca buni membri de familie, ca viitori cetățeni de nădejde ai patriei noastre, capabili să dezvolte și să ducă mai departe minunatele opere ale părinților lor, ale acestor ani de transformări revoluționare.

Printre factorii cărora le revine răspunderea creșterii și educării copiilor și care pot aduce o contribuție de cea mai mare importanță în această privință figurează familia, școala, organizațiile de tineret și alte organizații de masă și obștești.

Dintre acești factori, familia are rolul cel mai important în creșterea, educarea și formarea copiilor, a tineretului pentru muncă și viață.

Putem feri copiii de incidența legii?

Dr. CONSTANTIN BUGA,
Judecător — Tribunalul Suprem

Datorită acestei funcții sociale importante, familiei — constituită, în sensul legii, din părinți și copiii minori ai acestora — i se acordă o atenție deosebită în societatea noastră socialistă, ceea ce se reflectă pregnant atît în unele documente de partid, cît și în unele prevederi legale.

„Nu există îndatorire mai nobilă, mai de onoare a familiilor, a femeilor — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a femeilor din 7—8 martie 1985 — decît aceea de a asigura dezvoltarea, formarea și educarea noilor generații în cultul muncii, în spiritul dragostei și atașamentului față de patrie, partid și popor, față de cauza socialismului și comunismului în România".

Constituția Republicii Socialiste România consacră principiul potrivit căruia statul ocrotește căsătoria și familia (art. 23), iar codul familiei precizează — printre altele — că statul sprijină, prin măsuri economice și sociale, dezvoltarea și consolidarea familiei (art. 1).

Este știut că datorită vîrstei lor, copiii nesupravegheați, în suficientă măsură, pot avea, atunci cînd vin în contact cu factori nocivi, unele comportări negative, uneori aceste manifestări intrînd chiar sub incidența legii.

Evitarea unor astfel de manifestări, precum și înlăturarea efectelor lor, în situația în care s-au produs, sînt posibile, așa cum am arătat la început, prin grija părinților, față de copiii lor.

Dealtfel, această grijă constituie o obligație și ea este reglementată în mod special prin lege. Astfel, **potrivit art. 1 din codul familiei, părinții sînt obligați să crească copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, de educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit cu însușirile lui, în conformitate cu țelurile statului socialist, spre a-l face folositor colectivității** (subl. ns.).

Sigur că pentru majoritatea părinților, nu era necesară o asemenea reglementare legală, grija pentru creșterea și educarea copiilor lor avînd ca suport dragostea pentru aceștia și interesul privind viitorul lor și nu teama de consecințele nerespectării obligației prevăzută de lege. În aceste cazuri există garanția că copiii pot fi nu numai îngrijiți sub aspectul sănătății și al dezvoltării fizice, ci și feriți de unele manifestări negative, incidente cu legea. Această grijă manifestată de aproape toți părinții este reflectată în rezultatele pozitive obținute, majoritatea covîrșitoare a copiilor din patria noastră fiind nu numai bine dezvoltați fizic și intelectual ci și bine educați, precum și în datele statistice potrivit cărora copiii care au incidență cu legea constituie cazuri de excepție.

Pentru că, trebuie să recunoaștem că, din păcate, mai sînt încă și asemenea excepții. De regulă, aceste excepții sînt generate de divorțurile părinților, destrămarea unor cămine, neglijarea educației copiilor, ori a pregătirii lor pentru viață.

Iată, spre exemplu, cazul minorului S.L.R. Cînd acesta avea vîrsta de un an, părinții lui s-au despărțit, mama locuind după aceea în București, iar tatăl într-un oraș de provincie. La divorț minorul a fost încredințat mamei, tatăl fiind obligat să-i plătească pensie de întreținere. La vîrsta de 14 ani, la stăruința mamei sale și cu ajutorul consiliului popular, pentru că avea rezultate foarte slabe la învățătură și o comportare care lăsa de dorit, minorul a fost înscris la un liceu industrial din localitatea în care domicilia tatăl său. Acesta a acceptat ca fiul lui să locuiască cu el — atribuindu-i-se de consiliul popular o cameră în plus față de ce avea anterior, dar nu și-a asumat nici o răspundere cu privire la comportarea minorului, plătind în continuare pensia de întreținere la care era obligat.

Într-o noapte, minorul S.L.R. a pătruns prin efracție în biroul contabilității liceului al cărui elev era și a furat 41 647 lei, pe care i-a cheltuit, faptă pentru care s-a luat împotriva lui măsura trimiterii într-o școală de muncă și reeducare pe o perioadă de 3 ani. Totodată, a fost obligat, împreună cu părinții, la plata sumei furate.

În instanță au fost chemați și părinții minorului. De unde era de așteptat ca aceștia să manifeste căință pentru carențele existente în comportarea fiului lor, datorită dezinteresului manifestat în educarea acestuia, fiecare din cei doi părinți a căutat să demonstreze că nu are nici o vină și că nu trebuie să contribuie alături de minor la plata sumei furate. Mama a pretins, astfel, că, chiar dacă i-a fost încredințat ei la divorț, nu mai are nici o răspundere atîta timp cît copilul locuia la tatăl său. La rîndul lui tatăl a pretins că, în momentul în care a acceptat ca minorul să locuiască la el, nu și-a asumat nici o obligație cu privire la educarea acestuia. Mai mult, a pretins că plătind pentru fiul său, în continuare, pensia de întreținere, nu mai are față de acesta nici o obligație.

Sigur că legea i-a obligat pe amîndoi părinții să plătească, alături de fiul lor, suma furată.

Dincolo de această hotărîre a instanței, trebuie privită, însă, mentalitatea acestor părinți cu privire la obligația pe care o aveau de a se îngriji de creșterea și educarea copilului lor și la consecințele dezinteresului manifestat. Pot pretinde părinții minorului S.L.R. că nu au nici o vină că fiul lor a devenit infractor? Pot ei afirma că nu era posibil să-l fi ferit de incidența legii? Credem că se poate spune cu certitudine că dacă familia lor nu se destrăma, ori după divorț ambii părinți ar fi manifestat o grijă deosebită în creșterea și educarea copilului lor, acesta nu numai că n-ar fi săvîrșit fapte penale, ci poate ar fi devenit, alături de alți mulți tineri, un cadru de nădejde al societății noastre.

Într-un alt caz, minorul N.A., în vîrstă de 15 ani, se afla, datorită comportării lui necorespunzătoare, într-un centru de primire a minorilor. Profitînd de neatenția celor care îl supravegheau a fugit din unitate și a săvîrșit 14 furturi. Ca urmare, după ce a fost prins, s-a dispus trimiterea lui într-o școală specială de muncă și reeducare și a fost obligat, împreună cu mama sa și cu cadrele de la centrul de primire a minorilor, la plata despăgubirilor pentru bunurile furate.

Este interesantă, în acest caz, concepția mamei minorului, care a pretins să nu fie obligată la plată, pentru că fiul său a săvîrșit faptele de furt în timp ce se afla în centrul de primire a minorilor și ca atare ea nu putea să-l supravegheze.

Sigur că o asemenea concepție n-a fost împărtășită, reținîndu-se că faptele minorului au la bază nu numai lipsa de supraveghere a cadrelor din centrul de primire a minorilor, ci și educația necorespunzătoare primită în familie.

Ne oprim numai la aceste două exemple, considerînd că sînt suficiente pentru a demonstra că **bucuria de a avea copii presupune, totodată, pentru părinți, obligația de a-i crește și educa exemplar, și că părinții pot și trebuie să-i ferească de incidența legii,** numai astfel putîndu-se considera că și-au îndeplinit îndatorirea legală și morală, pe care o au față de aceștia, față de țară.

moda '86

Linii ample, suple și confortabile pentru o viață activă

MAIA FLOREA

* * *

De cîțiva ani, în seria cărora se înscrie și 1986, moda se adresează, din ce în ce mai mult, omului, femeii active, care adoptă mai degrabă o ținută vestimentară naturală și sportivă decît una pretențioasă și extravagantă — o îmbrăcăminte și încălțăminte care să-i lase toată libertatea de mișcare într-un deplin confort; o ținută multifuncțională, alcătuită din piese „mici" și multe pe care le poate combina după propria-i fantezie și personalitate. Dar, nota bene, nu este vorba de un simplu și oarecare stil sport! El amintește doar de îmbrăcămintea specifică anumitor sporturi sau profesiuni dar, prin calitatea materialelor, a detaliilor de croială și a combinațiilor de culori, devine un stil de o eleganță simplă, rafinată, confortabilă și plăcută. În acest context, noutățile în moda actuală se referă mai puțin la teme și stiluri — destul de multe dar nu stricte și categorice, adeseori combinîndu-se și completîndu-se — ci, mai ales, la accesorii (după unele păreri, ele fac moda!), detalii, materiale și culori.

O modă călduroasă... pentru sezonul rece

Din fericire, în sezonul rece va predomina aspectul călduros al îmbrăcămintei; s-a dus vremea eleganței cu orice preț, chiar a nasului și picioarelor înghețate!

Mantourile, pardesiurile, impermeabilele sau „înlocuitorii" acestora: jachete, bluzoane, canadiene cu dubluri călduroase, fie că sînt în stilul clasic, „noul clasic", fie mai moderne, au linii simple și confortabile, detalii practice, împrumutate, în special, de la îmbrăcămintea sport: umeri bine marcați și rotunjiți, amanșuri adînci, comode (raglan, chimono, „liliac") sau drepte, gulere bogate și înalte, călduroase; buzunare mari, deseori aplicate, estetice și, în același timp, funcționale.

Materialele — stofele — sînt lucrate cu fire și contexturi de efect, voluminoase, dar ușoare, din lînă sau din fire artificiale care imită lîna.

Foarte modernă este jacheta 3/4 sau 7/8, lejeră, cu o croială amplă, purtată peste fustă sau pantaloni, conferind ținutei un aspect modern și tineresc.

Lungimile oscilează în jurul genunchiului în funcție de siluetă, dar fiind vorba de sezonul rece, sînt preferate și tivurile ce coboară chiar pînă la jumătatea gambei (schițele 1,2,3).

Ce va purta tineretul în '86

Creatorii oferă tinerilor, îndeosebi tinerilor — după cele mai multe statistici, cei mai mari „consumatori de modă", —, o multitudine de stiluri, din care nu lipsește, pentru tinere, stilul așa-numit „masculin", cu croieli și materiale cu aspect bărbătesc, dar asociate cu detalii feminine, chiar romantice. Blezerele — uni sau imprimate cu motive mari, florale, ca noutate, — vestele, salopetele, combinezoanele (salopete cu mîneci), bluzoanele asociate cu fuste sau pantaloni-bermuda, golf, „fus" ș.a. — iată doar cîteva dintre sortimentele preferate de tinere. Importantă este menținerea tendinței suprapunerilor, ce oferă posibilitatea asocierii și combinării cu fantezie a hainelor, dînd mereu impresia de nou și modern. Iar cînd e vorba de timpul liber și de vacanțe, fantezia creatorilor e de-a dreptul în sărbătoare! (schițele 4, 5, 6).

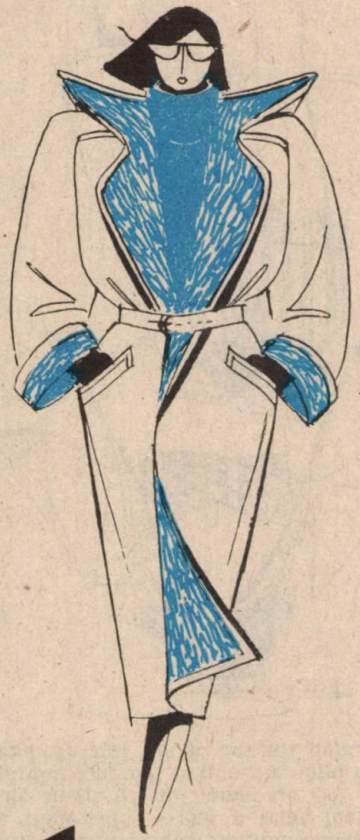

1

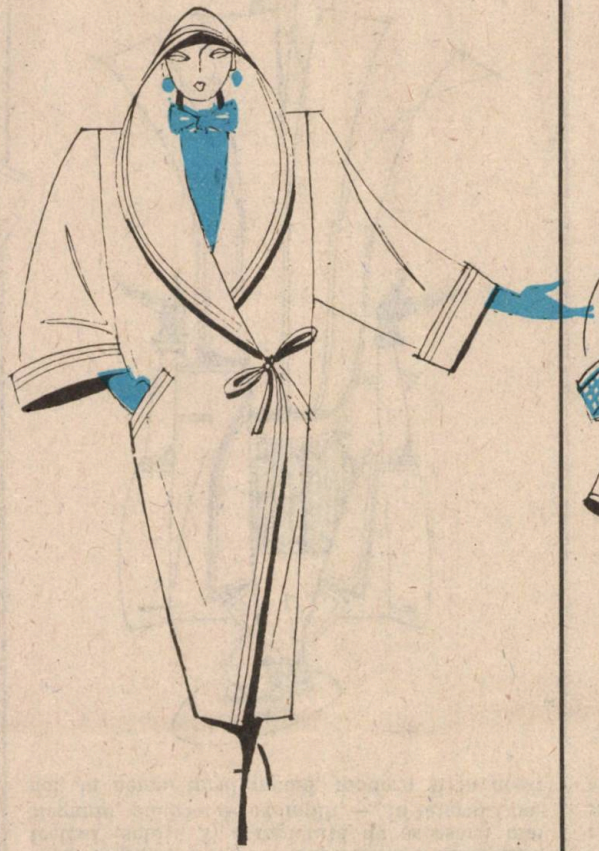

2

3

Puloverele mari, voluminoase, cu motive geometrice, asociate cu pantaloni colanți, tot tricotați, pentru sezonul rece, și tricourile, bluzele tricotate, cu structuri aerate, dantelate, ajurate, pentru zilele calde — sînt o temă foarte apreciată de tineri (și nu numai de ei!)
La capitolul lungimi, ca noutate, mini mai lung, amintind de anii '70 și devenit deja, „retro"!

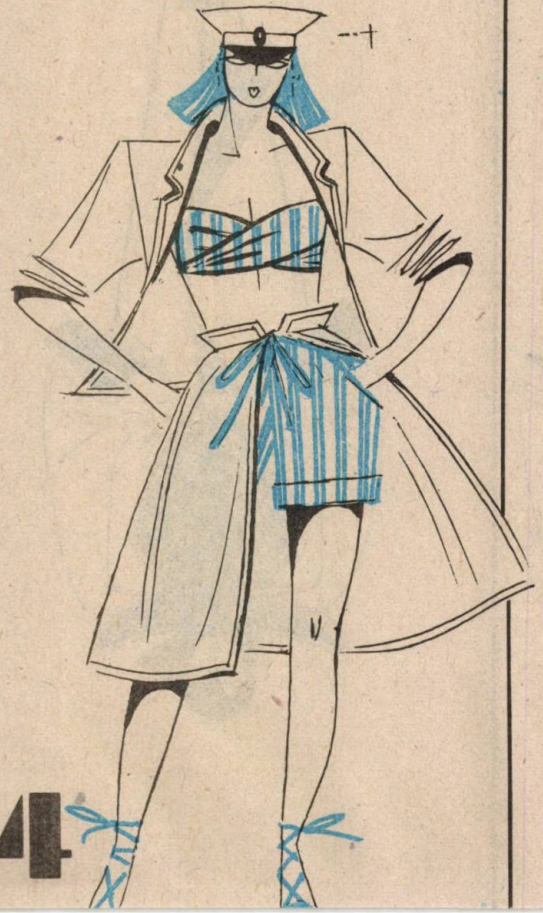

4

Pentru după-amieze și seri festive...

Trecînd de la rochia de zi — dreaptă, suplă, cu garnituri de piele sau materiale în contrast, chiar elegantă pentru o după-amiază mai puțin festivă (schița 8), completată de accesorii mai elegante, pălăria, de exemplu —, la tailorul Chanel, la nemuritorul model, modern și în acest

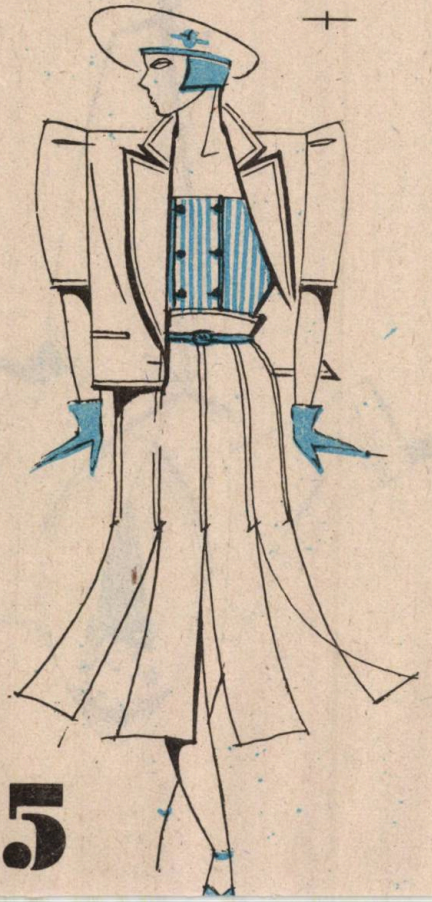

5

an... ajungem la moda de seară. Aceasta este confortabilă și suplă — fie largă și bogată, fie dreaptă și strictă, cu o linie mai apropiată de corp. Apar toate lungimile, de la cea deasupra genunchiului, pînă la cea sub gambă. Materialele sînt cele „nobile", luxoase: catifea sau mătase, satin sau tafta, voal sau organdi, materiale cu luciri metalice sau simple, înnobilate

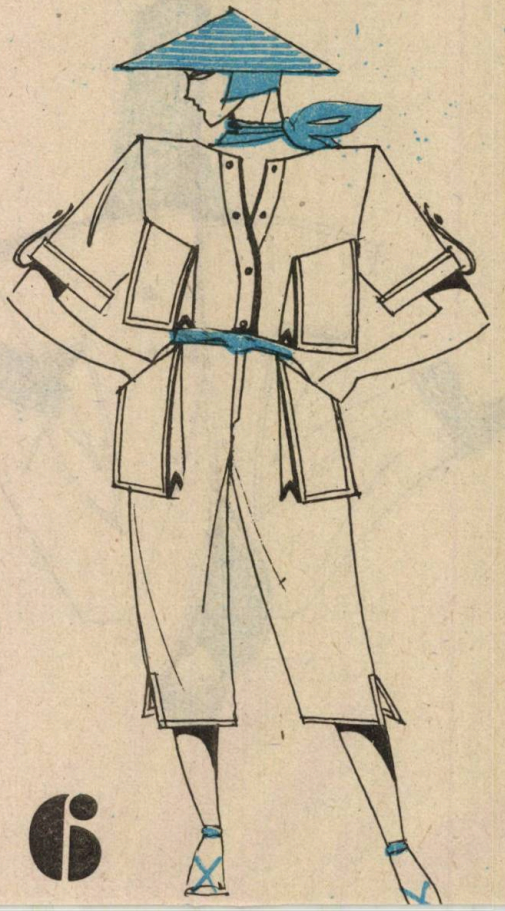

6

cu detalii rafinate: broderii, dantele, perle, strasuri, funde sau eşarfe în culori contrast. Culorile sînt distinse, rafinate amintind de reflexele pietrelor preţioase şi semipreţioase: negru diamant, verde smarald, bleu turcoaz, roşu rubin, ş.a.; tonuri saturate într-un misterios contrast cu strălucirea broderiilor, paietelor, strasurilor. Nu mai puţin elegantă, transparenţa voalurilor (schiţa 9).

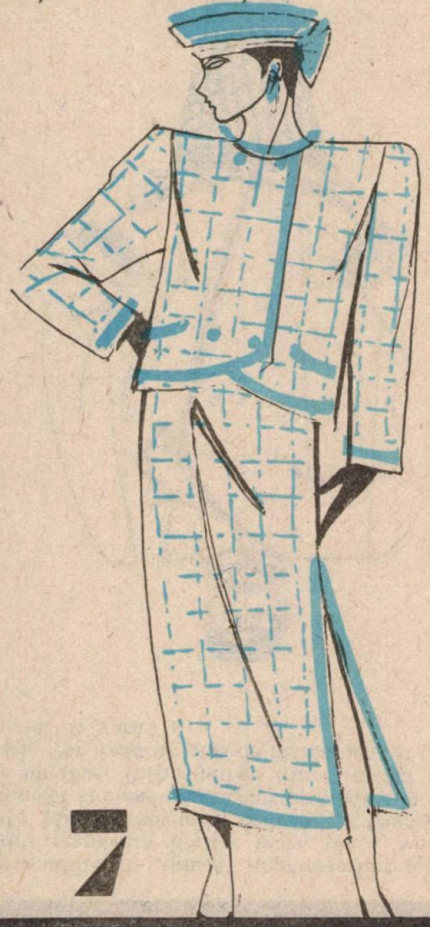

7

Paleta coloristică a anului 1986

An de an, culorile, gamele lor sînt supuse de creatori unui veritabil concurs, dictat de considerente estetice, moderne dar şi economice, concurs la care cîştigă unul sau mai multe tonuri, pe care moda anului le „decretează" culori „vedetă".

8

Cîştigătoare pentru sezonul rece '86 sînt, pe de o parte, tonurile neutre: alb-gălbui („zid" sau „marmură"), bej, ocru, dar şi nuanţe speciale de brun, roşu, violet, galben, verde ş.a. Primăvara şi vara aduc în actualitate: albul-cretă, în armonie cu toate tonurile vii ale paletei: galben, roşu, verde ş.a.

9

Ca noutate, în „lumea“ imprimeurilor sezonului cald: reapariția florilor mari, plate, viu colorate (dar și cele mici, delicate), a fructelor, legumelor și chiar a păsărilor pe țesăturile ușoare, de bumbac. Inspirîndu-se din farmecul unic al verii vor reda un plus de rafinament și fantezie modei de vară!

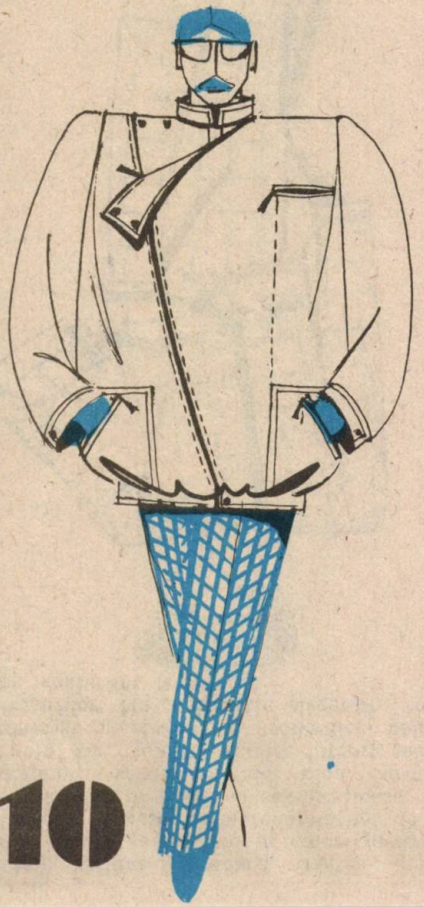

10

Moda lor, moda bărbaților...

...este caracterizată prin aceeași linie confortabilă, la toate ținutele, fie că e vorba de cea clasică, fie de cea sport. De fapt, granița dintre clasic și sport aproape s-a șters, diferențele fiind marcate, cînd e cazul, numai de materiale și culori. La ambele stiluri, importante sînt

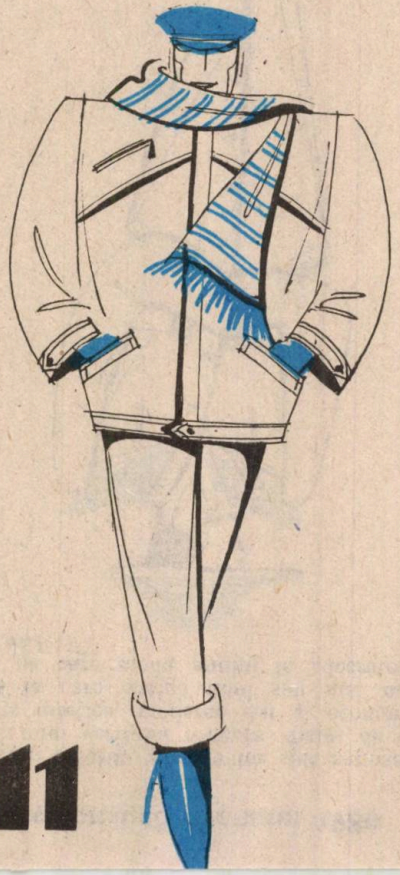

11

proporțiile — linia atletică a umerilor, drepți și voluminoși — și amanșurile largi și coborîte. Hainele sport: impermeabilele, bluzoanele, jachetele, sacourile și costumele de timp liber, purtate separat sau suprapuse, asociate prin contextură și culoare sînt multifuncționale, practice și comode; au multe detalii sport — garnituri din piele sau tricot, catarame, fermoare, butoni rapizi, asimetrii ș.a. (schițele 10, 11, 12).

12

În atenția părinților, moda copiilor!

De obicei, îmbrăcămintea copiilor este o amuzantă imitație a hainelor moderne ale părinților! În plus, modelele trebuie să fie practice și multifuncționale, comode și rezistente, cu detalii nostime și... educative. Materialele vor fi ușoare, nesifonabile, subțiri, dar călduroase iarna și... răcoroase vara. Ideale sînt produsele tricotate manual (de bunica sau mama!) sau mecanic.

Și pentru copii, în 1986, stilul predominant este cel sport: salopete, compleuri cu pantaloni — de diferite forme și lungimi — sau fuste-pantaloni, bluzoane în culori sau combinații de culori vii, vesele atît pentru fete cît și pentru băieți.

Ca o noutate pentru fetițe: reapariția nostimelor rochițe tirolez, a celor cu guler marinar ca și a rochiilor cu gulere albe, gen coleretă și cu lungimi mult sub genunchi (schițele 13, 14, 15).

Schițe: IRINA CRIVĂȚ

13

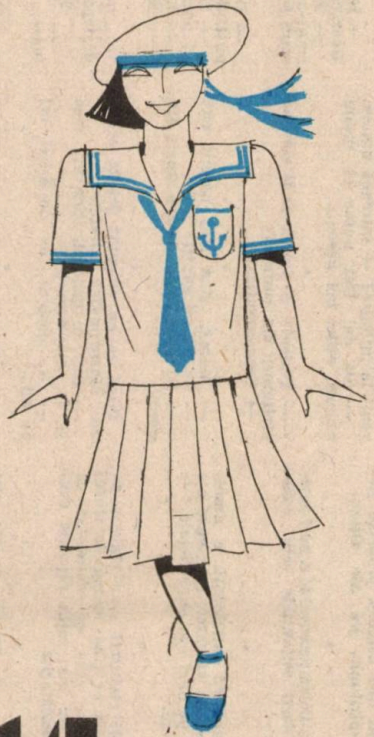

14

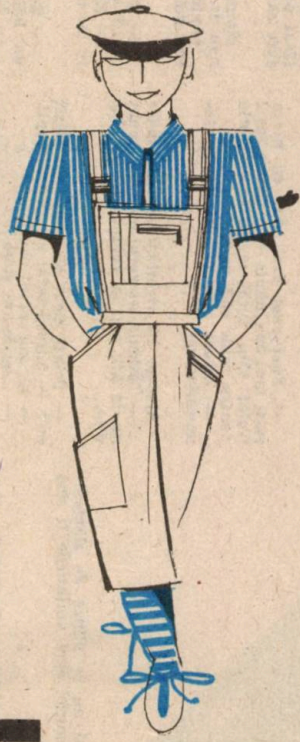

15

Clepsidra gîndurilor

Nimeni nu se plînge de slăbiciunile memoriei cînd amintirile îi sînt pe plac.

*

Numai lefegiii ies la pensie, creatorii nu.

*

Pentru omul responsabil riscul atitudinii e asumat de el, pentru cellalți de societate.

*

Curățenia morală, ca și cea fizică, ține de igiena personală a fiecăruia.

*

Succesul ni-l asigură propriile investiții spirituale, nu ale altora.

*

Decizia incompetentului e mai periculoasă decît reticențele celui competent.

*

Contemplarea inteligentă a ambianței sporește valențele frumoase ale acesteia, pe cînd cea superficială i le diminuează.

*

Dascălii cicălitori s-ar vindeca de cusur dacă ar ține seama de sfatul psihologilor, care au constatat că subiecții nu mai rețin reperele drumurilor bătătorite.

*

Dintr-o carte fiecare învață atît cît poate pricepe.

*

Sentimentul lucrului bine făcut depășește în valoare compensația materială a efortului depus.

*

Pe plan uman, greșelile se contabilizează mai riguros decît meritele.

*

Viața pronunță sentințe mai infailibile decît justiția.

*

Subtilitățile se evaluează în miligrame, grosolăniile în tone.

*

Modestia declarată este cea mai contestată.

*

Ridicolul este haina festivă a prostiei.

*

E preferabil să știi tot ce faci, decît să faci tot ce știi.

Patița SILVESTRU

Părinți și copii

— Faci cum vrei, dar eu n-am să-ți mai dau nimic — îi spune tatăl fiului său. După această căsătorie pentru mine ești mort.
— Dă-mi atunci bani pentru înmormîntare!

*

Nicușor își atenționează părintele:
— Tăticule, nu vorbi așa urît. Acum nu te afli nici la volan, nici pe stadion...

*

— Ce-ați făcut cît timp am lipsit eu? — întrebă tatăl pe cei trei copii.
— Eu am spălat vasele...
— ...eu le-am șters...
— ...și eu am strîns cioburile!

*

— Ești acum destul de mare, fata mea, încît putem vorbi puțin și de dragoste.
— Bine, mămico, ce vrei să știi?

*

Un adolescent extrem de timid se pregătește pentru prima întîlnire cu o fată. Se îmbracă îngrijit, se piaptănă o oră și pleacă. După o altă oră se înapoiază acasă.
— Atît de repede? Ce? Fata n-a venit la întîlnire? — întreabă mama.
— Ba da! Dar noroc că m-am ascuns, altfel mă găsea...

*

— Tăticule, ce limbă or fi vorbind vizitatorii din cosmos?
— Cosmonautica!

*

— Mamă, cînd sînt născut eu?
— La miezul nopții.
— O! Sper că nu te-am trezit din somn!

*

După ce au discutat despre copii, una dintre mame întreabă:
— Dar, în general, fiica dv. vrea să se căsătorească?
— A, desigur, de două-trei ori pe an...!

*

— Ionel, ce face un băiat cuminte care stă pe scaun în tramvai și vede o doamnă în vîrstă urcîndu-se?
— Se face că doarme...

*

— Tata spune că, întotdeauna, trebuie să dai mai mult decît ai primit.
— Frumoase principii! Ce e tatăl tău? Profesor?
— Nu, boxer...

*

Nepotul îi face bunicii urări cu prilejul zilei de naștere:
— Îți doresc sănătate, fericire și mulți bani, ca să poți să-mi cumperi o bicicletă!

*

— Dumneata și sora dumitale sînteți gemeni, nu-i așa?
— Am fost gemeni cînd eram mici. Acum sora mea este cu cinci ani mai tînără decît mine.

*

— Ionele, poți să-mi spui cît fac 15 ori 8?
— V-aș spune cu plăcere, tovarășe profesor, dar nu știu nici eu.

*

În parcul zoologic, micuțul a văzut un păun:
— Mămico, ia te uită, găina a înflorit!

*

— Cine a spart geamul? — îl întreabă bunica pe nepoțel.
— Mama — răspunde băiatul —, dar vinovat este tata, pentru că s-a lăsat pe vine cînd farfuria a zburat spre capul lui.

*

Mama: Învățătoarea s-a plîns din nou de tine.
Copilul: Nu se poate! Azi nici n-am fost măcar la școală.

*

— Te-am prins — spune grădinarul —; ce cauți acolo în pom?
— Zău, nene, m-am urcat să pun la loc un măr care căzuse!

*

— Eu am nasul și ochii tatii, spune un băiețel.
— Eu am moștenit fruntea bunicului și ochii unchiului, observă un altul.
— Și eu port pantalonii fratelui meu mai mare, intervine un al treilea.

*

— E curios — spune un vilegiaturist altuia —, în zilele noastre tinerele fete seamănă cu băieții! Fata aceea de lîngă balustradă, de pildă...
— Nu, vă înșelați, e fiul meu!
— Pardon, mă scuzați, nu puteam să știu că sînteți tatăl lui.
— Sînt mama lui, tovarășe!

*

— Ionele, de ce n-o săruți pe tanti Georgeta?
— Mi-e frică, mămico. Tata a sărutat-o cînd nu erai matale aici și tanti l-a pălmuit.

*

— De ce ți-ai făcut nod la batistă puștiule?
— Mi l-a făcut mămica, să nu uit să pun scrisoarea la cutie.
— Și ai pus-o?
— Nu, a uitat să mi-o dea!...

*

— Tatăl meu a făcut mult pentru deșteptarea mea.
— Este profesor?
— Nu! Repară ceasuri deșteptătoare...

*

— De ce să vin cu tata la școală?! El nici acasă nu o scoate la capăt cu mine!

*

— Mamă, iar m-am certat cu logodnicul meu. Care din noi trebuie să facă concesii celuilalt?
— Înainte de căsătorie, tu, după aceea, natural, el.

*

— Tată, cine este nenea acela de la intersecție?
— Un agent de circulație.
— Și de ce dă tot timpul din mîini?
— Arată fiecăruia încotro să meargă.
— Dar de unde știe el unde vrea să meargă fiecare?

*

— Tăticule, de ce poartă chirurgii mănuși de cauciuc?
— Ca să nu li se găsească amprentele.

*

— Tăticule, cît costă un kilogram de copii?
— Dar, puișorule, copiii nu se vînd la kilogram!
— Nu? Atunci de ce sînt cîntăriți la naștere?

PIA HAȚEGANU

Colaborarea familie-școală

Aspecte de nedorit

Conf. dr. ION DRĂGAN
Universitatea din Timișoara

Despre necesitatea și utilitatea colaborării dintre cei doi factori principali de educație și instrucție nimeni nu se mai îndoiește, iar despre formele și conținutul acestei conlucrări s-a scris mult chiar în acest almanah, împărtășindu-se experiențe pozitive.

În cele ce urmează dorim însă să ne oprim la unele aspecte negative ale acestei colaborări, rezultate dintr-o greșită înțelegere a ei de către unul din cei doi factori, cînd este vorba de instruirea copiilor.

Atitudinea părinților față de activitatea de învățare a copiilor ar putea fi categorisită în: a) preocupare echilibrată, adică de secondare a școlii în această muncă, b) de dezinteres sau subestimare a acestei activități și c) de exces de zel față de activitatea de învățare. Ne vom opri la ultimele două situații, care necesită amendamente.

Părinții care nu se interesează de învățătura propriilor lor copii consideră că aceasta este o treabă exclusivă a școlii și a cadrelor didactice, ei avînd doar grija de a-i îmbrăca și hrăni. O atitudine mai regretabilă au acei părinți care desconsideră în fața copiilor învățătura: „Las' că nu o să te fac popă — e destul cît știi! Pe vremea mea am făcut doar patru clase și mi-a fost destul". Cum o să învețe sîrguincios un copil care aude în familie asemenea comentarii? Din asemenea familii se recrutează, de obicei, codașii la învățătură.

Mai mare este însă în mediul urban numărul acelor părinți care preiau, din exces de zel, funcțiile instructive ale școlii. Pentru aceștia școlarizarea copiilor este o formalitate care trebuie îndeplinită, deoarece învățătura copiilor o realizează prin gama largă a meditațiilor: de la limba română și matematică, pînă la desen și educație fizică. În mentalitatea acestor părinți toate obiectele de învățămînt au nevoie de o pregătire suplimentară. Căci ce sînt orele de balet, de gimnastică, de pian, de vioară, de pictură sau de limbi străine, decît modalități de pregătire suplimentară a propriei odrasle pe care vor să o știe „tobă de carte". Cu o asemenea „porție de suplimentări" mai este de mirare că băiatul (sau

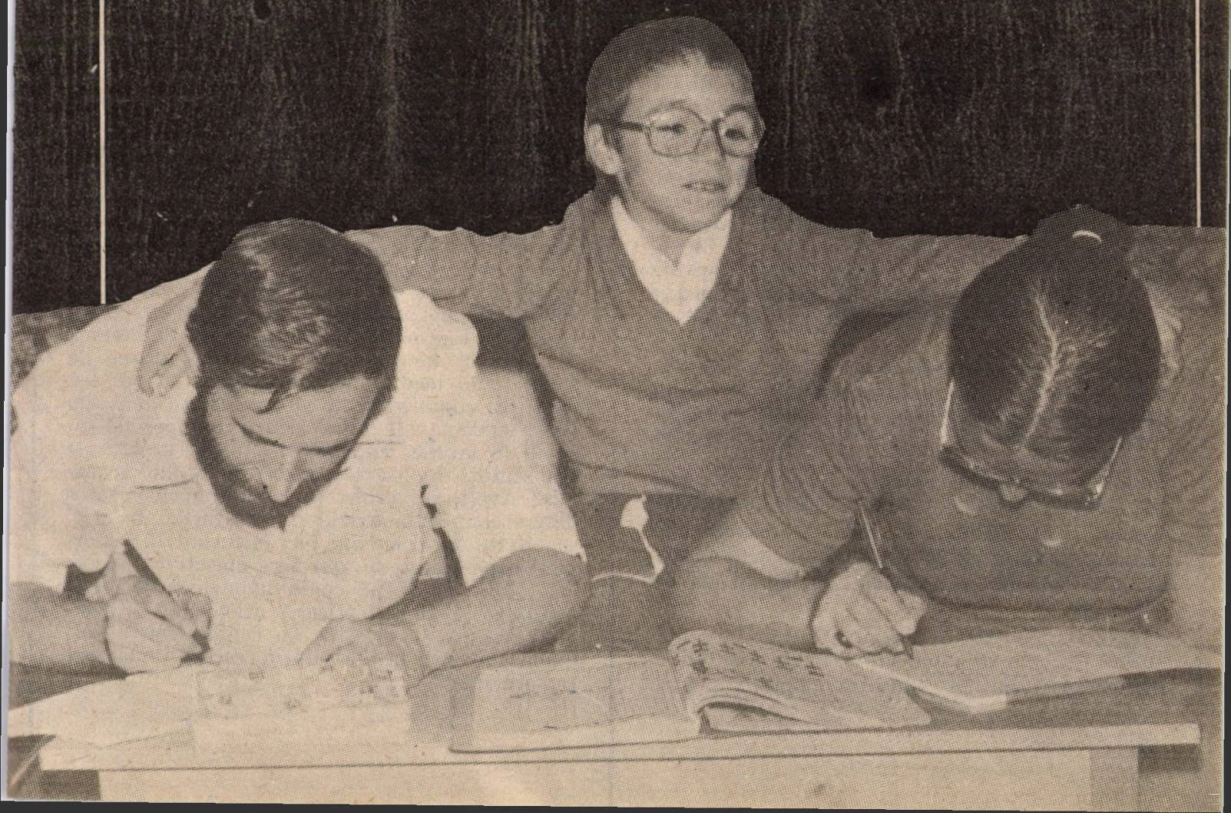

fetița) ajunge la școală obosit și că nu mai are chef de învățătură, ci de joacă? De acea joacă de care proprii săi părinți l-au privat cu desăvîrșire, dar de care are nevoie firească pentru a se dezvolta normal. Acest lucru îl scapă din vedere toți acei părinți care, preocupați de „doparea" lui intelectuală, uită de această nevoie organică și spirituală a copilului — jocul. Și-apoi se miră de ce copilul lor a îmbătrînit înainte de vreme. Ba, unii chiar se laudă cu o asemenea „performanță": „Copilul nostru nu este ca ceilalți copii, ci se poartă ca un om bătrîn".

Dacă la nivelul claselor gimnaziale și liceale greșelile mai sus amintite provin din partea părinților, în clasele primare există unele greșeli promovate de acei învățători care, tot din exces de zel, instituie adevărate competiții între părinți în privința temelor pentru acasă. Am cunoscut cazuri în care mamele (și tații) lucrau de zor la desene și la obiecte pentru lucru manual, mîndrindu-se, apoi, cu notele luate de băiatul (fetița) lor pe desenul sau obiectul lucrat de ei. Mai grav mi s-a părut faptul că învățătorul clasei, deși cunoștea cine este „autorul", nu se sfia să laude pe falsul autor și chiar să-i acorde nota maximă.

Dar nu numai desenul și lucrul manual se desfășoară „la domiciliu", ci și matematica, compunerile și gramatica au același regim. „Fă-mi tu exercițiile la gramatică pentru fetița mea, că eu îți rezolv problemele la matematică pentru fiul tău" — oferea în mod foarte firesc o mamă serviciile altei mame, în timp ce-și făceau cumpărăturile în piață. „Dragă, îți mulțumesc pentru compunerea făcută; fiică-mea a luat nota zece pe ea!", își exprima, public, o altă mamă recunoștința față de o prietenă care îi făcuse acest „serviciu". Pe marginea unor asemenea întîmplări și manifestări îți vine să exclami — cu îndulgență — „Sfîntă naivitate!", dacă nu ai ști că urmările lor sînt mult mai grave pentru a le eticheta astfel. Căci, în afară de inechitatea pe care o săvîrșește învățătorul care dă notă pe o lucrare ce nu este făcută de către elevul în cauză (discreditîndu-se, astfel, și pe sine), el cultivă — cu irresponsabilitate profesională — acea trăsătură de caracter repudiată de toată lumea — necinstea. Elevul în cauză, și odată cu el și ceilalți colegi, „învață pe viu" o lecție de necinste. Ei învață că „merge și așa" și că „este mai bine așa, decît să trudești tu".

Desigur că fenomenele și cazurile descrise mai sus nu au caracter de generalitate. Dar chiar și așa, ca manifestări sporadice, ele trebuie să ne îngrijoreze, deoarece la vîrstele fragede exemplele negative „contaminează" mai ușor decît cele pozitive. Și această „poluare morală" este mai păgubitoare decît poluarea din natură, împotriva căreia, fiind vizibilă, se pot lua măsurile de rigoare, în timp ce în educație efectele gesturilor și faptelor reprobabile se manifestă cu întîrziere.

Așadar, stimați părinți, să preferăm unui succes iluzoriu, de moment, o reușită veritabilă, de perspectivă, în educația copiilor noștri.

Pedagogia comunicării părinți-copii se învață

Conf. univ. dr. ADRIAN NECULAU
Universitatea „Al. I. Cuza" — Iași

Că începem cu cîteva întrebări: Vă considerați, fiul sau fiica, adevărați parteneri de discuție despre problemele economice ale familiei? Tratați cu toată considerația întrebările (uneori incomode) pe care vi le pun copiii dumneavoastră? Vă controlați limbajul, expresiile în discuțiile cu ceilalți adulți din casă, știind că veți fi apoi imitat de către copii? Dacă ați avut o discuție neplăcută la locul de muncă sau într-un magazin, vă prelungiți starea de supărare în mediul familial? Acceptați să discutați cu copiii greșelile pe care le-ați făcut sau acest subiect este tabú? Mergeți împreună cu copiii la muzee, expoziții, concerte, spectacole și discutați după aceea asupra mesajului transmis? Aveți convorbiri cu copiii dumneavoastră despre comportamentele și trăsăturile de personalitate ale celor din jur, încercînd să le formați capacitatea de apreciere obiectivă? Încercați să-i ajutați pe copiii dumneavoastră să-și analizeze și să-și înțeleagă atitudinile și comportamentele în relațiile cu ceilalți sau oferiți dumneavoastră înșivă soluția, cerînd imperativ conformarea?

Toate aceste întrebări (şi cîte încă ar putea să apară!) ne-au fost sugerate de două tipuri de informaţii. Am asistat, într-o familie de educatori (!), la un mod cel puţin curios în care se vorbea cu copiii: imperativ, fără răbdare, cerîndu-li-se să facă ceva fără a li se oferi nici un fel de explicaţii. „Taci", „fă aşa", „lasă vorba" erau expresiile cel mai des utilizate. Cu mulţi ani în urmă, am rămas consternat de rezultatele unei cercetări întreprinse, de către conf. dr. Ion Gh. Stanciu, privind contribuţia familiei la integrarea socială a tineretului. Printre constatările sale, una se referă la faptul că — în multe cazuri — părinţii nu-şi cunosc bine copiii. Confruntînd aprecierile cu rezultatele şcolare ale elevilor, cercetătorul constată însă că mulţi dintre copiii apreciaţi favorabil de către părinţii lor sînt slabi la învăţătură şi nu se disting prin nimic deosebit, în timp ce unii copii cu adevărat „deştepţi" sînt evaluaţi de părinţi ca mediocri. *A-ţi cunoaşte copilul înseamnă a putea să-i apreciezi posibilităţile şi şansele de dezvoltare cu realism, a putea să-l ajuţi să-şi aleagă drumul care i se potriveşte cel mai bine.*

MIJLOCUL cel mai sigur pentru a-ţi cunoaşte copilul este *dialogul, convorbirea, discuţia, comunicarea deschisă şi plină de răspundere.* Cînd se pun bazele unei comunicări autentice părinte-copil şi cum evoluează aceasta în timp? Ce se cere părintelui să ştie şi cum trebuie să aplice în practică? Se poate învăţa arta şi ştiinţa comunicării eficiente?

Mediul familial este un mediu *afectiv* şi *protector*, indispensabil construirii edificiului personal, al cărui climat de încredere şi securitate permite copilului să crească, să evolueze şi să se afirme pînă la autonomia vîrstei adulte. La început, copilul *nu poate oferi nimic*, el are nevoie însă de siguranţă, duioşie, de un cadru în care să poată experimenta şi învăţa atitudini, gesturi, comportamente. Se înţelege, la început prin imitaţie. Apoi, treptat, prin afirmarea şi delimitarea unei poziţii de *partener*, pînă la dobîndirea unui status suficient de închegat. Treptat, el îşi asumă roluri ce-i permit să-şi afirme independenţa, să ia iniţiative, să se facă util, să devină un „glas" în familie.

Se întîlnesc, de regulă, două tipuri de atitudini, din partea părinţilor, faţă de această dorinţă de independenţă. Una este aceea de a stopa iniţiativele copilului, de teama de a nu-l vedea „învăţînd" prea devreme complicatele mecanisme ale vieţii. Sînt părinţi care refuză copiilor orice responsabilitate, care-i izolează de greutăţile vieţii, motivîndu-şi atitudinea prin cunoscuta formulă: „pentru asta muncesc, să-i fie lui viaţa mai uşoară". Nu lipsesc, în schimb, sfaturile „înţelepte", „turnate" fără economie, considerînd copilul un rezervor în care poate încăpea orice cantitate de vorbe. Crescuţi într-un aer de seră, aceşti copii intră apoi în viaţă dezorientaţi, manifestă un complex de inferioritate faţă de ceilalţi copii, intră uşor în relaţii conflictuale, uneori devin agresivi. O altă atitudine este aceea de a oferi, prea devreme, libertate deplină de acţiune, de a încuraja orice iniţiativă, de a aproba chiar gesturi sau comportamente reprobabile, justificîndu-le cu „lasă-l să se înveţe cu greutăţile". În primul caz rezultatul e copilul „cuminte", docil pînă la anularea spiritului de iniţiativă, care nu iese din cuvîntul părinţilor, lăsîndu-i pe aceştia să hotărască pentru el. În al doilea caz, dacă se trece cu uşurinţă peste „iniţiativele" supărătoare, copilul ajunge — de regulă — un adolescent impertinent, lipsit de respect pentru munca altora, un „descurcăreţ" egoist, dorind totul pentru sine. În ambele cazuri la origine stă atitudinea greşită a părinţilor, tratarea superficială, fără răspundere, a „intrării în viaţă" a copiilor. Greşim atunci cînd — dorind să-şi exprime părerea lor personală şi manifestînd stîngăcii, spunînd naivităţi — îi ironizăm, stopăm, bruscăm. *Nu se poate construi o personalitate autentică decît dacă există posibilitatea eliberării de conformismul familial, căutării propriei formule de afirmare.* Dar greşim şi atunci cînd, dorind să dăm copiilor posibilitatea afirmării autentice, le oferim o libertate absolută, necondiţionată, lipsită de asistenţă competentă. Copilul care ştie că totul îi este îngăduit — în vorbă şi în faptă — îşi pierde autenticitatea, candoarea, chiar pudoarea.

PE copil îl înveţi învăţînd, îl poţi educa numai educîndu-te pe tine însuţi. Adaptarea părinte-copil trebuie să fie reciprocă, copilul nu poate fi lăsat fără asistenţă şi îndrumare, dar nici modelat total pe pattern-ul părintelui. Undeva, la mijlocul distanţei dintre cei doi parteneri, se găseşte soluţia constructivă. *Ambii parteneri au ce comunica:* unul experienţa sa, opiniile sale autorizate, cunoştinţele sale; celălalt — autenticitatea, fondul afectiv şi moral necorupt, spontaneitatea. Şi ambii au de cîştigat: primul — posibilitatea confruntării cu judecata dreaptă, nealterată, cu autenticitatea şi bucuria trăirii, cu lipsa prejudecăţilor; al doilea — cunoaşterea şi comparaţia altor moduri de a

gîndi, de a fi, de a evalua. Principiul feed-backului, în comunicarea interpersonală (în categoria căreia intră și comunicarea părinte-copil) este calea reală a cunoașterii și înțelegerii reciproce; schimbul calitativ de informații, sentimente, opinii, atitudini este calea formării pentru status-ul de adult.

Pentru a comunica și a influența, partenerul trebuie înțeles, decodificat. Trei mijloace ne stau la dispoziție: controlul, încrederea și atașamentul. Fiecare dintre parteneri (în primul rînd cel adult!) trebuie să se străduiască „să stăpînească situația", s-o *controleze*, să-și delimiteze cu realism posibilitățile și competențele, să nu „ofere" mai mult decît poate recepta celălalt. Adultul care îndreaptă către copil un potop de sfaturi, cerințe, amenințări, aprecieri... și din nou îndemnuri, povețe, îndrumări are toate șansele să fie „blocat" de oboseala, plictiseala, saturația partenerului. *Numai stăpînindu-ți elanul de a-toate-știutor îl înveți pe copil să se exprime cu discernămînt, să judece cu realism, să nu arunce vorbe fără acoperire.* De aici rezultă *încrederea* reciprocă, implicit posibilitatea partenerului tînăr de a învăța să facă predicții asupra comportării altora, de a decodifica situațiile interpersonale și a găsi comportamentul satisfăcător. Și urmează *atașamentul*. Încrederea în opinia „celuilalt" — izvorul sentimentelor pozitive și posibilității de influențare a opiniilor și atitudinilor partenerului-copil.

CERCETĂRILE asupra comunicării au dovedit că un om consumă, în medie, 11 ore din 24, comunicînd cu cei din jur. Timp care se împarte, la rîndul său, astfel: 9% pentru scris, 16% — citit, 30% — vorbit și 45% — ascultat. Aproape jumătate din timpul său activ omul recepteaza informații, pe toate canalele de comunicație posibile. Acest timp crește, desigur, în cazul copiilor, status-ul lor de dependență față de adulți și de membri „inferiori" în ce privește cantitatea și calitatea informațiilor dobîndite, silindu-i să asculte mai mult decît ceilalți. Ascultă la grădiniță și la școală, ascultă sfaturile și îndemnurile celor mari, informațiile transmise de alți copii sau pe calea mass-media. Cînd și cui are el posibilitatea să comunice ce a receptat și cum a receptat, ce-l interesează, ce modele de viață și-a ales, cum a fost schimbat de mesajele primite? Desigur, în parte la școală. Dar, într-o clasă cu 40 de colegi, el are șansa — teoretic — să vorbească doar un minut într-o oră, în medie cinci minute pe zi. Insuficient pentru a se dezvălui, pentru a-și confrunta părerile, ideile, convingerile în curs de formare.

Șansa să fie cu adevărat *ascultat* (adică „auzit" și „înțeles") nu o poate oferi decît familia. Numai aici se poate găsi *timp, dorința de înțelegere și de perfecționare* printr-o comunicare constructivă, în profitul ambilor parteneri. A asculta cu adevărat înseamnă însă a nu reteza incoerența („Nu am timp, fii scurt!"), ci a o corecta, a nu manifesta grabă sau nerăbdare, ci a primi comunicarea într-o stare de spirit corespunzătoare, caracterizată printr-o atitudine activă, concentrare, disponibilitate afectivă. Numai astfel vom putea înțelege, interpreta, compara, pune întrebări. Numai astfel ne putem transpune în universul copilului, descifra lumea sa interioară. Dobîndind încrederea sa, putem apoi încerca să-l *convingem* că se poate gîndi și acționa și altfel, îi putem dezvălui modele alternative de interpretare a evenimentelor. Pentru a putea obține adeziunea sa (la o nouă idee, opinie, acțiune) *argumentele* trebuie să se organizeze și clădească cu mai mare grijă chiar decît pentru un interlocutor matur. Atitudinea, elementul afectiv, tonul, gestica — totul contează. Copilul este mai sensibil la nuanța „a vorbi serios" decît adultul; pentru că este mai vulnerabil. În locul constrîngerii și presuasiunii, a sfatului debitat cu insistență, în orice condiții (sînt folosite zeci de fraze pentru a repeta unul și același lucru) — tratarea copilului de pe poziția *autorității de partener*, care înțelege să facă un schimb, să ofere, dar să și primească. Mă întreb: cine e cel mai cîștigat? Copilul sau părintele?

Tinerețea spirituală — un imperativ în educație

Prof. univ. dr. CĂLINA MARE

Este îndeobște cunoscută și acceptată ideea că vîrsta cronologică și cea de vitalitate fiziologică și spirituală nu coincid, extremele reprezentîndu-le butada că unii se nasc bătrîni, pe cînd alții mor tineri.

Este de asemenea răspîndită ideea, și pe bună dreptate, că tinerețea spirituală se mani-

festă ca **interes pentru tot ce înconjoară ființa umană, interes cognitiv, afectiv, atitudinal, opus indiferenței.**

Este totodată acceptată ideea că **tinerețea spirituală poate fi cultivată și menținută** de-a lungul deceniilor ireversibile ale existenței umane, **prin infuzia de energie, de elan, de prospețime, pe care o aduc cu sine noile generații.**

De aici, convingerea întemeiată că prezența generațiilor noi este o condiție a menținerii vitalității colectivelor de muncă, prin sporul de elan și energie adus de cei tineri.

Concluzia ce se impune atunci, pentru dezvoltarea echilibrată a diverselor colective de activitate, este **îmbinarea experienței mature cu elanurile înnoitoare ale începutului de carieră profesională și totodată realizarea unei infuzii reciproce de înțelepciune și elan.**

Această infuzie reciprocă este resimțită, dinamizator, mai ales în activitatea didactică de toate gradele, unde tinerețea celor care învață este un stimulent permanent pentru dascăli. Exigența crescîndă și mereu înnoită sub aspect profesional, elanul afectiv, dorința de afirmare se manifestă stimulativ, cu deosebire atunci cînd tineretul consideră că are ceva de spus și de făcut altfel decît cei de dinainte.

Spiritul critic și constructiv al tinereții în variantele dezirabile își pune pecetea asupra vieții productive, asupra vieții creative în general.

Printre factorii care stimulează și antrenează tinerețea spirituală, unul important este și cel al legăturiii dintre generații în propria familie. La bucuria de a avea și educa propriii tăi copii se adaugă, cu trecerea deceniilor, și aceea de a vedea răsărind în familie a treia generație, copiii copiilor. Aceasta oferă modalitatea specific intrafamilială de a rămîne tînăr, de a fi angajat sufletește, de a trăi intens și, concomitent, prezentul a trei lumi interioare, de a privi viața „din unghiul de vedere al vîrstelor mai tinere". Prin copii, viața intră în casă cu problemele ei noi, cu modalități diferite față de cele care ne erau cunoscute din propria experiență.

În același timp, liantul dintre generații îl reprezintă și **cerința de înțelegere reciprocă,** clădită pe obligația de a accepta exigențele reciproce.

În aceste exigențe reciproc educative putem distinge aspecte ideale, precum și forme de realizare mai apropiate sau mai îndepărtate de aspectele ideale.

Ideală este potențarea reciprocă a trăsăturilor constructive, în care diferențele dintre generații, determinate de diferențele de optică asupra prezentului și asupra viitorului, să se transforme în factori de stimulare a laturilor creatoare, pe fondul unei încrederi reciproce și al unei continuități majore a obiectivelor de urmat.

La extrema indezirabilă se află „ruptura" între generații, incomunicarea, drumurile divergente, opuse chiar, reproșurile reciproce de incapacitate de înțelegere.

Realitatea, de regulă mai complexă, scoate la iveală fațete ale reușitei parțiale și ale eșecurilor parțiale în educația reciprocă. Sîntem și nu sîntem mulțumiți de noi înșine, de părinții noștri, de copiii noștri, cu diverse grade de întemeiere. Este tot atît de firesc ca atitudinea să fie reciprocă.

În toate corelațiile complexe ale vieții, avem mereu de învățat, pentru a deschide punți de legătură între generații, pentru a accentua aspectele dezirabile, pentru a le micșora pe cele indezirabile.

În procesul educativ, trebuie subliniat că un factor important de menținere și cultivare a tinereții spirituale a părinților și a părinților părinților este tocmai capacitatea de a înțelege diferențele dintre generații, capacitatea de a înțelege că în repetarea vîrstelor intervin elemente deosebitoare, care țin de însăși evoluția climatului social, a mentalității sociale.

A înțelege diferențele dintre generații înseamnă a accepta modificări de accente în scara valorică, a accepta cu luciditate și spirit autocritic ideea că tinerii au dreptul și datoria de a propune propriile lor căi de urmat.

Confruntarea dintre diverse stiluri de gîndire, simțire și acțiune între generații poate genera optimizări de organizare și dezvoltare individuală și colectivă, demne de luat în seamă.

Desigur, nu se poate trece cu vederea faptul că tinerețea spirituală este, cum aminteam la început, o chestiune de înzestrare fiziologică și psihică, care deci favorizează pe unii indivizi ajutîndu-i să rămînă receptivi la aspectele noi ale vieții, să pună în valoare ceea ce poate contribui la mersul dezirabil al societății și aceasta pentru că sînt oameni „cu motorul în ei", capabili de resorturi de autopropulsare, capabili să găsească în ei forța de a depăși momentele de eșec personal sau colectiv.

Totodată însă este demn de remarcat că elasticitatea psihică generală permite fiecărei ființe umane o **autoeducare,** în sensul dezirabil al întreținerii arderii motoarelor cu combustie internă, că, prin urmare, această atitudine se poate cultiva, se poate controla prin efortul de a îndepărta zgura indiferenței, zgura demobilizării, zgura lipsei de speranță.

Este cu putință o astfel de luptă? Cred că da. Și o văd realizată prin două condiții.

Prima se referă la **îndatorirea colectivităților, a grupurilor sociale** (familiale sau de alt tip) **de a crea și menține** un climat favorabil acestui flux de energie. Cele două curente trebuie să se întîlnească într-un șuvoi, într-un jet potențator de noutate, de forța superioară.

A doua condiție ar reprezenta-o un principiu de conduită: **principiul lucrului bine făcut,** atît și cum stă în puterea proprie de decizie și acțiune principiul datoriei împlinite, cu încărcătura de responsabilitate individuală și colectivă pe care o conține acest deziderat.

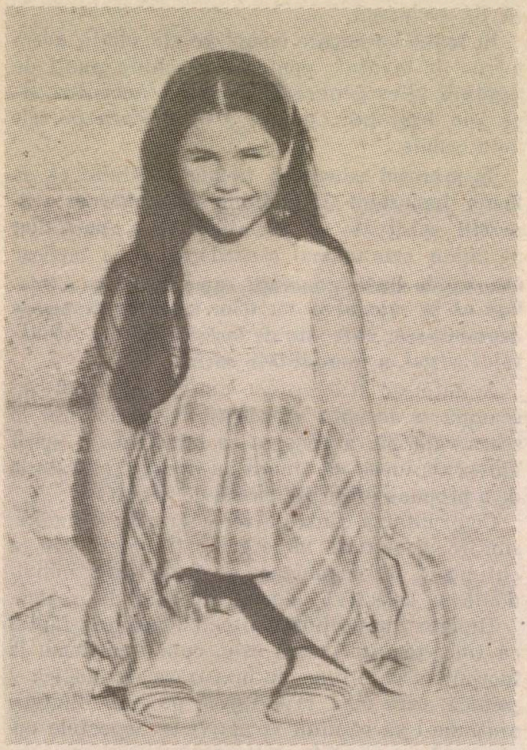

Iată ce importanță are **menținerea și cultivarea tinereții spirituale dincolo de vîrsta cronologică,** iată ce importanță are **adecvarea constructivă dintre cuvînt și faptă, ca adevăr al vieții.** Aici este temelia continuității valorice între generații, aici este deopotrivă temelia înnoirilor necesare.

Și nu trebuie să ne înspăimînte elementele de discontinuitate, de incomunicabilitate. Este o chestiune de curaj și de elasticitate spirituală (semn al tinereții) **de a recunoaște că anumite aspecte din conduita tinerilor și din cerințele tinerilor ne depășesc înțelegerea, ies din sfera noastră valorică, dar pot avea drept de existență în cetatea prezentă și viitoare,** pentru a îmbogăți înfățișarea dezirabilă a vieții construite de ei înșiși, mai bine și mai drept decît am făcut-o noi sau am fi putut-o face noi.

Capacitatea de a ne bucura pentru aceste depășiri ale celor ce ne urmează este și ea semn de tinerețe spirituală.

Întîmplări adevărate...

În înțelegere cu... „barza"

În inima Africii tribul Nairobie este victima unei ciudate mutații demografice, care dăinuie de peste trei decenii, și anume: se nasc aproape 12 băieți la o fată!

* * *

Familia Ralph și Carolin Cummins din orașul Clintwood, Virginia (S.U.A.) deține un record care, după calculele specialiștilor, se poate întîmpla o dată în 17797577730 de ani! În ce constă recordul! Cei cinci copii s-au născut toți în aceeași zi, 20 februarie, deși s-au născut în ani diferiți, mai precis: Catherin (1952), Carol (1953), Charles (1956), Claudia (1961) și Cecilia (1966).

* * *

Soția cetățeanului american John Scott a născut la 4 martie cel de-al treilea copil al familiei. Primii doi copii s-au născut tot la... 4 martie, dar cu trei, respectiv, cinci ani în urmă. Un calculator electronic „consultat" asupra acestui caz cu totul ieșit din comun, a ajuns la „concluzia" că șansele pentru o asemenea coincidență sînt de 1 la 48 000 000.

* * *

Toți cei patru copii ai familiei Martinsson, dintr-o mică localitate norvegiană, sînt născuți în ani diferiți, dar au aceeași zi de naștere — 23 martie. Un caz asemănător îi oferă și familia Lari Farmer din Virginia (S.U.A.) unde sînt tot patru copii. Fiecare din ei s-a născut la 20 octombrie. Ultimul este născut la 20 octombrie 1963.

* * *

În Franța trăiește o familie în care de peste trei generații se nasc numai fetițe. Tot în Franța, trei surori de vîrste diferite (29, 25 și 26 de ani) și locuind în trei localități diferite (Gluzay, Rublaire și St. Varent) au născut în aceeași zi cîte o fetiță. Păcat că cea de-a patra soră n-a putut ține pasul cu celelalte. Ea a născut abia după o lună!

* * *

Familia Sergeant din Anglia și-a cîștigat o mare celebritate. De trei generații în această familie toate nașterile au loc la aceeași dată: 25 decembrie. Tata s-a născut la 25 decembrie 1912, fiica lor la 25 decembrie 1941, iar nepotul la 25 decembrie 1964. Tot o englezoaică, Gale Smith, s-a născut la 8 februarie în anul 1957. Tatăl său, născut tot la 8 februarie în anul 1912 s-a născut ca și mama sa la 8 februarie, în anul 1882. Specialiștii afirmă că un asemenea caz se întîmplă o dată la 6 milioane de nașteri.

* * *

O seamă de coincidențe caracterizează și pe doamna Wilhelm din Waadanilling, lîngă Perth (Australia de Vest). Dînsa a născut o fată la opt aprilie, aceasta fiind ziua ei de naștere, ziua de naștere a mamei și a bunicii sale.

* * *

Luciano Mazzotti, soția sa Ana Maria și fiul lor Massimo din Cesenatico (Italia) sărbătoresc anual la 19 ianuarie o triplă aniversare: tatăl s-a născut la 19 ianuarie 1933, soția la 19 ianuarie 1939, iar fiul la 19 ianuarie 1965.

* * *

Judy Ingram, născută în ziua de 29 februarie, și-a sărbătorit onomastica printr-un eveniment deosebit: a dat naștere unui băiețel. Soțul ei, profesor de matematică, a calculat că există o șansă la 1134521 de nașteri pentru o asemenea coincidență.

* * *

Kalo Monoha, acum în vîrstă de 15 ani, s-a născut exact la ora 0 și 0 minute, în noaptea de Anul Nou 1970, într-un spital din Budapesta. Conform unei vechi tradiții, ca prim născut al anului, micuța Monoha, a primit atunci un premiu de 20 000 forinți. Banii au fost depuși la CEC și s-au înmulțit pe parcursul anilor, de cîteva ori carnetul CEC ieșind cîștigător. Cum s-ar spune, Kalo Monoha s-a născut cu noroc!...

MIHAI BURDUJA — Huși

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

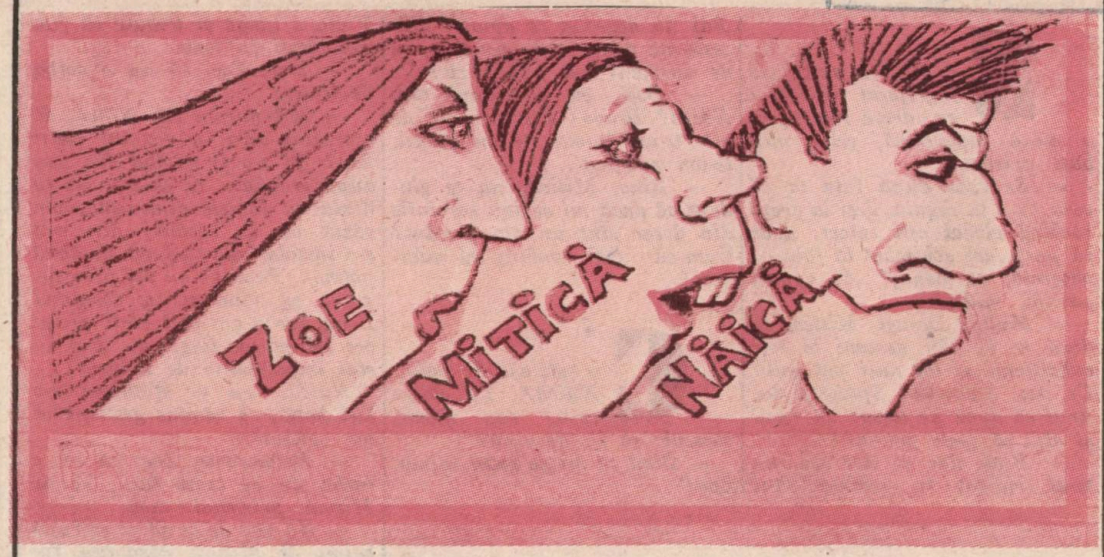

Desene de G. MACHE

Domn' doctor (își luă curajul în dinți, într-o zi, Năică, și începu să-și despoaie sufletul), eu cred că am să mor de cord.

— Cum asta? se miră medicul! Ți-ai făcut analize, controale, ai rezultate proaste?

— N-am făcut domn' doctor, dar așa cred eu!

— Ei, asta-i bună! Așază-te puțin să discutăm mai cu de-amănuntul; dar de ce te-ai schimbat așa la față? Chiar ți-e rău, sau așa îți este culoarea?

— Am eu și o culoare mai deocheată, dar la asta se mai adaugă și spaima pe care o trag de fiecare dată cînd îmi vine în minte un anume subiect.

— Adică?

— Am impresia că sînt lucrat...

— De cine?

— Cum de cine? Păi cîți n-o vrea locul meu din schemă?

— E atît de important?

— Pentru mine este domn' doctor; cîte n-am făcut, ani de zile, ca să pun mîna pe el și mai ales să-l păstrez!

— Și cum te lucrează? Simți ceva? Ai prins ceva?

— Simt, sigur că simt! Lucrează, dar lucrează fără preget, zi și noapte, unii ar fi în stare să-și aducă și paturile la serviciu...

— Păi zici că te lucrează pe d-ta!

— Adică lucrînd, așa pe rupte, nu mă lucrează pe mine? N-o să mă umbrească de n-am să mai ies în „lumină" niciodată?

— Lucrează și d-ta!

— Eu nu pot să lucrez, domn' doctor, eu i-am lucrat cît am putut ca să-i țin pe loc și, să bat în lemn, au trecut ceva anișori buni fără să fiu bruiat...

— Încearcă și acum...

— Acum se cere să lucrezi, domn' doctor, nu să-i „lucrezi".

* * *

Mitică, îi spuse într-o dimineață Zoe, după o altă noapte albă: eu divorțez.

Și răbdarea și nervii au o limită; am tot așteptat crezînd că te îndrepți, dar nu mai cred într-o asemenea minune!

— Ce-ai, Zoe, ce-ți veni? Ai visat ceva urît sau ai apucat altă cărare...

— Ei, am încercat să găsesc una, dar patul e atît cît e, mai mare nu-l pot face, numai să dorm pe jos...

— Tu ai temperatură?

— Mai știi? O fi și tensiunea ridicată și pulsul mărit, cîte nu s-or fi adunat...

Păi ce femeie ar putea să stea liniștită lîngă tine, că de dormit nici pomeneală — ar risca să devină pătlăgică vînătă numai după o noapte..., dar eu după atîtea? Înțeleg să sforăi, însă nu să faci pe antrenorul de judo, nopți întregi! Alta era dacă te luam cu o astfel de specializare...

Am să explic toată situația unui medic, ceva trebuie făcut.

— A, deci, te-ai prins și tu..., și eu care vroiam să nu afli nimic...

— Cum, Mitică, tu te ascunzi de mine? Tu care mi-ai declarat, cu două decenii și jumătate în urmă, că vei fi cel mai bun bărbat, cel mai....

— Cerul mi-e martor că nu ți-am ascuns nimic, că sînt același om (doar vezi că nu lipsește nici o bucățică din mine), numai că de cîtva timp mi-e frică...:

— Vai de mine, și zici că nu mi-ascunzi nimic? Păi, cum, frica asta a venit așa din senin? Ai tu ceva pe suflet!

— Am, sigur că da, îl am pe Năică; ceva îmi spune mie că la o eventuală rotire mi-ar lua locul!

— Ce rotire, Mitică, ai înnebunit? Unde să te rotești, că doar n-oi fi cosmonaut să umbli cu corpul răsturnat printre stele.

— E vorba de rotirea scaunului, Zoe, și nu de altceva!

— Păi dacă vrea scaun care se rotește, poți să-i faci rost de unul de la frizerie, că știu că al tău nu e din ăla rotativ...; adică pentru o năzbîtie de scaun să nu mai dorm în patul meu, să am nopți albe, să divorțez? Asta pentru nimic în lume! În definitiv, poți să te rotești cît vrei, pe mine nu mă interesează... Și, mă rog, ce nenorocire ar fi dacă te-ai roti cu Năică? O fi și asta vreun leac împotriva anchilozei!!!

* * *

93276

Să știi că sînt tare îngrijorat Mitică, i se adresă Năică, cu o mină cadaverică, celui mai bun prieten.

— Se vede după fața ta că ceva nu e în regulă, deși la drept vorbind global ești intact; doar că pari cam schimbat la față...; oboseală, surmenaj? Ai cumva sarcini multe?

— Multe! Desagi, Mitică, că dacă ar fi să-i descarc la toți subalternii și tot nu-i pot goli! Ce zici, e cinstit? Spune și tu, unul să ducă pe umeri tot cerul și alții să spele putina?

— Bine, dar ai stat așa, nu te-ai ridicat în ședințe să-ți aperi cauza, n-ai mers la conducere să ți se facă dreptate? Cum își permit să epuizeze un cadru de nădejde ca tine? Unde mai găsesc ei așa ceva? Sînt inconștienți ăștia, frate... Trebuie să faci totul să te mai descărcineze de unele...

— Adică cum, Mitică, eu venii la tine ca la cel mai bun prieten, ca la un frate aș putea spune, să mă plîng, să mă înțeleagă, să-mi aline oful, și tu vrei să-mi iei plinea de la gură? Păi nu degeaba se spune: Păzește-mă doamne de prieteni, că de dușmani mă păzesc eu!

— Deci, eu dușmanul tău, Năică? Bravo! Eu care ani de zile te-am înțeles, te-am sfătuit, te-am redresat...

— Bine, Mitică, nu te gîndești că dacă mi se iau sarcinile din dosar sînt un om pierdut? Cum să-i mai conving că muncesc?

* * *

Ce ești așa de palid, Năică? Te doare ceva? sau numai oboseala să fie de vină?

— Simt că mi se rupe inima, Zoe!

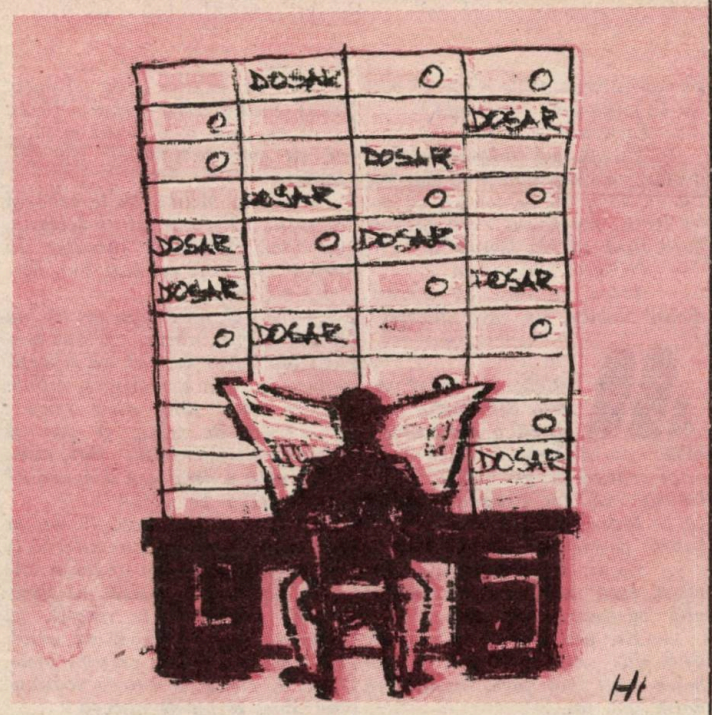

— Vai, cît am așteptat să cadă acest moment peste mine, să constat că trăiesc lîngă o ființă atît de simțitoare; de ce n-aș recunoaște că de multe ori m-am îndoit că ai poseda asemenea calitate, care se vede că ți-a fost trasată ca zestre biologică...

— Năică, pentru că știi că nu mi-a fost niciodată indiferentă persoana ta, pentru că te-am iubit cu toată cantitatea ființei mele, n-aș vrea să-ți irosești, așa, dintr-o dată, întreaga inimă! Viața e lungă și trebuie să fim cumpătați în toate.

— Stai, Zoe, că nu e vorba de tine!

— Mă miram eu, Năică, să reprezint ceva în drumul vieții tale! Ți s-o fi rupînd din nou după vreuna... A, de-aia vii tu tîrziu cu laptele dimineața, am văzut că la băcănia din colț s-a instalat alta cu fusta de două palme... Pe mine nu mă privește, poate să vină și în costumul Evei, dar n-am chef să-ți pierzi ore întregi pe lîngă ea, cînd eu sînt împotmolită de treburi.

Năică, eu te sfătuiesc s-o lași baltă, că rămîne gestionarul iar „văduv"!

— Potolește-te, Zoe, că nu e vorba de ce crezi tu..., ci de Mitică, prietenul meu.

— Nu văd de ce să ți se rupă inima de Mitică; casă are, familie închegată are, pe drum drept merge...

— Îl duce pe unul în spate, Zoe!

— Cum? Dar ce e infirm?

— Nu!

— Și de cînd poartă povara asta?

— Să tot fie niște ani...

— Bine, dar ceilalți ce zic?

— Îl compătimesc!

— Ei, Năică, mai știi ce „cocoașa" o fi avînd bietul om în spate și vrea să și-o acopere?

* * *

Îndată ce sosea de la serviciu, Năică își agăța paltonul în cuier, șapca, sărea în papuci și glonț în camera lui Gigel.

Tot repetîndu-se „placa", într-o zi lucrurile luară o altă turnură...

— Gigele ai...

— Tăticule, știi ceva, sări de pe scăunel Gigel, radios că-și putea pune planul în aplicare!

— Ce?

— Lasă-mă să-ți spun lecția...

— Care lecție?

— Păi, lecția...

* * *

— Ai mîncat bine, Gigele?

— Da, tăticule!

— Tot?

— Tot, tăticule!

— Ți-ai făcut lecțiile?

— Da, tăticule!

— Te-a ajutat mămica?

— Da, tăticule!

— Te-ai jucat în parc?

— Da, tăticule!
— Te-a păzit bunuța?
— Da, tăticule!
— Ai fost cuminte?
— Da, tăticule!
— Ai dormit 2 ore?
— Da, tăticule!
— Bravo, Gigele, răspunse entuziasmat Năică!
— Bravo, tăticule!
— Adică, cum?
— Păi știi și tu lecția la fel de bine ca mine...

* * *

Voe, să știi că sînt supărat foc, o să încep o zi de muncă fără nici o dispoziție!
— Ce s-a întîmplat, Mitică?
— Cum se poate să uiți să-mi faci pantofii cu cremă? Eu care credeam că toată viața nu voi avea ce să-ți reproșez...
— N-am uitat, Mitică!
— Cum? Nu vezi în ce hal sînt, mai ales că ieri a plouat!
— N-am uitat!
— Ce vrei să spui?
— Că intenționat nu i-am făcut!

Galben ca șofranul, Mitică simți că-și iese din papuci...
— Lasă furia, potolește-te și ascultă: de mîine vei face toată încălțămintea din casă, vei găsi, zilnic, o listă cu ce trebuie să cumperi cînd ieși de la slujbă, bați covoarele la două săptămîni, tragi cu aspiratorul în fiecare săptămînă, mă ajuți să storc rufele, îl ajuți pe Nicușor să-și facă lecțiile, îl scoți la plimbare în fiecare zi...
— Adică, îndrăznești să-mi proiectezi viața pe orbita fiecărei zile?
— Exact!

Mitică simțea că mănîncă sticlă pisată!
— Lasă că știu eu cine ți-a băgat în cap nebuniile astea, smintita de la etajul III, care-ți aduce tot felul de reviste, cărți și nu-i mai tace gura trăncănind despre emanciparea femeii...
— Nu ea este smintită, ci tu un depășit...
— Cum?
— Așa cum ai auzit; trebuie să intri în normal; să lași spritul, gașca, să vii direct acasă, să te interesezi de familie și să te înscrii la reciclare!
— Vorbești în pustiu...
— Deloc! Nu vrei să intri într-un program normal de viață, voi discuta cu șeful tău, și dacă tot nu te îndrepți ridic problema în ședința de sindicat; sîntem egali, avem aceleași drepturi, dar și obligații...
— Zoe, ai înnebunit? Soția mea să mă facă de rîs?
— Tu mă faci de rîs, cînd te compar cu alții, cu colegii tăi de muncă, cînd văd comportarea lor la serviciu, în familie, îmi vine să-mi iau lumea în cap!
— Ei, și?
— Nu, Mitică, fii liniștit că n-am să fac asta, fiindcă vreau să te îndrept, ca Nicușor să aibă un tată cu care să nu-i fie rușine!
— Tăticule, ce înseamnă să nu-ți fie rușine?
— Să faci numai ce-ți spune mama, Nicușor!
— Așa faci tu?
— Nu mai am de ales, Nicușor!

* * *

Mitică, pot spune că sînt cu adevărat fericită, îl întîmpină Zoe, radiind de bucurie.
— În sfîrșit, am reușit să-ți strecor și eu puțin soare în suflet că tare mă simțeam prost cînd te vedeam căzută în butoiul cu melancolie!
— Nici pomeneală, Mitică, de tine...
— Adică a pătruns altcineva în inima ta?
— Da, Mitică!
— Nu mai spune o dată Zoe că fac moarte de om, se stropși Mitică!
— Repet, Mitică, sînt fericită; madam Pupăză este omul care aduce fericirea în casă...
— Cine?
— Madam Pupăză!
— De unde ai mai scos-o și p-asta?
— Ei, n-a fost deloc ușor să intru într-o lume atît de aleasă, influentă, cu priză la public, cu multe contacte, adevărate doamne! Cred că ai auzit și tu de madam Sucitu, Fofează, Închipuitu, Glonț și... de madam Pupăză...
— Cum de te-ai înhățat, Zoe, cu lighioanele astea? N-ai tu colectivul tău de muncă, oameni serioși, apreciați de șefii lor...
— Vai, Mitică, dacă ai vedea-o tu pe madam Pupăză, cum arată, cu ce toalete își învelește trupul, ce contacte are...
— Lucrează la vreo întreprindere de contractări?
— Nu! Lucrează la o întreprindere „grea", Mitică, nu prea i-am reținut eu denumirea, dar cunoaște numai unu și unu...; îți dai seama ce putere are, ce relații; crezi că există ceva să nu rezolve, sau să i se refuze ceva? Cînd m-a auzit madam Sucitu că aș vrea să mă transfer la întreprinderea de lîngă noi, dar că este imposibil, a rîs de s-a prăpădit și m-a întrebat:
— Dar nu cunoști pe madam Pupăză, n-ai auzit de ea?
— Cam timidă, i-am răspuns că deși mai răsfoiesc și eu presa, n-am dat peste numele ei...; imediat mi-a dat o scrisoare de recomandare pentru madam Închipuitu, și la un telefon al dînșii am și fost primită de madam Pupăză!
— Dar cu ce se ocupă de fapt Pupăza asta?
— E secretară, Mitică; mi-a spus madam Sucitu că deși n-are decît gimnaziul (și cînd te gîndești că eu am și liceul la seral!), e nemaipomenită! Se descurcă extraordinar! Nimeni nu-i stă în cale! Ea planifică (depinde cine e persoana, ce importanță prezintă pentru dînsa!) cine să intre la director...; nu-și pierde vremea cu orice muritor... Lucrează la nivel mare, stabilește contacte grele, nu glumă... Dar, vezi, am și eu un pic de noroc din moment ce am căzut în grațiile ei...
— Adică, ce noroc?
— Cum? Să mă transfere și să-mi procure și un „ghiul", e așa la îndemîna oricui?

Cînd a văzut că nu-mi mai luam ochii de pe mîinile ei, fiecare deget îl are garnisit cu un ghiul, a impresionat-o (ce vrei, suflet mare!!) și mi-a spus: — Vrei unul?
— Da, dar...
— Dacă e vorba de bani, aranjez eu; dacă vrei chiar acum te pun în contact cu Romică (Negriciosu, așa îi zicem noi), te prezinți la el, îți alegi unul și restul lași pe mine...
— Cînd am auzit de norocul care s-a prăvălit peste mine, mai mai să leșin...
— Cum, te-ai întîlnit cu Negriciosu? și Mitică vru să ridice mîna!...
— Potolește-te și așteaptă să-ți explic!

— Madam Pupăză, i-am spus ei, cu Romică ăsta eu nu pot să intru în contact, nu pot încălca legile conjugale, și pe deasupra Mitică e tare gelos; nu vreau să mă expulzeze în iad...

— Cu același zîmbet, madam Pupăză m-a înțeles, și mi-a promis că intră ea în contact cu el; s-așteptă să mă va anunța.

Tot învîrtindu-se fără astîmpăr prin casă, neștiind cum să pună mîna pe Pupăză, sună telefonul.

Mitică se și instala, burzuluit foc!

— Alo, aici este madam Pupăză! se auzi o voce pițigăiată.

— Tocmai voiam să dau de dv., se înfipse Mitică...

— A, deci v-a povestit soția...

— Povestit...

— Atunci, s-o anunțați să se prezinte mîine, la mine...

— Ascultă tovarășă...

— Pardon, madam...

— Nici un madam; să-ți bagi mințile în cap, strigă Mitică scos din minți; poți cînta în orice tei, la mine în casă cînt eu...

Voe, ce s-a întîmplat cu tine? Parcă ai fi o stafie așa cum umbli prin casă! Doar n-oi fi avînd vreun colț al inimii care să mi-l ascunzi!

— Of, Mitică, cum citești tu în sufletul meu!!! Știam eu că am un soț simțitor!

— Hai, spune adevărul, ce te-apasă?

— Știi, vecina de la etajul V a murit...

— Cînd?

— Azi, am auzit la cumpărături; îmi pare tare rău, se zice că s-ar fi publicat și în „Romînia liberă" despre regretele substanțiale care-i încearcă pe-ai ei. Aș vrea să citesc și eu ziarul...

— Mîine îți aduc eu toate amănuntele...

— Aveți vreun sector care se ocupă cu cei de „dincolo"?

— Nu, am un coleg pe care îl pasionează problema asta, aș spune, pînă la contopirea cu propria-i existență; îi știe pe toți cei care au plecat, motivele, ziua și ora în care au „hotărît" să se desprindă de noi, elementele esențiale din viața lor terestră, pe baza lor putînd să le hărăzească și viitorul („extraterestru"!?): iadul, raiul, sau la mijloc, sigur toate pe baza unor calcule riguroase...; condoleanțele transmise de rude, prieteni, cunoștințe, gradul durerii simțite de fiecare (mai ales că morții n-au „defecte"); locul pentru eternitate pe care și l-a pregătit fiecare (cu cavou, fără, depinde de preferințele pentru confort pe care le-au avut și aici! Dacă a neglijat el, atunci își dezvăluie generozitatea urmașii, rudele, știi cum e cu unii, dau orice să scape cît mai repede, îi ademenește „gongul" testamentului!); ora la care li s-au coborît rămășițele pămîntești în criptă, sau...

— Vai, Mitică, dar colegul tău este un adevărat „tratat de demografie", ce-a căutat la voi? Păcat că-și irosește talentul...

— Deloc, face exact ce-i place, adică întreg programul și-l dedică acestei pasiuni. Are o metodologie de lucru foarte clară (rod al unor „experimentări" îndelungate).

În primele ore ale programului studiază și „conspectează" rubrica „decese", apoi, în funcție de timpul care mai dispune, trece la „cumpărări", „pierderi", „starea vremii", „închirieri", adică tot ce-i poate refrișa spiritul zilnic (în funcție, „desigur", și de „golurile" din creieraș!?!).

— De ce nu-l recomandați la Centrul de statistică sau undeva mai aproape de preocupările lui, poate că are ceva pe suflet de-i place să se întrețină, zilnic, cu cei duși...; vezi, și pe mine mă certai, mă făceai incultă, iar pe ea excroacă, cînd mergeam la vecina de la parter să chem spiritul mamei, al tatei, că dacă lor n-o să mă destăinui, atunci cui?

Tu cu programul pe care ți l-ai făcut doar cu numele existi, că de fapt ești de mult... „dincolo"...

Năică, să știi că eu nu m-am înșelat niciodată în viață...

— Ce vrei să spui?

— Păi, de cîțiva ani buni, adică de la nuntă, tu mă confunzi cu o mobilă...

— Cum vine asta, Zoe?

— Așa, bine! Tu niciodată nu observi nimic, nici o schimbare, treci pe lîngă mine de parcă n-aș exista...

— Fii mai clară, Zoe!

— Clară, Năică! Azi, m-așteptam, de cum intri pe ușă, să-ți sară în ochi coafura mea, manichiura, pedichiura, capotul nou, rochia, pantofii...

— Zoe, încetează că fac infarct...

— Nu faci, Năică; ne cunoaștem noi...

— Ai intrat în „cincinalul" economiilor noastre, ai uitat cîte ne-am propus să facem, tu care m-ai ajutat să-mi îndeplinesc și să depășesc „3 cincinale", acum să-mi faci una ca asta, să-mi dai peste cap toate calculele..., dacă nu m-ai fi „înțeles", cum aveam azi vilișoară, mașinuță (sigur că și socrii au dat dovadă de „profundă" înțelegere!?!), iar acum cînd să mai punem și noi ceva „sus", că de, vorba proverbului, „strînge bani albi pentru zile negre"...

— Lasă zilele negre, Năică, m-am săturat de ele, de cînd te-am luat numai d-astea am avut parte...; să stau cu două rochii, cu o pereche de pantofi pe care i-am pingelit că nici cizmarul n-are ce le mai face, cu un capot că nu i se mai cunoaște originea, să nu ies din casă decît pentru cumpărături...

— Bine, Zoe, n-avem noi în casă destul Perlan, Dero, Alba menaj, Sodă de rufe, săpun de rufe, apă, slavă Domnului... cîtă vrei, să te speli pe cap? N-ai bigudiurile pe care ți le-am cumpărat, cadou, a doua zi de nuntă? N-ai forfecuță de manichiură, de ce să îmbogățești snoabele alea de coafeze, manichiuriste...

Nu ți-am cumpărat, nu-mi amintesc cînd, capot, rochie, o pereche de pantofi, un palton (și încă toate de la „solduri"!), adică tot ce-ți trebuie pentru „traseul" tău zilnic?

— Destul, Năică! De azi înainte vreau să ies în lume, să fiu și eu în rînd cu celelalte femei. Eu ți-am zis, vreodată, cînd ți-ai cumpărat attea costume de haine, cămăși, cravate, pijamale, pantofi...

— Bine, Zoe, dar eu trebuie să fiu în ton cu civilizația...

— Ei, bine, vreau să mă civilizez și eu, înțelegi?

— Dar cu „cincinalul" nostru cum rămîne?

— N-ai decît să „comuți" tonul civilizației spre mine...

V.M.

Scrisoare deschisă către copiii lumii

Dragi copii,

Încă de la început doresc să fiu sincer și puțin temător întrebîndu-mă: Cît de bine poate vorbi despre copilărie un om matur, el însuși tată de copii, fost copil cu o copilărie fericită, într-o țară a bucuriilor și marilor împliniri?

Nu vă spun nimic nou reamintindu-vă că peste tot în lume sînt copii care se nasc și cresc: în Africa, Asia, America Latină, de Nord și de Sud, în Australia, în miile de insule ale Oceanului Pacific. Dar deși peste tot sînt copii, nu peste tot copilăria le este fericită.

Știți voi de ce copiii nu sînt fericiți peste tot în lume? Pentru că unii din oamenii mari nu vor asta — deși aproape toți au ei înșiși copii sau nepoți.

Fiecare om are dreptul la viață și nu la o oricare, ci la o viață bună și demnă, căci Planeta Pămînt ne permite asta; este loc destul pentru toți, și pentru cei mari și pentru micii oameni de azi, uriașii de mîine!

Dar cu toate acestea, nu este așa. Deocamdată nu este așa. Și nu din vina voastră, copii.

Pe cît de mare, de neînlăturat, este dreptul la viață pe atît de neiertată este vina acelora ce nu lasă drept vieții să înmugurească fericirea copilăriei și să o transforme într-o floare imensă pe măsura sufletelor voastre.

Este ciudat că oamenii au avut ambiția și răbdarea ca în multe mii de ani să se ridice în poziție verticală, învățînd să privească stelele și cerul, iar acum au devenit atît de nerăbdători și plini de reușita lor încît sînt în stare să distrugă într-o clipă, de cîteva zeci de ori (!?), frumoasa Planetă Pămînt.

Pare-se că, deși sîntem cele mai inteligente ființe de pe Terra, nu avem încă suficientă minte, așa cum mi-a și spus într-o zi fetița mea: „Tati, voi oamenii mari nu aveți minte nici măcar cît noi copiii!" „De ce tati?", am întrebat eu. „Păi ce e așa greu de priceput că nu e bine să fie război și mai ales să murim cu toții?

Noi vrem încă să ne jucăm, căci nu ne-am săturat de joacă, noi vrem să creștem mari și să ajungem ca bunicii! Lăsați-ne pe noi copiii să hotărîm în locul vostru și or să fie mult mai multe flori în lume! Nu vă fie teamă de hotărîrile noastre. Chiar de vom mai greși, noi nu vom ordona niciodată «să fie război!»".

„Din păcate ai dreptate fiica mea. Cei ce vor război sînt mari, puternici, dar puțini. Noi cei mulți luptăm pentru pace și sîntem convinși că vom reuși să o găzduim pentru totdeauna în casa noastră. Din pacea «turist», ca o stare pasageră între două războaie sau ca o simplă perioadă de lipsă a războiului, să o transformăm într-o permanență ireversibilă".

„Știi, tati, dacă tu o să poți să discuți vreodată cu oamenii aceia mari, puternici dar puțini, să le mai spui din partea mea și a tuturor copiilor lumii că așa cum ei au fost părinți și acum sînt bunici, vrem și noi la rîndul nostru să fim părinți și bunici de copii. Iar dacă nu te ascultă, trage-i de mînecă și mai spune-le că adevărații bărbați nu sînt cei ce fac războaie sau mor pe cîmpul de bătălie, ci aceia care cresc copii și o iubesc pe mămica acestora". „Bine, tati, le voi spune", am șoptit eu, înghițind un mare nod de lacrimi.

Toată noaptea m-am gîndit la discuția cu copilul meu. Îi învățăm pe cei mici să sădească și să ude florile pentru a crește mari, să mîngîie zăpada și să zîmbească soarelui. Iar unii din cei mari ce fac? Udă întruna o „ciupercă" mare, mare, care riscă să crească și să umbrească întreg pămîntul cu otrăvita ei pălărie nucleară. Și ce mai fac unii? Comandă în miezul verii o iarnă cu fulgi albi dar arzători, care dacă ating obrazul nu-l îmbujorează ci îi iau orice culoare și orice picătură de viață. La ce bun o astfel de zăpadă atomică din care copiii nu vor face niciodată nici măcar bulgări cu care să se joace, dar un om de zăpadă? Și toate acestea în timp ce la fiecare clipire din ochi cîțiva copii mor, și nu oricum, ci de foame și de sete!

Totuși, dimineața, cînd m-am trezit și am privit chipul fetiței dormind blînd între cearșafuri curate, am devenit plin de speranță. „Ce frumoși sînt copiii, la noi acasă, aici, în România!" Și somnul, și pasul lor sînt sigure și liniștite. Și frumusețea, veselia lor, niciunde nu sînt mai viguroase ca la acest popor mîndru și viteaz, făuritor de propriie istorie, doritor de viitor pentru întreaga omenire, militant pentru tihna lumii, pentru viața Planetei Pămînt.

Să iubim aceste mlădițe tinere în primăvara țării, cerul senin de deasupra spațiului mioritic, de deasupra planetei albastre.

Să urăm sănătate pentru fiecare și pace pentru toți, căci sănătatea pentru om este ca pacea pentru omenire.

MIHAI DELCEA

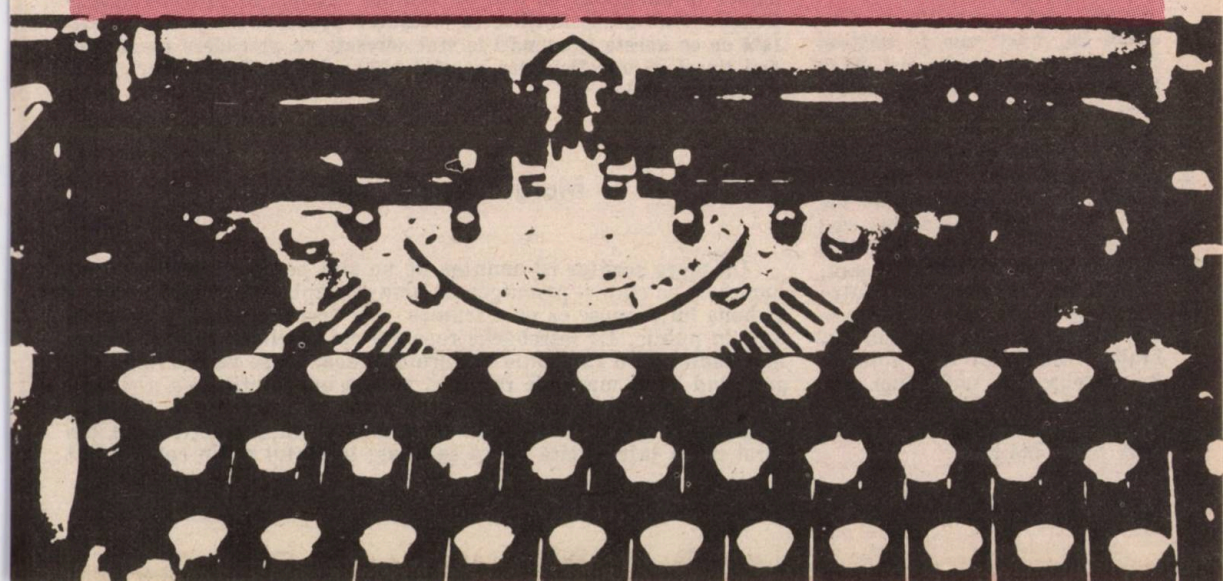

Tînărul... cîrmaciul propriei sale vieți...

Fotograme răzlețe din „filmul" vieții noastre

— însemnările unui reporter de „morală" —

VARTAN ARACHELIAN

Deunăzi am încercat un test cu cîțiva tineri dintr-o localitate din Cîmpia Română și la întrebarea firească, „aveți familie?", întrebare care revine la începutul oricărei cunoștințe dintre adulți am remarcat cu bucurie că și la noi se schimbă esențial înțelesul pe care îl dăm noțiunii de familie. Din ce în ce mai puțini tineri cred că un răspuns pozitiv la această întrebare presupune doar existența unui partener de viață, adică a unui soț, respectiv a unei soții, și din ce în ce mai mulți au convingerea că noțiunea de familie include și copiii. Iată de ce, invitat să colaborez la acest almanah adresat familiei, fără a diminua rolul covîrșitor al părinților, al celor doi soți în formarea personalității morale a odraslelor lor, fără a nega importanța factorilor biologici, a factorilor ereditari în înălțarea personalității umane m-am gîndit că este pe nedrept neglijat în practica educațională rolul adolescenților în formarea propriei lor personalități. Iată de ce aceste însemnări le sînt adresate cu precădere membrilor mai tineri ai beneficiarilor acestui almanah familial — dar poate că nu numai lor.

Morala unui... strănut

Un mare scriitor își amintea de un sfat pe care-l primise de la bunica sa pe cînd el parcurgea de-abia cei șapte ani de acasă. Într-o zi buna lui îi spuse că nu e frumos — și deci nici bine! — să strănute în public. La întrebările repetate ale copilului bătrîna femeie nu-i dădu nici o explicație asigurîndu-l doar că se va convinge singur, cînd va fi mare, de rațiunea acestei interdicții. Așa a și fost. Guturăit, probabil, sau poate doar iritat de un rebel fir de praf, omul nostru a păcătuit printr-un strănut și după reacția celor din jurul său a înțeles cîtă logică se aflase în sfatul puțin cam ciudat

Norme de comportare în societate

(Minighid)

ȚINUTA FIZICĂ face parte din patrimoniul individual și ca atare nu este ușor a fi modificată.

Cînd este vorba însă de defecte fizice minore sau de deprinderi necorespunzătoare, trebuie depuse eforturi, prin exerciții repetate, în vederea obținerii unei ținute fizice corecte.

Ținuta recomandabilă în timpul mersului este poziția dreaptă a corpului, degajată, neforțată, o balansare armonioasă a brațelor, pașii potriviți și o poziție naturală a umerilor — nici aduși în față dar nici trași înapoi în mod ostentativ. **În societate, este greșit să te sprijini de spătarul unui scaun sau de un perete, să ții mîinile în buzunare sau să te joci nervos cu un obiect.** De asemenea, în timpul unei con-

versații este nepoliticos să apuci de rever sau de nasture pe interlocutor, pentru a-i ataca părerea, sau să-l aprobi bătîndu-l pe umeri ori lovindu-l cu cotul. Așezarea pe scaun trebuie făcută cu atenție fără a lăsa impresia unei stări de plictiseală sau că ai cucerit un loc pe care nu mai ești dispus să-l cedezi; sînt contrare bunului gust: așezarea brutală pe scaun, strîngerea genunchilor între mîini, sprijinirea capului de spătar, bătutul cu degetele în brațele scaunului sau fotoliului, întoarcerea picioarelor către interior sau desfacerea genunchilor, încrucișarea lor la prea mare înălțime.

Desene de ALEXANDRA POPESCU

Norme de comportare în societate

(Minighid)

tată, cînd ambele mîini sînt
ate se acceptă salutul cu
la înclinare a capului.

M SALUTĂ FEMEIA. Fe-
răspunde la salut prin-
surîs uşor, care dovedeşte
recunoscut persoana întîl-
şi printr-o uşoară încli-
a capului. Femeia salută
elaşi fel o altă femeie mai
vîrstă sau superioară în

nd este întîlnită o persoa-
are pare cunoscută fără a o
a totuşi identifica ime-
este preferabil să fie salu-
Se salută, de asemenea,
trarea într-un birou, restau-
compartiment de tren, sa-
e aşteptare, magazin mic
ift. Nu se salută persoanele
noscute la intrarea într-un
zin mare, autobuz, tram-
oficiu poştal sau gară.
intonarea imnului naţio-
şi la trecerea drapelului de
chiar şi străinii au datoria
alute şi să se ridice în pi-
e dacă stau jos, păstrînd
ută respectuoasă, pe toată
ta ceremoniei.
upanţii unei maşini sa-
primii pe pietonii cunos-

acă persoana cunoscută este
reună cu mai mulţi prieteni
alută tot grupul. Se înţe-
că întregul grup va răs-
de la salut.

ALUTUL ORAL este în func-
de obiceiurile locale şi de
mite împrejurări. De obi-
dacă se întîlnesc rude, prie-
sau persoane mai intime se
te rosti formula obişnuită

pe lîngă indicaţia că un anumit gen vestimentar se potriveşte unui ten şi unei anumite siluete că el va şade bine şi unui anumit tip de personalitate.

Cam asta-i tot şi multe, multe altele...

De multe ori m-am gîndit şi — ajuns la o concluzie — m-am răzgîndit de ce sînt atît de preţuiţi cei şapte ani de acasă. E limpede: psihologia infantilă a demonstrat că **în perioada celor şapte ani de acasă se pun bazele mai tuturor deprinderilor de comportare civilizată.** La această vîrstă copilul are o mai mare plasticitate atît de necesară formării şi fixării deprinderilor. Dar valoarea celor „şapte ani de acasă" nu o anulează pe cea a anilor următori — trăiţi în relaţii sociale mai complexe. Aşadar, preocuparea şi disponibilitatea de formare a unui comportament pozitiv rămîne valabilă la orice vîrstă. Căci viaţa, mai ales viaţa adultă impune însuşirea unor norme infinite de comportare, reguli pe care le respectăm zilnic într-o mare diversitate de forme. Tinerii, speriaţi de numărul acestor reguli, îşi spun: „Toată lumea ne bate la cap: aceasta trebuie, aceasta nu trebuie; este bine aşa, nu este bine aşa — parcă ar trebui să ţinem minte, sub inventar, norme decretate". **Conduita civilizată se formează printr-un proces mai complicat în care cunoaşterea normelor e doar un început.** Cunoaşterea şi asimilarea lor este efectul unei serii de conflicte, de confruntări. Unii reuşesc să rezolve contradicţia în care sînt puşi învăţînd de ce trebuie să se poarte astfel şi nu altfel într-o situaţie dată, alţii — pentru a-şi păstra un confort interior — se retrag din faţa acelor confruntări pe care viaţa punîndu-ni-le în faţă ţine să ne administreze şi lecţii de morală pe care nu le vom uita niciodată. În primul caz tînărul învaţă treptat să renunţe la lucruri mai puţin importante în raport cu altele; el se va autodisciplina, se va integra — la început cu efort, apoi din ce în ce mai uşor — într-o **viaţă socială superior acceptată.** Tinerii aflaţi în cea de-a doua situaţie, dimpotrivă, dintr-un fals confort interior, dintr-o lene morală mai degrabă, vor deveni victimele abaterilor de comportament, nimerind mereu în situaţii conflictuale cu alţii, dar şi cu ei înşişi. Poate că aceştia vor fi ceea ce se cheamă nişte **neadaptaţi.**

Evident că renunţările sînt grele, dar ele trebuie făcute căci numai astfel normele sociale de convieţuire pot fi stăpînite; nu prin memorarea nu ştiu căror reguli trecute în mai mult sau mai puţin false coduri de maniere elegante, ci **prin convertirea normei în faptă şi a faptei repetate, în situaţii similare, în comportament stabil.** Şi aici acţionează cu aceeaşi severitate aspra lege a vieţii de la care nu poţi să te abaţi fără a te pune în afara ei; libertatea de a alege e numai necesitatea (socială) înţeleasă şi nicidecum libertatea ca un capriciu sau ca o expresie a unei dezordini interioare. **A-ţi pune ordine în viaţa ta proprie, încă din adolescenţă, nu e un lucru simplu, se înţelege, dar şi succesul desăvîrşirii ei procură o satisfacţie pe potriva acestui efort.** Tentaţiile de tot felul de la „aşa e moda" şi pînă la excentricităţi de paradă sînt numeroase la vîrsta tînără şi de aceea **puterea de a discerne trebuie antrenată încă de la adolescenţă şi chiar din copilărie.** Nu e vorba, repet, de un registru cu codificări pentru fiecare situaţie posibilă, ci de o atitudine esenţială: autonomia, emanciparea nu vin niciodată fără a-ţi asuma şi asimila disciplina socială şi e un proces care nu se termină odată cu cei şapte ani de acasă. Iată de ce nu pot spune despre aceşti ani că asta ar fi cam tot pentru că, după cum se vede, mai sînt multe, multe altele care se adună de-a lungul unei întregi vieţi, deşi în limbajul curent tot celor şapte ani de acasă li se atribuie. Poate pentru că **în primii şapte ani ţi se dă, urmînd ca în ceilalţi să adaugi tu la înălţarea propriei tale personalităţi.** Şi sînt atîtea de adăugat...

al bunicii sale. Dacă n-ar fi trăit public jena pe care o poate produce un banal strănut, nereprimat la timp, probabil că sfatul bunicii ar fi fost lăsat în uitare. De cîte ori n-am fost sfătuiți spre gesturi și fapte frumoase și bune, sfaturi pe care le-am primit pe-o ureche și ne-au ieșit, în același timp, pe cealaltă? Și pînă la un punct este firesc să fie așa din moment ce experiența directă este nu numai revelatoare dar și memorabilă în același timp. Nu se spune că viața este cel mai bun profesor? Iată de ce — dacă aș fi fost invitat să aștern pe hîrtie cîteva precepte de comportament — nu m-aș fi grăbit să fac un decalog al interdicțiilor și nici inversul său, un decalog al comportării elegante. Nu numai că e atît de tentantă la adolescenți — și nu numai la ei! — nevoia de a încălca tabu-ul, interdicția, dar și foarte greu de a concura cu normarea contabilicească pe care o practică diferite coduri mai mult sau mai puțin elegante.

„Trecătoare ca și moda"

Se spune „trecătoare ca și moda". Și se mai spune: „ce ți-e și cu moda asta!" Ca în orice polemică acerbă adevărul trebuie căutat la mijlocul distanței în care se află în conflict oponenții asupra modei de azi cu ai modei de mîine. Numai că și aici își vîră codița făcătoare de atîtea și atîtea încurcături, **prejudecata.** Mulți tineri (și nu numai ei!) înțeleg prin această modă tot ceea ce ține de „fațada" omului și — în cel mai fericit caz — cîteva dintre formele de comportare cu cei din jur. Într-un fel așa și stau lucrurile. Ne impresionează pînă la fascinație omul îngrijit, cu o ținută vestimentară elegantă, cu mersul zvelt, sportiv, cu vocea caldă și vocabularul ales cu grijă. Tot așa cum nu este bărbat să nu încerce cel puțin o undă de simpatie față de ținuta ușor excentrică a unei tinere cu o anatomie perfectă, de o distincție sportivă, și — sinceri cu noi înșine — nu putem să nu recunoaștem că-i șade bine tînărului (sau tinerei) și vîrstei sale și o nuanță de excentricitate și un vocabular mai plastic, mai colorat, căci nimic mai ostil acestei vîrste (pe care nu întîmplător o comparăm cu exploziva primăvară) decît uniforma cenușie și vorbirea depersonalizată. Au însă aceste atribute exterioare o valoare prin simpla lor prezență? Cred că nu. Adevărata lor valoare rezultă din faptul că ele reflectă un conținut propriu, de neconfundat, al unei persoane și nu al altcuiva, că aceste atribute sînt expresia fidelă a unei moralități interioare, a unei alcătuiri intime de modestie și sinceritate, de simț estetic și de bun gust, de echilibru sufletesc. **Un om morocănos, necomunicativ, suspicios cu cei din jur ne apare, de regulă, învești mîntat în straie umbrite, relația sa cu alții se consumă prin gesturi care irită; el e nepoliticos chiar prin neîncrederea pe care o are în cei din jurul său. Omul deschis, optimist, sincer revarsă în jurul său frumusețe de culori și de gînduri exprimate.** Este clară deci ideea că **ținuta și politețea sînt consecințele directe ale unei psihologii personale și a bogăției mobilării noastre interioare.** Anormalitățile vestimentare și comportamentale sînt defecțiuni pe care le putem ușor cerceta în insuficiența preocupare pentru propria persoană, pentru cultivarea intelectuală, morală și estetică. În al doilea rînd este păguboasă tendința de imitație fără discernămînt, falsa originalitate la care aderă cu ușurință unii tineri dar și tinere. Cîteva fete care excelau prin excentrismul coafurei se scuzau că „așa-i moda!". Greu se poate împăca copierea mecanică a unui jurnal al modei de aiurea cu pretenția de originalitate. Mai întîi că omul nu adoptă moda ca o haină de împrumut ci o filtrează prin propria sa personalitate, o trece prin propriul său unghi de a vedea lumea și de a se lăsa văzut de ea. **Ținuta și manierele sînt indici importanți** — deși nu singurii, e adevărat — **ai unei anumite bogății sufletești, ai unui anumit nivel de dezvoltare a personalității tinere.** Nu, deci, maniere alese la întîmplare, pe moment, nu împrumuturi străine felului nostru real de a fi! **Adevărata originalitate este nota distinctivă a propriei noastre personalități și nu dimensiunea și volumul împrumuturilor fie ele valoroase altundeva și la altcineva.** Iată de ce, poate, **recomandările de la rubricile de modă ar trebui să adauge,**

Norm
compo
în soci
(Minig

LA FEMEI es
încrucișarea părț
cioarelor, astfel
poată acoperi per
O atenție deosebit
dată și gesturilor

Sînt neplăcute
re, unele gestur
introducerea deg
trosnitul lor, că
rea cu mîna a
tușitul sau stră
pune mîna în fa
zgomotos, puner
șolduri sau în

SALUTUL este
festare de amabil
altă persoană. El
prin mimică, exp
lă, ca și prin ținu
tuie o expresie de
simplă obligație f

Cîteva reguli de
— bărbații salu
meile;
— cei mai tiner
mii pe cei mai în
— subalternii sa
riorii în grad, func
— noii veniți
prezenți.

Răspunsul la sal
gatoriu; un gest c
fi socotit un afron

CUM SALUTĂ
Cu circa doi metri
lăria se ridică de
îndepărtează înaint
ușor capul; se scoat
nar mîna, din gură
lutul cu pălăria
întotdeauna cu mîna
ții unde se găsește

De ce tonul face muzica ?

Două prietene au ajuns într-o situaţie critică în urma unui demers făcut de una dintre ele de a-i spune celeilalte în faţă ceea ce gîndea la un moment dat. C. a crezut că se află în faţa unui adevăr care nu poate fi pus la îndoială şi i-a spus exact prietenei ei ce gîndea. Cealaltă i-a întors spatele. (C. credea că definitiv.) Corespondenta noastră, care credea,pe bună dreptate, că adevăratul prieten nu este cel ce-ţi laudă nebuniile, trăieşte o criză de încredere în sinceritate. „Doar i-am spus franc, deschis, în faţă, tot ceea ce gîndesc despre ea" — încerca să se dezvinovăţească pentru ieşirea dură pe care o avusese. Se poate împăca modul manierat de a vorbi cu sinceritatea opiniei? Sau a fi manierat presupune şi o doză de ipocrizie, aşa cum orice medicament eficace este o savantă dozare a unor elemente otrăvitoare în cantităţi şi proporţii benigne? Şi dacă aşa stau lucrurile a le cere tinerilor să fie cinstiţi, să spună exact ce gîndesc nu înseamnă să-i pui, implicit, în conflict cu criteriile bunelor maniere, ale urbanităţii, care trebuie să-i definească? Care era, la urma urmei, vina lui C.?

Desigur că este nevoie (este o obligaţie elementară a oricărui om care se respectă) să spună oricărui adevăr — chiar şi celor mai dureroase — pe nume, dar **fiecare adevăr trebuie spus astfel încît să nu jignească pe celălalt.** Faptul că vorbim de urbanitate nu trebuie să ne facă să considerăm că trebuie să ţinem numai pentru noi adevărurile pe care eforturile comune — mai ales în prietenie, în relaţiile colegiale — spre perfectibilitate ne obligă să le comunicăm. Dimpotrivă! În nici un caz nu trebuie să se creadă că avînd relaţii civilizate sau comunicînd opinia noastră fără a insulta, fără a jigni am fi ipocriţi, am fi făţarnici; tot aşa cum ar trebui să fim ferm convinşi că **educaţia ar pierde foarte mult dacă ne-ar sfătui să nu privim sau să nu primim adevărurile în faţă, oricît de mult ne-ar nemulţumi.**

C. greşise nu prin părerea sa pe care i-o comunicase prietenei sale, ci prin felul în care i-o comunicase. Doar se spune că tonul face muzica... Va fi găsit ea astăzi registrul exact al comunicării sincere şi acceptabile pentru cei din jurul ei?

Despre etică apelînd la estetic

Dacă-i moda trecătoare, iar omul nu poate fi calificat ca manierat decît într-o infinitate de situaţii, înseamnă **că a face ordine în domeniul relaţiilor noastre zilnice** este o încercare sortită eşecurilor? Fără îndoială că nu, şi exemplul atîtor şi atîtor cunoştinţe de-ale noastre ne dovedeşte contrariul. Dacă celui dornic de a fi definit de ceilalţi ca un om manierat nu i se pot administra reguli exacte de comportare fără a risca de a-l pune în situaţii ridicole, aşa cum sînt papagalii, e bine însă să notăm că **ştiinţa care ne poate face agreabili se numeşte, de cînd lumea, bun simţ.** Iar **rafinamentul manierelor noastre ni-l adăugăm zi de zi făcînd eforturi de continuă instruire intelectuală, dar şi estetică.** Şi pentru că am început aceste rînduri printr-o întîmplare petrecută cu un scriitor celebru nu cred că e lipsit de interes să amintim aici o vorbă care-i plăcea atît de mult profesorului de estetică — care a fost printre altele Titu Maiorescu — să o spună studenţilor săi. De ce — întreba retoric profesorul — nu se aude la cer glasul măgarului? Poate pentru că îi lipseşte, am răspunde noi aici, ceea ce se cheamă îndeobşte **fineţea şi rafinamentul de a îmbrăca adevărurile pe care ar vrea să le rostească într-o haină care să nu displacă celorlalţi, care să nu-i facă pe alţii să simtă disconfortul urîtului.** Dar măgarului, se ştie, îi lipseşte bunul simţ şi îi prisoseşte îndărătnicia în cele rele. Dar asta este altă poveste...

Norme de comportare în societate

(Minighid)

„Bună dimineaţa, bună ziua sau bună seara tovarăşe, tovarăşă"; nu se pronunţă numele persoanei care se salută şi nici titlul acesteia. La întîlnirile oficiale se pronunţă denumirea rangului („bună ziua tovarăşe ministru, director etc."). Constituie, în toate cazurile, un act de impolitețe abrevierea formulelor de salut, ca „b'neaţa, b'seara".

STRÎNGEREA DE MÎNĂ poate interveni fie cînd persoanele care s-au salutat se opresc pentru a sta de vorbă sau a continua drumul împreună, fie cu ocazia prezentării lor.

Spre deosebire de salut, în cazul strîngerii de mînă rolurile sînt inversate: femeia este aceea care întinde prima mîna, cel mai în vîrstă celui mai tînăr, cel cu grad superior celor cu grad mai mic.

Mîna se strînge cu capul descoperit, cu o uşoară înclinare a corpului şi privind faţa interlocutorului.

În toate împrejurările, bărbaţii se scoală pentru a strînge mîna interlocutorilor lor. **Femeile, în schimb, nu se ridică în picioare decît cînd este vorba de o persoană mult mai în vîrstă sau pe care doreşte s-o onoreze în mod special.**

În cazul unei întîlniri în grup, ordinea în care se dă mîna este următoarea: femeile între ele, femeile cu bărbaţii, bărbaţii între ei. Dacă grupul este prea numeros nu se dă mîna, salutul efectuîndu-se numai prin înclinarea capului.

Norme de comportare în societate

(Minighid)

PORTUL MĂNUȘILOR depinde de obiceiurile locale. Pe stradă bărbatul își scoate mănușa din mîna dreaptă pentru a saluta; femeile nu-și scot mănușile decît dacă întîlnirea este fixată dinainte. Mănușile se scot în restaurant, într-o sală de dans (cu excepția femeilor care poartă mănuși de bal), dar ele se pot purta în tren, la sport și pentru condusul mașinii. La o invitație la masă nu se intră în sufragerie cu mănușile în mînă.

SĂRUTUL MÎINII se practică numai în casă, localuri etc., și nicidecum pe stradă, în autobuze, în plin aer. Pe stradă el constituie mai curînd o lipsă de tact decît un act de curtoazie. Constituie greșeli: sărutul mănușii, sărutul mîinii peste un scaun sau o masă, sărutul mîinii în mod mecanic sau dimpotrivă afectat, ca și rezervarea acestuia numai pentru unele din femeile care se află împreună. Cum se practică sărutul mîinii. Femeia întinde mîna către bărbatul care o salută. Acesta i-o prinde de vîrful degetelor, se apleacă ușor asupra ei, și-și lipește buzele de mînă sau simulează acest lucru, oprindu-se la cîțiva milimetri de aceasta. Sărutul mîinii constituie un act de curtoazie numai dacă este făcut cu discreție.

PREZENTĂRILE. Sînt de reținut ca reguli de bază: bărbatul este prezentat femeii, cel mai tînăr celui mai în vîrstă, gradul cel mai mic celui superior. La acțiuni cu un număr mare de invitați (recepții, banchete etc.) este greu de făcut

Tînărul... cîrmaciul propriei sale vieți...

Pelicule albe... pe „harta" vieții De ce?

Atenție: pericol de naufragiu...

ILIE TĂNĂSACHE

Trecea Dunărea...

Și Dunărea nu era întotdeuna blîndă și albastră, precum în celebrul vals. Iarna, pînă spre pragurile primăverii, trimitea dinspre izvoare cohorte de sloiuri, suflarea înghețată, polară. Vara, pe Marele Fluviu se stîrneau furtuni din senin, ori zăpușeala care-l toropea și pe el, iar toamna... Toamnele veneau, în albia largă, cu cețuri nesfîrșite, care pătrundeau în oase și în suflet. Trecea Dunărea, cu barca, în toate aceste anotimpuri. Sloiurile n-au fost o piedică ani în șir, cît băiatul învăța la liceu în orașul de peste apă. Și nici suflarea înghețată, polară. Nici zăpușeala toropitoare și mai puțin cețurile perfide, izvorîte parcă din perfidia apei.

Băiatul începuse un drum.

Drumul unic al învățăturii.

Ea, mama, femeie simplă, însă cu un mare respect pentru lumina cărții, și cu o răspundere și mai mare pentru drumul în viață al fiului, venea de două ori pe săptămînă la oraș, la băiat, să-l întrebe cum o duce. Cît e de greu ori ușor. Ce-i dezvăluie puterea cuprinsă în cărți. Ce prieteni are. Ce-i mai trebuie. Dacă n-a răcit. Dacă i-ajunge mîncarea. Dacă nu-i este frig. Punea mîna pe fruntea lui să se convingă că totul este în regulă. Nu se sfia să vorbească cu profesorii, să o învețe și pe ea ce să mai facă pentru a-și ajuta fiul. Venea cu neliniști în inimă și pleca împăcată.

Și-au venit apoi alți ani de trecut Dunărea, în orice anotimp. Băiatul a dat examen la Universitatea din Galați și a reușit. Mama a continuat călătoriile peste apă. Cu aceleași griji și cu aceleași bucurii în suflet. Cu aceleași întrebări pe buze. Pentru fiu, pentru profesori. Unul dintre aceștia din urmă a și certat-o odată, cînd a înfruntat o vreme ciinoasă, cu zloată și vînt tăios. „Dar mai trimiteți și soțul după băiat, dacă tot nu puteți sta locului de dorul lui!...“ „Omul meu nu mai e. Așa a fost să fie: funia lui s-a înfășurat mai repede de par. Așa că eu sînt și mama și tata. Eu trebuie să-l ajut pe fiu, pe drumul învățăturii“.

Fiul?

Este inginer acum, într-un șantier naval. Tot pe Dunăre. Viața a potrivit astfel lucrurile încît l-am întîlnit pe calele de lansare nu cu mult timp în urmă. Și nu știu de ce, nu l-am întrebat cît de mult îi place meseria. Ce mistere a mai descifrat aici, unde se săvîrșesc ineditele desprinderi de țărm. Cum se simte în această familie de constructori-visători, care în banala tablă groasă de un deget văd nava albă plutind în orizontul marin, nava chemînd depărtările.

Nu l-am întrebat nimic din toate acestea pe tînărul inginer, deoarece altă întrebare mi-a țîșnit aproape involuntar de pe buze:

„Mama, ce mai face mama Dv.?“

Chipul tînărului s-a luminat din adînc, de o bucurie adevărată.

„Bine... Foarte bine... Sănătoasă“...

Și a adăugat cu glasul tremurat de emoție și de duioșie:

„Acum eu trec Dunărea spre ea. În orice anotimp și cît de des este cu putință“.

Sigur, în orice episod de viață trăită există o morală. Morala, descifrată din împrejurarea înfățișată? Drumurile de viață drepte, demne, trainice și frumoase nu vin singure. Ele se construiesc. De către părinții buni, cu înțelegerea copiilor care pot deveni buni. Armonia în ecuația părinți-copii vine firesc, logic și necesar din înțelegerea rostului înalt al existenței. Capitalul cel mai de preț al omului care se cere gestionat, dacă se poate spune și așa, cu răspunderea necondiționată. **Omul, din nefericire, nu are cum da înapoi ceasornicul vieții atunci cînd a ales o cale de impas, pentru a o lua de la capăt. Croite frumos, trainic, existențele noastre devin exemplare tocmai prin puterea afirmată a omului de a se situa deasupra eșecului, de a ocoli eșecul, de a-l preveni.**

Întocmai ca femeia aceea care atîtea anotimpuri a trecut Dunărea. Din marea ei iubire pentru fiu. Și, în egală măsură, de a-l ști că pășește pe terenul tare al armonioasei lui deveniri și nu în zona friabilă a eșuării. Întocmai ca fiul, azi inginer, care, ori de cîte ori îi este la îndemînă trece el, acum, Dunărea, spre **Mama, de la care a învățat alfabetul meseriei de om.**

„Meserie de om? se întreba și întreba procurorul șef adjunct Maria Despina Mihai, de la procuratura locală a sectorului 4 din București. E bine spus. Cu atît mai mult cu cît unii nu o învață niciodată“.

„Spre ce anume îndreptați ascuțișul dv. polemic?“

„Spre iresponsabilitatea care, să mă exprim într-un termen contabilicesc, se decontează dramatic, nu o dată și în justiție“.

O împrejurare cu un asemenea decont nedorit, care poate stîlci pentru totdeauna o existență: ceartă violentă în familia Nicolae Ș. Nu era prima. Nu va fi nici ultima. Copiii — două fete — crescuseră în această ambianță. Și, respirînd acest climat, s-au obișnuit așa. Socotind poate că numai în jigniri și brutalități se cuvine să trăiești.

Cearta despre care este vorba ajunge, pentru mediere ori judecată, la miliție și apoi la procuratură. În ea erau implicați acum trei protagoniști: Mama, tata și una din fiice. Una, pentru că cealaltă apucase deja pe cărarea strîmbă care a dus-o la o condamnare aspră, dar dreaptă. Vinovați de acest eșec în primăvara existenței? Părinții.

Norme de comportare în societate

(Minighid)

prezentări generale, fiecare invitat are datoria să cunoască cel puțin pe gazdă, iar aceasta să-i recomande pe invitații de onoare și persoanele vecine la masă.

Excepții de la regulile de prezentare: o fată tînără va fi prezentată unui bărbat în vîrstă și nu invers; dacă se prezintă o personalitate politică sau bine cunoscută în viața publică se pronunță numai titlul acesteia nu și numele; la o reuniune se va pronunța mai întîi numele persoanei care intră și apoi al celor deja prezenți; persoanele care vin singure sînt prezentate întotdeauna perechilor (soț și soție).

Alte reguli de etichetă: dacă persoana recomandată are mai multe titluri se pronunță numai titlul mai mare; la prezentarea unuia dintre soți de către celălalt se spune simplu: „soția mea“ sau „soțul meu“, la fel „sora mea, Maria Ionescu“, „cumnatul meu, Sorin Petrescu“, „fiul meu, Liviu“; prezentînd o pereche (soț și soție) se va spune „tovarășul și tovarășa Ionescu“ sau „tovarășul profesor Ciobanu și tovarășa“; în orice caz nu se începe cu soția, ci cu soțul; dacă persoanele prezentate sînt de același grad și vîrstă nu se mai acordă precădere, se spune: „îmi permiteți să vă prezint pe tovarășul Ionescu, Popescu“, pronunțînd primul oricare din nume; regula este identică și la femei; bărbatul se ridică întotdeauna cînd îi este prezentată o altă persoană, bărbat sau femeie.

Autoprezentarea se obișnuiește frecvent, în diferite cazuri: într-o societate mai numeroasă, la solicitarea unei vi-

Norme de comportare în societate

(Minighid)

zite, la prezentarea în fața superiorului, pe care încă nu l-ai cunoscut etc. Formula obișnuită este: „îmi permiteți să mă prezint: Radu Gheorghe".

CONVERSAȚIA constituie un element important în societate. Orice reuniune, oricît de atent ar fi pregătită riscă să devină plictisitoare, în lipsa unor conversații interesante. Pentru obținerea unei atmosfere corespunzătoare, gazda trebuie să se gîndească din timp la alegerea oaspeților, astfel încît între aceștia să existe anumite puncte de contact. **Pentru purtarea unei conversații plăcute se cere o bună pregătire politică și profesională, cultură generală, tact, atenție, politețe.** Respectul opiniei personale obligă pe oricine să asculte cu politețe ideile expuse de interlocutorul său.

În timpul unei conversații este nepoliticos să se stea de vorbă cu mîinile în buzunare, pe șolduri sau la spate, să te sprijini de spătarul scaunului, de colțul unei mese, să apuci de braț persoana cu care discuți.

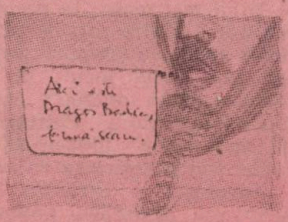

CONVORBIREA TELEFONICĂ comportă și ea o serie de reguli. Cînd telefonul sună, receptorul trebuie ridicat cît mai repede din furcă; după ridicarea receptorului este necesar ca apelantul să se recomande, însoțind aceasta de o formulă de salut (de exemplu: în cazul unei convorbiri private: „aici Alexandru Costea, bună ziua!" în cazul unei convorbiri de serviciu: „aici Liceul de chimie, directorul Popescu I., bună ziua tovarășe"). După această introducere se trece la obiectul convorbirii.

Vinovații în noul conflict?

Cum se va dovedi mai tîrziu, tot **părinții. Și, mai ales, mama. De ce tocmai ea? Pentru că, de data aceasta, avea posibilitatea să pună ordine în casă. Putea să ceară sprijinul autorităților, avea legea de partea ei. Putea preveni drumul strîmb care se profila la orizont și pentru cea de-a doua fiică.**

N-a făcut acest pas salvator. Mai apoi, cînd a încercat să repare ceea ce avea conștiința că stricase, a fost prea tîrziu. **Cu un tată indolent și iresponsabil, cu o mamă lașă, și cea de a doua fiică a pornit pe urmele surorii mai mari.**

O întrebăm pe Maria Despina Mihai:

„Ați mai avut posibilitatea să discutați cu acești părinți?"

„Cu fata și, mai ales, cu mama".

„Cum privesc acum toate cele întîmplate?"

„Cu regret. **Regretul după naufragiu nu mai are însă absolut nici o valoare".**

Lîngă această replică, doar o singură adăugire: **să nu se uite nici măcar o clipă că este vorba despre cel mai cumplit naufragiu pe care nici marea și nici oceanul nu-l pot egala în dramatism: naufragiul vieții unui Om!...**

Georgeta Oniga, vicepreședintă a Judecătoriei sectorului 3 din Capitală, ne înfățișează o asemenea nedorită secvență de viață. Ea s-a consumat într-o sală de judecată. Într-o zi oarecare, pentru cei mai mulți. Pentru cei implicați însă...

Așadar, pe rol, un proces de divorț. Din care s-a desprins, împotriva celui care a deschis acțiunea — un maistru la I.C.R.A.L. — un alt proces: de luare de mită. Din care s-a ajuns și la comisia de cercetarea veniturilor obținute pe căi ilicite...

Un lanț de coincidențe, desigur.

Mai puțin coincidență adevărul următor: maistrul în cauză și-a părăsit familia în clipa cînd a dat de bani obținuți pe căi necinstite. Și-a zis că acum își poate „cumpăra" fericirea. Iar cînd a aflat și chipul concret al acesteia — o femeie dornică de aventură, dispusă să „contribuie" din plin la cheltuirea banilor adunați pe căi necinstite — omul în cauză a uitat de toate.

A uitat de soția care l-a însoțit cu demnitate o bună parte a vieții.

A uitat de fiul care se afla în pragul treptei școlare, pe care-l mistuiau întrebările vîrstei, care avea nevoie de tată.

A urmat procesul de mită, cu perspectiva certă a condamnării, potrivit legii. Omul în impas a căutat, printre atîtea chipuri din sala judecătoriei, chipul „fericirii". Iluzii și fum. Asemenea „fericiri" nu sînt decît temporare. În schimb, nu lipseau, de la acest dramatic examen, soția căruia i-a făcut atîta rău, fiul căruia i-a făcut și mai mult rău, năruindu-i încrederea într-un asemenea tată.

Și totuși...

Și totuși, după prima audiere, cine deschide ușa președintelui Judecătoriei? Fiul părăsit. Care rostește cu bună cuviință:

„Aș putea să vă rog ceva, tovarășe președinte?"

„Desigur!"

„Ajutați-mă să pun tatii cel mai bun avocat".

„Dar bine, are avocat din oficiu!..."

„Pentru tatăl meu vreau pe cel mai bun avocat..."

Uneori, lecțiile copiilor sînt de-o asprime fără drept de apel... Ca aceste lecții să nu devină necesare, poate că fiecare dintre noi ar trebui să graveze pe frontispiciul vieții lui: „Atenție: pericol de naufragiu!..."

Tînărul... cîrmaciul propriei sale vieți...

Tinere, cînd eşti tu însuţi?

Prof. DOINA OROS,
Liceul „I. L. Caragiale", Bucureşti

Sunetul prelung al soneriei a încetat. Cu catalogul sub braţ pornesc grăbită spre sala clasei a XII-a B. Astăzi este ultima oră de matematică din anii de liceu şi doresc să fie o oră de neuitat.

Am pregătit subiecte „trăsnet" din capitolele cele mai variate studiate în anii de liceu.

Deschid uşa clasei şi... rămîn uimită de ceea ce văd. Cu bluze albe, cu fundiţe albe prinse în păr, absolventele de mîine par nişte fetiţe ce păşesc în prima zi de şcoală. Doar înălţimea le fixează oarecum vîrsta. Băieţii tot cu cămăşi albe completează decorul unor şcolari care-şi încep azi anii uceniciei. Stau în picioare, aşteptînd cu nerăbdare să vadă cum privesc eu surpriza.

Pe fiecare bancă şi pe catedră flori, flori de rămas bun de la anii copilăriei, sau flori de recunoştinţă pentru anii luminoşi petrecuţi în liceu.

Pe tablă 40 de capete desenate în cele mai variate ipostaze stau faţă în faţă cu cei din bănci, astăzi sau cum vor arăta peste... ani.

În faţa unui astfel de decor, nici o problemă de matematică, oricît de interesantă ar fi ea, nu mai putea aştepta rezolvarea. O altă problemă mult mai importantă pentru aceşti 40 de foşti copii, cerea soluţia. M-am hotărît pe loc:

Problemele alese vor fi rezolvate într-o oră de pregătire dinaintea examenului.

— Azi vom vorbi despre... „viaţă". Aplauze furtunoase. Încercaţi pentru cîteva clipe să staţi faţă în faţă cu voi înşivă. Voi, cei de acum, din aceste momente, cu voi cei de ieri, din anul şi din anii care au trecut.

Este sigur — şi ar fi bine să reţineţi că în aceste clipe de mare tensiune sufletească, aşa cum se întîmplă în toate situaţiile de răscruce ale vieţii, măcar ceva din aureola fiinţei voastre iese, fără să vă daţi seama, la iveală.

Sînt momente în care calculul, spiritul de prevedere, inerţia pălesc în faţa strălucirii celei mai frumoase părţi a sufletului vostru.

De aceea, mă întreb: voi cei de-acum, frumoşi la suflet şi la chip, sinceri, modeşti, duioşi copii-maturi, înţelepţi, sensibili, înţelegeţi clipa cea mare la care aţi ajuns?

Norme de comportare în societate

(Minighid)

În cazul formării unui număr greşit, apelantul are datoria să se scuze. Cu excepţia împrejurărilor de forţă majoră, este necorect să se cheme la telefon în orele de odihnă, de după masă, sau seara, după o anumită oră (23,24).

SERVITUL MESEI, ŢINUTA ŞI COMPORTAREA ÎN TIMPUL MESEI. În timpul servitului poziţia corpului trebuie să fie dreaptă, însă nu forţată; picioarele se ţin normal, nici sub scaun, şi nici prea departe, pentru a nu incomoda vecinii; mîinile, şi mai ales coatele, nu se ţin pe masă, nu se înconjoară cu mîna farfuria din care se mănîncă. Pieptănatul, aranjatul costumului, pudrarea sau rujarea în timpul mesei nu este semn de bună creştere. Nu se mănîncă în grabă sau nervos, nu se bea şi nu se vorbeşte cu gura plină. În timpul mesei, numai capul poate să fie puţin aplecat deasupra marginei mesei şi nicidecum împreună cu umerii şi chiar cu întregul bust. În mod normal, ducerea mîncării la gură se execută cu antebraţele şi mîinile fără a antrena mişcarea braţelor şi a umerilor. Lingura şi cuţitul se folosesc numai cu mîna dreaptă. Furculiţa se ţine însă cu mîna stîngă cînd, în acelaşi timp, se foloseşte şi cuţitul. În timp ce se mănîncă, tacîmurile se ţin uşor deasupra farfuriei, fără a le ridica cu vîrful în sus sau a gesticula cu ele. Cînd se bea, tacîmurile se pun pe farfurie, încrucişate sau, unul lîngă altul, cuţitul în partea dreaptă, iar furculiţa cu dinţii în sus, în

Norme de comportare în societate

(Minighid)

partea stîngă. După terminarea fiecărui fel de mîncare, furculiţa şi cuţitul se pun paralel pe farfurie, în aceeaşi poziţie. În timpul mesei sînt interzise zgomotele inutile şi dizgraţioase, se va evita plescăitul, ciocnirea tacîmurilor şi veselei, suspinele, sugerea dinţilor pentru scoaterea resturilor de mîncare etc. La începutul mesei, servetelul se pune pe genunchi, pliat în două sau în trei, nu complet desfăcut. El nu se va prinde în răscroiala hainei, în decolteu sau de gît. Ştersul gurii, după ce s-a băut sau mîncat ceva, se face în mod cît mai discret posibil. La terminarea mesei, şervetelul nu se pliază la loc, se strînge numai şi se pune lîngă farfurie.

În cercuri restrînse se poate ura „poftă bună" la aşezarea la masă. Semnul de începere al mesei îl dă gazda femeie, care poate să se adreseze invitaţilor cu cîteva cuvinte („pofiţi, vă rog") sau cu un simplu gest, invitînd oaspeţii să mănînce. Semnalul la băut îl dă însă gazda, bărbatul. O grijă deosebită trebuie acordată curăţeniei veselei si tacîmurilor.

Curtoazia obligă ca invitatul să mănînce întreaga porţie, dacă motive deosebite legate de starea sănătăţii nu se opun. Este indicat să nu se servească decît ce se poate consuma. Mîncarea se taie în bucăţi potrivite, astfel încît aceasta să poată fi introdusă în gură dintr-o singură îmbucătură. Marginea farfuriei trebuie să rămînă curată, indiferent de felul mîncării. Oasele de peşte şi alte resturi se pun

Stropită de luminile biruinţei şi aşezată pe ramul zborului, tinereţea îşi desfăşoară aripile spre viaţă. Şi azi, cînd faceţi bilanţul anilor ar trebui să dobîndiţi siguranţa că aripile vă sînt pregătite pentru înălţare, mereu înălţare spre fapte, prin fapte cît mai frumoase, mai demne, mai omeneşti, să realizaţi zborul peste ani.

Există o vîrstă la care încercaţi să daţi definiţii, cît de cît logice şi la fel de posibile, vieţii.

Există o vîrstă la care aflaţi din senin, suferiţi absolut fără nici un motiv. Vîrstnicii spun că... iubiţi, şi zîmbesc tulburaţi, fericiţi, nicidecum pentru voi, ci amintirii din ei care vine şi-i cheamă înapoi. Este vîrsta aceasta a anilor de liceu de care vă despărţiţi azi, luînd cu voi soluţii la atîtea probleme de matematică, fizică sau chimie. Dar cea mai grea soluţie va fi cea pe care o veţi da „ecuaţiei" vieţii, care depinde de atîţia parametri reali...!!

În aceste clipe, din şirul anilor ce-au fost ies la iveală destinele unor foşti elevi. Ele ar putea ţine loc de sfaturile pe care aş putea să vi le dau acum.

Mă voi opri la unul singur. Dintre acei „oameni mici" pe care i-am văzut crescînd sub ochii mei, şi al căror „zbor" în viaţă le-a adus mari împliniri, este şi Adriana. M-am întrebat de multe ori care sînt „misterele" care au colaborat pentru ca într-un singur om să fie adunate atîtea calităţi? Nu sînt mistere. Sînt realităţi.

Familia organizată, cu preocupări pentru tot ce este frumos, începînd de la colţul cu jucării al Adrianei, şi pînă la cultivarea permanentă a intelectului — bogăţie pentru toată viaţa — neastîmpăr în a cunoaşte, a descoperi, a finaliza sînt numai cîteva din trăsăturile morale sădite de părinţi. „Consider că este omul căruia îi place să lupte singur cu obstacolele, să aibă satisfacţia eforturilor, care refuză să primească ceva de-a gata; uneori ne sperie cu avîntul acesta al ei de a fi gata să lupte cu greutăţile, în ciuda riscurilor, cu prea marea ei ambiţie de a cunoaşte totul şi aceasta într-un timp record, căci nu-i place să piardă timpul"... scria mama Adrianei, în **caietul de colaborare între dirigintă şi familie.**

„...Activează la cenaclul literar al elevilor din Bucureşti (Săgetătorul), a publicat versuri în „Scînteia Tineretului"), „Amfiteatru", revista liceului.

Este membră în colectivul de redacţie al revistei „Limba şi literatura pentru elevi", colaborînd şi aici cu versuri şi traduceri din limba italiană.

Activează la cercul de matematică, este rezolvitor de probleme la „Gazeta matematică", conduce cenaclul literar al elevilor din liceu, şi este redactor şef al revistei liceului, „Pe-un picior de plai".

A obţinut numeroase premii la concursurile de creaţie. A fost solicitată şi a mers cu plăcere la emisiunile literare pentru elevi (Tele-şcoală)..."

Poate vă întrebaţi cum se poate că într-un singur om să se realizeze atîtea?

Răspunsul l-am găsit tot în caietul meu de corespondenţă cu familia.

„Îşi pregăteşte lecţiile cu regularitate şi profunzime, nelimitîndu-se la programa de învăţămînt; şi-a format deprinderi de muncă intelectuală.

Pătrunde lucrurile uşor, este harnică, cuminte, şi mai ales iubeşte oamenii cărora ar vrea să le fie de folos. Defectele??... este prea pretenţioasă cu sine însăşi, se consumă exagerat în faţa micilor neajunsuri ale vieţii; o vorbă, un gest al cuiva sînt suficiente motive de suferinţă, de chin interior.

Faţă de părinţi manifestă atitudine optimă: **este prietenoasă, ne consideră foarte apropiaţi; ne spune cele mai mici amănunte din activitatea ei, ne cere sfatul... În ceea ce priveşte cunoaşterea propriilor defecte nu am avut de făcut eforturi spre a i le scoate în evidenţă pentru că este conştientă de ele şi luptă spre a le depăşi".**

Colaborarea între şcoală şi familie a fost permanentă. Toate frămîntările adolescentei au fost cunoscute atît de mamă cît şi de diriginţă: „Ce colaborare ar putea să existe între două fiinţe care se substituie şi care se întîlnesc în acelaşi cuvînt — mama? Doresc să fiu de folos cu tot ce am mai frumos în mine celei ce mi-a

înseninat într-atît viaţa, prelungindu-mi-o prin Adriana"... scria mama elevei.

Este firesc să vă întrebaţi ce a devenit Adriana.

Este medic; a terminat prima în promoţia ei. S-a căsătorit cu un coleg de liceu. (Pe Victor l-a cunoscut la olimpiada de matematică, au stat în aceeaşi bancă, deşi el era cu doi ani mai mare!) Au un copil. Anul acesta a terminat stagiatura şi a luat concursul pentru ocuparea unui post de medic chirurg ORL, la un mare spital bucureştean.

Sînt convinsă că acel neastîmpăr al creaţiei permanente nu va înceta nici o clipă şi poate în curînd o mare carte de specialitate va apărea sub semnătura ei. A rămas cu o sete permanentă de a face totul perfect, căci Adriana nu umblă cu jumătăţi de măsură!!

Colegul ei de bancă, Peti, era un elev „problemă". Familia dezorganizată nu i-a creat un mediu favorabil dezvoltării.

Tatăl a părăsit casa, şi pentru a nu fi găsit a plecat undeva pe un şantier; mama, fără nici o autoritate în faţa băiatului, trecut acum de anii copilăriei. La şcoală venea doar cînd îşi aducea aminte, uneori foarte obosit căci îşi pierdea nopţile ascultînd sau înregistrînd muzică „pop" — era la modă. S-a decis chiar să urmeze conservatorul, deşi nu avea nici o pregătire teoretică pentru aceasta.

Colectivul clasei m-a ajutat mult. Cîte adunări n-au avut la ordinea de zi „cazul ... Peti". Adriana s-a angajat să stea cu el în bancă; „trebuie să-l transformăm pe Peti; este băiat deştept şi ar fi păcat să se piardă".

Un coleg s-a oferit să treacă în fiecare dimineaţă pe la el spre a-l lua la şcoală... „Nu!, voi veni singur, a ripostat el. Dar nu s-a ţinut de cuvînt. Motiva mereu că nu se putea scula dimineaţa. Cînd a văzut că colegul se ţine de cuvînt a început să vină la şcoală; era jenant pentru un elev în clasă a XI-a să fie adus la şcoală ca un pici din clasa I.

Am reuşit să dau de urma tatălui şi să-l aduc la şcoală o dată. Numai o dată în 4 ani!!

În clasa a XII-a, la începutul anului şcolar, Peti mi-a mărturisit că va da examen de admitere la A.S.E., la seral. Pentru a se putea întreţine va munci dimineaţa, iar seara va învăţa. „Muzica va rămîne o pasiune extraprofesională". A muncit mult, s-a schimbat mult. S-a ţinut de cuvînt, şi a fost primul pe lista celor admişi la Facultatea de Cibernetică, la seral.

Din armată mi-a trimis o vedere, pe care am păstrat-o şi o voi păstra în „albumul anilor de liceu", drept mărturie pentru ceea ce putem realiza din tinerii noştri.

M-am întrebat mereu ce destin ar fi avut Peti dacă colectivul clasei nu l-ar fi ajutat sau dacă în familia lui ar fi avut acea atmosferă frumoasă de încredere reciprocă, de stimulare a valorilor intelectuale cu care sînt înzestraţi unii copii?!...

Iată două destine, şi lor li se pot alătura atîtea... Ca dascăl trăieşti împlinirile sau neîmplinirile fiecăruia din cei ce îţi sînt încredinţaţi spre formare.

Retrăieşti cu fiecare generaţie clipa zborului spre viaţă şi te întrebi dacă ţi-ai făcut îndeajuns datoria faţă de cei ce te privesc cu reproş sau cu recunoştinţă.

Şi întinereşti cu fiecare generaţie cînd primeşti gînduri izvorîte din suflet pentru suflet.

Sunetul prelung al soneriei m-a oprit. Deodată ca la un semnal „micile făpturi" devenite mari s-au apropiat de catedră cu o floare în mînă spre a-şi lua rămas bun de la ultima lor oră de matematică.

Am plecat din clasă cu acea credinţă permanentă că tinerii noştri sînt minunaţi. Trebuie doar să-i cunoaştem şi să-i facem să se cunoască pe sine.

Norme de comportare în societate

(Minighid)

grămadă într-un colţ al farfuriei. Cînd se serveşte din platou, se ia bucata de carne, pasăre, peşte cea mai apropiată. Feliile de pîine sau chiflele nu se taie cu cuţitul, ci se rup cu mîna, atunci şi atît cît este nevoie.

Semnul ridicării de la masă îl dă gazda femeie, după ce s-a asigurat însă că toţi invitaţii au terminat de mîncat.

Sînt puţine alimente care se mănîncă, în societate, cu degetele: biscuiţii, sandvişurile mici,

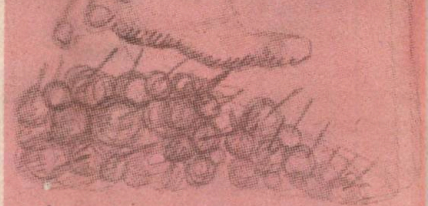

unele produse de patiserie, struguri, cireşele şi alte cîteva fructe. Mîncărurile din ouă, cartofi, tocăturile, salata se taie numai cu furculiţa, servindu-se cel mult o bucăţică de pîine în mîna stîngă. Supele şi băuturile în pahare se servesc din partea dreaptă, în timp ce restul felurilor de mîncare se servesc din partea stîngă. Servitul începe cu femeia care ocupă locul de onoare, la dreapta gazdei bărbat, ultima servită fiind gazda femeie, apoi se trece la bărbaţi, începîndu-se cu bărbatul care ocupă locul din dreapta gazdei femeie şi terminînd cu gazda bărbat.

Paharul se ridică pînă în faţa ochilor, cînd se face o urare, nu se ridică paharele care conţin apă, suc de fructe sau o băutură caldă. Dacă în timpul unei astfel de urări bărbaţii se ridică de pe scaune, femeile pot rămîne jos. Ele se vor ridica numai după un toast oficial, împreună cu bărbaţii.

Norme de comportare în societate

(Minighid)

FUMATUL. În orice societate fumătorii se pot întîlni cu nefumătorii. De aceea, o primă regulă cere ca nefumătorii să nu fie stingheriţi de fumul de ţigară. Buna creştere recomandă ca un bărbat să nu fumeze în apropierea unei femei, un tînăr lîngă un bărbat mai în vîrstă, un funcţionar în faţa sau lîngă superiorul său, dacă ştie că toţi

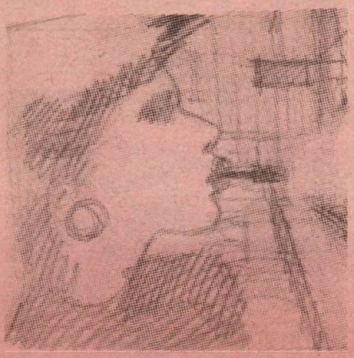

aceştia nu suportă fumul de ţigară. Trebuie reţinut că nu se salută cu ţigara sau pipa în colţul gurii. Cu privire la femei, se recomandă ca acestea să nu dea fumul pe nări şi să nu fumeze pe stradă sau pe terenurile de sport.

Folosirea scrumierelor este absolut obligatorie, este inadmisibil să se folosească la întîmplare oricare vas drept scrumieră. Pe stradă, ca şi din mersul trenului nu se aruncă ţigara aprinsă. De asemenea, nu se intră cu ţigara sau pipa aprinsă în locuinţa unde eşti invitat sau în biroul superiorilor în grad. Gazda nu va începe să fumeze înainte de a oferi ţigări invitaţilor săi, iar aceştia mai înainte de a cere permisiunea gazdei.

Bărbatul care însoţeşte pe stradă o femeie este bine să se abţină de la fumat.

COMPORTAREA ÎN VIAŢA ZILNICĂ. PE STRADĂ. Indiferent de motivul ieşirii pe stradă îmbrăcămintea trebuie să fie curată şi decentă, pieptănătura corectă. Se merge cu paşi normali, cu corpul ţinut drept, fără a balansa braţele mai mult decît jocul lor firesc. Pe stradă nu se vorbeşte tare, nu se rîde în hohote, nu se cîntă şi nu se fluieră; se merge

în direcţia fluxului general al mulţimii, evitînd pătrunderile brutale. Pe stradă trebuie evitat scuipatul, aruncarea pe jos de hîrtii sau alte deşeuri, prinderea jartierelor, fardarea, pieptănatul, care se fac în intimitate. În ce priveşte prioritatea de trecere: femeia trece înaintea bărbatului, cel mai în vîrstă înaintea celui mai tînăr; cînd trecerea este periculoasă, bărbatul trece înaintea femeii, oferindu-i apoi mîna.

ÎN MIJLOACELE DE TRANSPORT: la urcare se dă întîietate femeilor, persoanelor mai în vîrstă, infirmilor, celor bolnavi. La coborîre se procedează invers: bărbatul sau persoana mai tînără coboară mai întîi şi ajută apoi femeile sau pe cei mai în vîrstă.

În locuri publice sînt valabile regulile enunţate cu privire la salut, prezentări, ţinută, conversaţii. Alegerea localului se face în conformitate cu scopul urmărit.

În astfel de localuri bărbatul nu se aşază lîngă o persoană necunoscută, cu atît mai puţin o femeie. De altfel, în măsura posibilităţilor.

LA TEATRU, CINEMATOGRAF, CONCERT, EXPOZIŢII. Pentru a asista la un spectacol de cinematograf, cu excepţia galelor oficiale, nu se recomandă, în ceea ce priveşte îmbrăcămintea, decît un costum curat, îngrijit sau o rochie decentă.

La teatru însă bărbatul va îmbrăca un costum de culoare închisă, iar dacă este vorba de un spectacol de gală va recurge la ţinuta de ceremonie. Femeile vor folosi rochii de seară, de obicei, cu mănuşi lungi. Punctualitatea la spectacolele publice este absolut necesară; cei întîrziaţi nu se vor strecura printre rînduri, ci vor aştepta prima pauză pentru a-şi ocupa locurile.

La garderobă se lasă toate accesoriile: umbrelă, palton, pălării etc. În timpul spectacolului nu se mănîncă şi nici nu se fac comentarii. Dacă este vorba de un concert nu se marchează măsura cu degetul sau cu piciorul; cunoştinţele se salută cu un simplu gest din cap şi nu se angajează discuţii peste capul spectatorilor, discuţiile se pot purta în timpul pauzelor. Este nepoliticos a părăsi spectacolul înainte de a se termina. La teatru se aplaudă la sfîrşitul fiecărui act, se obişnuieşte însă să se răsplătească cu aplauze unele replici reuşite, intrarea pe scenă a unui actor vestit. Într-o sală de concert se aplaudă intrarea dirijorului şi a soliştilor.

La intrarea într-o sală de expoziţie se scoate pălăria, nu se fumează şi nu se fac comentarii defavorabile cu glas tare. Părerile personale se pot exprima după ieşirea din sala de expoziţie.

Prof. IOAN DAMŞA

Lacrimi pe „cerul“ copilăriei

PETRE NIȚĂ

Aprilie 1984. La Roma începe sesiunea anuală a U.N.I.C.E.F. (Fondul Națiunilor Unite pentru Copii). Sesiunea discută despre modul în care a fost atins obiectivul lansat anterior ca nici un copil să nu se mai culce cu stomacul gol.

Primul minut al întrunirii: în lume mor de foame 28 de copii. În același minut, cursa înarmărilor a mai înghițit 1,3 milioane dolari.

Se prezintă raportul anual al fondului. Se deplînge faptul că deziderатul asigurării unui minimum necesar de hrană pentru fiecare copil nu a fost atins.

Minutul șaizeci al sesiunii: numărul copiilor morți de foame în lume, într-o oră, se ridică la 1 700. Concomitent, fondurile pentru înarmări au sporit cu 80 milioane de dolari.

În cadrul raportului și, apoi, în cursul dezbaterilor se invocă statistici, cifre, comparații, se caută și se analizează cauze. Se constată mari disparități în condițiile în care se nasc, trăiesc și se dezvoltă cele 2 miliarde de copii ai Terrei. **Foametea este rezervată mai ales celor din țările în curs de dezvoltare, dar nu numai lor. În același timp, copiii îndură mizeria malnutriției împreună cu familiile lor.** 50% din mamele din țările în curs de dezvoltare n-au ce să le ofere copiilor pentru că n-au cu ce să se hrănească ele însele.

La sfîrșitul primei zile a sesiunii U.N.I.C.E.F., numărul copiilor morți de foame — în acest răstimp — în lume ajungea la 40 000. În același număr de ore, cursa înarmărilor a înghițit 1,9 miliarde dolari.

Bugetul pe care U.N.I.C.E.F. îl folosește în scopul eradicării malnutriției infantile echivalează cu alocările pentru șapte avioane militare. Directorul general al U.N.I.C.E.F. afirma că numai sporirea cu 50 de milioane de dolari a bugetului instituției ar putea salva cele 5 milioane de copii ai Africii care mor de boli și malnutriție, ca și celelalte 5 milioane de copii, tot din Africa, victime ale handicapărilor, din aceleași motive. Dar acele 50 de milioane de dolari salvatori nu se găsesc.

În cursul celor 14 zile ale reuniunii de la Roma, în lume au pierit din cauza foametei și a bolilor 560 000 de copii.

În cursul acelorași două săptămîni, alocările militare au sporit cu peste 26 de miliarde de dolari. În cursul unui singur an pier, în lume, 17 milioane de copii între 1—5 ani din lipsă de hrană și medicamente.

Directorul general al U.N.I.C.E.F. considera că numai cu 50 de milioane de dolari, deci cu mai puțin decît se alocă într-o singură oră pentru război, s-ar fi putut salva milioane de copii din Africa.

Dar, după cît se vede, războiul prezintă mai mult interes decît soarta copiilor.

Infernala sclavie modernă

În viață,/ Sînt atîtea care pot s-aștepte/ dar nu copilul/ Pentru copil/ „mîine" nu are sens/ El nu înțelege/ decît un singur cuvînt:/ „acum". — Sînt versuri ale Gabrielei Mistral, conturînd un mare adevăr cu privire la sensul palpabil al vieții copilului.

„Copiii sînt o sursă de neprețuit", „țările care îi neglijează o fac pe propria răspundere", „investițiile destinate sănătății copiilor reprezintă o deschidere spre o mai mare dezvoltare socială și o mai bună productivitate ca și spre o mai bună calitate a vieții", scrie directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății.

Concepției umaniste a poetei Gabriela Mistral directorul general al O.M.S. îi asociază o viziune realistă asupra rolului copilului în perspectiva asigurării progresului social. Pentru ca lumea viitorului să fie o lume normală, sănătoasă se cere ca actualei copilării să i se asigure condițiile corespunzătoare de formare. Ce fel va arăta viitorul planetei dacă din copiii Americii Latine circa 60 de milioane sînt subalimentați, iar pe întreaga planetă numărul acestor victime trece de 100 de milioane? Cercetările arată că milioane de copii, suferind consecințele foametei părinților, se nasc cu alie și greutate nesatisfăcătoare. Cum va arăta viitorul planetei dacă cohortele celor lipsiți de posibilități de a frecventa școala au ajuns să cuprindă peste 120 de milioane de copii în cea mai mare parte din țările în curs de dezvoltare?

În timp ce părinții, conștiințele lucide se confruntă cu asemenea întrebări, în lumea capitalului se petrec fapte incredibile, zguduitoare.

Aprilie 1984 — aprilie 1985. După mai bine de un mileniu de la lichidarea sclavagismului U.N.I.C.E.F. a publicat o broșură despre exploatarea copiilor. Potrivit acesteia, una dintre practicile oribile o constituie traficul de copii care a luat proporții impresionante. Funcționează rețele internaționale, adevărate companii, care au președinte, vicepreședinte, trezorieri, se folosesc de ajutorul computerelor. În aceste rețele s-a încadrat și mafia italiană care a vîndut mafiei americane copii orfani răpiți imediat după marele cutremur de la Neapole. Biroul Internațional al Muncii sesiza cu vehemență că „vînzarea de copii, în general din țările în curs de dezvoltare către țările dezvoltate, trezește multă îngrijorare. Recent, un avocat din Bogota a fost inculpat că a cumpărat doi copii la prețul de 600 de dolari, revînzîndu-i, apoi, cu cîte 10 000 de dolari „bucata". El a fost acuzat că a vîndut astfel 500 de copii. Unii dintre aceștia dispăruseră fără consimțămîntul părinților".

Astfel, îngerii, cărora părinții le doresc ca zînele să le mîngîie zulufii, vîntul să le legene mersul, soarele să le umple ochii de lumină, acești îngeri, dacă scapă de moarte în primul sau primii 5 ani, nimeresc în iadul traficanților, devin, din îngeri, banale obiecte de vînzare, de speculație.

Tot Biroul Internațional al Muncii dezvăluia că asemenea oficine de vînzare a copiilor funcționează în Olanda, R.F.G., Elveția și alte țări dezvoltate. Renée Bridel, membră a Asociației internaționale a juriștilor democrați, de pe lîngă Națiunile Unite, a cercetat culisele acestei afaceri sclavagiste. Ce a constatat? „Rețelele internaționale de traficanți transportă copiii la mari distanțe tocmai pentru a li se pierde urma. Profiturile realizate prin acest bussines sînt imense, cifrîndu-se la un miliard de dolari".

La sfîrșitul anului 1984, poliția peruană a descoperit în apropierea frontierei cu Brazilia și Columbia un adevărat lagăr de muncă forțată pentru copii. Aceștia erau întrebuințați la cultivarea cocainei. Ademeniți din regiuni situate la sute de kilometri distanță și reținuți cu forța în ateliere și pe plantații, circa 1 500 de copii duceau o adevărată existență de sclavi.

Situații asemănătoare s-au întîlnit și în jungla Amazoanelor, la exploatările miniere.

Biroul Internațional al Muncii semnala că, în diverse țări ale lumii, copiii sînt folosiți ca mînă de lucru extrem de ieftină. „În cele mai multe cazuri, copiii respectivi, a căror vîrstă variază între 8 și 15 ani, lucrează în condiții extrem de grele; intră în contact cu produse chimice periculoase; respiră emanații nocive sau manipulează poveri mari; sînt puși să muncească zilnic un mare număr de ore; sînt prost hrăniți și prost plătiți sau nu sînt plătiți deloc. Foarte mulți dintre ei își pun în primejdie sănătatea fizică și morală".

Un adevărat infern al îngerilor. Ceea ce devine ciudat, straniu, paradoxal constă în faptul că toate aceste acte de cruzime, ce par să se petreacă undeva într-o lume fără legi, au loc totuși în țări cu legi care interzic angajarea și exploatarea copiilor. Încălcarea flagrantă, nestînjenită a acestor legi nu lasă prea multe speranțe că flagelul jefuirii barbare a forței de muncă tinere va fi lichidat.

Copilărie fără copilărie

Fenomenul copilăriei furate, jefuite, al tadului copilăriei este departe de a fi rodul unor ilegalități sau al unor locuri periferice, izolate de lume.

În Franța, Anglia și în alte țări occidentale, după terminarea gimnaziului, aproximativ jumătate din absolvenți nu mai urmează drumul liceului și al studiilor superioare. Începe calvarul căutării unui loc de muncă. În condițiile recesiunii, șomajului și, mai ales, fără o pregătire profesională, copilul acceptă orice pentru a cîștiga totuși ceva și astfel intră într-un angrenaj tulbure, tenebros. De obicei, slujbele pentru necalificați sînt ocazionale, temporare, pline de

servituți, de umilințe. Patronul îl poate concedia oricînd și oricum pe un asemenea angajat. O lume tristă, care și-a părăsit rapid copilăria, se adună la cozile oficiilor de plasare a forței de muncă. Zile de așteptări, de iluzii, speranțe deșarte, decepții. Șomajul în rîndurile tineretului a devenit una dintre problemele explozive ale lumii occidentale.

Pe acest teren de pesimism și dezorientare acționează forțele cele mai obscure — mafia, organizații de gangsteri, traficanți etc. Un mare număr de copii consumă droguri și alcool de la vîrsta de 12—13 ani. Ministerul de Interne al Italiei a adus la cunoștință o stare de lucruri mai mult decît îngrijorătoare: 3 din 4 toxicomani au între 15 și 18 ani.

Numărul omuciderilor și sinuciderilor în rîndurile copiilor și tineretului din S.U.A. crește continuu.

Copiii și tinerii devin adesea victime ale organizațiilor fasciste.

Criza, șomajul accentuează aceste condiții de infern. Ziarul „Le Figaro", referindu-se la copii, nota: „Impactul crizei este deosebit de puternic asupra acestei populații dezarmate și neputincioase. Efectele devastatoare sînt resimțite și în țările industrializate. În S.U.A., rata mortalității a crescut dezastruos în regiunile cele mai afectate de șomaj. Proporția copiilor sub 18 ani care trăiesc sub limita sărăciei cunoaște o continuă creștere. Din 1981, 1 din 5 copii fac parte din această categorie".

Sub limita sărăciei! Ce înseamnă limita sărăciei? Ce înseamnă sărăcie lucie? Ce poate fi sub limita sărăciei? Devenită insuportabilă, mizeria este mascată și risipită pe tot mai multe trepte.

În timp ce mizeria crește, se umflă continuu profiturile companiilor, în primul rînd ale celor care lucrează pentru înarmări, puternicele companii transnaționale care domină lumea capitalului. Profiturile fiecăruia dintre acești dinozauri ai capitalului se ridică anual la cifre astronomice, uneori de la 5 la 15 miliarde dolari. Multe dintre aceste companii jefuiesc și copiii din propria țară dar și pe cei din țările în curs de dezvoltare.

Acești dinozauri decid politica țărilor capitaliste. Ei ar putea oferi fără dificultate cele 50 de milioane de dolari cerute de directorul general al U.N.I.C.E.F.

Dar nu le oferă. Nu pentru că nu le-ar fi milă de copii, ci pentru că au o anumită atitudine față de creșterea populației în țările în curs de dezvoltare. Companiile încearcă să reducă creșterea natalității. Companiile n-au interes ca în țările în curs de dezvoltare să fie prea mulți știutori de carte. Companiile preferă să plătească prost forța de muncă și în străinătate dar și acasă. Companiile sînt interesate ca legile oarbe ale concurenței să acționeze nestînjenit.

În vremurile arhaice, cînd un trib voia să se răzbune pe vecini începea cu uciderea copiilor. Astăzi, companiile transnaționale, pentru a-și perpetua dominația, au descoperit între altele și jugul datoriilor cu care sugrumă economii naționale, provoacă înfometare, provoacă războaie, nimicesc populații întregi.

Menghina neîndurătoare a acestor companii, legile de iad ale lumii capitalului, declanșează izvorul nesfîrșit de lacrimi de pe „cerul" copilăriei contemporane. Fără înlăturarea acestei lumi neîndurătoare, sălbatice, fără întronarea unor rînduieli ale celor mulți, fără dreptate, fără echitate, „cerul" copilăriei nu se va însenina.

Bunica mea

Bunica mea
Și azi, prin timp, mi-apare
Rotindu-se ca o păpușă mare
Cu trupul agitat, de om — sfîrlează
Izvor de bunătate veșnic trează.

Avea mereu pe buze-o vorbă bună,
Ce mîngîia ca razele de lună
Și-un zîmbet cald
De catifea curată,
Cu luciu de mătase adevărată.

O-ntîmpinam, cînd apărea, cu drag
— Păpușa mea purtînd răboj pe frunte,
Sub albu-i păr,
Ca albul vîrf de munte,
Cu degetele-n noduri adunate,
Vestigii ale vieții ruinate.

Mă mîngîia,
Apoi mă săruta
Și-mi povestea cu glasul ei domol
Același basm c-un fiu ascultător,
Care-a ajuns, prin hărnicia lui,
Pe tronul unui crai cu gînd hai-hui.

„Tu, puiul mamii, să ții minte
Că asta-i o întîmplare adevărată
Și că de-nveți, asculți și-ai să muncești,
Ai să trăiești așa... ca în povești,
Ca fiul cel cuminte de alt-dat,
Ajuns pe tron, c-an basme, împărat"

Îi ascultam mereu,
C-ntîia dată,
Această povestire fermecată,
Pîn-adormeam în poala ei, și-n somn,
Visam alt crai — bătrîn de-acum — cu gînd hai-hui,
Lăsînd un alt copil ca domn, pe tronul lui...

Toma ALEXANDRESCU

Cînd a fost...

Cînd a fost dogoarea cea mare
și sufletului tău îi crăpaseră
buzele de sete
m-am împuținat cu o minune
și ți-am dat să bei.
Cînd a fost frigul cel mare
și îți crăpaseră luminile de ger
ți-am adunat cioburile ochilor
și le-am lipit cu iubire.
Cînd a fost boala cea mare
de te bîntuiau vedenii
și jivinele îți mușcau somnul
am făcut foc cu jumătate din mine.
Acum te-a ajuns iubirea cea mică,
și te preschimb în soră
cu un rest de miracol.
Sînt alb, te mîngîi pe creștet
minunea s-a întors la mine
ca pasărea la cuib.

A cîta oară...

A cîta oară îmi singera auzul
liniștea,
cînd a coborît pasărea aceea?
Nu mai știu.
Numărasem mii de ani,
lungi și fierbinți,
tulburați cîteodată de ropotele cailor
prinși între obsesia apei și a lumii.
Noroc că pasărea aceea,
înainte să urce la cer
a uitat lîngă mine o sămînță,
de fapt singura floare pe care
am primit-o vreodată în dar.
M-am împrietenit cu ea, mai ales că
mi-a îngăduit să-mi strecor
o parte din trup în tulpina ei.
Acum aștept pe cineva
să-mi adune lutul și să-l lipească.
Unii au să-mi spună amforă,
dar n-are nici o însemnătate,
căci cine știe mai bine decît mine
cine sînt eu?

Prea mult

Prea mult ne-am căutat în gînd
Prea mult ne-am întîlnit în vis,
În apa ochiului flămînd
La poarta templului închis.

Cînd întîmplarea ne-a culeș
Din două capete de drum
Ecoul-clipă ne-a ales
Un loc ciudat: aici-acum.

Și-n calea mea atunci ai stat
Cum stă un strugur beat în soare
O clipă nesfîrșită turburat
De presimțirea transformării viitoare.

Alexandru CERNATONI

Telurícul răstimp

Ce va mai rămîne, cine știe,
din zbuciumata inimii călătorie
printre cotidienele vieții ispite,
cu prăbușiri în drame neînchipuite,
sau cu suișuri spre celeste piscuri? Oare,
cît vor dura succesele mele impunătoare?
dacă telurícul răstimp înscris
în necontenitul frunții vis
nu îl mai pot afla nicicum,
cînd îmi întunecă privirea nori de scrum,
iar egoismul crud și lăcomia
din umbră îi frîng lumii armonia...

Gîndul meu ce străbate azi solara cale
a vestigiilor ancestrale
prinde, în schimb, vii zvonuri în urechi
din pulberile unui lut străvechi!

Cînd pasul calcă prafúl bărbătește,
aud cum strigă și trezește
din somnul lor antecesorii
ființei mele, răsfirate glorii,
colaterali sau spițe înrudite,
vagi conturări abia închipuite:
năluci în obsedantul vieții zbor!

Ci, eul meu, urmașul lor
stîrnește cunoscutul jar
al întîlnirii cu uitatul lut primar...

Automat,
mă simt astfel, nespus de strîns legat,
prin forța unui suflu nevăzut,
de profunzimile acestui lut,
chiar dacă glodul, bolovanii
striviți sub tălpi, la rîndul lor îmi toacă anii.

Știu însă bine — din toate aceste
atît de explozive manifeste —
că am venit în lume prin pămînt...
și tot la fel,
fărîme frînt,
mă voi pulveriza din nou în el,
cînd austerul freamăt biofag,
la depășirea sub-vitalului meu prag
mă va sorbi spre adîncimi nebănuite...

iar aripile amintirii, luminos rotite
deasupra trecerii printr-un organic vis
— răstimpul meu telurie, cine știe
în ce mecanic zodiac înscris —
atunci, ca un șuvoi de apă vie
dintr-o străbună zariște montană,
mă vor purta „logos" în veac fără prihană!

Ernest VERZEA

Adolescența,

Adolescența... Oare cînd începe și, oare, cînd se termină? Pentru noi, cei care am înaintat atît de mult în vîrstă, adolescența a rămas ca un vis frumos, ca o epocă în care fantasticul se îmbina cu realitatea. Niciodată personalitatea nu a fost și nu va fi în mai multă expansiune ca în această perioadă de tumultuoasă exprimare a vieții, de inegalabilă glorie a omului: forță fizică; sănătate psihologică; exuberanță; avînt; încredere în tine și încredere în viitor; năzuințe; alergare către lume, către societate, către ziua de mîine și, cu precădere, către sine; independență; afirmare; respingeri și apropieri; dorințe; dărîmări de idoli și construiri; construiri imaginare și, totuși, pe un fond realist...; o gîndire, încă neintegrată în legile stringente ale raționamentului silogistic, o gîndire psihologică și logică, științifică și artistică în același timp... Aceasta este adolescența! Este ea, oare, o vîrstă a imaginației? Sau, poate, a căutărilor de valori... Este o vîrstă a căutării de sine sau, poate, de căutare a omului? Ce este adolescența? De unde vine și unde ne duce? De unde atîta forță?

Așa gîndim, cînd privim spre adolescența, noi cei care, azi, sîntem părinți, bunici, învățători sau profesori. Dar, oare ei, ei adolescenții, ce gîndesc despre dînșii? Și, din acest punct de vedere, vai, cît de mult se deosebesc de noi!

Pentru ei, adolescența nu-i o vîrstă, ci însăși viața în permanența ei. Problema transformărilor nu se pune la vîrsta lor. Mîine, ei vor fi mult mai mult ei, cei care sînt astăzi. Adolescența este, cu precădere, un mod de a gîndi, o filosofie, o filosofie concretă, izvorîtă din contactul cu viața a unei ființe care zbucnește din fiziologic, psihologic și cultural și care se avîntă spre umanitate, spre valorile acesteia, spre formele ei de a concepe omul și viața.

Să ne oprim privirile asupra lor, să-i cuprindem cu căldură, să-i înțelegem, să-i respectăm. Nici un spectacol nu-i mai frumos decît acest spectacol uman. Să ne regăsim în ei, să ne confundăm, pentru un moment, cu ei, să-i căutăm și să-i urmărim în singurătatea sau în societatea lor, căci numai așa vom putea surprinde ceea ce constituie farmecul lor.

Îi întîlnim ieșind de la școală, îi întîlnim în tramvai, pe stradă, singuri sau în grup. Fruntea lor răsfrînge lumina, parcă, mai puternic decît la alții, ochii lor reflectă apele și cerul, rîsul lor trădează, nevinovat, cochetăria cu viața, superioritatea, încrederea. Sînt oamenii liberi, oamenii care se scaldă în libertate. Ei sînt încă la poarta vieții. Au deschis-o și privesc lumea ca printr-o fereastră fermecată. Nu sînt încă șablonați, nu știu ce este rutina și nici zilele încărcate cu activități care se suprapun, aidoma, unele peste altele, cum sînt ale noastre. Școala este singura instituție în care sînt încadrați și care le impune un program. Dar, școala le deschide orizontul, satisfăcîndu-le o necesitate de cunoaștere. Pentru ei, școala se definește prin colegii lor și prin profesorii lor. Chiar și obiectele de învățămînt, pentru ei, se identifică cu profesorii și le acordă atîta importanță cîtă deschidere către lume și viață le oferă omul de la catedră.

un mod de a gîndi

ION HOLBAN

Este învățămîntul organizat în raport cu dezideratele vîrstei? Pedagogii s-au străduit să-l construiască în funcție de doi parametri: unul, dependent de elev, de **capacitatea lui de asimilare** în diferitele etape ale maturizării sale; altul, dependent de un deziderat de perspectivă, în care parametrii **individuali** se îmbină cu cei **sociali** și anume, **formarea culturală a elevului în acord cu progresele înregistrate de știință** și, implicit, cu necesitățile sociale. Pedagogia privește etapele dezvoltării cantitativ-liniar, cu referire, în special, la capacități, fără contururi specifice, aservite, în ansamblu, scopului ultim: formarea omului adult, a unui anumit model de om adult. Zadarnic, în orice curs de pedagogie, există un capitol care tratează problema stadiilor ce se succed pe parcursul procesului de maturizare, căci, pe planul organizării activității de învățămînt, se reține, cu precădere, amplificarea continuă a capacităților intelectuale, în funcție de care se apreciază cantitatea de informație ce poate fi asimilată, ignorîndu-se aspectele calitative, **liniile fundamentale și intime ale organizării unei vîrste.** Punctul respectiv de vedere este rezultatul unei evoluții în care predomina concepția, conform căreia școala este o instituție, prioritar, de instruire.

(Răscoalele din 1907), să citească poezia lui Gh. Coșbuc, „Noi vrem pămînt". A citit-o o dată, a citit-o, din îndemn propriu, și a doua oară, iar, cînd a lăsat cartea de poezii din mînă, mi-a spus: „acum știu lecția la istorie". M-am gîndit, în acel moment, dacă alcătuirea unui manual de istorie sau de geografie implică numai **erudiție?** Educația nu se face cu cifre, nici numai cu nume, date sau localități. Același lucru s-ar putea spune și cu privire la matematică, la fizică sau la chimie. Cîte fapte din istoria disciplinelor respective nu sînt emoționante! De ce nu li se acordă un loc suficient în manuale? Efectul lor educativ este deosebit, cel puțin pentru perioada adolescenței și, poate, chiar a preadolescenței, cînd **deschiderea intelectual-emoțională față de o problematică valorează mai mult decît memorarea unor date** care, prin modul lor de prezentare, nu-și găsesc ecoul necesar în ființa copilului. **Integrarea învățămîntului cu viața ar trebui să însemne, în primul rînd, integrarea acestuia cu elevul, cu parametrii și dezideratele personalității tînărului,** în funcție de **vîrsta** sau **stadiul** în care se găsește, nu numai sub aspectul capacităților de efort ci, cu precădere, **al funcțiilor** pe care le îndeplinește orice stadiu în realizarea armonioasă și adecvată a personalității. **Valențele vîrstei sînt cel mai activ colaborator al profesorului.** De altfel, mulți profesori sînt convinși de această realitate și, pe baza unei experiențe îndelungate, reușesc să-și varieze obiectivele materiei pe care o predau în funcție de stadiul în care se află elevul (clasa) sub aspectul procesului de maturizare. Rezolvarea problemei respective necesită **accelerarea și amplificarea acțiunii de psihologizare a activităților de învățămînt,** acțiune ce se impune, cu atît mai mult, cu cît școala modernă își înscrie pe primul plan **educația** și, numai pe un al doilea plan, instruirea. Și, să nu uităm, **adolescența este o vîrstă a educației,** iar **educația este,** în mare parte, **rezultatul conduitei (psihologice) a omului adult față de tînăr.**

*

Un stadiu este, înainte de toate, o structură calitativă specifică, mult deosebită de configurația stadiilor care l-au precedat sau care-i vor urma. Adolescentul, sigur, nu mai este un copil și, tot atît de sigur, nu este încă adult. El dobîndește numai **dispoziția de a cunoaște,** condiția psihologică a desfășurării eficiente a activității de cunoaștere, curiozitatea și interesul, un interes dispersat în multitudinea problemelor cu care se confruntă, dar care oferă **posibilitatea desfășurării, în perspectivă, a unor forme de muncă organizată, susținută și matură.** Poate că, în această caracteristică a conduitei se ascunde adevărata **funcție pe care vîrsta adolescenței** o are în realizarea personalității: **deschiderea intelectual-emoțională față de valori.**

Răspunde învățămîntul acestor valențe ale vîrstei? Se vorbește despre o literatură adecvată fiecărei vîrste, implicit adolescenței. Includ, oare, programele și manualele de limba română, în mod suficient, o astfel de literatură? Manualele de istorie și cele de geografie conțin, oare, în cuprinsul lor, suficiente pagini în care prezentarea evenimentelor sau a locurilor să fie încărcată de căldură (călătorii prin locuri și epoci), satisfăcînd, astfel, necesitatea adolescentului de a pătrunde, nu numai intelectual, ci și emoțional, în necunoscut, să însemne pentru el un îndemn, o chemare? Zilele acestea, am dat unei fetițe de clasa a VI-a, care-și învăța lecția la istorie

Nu a fost în intenția noastră de a analiza învățămîntul, nici de a prezenta, în mod idilic, vîrsta adolescenței. Am urmărit, doar, să punem în evidență cîteva probleme: a. vîrsta adolescenței, asemenea celorlalte, își are, în mod natural, **o anumită funcție în structurarea personalității;** b. acțiunile desfășurate în vederea realizării optime a tînărului este necesar să **se înscrie pe linia coordonatelor vîrstei,** dacă dorim ca acestea să aibă eficiența scontată; c. dezideratului „să respectăm copilăria" aș vrea să-i alăturăm dezideratul „**să respectăm adolescența**" sau, unul cu o sferă mult mai extinsă: „**să res-**

pectăm parametrii oricărei vîrste". Și poate, nu numai să-i respectăm, ci **să-i susținem.** Prin aceste cuvinte ne adresăm părinților și educatorilor în genere.

Relativele lipsuri ale unor manuale pot fi remediate de profesor, căci **profesorul se interpune între programă și elev,** el **dă viață manualului** prin sarcina pe care o are de **a apropia pe elev de valorile disciplinei pe care o predă.**

Principala condiție de mulțumire a părinților este aceea în care **conduita copilului exprimă conduita vîrstei.** Este un semn de **sănătate,** un indiciu că **dezvoltarea se realizează în mod normal.** Să nu ne bucurăm de maturizarea precoce, precum nu o apreciem pe cea întîrziată. **Vîrsta adolescenței este o vîrstă a confruntării tînărului cu o problematică foarte variată.** Uneori, cu ușurință, el poate luneca pe un drum mai puțin valoros, alteori, poate fi copleșit de unele probleme, care-i devin obsesii și-i condiționează starea de stress. **Sănătatea psihică, dragostea de viață, forța de a învinge** trebuie apărate sau restabilite. Noi am vorbit în permanență despre necesitatea unei **instituții de asistență psihologică** (sau complexă) a tînărului (și chiar a părinților), în care psihoterapia, scoasă din clinică, să-și valorifice potențialitatea în condițiile normalului, prin prevenirea patologicului. Oricum, fiecare părinte are îndatorirea de a satisface dezideratele vîrstei pe care o are copilul, iar atunci cînd întîmpină unele greutăți **să apeleze la un psiholog,** la un psiholog cu experiență. Uneori, îl poate găsi printre **profesorii elevului, căutîndu-l, în special, printre acei care au o anumită deschidere spre uman, spre social și spre viitor.**

Tinere, te-ai gîndit bine înainte de a-ți alege viitorul?

DUMITRU SALADE

Mă adresez ție, tinere, indiferent de vîrstă sau clasa în care înveți, pentru a-ți pune o problemă și a te ajuta s-o rezolvi. Este vorba de alegerea drumului tău viitor, a profesiunii pe care vrei s-o urmezi și în ultimă analiză de afirmarea și realizarea ta ca cetățean al patriei socialiste. Sînt sigur că în orice clasă și la orice fel de școală te-ai afla ți-ai pus această problemă și ai reflectat mai în pripă sau mai profund, dar sînt tot atît de sigur că un sfat binevoitor — și poate competent — nu-ți poate fi indiferent, fie că ai luat deja o hotărîre, fie că încă n-ai luat una definitivă. De ce țin să-ți pun această problemă? Pentru că, nu în toate cazurile tinerii sînt îndrumați suficient cum trebuie să-și aleagă profesia, cum să ia o hotărîre și cum trebuie să lupte pentru traducerea ei în practică. Și cum în viață tinerii sînt obligați mereu să aleagă și să ia decizii, în foarte diferite situații, este bine să cunoască măcar cîteva reguli care să-i ferească de greșeli.

Pe drept cuvînt spunea R. Redford că: „Un om trebuie să știe să-și facă timp pentru a gîndi, a reflecta încotro se îndreaptă și de ce". Mulți pași în viață sînt făcuți cu prea multă ușurință, mai ales de către tineri. Despre doi din aceștia filosoful Pascal spunea că trebuie să fie făcuți cu o grijă deosebită: *alegerea profesiunii și a soției.* Sînt două momente importante care pot influența în mod considerabil evoluția ulterioară a fiecăruia.

Importanța acestei alegeri este dată de rolul pe care urmează să-l joace profesiunea în viața sau în evoluția mea ulterioară. Adeseori ea îmi decide sau marchează tot viitorul. Ea reprezintă principala cale de afirmare a personalității noastre, domeniul în care urmează să lucrăm, să creăm și să ne îndeplinim rolul social.

Ca orice alegere și decizie și aceea privitoare la profesiune pretinde respectarea cîtorva condiții simple. *A ști să alegi este o virtute, dar a „învăța" să alegi și să decizi este o artă, care se bazează pe știință.*

De obicei orice tînăr se gîndește la viitorul său mai devreme sau mai tîrziu. Nu întîmplător am spus în titlu: „te-ai gîndit *bine*", fiindcă nu toți știu să gîndească temeinic, corect și mai ales la timp (prompt) în legătură cu această problemă. *De cele mai multe ori se confundă o dorință cu o alegere, se identifică un vis sau o preferință cu o decizie.* Asemenea greșeli pot avea urmări nefericite cum și au de obicei, de aceea pasul pe care îl face orice tînăr înainte de a intra într-o profesiune trebuie pregătit cu foarte multă grijă.

„Opțiunea este o operație dificilă, care implică mari răspunderi... Există o știință a alegerii... Atunci cînd ai ales te-ai născut a doua oară", spune D. Banionis.

Ce înseamnă în cele din urmă *a alege?* A alege înseamnă a cîntări, a compara și aprecia între două sau mai multe alternative și a stabili care dintre ele mi se potrivește mai bine, sau care prezintă mai multe avantaje din punctul de vedere din care s-a făcut aprecierea sau comparația. A cîntări sau a compara înseamnă a avea despre fiecare alternativă (obiect, dorință, persoană) pe care urmează s-o cîntărim suficiente cunoștințe pentru a putea să le judecăm corect. Orice opțiune pretinde informații suficiente. Din păcate adeseori noi avem mai multe date despre ceea ce dorim, acceptăm etc. și mai puține despre ceea ce refuzăm sau considerăm inferior, fără argumente puternice. În această privință orice prejudecată, individuală sau socială, este dăunătoare. De exemplu, a considera că o profesiune este superioară alteia este o prejudecată. „A-ți însuși cutare sau cutare idee măreață care aparține, de fapt, altuia, nu înseamnă a alege", spune tot autorul citat mai sus. Tot o prejudecată este și credința că cea mai bună profesiune este cea care îți aduce un cîștig material mai mare.

În mod corect, a alege o școală sau o profesiune înseamnă a ști despre aceasta, în comparație cu alta sau altele, tot ceea ce m-ar ajuta s-o accept sau s-o resping. Dar cum comparația între acestea se face pentru a vedea în ce măsură îmi corespunde mai bine una sau alta, înseamnă că trebuie să știu, în prealabil, și despre mine cîteva lucruri precise: ce vreau, ce pot și eventual ce se așteaptă de la mine, ce mi se cere. Nu este de ajuns să știu ce vreau, deși acest lucru este foarte important, ci trebuie să știu dacă interesele mele de acum sînt constante, temeinice și durabile, dacă am aptitudinile necesare pentru a putea realiza ceea ce vreau și mai ales dacă dispun de o voință suficient de puternică pentru a putea înfăptui ceea ce urmăresc. Deci, a mă cunoaște bine pe mine este o altă condiție a unei bune alegeri. Eventual, ar trebui să mai știu dacă profesiunea pe care vreau s-o aleg este necesară societății, cît de mult și în ce categorii mari se încadrează (industrie, sănătate, agricultură, artă etc.).

Fără îndoială că un tînăr care reflectează înainte de a alege și de a decide își pune o serie de întrebări despre școala sau profesiunea dorită și despre sine: ce pregătire îmi dă școala pe care o urmez? ce domenii de activitate îmi convin mai mult, ce profesiuni sînt mai apropiate firii mele, sînt date condițiile de mediu pentru atingerea acestora? etc. Sau, care este structura personalității mele (ce aptitudini, interese, înclinații am și cît de dezvoltate sînt?), am un proiect bine motivat, sînt pregătit pentru a lua o decizie, rezultatele mele la învățătură nu sînt cumva în contradicție cu aspirațiile etc. Deci, înainte de a decide sîntem obligați să facem o analiză, măcar sumară, a mediului social în care trăim, a profesiunii dorite și a cerințelor

legate de ea, precum și a ansamblului personalității mele și a posibilităților de care dispun.

* * *

Societatea socialistă a creat tineretului numeroase și variate perspective și posibilități de pregătire și de afirmare. Planurile cincinale prevăd necesarul de cadre pe domenii de activitate și categorii de calificare.

În cincinalul viitor, de exemplu, populația ocupată va crește la 11,5 milioane persoane, din care circa 73 la sută își vor desfășura activitatea în industrie și în alte sectoare neagricole, iar circa 27 la sută în agricultură. Se vor crea noi locuri de muncă, numărul personalului muncitor urmînd să crească cu 2,5—3,5 la sută.

Școala, la rîndul ei, dispune de un vast program de realizare a obiectivelor privind instruirea și educarea tineretului, pregătirea forței de muncă și asigurarea calificării, recalificării și perfecționării profesionale a acestuia. Învățămîntul la zi, seral și fără frecvență oferă tuturor tinerilor posibilitatea de a parcurge toate treptele instruirii și ale ascensiunii profesionale.

„Faceți totul, dragi prieteni, *spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, adersîndu-se tineretului,* **pentru a fi la înălțimea încrederii partidului nostru comunist, a condițiilor minunate ce vă sînt create. Învățați, munciți, munciți și învățați, însușindu-vă cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii, concepția materialist-dialectică, fiți cutezători, prețuiți strămoșii și părinții voștri, acționați permanent în spiritul romantismului revoluționar, pregătiți-vă să fiți totdeauna gata de a vă face datoria de a duce înainte neabătut făclia progresului pe pămîntul României, mesajul de pace și colaborare al națiunii noastre socialiste cu alte națiuni ale lumii!".** Îndemnînd astfel, cu căldură, pe toți tinerii la o pregătire temeinică. Condițiile create se cer folosite cu pricepere și cu entuziasm pentru a deveni realități concrete și a servi națiunii și progresului.

A folosi aceste condiții în ceea ce privește proiectarea viitorului înseamnă a învăța cu sîrguință, a folosi ajutorul colectivului, a cere sprijinul profesorilor și al diriginteiui, în special, pentru a vedea dacă opțiunea mea este fundamentală sau nu. Alegem și decidem după cum ne dictează conștiința. Sîntem arbitrii propriei noastre deveniri. Dar azi luarea unei decizii a devenit tot mai dificilă, pretinde tot mai multe informații, o analiză tot mai complexă. Uneori sînt multe posibilități, alternative și atunci degajarea și alegerea celei mai potrivite pentru mine, în această etapă dată, devine mai dificilă. Aici și acum se impune ajutorul unor factori competenți (familie, profesori, medic, psiholog etc.), cînd nu am certitudinea unei alegeri corecte, cînd ezit și nu mă pot decide, cînd vreau să-mi completez informația sau să verific temeinicia (justețea) alegerii făcute. Solicitarea unui sprijin se impune și atunci cînd am făcut o alegere greșită și ea trebuie corectată. În acest caz ea este obligatorie. Un criteriu simplu al verificării justeței alegerii îl constituie concordanța perfectă între profesiunea (școala) aleasă și personalitatea mea, concordanță atestată sau confirmată și de școală, familie, societate, prin reprezentanții lor autorizați.

O profesiune oarecare, de artist, spre exemplu, poate fi solicitată de foarte mulți tineri, numărul locurilor în institutul de pregătire este limitat însă. Condițiile de acces și de repartizare, după absolvire, se cer avute în vedere în mod obligatoriu. Situația este la fel cu orice profesiune, mai ales cu cele superior calificate.

Profesorii, diriginții, psihologul și medicul școlii reprezintă persoane competente, care prin pregătirea lor, prin atașamentul lor față de tineret și prin devotamentul lor față de interesele patriei pot oferi fiecărui tînăr un ajutor prompt și întemeiat. Ei dispun de mijloace științifice de cunoaștere, de analiză, de evaluare etc., prin care pot fi de folos tuturor celor ce le solicită ajutorul. Iată de ce sfatul lor nu trebuie considerat o simplă obligație formală, ci o îndatorire profesională și o recomandare plină de responsabilitate. Ei ne pot sugera soluții, ne pot oferi surse de informații, mijloace de control, criterii de comparație etc., avînd o perspectivă mai largă și o viziune mai concretă și mai justă despre capacitățile și competențele fiecăruia, căutînd să preîntîmpine orice eroare în această direcție. Riscurile pe care le implică o alegere greșită ne atrag atenția asupra necesității de a reflecta din timp la viitorul nostru și de a nu amîna prea mult acest lucru. O atenție deosebită trebuie acordată factorilor care pot influența negativ alegerea școlii/profesiunii, cum sînt: prietenii, moda, presiunea familiei, un succes trecător sau un eșec, lipsa unei autocunoașteri obiective etc. Să nu uităm că în ultimă analiză este vorba totuși de *autoorientare* și că odată cu alegerea profesiunii ne-am asumat și responsabilitatea însușirii și practicării (exercitării) ei în cele mai bune condiții. De aceea, se cere să știm despre școală și profesiunea aleasă cît mai multe date esențiale (ce aptitudini cere, unde se exercită, ce avansări permite, cum este remunerată, ce perspective de viitor oferă etc.).

* * *

Se știe că *în domeniul opțiunii profesionale rolul familiei este de netăgăduit.* Citeodată este chiar mai mare decît al școlii. Aceasta nu înseamnă că totdeauna intervenția familiei este fericită și că verdictul ei trebuie acceptat fără rezerve. Sînt cunoscute cîteva tendințe firești și frecvente ale părinților, cînd este vorba de viitorul copiilor lor. Aproape toți părinții doresc, pentru copiii lor, profesiuni superior calificate, indiferent dacă acestea sînt sau nu compatibile cu înzestrarea și capacitatea lor. Unii părinți țin să impună copiilor profesiunea pe care ei ar dori-o, alții nu se amestecă, lăsîndu-le lor întreaga responsabilitate.

În toate aceste cazuri este indicat ca problema să fie discutată în familie (cu părinții, frații etc.) și să se ajungă la un consens. Ea nu trebuie

rezolvată dintr-o dată, în pripă, pentru a nu greși. Informațiile, practica în domeniul respectiv, dezbaterea etc. sînt căi de a preveni erorile. *În toate cazurile, consultarea dirigintelui, a profesorilor, medicului sau specialistului de la laboratorul de orientare școlară și profesională, acolo unde acesta există, este bine venită și recomandabilă.* Părinții știu din propria experiență că profesiunile se schimbă, că făcînd o muncă fără plăcere nu te poți afirma, că reușita în viață este determinată în mare măsură de competența profesională și că aceasta depinde de succesul alegerii făcute la timp.

Orice om poate exercita mai multe profesiuni, dar nimeni nu poate face orice. *Dragostea pentru profesiune este, în toate cazurile, cheia succesului. Competența și măiestria se cîștigă prin muncă, dar ele depind uneori de punctul de pornire.* Într-o societate civilizată în care știința a devenit o pîrghie importantă a progresului, ea (știința) trebuie să-și aducă o contribuție remarcabilă și la determinarea opțiunilor școlare/profesionale și la afirmarea și dezvoltarea personalității fiecăruia. A ști să-ți corelezi propriile interese cu cele ale colectivității este semnul unei alegeri conștiente a profesiunii și în același timp indiciul unei maturități politice și a unei educații profesionale corespunzătoare.

Aceste cîteva reguli care urmează pot fi considerate ca niște jaloane (repere) în procesul căutării și alegerii școlii/profesiunii. Caută să vezi dacă ți se potrivesc și reține din ele ceea ce te poate scoate din impasul îndoielilor și al ezitărilor:

1.
Cîntărește bine înainte de a alege, ia în considerare toate elementele, dar nu întîrzia prea mult în luarea unei hotărîri.

2.
Nu uita că alegi pentru o perioadă mai lungă de timp și că de această alegere poate depinde dezvoltarea ta ulterioară, viitorul tău.

3.
A ști despre tine cît mai multe lucruri obiective este tot atît de important ca și a ști cît mai multe despre profesiunea pe care vrei s-o urmezi.

4.
Cu cît cunoști mai multe profesiuni, cu atît șansele de a o alege pe cea mai potrivită sînt mai mari (alegi din mai multe).

5.
Orice muncă este frumoasă dacă îți place și o stăpînești bine.

6.
Școala reprezintă introducerea ta în lumea profesiunilor și deci alegerea școlii influențează profesiunea viitoare.

7.
Orientarea și alegerea trebuie să-ți arate în ce domeniu poți fi și creator nu numai executant.

8.
O alegere judicioasă presupune un nivel înalt de înțelegere profesională, o judecată temeinică, o analiză cumpănită și o decizie responsabilă.

9.
În luarea unei decizii, nu te orienta după alții, ceea ce li s-a potrivit lor s-ar putea să nu ți se potrivească ție.

10.
Ascultă sfaturile și sugestiile altora, dar alege singur.

11.
Dacă ai constatat că ai ales greșit, **nu uita că există încă posibilități de corectare, de realegere,** dar nu te pripi.

12.
Reușita în profesiune pretinde adeziunea totală a persoanei la opțiunea formulată.

Ce profesiune să-și aleagă copilul meu?

Prof. dr. MIHAI PETEANU

Alegerea, învățarea și practicarea unei profesiuni constituie o condiție esențială pentru existența socială a omului, asigurîndu-i nu numai baza materială de trai, ci și suportul moral al răspunderii personale și al încrederii în capacitățile proprii și ale colectivului din care face parte.

De importanța și necesitatea însușirii și exercitării de către copiii lor, deveniți adulți, a unor ocupații profesionale sînt conștienți toți părinții. Nu toți sînt însă conștienți de la început că succesul în pregătirea și exercitarea unei profesiuni depinde, în mare măsură, de momentul inițial al alegerii acelei profesiuni, înainte de a se trece la învățarea ei. De importanța acestui moment mulți părinți își dau seama abia mai tîrziu cînd constată eșecul în munca profesională a tinerilor care au făcut o alegere greșită, pripită, la întîmplare.

Cînd și de către cine trebuie făcută alegerea profesiunii ?

Pe mulți părinți și copii îi surprinde nepregătiți momentul în care trebuie să decidă asupra profesiunii lor de viitor. Un prim astfel de moment apare la absolvirea clasei a VIII-a gim-

nazială, cînd elevii trebuie **să aleagă** între diferite profiluri și tipuri liceale în care să-și continue pregătirea școlară. Momente asemănătoare apar apoi la terminarea primei trepte a liceului (cl. a X-a) cînd elevii trebuie **să se hotărască** între a da concurs și a urma treapta a doua a liceului sau să-și aleagă o meserie pe care s-o învețe în cadrul învățămîntului profesional. În fine, cei ce termină liceul **au de ales** o facultate pentru a se pregăti pentru o profesiune cu calificare superioară.

După cum se vede, problema alegerii concrete a ocupației de viitor se pune în aceste momente, dar elevii trebuie pregătiți din vreme pentru a ști să-și aleagă tipul de liceu care-i va ajuta să se pregătească pentru profesiunea corespunzătoare intereselor și capacităților lor.

Școala, care și ea are sarcina orientării școlare și profesionale a elevilor, pregătește elevii în vederea alegerii profesiunii în tot cursul claselor gimnaziale. Lipsa colaborării familiei cu școala în această problemă și mai ales insistența dăunătoare și nejustificată a unor părinți care-și obligă copiii să se îndrepte spre profesiunea indicată de dînșii, derutează pe tineri în momente decisive, cu urmări nu totdeauna favorabile asupra învățării și practicării ulterioare a profesiunii respective. Obligarea copilului să urmeze o anumită profesiune și nu alta este o greșeală fundamentală, pentru că, în ultimă instanță, **alegerea trebuie făcută de către copil** și sprijinit de familie sau școală. Odată cu alegerea, copilul trebuie să-și asume întreaga răspundere de a se strădui să învețe și să practice cu dragoste și conștiinciozitate îndeletnicirea de el singur aleasă.

Care este rolul familiei în alegerea profesiunii de către copil ?

Preocupîndu-se din vreme și cu tactul cuvenit, părinții, alături de școală, pot avea un rol foarte însemnat în inițierea copilului în tainele alegerii profesiunii după criterii științifice, obiective și nu după criterii subiective, întîmplătoare. Dar pentru acest rol important nu toți părinții sînt în mod satisfăcător pregătiți, lăsîndu-l pe copil fără asistență tocmai în momentele de răscruce ale vieții sale. Folosind însă lucrările de specialitate care se ocupă de această problemă și colaborînd în mod sistematic cu școala, părinții pot să-și însușească cunoștințele de bază pentru a putea să-și îndrume copiii în alegerea celei mai corespunzătoare profesiuni, evitîndu-se greșelile frecvente care se fac în acest sens. În cele ce urmează ne vom ocupa de principalele direcții în care să se facă pregătirea părinților spre a-și putea ajuta copiii în opțiunea profesională, și care sînt: **cunoașterea profesiunilor și cunoașterea copilului; stabilirea acordului între personalitatea copilului și profesiunea spre care dorește să se îndrepte.**

Cunoașterea profesiunilor înseamnă cunoașterea drumurilor posibile spre care se poate îndrepta copilul nostru aflat la momentele de răscruce arătate. Considerate în ansamblu, în condițiile societății contemporane, numărul și varietatea profesiunilor și specializărilor profesionale se află de ordinul sutelor, chiar miilor. Nici chiar specialiștii cei mai versați nu se pot orienta ușor în această complicată și vastă „lume". Pornind însă de la analiza situațiilor locale sau regionale, de la profesiunile și specializările care se practică mai frecvent într-o localitate, județ sau chiar pe ansamblul întregii țări, ne putem totuși orienta asupra cunoașterii acestora în linii generale, putînd apoi să reducem aria de referință la cîteva grupe de profesiuni sau ocupații ce ne-ar interesa și pe care le putem studia și cunoaște mai în amănunțime. În această privință s-a venit în ajutorul școlii și familiei, elaborîndu-se și tipărindu-se 23 volume de **Monografii profesionale***, în care sînt prezentate și descrise pe larg aproximativ 400 de profesiuni și specializări profesionale mai importante din diverse sectoare de activitate din țara noastră.

În informarea asupra oricărei profesiuni trebuie să se procedeze în mod sistematic urmărindu-se sesizarea aspectelor esențiale, pentru ca la urmă **să se cunoască în ce constă profesiunea respectivă, care este obiectul ei, ce materii sau materiale se prelucrează și în ce sînt transformate, care sînt condițiile de muncă** (ușoare, medii, grele), **care este natura muncii** (intelectuală, fizică sau combinată) **și altele.** În învățarea și practicarea oricărei profesiuni există aspecte frumoase, atractive, stimulative, dar și aspecte mai dificile, care nu trebuie trecute cu vederea față de copil, cum fac unii părinți care pentru a-l atrage pe copil spre meseria pe care o doresc ei, îi ascund părțile sale neplăcute.

Un capitol important în cunoașterea profesiunilor este cel referitor la **însușirile fizice și psihice** cerute pentru învățarea și practicarea cu succes a acestora. Aceasta ne trimite de fapt la a doua direcție în care să se petreacă informarea părinților: **cunoașterea copilului.**

Opțiunea profesională stabilește acordul dintre cerințele profesiunii respective și însușirile personale care pot satisface cel mai bine aceste cerințe. Aceasta presupune o prealabilă **autocunoaștere** din partea copilului și o **cunoaștere** a acestuia din partea părinților. Numai în aceste condiții îl putem ajuta pe copil să opereze cu succes comparații între nivelul cerințelor somato-psihice ale profesiunii și nivelul însușirilor fizice și psihice pe care le prezintă acesta.

Se știe că orice profesiune se exercită un timp anumit în decursul unei zile (de regulă 8 ore) și cere o cheltuială de energie fizică sau psihică, după natura sa. În plus, în orice profesiune sînt cerute anumite **aptitudini,** în anumite combinații și grade de dezvoltare, care sînt în-

* Apărute în Editura Didactică și Pedagogică, București, între anii 1971—1973.

susiri personale ce permit efectuarea optimă a unor operaţii şi activităţi de muncă, ce se concretizează în bunuri de consum, opere literare, ştiinţifice, artistice, de învăţămînt etc., după domeniul şi natura activităţilor profesionale desfăşurate. Pentru mai uşoara orientare în problemă, se obişnuieşte ca aptitudinile cerute pentru exercitarea cu succes a profesiunilor să se grupeze în **fizice** şi **psihice,** deşi în cele mai multe situaţii de muncă ele sînt combinate.

Aptitudinile fizice se referă în primul rînd la starea de sănătate, forţă musculară şi rezistenţa generală a organismului faţă de factorii vătămători ai mediului ambiant din unele profesiuni: curenţi de aer, zgomot, trepidaţii, aer viciat etc. După cum se ştie, activitatea din unele sectoare cum sînt: industria extractivă, metalurgia grea, transporturi, industria construcţiilor, agricultură etc. pretinde solicitări de efort fizic şi o structură osteo-musculară robustă, pe care nu o au toţi tinerii.

În afară de aceste aptitudini fizice generale, profesiunile mai cer şi o serie de aptitudini fiziolgice speciale cum sînt **dexteritatea manuală** (rapiditatea, fineţea, coordonarea şi precizia mişcărilor manuale), **acuitatea vizuală, auditivă, tactilă** etc. cerute de un număr mare de profesiuni. Deficienţele funcţionale ale organelor de simţ prejudiciază buna desfăşurare a activităţii profesionale şi în unele cazuri o compromit. De exemplu, într-un număr apreciabil de profesiuni pe lîngă acuitatea vizuală (a vederii clare şi distincte a obiectelor) este cerută şi **acuitatea cromatică** sau a vederii colorate. În transporturi se utilizează semnele colorate (roşu, galben, verde), ca indicatoare de oprire, atenţie, liber. Nu mai puţin importantă este acuitatea cromatică în industria textilă unde se produce o gamă largă de sortimente colorate, în industria chimică sau metalurgică, în medicină, arte plastice, hortiviticultură şi chiar în agricultură. Prezenţa acuităţii cromatice este absolut necesară în aceste sectoare profesionale, deficienţele de percepere sau absenţa totală (cecitatea) nu pot fi compensate prin alte însuşiri, cum este cazul în multe alte situaţii şi mai ales în cazul aptitudinilor psihice. Într-o serie de profesiuni, neconsiderarea acestei situaţii poate duce la accidente grave, ca de pildă în transporturi, unde persoanele care prezintă cecitate cromatică pentru culoarea verde (6%) sau pentru cea roşie (2%) nu se pot orienta după culorile indicatoarelor de circulaţie. **În toate cazurile de opţiune profesională, tinerii trebuie supuşi unui examen medical de orientare profesională,** pentru că există destul de multe situaţii în care aceştia nu sînt apţi să înveţe şi să practice profesiunea dorită şi trebuie să-şi aleagă alta corespunzătoare structurii şi aptitudinilor lor fizice.

Aptitudinile psihice sînt şi ele cerute în grad diferit şi structurări anumite de către diferitele profesiuni, de aceea părinţii nu trebuie să fie străini de cunoaşterea şi aprecierea lor cît mai obiectivă, de condiţiile apariţiei şi dezvoltării lor în diferitele activităţi pe care le desfăşoară copilul. Structura psihică umană este deosebit de complexă, diferitele însuşiri psihice apar, se diferenţiază şi se dezvoltă numai în condiţiile unui climat prielnic în familie, şcoală, profesiune etc.

Pentru a înţelege şi deosebi însuşirile psihice ale copilului şi a stabili gradul lor de dezvoltare, părinţii au nevoie de serioase cunoştinţe cu privire la aceste însuşiri şi procese psihice cum sînt: **senzaţiile şi percepţiile, reprezentările, memoria, imaginaţia, atenţia, gîndirea,** precum şi asupra domeniului **vieţii afective** (emoţii, sentimente) sau a celei **voluntare** (dezvoltarea calităţilor de voinţă la copil). Nu lipsite de importanţă sînt apoi cunoştinţele privitoare la **mecanismele formării şi consolidării deprinderilor de muncă** sau a trezirii şi canalizării **intereselor** copilului spre activitate în general şi apoi spre activitatea profesională, ajutîndu-l să-şi creeze convingeri şi **motivaţii** ferme care-l stimulează în însuşirea temeinică a tainelor profesiunii alese şi-l sprijină în învingerea dificultăţilor inerente învăţării oricărei profesiuni.

De la noţiunile privitoare la însuşirile psihice menţionate, părinţii pot înţelege aportul acestora ca structuri aptitudinale, manifestate şi cerute în diverse activităţi profesionale. Aceste activităţi nu sînt niciodată pur fiziologice sau pur psihologice, ci totdeauna combinate, dominante fiind unele sau altele din însuşiri. Am menţionat, de pildă, rolul dexterităţii manuale ca aptitudine fizică necesară învăţării şi exercitării cu succes a unui număr mare de profesiuni. Dar această dexteritate nu se manifestă ca însuşire exclusiv fiziologică, ci se combină cu aspecte psihice, cum este, de exemplu, **memoria chinestezică** (memoria mişcărilor), care face posibilă repetarea şi executarea într-un anumit mod a mişcărilor. Această memorie chinestezică se manifestă ca aptitudine specifică în activitatea profesională dintr-o serie de ocupaţii ca cea de pianist, violonist, sculptor, dansator sau cele din nenumăratele meserii manuale. **Memoria vizuală** se evidenţiază ca aptitudine psihică ce asigură succesul într-o serie de profesiuni din transporturi, arte plastice (pictură), arta teatrală etc. **Atenţia, imaginaţia, spiritul de observaţie, inteligenţa tehnică, matematică, verbală** etc. se pot combina în moduri şi grade diferite cu aptitudinile fiziologice dînd seria de aptitudini complexe de tipul **aptitudinii tehnice, matematice, verbale** etc. necesare reuşitei în activităţile industriale tehnice, cercetare, învăţămînt, justiţie, teatru etc.

Domeniul cunoaşterii copilului este complex şi vast şi nu poate fi decît foarte aproximativ schiţat într-un asemenea spaţiu. Totuşi, **urmărind pe parcursul anilor activitatea copilului în familie şi şcoală, reţinînd succesele sale deosebite la studiu, preferinţele personale, reuşitele la concursuri, olimpiade şcolare etc. ne putem face treptat o imagine despre calităţile somato-psihice ale copilului şi-l putem ajuta în rezolvarea delicatei probleme a alegerii profesiunii.**

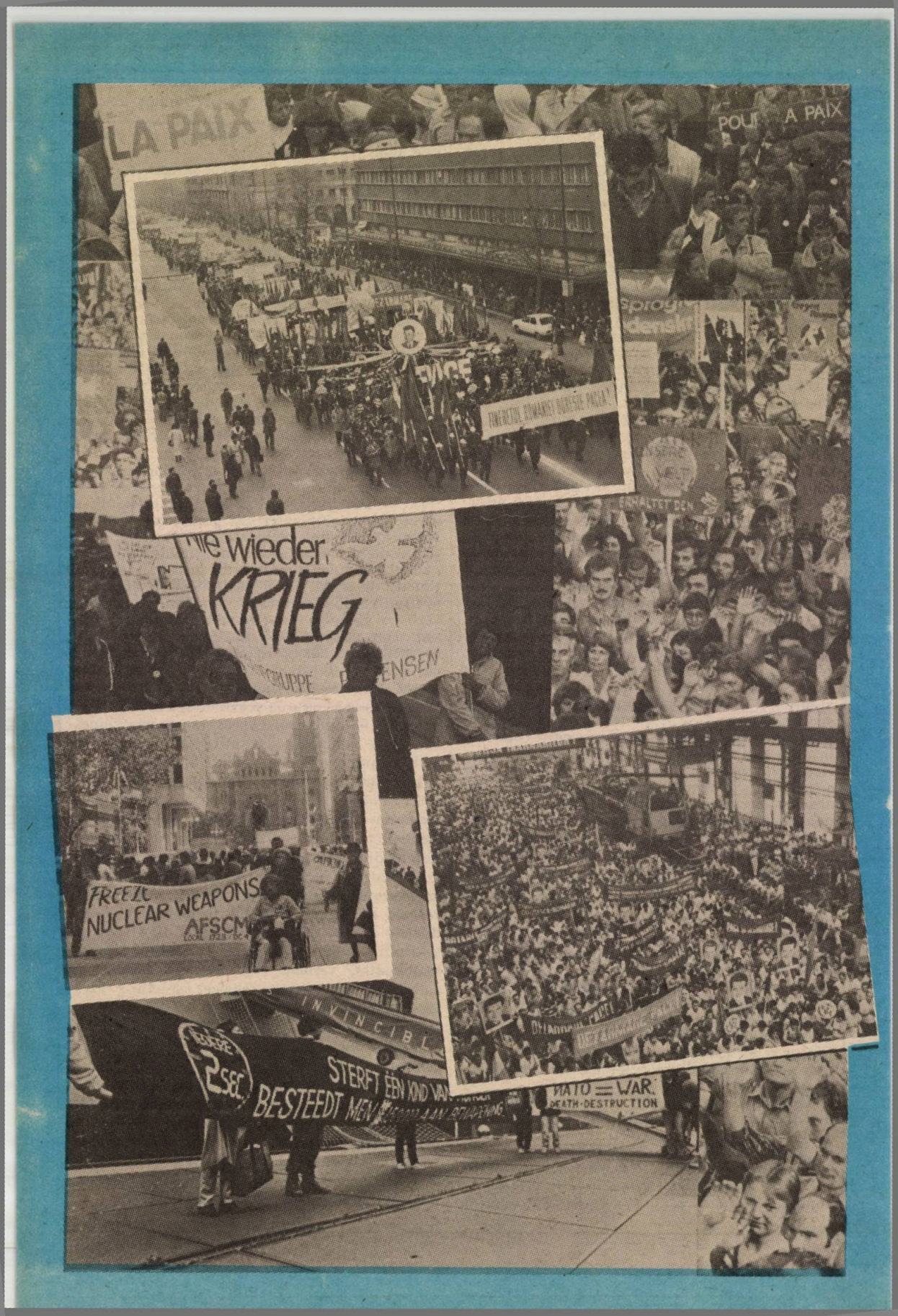
LA PAIX
POUR LA PAIX
nie wieder
KRIEG
FREEZE
NUCLEAR WEAPONS
AFSCME
INVINCIBLE
STERFT EEN KIND VAN
BESTEEDT MEN
NATO = WAR
DEATH-DESTRUCTION

Tînăra generație și idealul păcii — o relație funcțională

DAN BÂRLIBA

Pacea reprezintă, incontestabil, una din valorile politice primordiale ale epocii contemporane; semnificația ei decurge din faptul că a devenit, astăzi, alternativa unică, esențială pentru însăși existența în continuare a umanității. „Omenirea — după cum se aprecia în Documentul final al sesiunii Adunării Generale privind dezarmarea din 1978 — este mai mult ca oricînd amenințată cu autodistrugerea datorită acumulării maxime, într-un spirit de competiție, a celor mai distructive arme fabricate vreodată de om (...). Formidabila constituire a unor vaste arsenale, creșterea stocurilor de arme și a efectivelor militare considerabile și concurența exercitată în domeniul perfecționării armelor de toate genurile cu ajutorul unor resurse științifice și al progreselor tehnice deturnate în acest scop reprezintă amenințări incalculabile la adresa păcii".

Într-un asemenea context general, de opțiune vitală pentru progresul în continuare al civilizației umane, tînăra generație se afirmă ca un factor activ al luptei pentru pace și dezarmare, pentru reluarea cursului spre destindere, pentru înlăturarea pericolului unui război nuclear. *Deschiderea tot mai largă a tineretului cu diferite vederi politice, ideologice și filosofice către ideile generoase ale păcii, precum și amplele mișcări ale tineretului din Europa și din alte zone ale lumii în sprijinul păcii și dezarmării s-au constituit, desigur, în semne distinctive ale anilor '80.*

Relația tineret-pace, în întreaga sa complexitate și dinamică, se regăsește în conținutul politic ce caracterizează ansamblul acțiunilor de marcare, în 1985, a Anului Internațional al Tineretului; deviza acestei manifestări — „Participare, Dezvoltare, Pace" — *a preluat, în seria priorităților fundamentale, acțiunea pentru pace, ca și educația în spiritul păcii, din perspectiva aportului posibil și necesar al tinerei generații, al structurilor sale la diferite niveluri — local, național, regional, internațional.*

Ca proces social-politic, relația tineret-pace constituie un aspect fundamental, intrinsec și definitoriu pentru tabloul lumii contemporane, care trebuie avut în vedere pe multiple planuri: *în elaborarea și aplicarea în practică a unor strategii, politici și programe în materie de tineret; în lansarea, de către structurile de tineret de diferite orientări și la diferite niveluri, a platformelor proprii, specifice de acțiune; în identificarea unor direcții analitico-interpretative ale cercetării științifice actuale în domeniul tineretului, cu precădere asupra statutului său activ în viața națională și internațională.*

Istoria, în numeroasele sale momente de tensiune și confruntare, a „rezervat" tineretului trista menire *de a fi fost, contrar voinței și năzuințelor acestuia, purtătorul unui greu și odios tribut de sînge, de viață umană adus celor care hotărau, în cancelariile marilor imperii, la masa deciziilor politice, destinele lumii. Așadar, tineretul a fost, în repetate rînduri, un* obiect al războiului, *în situații în care apărea pe deplin firesc ca el să fie un* obiect al păcii; *în loc să beneficieze de avantajele materiale, morale și spirituale ale păcii, el a fost nevoit să sufere de pe urma războaielor, a confruntărilor militare, să plătească chiar cu prețul suprem al vieții.*

Avînd conștiința clară a acestor antecedente profund antiumane, inechitabile, tineretul anilor '80 care nu a cunoscut atrocitățile celei de-a doua conflagrații mondiale dorește să trăiască și să se afirme în pace, în condițiile unei vieți libere, fără coșmarul distrugerilor și agresiunilor. *Pacea, menținută și consolidată prin buna voință și acțiunea deliberată a tuturor statelor, înfăptuirea dezarmării și, în mod prioritar, a dezarmării nucleare ar fi de natură să elibereze uriașe resurse materiale și umane care ar lua astfel drumul binemeritat al rezolvării cît mai grabnice a unor probleme majore cu care se confruntă omenirea — subdezvoltarea, analfabetismul, șomajul, malnutriția și multe altele. Tînăra generație nu ar avea decît de cîștigat dintr-o asemenea însănătoșire radicală a climatului politic mondial, cu atît mai mult cu cît, după cum se cunoaște, multe dintre anacronismele economice, social-politice și culturale pe care le consemnează evoluția lumii contemporane afectează nemijlocit tineretul. O pace trainică, irevocabilă, s-ar răsfrînge multidimensional asupra condiției actuale a tineretului, în plan economic, social, cultural, moral, oferind generațiilor viitorului premise și stimulente substanțiale pentru propria dezvoltare și afirmare multilaterală.*

Dar, tineretul apare totodată *ca un subiect al păcii. Aflat în plin proces de activizare și radica-*

lizare, deschis și interesat de tot ceea ce este nou, cu perspectivă, tineretul nu se poate mulțumi cu ipostaza de factor care, într-o manieră pasivă, contemplativă, ar beneficia numai de consecințele pozitive ale unei păci pe care alții o creează și o mențin. El se afirmă, la modul cel mai direct, ca un ferment activ, responsabil și consecvent al luptei pentru înfăptuirea acestui nobil ideal, pentru onorarea dreptului primordial al omului, al tuturor popoarelor — dreptul la viață. *Prin glasul ferm al tineretului în sprijinirea eforturilor pentru reluarea cît mai grabnică a cursului spre destindere și cooperare, pentru trecerea hotărîtă la dezarmare și dezangajare militară, pentru lichidarea vechii politici bazate pe forță, dominație și imixtiune, vorbește, în fapt,* viitorul umanității, *generația căreia dialectica istoriei îi va încredința, cu legitimitate, opera de asigurare a progresului continuu al civilizației materiale și spirituale.*

Relația tineret-pace are un caracter prospectiv. *Acesta decurge din însăși natura celor doi termeni: pacea, în sensul său strict, nu este — și nu poate fi — o valoare a momentului, a conjuncturii, ci ea vizează evoluția și perspectiva umanității; pe de altă parte, după cum se cunoaște,* tineretul constituie o categorie socială mai puțin legată de vechile stări de lucruri, de anacronismele de orice tip, fiind larg deschisă către noile mutații, către schimbare și progres. *Sînt argumente care susțin afirmația că nu numai* acum, dar și în perspectivă, între tînăra generație și idealul păcii *va exista* o relație funcțională.

Deschiderea către pace a tineretului — înscrisă organic și dinamic deschiderii mai largi a acestei generații către tot ceea ce este nou și progresist, în măsură să determine înaintarea civilizației umane, nu se realizează mecanic.

Nicolae Iorga scria, între cele două războaie mondiale, următoarele în această direcție: „Pacea nu poate veni numai de la dorința de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război, de război pentru plăcerea, pentru voluptatea războiului".

Misiunea procesului de educație socio-morală nu este deloc ușoară, dacă avem în vedere că acesta se adresează unei generații care, tînără fiind, nu a cunoscut nemijlocit ororile niciunuia dintre războaiele mondiale, iar în legătură cu stările de tensiune și confruntare din ultimele decenii este mai mult sau mai puțin edificată, în funcție de mediul socio-profesional, grad de cultură orientare politică ș.a. În același timp, nu trebuie nici un moment eludat, sau subestimat faptul că tineretul nu posedă, în mod obiectiv, caracteristica omogenității, fără distincții și nuanțe; a vorbi despre tineri ca despre o entitate globală, monolitică înseamnă a asuma riscul uniformității și, implicit, al ignorării faptului de necontestat că tinerii reacționează — sau acționează — în mod diferit, în funcție de o multitudine de criterii (context social-politic, platformă politică, prioritate de interese, nivel de pregătire, capacitate organizatorică, tradiții de cultură și civilizație ș.a.).

Activitățile de educație a tineretului în spiritul păcii trebuie să vizeze îndeplinirea unor finalități autentic formative și nu doar scopuri informative. *Informația privind pacea (similar informației despre dezvoltare) este, prin natura ei, descriptivă, factuală, pasivă și neutră; ea constituie o pre-condiție a educației pentru pace, dar nu este, propriu-zis, educație. Pe de altă parte,* educația în spiritul păcii *(similar educației în spiritul dezvoltării)* este activă, conținutul și semnificația sa implicînd adoptarea unui punct de vedere, a unei poziții. Obiectivul educației pentru pace este acela de a face pe tineri să-și pună întrebări cu privire la cauzele violenței și războiului și să participe la soluții prin implicarea lor directă în procesul de edificare a păcii.

Dacă anilor '70 le-au fost caracteristice mișcările sociale ale tineretului, în numeroase țări occidentale, atitudinea contestatară și trecerea la acțiuni concrete de revoltă, se poate afirma că anilor '80 le sînt proprii ample mișcări în favoarea păcii și dezarmării, care au cuprins forțe dintre cele mai diverse din rîndul tinerei generații. *„În numeroase regiuni ale lumii* — arăta secretarul general al ONU, Javier Perez de Cuellar — *popoarele noastre și, în particular, tinerii coboară pe străzi, cu sutele de mii, pentru a protesta în mod pașnic împotriva situației existente și a-și manifesta îngrijorarea și neliniștea în fața consecințelor cursei înarmărilor și a unei catastrofe nucleare". Cu precădere în Europa, tineretul participă în mod activ la demonstrații și campanii pentru salvgardarea păcii, a dezarmării și cooperării pe continent; aceste acțiuni demonstrează adînca îngrijorare a tinerilor, confruntați cu accelerarea calitativă și cantitativă a cursei înarmărilor (...); ei își reafirmă convingerea fermă că sînt posibili pași în direcția opririi cursei înarmărilor și a realizării de progrese în domeniul dezarmării.*

Acționînd în spiritul politicii externe a statului, al inițiativelor președintelui Nicolae Ceaușescu, tineretul român se afirmă activ în lupta pentru pace și dezarmare. *Prin ample manifestări organizate în cadrul campaniei la nivel național* „Tineretul României dorește pacea", *cît și prin seria acțiunilor cu largă participare internațională pe linie de tineret și studenți, s-au pus amplu în valoare opțiunile fundamentale ale tinerei generații, identificîndu-se noi căi și modalități în direcția sporirii aportului la lupta pentru reluarea cursului spre destindere, pentru înfăptuirea dezarmării și, în primul rînd, a dezarmării nucleare. În* Apelul *adresat organizațiilor naționale, regionale și internaționale de tineret din Europa, adoptat la Marșul tineretului din București (noiembrie, 1983) se arată:* „Tineri din Europa, să ne unim forțele în edificarea prezentului și viitorului nostru de pace și bunăstare. Să nu acceptăm ca viețile noastre, cele ale părinților, fraților și surorilor noastre să fie distruse într-un război devastator. Să acționăm împreună pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, a unei lumi a păcii și progresului, securității și colaborării între toate popoarele planetei".

Pacea constituie un factor important al activizării și radicalizării social-politice a tineretului; în același timp, ea se afirmă ca un puternic stimulent al unității de acțiune, beneficiind de capacitatea depășirii

unor diferențe de opinie și interpretare politică și a înscrierii, în consecință, a forțelor respective pe o platformă de cooperare în multiple domenii.

Anul Internațional al Tineretului — semnificativă manifestare la nivel mondial, inițiată și activ promovată de România socialistă — a consacrat un ansamblu de aspecte noi în dinamica relației tineret-pace.

Atît în faza pregătirilor cît și a marcării propriu-zise, ampla manifestare din 1985 a oferit cadrul afirmării explicite într-o pluralitate de niveluri (național, regional, internațional, sistemul Națiunilor Unite) a opțiunilor tinerei generații: dorința de pace, nevoia de pace, hotărîrea de a milita pentru realizarea unei lumi mai bune și mai drepte, a înțelegerii între popoare.

A.I.T. a consacrat ample și inedite spații de eficiență în raportul dintre opțiunea tineretului și decizia guvernamentală în materie de pace. *Tînăra generație trebuie să-și spună cuvîntul în toate marile probleme politice contemporane care privesc viitorul omenirii, întrucît ea se va identifica prin definiție cu acest viitor. Este însă important ca aceste opțiuni să constituie baza unor decizii în direcția reluării cît mai grabnice a cursului spre destindere, a menținerii și consolidării păcii și securității internaționale, a statornicirii în raporturile dintre state a unor principii autentic și consecvent democratice. Statele lumii, guvernele, diferite organisme guvernamentale și interguvernamentale sînt chemate — în contextul pregătirii și marcării A.I.T. — să ia în considerare și să dea expresie decizională apelurilor de lichidare a focarelor de tensiune și conflict, de înfăptuire a unor măsuri concrete și efective de dezarmare generală și, în primul rînd, de dezarmare nucleară, de anihilare a propagandei războinice, militariste și de promovare, în procesul educației și în cel al difuzării informațiilor, a valorilor progresiste, umaniste.*

A.I.T. se constituie într-un cadru favorabil pentru acțiunea și contribuția concretă a tinerei generații la statornicirea unui climat de pace și înțelegere între națiunile lumii. Din nefericire, A.I.T. nu beneficiază de un climat politic mondial stimulator; iată de ce se impune ca A.I.T., prin ansamblul activităților pe care le va ocaziona, să determine o participare sporită a tineretului la lupta popoarelor pentru pace și dezarmare.

„Dorința de a construi o lume în care oamenii să se bucure pe deplin de roadele civilizației moderne, să fie eliberați de perspectiva războaielor — arăta președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu — este sursa principală a mișcării contemporane a tineretului. Consider că tineretul trebuie ascultat și trebuie să aibă un cuvînt greu de spus în organizarea vieții sociale de mîine".

Asigurarea unei funcționalități corespunzătoare a relației plurivalente tineret-pace înseamnă, la scara mondială, un beneficiu cu dublă valoare: pe de o parte, tînăra generație *se va manifesta, cu titlu permanent, ca un factor de acțiune, stimulare și consolidare a păcii, iar pe de altă parte, pacea va oferi garanții și cîmp larg de afirmare și dezvoltare, pe multiple planuri, pentru tineret ca purtător firesc al prezentului către viitor.*

PACE

Cum zorii cheamă ziua
Să vină mai curînd,
Cum mugurul plăpînd
Dorește-a se desface
Așa te chem eu, PACE!

Cum puiu-și cheamă mama
La pieptul ei să stea,
Să rîdă lîngă ea,
Cu glasu-i să se-mpace,
Așa te chem eu, PACE!

Cum apa-și cheamă peștii
În grijă să le dea
Împărăția sa,
Prin alge să se joace.
Așa te chem eu, PACE!

Așa te chem eu, PACE,
Și-așa te vor chema
Copiii, pururea,
Planeta s-o îmbrace
În rîs și-n vis și-n dor și-n flori
Și-n PACE!

Rodica NĂSTASE
București

A FI COPIL ÎN ROMÂNIA

A fi copil în România...
Sub cerul albastru
— boltă a nemuririi
sub cerul în care
săgetează alb
porumbeii,
România își scaldă
în ape limpezi răsuflarea.
Și, între valurile științei,
glasul firav de copil
aprinde-n flacără păcii
prietenia
ca o gingașă floare albastră
legănată la mica adiere
de vînt,
ca un stejar în bucuria
foșnetului său.
A fi copil în România,
A fi un cînt în trei culori
A fi o pasăre-ntre flori.

Irina EGLI
București

Pacea, cea mai mare izbîndă a spiritului uman

DUMITRU ALMAŞ

Pornesc de la o aserţiune a lui N. Iorga: „Pacea are atîta preţ cît războiul din care a ieşit". Dacă epoca de „pace" pe care o trăim descinde din cel mai cumplit şi mai catastrofal război trăit de omenire pînă în 1945 — dacă adverbele „cumplit" şi „catastrofal" mai suportă gradul comparativ —, iar aserţiunea ilustrului nostru profesor este adevărată, înseamnă că după 9 Mai 1945, după capitularea fără condiţii a Germaniei hitleriste, pacea ar fi trebuit să se aştearnă, suverană şi binefăcătoare, deasupra ţărilor, continentelor, a întregului glob pămîntesc.

Numai că, după cît se pare, la Ialta şi la Potsdam problema organizării păcii nu s-a bucurat de atenţia cuvenită şi nu s-a găsit o soluţie unică, nici măcar între cei care se aflau la „masa verde", de vreme ce războiul nu se terminase, de fapt, — Japonia mai rezista încă —, iar nord americanii s-au grăbit să lanseze „experimental" bombe nucleare la Hiroshima şi Nagasaki, îngrozind lumea cu spectrul unui război, încă mai cumplit decît cel care nici nu izbutea să se încheie printr-o pace semnată şi de adversar, nu numai de participanţii ca aliaţi.

A urmat îndată „războiul rece"; războiul din Coreea, cel din Vietnam, cel din Orientul Apropiat, războaiele din Africa şi din America Latină. Aşa că istoricii nici nu mai ştiu cum să numească această epocă de patru decenii, în care se fac mari eforturi pentru organizarea păcii, dar se cheltuiesc sume astronomice pentru folosirea armelor, a celor mai nocive arme care ameninţă nu numai existenţa omului şi a civilizaţiei lui, ci însăşi viaţa Terrei, ca planetă printre planetele Universului.

Şi totuşi, oamenii trebuie să creadă în autosalvarea lumii terestre şi a civilizaţiei prin raţiune, prin organizarea păcii şi prin readucerea încrederii în spiritul, în mentalitatea omenirii care nu vrea să se sinucidă. *Dar*, pentru ca pacea să fie în adevăr posibilă, trebuie atenuate pornirile războinice, trebuie civilizată barbaria care mai există, trebuie îmblînzită şi chiar extirpată fiara din om. Trebuie înlocuită mentalitatea belicoasă. Trebuie să ajungem a convinge tineretul, generaţiile, că războiul nu e „vocea sîngelui"; nu e o „fatalitate", *ori „unsoarea care unge roata civilizaţiei", cum au spus-o şi o susţin cu nerușinare cei care se hrănesc din războiul pe care îl propagă şi îl fac*, ci este un flagel, o crimă care presupune şi chiar dezlănţuie, toate flagelurile şi crimele care bîntuie în omenire. Totodată, omenirea e datoare a se lepăda de credinţa, de superstiţia că războiul e inevitabil, *că e o fatalitate care durează de la... gonirea din rai şi de cînd Cain a folosit securea împotriva fratelui său Abel. Adepţii fatalităţii războiului caută demonstraţii din biologie pînă în structura psihică a omului, din adîncurile subconştientului pînă în limpezimea raţiunii. Adepţii „necesităţii" războiului îl socotesc inerent chiar progresului uman; îi ridică statui şi-i închină poeme. Sau, mai degrabă, i-au închinat poeme; acum îl îmbracă în hlamida ucigaşă a armelor secrete. Începe a se vorbi în ultima vreme de miliardul de miliarde de dolari, care se cheltuiesc pentru înarmare; dar nu se pomeneşte, nicăieri, că s-ar cheltui, în aceste vremi de cumplită panică de război, un singur dolar pentru apărarea păcii. K. von Clausewitz socotea că războiul nu-i nimic mai mult decît continuarea politicii cu alte mijloace, iar Lenin adăuga că nu e numai o continuare a politicii, ci este o însumare a politicii. Deci*, politica trebuie schimbată: să nu mai fie politica negustorilor de arme şi de moarte, ci a producătorilor de pîine şi a creatorilor de viaţă. *Şi numai aşa se poate schimba şi mentalitatea războinică. Au existat apărători ai păcii în toate timpurile. Războinicii însă i-au numit, cu dispreţ, „utopici", iar strigătul pentru pace* o vox clamantis in deserto. *Ca şi cum n-ar fi funcţionat niciodată pacea, fie şi numai ca un intermezzo între două războaie.* Istoria universală demonstrează că pacea a existat, există şi poate, trebuie să existe, nu numai ca o dorinţă, ca un ideal, ci şi ca o nedezminţită realitate umană. *De mai multe ori în viaţa popoarelor apărătorii păcii au amînat războaiele sau le-au întrerupt prin impunerea păcii.* Şi şcoala, şcoala tuturor popoarelor poate ajuta mult lupta pentru pace, *aşa după cum ea poate contribui la exacerbarea instinctelor războinice şi anihila forţele morale ale păcii. N-avem decît să amintim ceea ce au făcut hitleriştii în Germania. Ştiu că e greu, chiar foarte greu: războinicii fac apel la instinctele primare, la forţa brutală şi au la îndemînă imensele, uci-*

gașele arsenale ale multor state, pe cînd apărătorii păcii n-au de partea lor decît rațiunea și puterea spiritului uman care contează pe adevărul logic că, dacă ne-am născut oameni, omenește trebuie să trăim, creînd civilizație *și nu întreucizîndu-ne, nimicind totul.* Avem în fruntea statului un bărbat care impresionează lumea prin stăruința, fermitatea și eroismul cu care apără pacea. *Și nu e singur: apărători ai păcii sînt azi toți oamenii oameni, toți iubitorii de cultură și civilizație, toți cei cărora li-i dragă viața și înțeleg că războinicii de azi pregătesc sfîrșitul omenirii, într-un holocaust dement. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Congresul al XIII-lea al P.C.R.:* „Creșterea pericolului unui nou război mondial, al unei catastrofe nucleare cere tuturor popoarelor să facă totul pentru a opri cursul periculos al evenimentelor. Iată de ce problema fundamentală a epocii contemporane este oprirea cursei înarmărilor, și în primul rînd a celor nucleare, trecerea la dezarmare și asigurarea unei păci trainice în lume". *România socialistă acționează cu hotărîre, pe zeci de căi, pentru dezvoltarea unei colaborări sincere și deschise între state, în vederea lichidării tuturor litigiilor pe calea discuțiilor la masa tratativelor.* „Să facem astfel, *spune secretarul nostru general,* încît Europa — care a avut un rol primordial în făurirea civilizației moderne — să poată contribui și în viitor la dezvoltarea liberă a omenirii, la realizarea unei civilizații superioare menite să asigure popoarelor bunăstarea, fericirea, libertatea, independența și pacea!"

Sîntem datori cu toții să susținem această înțeleaptă, umană și salvatoare politică: politica păcii. Iar noi, dascălii, începînd cu cei care predăm istoria și sfîrșind cu cei care fac lecțiile de educație fizică, ne putem și trebuie să ne împlinim această nobilă datorie către țară, popor și umanitate. *Ne putem împlini această datorie arătînd tinerelor generații că în istorie războaiele de cucerire, de expansiune, de dominație n-au adus decît umilință, distrugeri și moarte. Dau un exemplu: copiii iubesc mult expedițiile eroice pentru cunoașterea globului, de pildă. Citesc și ascultă cu plăcere povestirile despre Nansen, despre vasul „Fram" și expediția lui la Pol. Cei tineri trebuie să mai știe că acest erou al luptei cu natura vitregă a fost un mare și neobosit apărător al păcii. Deviza lui în viață era: „Ai izbutit? Continuă! N-ai izbutit? Continuă!" În lupta pentru apărarea păcii asemenea deviză se impune. De zeci de ori Nansen a atras atenția conducătorilor de state, încă înainte de primul război mondial: „Sîntem pe un vulcan care poate să erupă în orice clipă. Păzească-l Domnul pe cel care va fi luat prin surprindere". Nu admitea decît războiul de apărare și adăuga: „După cum noi nu vrem să fim umiliți, nici noi nu trebuie să umilim pe alții. O altfel de comportare ar fi o dovadă de cultură inferioară". Și se întreba: „Cultura? Care mai este valoarea ei dacă nu îmblînzește fiara?"*

Iar noi, ca dascăli, ca slujitori ai culturii și omeniei, avem datoria de a da răspuns acestei dramatice întrebări. Și prezentarea vieții și idealurile unor atari oameni mari, în contrast cu viața nesăbuiților apologeți ai războiului, de felul Kaiserului Wilhelm I, Hitler ori Mussolini, dictatori fasciști, intră în metodica, în pedagogia păcii. Am dat exemplul lui Nansen pentru că el a fost și un practician al luptei pentru apărarea păcii. Ca majoritatea apărătorilor păcii acest mare și generos norvegian, spera că va trebui să vină o eră nouă, „o eră în care mediocritatea și incompetența nu vor mai comanda lumii, ci minți luminate vor călăuzi pe oameni spre tărîmuri superioare, unde fiecare cucerire a rațiunii, fiecare izbîndă a spiritului vor fi salutate cu aceeași satisfacție cu care astăzi este întîmpinat profitul material; atunci oamenii vor trăi o viață mai nobilă, mai frumoasă, mai simplă".

Am venit aici cu modelul impresionant și educativ oferit de Nansen și pentru că ideile lui au fost foarte aproape de ale lui N. Titulescu al nostru. Amîndoi au fost înverșunați adversari ai războiului; amîndoi, ca mari iubitori ai păcii, au practicat politica nobilă a colaborării între state și popoare; amîndoi au fost, în același timp, mari patrioți. Idealul vieții lor a fost organizarea păcii și zăgăzuirea conflictelor sîngeroase între popoare. Titulescu a înfruntat adesea pe războinici, chiar în casa lor. Ca jurist, se călăuzea de ideea că dacă omenirea vrea să trăiască principiul nefast care afirmă dreptul forței trebuie înlocuit cu forța dreptului. El era convins că „pacea înseamnă înainte de toate o stare de spirit alcătuită din încredere, din înțelegere reciprocă, din nădejde în ziua de mîine". Pacea este ceva viu, ceva organic social și uman, care se poate și trebuie înfăptuită, cucerită treptat.

Noi, dascălii, avem datoria să creștem noile generații în spiritul apărării păcii, în spiritul dreptății și al adevărului uman. Președintele republicii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în neobosita-i luptă pentru pace, dezvoltă și adaptează, la condițiile anilor pe care îi trăim, principiile necesare triumfului ideii de îndepărtare a oricărei primejdii de război, de a respecta suveranitatea și libertatea fiecărui stat și popor.

Pacea este cea mai mare izbîndă a spiritului uman.

Pacea precară pe care o trăim, de patru decenii încoace, a rezultat din cea mai mare conflagrație mondială; este, deci, un fenomen neprețuit pentru destinul întregii umanități.

Dacă va putea închide în grotele preistoriei demonul războiului nuclear, omenirea se va salva și va trebui să poată! Căci niciodată ca acum omenirea, toată omenirea, nu dorește, nu vizează nimic mai mult decît să trăiască sub domnia păcii, fluturînd steagul alb al luminii, — pe care să scrie cu litere de aur: Muncă, Sinceritate, Înțelegere, Cooperare, Pace.

Anii de ucenicie

EROU AL PĂCII

Simbol al omului român, erou al păcii,
Fiu din popor, stejar crescut de el,
Un om, un comunist, în viața zbuciumată
A lumii are cel mai nobil țel.

Clădind un vis adevărat, o rază
Din soarele mileniului ce vine,
Aduce-ntregului popor prinosul
Încrederii în zările senine.

Justina BANDOL
București

PĂRINȚILOR

Am vîrsta visului
Și am vîrsta cîntării
Priviți-mă!
Sînt visul vostru,
Ați strîns în mine soarele
Și minunea dragostei
Mi-ați sădit în suflet iubire
Și o revărs către voi
Primiți-o cu brațele deschise,
E bucuria anilor mei,
Frumusețea
Pentru că am vîrsta zorilor
Și lumina gingașă e sufletul meu,
Sufletul meu îmbătat de lumină.
Am vîrsta visului
Și am vîrsta cîntării.

Gabriela IANCU
Jibou-Sălaj

OMAGIU ZILEI DE 23 AUGUST 1944

Era odată-n '44,
Se dădeau lupte vitejești,
Luptau bărbații fără moarte
În mîini cu arme ostășești.

Pe Olt, pe Mureș, în Carpați,
Pe Someș, Crișuri și la Radna
Veneau luptînd neînfricați
Cu tancul, tunul și cu arma.

Prin jertfa lor nemuritoare,
Sub tricolorul strămoșesc
Se-nalță azi măreț sub soare
Poporul nostru românesc.

Avem acum o pîine caldă,
Și rîuri limpezi ce curg blînd;
Avem o țară și o mamă,
Avem un nume pe pămînt.

SIMONA-TEOFILIA IORESCU
Clasa a VII-a C
Liceul Industrial Nr. 36 — București

CASA BUNICILOR

Am copilărit printre copaci și păsări,
printre albine și flori,
printre fluturi și printre petale;
am copilărit la țară, la bunica.
Bunicii mei n-aveau o casă mare
ci una plămădită din pămînt —
o grădină cu petunii,
crăițe ca funii,
cu tei și salcîmi,
cu meri și gutui
pe care o fetiță le-arunca hai-hui;
cu cățel și pisici,
cu cîteva oi,
o capră și o vacă,
și mai multe locuri de joacă.
Seara cînd vine,
iar soarele se-ascunde după coline,
îmi apare mereu în gînd
casa bunicilor.

Matei MARIAN
Alexandria

O ȘCOALĂ PENTRU PĂRINȚI ?

Exagerări unilaterale în atitudinea părinților față de copiii lor

Prof. univ. dr. ANDREI DANCSULY

Cercetările psihopedagogice, precum și cele de sociologie concretă aduc argumente convingătoare în favoarea ideii că **și în condițiile noi ale profundelor schimbări care au loc în societatea contemporană, funcțiile educative ale familiei nu și-au pierdut importanța lor.** Din contră **ele au devenit mai complexe.** Amplificarea și diversificarea influențelor sociale asupra dezvoltării conștiinței copiilor nu diminuează cu nimic locul specific pe care familia îl ocupă în ansamblul factorilor educativi. **Funcțiile educative ale familiei devin mai pregnante în socialism.** În condițiile țării noastre educația în familie este o importantă componentă a sistemului educativ pe care-l alcătuiește societatea. Acest rol i se atribuie familiei și în viitor. Precizăm însă faptul că **îndeplinirea optimă a menirii familiei în mare măsură este determinată de sesizarea acelor modificări prin care trece familia în condițiile societății contemporane.** Ni se pare că unele neajunsuri ce au loc în această zonă a educației se datorează tocmai **insuficientei cunoașteri a condițiilor specifice în care se desfășoară procesul pedagogic al familiei.**

Dacă în trecut educația familială își păstra un caracter riguros, închis, bazat aproape în exclusivitate pe autoritatea șefului de familie, **astăzi izolarea familiei de fluxul permanent al influențelor sociale este de neconceput și orice tentativă în această direcție ar fi anacronică și sortită eșecului.**

Caracteristicile noi ale educării copiilor în familie se datorează și modificărilor care au avut loc în structura și viața de familie. Față de familia de tip patriarhal din trecut apare familia celulară mai ușor de administrat și condus; se separă locul de muncă de locuință, ceea ce face ca grupul familial și grupul profesional să înceteze a mai coincide, iar posibilitățile de muncă organizate în cadrul familiei să se reducă tot mai mult, o bună parte a sarcinilor social-economice pe care le îndeplinea familia au fost preluate de către stat. Tinde să devină generală acea situație cînd ambii soți sînt angajați în producție. La aceste modificări se mai adăugă acele schimbări care privesc relațiile interpersonale între membrii familiei, ca urmare a evoluției înregistrate de statutul femeii, estomparea diferențelor dintre rolurile părintești, diviziunea mai echitabilă a obligațiilor familiale, reducerea distanței dintre părinți și copii prin promovarea unei atmosfere democratice.

Toate acestea pun în alți termeni **pedagogia educației în familie.** Insuficienta lor elaborare și asimilare devine sursa unor neajunsuri și chiar erori, manifestarea acestora fiind determinată de faptul că educația copiilor în familie se desfășoară, propriu-zis, în condiții cvasinaturale, în cadrul existenței obișnuite de fiecare zi. Ca urmare, **acțiunile educative, special întreprinse de părinți, își au efectul pozitiv numai dacă sînt în concordanță cu întreaga realitate educogenă a familiei, cu principiile înrădăcinate și respectate în viața de fiecare zi. Neunitatea între cerințe și realitate, între cuvînt și faptă a părinților face ineficientă orice strădanie a acestora de a promova în educarea copiilor lor niște principii care de fapt sînt străine de atitudinea lor intimă.**

Neajunsurile educației în familie se datorează mai multor cauze. Dintre acestea pe primul loc am putea aminti **slaba pregătire psihopedagogică a părinților,** carențele privind **cunoașterea particularităților psihice de vîrstă și individuale ale copiilor, a specificului de dezvoltare în diferitele perioade ale acestora.** Se știe că **educația este un fenomen hipercomplex, care presupune o pregătire multilaterală din partea tuturor persoanelor care o exercită, indiferent în ce situații.** Dar, din păcate, educația poate fi practicată și în mod foarte simplist, fără ca efectele ei negative să devină imediat vizibile, catastrofale. De obicei, daunele greșelilor în educație se acumulează treptat, în timp, fără să se observe întotdeauna un raport direct între cauză și efect. Prin aceasta se explică faptul că mulți părinți cu greu își dau seama și pot fi convinși de părerile și atitudinea lor pedagogică greșită.

O altă cauză a neajunsurilor în educația familială poate fi identificată în **atitudinea „exagerată" a părinților față de copiii lor.** Ea se manifestă sub diferite forme — de la o indulgență excesivă pînă la un autoritarism tiranic. Părinții, simțindu-se întotdeauna angajați în persoana copiilor lor, se străduiesc să-i formeze cît mai perfect, să le ofere cît mai multe avantaje posibile, să aplice metode cît mai eficiente etc. Și tocmai astfel de exagerări duc la deformări grave ale relației părinte-copil, deformări care provoacă devieri de comportament și se repercutează negativ asupra formării personalității copiilor.

1

Una din atitudinile exagerate ale părinților se manifestă prin răsfățarea copiilor lor. În strădania lor de a asigura o viață cît mai fericită copiilor, sînt în stare de orice sacrificiu pentru a satisface toate trebuințele și dorințele acestora, fără a face un discernămînt între cele reale, necesare și cele artificiale, capricioase. Dragostea părintească atît de necesară, de altfel, ca ploaia de mai pentru plante, suferă o distorsiune în acest caz în direcția unei dădăciri exagerate, a răsfățării și indulgenței excesive, a acordării a tot felul de privilegii, a apărării copilului împotriva oricăror greutăți sau neplăceri. Această ocrotire exagerată și supraprotejare „se apropie, ca formă de manifestare, de lingușire: copilul este tratat ca un obiect de preț, se scot excesiv în evidență frumusețea, aptitudinile, drăgălășenia lui"[1]. Admirați și răsfățați de părinți acești copii recurg frecvent — mai mult sau mai puțin conștient — la anumite „șantaje afective". „Astfel se explică moșturile la masă, obișnuite la unii copii, autoexpunerea la pericole, întreținerea conștientă a bolii — toate în vederea asigurării unei cît mai depline dominații asupra tatălui și a mamei"[2].

Practica ne dovedește cu prisosință că copilul copleșit de dragostea abuzivă a părinților nu reacționează cu reciprocitate, ci din contră, devine egoist, capricios, lipsit de voință, incapabil să învingă greutăți, de a se adapta cu ușurință la cerințe și situații noi. Față de părinți devine un fel de tiran, care îi „bombardează" cu tot felul de pretenții și, la cea mai mică neîmplinire a dorinței lor, se simt frustrați, nedreptățiți, și-și manifestă fără jenă, chiar cu indignare și obrăznicie, nemulțumirea lor față de modul cum sînt tratați, „serviți", de părinți. Astfel se nasc numeroase conflicte între părinți și copii. Suferă și unii și alții. Părinții pentru că grija și dragostea lor fără margini nu este onorată, recompensată prin nimic. Din contră, copilul răsfățat devine adesea nemulțumit, indignat, indiferent față de părinți, nutrind chiar și sentimente de antipatie cînd aceștia nu sînt în stare de a le satisface pretențiile lor, devenite cu timpul fără limite. Adesea acești copii, care în îndeplinirea dorințelor, capriciilor lor, și-au pierdut simțul măsurii, trăiesc sub impresia falsă că ar fi nedreptățiți de soartă.

Oricît de tristă ni s-ar părea această relație deteriorată (alunecată pe o pantă greșită), între părinți și copii, mai grave sînt consecințele nefaste asupra formării personalității copilului, creîndu-se un teren prielnic apariției unor trăsături negative de caracter.

Evitarea acestei erori, născută dintr-o bună intenție prost înțeleasă, în principiu este simplă. Ea presupune **o distincție clară între dragoste și dădăcire, supraprotejare.** Altfel spus, iubirea copiilor nu înseamnă nicidecum o dădăcire excesivă, nu înseamnă satisfacerea fără discernămînt a tuturor dorințelor acestora. **Dragostea profundă și nemărginită a părinților față de copii nu trebuie să degenereze într-un sentimentalism orb, instinctiv, într-o supraprotejare fără margini, care nu ține seamă nici de realități și nici de exigențele formării omului de tip nou.**

Părinții simt și știu că sînt răspunzători pentru soarta copiilor lor, iar aceasta presupune din partea lor **o atitudine pedagogică, o atitudine de buni educatori.** Nu exagerăm cînd afirmăm că în fond **sentimentul lor de iubire față de copii trebuie să primească un caracter de „dragoste pedagogică", „o dragoste care nu se adresează decît părții nobile a persoanei, este dragostea pentru un eu**

mai bun" (subl. ns)[3]. De aceea, în loc de răsfățare **copiii trebuie să simtă o anumită dependență de părinți, un respect firesc, iar aceștia să manifeste o exigență rațională, consecventă** față de comportamentul copiilor lor. **Antrenarea copiilor în muncile gospodărești, obișnuirea lor din vîrsta fragedă cu autoservirea, cu îndeplinirea unor obligații accesibile, cu respectarea unui regim zilnic, a unor norme etice** etc., sînt modalități simple, prin care formăm la copii o atitudine disciplinată, spiritul de răspundere, modestia. Astfel, **cerințele raționale față de comportamentul și munca copiilor, refuzul hotărît al oricăror pretenții exagerate, se îmbină cu o atitudine plină de grijă și afecțiune, cu bunăvoință și înțelegere, care creează în sînul familiei o atmosferă optimistă, de încredere, în care manifestarea spontană, liberă a copiilor nu este sufocată.**

2

O altă atitudine exagerată a părinților față de copii A. Berge o caracterizează prin **perfecționism educativ.** Izvorăște

[1] Paul Osterieth, *Copilul și familia*, E.D.P., București, 1973, p. 104.

[2] A. Berge, *Defectele părinților*, E.D.P., București, 1967, p. 14.

[3] Gil Ferry, *Practica muncii în grupuri*, E.D.P., București, 1975, p. 174.

din dorinţa părinţilor de a realiza prin copiii lor ceva deosebit, excepţional. **Fără să depună un efort pentru a cunoaşte în mod real posibilităţile copiilor lor, să judece cît de cît obiectiv calităţile, capacităţile, aptitudinile lor, proiectează în ei superlative, nu o dată lipsite de orice temei, şi persevereză obsesiv în a le realiza.**

Formele de manifestare a perfecţionismului sînt deosebit de variate. Ele sînt influenţate de cultura şi concepţia părinţilor despre viaţă, de atitudinea lor faţă de valori. Nu o dată se referă chiar la aspecte exterioare ale comportamentului (curăţenie, ţinuta vestimentară, bunele maniere etc.), ca apoi în perioada şcolarităţii ambiţia unor astfel de părinţi să nu vizeze altceva decît să-şi vadă odrasla în fruntea clasei ca premiant. **În mod arbitrar se proiectează şi viitoarea profesiune a copilului.** Cunosc cazuri cînd tînărul nu avea nici o înclinaţie spre profesiunea respectivă, dar la insistenţa părinţilor a încercat de 5—6 ori admiterea în învăţămîntul superior, fără succes.

Dacă exigenţa raţională, cerinţele reale constituie un factor pozitiv, un stimulent eficient în educarea copiilor, **perfecţionismul educativ, pretenţiile ireale ale părinţilor au de obicei un efect negativ.** Copiii astfel priviţi şi trataţi fie că devin timizi, pasivi, lipsiţi de originalitate şi iniţiativă, fie că după un timp se opun constrîngerii şi revolta lor e gata-gata să răbufnească. Oricum, o asemenea atitudine a părinţilor acoperă un orgoliu nemăsurat, manifestat prin ambiţii exagerate, departe de a favoriza nişte relaţii educaţionale apropiate şi fireşti între părinţi şi copii.

3

Sursa multor lipsuri în educaţia familială poate fi identificată în **atitudinea greşită a părinţilor faţă de şcoală.** Deşi aceştia ştiu că şcoala este o instituţie educativă şi colaborarea cu ea este necesară, nu puţini părinţi înclină să vadă în ea un rău necesar, un mijloc de care depinde reuşita copiilor lor. Faţă de şcoală nutresc un sentiment de teamă, de care depinde promovarea, reuşita la învăţătură a copiilor lor. Şcoala în ochii lor apare adesea ca un adversar care poate împiedica această reuşită. În loc să colaboreze efectiv şi să susţină cerinţele acesteia, adesea se coalizează cu unele atitudini greşite ale copiilor, împingîndu-i pe linia minimei rezistenţe sau aruncînd vina nereuşitei pe seama cadrelor didactice.

Colaborarea şcolii cu familia este o cerinţă pedagogică arhicunoscută, dar în practică ea se reduce adesea doar la urmărirea notelor şi eventual la discutarea unor abateri disciplinare. Or, colaborarea, unitatea de vederi şi de cerinţe este absolut necesară privind întreaga operă de formare a personalităţii copiilor, cu deosebire în procesul complex şi multidimensional al educării conştiinţei şi conduitei morale, al dezvoltării trăsăturilor de caracter şi de voinţă. De aceea, **şcoala, concomitent cu educarea elevilor, cu aceeaşi perseverenţă trebuie să se ocupe şi de cultura pedagogică a părinţilor, de asimilarea de către aceştia a concepţiei şi cerinţelor unei educaţii de tip socialist.**

Am amintit doar cîteva din erorile care pot să apară în educaţia familială, izvorîte în fond din intenţii bune ale părinţilor, dar greşit interpretate. Desigur, consecinţe deosebit de grave pot avea asupra dezvoltării copiilor familiile destrămate, sau unele vicii ale părinţilor, atmosfera deteriorată în familie, cazuri de care nu ne-am propus să ne ocupăm aici.

Lipsa de saturaţie afectivă a climatului educativ din familie şi consecinţele sale pentru comportamentul copiilor

Conf. univ. dr. ION DUMITRESCU
Prof. emerit NICOLAE ANDREI

Copilul se formează în micul univers care este familia, prin intermediul căreia se realizează, treptat, introducerea sa naturală în celălalt univers, al vieţii sociale.

Nimeni nu mai contestă, astăzi, că **factorul „mediul familial" exercită o influenţă considerabilă — alături de alţii, desigur — în procesul formării şi dezvoltării personalităţii copilului, al comportamentului său.** Ca urmare, ocupaţia părinţilor, interesele lor spirituale (intelectuale, social-morale şi politice, estetice), sistemul şi natura sa (corespunzătoare-necorespunzătoare), atitudinea faţă de şcoală etc. — toate constituind un anume „climat educogen" — trebuie luate în consideraţie atunci cînd vrem nu numai să formăm, la copii, o conduită pozitivă, ci şi să ne

„explicăm" anumite atitudini „nonconformiste" și unele eventuale comportamente nedorite.

În cadrul climatului general din familie, un anumit loc îl ocupă, însă, **climatul afectiv**, măsura în care acesta asigură, **saturează** — sau nu — **nevoia de afectivitate** a copilului, tot mai mult recunoscută ca **una din marile nevoi ale ființei umane**, la toate vîrstele.

Tot mai mulți specialiști — psihologi, pedagogi, sociologi — de la noi din țară* și de peste hotare**—subliniază relația dintre climatul afectiv din familie și aspectele foarte variate ale comportamentului general al copilului. Astfel, climatul afectiv este considerat... „stofa din care este făcută moralitatea", rolul său fiind „decisiv pentru dezvoltarea copiilor", influențînd direct conduita și chiar evoluția lor intelectuală. Considerîndu-se că există șase „forțe" care determină cursul și viitorul dezvoltării copilului, se afirmă că una dintre acestea — cu rol deosebit de important — este **„saturația afectivă"** (alături de factorii fizici, familie, școală, condiție socială și inteligență). Faptul că, în educație, acordăm, uneori, o importanță aproape exclusivă la ceea ce este rațional, obiectiv și general, este — apreciem — o greșeală, fiindcă, la ființa umană, sensibilitatea, emoțiile, „lumea" interioară, deci, joacă un rol capital în domeniul actelor comportamentale. În actele noastre cele mai intelectualizate, **afectivitatea este, adesea, elementul determinant, prezent la originea faptelor, în motivarea lor, ca și în rezultate.** Aprecierea este valabilă începînd chiar de la vîrsta preșcolară, vîrstă la care, se știe, „ambianța afectivă" — proporția și, mai ales, calitatea ei — este „capitală", pe de o parte. Pe de altă parte, în literatura de specialitate se atrage, în mod justificat, atenția asupra faptului că, în „societatea industrializată" — cum este cea în care trăim — **afectivitatea — implicată organic și profund în dezvoltarea personalității copilului**, după cum am văzut — **este legată nu numai de relațiile sale cu mama, ci și de cele care îl vizează direct pe tată, care trebuie să „intre în scenă" chiar de la vîrsta de 2 ani a noului născut.** S-a idealizat — afirmă specialiștii — prea mult dragostea maternă, foarte adesea aceasta substituindu-se rolului și funcției dragostei paterne, o prezență atît de necesară formării psihologice și morale a copilului. Mai mult: **tatăl — cunoscut ca o ființă puternică, instalată, împreună cu mama, în centrul universului familial, trebuie să răspundă imaginii pe care copilul și-a făcut-o, încă din primii ani de viață, despre el, cel care reprezintă, de regulă, pentru băiatul sau fata lui puterea, autoritatea, securitatea.** Și încă ceva: **reușita va fi compromisă dacă, tatăl, pe de o parte, mama, pe de alta, vor avea atitudini diferite față de copil și față de problema educației în general, dacă nu se vor preocupa de unicizarea comportamentului lor și de coordonarea influenței educative,** dacă nu se vor strădui să reverse — zi de zi și clipă de clipă — asupra „puilor" aflați în „cuibul" propriei familii — dragostea lor. Li se cere — cu alte cuvinte — **să le dăruiască copiilor o cît mai mare doză de iubire, de încredere și afecțiune.**

Ce se întîmplă dacă **nevoia de dragoste** a copilului nu este saturată și ce forme poate lua climatul afectiv familial necorespunzător? Cu alte cuvinte, cum pot „greși" părinții, în această direcție, și ce consecințe generează erorile respective? Referindu-ne, desigur, numai la greșelile ce se fac în legătură cu subaprecierea rolului factorului afectiv în dezvoltarea

copilului (și în general a unor comportamente), vom menționa, mai întîi, un fapt, o constatare: în rîndul părinților, are o anumită circulație teza potrivit căreia încărcătura afectivă a mediului familial, plusul de căldură, de dragoste și de înțelegere arătat copilului înseamnă, de fapt, „răsfăț"; că un copil **trebuie** să „simtă", obligatoriu și de timpuriu, „autoritatea" părinților — și, mai ales, pe cea venită din partea tatălui! Chiar, mai mult decît atît — apreciază această categorie de părinți (și, uneori, nu numai ei!) — un climat lipsit de încărcătură afectivă este necesar pentru a putea forma din copil un viitor tînăr „cu personalitate", cu spirit de independență și inițiativă „creator"; un copil „descurcăreț" în viață, cum se afirmă obișnuit. Această „concepție" duce — s-a dovedit — la instaurarea în cadrul familiei a unui climat afectiv sărac, aspru, rigid, încordat, voit sever, dominat de interdicții și permanente culpabilități, dur. Ce eroare gravă, spun reputați specialiști, pe baza unor îndelungate cercetări și în numele unei bogate experiențe educative. Ei arată — și demonstrează —

---

* Bagdasar, E., *Aspecte ale dezvoltării afectivității feminine*, E.D.P., București, 1975; Dimitriu C., *Familia și adolescentul* (în vol. *Adolescență și adaptare*, Iași, 1974); Schiopu U., *Psihologia copilului*, ed. a II-a, E.D.P., 1967.

** Deutsch, H., *Problèmes d'adolescence*, Paris, 1970; Bastin G., *L'hecatombe scolaire*, Bruxelles, 1966; Glaton R., *L'art et la formation générale dans l'éducation*, Paris, 1970; Gesel, A., *L'adolescent de 10 a 16 ans*, P.U.F., 1970.

care este rezultatul dintre un climat afectiv încărcat corespunzător („răsfățul" este cu totul altceva!) și comportamentul general al copiilor: un asemenea climat familial generează un comportament caracterizat prin echilibru și siguranță (securitate), care favorizează valorificarea plenară a personalității copilului, în timp ce un climat familial sărac afectiv — datorat, în principal, manifestării unui autoritarism excesiv — duce la un comportament marcat de prezența sentimentului de neliniște, lipsit de încredere și siguranță, stare care frînează tendința firească a copilului de a-și pune în valoare „atributele" propriei personalități. La rîndu-i, un asemenea comportament creează serioase dificultăți în procesul adaptării copilului la viață (școală, alte colective), favorizează apariția fenomenului de „abandonism", determină lipsa dorinței (și a voinței) de a depăși asemenea dificultăți. Ducîndu-și existența într-un climat familial aspru, rece, încordat, copilul — slab susținut moral de către părinții lui — poate străbate, la un moment dat, o stare depresivă gravă. Poate — pornind de aci — să trăiască sentimente de inferioritate și descurajare în fața vieții pe care o vede, privind în „oglinda" propriei familii, ca fiind prea exigentă, prea severă, prea rece, prea capricioasă — și să se teamă de a se angaja pe drumurile ei.

Lipsa dorinței și a voinței copilului de a valorifica la maximum posibilitățile de care dispune generează atitudinea de „autoinferiorizare", de „autoculpabilizare", acestuia fiindu-i frică să aibă vreo inițiativă de teamă că ar putea săvîrși o greșeală. Toate acestea dau naștere, adesea, la o stare de neliniște (anxietate) motivată și chiar la angoasă (formă mai avansată de anxietate, ce poate duce la apariția unor grave tulburări psihice).

Atmosfera familială încărcată și bogat „colorată" afectiv îl liniștește, îl echilibrează pe copil. Acesta — mai ales adolescentul — atunci cînd se simte iubit și protejat, cînd se află în siguranță „se aventurează" (în mod pozitiv), „explorează" și „înfruntă" viața cu sentimentul unei depline securități; în plus, se adaptează ușor și mai bine împrejurărilor noi, devine mai sociabil, pentru ca mai tîrziu, la timpul potrivit, să fie fericit în propria-i familie: se identifică cu cei ce-l iubesc, preia de la aceștia și le împrumută, la rîndu-i, idealurile stabile care îi călăuzesc existența. Mai mult decît atît, eventualele încercări, dramele vieții adulte nu-i vor provoca depresiuni sufletești, dacă sistemul de insecuritate nu l-a presuspus, atunci cînd era copil și tînăr. Concluzia: **pentru activitatea educativă desfășurată în cadrul familiei, asigurarea unui climat de securitate, prin saturație afectivă, trebuie să constituie un obiectiv important,** fiindcă practica impune teza potrivit căreia una din cauzele care „împing" pe adolescenți în viața grupurilor — inclusiv a celor delincvenți — este trăirea sentimentului de insecuritate, indiferent că acesta este generat de lipsa de saturație afectivă sau de frustrările (a nu li se da ceea ce apreciază că li se cuvine) la care cred ei că sînt supuși de către adulți (un exemplu: nu le acordă posibilitatea să joace rolul ce li s-ar cuveni, deși li se recunoaște alt „statut" decît acela de copil); de „nedreptățile" pe care le suferă (fie că este vorba de aplicarea sistemului de apreciere și notare la școală, fie că în discuție intră sancționarea unor atitudini sau comportamente, la care „au dreptul", ca adolescenți etc.).

Lipsa de saturație afectivă influențează și comportamentul copilului școlar. Se știe, de exemplu, că unii copii întîmpină dificultăți la intrarea în școală și că cei mai mulți dintre aceștia se recrutează din rîndul celor proveniți dintr-un mediu familial sărac afectiv. Chiar pe parcursul școlarității, asemenea copii întîmpină, obișnuit, dificultăți de adaptare la cerințele școlii, în sensul că ei nu au suficientă plasticitate psihică pentru a face față problemelor (noi, pentru ei) care li se pun în viața școlară. Asemenea copii — atît în momentul intrării în școală, cît și pe parcurs — rămîn, de regulă, fixați la reacțiile lor (afective) infantile; există și pericolul ca, pe parcurs, să regreseze către componente mai primitive, necorespunzătoare cu cerințele școlii și chiar ale celor ce le impune înaintarea lor în vîrstă.

Neajutați în mod adecvat — în direcția cunoașterii cauzelor care generează un asemenea comportament — copiii respectivi nu își vor putea adapta dorințele și interesele în funcție de vîrsta lor și de mediul în care trebuie să trăiască (școlar, în cadrul organizațiilor de tineret) și — ca urmare — vor avea comportamente nonconformiste.

Mai mult decît atît, nu puțini dintre acești copii vor avea un randament școlar oscilant — în „zig-zag" — sau — ceea ce este și mai grav — vor înregistra chiar și unele nedorite eșecuri. În această ordine de idei, numeroase studii au scos în evidență relația directă dintre starea de anxietate (determinată, după cum am văzut, de lipsa de saturație afectivă) și eșecul școlar, relație negativă, în sensul că anxietatea frînează, inhibă chiar, procesul de învățare, mai ales în primii ani de școală.

Tratamentul exagerat de sever aplicat în familie și existența unui climat afectiv rece, sărac, suspicios, pot genera — fapt dovedit — și alte forme negative de manifestare în atitudinea și comportamentul copiilor. În acest cadru — din rîndul acestora — vom mai sublinia numai trei. Primele două se referă la apariția unor forme negative de manifestare a voinței: „încăpățînarea" și respectiv „negativismul". Într-adevăr, tratamentul distant, aspru, dur, încordat, lipsit de căldură, de înțelegere și de afectivitate aplicat copiilor zdruncină încrederea acestora în părinți, în autoritatea lor morală. Urmarea: copiii nu le mai respectă sfaturile, îndemnurile, cerințele, ceea ce duce la ceea ce numim obișnuit „încăpățînare" și „negativism", la adoptarea atitudinii de inten-

ţionată lipsă de receptivitate faţă de solicitările venite — indiferent sub ce formă — din partea părinţilor. Aceasta fiindcă dragostea copiilor faţă de părinţi şi faţă de educatorii lor, în general, precede şi condiţionează atitudinea lor pozitivă faţă de valorile morale pe care aceştia le propun şi pretind să şi le însuşească şi să le promoveze copiii în comportamentul lor de fiecare zi. În fine, o situaţie generată de lipsa de climat afectiv corespunzător în familie este şi aşa numita „rezistenţă interioară". Pentru o mai bună înţelegere a situaţiei, vom face apel la un exemplu: dacă un copil, care a săvîrşit o faptă necorespunzătoare unor cerinţe morale (disciplină, conduită civilizată, atitudine faţă de învăţătură sau muncă etc.), este sancţionat — fără a se fi analizat, în prealabil, condiţiile şi, mai ales, cauzele care au generat-o — nu numai că, de regulă, refuză să discute cu părinţii fapta respectivă dar — cu cît i se cer mai stăruitor „explicaţii" şi i se pretinde să-şi recunoască greşeala şi să se angajeze că nu o mai repetă — cu atît el manifestă tendinţa de a refuză sfaturile primite şi de a persevera în direcţia negativă în care a pornit-o. Asemenea „relaţii" — nefireşti — între unii dintre părinţi şi copiii lor au, adesea, drept principală cauză tocmai existenţa unui climat afectiv necorespunzător, în care lipsa de încredere şi frica domină. Şi nu este deloc bine! Este, din contră, grav, foarte grav! Cauza? Cineva spunea că **frica este una dintre cele mai izbutite unelte de schilodire a personalităţii umane.**

„Pedagogia" sfatului

Conf. univ. dr. DUMITRU TIUTIUCA

Orgolioşi repetăm deseori cu obstinaţie: „Nu-mi daţi sfaturi, ştiu să greşesc şi singur!", deşi sfatul este o formă conceptualizată a actului educaţional. O întreagă experienţă este topită în el, de vreme ce toate proverbele lumii nu sînt în ultimă instanţă decît sfaturi. El, sfatul, este, altfel spus, exclamaţia celui care s-a dat deja cu capul de pragul de sus. Desigur, putem şi greşi luîndu-ne după unele sfaturi, dar numai cînd sfatul dat a fost rău intenţionat (şi atunci nici nu-i acordăm condiţia de povaţă), ori ceea ce am primit nu este sfat ci **opinie,** ceea ce după Petre Pandrea este cu totul altceva („Pedagogul trebuie să dea sfaturi, iar nu opinii. Din această pricină trebuie să fie om cu experienţă bogată sau cu largă intuiţie. Pedagogul adevărat este un pilduitor, un om trecut prin crize grave, pe care le-a depăşit şi povesteşte propria sa păţanie pentru uzul celor care ştiu şi pot să înveţe"), ori, în sfîrşit, noi n-am ştiut să alegem (sau să cerem) sfatul cel mai nimerit unei anumite situaţii.

Aşa vor fi făcut şi părinţii tînărului furios de 24 de ani despre care relatează A. Toffler în **„Al treilea val".** Acesta şi-a dat proprii părinţi în judecată pentru un delict fără precedent în analele juridice: incompetenţă de educaţie. Fiul a evaluat paguba asupra sa, a „educaţiei", la 350 000 dolari, sumă cerută de judecătorul din Boulder, California (S.U.A.), părinţilor. Provocatorul acestui insolit proces a fost, cum spuneam, un tînăr de 24 de ani, vîrstă de la care orice recuperare este oricînd posibilă, dar cîţi alţii, tîrziu, cînd nimic sau aproape nimic nu mai este de făcut, nu se revoltă, deşi rămîn doar la nivelul unei tardive constatări nostalgice: „Ei, dacă mă băteau părinţii cînd trebuia..." Un tribunal, aşadar, funcţionează treaz neîncetat şi în el părinţii sînt chemaţi la judecată de copiii lor!?

Pentru exacta înţelegere a punerii problemei aş vrea să prezint o constatare ce am făcut-o într-o discuţie cu un grup numeros de tineri aflaţi în pragul realizării lor socio-profesionale. Toţi, aproape fără excepţie, au recunoscut în educaţia lor greşeli ale propriilor lor părinţi. Mai mult: deşi enumerările erau diverse şi fuseseră suportate de tineri fără vreun sentiment deosebit al ratării, greşelile nu aveau pentru ei grade de comparaţie; toate erau considerate la fel de importante în impactul educaţional părinte-copil! Cum spuneam, mai devreme sau mai tîrziu, fiecare dintre noi, părinţii, sîntem aduşi în faţa cîte unui „tribunal" de conştiinţe şi de cele mai multe ori ne întrebăm contrariaţi cu ce puteam greşi faţă de cele mai dragi fiinţe ale noastre. Şi totuşi...

E, într-adevăr, un truism a spune că părinţii (adică cei care-şi respectă acest statut şi numai despre aceştia vom referi în continuare, iar nu despre excepţii) în principiu nu greşesc sau nu vor să greşească faţă de copiii lor. Întotdeauna ei sînt îndemnaţi de cele mai

bune intenții, iar cei mai mulți copii știu și afirmă că părinții sînt „singurii" care le vor cu adevărat binele, dar **nota bene:** în lucrurile mari, nu este de ajuns numai intenția, iar procesul educațional este unul dintre acestea! Relația sentimentală părinte-copil este deosebit de puternică și reciprocă, ca orice drept natural și nu în existența ei trebuie aflată greșeala, ci în materializarea acesteia, în modul în care ea se concretizează. Prin aceasta am numit de fapt existența unei dialectici tensionale între sentiment și manifestarea lui, între afect și rațiune, între intenție și realizarea acesteia, ambii termeni fiind la fel de intensi calitativ, la fel de puternici, decît că se află măsurați pe alte scări valorice. **Sentimentul patern/matern reprezintă o culme de sublimare a afectivității,** iar orientarea către un scop precis al educației — o alta — a volitivității, pragmaticului, a raționalității etc. Între limitele acestei tensionalități își află sorgintea cele mai multe dintre greșelile de educație ale părinților.

Sentimentul în dezlănțuire necenzurată naște sentimentalisme exprimate printr-o bunătate și îndulgență fără limite. Literatura a impus de mult tipul unor astfel de trăiri. Este vorba de cunoscutul erou balzacian, Goriot **(Moș Goriot),** întruchipare a paternității patologice. De observat că el este în rest neinteresant, chiar grosolan în relațiile interumane, cu excepția momentelor în care vorbește de fiicele sale și cînd devine, incredibil aproape, capabil de gingășii deosebite. S-a spus că el nu gîndește, ci doar simte, iubește, altfel spus neinteligent, lipsit de orice autoritate paternă, de aceea și educația pe care o dă celor trei fiice este nedemnă, orientîndu-le viața spre lux. „Cînd am devenit tată, spune la un moment dat Goriot, l-am înțeles pe Dumnezeu". Sublimîndu-și în acești termeni dragostea, exegeza l-a numit „Hristos al paternității", de unde și deznodămîntul său dramatic: moare ruinat de fiice, deznădăjduit, părăsit tocmai de cele pentru care se sacrificase.

Ce înseamnă această „bunătate" exagerată a părinților față de copii, poporul are o expresie foarte sugestivă: „a le căuta în coarne", adică a le pune la dispoziție condiții materiale peste necesarul firesc și fără realizarea de către ei a efortului, sacrificiului, deseori. Pe orice plan am pune chestiunea, **opulența aduce după sine oriunde decadența și imoralitatea. Așa se întîmplă și în educație atunci cînd părinții se autofrustrează numai pentru „a nu suferi ca ei" progeniturile. Efectul este multiplu: copilul pierde simțul realității valorii ca muncă, ca efort, învățîndu-se și pe mai departe cu un altfel de mod existențial ce mai mult revendică drepturi, decît îndeplinește îndatoriri, drepturile fiind din ce în ce mai multe, iar îndatoririle tot mai puține.**

Nu-i mai puțin adevărat că o astfel de mentalitate pornește la unii părinți nu atît din sentimentalitate, cît dintr-un iresponsabil indiferentism, de absolvire de **altfel** de obligații educaționale. Refrenul cel mai des rostit de ei este: „Ce vrei, dragă, i-am pus la dispoziție tot ce-i trebuie, numai să învețe..." Evident că nu este suficient numai să-i pui la dispoziție copilului „tot ce-i trebuie", sub raport material. „Dacă nu-i deprinzi pe copii să muncească, nu vor învăța nici să citească, nici să scrie, nici muzica, nici gimnastica, nici ceea ce cuprinde întreaga virtute a omului: respectul", **respectul față de muncă,** care este una singură, doar formele ei de manifestare fiind mai multe. O spunea cunoscutul filosof grec Democrit, cu trei secole înaintea erei noastre, dar realitatea a rămas mereu valabilă. Nu are cum să aibă un copil o atitudine față de învățătură, să zicem, și o alta față de treburile mici gospodărești la care este, de regulă, solicitat. Și așa, pentru tot restul vieții lui. Din cauza acestui indiferentism, mai mult sau mai puțin voluntar, se întîmplă într-o anumită categorie de familii, cele mai multe cu standard foarte ridicat de viață, grave probleme de educație, multe chiar de natură penală.

Tot din sentimentalitate superficială, ca să nu numim atitudinea cu alți termeni, unele familii își împart copiii preferențial: unul este „slăbiciunea" tuturor și acesta are cele mai mari șanse să îngroașe rîndurile categoriei citate mai înainte. La fel auzim frecvent părinți lăudîndu-se cu „fata lu' tata", „băiatu lu' mama" etc., repartiție afectivă nici ea de mai bun augur.

La extrema cealaltă se află atitudinea exagerat rațională. În acest sens, dacă sentimentalitatea zice totdeauna DA, raționalitatea spune numai NU! Și aceasta începînd cu „cele mai nevinovate" restricții impuse copilului de cînd este mic: „să nu alergi, că transpiri", „să nu te duci la bazin, că te înec", „să nu te plimbi cu bicicleta, că te calcă mașina" etc. etc. Acest „nu!" total restrictiv are în timp cele mai stranii efecte paradoxale de educație. Glumind, Camil Petrescu scria despre acest efect la cei mici: „Copiii sînt cu toții amatori de paradoxuri. Îi spui: Georgică nu țipa, și el țipă cît poate. Și ca să înceteze: Ascultă, Georgică, țipă cît poți. Dar țipă, dragă! Și tace trăsnit!". Efectul acesta se păstrează la copil și cînd crește mai mare, devenind acut către adolescență. **Oricărui „nu!",** chiar și celui mai rațional, logic, firesc etc., din partea părinților, el va spune „da!" (și invers), acum greșind cu siguranță, dar tot din vina excesele de educație.

Din cauza prea multelor restricții impuse nu o dată cu violență, și pentru a scăpa de ele, destui tineri se căsătoresc prea devreme. Dar crezînd că-și cîștigă independența și nefiind încă pregătiți pentru viață, nefondîndu-și familia pe motivații trainice, ci doar de conjunctură, cel mai adesea trăiesc, tot prea timpuriu, și trista experiență a divorțului.

Tot din severitatea presupusă de unii, pentru care se și spune că pe copii nu trebuie să-i

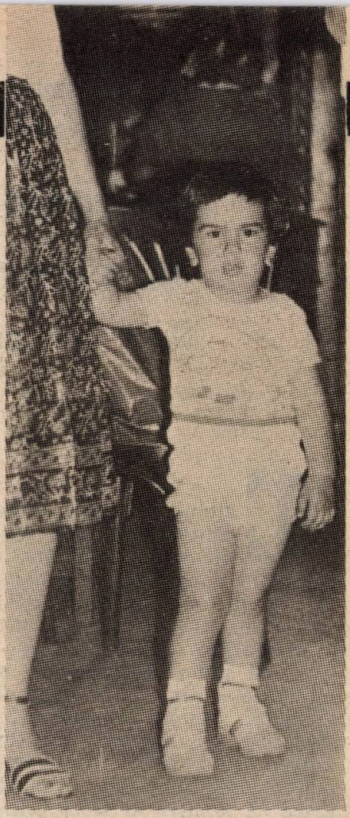

săruți decît în somn, uitîndu-se că totuși ei sînt o vatră de încălzit, destui părinți nu acordă creditul meritat fiilor și fiicelor lor. Cineva îmi spunea cu durere că pe ea n-a lăudat-o niciodată mama, deși se străduia s-o mulțumească și să se audă și ea apreciată. În schimb, mereu îi erau date ca exemplu alte colege „despre care cu știam, ceea ce părinții mei nu știau, adică cît de puțin pozitivă era comportarea lor. Efectul? În loc să mă stimuleze către autodepășiri, așa cum cu siguranță că vroiau, m-am lăsat păguboșă, iar dacă astăzi o regret, vina nu este a mea".

Copiii nu trebuie admonestați printr-un „nu!" categoric, apodictic („Uite la el, învață oul găina!"), ci TOTDEAUNA CONȘTIENTIZAT. **Dacă nu avem timpul sau răbdarea ATUNCI să purtăm o discuție cu copiii noștri cînd ei ne ridică anumite probleme, cel mai indicat este s-o amînăm pentru altă dată, decît s-o încheiem printr-o falsă și negativă autoritate: „Am zis așa, așa faci!"** De la o anumită vîrstă copiii noștri au ideile lor, personalitatea lor în formare, întrebările lor și firesc este ca greșelile ce s-au făcut cu noi să nu le repetăm la rîndu-ne cu alții. Un filosof antic chinez spunea că „un om mare este cel care nu și-a pierdut inima sa de copil", iar C. Brâncuși relua, mai dramatic, în spiritul sensibilității veacului nostru: „cînd nu mai sîntem copii, înseamnă c-am murit". **Este așadar vital pentru a ne păstra condiția umană să nu pierdem ceva din consubstanțialitatea copilăriei ca vîrstă a idealurilor cele mai cutezătoare, a întrebărilor cele mai tulburătoare, a bucuriilor de a fi și așa mai departe.**

Momentul crucial al tuturor deciziilor de formare a personalității este, indiscutabil, cel **al crizei de adolescență.** Deși se scrie mult și insistent pe această temă, cu regret constatăm că efectul este departe de orice ameliorare în timp. De fiecare dată, la vîrsta adolescenței, perpetuumul conflict **părinți—copii** reînvie: tinerii n-au... maturitatea realizării, conștientizării că aceste comportări sînt dintotdeauna și că fiecare individ la vîrsta lui le-a suportat mai mult sau mai puțin intens, iar părinții nu mai au capacitatea să-și amintească adolescența. Și pentru că acest fenomen al uitării este posibil, inclusiv referitor la propria copilărie, nu cred că e lipsit de importanță să ne împrospătăm memoria autobiografică recitind frumoasele cărți ale adolescenței pentru adolescenți. Gide, Rimbaud, Rivière, Cocteau, Roger Martin du Gard, Malraux, Proust chiar, ori Ionel Teodoreanu, I. Vinea, Anton Holban, M. Eliade, I. Călugăru, M. Sebastian și încă mulți alții au zăbovit artisticește, cu folos multiplu pentru noi, asupra acestui imprevizibil și fascinant univers: **adolescența.**

A reciti din cînd în cînd literatura cu și despre tineri înseamnă, în fond, o altă invitație adresată aceleiași necesități de a ne cunoaște foarte bine și adevărat copiii. Aici orice deformare devine mai devreme sau mai tîrziu nebănuit de păguboasă.

Cu aceasta aducem în discuție o altă situație generatoare de greșeli în educație, la fel de importantă și ea: cea provenind din natura **relațiilor de sinceritate dintre părinți și copii.** Pînă la o anumită vîrstă trebuie să cerem copiilor să fie sinceri cu noi. „A cere" este un fel de a spune. **Sinceritatea copiilor se cucerește și mai apoi se face totul pentru a se menține.** Lipsa de sinceritate a copiilor față de părinții lor este vina, de cele mai multe ori, a acestora din urmă. Dacă ea a fost și s-a pierdut, ceva cîndva s-a întîmplat de am provocat-o și, ca totdeauna, fără știință și intenție. Observăm doar efectul greșelii noastre, fără să-i mai realizăm cauza și iarăși ne mirăm... Învățîndu-l să fie sincer cu noi, trebuie să-l învățăm și limitele de mai tîrziu ale sinceității, cînd nu totdeauna sinceritatea numește și o calitate. Inteligent este să spunem numai ceea ce trebuie să spunem!

Și ca să ajungem într-un fel de unde am plecat, reamintim aici o zicere de largă circulație a lui Horațiu: **est modus in rebus,** adică există o măsură în toate, inclusiv în educație. Desigur, veți zice dumneavoastră, ușor de zis, greu de făcut!, și n-am să vă contrazic. Într-adevăr, problema nu este atît a existenței măsurii, cît a lui **cînd** și **cum** realizăm această măsură, atît de importantă, de fapt a ceea ce numim prin **tact pedagogic!**

Fără alte comentarii, o soluție a acestei dileme de educație, veche de cînd lumea, o putem afla și din cîteva **sfaturi... despre sfaturi:**

„Nici un dar nu este mai de preț, decît sfatul cel bun", dar

„Mulți primesc sfaturi, însă numai cei înțelepți profită de ele"...

Și dacă ați avut răbdarea să citiți pînă la sfîrșit aceste rînduri, vă formulez și eu o rugăminte. Scrieți-mi, vă rog, cine sînt prietenii copiilor dumneavoastră și vă voi spune cum vă sînt fiii și fiicele și, prin ei, dumneavoastră înșivă!

Statutul de părinte şi valorile morale

Conf. univ. dr. IOAN NICOLA

Celula familială, una dintre cele mai tradiţionale forme instituţionale de convieţuire socială, se află la un moment de răscruce. Societatea contemporană cu ritmul său accelerat de evoluţie îşi pune amprenta cu o intensitate din ce în ce mai evidentă asupra constituirii, structurii şi dinamicii acestui univers microsocial. Nu întîmplător sociologii au avansat ideea că familia ar trece printr-o anumită criză, concretizată prin multiple manifestări, simptome ale unor devieri şi deziceri de la modul de funcţionare şi normele înrădăcinate de-a lungul vremurilor privitoare la familie, ca unitate de bază a societăţii. Desigur că acest cuvînt magic de „criză", pe care îl întîlnim tot mai frecvent în literatura de specialitate consacrată analizei fenomenelor sociale, trebuie detaliat, de fiecare dată, în funcţie de un fenomen sau altul cît şi de contextul general în care se produce.

Nu ne propunem să analizăm diferite manifestări care umbresc statutul familiei, care într-un fel sau altul se opun constituirii ei sau conduc la destrămare atunci cînd ea a fost constituită. Recunoaştem însă că printre factorii răspunzători de asemenea manifestări trebuie să-i includem şi pe cei care îşi au originea în absenţa şi carenţele muncii educative. Efectele acestora nu pot fi evaluate în sine, ci numai în corelaţie cu ansamblul factorilor generatori ai unor asemenea manifestări, îndeosebi cu cei socio-economici.

Considerăm că, din perspectiva pregătirii viitorilor părinţi, **pedagogia familiei trebuie să se întemeieze pe cultivarea valorilor morale care vor constitui nucleul personalităţii.** Dacă adultul de astăzi este copilul de ieri, tot aşa şi calitatea de părinte nu se educă sau se construieşte „în campanie", sau în anumite momente, chipurile, special destinate acestui scop. Recunoaştem că **obiectivele şi modalităţile de realizare sînt specifice diverselor etape din devenirea umană.** Opera se construieşte continuu, fără stagnări şi întreruperi, ea fiind cu atît mai solidă cu cît nu cunoaşte momente de întrerupere.

Acestea ne conduc spre ideea că **germenii educării viitorului părinte se află în etapa copilăriei.** Ei sînt cu precădere de natură morală. Ca membru al familiei, angrenat într-un sistem de relaţii intrafamiliale, copilul cunoaşte, simte şi trăieşte diferite imperative morale privitoare la relaţiile dintre părinţi care, interiorizîndu-se, devin acte comportamentele elementare, pe parcurs îmbogăţindu-se cu noi semnificaţii şi înscriindu-se astfel ca trăsături caracterial-morale ale viitorului părinte.

Sîntem de părere că **osatura statutului de părinte este constituită din valorile morale care îi orientează şi direcţionează comportamentul pe care îl încumbă acest statut atît în familie cît şi în afara ei.** Întreaga activitate educativă trebuie deci concentrată în această direcţie.

Încercînd să facem o sistematizare a acestor valori, cu implicaţii nemijlocite asupra statutului de părinte, vom putea distinge, pe de o parte, valori privitoare la înţelegerea rolului familiei în dezvoltarea socială, iar pe de altă parte valori ce se referă la răspunderea pe care trebuie să şi-o asume tinerii în calitate de viitori părinţi.

La rîndul lor, valorile morale se exprimă prin calităţile morale ale persoanei. Forţa lor constă în canalizarea energiei umane în fapte şi acţiuni, care sînt în concordanţă cu sensul şi imperativele generale ale societăţii.

Strategia educativă întreprinsă în acest sens nu se poate reduce doar la sfaturi şi îndemnuri, ea presupune în aceeaşi măsură **angajare şi participare.** Personalitatea morală este rodul conjugării influenţelor externe cu efortul personal pentru depăşirea unor tensiuni interne, prin învingerea tendinţelor egoiste şi individualiste.

Revenind asupra celor două categorii de valori morale care, în esenţă, circumscriu personalitatea morală a viitorului părinte, vom remarca că mediul familial oferă multiple posibilităţi în formarea lor. Cum e şi firesc, un loc important îl deţine **exemplul personal al părinţilor.** Gesturile şi faptele lor, frămîntările şi preocupările zilnice sînt tot atîtea prilejuri pentru a le sugera copiilor ce înseamnă dăruire pentru familie, ce înseamnă răspundere pentru viitorul ei. Există aici însă şi riscul alunecării pe panta unei închistări familiale, a unui egoism familial, cu consecinţe iminente asupra personalităţii copilului.

Nu este suficient doar să le sugerăm copiilor noştri asemenea lucruri, trebuie **să-i angrenăm şi să le încredinţăm diferite responsabilităţi, care afectează bunul mers al întregii familii,** orientîndu-ne după cerinţa potrivit căreia **obstacolele nu trebuie evitate ci învinse.**

Sensul acestor valori morale se îmbogăţeşte pe parcurs cu noi şi noi semnificaţii. Diversificarea relaţiilor intrafamiliale, concomitent cu amplificarea autonomiei morale a copiilor, deschiderea tot mai accentuată spre mediul social extern au darul de a întări şi fixa anumite

trăsături caracterial-morale prin care se exprimă atitudinea lor față de familie.

Activitatea educativă orientată în direcția formării viitorului părinte se întregește și adîncește în școală, prin forme organizate și conduse cu competență de cadrele didactice.

Oricît s-ar extinde registrul preocupărilor cu transmiterea unor informații din domeniile biologiei, psihologiei infantile și pedagogiei familiei, opinia noastră este că în centrul pregătirii trebuie să stea în continuare consolidarea personalității morale, întregirea și extinderea registrului valoric în acest domeniu.

Nu punem la îndoială utilitatea cunoștințelor din domeniile menționate, asimilate spontan sau organizat, ele sînt necesare, dar nu și suficiente. Numai în măsura în care vor avea o rezonanță pozitivă pe plan moral, prin înțelegerea rolului social al familiei și prin formarea simțului de răspundere față de întemeierea ei, asimilarea unor asemenea cunoștințe se justifică din punct de vedere pedagogic. **Nu rare sînt cazurile cînd părinții sau educatorii se rezumă la transmiterea cunoștințelor din domeniul sexologiei, într-o formă pur biologică, fără a fi integrate într-o perspectivă morală.** Multe sînt însă asimilate în mod empiric și neorganizat. **Se impune deci ca o cerință pedagogică indispensabilă imprimarea unei finalități morale întregii game de cunoștințe ce vizează pregătirea viitorului părinte.**

Personalitatea morală este un focar care concentrează toate influențele educative, constituind în același timp o forță motrice care orientează și direcționează comportamentul omului în situații concrete de viață.

Previziunile care se fac asupra familiei viitorului, cu toată relativitatea sau dramatizarea lor, nu fac altceva decît să ne pună pe gînduri. Majoritatea dintre ele se referă la degradarea familiei „nucleare" (A. Toffler), considerată ca una din formele idealizate ale familiei care s-a impus și consolidat de-a lungul evoluției sale. Fenomenele social-economice, determinate la rîndul lor de noile tehnologii pe care cuceririle geniului uman le-au inventat și inventează într-un ritm debordant se răsfrîng și asupra familiei, zguduind-o din temelii și impunînd alte variante de comportament familial, cu consecințe negative asupra dezvoltării sociale de ansamblu, asupra viitorului societății umane.

Sesizînd și conștientizînd asemenea fenomene, specialiștii în investigarea fenomenului social au tras un semnal de alarmă, sensibilizînd organele de decizie și făcîndu-le mai receptive față de eventualele consecințe ce se întrezăresc la orizont. S-au imaginat și măsuri, cele mai multe vizînd, în esență, repunerea în drepturi și creșterea reputației familiei nucleare. Vor putea oare asemenea măsuri să imprime un sens rezonabil evoluției familiei în noile condiții? Iată o întrebare asupra căreia trebuie să medităm pentru a găsi cele mai raționale soluții nu atît pentru a înlătura anumite consecințe neplăcute, cît mai ales pentru a preveni apariția lor.

Considerăm că în ansamblul măsurilor strategice pe care societatea le aplică în domeniul politicii familiale un loc important trebuie să-l dețină și cele de natură educativă. Ele se referă, pe de o parte, la **formarea „candidatului" pentru statutul de părinte,** iar pe de altă parte, **la continuarea și întregirea acestei formări pentru cei care au devenit părinți.** Continuitatea dintre cele două etape, relativ distincte, se realizează, cu precădere, prin valorile morale pe care vom reuși să le metamorfozăm în mobiluri interioare ale conduitei. Acumulările trecutului devin astfel benefice pentru prezent și viitor.

Nu am dori să se creadă că doar prin acțiuni educative s-ar rezolva totul. Integrate și corelate cu cele de natură social-politică nu vor înceta să-și arate roadele, spre binele societății și al membrilor săi.

Oricum, realitatea este mult mai complicată decît cele cîteva reflecții pe care ne-am străduit să le prezentăm în rîndurile de mai sus. Intenția noastră nu a fost de a oferi „rețete", prin complexitatea lui fenomenul familial nu se lasă inclus în scheme, am încercat totuși să atragem atenția părinților și educatorilor asupra unor aspecte cu care se confruntă în activitatea de zi cu zi. Reluarea și regîndirea lor le vor putea sugera modalități practice de acțiune. **Avem datoria de a medita asupra lor și de a descoperi soluții plauzibile.**

Educaţia sexuală în familie?

Prof. univ. dr. VASILE BUNESCU

În „Almanahul părinţilor" pe anul 1983 am încercat să demonstrez necesitatea unei **pedagogii a familiei, propunînd ca în condiţiile în care aproape toţi tinerii din ţara noastră absolvă, într-o formă sau alta, liceul, să se introducă chiar la acest nivel un curs de pedagogie a familiei.**

În acest volum revenim la această chestiune, dar făcînd un pas înainte în această direcţie: publicăm cîteva intervenţii pe teme de pedagogie a familiei. O primă temă: **Educaţia sexuală în familie?**

Da! Educaţia sexuală cu semnul întrebării, pentru că nu sînt decît cîteva decenii de cînd s-a acceptat ca aceste preocupări să fie organizate, sistematizate şi fundamentate ştiinţific.

Este necesară educaţia sexuală? Dacă se face în mod ştiinţific, decent, necesitatea ei este evidentă din cel puţin trei considerente.

— Fiinţa umană este întotdeauna şi o individualitate sexuală, iar viaţa în societate presupune existenţa unor bărbaţi şi a unor femei, care intră în relaţii foarte diverse, inclusiv relaţii sexuale. Aceste relaţii sexuale sînt absolut indispensabile, atît individului cît şi societăţii, afirm chiar, că sînt propulsive pentru progresul general, dacă se stabilesc la un nivel înalt de spiritualitate şi moralitate şi nu sînt lăsate să fie doar expresia instinctului biologic.

— Cultura contemporană (literatura, teatrul, cinematografia, artele plastice etc.) exagerează în producerea unor lucrări cu tangenţe sexuale. Ne referim, îndeosebi, la ţările occidentale, unde există o producţie **porno şi sexi** devenită nocivă (prostituţie, perversiuni etc.), dar şi la faptul că tinerii din ţara noastră nu sînt şi nu pot fi izolaţi de cultura occidentală în ansamblul ei.

— Şi la noi în ţară, mediul uneori poluat (de pe stradă, din tramvaie sau alte mijloace de transport în comun) ne bombardează urechile cu expresii triviale, cu înjurături de mamă, sau pronunţarea fără jenă (uneori cu emfază) a unor denumiri josnice, directe ale organelor sexuale sau a relaţiilor dintre bărbaţi şi femei. Pe o linie asemănătoare se înscriu şi manifestările de totală lipsă de tandreţe dintre tineri, băieţi şi fete (expresii grosolane, jigniri, lipsă de respect în gesturi). Chiar sărutul în public, văzut de multe ori, nu este altceva decît o încălcare a ceea ce este specific dragostei între oameni (dragostea nu se poate manifesta public, sinceritatea şi frumuseţea ei umană este prezentă numai în intimitate).

Toate acestea sînt, desigur, şi efectul unei proaste educaţii generale.

Cum trebuie realizată educaţia sexuală? Răspunsul la această întrebare ne ajută să înţelegem că în primul rînd modul în care este făcută educaţia sexuală o transformă într-o necesitate sau dimpotrivă într-o chestiune de neadmis.

Să începem cu o poziţie bine cunoscută faţă de educaţia sexuală, cea a lui A.S. Makarenko. „Nici o discuţie despre problema sexuală cu copiii n-ar putea să adauge nimic la cunoştinţele care vor veni de la sine, la timp. Asemenea discuţii ar banaliza problema dragostei, ar lipsi-o de rezerva aceea fără de care dragostea se numeşte desfrîu. Dezvăluirea misterului, chiar în modul cel mai înţelept făcută, accentuează latura fiziologică a dragostei şi, în loc să educe instinctul sexual, educă curiozitatea sexuală...

...Educaţia sexuală trebuie să fie de fapt tocmai statornicirea acelei rezerve intime faţă de problemele sexuale pe care le numim pudoare".

Nu putem să nu-i dăm dreptate lui A.S. Makarenko. **Sfera educaţiei sexuale nu trebuie să fie ceva rupt, ceva aparte, care se poate trata între patru ochi; nici nu trebuie transformat instinctul sexual într-o temelie universală pentru întreaga dezvoltare individuală şi socială.** Dacă am admite aceste poziţii am ajunge la concluzia că educaţia sexuală directă, orientată în mod special spre problemele sexuale, „este utilă şi necesară". Se poate însă constata că educaţia orientată în mod special spre problemele sexuale, aşa zisa educaţie sexuală, nu duce decît la rezultate nedorite. Acest mod de a o înţelege duce la educarea instinctului sexual, ca şi cum de milenii, încă din antichitate, din Grecia antică sau de la Dante şi Petrarca ideea dragostei şi a castităţii n-ar fi fost realizată.

Educînd izolat instinctul sexual noi nu am educa un cetăţean demn de societatea în care trăieşte astăzi. Adevărul este exact invers: educînd un om integral, un om demn, un cetăţean corect, educăm în acelaşi timp şi instinctul sexual, căci dragostea specific umană nu poate să crească izolat de instinctul sexual zoologic, forţa dragostei „erotice" nu trebuie căutată decît în experienţa simpatiei omeneşti, nu sexuale. Cu cît experienţa dragostei omeneşti va fi mai largă, cu atît mai mult dragostea sexuală va fi mai nobilă.

Instinctul sexual, instinct extrem de activ, lăsat în stare „sălbatică" sau întărit printr-o

educație la nivel zoologic nu poate deveni decît un fenomen antisocial. De aceea, îngrădit și înnobilat de educația largă, concepută ca o influență de formare a întregii personalități a copilului și a preadolescentului, cu grijă și atenție orientate și spre aspectele sexuale, dar nu cu ostentație, instinctul sexual devine izvor al celei mai frumoase fericiri omenești.

„Un tînăr care nu și-a iubit părinții, colegii și prietenii, nu-și va respecta și iubi niciodată logodnica sau soția" (A.S. Makarenko, „Cartea pentru părinți").

Cine trebuie să se îngrijească de educația sexuală a copiilor? Sigur, sînt mulți factori care influențează dezvoltarea, formarea ca oameni integrali a copiilor, dar în ceea ce privește educația sexuală familia este cea care poate face cel mai mult. În familiile unde autoritatea părinților decurge direct și firesc din viața și munca lor, unde bucuria copiilor, jocurile, învățătura și tot ce se întîmplă în viața lor trezesc atenția părinților, acolo și dezvoltarea instinctului sexual este normală. În asemenea condiții există un hotar peste care are loc o înțelegere reciprocă între părinți și copii, fără să se facă uz de analize naturaliste și de cuvinte revelatoare. Numai astfel ficcare cuvînt spus la timp, serios, fără ironii despre bărbăție și castitate va ajuta să se nască o înțelegere a frumuseții vieții și a demnității, va fi un cuvînt important și înțelept.

În orice familie sănătoasă moral, cu o asemenea atmosferă de rezervă și curățenie se realizează o educație sexuală firească. Unele explicații sînt totuși necesare, **o anumită instruire a copiilor cu privire la anatomia și fiziologia sexului trebuie dată.** Aceste explicații sînt în esență sarcina școlii, care trebuie să le realizeze cu rigoare științifică, seriozitate și fără aluzii și ironii. Mama, îndeosebi, în cazul fetelor, cu tact și profundă simpatie și dragoste, la vîrsta pubertății trebuie să vegheze și să le explice tot ce este necesar în legătură cu înțelegerea schimbărilor fiziologice ce au loc. Și băieții au nevoie de unele explicații. Ele trebuie date pe fond științific și din necesitatea igienei.

Multe ar trebui spuse în legătură cu educația sexuală ce trebuie făcută în familie. E necesar însă să fie înțeles un aspect esențial: **nu o educație sexuală directă și specială, ci una generală socio-umană, cu implicațiile care vizează iubirea, dragostea, pe baza respectului deplin.** Dragostea între sexe trebuie realizată în așa fel încît să ducă la rezolvarea unor cerințe firești, dar nu rămase la nivel zoologic ci înnobilate cu tot ce este mai profund uman.

Fel de fel

● Ordinatorul își spune „cuvîntul", pătrunzînd în tot mai multe domenii. Alianța sa cu medicina oferă celei din urmă idei și soluții dintre cele mai surprinzătoare. Astfel, pentru a ne limita la un singur exemplu, Clinica universitară de ortopedie și Institutul de fizică nucleară din Mainz (R.F.G.) au realizat proiectul unui laborator de optică electronică deosebit. În timp ce o cameră de televiziune înregistrează diferite faze ale mersului persoanelor supuse testării, simultan sînt măsurați curenții musculari din nouă grupuri de mușchi ai piciorului. S-a constatat astfel că raportul dintre unghiul șoldului și unghiul genunchiului este tipic pentru fiecare mers în parte. Iată, deci, încă o notă distinctă, absolut individuală fiecăruia din cei 4 miliarde 750 milioane de pămînteni. Descoperirea e importantă pentru grefele de articulații artificiale, garantîndu-se mersul elastic și după operație. Acum se studiază raportul dintre unghiurile articulațiilor și activitatea musculară, aspect esențial în menținerea echilibrului. Oamenii de știință speră să obțină rezultate bune în tratamentul de recuperare a copiilor spastici și în alte situații ale mobilității umane.

● Specialiștii americani au realizat un cardioscop electronic, dispozitiv destinat cabinetelor medicale, dar care poate fi utilizat la fel de bine și în marile localuri publice. Pacientul ia loc pe scaun, iar aparatul îi măsoară automat tensiunea și ritmul cardiac, interpretează datele și afișează pe un ecran rezultatul. Cardioscopul funcționează automat, la simpla introducere a unei monede.

● Cu mai mult timp în urmă prof. Kenneth Colby de la Universitatea California din Los Angeles, specialist în electronică și psihiatrie, a programat un ordinator pentru „gîndirea" prin asociații de idei, reușind să realizeze simularea unei nevroze. Modelele de conduită psihiatrică reprezintă pentru studenți și profesorii lor mijloace de lucru foarte prețioase. Scopul principal al cercetărilor prof. Colby i Copiilor autiști, de exemplu, le place foarte mult să se joace cu ordinatoarele. Pentru a stimula dorința lor de comunicare cu alții, Kenneth Colby a pus la punct miniordinatoare care scriu și vorbesc apoi cu voce tare. Pentru un pacient care, dincolo de capacitatea de a vorbi, a pierdut și deprinderea de a-și folosi degetele, profesorul a fabricat un sistem de lunete echipate cu o aparatură miniaturizată, conectat la un sintetizor verbal. Este suficient ca persoana respectivă să-și dirijeze privirea către literele corecte ale alfabetului înscris pe ecranul ordinatorului pentru ca mesajul să înceapă a se compune. Kenneth Colby și colaboratorii săi au gîndit și un alt proiect deosebit de ingenios. Ei au imaginat punerea între buzele afazicilor a unui ordinator dotat cu un vocabular prin semne. Utilizînd aceste hieroglife pacientul poate desena pe ecran o ideogramă care ar urma să fie tradusă în litere de un ordinator subsidiar.

Fel de fel

● Andy Schmidt, din orașul american Pittsburgh, își cîștigă existența scriind declarații de dragoste pentru clienții care îi solicită serviciile. Prețul : 25 de dolari o scrisoare de 400 de cuvinte. „Îndrăgostitul" are libertatea să-și aleagă între o scrisoare serioasă, una visătoare, alta copilăroasă, arzătoare etc.

● Iarna, cocoșii de munte se hrănesc cu ace de brad. Se pare că după în asemenea „meniu" păsărilor respective nu le mai pasă de frig. Specialiștii au stabilit că în organismul cocoșilor de munte există o specie aparte a unui microb vivifiant. El trăiește datorită acelor de conifere pe care le transformă în proteine, grăsimi și hidrați de carbon.

● Lăptuca sălbatică poate fi considerată o veritabilă busolă vegetală. Atunci cînd este încălzită suficient de Soare, frunzele ei se dispun pe verticală, orientîndu-se cu muchiile pe direcția nord-sud și cu fețele spre est și vest.

● Controlul computerizat asupra colaboratorilor a fost introdus la firma de calculatoare „Texas Instrument". La intrarea în cabina de control, noii veniți sînt salutați grațios de o voce feminină căreia trebuie să i se răspundă obligatoriu cu patru cuvinte anumite. Calculatorul compară cuvintele rostite cu înregistrarea prealabilă după care, odată identificată, persoana poate pătrunde în instituție.

● Un aparat de cercetare obiectivă a vocii a fost construit la clinica O.R.L. a Universității Jena (R.D.G.). Acesta facilitează obținerea a numeroase date fără a solicita prea mult pacientul. Evaluarea pe calculator a datelor furnizează medicului amănunte prețioase pentru stabilirea diagnosticului.

● Doi specialiști americani, Nancy Burson și Tom Schneider, au realizat un computer care, avînd încorporate datele fizice ale unor persoane — înfățișarea capului, a gurii, a frunții — poate prezenta, în numai 20 de secunde, chipul probabil al respectivului subiect, așa cum va arăta după 10, 20 sau... 50 de ani. Aparatul este folosit la prescrierea unor cure medicale, diete alimentare, în funcție de previziunile, nu întotdeauna plăcute, ale calculatorului.

● Copiii cu părinți fumători sînt confruntați cu riscuri sporite pe planul sănătății. Astfel, greutatea copiilor ale căror mame au fumat în timpul sarcinii este sub limita normală. În general, copiii fumătorilor sînt mult mai supuși bolilor respiratorii în primii ani de viață decît semenii lor din familii de nefumători. S-a observat, de asemenea, că există o corelație inversă între înălțimea copiilor și numărul fumătorilor din casă.

● În apropierea țărmurilor oceanelor Pacific și Indian trăiește o meduză uriașă, mai otrăvitoare decît cobra. Periculoasa celenterată are un corp gelatinos, cu un diametru de 10—20 cm, de culoare roșie-brună. Meduza dispune de 50 de tentacule mari, de 10—30 cm lungime, dotate cu 750 000 celule minuscule încărcate cu un venin asemănător cu cel al cobrei. Este o substanță deosebt de toxică, al cărei antidot nu este încă cunoscut. La o simplă atingere otrava meduzei ucigașe poate provoca moartea într-un interval de cîteva minute.

● Un grup de cercetători francezi au demonstrat că pisicile sînt... melomane, manifestînd chiar preferințe muzicale. Specialiștii spun că auzul pisicilor este de trei ori mai bun decît al omului, iar cei 27 de receptori auditivi pe care ele îi posedă sînt capabili să recepționeze și ultrasunetele.

● În mod normal inima cîntărește 250 grame. În unele afecțiuni cardiace însă inima poate atinge greutăți de 500, 700 și chiar 1 000 grame.

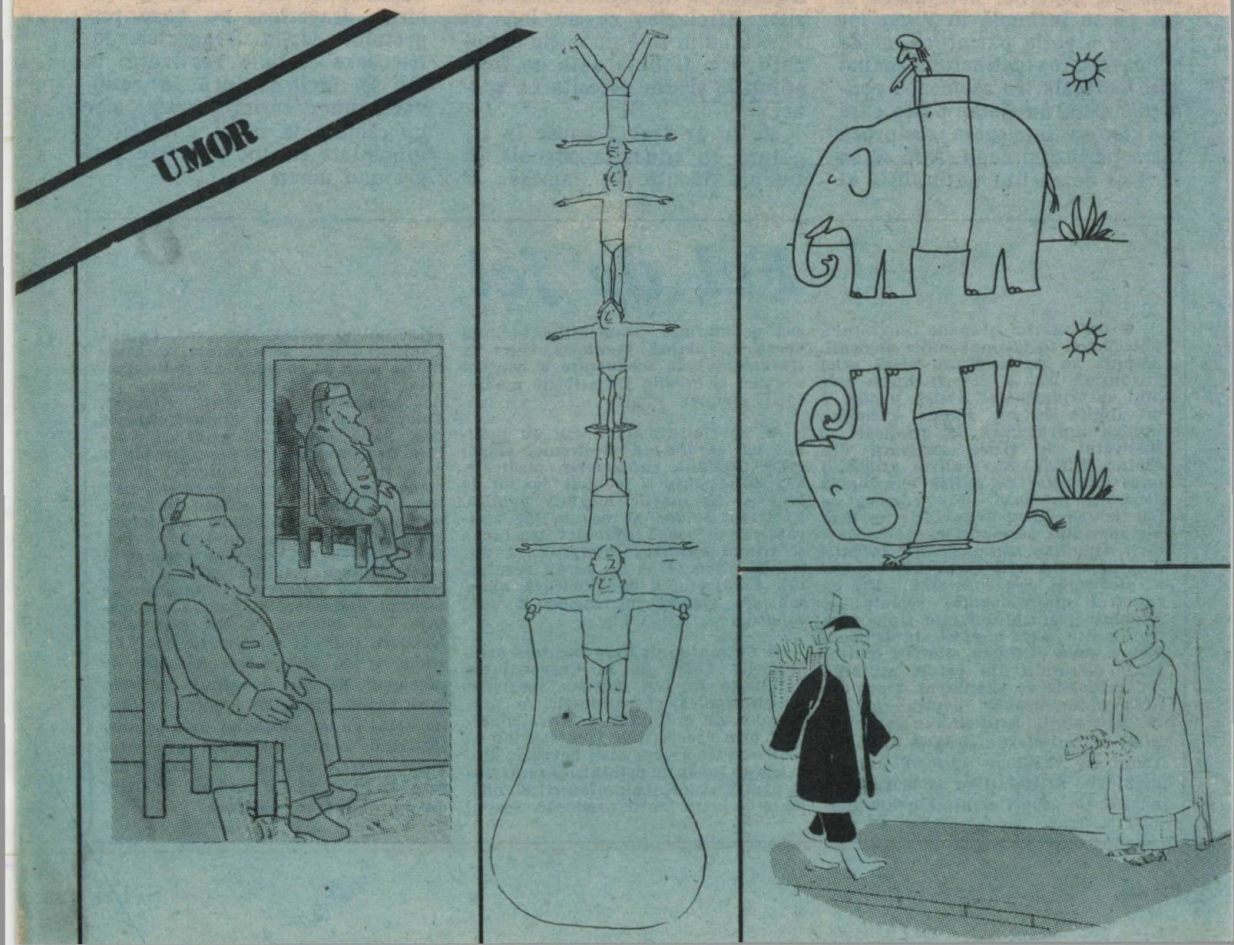

Inima dispune de două tipuri de celule, repartizate aproape în număr egal: celulele musculare, miocardice, care sînt mari, și cele nemusculare (celulele conjunctive, epiteliale), care sînt de 10 pînă la 100 de ori mai mici.

● În Statele Unite ale Americii se testează o nouă „terapie", cea a casetelor „tranchilizante". Înregistrările prezintă diferite specii de pești de acvariu surprinși în mediul lor de viață. O varietate a casetelor tranchilizante sînt cele care prezintă cămine în care ard lemne, cascade din munți sau păduri seculare. Specialiștii afirmă că vizionarea zilnică a unor asemenea filme constituie un excelent tranchilizant, mult mai eficace decît cele „tradiționale", fapt pentru care sistemul se experimentează în spitale și sanatorii. Un stomatolog din New York a declarat chiar că mișcările lente ale peștilor în acvarii au asupra spectatorilor-pacienți efectul unei hipnoze și, din acest motiv, sînt foarte bune adjuvante pentru accentuarea efectelor substanțelor anestezîante folosite în extracțiile dentare.

● Capitala Venezuelei a fost gazda unei originale competiții internaționale. Este vorba despre curse de melci. Întrecerea a fost cîștigată de un „concurent" venit din Argentina, care a „alergat" distanța de 51 centimetri în 5 minute și 22 secunde. Campionul a reușit nu numai să-și devanseze toți adversarii de întrecere, ci și să stabilească un nou record mondial de viteză la categoria... moluște. Melcul care apăra culorile S.U.A. a fost depășit „pe ultima turnantă" cu două secunde. Insolita competiție a fost difuzată în direct de radio-televiziunea din Caracas.

● Pămîntul se grăbește. Cel puțin așa susțin unii specialiști care arată că pentru prima dată după un sfert de veac rotația Pămîntului s-a accelerat. Afirmația este confirmată de cronometrul principal al S.U.A. Această accelerație inversează — cel puțin pentru moment — tendința de încetinire care datează din timpuri imemoriale, făcînd ca durata medie a unei zile să devină cu o oră mai lungă azi, comparativ cu „epoca" dinozaurilor, de exemplu. Afirmația aparține dr. Gernot Wunkler, conducătorul secției de cronometrie de la Observatorul naval al S.U.A. Ultima accelerare a rotației planetei noastre a fost consemnată de specialiști în anul 1955, iar cea mai recentă accelerare importantă s-a produs în ultima perioadă a secolului al XIX-lea.

● 900 de dolari australieni plus suspendarea permisului de circulație pe un an și jumătate au reprezentat prețul unei extravaganțe. Cum s-au petrecut lucrurile? În starea euforică dată de mai multe pahare de alcool, mister Stanton nu a mai putut rezista tentației și a sărutat-o pe pasagera sa. Probabil că nu s-ar fi întîmplat nimic dacă „acțiunea" nu s-ar fi desfășurat pe o stradă circulată, dacă „personajele" nu s-ar fi aflat într-o mașină și dacă vehiculul nu s-ar fi oprit neregulamentar în plină intersecție.

● Un elefant cu trompa ridicată, un urs polar, o uriașă focă... Formele lor, în mărime naturală au fost realizate din... zăpadă de copiii din Finlanda. Ei se pregăteau pentru campionatul mondial al sculptorilor în zăpadă. La astfel de competiții — organizate cu sprijinul U.N.I.C.E.F — fiecărei echipe competitoare i se acordă o suprafață de 100 metri pătrați acoperită cu zăpadă. Fiecare echipă — compusă din 2—3 copii sculptori — își alege subiectul pe care îl dorește, sculpturile trebuind să fie realizate exclusiv din zăpadă, apă și gheață. Competiții de sculptură în zăpadă se organizează și în Canada, în Italia, în Japonia. La ele participă cu egală dăruire și tineri și virstnici. Nobila lor îndeletnicire pentru crearea de opere vremelnice este cu atît mai lăudabilă cu cît reprezintă bucuria adevărată în fața purității zăpezii.

Rubrică realizată de
ECATERINA BĂTRÎNEANU

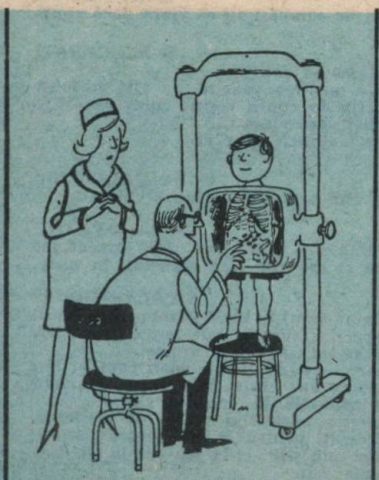

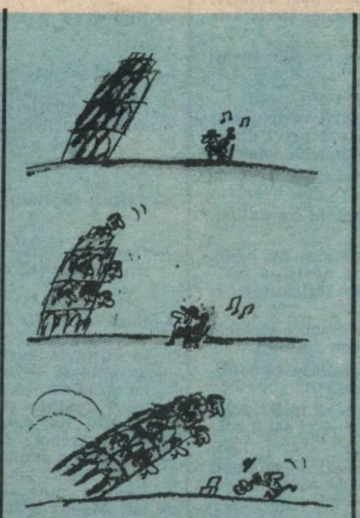

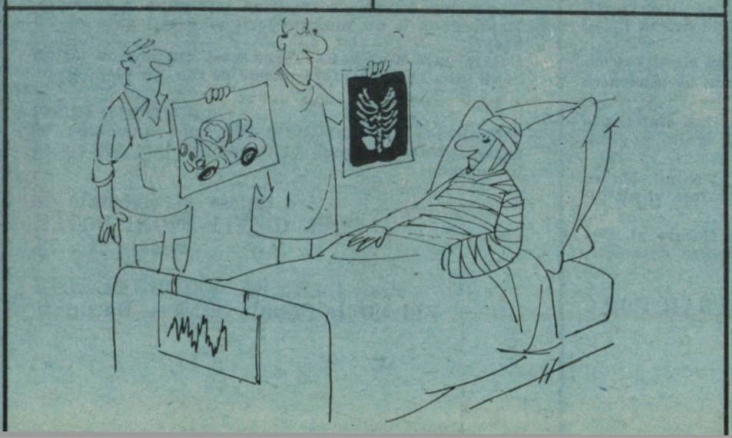

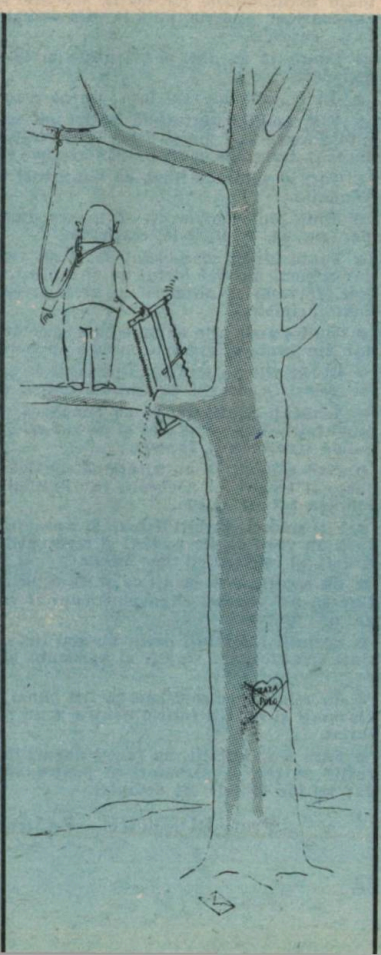

Cugetări despre educație

● Cine n-are istorie, n-are părinți. Cine n-are părinți, n-are de la cine cere sfaturi și lua exemple.

● Elevii sînt oglinda vie a profesorilor lor, așa după cum copiii sînt cea a părinților lor.

● Iubiți-vă copiii și sărutați-i în somn —spune înțelepciunea populară — dacă nu vreți să cădeți dintr-o extremă în cealaltă.

● Părinți, feriți-vă să pedepsiți pe copiii voștri pe nedrept. Pe nedrept veți suferi și voi în viață.

● Pe cel ce vrei să-l scapi de ignoranță să nu-l faci ignorant, așa precum pe cel care-l vrei cinstit să nu-l faci necinstit, iar pe cel sincer să nu-l faci mincinos.

● Conflictele mărunte de multe ori ascund nemulțumiri mari. Vegheați la ceea ce e nesemnificativ în aparență, pentru a evita ceea ce va fi esențial.

● Educatori, dacă vreți să educați și nu doar să instruiți, aduceți îmnuri binelui și nu răului, iubirii și nu urii!

● Educatori, învățați ca elevii voștri să se dăruie cu totul atît învățăturii cît și jocului. Cine-l va prețui doar pe unul îl va pierde pe amîndoi.

● Copilul primește o primă natură de la părinți, a doua de la dascălii săi și a treia de la viață.

● De la vechea generație să-ți însușești virtuțile și nu prejudecățile sau viciile.

● Artistul învață în școală, dar nu școala îl face pe artist, așa cum nu gramatica îl face pe scriitor sau logica pe orator.

● Învățați să vă cunoașteți și să vă înțelegeți copiii în toate manifestările lor, de la cele mai gingașe: duioșie, candoare și tandrețe, pînă la cele de ghidușie, strengărie sau capricii.

● Emulația cu alții poate naște invidie, cu tine însuți niciodată.

● În oglindă îți vezi fața, nu și conștiința.

● Fiți atenți! Purtați-vă astfel cu copiii voștri încît întotdeauna să-i puteți privi și să vă poată privi direct în ochi. Luminile ochilor sînt ferestrele sufletelor voastre.

● Toți se plîng de lipsă de bani, nici unul de lipsă de educație.

● Mulți sînt complexați că nu au dungă la pantaloni, dar nu că le lipsește creșterea.

● Toată lumea zice bietul de el nu vede sau nu aude, dar nimeni nu zice bietul de el e prost, e egoist, e invidios. Dovadă că ultimele nu ar fi privite infirmități, ci doar primele.

● Copilul aude prin cuvinte cum și ce nu trebuie să facă, dar din fapte și exemple învață ce trebuie să facă.

● Educatori! Nu lezați sentimentul de prestigiu al copiilor voștri. Apărați-i ca turnurile unei cetăți!

● Învățați copiii dv. să se cunoască pe ei înșiși, să-și pună întrebări — cine sînt și ce vor să fie — și să-și răspundă studiindu-și faptele!

● Cînd educați să nu uitați că șovăielnicul de moment poate fi temerarul neobosit, iar timidul de azi poate fi îndrăznețul de mîine.

● Fiți sinceri, vorbiți deschis și apropiat copiilor voștri, dacă nu vreți ca din pudici și rezervați de azi să faceți cinici și obraznici de mîine.

● Cu copiii să vă jucați ca și cu copiii, să simțiți ca ei. Dar să nu pierdeți clipa cînd copilul vrea să gîndească ca un matur.

● Părinți! Nu uitați ca în același timp cînd sînteți părinți și autoritate să fiți și prietenul și egalul copiilor dv.

● În relațiile cu copiii dv. să fiți blînzi și calmi. Nu vă alarmați și nu fiți furioși pentru a nu alarma și nu înfuria!

● Fără a fi zgîrciți, nu faceți daruri în fiecare zi. Darurile se fac de sărbători și pentru succese deosebite, dar se fac fie ele cît de mici.

Prof. DUMITRU—VALDEMAR POPA

Maxime, cugetări și proverbe despre și pentru părinți

MIRON COSTIN

— Feciorii cei buni adaugă și cresc numele părinților lor și-i fac fără de moarte; iar feciorii cei răi ocărăsc și sting numele părinților buni.

*

DIMITRIE CANTEMIR

— În copilărie, vei învăța să suporți educația.

*

IACOV-MITROPOLITUL MOLDOVEI (1775)

— Din creșterea copiilor ca dintr-o rădăcină bună sau rea întru toată viața curge.

GHEORGHE LAZĂR

*

— Patriei nu-i poate fi totuna, măcar ce feliu de creștere vor primi mădularile următoare.

*

DIMITRIE ȚICHINDEAL

— Socotiți drept aceea ca să dați pruncilor voștri din pîrga tinerețelor modelul faptelor bune, dacă poftiți să vă fie vouă bine.

*

PAUL IORGOVICI

— Să știți unde începeți a vă chema părinți.

— Părinții sînt datori a face în pruncі, încă din anii tineri, prin învățăturile și pildele lor, o inimă simțitoare de toate cele ce sînt ale omeniei.

*

IOAN SLAVICI

— Nimic nu e mai de compătimit ca viața fără copii.

*

S. MEHEDINȚI

— Luați seama, mame și soții!
Pe cît de mare e menirea voastră, pe atît de mare trebuie să fie grija de copiii voștri, chiar din clipa dintîi a pregătirilor spre viață (...)
De la voi pornește binele și răul.

*

GALA GALACTION

— Cultul copilului este semnul marilor civilizații.

*

M. SADOVEANU

— Oamenii fără dragostea părinților, fără trecut, se usucă repede, ca și crengile fără rădăcini, în nisip.

*

NICOLAE IORGA

— Cum să nu fie dator omul la orice jertfă pentru copiii săi, cînd altor specii natura le cere jertfa ființei lor, în clipa în care se întrupează în urmași.

— Se gîndesc — oare — părinții care spun copiilor lor, cu mîndrie, că le-au dat viața, ce e viața, ce lucru mare, tainic și neînțeles la originea sa?

— Copilul nu datorește părintelui viața, ci creșterea.

— Copiii trebuie crescuți pentru ei, nu pentru părinți.

— Nu începe spunînd „nu știi" ci fă așa—ca la sfîrșit—el să zică: „acum știu".

— Faptele bune ale tale vor fi pornirile bune ale fiilor tăi. Măcar atît ar trebui să te îndemne a le face.

— A pedepsi trebuie să însemne totdeauna a îndrepta.

— Deprinde-te a nu mustra decît cînd ești gata să îndrepți.

— Cutare care n-ar voi să hrănească din munca lui un copil mic, hrănește, fără părere de rău, un viciu mare.

*

DIMITRIE GUSTI

— Umanitatea nu e alcătuită din suma oamenilor, ci umanitatea se creează prin oameni care trebuie să fie oameni.

Culese și selectate de
Prof. OLIVIA-MIGRI BOTEZ
Școala Nr. 73

Prof. CARMEN VERBINEL-ILIE
Liceul de Chimie Nr. 5 — București

Un flagel al secolului XX: misticismul

Sectele mistice creștine

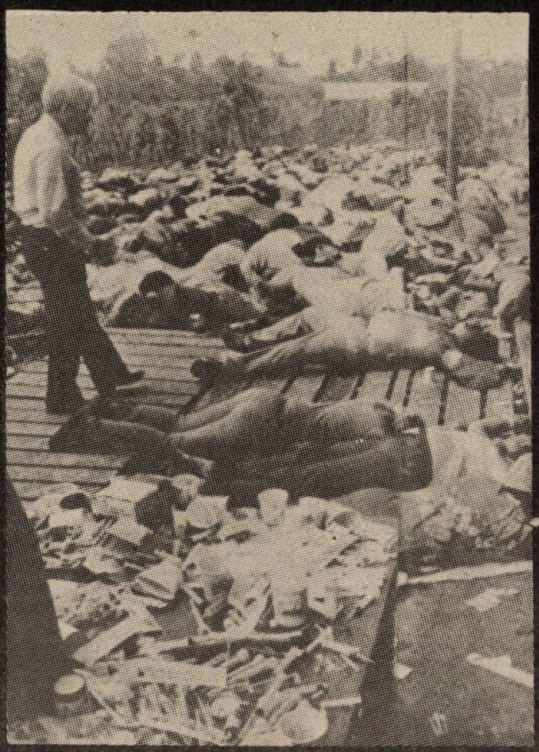

efecte aberante și nefericite ale crizei religiei

Prof. univ. dr.
PAUL POPESCU-NEVEANU

Sectele religioase sînt fenomene ce însoțesc toate marile religii și dobîndesc caracteristici dependente de stadiul de dezvoltare al acestora. **Dacă ne referim la creștinism, apoi o să întîlnim o sumedenie de comunități creștine și precreștine, fiecare cu Evanghelia ei.**

Sectele creștine contemporane apar ca o reacție la secularizare, slăbirea treptată și criza finală a religiei, a creștinismului în speță. **Tabloul acestora este foarte divers, pestriț și de aceea nu pot fi explicate prin cauze singulare, ci prin multiplele contradicții și dificultăți de adaptare pe care le înfățișează lumea în care trăim. Secta apare ca un accident.**

În anumite împrejurări și apoi găsindu-și promotori caută și să se consolideze prin conducere autoritară și organizare rigidă și să se extindă prin atragerea de noi aderenți. Prozelitismul este o caracteristică de bază în activitatea acestor noi culte, complexate de minoritatea lor și terorizate de provizorat.

Dogma izolată din contextul doctrinei religioase și hipertrofiate de noul cult nu rezultă dintr-o dezbatere teologică, prin care aceasta să dobîndească, prin argumentație, o valoare dominantă. Aceasta, cel mult poate avea loc, cu procedee sofistice, ulterior proclamării dogmei pe care se centrează secta.

Dogma definitorie nu este, de regulă, decît expresia ideologică a unei structuri socio-economice și culturale, a unor interese de grup. Deci dogma este aleasă sau chiar formulată inovativ nu pentru valoarea ei religioasă în sine ci pentru interesele pe care le poate sluji. **Așa în S.U.A. au apărut în secolul trecut secte care declară că Hristos ar fi reapărut pe pămînt, că s-a mutat în Țara Făgăduinței, în America și, contrar prescripțiilor biblice, ar fi cerut credincioșilor săi să se îmbogățească. Altă sectă vorbește de reapariția lui Satan și de iminența sfîrșitului lumii și a judecății de apoi.**

Rolul familiei în educaţia materialist-ştiinţifică a copilului

Conf. univ. dr. FLORIN GEORGESCU

Instituită din vremi îndepărtate datorită unor cauze obiective şi prezentă în treptele istorice ce au urmat datorită aceloraşi cauze, care au îmbrăcat însă alte forme, credinţa în supranatural se menţine şi în societatea socialistă. Faptul că religia se perpetuează şi în noua orînduire nu poate să nu ridice fireşti semne de întrebare, căci cauzele care au generat-o şi au impus-o în lungul istoriei umane se destramă procesual, odată cu aşezarea ordinii sociale pe principii socialiste. Or, dacă împrejurările materiale de viaţă nu mai acţionează ca sistem ce presează constrîngător asupra conştiinţei oamenilor, pentru ca aceştia să recurgă la supranatural în speranţa că îşi vor realiza prin miraculoasa lui intervenţie problemele vieţii, rezultă că responsabilă pentru menţinerea acestei vetuste forme de credinţă este conştiinţa însăşi.

Afirmaţia, prea abstractă pentru a fi şi lămuritoare, impune dezvoltări ce se vor edificatoare.

Ca orice fenomen de domeniul spiritualităţii, religia trăieşte prin conştiinţa oamenilor, care, privită în structura şi dinamica ei, se dedublează în raport cu trecutul şi cu viitorul, cu generaţiile care au fost şi cele care vin. Considerată în prima ipostază ea este reflectare: prin credinţa în supranatural conştiinţa oamenilor reproduce stări ce s-au petrecut în trecut. Prezentă ca realitate distinctă în viaţa societăţii, religia acţionează totodată determinativ asupra conştiinţei subiecţilor în formare; în ciuda faptului că obiectul (lumea supranaturală) a cărui reflectare se consideră că nu există, ea se instituie ca obiect de reflectare pentru tînăra generaţie; copilul nu intră în contact cu supranaturalul (întrucît acesta nu fiinţează), pentru a-şi structura conştiinţa în mod religios pe această cale, dar se poate afla în contact cu ideile despre supranatural, fiind în raport cu purtătorii lor, caz în care plăpînda lui conştiinţă se va orienta către presupusa lume a cerului. Mai corect, va fi orientată, de multe ori în mod sistematic, de către unii adulţi, care, depăşindu-şi statutul lor de subiecţi religioşi, acţionează ca educatori în spiritul credinţei şi împotriva finalităţilor educaţiei pozitive.

Menţinerea credinţei în supranatural, în societatea noastră se explică deci, în principal, prin educaţia religioasă ce se desfăşoară în modalităţi variate şi cu precădere în cadrul familiei. Relaţia care funcţionează în constituirea credinţei şi prin aceasta în perpetuarea religiei nu este de la fiinţa sacră la fiinţa umană, ci de la conştiinţă la conştiinţă, de la conştiinţa credinciosului care, cum arătam mai sus, reflectă stări apuse, la conştiinţa virtualului credincios, dacă individul în formare este integrat în această relaţie.

Se înscrie, datorită situaţiei la care ne-am referit, ca sarcină majoră a frontului educativ care militează

Noile culte sectante — rezultat al unui dezechilibru spiritual, oscilaţii aberante

Reactualizarea demonologiei este o direcţie de evoluţie a unor secte de mare periculozitate socială în opoziţie cu sectele pietiste, letargic benigne, la care alienarea spirituală are drept consecinţă o radicală alienare socială, o veritabilă „retragere din istorie". Este caracteristic faptul că în timp ce unele secte exaltă imaginea lui Christ, blînd şi iubitor de oameni, altele îl reactualizează pe neîmblînzitul şi răzbunătorul Iehova, transformînd pe Hristos într-un simplu profet al acestuia. Există şi varianta centrării pe Duhul Sfînt, care ar fi pogorît pe pămînt în a 50-a zi de la învierea lui Hristos, de unde şi tendinţa spre pătrunderea de har, prin „ungere", prin intrarea în stări de extaz şi delir mistic ce frizează patologia psihică.

Unii teologi catolici tradiţionalişti încearcă să explice apariţia acestor subproduse, frecvent compromiţătoare ale religiei, prin faptul că Biblia a fost scoasă de sub autoritatea bisericii, a fost răspîndită în toate limbile lumii şi pusă la dispoziţia cititorilor nepregătiţi, pentru a-şi formula opţiunile întru credinţă. De aici a decurs faptul că fiecare a înţeles textele sacre în felul său şi a preferat să creadă într-o formulă care să-i fie convenabilă. Numai metodiştii pretind faptul că ei înţeleg adecvat Biblia şi există orice fel de deformări. Este adevărat că sectanţii tind să perceapă textele biblice, saturaţi de parabole

pentru emanciparea omului de orice formă de înstrăinare, educarea educatorilor. Formarea personalității copilului are loc în mod firesc, fără conflicte intericare și sinuozități în evoluție dacă se întrerupe prin mijloace educative relația prin care funcționează trecerea ideilor religicase de la subiectul credincios la cel ce se formează.

Acei credincioși care își asumă menirea de a realiza educația religioasă trebuie conștientizați cel puțin asupra a două lucruri, dealtminteri interdependente. Mai întîi, asupra faptului că prin efortul lor ei inoculează în conștiința celor ce urmează a trăi în condiții noi idei ce au fost produse în timpuri îndepărtate de mintea omului îngrozit de forțele naturii și oprimat de stările de fapt ale trecutelor societăți, că, prin aceasta, am putea spune, determină într-un mod specific regresia individului, făcîndu-l să gîndească, să se comporte după structuri caracteristice unor perioade depășite de istorie. Că, în al doilea rînd, ca o consecință a situației amintite, rezultatele educației religicase sînt imprevizibile. În numele supranaturalului, credinciosul se poate îndepărta de umanitate, izolîndu-se de ceilalți oameni sau, mai grav, poate săvîrși fapte potrivnice celorlalți semeni. Nu rezultă cu necesitate că fiecare produs al educației religioase va adopta un asemenea comportament. Istoria, mai veche sau mai recentă, atestă însă o atare posibilitate. Și care părinți, am zice „de bună credință" în sensul uzual al expresiei, ar dori ca propriul lor copil să reproducă prin viața sa modele de tristă amintire? Valorile autentice care, trebuie spus, nu sînt ignorate în efortul educativ realizat în spiritul credinței, își vor găsi adevărata împlinire nu în sistemul ideilor religioase, ci prin ele însele, prin natura lor intrinsecă în baza cărora funcționează ca valori. Adevărul, frumosul, dreptatea, binele, omenia, tot ceea ce omenirea a creat sub aceste nume și altele asemenea lor în zbuciumata și dramatica ei experiență de viață, tot ceea ce a șlefuit și a desăvîrșit nu poate fi subordonat gîndului despre supranatural, produs în spiritul mentalității de început a omenirii fără ca acestea să fie depreciate într-o anumită măsură și, în consecință, fără ca individul și comunitatea să nu sufere.

Firescul în realizarea personalității fiecărui ins și implicit în propășirea vieții sociale are loc prin împlinirea firii, a firii omului ca ființă naturală, a firii lui ca ființă ce-și duce viața într-o societate în care nu mai are nevoie de nefiresc, de miracol, de supranatural. Încadrarea normală a copilului în natură, cunoașterea corectă a proceselor și fenomenelor ce se desfășoară în jurul său fără a se recurge la presupusa forță care s-ar manifesta în spatele acestora, socializarea lui, integrarea în comunitățile din care în mod firesc face parte, ca singurul mediu de viață omenesc reprezintă condiții elementare, dar necesare care reflectă grija și dragostea pentru cel ce urmează a fi și trebuie să fie om adevărat, om al epocii lui, pentru el însuși și pentru ceilalți.

Rolul familiei în această privință nu este, deci, unul printre altele. Ea are sarcina de a acționa în consens cu finalitățile urmărite de educația socială. *În consecință*, ea trebuie să procedeze astfel încît intrarea copilului în viața școlară să fie întru totul naturală, fără disfuncții, pentru ca el să nu devină un caz în fața celorlalți. *Situație pe care o va conștientiza mai devreme sau mai tîrziu, și care, foarte posibil, îi va determina anumite complexe.* Părinții trebuie să pornească de la ideea că cele două etape ale formării copilului — educația în familie și cea desfășurată în instituțiile specializate ale învățămîntului — trebuie să reprezinte un continuum. *Că, așa cum îl pregătesc pentru citit și socotit, învățîndu-l să recunoască literele și numerele, să facă adunări elementare, tot așa trebuie pregătit și în ceea ce privește viziunea lui despre lume. Este știut cît de curios este copilul pentru cele ce se petrec în jur, cîte întrebări adresează adulților, cît de mult vrea să știe. E în firea lucrurilor ca el să primească răspunsuri veridice, explicații autentice, lămuriri pe care le va aduna în perioada școlară.* În familie se formează bazele educației științifice, *pentru că tot ce primește aci devine factor de referință pentru cunoștințele ce îi vor fi predate în timpul școlii, de împlinirile care au loc în familie depinde munca de înălțare a copilului la rangul de personalitate, de formare a lui ca individualitate autentică.*

și limbaj paradigmatic, într-un sens literal, direct, dar este tot așa de adevărat că, fiind reeditată și mereu reformulată pe parcursul unei mii de ani și avînd o vechime și mai mare, Biblia, ca un conglomerat de legende, istorii sacre, profeții și învățături, prezintă — așa cum o demonstrează Școala de la Tübingen — zeci de mii de inadvertențe, contradicții, adaptări și împrumuturi din alte mitologii și tradiții, inexactități istorice și geografice etc. Ca să te descurci în această monumentală și sincretică lucrare literară și religioasă este destul de greu dacă nu imposibil. Lectura critică și științifică a Bibliei duce la desacralizarea ei și orientează spre ateism. Lectura religioasă implică cu necesitate interpretări selective. Aici mentalitatea cititorului este decisivă în fața unui conținut așa de variat, heteroclit și frecvent ambiguu, criptic. Teologia s-a emancipat de la înțelegerea ad litteram a Bibliei și-i acordă semnificații simbolice, alegorice, recurgînd la decodificări și interpretări. Dar oare au fost întemeiate noile secte din perioada crizei creștinismului de mari exegeți ai Bibliei? Nicidecum, chiar cînd întemeietorii au fost pastori exaltați și abili, nu erudiția lor teologică era la baza acțiunii lor, după cum aderența la sectă nu se explică prin opțiunile dogmatice ale credincioșilor în baza unei cunoașteri profunde a textelor sacre. Abia după ce intri în sectă se recurge la studiul Bibliei, dar de astă dată în perspectiva sectantă corespunzătoare. Într-un fel, față de bisericile universale care tind spre decentrare și echilibru în ideologia pe care o

profesează, căutînd să țină cumpăna și în raport cu masele, **noile culte sectante și minoritare prin centrarea pînă la obsesie pe o dogmă, sînt funciar dezechilibrate sub raportul ideilor și al stărilor de spirit,** fiind fixate prin scotomizare ideologică pe o singură dimensiune a religiei, rămîn dezorientate în rest și lasă loc liber pentru tot felul de oscilații aberative. În urma scotomizării spirituale și intelectuale, dogma centrată arbitrar, exaltată, lasă în jur un vacuum care prilejuiește o accentuată instabilitate în orientări și comportamente. Secta este măcinată de o serie de contradicții interne ce se dezvoltă în legătură cu îngustimea și schematismul ei doctrinar. Aceasta o face să fie intolerantă în raport cu dogma exacerbată și tolerantă în raport cu celelalte. În consecință sectele îmbină fanatismul cu orientări și comportamente labile, fapt care i-a adus din partea teologilor clasici acuzația de a fi semipăgîne. În realitate, exacerbarea mistică, unilaterală și adaptarea naivă a mitologiilor biblice, luate în expresia lor directă, duce la o atmosferă spirituală și la practici de tip obscurantist.

Viața sectanților — un regim de existență spirituală precară și stranie

Însești condițiile de constituire a sectelor le condamnă la un regim de existență spirituală precară și stranie. Amintim că **la originea multor secte sînt fenomene de aculturație, de rupere de fondul cultural al comunității de origină și de inadaptare la condițiile culturale ale unor noi cadre de existență prilejuite de urbanizare, transformări intervenite în mediul social.** De aici și necesitatea constituirii unor subculturi, care în anumite împrejurări dobîndesc forma sectei religioase. Se știe însă că subculturile sînt tranzitorii, ele fie că evoluează și fuzionează cu cultura generală, fie că dispar. Cum de se mențin noile culte religioase?

Sectele se mențin în ciuda precarității echipamentului lor cultural în baza faptului că ele se constituie ca niște comunități cu o mare coerență internă. Sînt microgrupuri conduse autoritar, organizate și controlate sever, în care, în chip programatic, se tinde spre anihilarea personalității membrilor grupului, aceștia trebuind să se supună necondiționat dictatului liderilor, să plătească zeciuială, să ia parte la nesfîrșite rugăciuni colective, să se conformeze unui anumit mod de viață, rupîndu-se de lumea înconjurătoare, chiar dacă trebuie să acționeze în sferele „lumii", dar aceasta tot în interesul prosperității și consolidării grupului religios. Altfel spus, grupul restrîns este unicul mod de existență viabilă al sectei, care **prin însăși felul ei de a fi se dezinteresează de marile probleme ale vieții sociale, se închide în sine și nu poate prolifera prin dilatarea grupului, pentru că ar risca pulverizarea, ci numai prin multiplicarea de analogice grupări religioase.** Așa se face că la acest nivel al îngustimei scotomice, **religia prin sectă realizează în forme foarte grave înstrăinarea socială și aduce daune nu numai societății ci și credincioșilor sectanți.** Aceștia împărtășesc destinul fragmentarist și îngust al sectelor din care fac parte.

În S.U.A. cultele sectante se numără cu miile și mobilitatea fenomenului sectant face imposibilă o inventariere exactă. Aceasta cu atît mai mult cu cît cele mai multe secte se închid în sine, se cufundă într-un fel de conspirație, făcînd totul pentru a se izola de masele în mijlocul cărora apar, pretinzînd la privilegii inițiatice, dar de regulă avînd de ascuns practici aberante și inavuabile de care și sectanții se jenează, iar dacă ar deveni cunoscute ar scandaliza publicul. Se cunoaște astfel alternanța între desfrîu și penitență a unor secte care vizînd mîntuirea sufletului prin pocăință și iertarea păcatelor consideră că trebuie să aibă mereu pentru ce să se pocăiască și de aceea se asigură de păcate ce urmează să fie iertate, de unde și periodice reuniuni secrete în care se dedau la orgii a căror decădere morală nu cunoaște limite. **La multe secte cultul religios servește pentru acoperirea și justificarea celor mai odioase acte de destrăbălare și irresponsabilitate umană.** În toate țările lumii presa nu conține să relevе, alături de rubrica delincvenței, senzaționalul comportamentelor sectante, mistico-aberante, **sectele fiind apreciate în cercurile largi ale opiniei publice drept un flagel al societății.** În genere, nu numai la noi ci și în țările occidentale **cele mai multe secte religioase sînt stigmatizate ca reprezentînd focare de conduită antisocială.**

Este totuși semnificativ faptul că aceeași presă occidentală care apără societatea de grupările mistice sectante și militează pentru salvarea mai ales a tineretului și adulților activi din ghearele celor ce aliază drogul spiritual cu drogurile propriu-zise și condamnă la moarte civică dacă nu și la moarte propriu-zisă o serie de oameni, aceeași presă adoptă cu totul altă poziție față de aceleași secte din țările socialiste, care sînt cultivate și ajutate în scopuri ce țin de ostilitatea față de orînduirea noastră. Este doar clar că sectantismul este o cale de îndepărtare de viață și consensul social. Cînd este vorba de socialism, dușmanii acestei orînduiri nu pregetă să recurgă la orice mijloc pentru a submina unitatea moral-politică a poporului.

...izvor de beneficii pentru liderii sectanți

Nu este în intenția noastră de a trata în bloc sectele religioase ca prezentînd fe-

nomene negative de accentuată periculozitate socială. Nu se pot nici delimita exact gradientele de daună aduse societății și oamenilor. Sînt totuși o serie de elemente ce trebuie să ne rețină atenția. **Sectele creștine din țara noastră nu țin de tradiții și frămîntări ale istoriei noastre religioase. Sînt, de regulă, culte zămislite în zone de „vacuum" cultural din alte zone ale lumii care apoi și-au găsit filiale sau agenturi (?) în țara noastră. Pentru că mai toate sectele își au „centralele" în alte țări și continente și de acolo sînt subvenționate și directivate.** În lucrările de sociologie occidentale s-a demonstrat de mult că sectele nu sînt primordial organizații religioase, ci subzistă mai mult ca antreprize economice corespunzînd unor interese patronale și sociale. Nici la noi sectele nu sînt lipsite de un substrat economic, dar neexistînd relațiile burgheze care originar le-au instituit, ele, sectele, manifestă tendințe centrifuge în raport cu interesele societății noastre și aduc beneficii liderilor sectanți, care nu o dată au fost ocupate chiar de credincioșii sectanți de „pioasă escrocherie". Cît privește ajutorul de care beneficiază unii credincioși de rînd trebuie spus că valoarea acestuia rămîne mult în urma sumelor strînse tot de la ei prin zeciuială și corvezi. Dacă originar cultele protestante au fost anticlericale căutînd să se elibereze de pastori și tot felul de reprezentanți și împuterniciți ai lui dumnezeu, sectele zise neoprotestante, „au căzut din lac în puț", pentru că au ajuns sub o conducere religioasă incomparabil mai severă, dură și perversă, tiranică și fățarnică, primitivă și obtuză — cea a liderilor lor care îndeplinesc rolul unor vătafi sacrosancți, al unor pastori improvizați, care-i păzesc pe păstoriții lor de cultura nereligioasă și le impun conduite din cele mai ciudate și irațională.

...mijloc de mutilare a personalității umane

În centrul atenției sectelor sînt copiii și tinerii din familiile proprii, dar și cei din alte familii creștine sau cei orfani, izolați în condițiile critice ale adolescenței. În chip firesc familia își creștе urmașii în perspectiva adaptării și integrării lor sociale, căutînd să-i ajute maxim în însușirea culturii epocii, în asigurarea unui destin profesional. Familiile sectante sînt mai legate de secță decît de mediul social cu care totuși întrețin relații tranzacționale. În consecință și copiii sau tinerii sînt predestinați în principal integrării sectante și religioase, iar adaptarea și integrarea lor socială este cenzurată de secță și redusă la un minimum necesar, fiind inevitabil defectuoasă. Și, atunci, copilăria este sacrificată în profitul spaimelor și extazurilor mistice, școala este discreditată, iar sfera de educație este boicotată în anumite puncte esențiale ce sînt considerate „lumești", dacă nu „diavolești", tinerețil i se pun stavile, întrucît grupul colegilor „necredincioși" este interzis, avîntul în lumea vieții reale este frînat prin procesul de devitalizare determinat de spectrul morții, cu fantasmagoriile „vieții de apoi". Nu este mai trist decît un tînăr „habotnic" care trăiește într-o lume de care singur s-a înstrăinat, care uneori pune mai presus comunitatea lui îngustă și mistică de marea comunitate a poporului din care face parte.

O deosebit de gravă consecință a educării în spiritul fanatismului sectant este minimalizarea și devitalizarea gîndirii științifice, prin care progresează civilizația epocii noastre. Tinerilor sectanți li se impune și sub acest raport normarea reducției la fragmente și segmente disparate, atît cît să poată fi folosite în lucrul tehnic, dar fără a putea profila un orizont, a servi pentru edificarea unei concepții științifice și umaniste. În genere, **propunîndu-și programatic „învingerea și anihilarea propriului eu", educația mistico-sectantă frînează și denaturează dezvoltarea personalității umane. În condițiile în care primează credința și rugăciunea regresează gîndirea și acțiunea creatoare. Realizarea de sine a personalității credinciosului este de aceea blocată, de unde și nefericirea căreia, în zilele noastre, este predestinat orice mistic sectant sau nesectant.**

Încheind aceste rînduri, **mă gîndesc la acei părinți care nu-și dau seama că prin sacrificarea copiilor lor pe altarul mistico-sectant îi împing pe aceștia pe un drum înfundat, le răpesc dreptul la o viață plenară, luminoasă și creatoare, îi sortesc unei existențe marginale și înguste, îi predestinează nefericirii. Oare aceasta să fie consecința dragostei de om, a dragostei pentru urmași? Religia dintotdeauna a consacrat absurdul, dar în rîndul celor înrobiți sectelor religioase din secolul nostru absurdul este dus pînă la extremele lui cele mai întunecate.**

Aspectul îngrozitor al sinuciderilor în masă, din Guiana, acuză și reprobă activitatea sectelor

„DACIADA"

forță dinamizatoare — puternic factor de progres al sportului românesc

ION GHIȚULESCU

Născută din grija părintească a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru creșterea unor generații sănătoase, bine dezvoltate fizic și intelectual, pregătite temeinic pentru muncă și viață, pentru apărarea patriei, marea competiție sportivă națională „Daciada" se manifestă drept cea mai amplă și multilaterală acțiune de masă și de performanță din istoria mișcării noastre sportive:

„Să organizăm competiții sportive naționale, adevărate olimpiade — dacă le putem numi așa; vom căuta să găsim un munte însă românesc pentru ele. Aceste competiții să se desfășoare la doi ani odată, în așa fel încît să putem crea o bază largă de competiție națională, de promovare a celor mai buni sportivi. Și, într-adevăr, să angajăm întregul nostru tineret la aceste competiții".

Aceste cuvinte, aceste idei s-au făcut auzite pentru prima dată, în acea zi de neuitat — 19 august 1976 —, cînd sportul românesc a primit cea mai grăitoare dovadă a înaltei aprecieri pe care conducerea partidului și statului nostru au acordat-o acelora care, printr-un admirabil efort, au contribuit la dezvoltarea mișcării sportive, la creșterea prestigiului internațional al patriei noastre.

Atunci descopeream cu toții o nouă expresie a aprecierii deosebite pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducerea partidului și statului o acordă dezvoltării activității sportive și creșterii prestigiului sportului românesc, a grijii și răspunderii întregii societăți pentru formarea multilaterală a tinerilor, pentru dezvoltarea aptitudinilor lor intelectuale, morale și fizice.

Niciînd istoria sportului românesc nu a cunoscut un eveniment mai mare și cu implicații atît de ample în prezentul și mai ales în viitorul său. Ceea ce grecii au avut de-a lungul a 12 secole în antichitate, ceea ce omenirea are în era modernă — din 1896 — olimpiada —, noi românii avem pe meleagurile noastre acum o competiție sportivă de mare ecou și audiență asupra tineretului, care are darul de a stimula talentele și de a le scoate la iveală, de a trezi în rîndul multora dragostea de mișcare, dătătoare de sănătate, de a revitaliza întreaga noastră mișcare sportivă.

Nu încape îndoială că, peste ani, din rîndul celor ce acum au luat contact cu sportul, cu întrecerea, se vor ridica mulți campioni care vor duce mai departe ștafeta frumoaselor tradiții ale succeselor românești. **De fiecare dată, noi cei de astăzi, sau generațiile viitoare, ne**

vom aminti cu recunoştinţă de ziua în care preşedintele Nicolae Ceauşescu trimitea spre tineretul naţiunii noastre ideea naşterii unei competiţii sportive naţionale, care prin denumirea dată — „Daciada" — leagă peste veacuri aspiraţiile românilor de a fi sprinteni, sănătoşi şi voinici.

Exprimînd ideea de angajare a întregului nostru tineret în activitatea sportivă, de îmbinare a educaţiei politice şi culturale cu educaţia fizică, de formare a unui tineret sănătos, viguros şi optimist, capabil să facă faţă în mod exemplar sarcinilor de muncă şi de viaţă, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a demonstrat odată în plus grija pentru generaţia contemporană şi cele viitoare. Pentru că ea reprezintă siguranţa, încrederea în viitorul sportului, al educaţiei fizice în România.

În viziunea partidului nostru, a conducătorului său, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, omul constituie cea mai de preţ bogăţie, valoarea supremă la care se raportează planurile şi măsurile de dezvoltare economico-socială. Pentru satisfacerea nevoilor spirituale ale acestui om, alături de alte manifestări cu caracter politic, cultural-artistic şi educativ a fost angajată şi mişcarea sportivă prin organizarea unei competiţii cu caracter naţional.

Este semnificativ din acest punct de vedere **faptul că întrecerile primei ediţii a „Daciadei" s-au desfăşurat concomitent cu Festivalul Naţional „Cîntarea României", prezentînd o îmbinare fericită a preocupărilor tineretului, a tuturor oamenilor muncii pentru activitatea creatoare, pentru muncă, cultură şi sport.**

Asigurînd sportului românesc cea mai largă bază de masă, **„Daciada" constituie şi un mijloc important de depistare a elementelor tinere, cu aptitudini sportive în vederea pregătirii şi promovării lor pentru sportul de performanţă.**

Totodată, angrenînd masele cele mai largi de copii, elevi, studenţi, muncitori, ţărani şi militari, în practicarea organizată şi sistematică a exerciţiilor fizice şi sporturilor, „Daciada" contribuie la integrarea tot mai deplină a acestor activităţi în ansamblul muncii educative, la cultivarea unor înalte calităţi morale şi de voinţă.

Nu încape îndoială, că **„Daciada"** — competiţie naţională —, prima de acest gen din istoria sportului românesc, care a revitalizat pasiunile, ambiţia şi dîrzenia sutelor şi sutelor de mii de tineri — **îşi va lăsa o puternică amprentă asupra viitoarelor performanţe obţinute atît pe plan intern cît şi internaţional şi că peste vreme, ea va reflecta măreţia acestor ani de muncă pentru construirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate.** „Daciada" oferă tuturor posibilitatea, de la mic la mare, de a se cunoaşte pe sine, prin cunoaşterea altora, prin confruntarea pasiunilor, talentului şi a muncii.

„DACIADA" îşi propune să scoată la iveală noi performeri, care să poată duce mai sus ştacheta succeselor obţinute de alte generaţii. Dar ea îşi mai propune, totodată, **să formeze oameni sănătoşi, cu multă putere şi dragoste de muncă, educaţi prin muncă, ambiţioşi, pasionaţi, dornici de a se autodepăşi, calităţi care de fapt ne sînt necesare tuturor, pentru o competiţie, cea mai frumoasă, mai lungă, poate uneori mai dură, dar obligatorie pentru toţi — VIAŢA.**

Sportul de echipă reprezintă contribuţia epocii moderne la preţiosul tezaur al mişcării sportive mondiale şi reflectă în acelaşi timp, în mod convingător, una din cele mai notabile calităţi umane: aceea **de a acţiona în comun, de a lupta şi pentru tovarăşul de echipă, de a-l sprijini în momentele sale dificile, de a merge, pentru succesul colectiv, chiar pînă la sacrificiu.**

Individuale sau pe echipe, sporturile ne oferă astăzi, mai ales prin această cuprinzătoare competiţie fără precedent pe meleagurile noastre, „DACIADA", cadrul de manifestare a energiei, elanului şi optimismului revoluţionar al tineretului patriei, al cetăţenilor ţării, contribuind tot mai mult la afirmarea capacităţii creatoare a poporului nostru, la plămădirea omului nou, hotărît să se consacre în întregime nobilei cauze a socialismului şi comunismului.

Umor

Soțul: — Alo! Astă-seară nu pot veni acasă.
Soția: — De ce?
Soțul: — Am o ședință și rămîn să dorm la ea...

•

Medicul: — Tusea dumitale nu-mi place deloc.
Pacientul: — Nici mie, dar alta mai bună n-am.

•

Mama: — Fetița mea, nu cumva ai înghițit tu pionezele din cutie?
Fiica: — Mămico, nu pe toate, jumătate le-a înghițit Gigi.

•

Un scoțian: — La dvs., la Paris, cît costă un păhărel de coniac?
Chelnerul: — Pe terasă, doi franci; iar la bar, un franc.
Scoțianul: — Dacă stau într-un picior e mai ieftin?

•

La farmacie
Clientul: — Aveți loțiune pentru creșterea părului?
Farmacista: — Avem. Doriți o sticluță mare sau mică?
Clientul: — Una mică..., nu-mi place să port părul lung...

•

Copilul: — Tată, ce sînt sîrmele astea din dreapta șinei?
Tatăl: — Sîrme de telegraf.
Copilul: — De ce nu-s sîrme și pe stînga?
Tatăl: — Pe acolo trece telegrafia fără fir...

• •

La spital
Pacientul: — Doctore, mi-e așa de frică!..., aceasta e prima mea operație!
Chirurgul: — O! vă înțeleg..., și pentru mine e tot prima...

•

Doi prieteni
— Ai avut vreodată păreri diferite de cele ale soției tale?
— Da, dar ea n-a știut niciodată.

•

— Eu cînd beau cafea, nu mai pot să dorm!
— Mie mi se întîmplă invers: cînd dorm nu mai pot să beau cafea...

•

Clientul: — Dați-mi condica de reclamații.
Farmacista: — De ce?
Clientul: — Cum se poate să-mi vindeți strichnină în loc de sare amară?
Farmacista: — O diferență de cincizeci de bani e cazul s-o treceți în condică?...

•

Asistentul: — Totul e gata de operație, dar bolnavul s-a ascuns.
Chirurgul: — Începem operația și fără el...

•

Doi prieteni
— Am încercat totul, dar nu mă pot lăsa de fumat.
— Te-ai folosit și de bomboane?
— Bineînțeles, dar nu le pot aprinde cu nici un chip...

•

Tatăl: — Ionele, trebuie să te schimbi. Mama ta mi-a spus că azi după amiază ai fost insuportabil.
Ionel: — Tată, sînt convins că mama are ceva cu noi doi..., ieri seară îi spunea mătușii același lucru despre tine.

•

Nepotul — Unchiule, de ce cocoșii cîntă așa devreme dimineața?
Unchiul: — Ca să se facă și ei auziți. Mai tîrziu nu pot, se trezesc găinile.

•

El: — Nu mă enerva. Fii atentă că-ți dau două palme!
Ea: — Tu, zgîrcitule?!

•

Profesorul: — Care dintre voi ascultă cel mai mult pe mama?
Un elev: — Tata...

Alese și culese de ILIE CIUTESCU

Dînsa şi dînsul

Profiluri pe negativ

FLORICA POPESCU

Un epitaf cu tîlc

Aici odihneşte acela a cărui singură lege, toată viaţa, a fost să parvină!

Tu cel ce treci pe aicea, încetineşte pasul şi ia aminte cuvintele celui dispărut, deoarece nici un ceaslov, nici o cărţulie nu-ţi vor fi de folos ca aceste învăţăminte, rod al unei experienţe de-o viaţă, lăsate de mine, cu limbă de moarte, întru mîntuirea sufletului meu şi salvarea tuturor celor ce-mi vor semăna (deşi, s-ar zice, că omul deosebit duce cu el în mormînt secretul fabricaţiei sale).

Dacă zodia ta îţi prescrie că te-ai născut un neisprăvit, nu mai face nici un efort să te îndreptăţi, că nu poţi; am încercat şi eu, dar zadarnic!

Atunci? Urmează-mi calea mea... şi nici nu vei simţi că te deosebeşti cu ceva de ceilalţi, în afară numai de faptul dacă nu te va chinui blestemata de conştiinţă, dacă o ai...

Ce-ţi prescriu? Ascultă!

Fă totul şi încearcă să urci! Să pui mîna pe un „scaun" cît mai bun, că acolo ai toate şansele să-i induci în eroare pe cei din jur; să tragi pe alţii şi din cît or face tu să le ceri şi mai mult; să le găseşti nod în papură la orice, ca să nu ţi se suie în cap; să-i faci să creadă că eşti cu cîteva capete mai sus ca ei (deşi şi ăsta pe care îl ai e destul de teşit); că ai idei, dar întîi să-i laşi pe ei să se desfăşoare, iar tu să tragi concluziile; să-i laşi să le aplice întîi ei, iar tu să le spui că au urmat linia dată de tine; să nu le dai niciodată dreptate în tot ce propun şi susţin, dar cu alte prilejuri (pe la cei „mari") să susţii exact ce au susţinut şi propus ei; să ştii să prezinţi şefilor tăi în aşa fel încît să-i convingi că tot ce s-a realizat e numai datorită ţie, că toţi ceilalţi sînt...; că numai capul tău, numai ideile tale...; că dacă n-ai fi fost tu...

Adio, iubite pămîntean, şi nu uita: stoarce, valorifică şi bagă-ţi în traistă cît poţi (suflet devotat — secretară ai, salariu dolofan ai, vilişoară ai, maşinuţă ai), că cine ştie cît te-o mai putea răbda şi pe tine pămîntul ăsta...

P.S.

Te conjur ca în cazul că vei mai adăuga şi tu ceva la „moştenirea" ce ţi-o las, depinde numai şi numai de tine, să nu înmormîntezi nimic, ci să transmiţi celor care-ţi vor urma şi-ţi vor semăna, întru veşnica ta pomenire!

GHIŢĂ PARVENITU

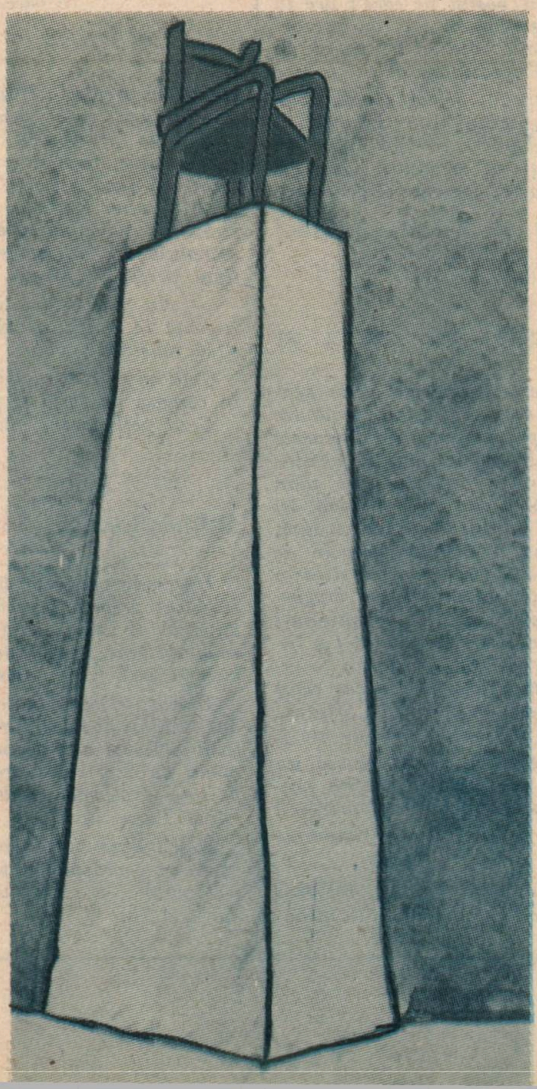

Desen de G. MACHE

Impostorul

Cred într-unul singur „șeful", făcător de „minuni", care grație harului său (de a ști să aranjeze totul) am putut să merg din treaptă în treaptă pînă la înalta funcție ce cu onoare o dețin, el fiind tatăl al tuturor suișurilor mele, al tuturor elogiilor care mi se aduc de toți (cu toate că dă în gropi!), al tuturor primelor grăsuțe pe care generos mi le acordă, al scumpului meu confort (într-adevăr, e în pas cu tehnica modernă), inclusiv al mașinuței mele.

De aceea, mă rog ție fierbinte, „sfîntă natură", să mi-l ții sănătos pe „neprihănitul" meu șef, să-l ferești de orice accident (mai ales al scaunului), pentru că chiar și o lovitură de la 11 m l-ar putea atinge nu numai pe el, dar și pe mine; să fie văzut bine de toți, deoarece aureola lui e și a mea.

Mă rog ție, „sfîntă natură", să dai viață îndelungată socrilor mei, să sporească an de an numărul orătăniilor din bătătură, deoarece numai așa pot să-mi aduc o brumă de recunoștință scumpului meu șef (măcar de 20 de ori pe an!) pentru toate eforturile care le-a făcut și le face în cinstea persoanei mele; să-i dai sănătate și viață îndelungată cumnatului meu, în postul pe care-l are la podgoria..., că numai așa pot să „ud" și eu surprizele cu care mă răsfață șeful la tot pasul, în mod cu totul și cu totul „dezinteresat".

Așa încît, „sfîntă natură", primește prea smeritele și cinstitele mele rugăciuni și fă ca paradisul în care m-ai adus să nu-l pierd, că doar numai tu și scumpul meu șef știți să orînduiți lucrurile, pentru fiecare pe lumea asta, așa cum se „cuvine".

Cucernicul tău, NAE GRĂMADĂ

Cu „cerul" instituției pe umerii ei

Răbdător, în anticameră, urmărești acele pendulei care devorează secundă după secundă. Secretara (ca să fim drepți, ar putea s-o concureze chiar și pe Raquel Walch) își continuă nestingherită realizarea sarcinilor din stufosu-i plan de activitate zilnică: bate o adresă la mașină, își pregătește o cafeluță, îți aduce un pahar cu apă, servește politicos cafeaua aruncînd rotocoale de fum de-a lungul și de-a latul camerei dintr-o țigare Kent, își reconstituie chipul cu drogheria din poșetă, dă un telefon lui D. amintindu-i de biletele de spectacol, mai sună o amică s-o întrebe dacă i-a plăcut episodul de-aseară din serialul... (că pe d-sa a cam plictisit-o, măcar dacă personajul principal ar semăna puțin cu „Sfîntul", în tinerețe, ar digera mai ușor serialul etc.).

Aștepți, cu sufletul la gură, să se ivească un mic „gol de producție", ca să-i faci simțită prezența ta! Dar d-sa, foarte amabilă și sprințară la minte, înțelege cam ce dorești și-ți răspunde imediat:

— Aveți răbdare, pot să-l deranjez eu pe... cînd vorbește la telefon? Apoi, cu o mapă în mînă, cu un mers ca de „Diană", se face nevăzută prin alte birouri „grele" pentru rezolvări de probleme.

Desen de G. MACHE

Și cum ceasornicul, acest cronofag, nu iartă nici o clipă, nervii tăi, de unde stăteau nemișcați, încep să facă grevă.

„Mai stai? Ce faci? Cît ne mai ții legați aici?" și tot așa dialogînd cu ei, își face apariția drăguța secretară. Cu un zîmbet cuceritor, fredonînd cîntecul preferat „Meriți, tu...", te potolește:

— Nu mai așteptați! Șeful a fost chemat de urgență la... Mai poftiți pe la noi, într-o zi tot o să reușiți să vorbiți cu dînsul!

Gata să te clatini de dușul tras, îți pui nervii în cămașa de forță și faci calea întoarsă!

Cum poți deveni ghicitor?

Influențabilul

Interesele personale îl aduc în fața ta, fără să-l fi văzut vreodată, nici măcar într-o poză. Tu, amabilă, îl inviți să ia loc, să se facă comod, să se simtă bine, întrebîndu-l cît se poate de politicos cu ce-i poți fi de folos!

Dînsul, în schimb, de cum a intrat pe ușă și a dat cu ochii de tine, intră într-o penibilă fisticeală, încurcîndu-se așa de tare că nu mai găsește termenii de exprimare, trecînd de la o idee la alta, de la o problemă la alta, capul fiindu-i un adevărat Turn Babel!

Neștiind ce se petrece, încerci să-l ajuți să-și găsească coordonatele problemei pe care încearcă s-o expună, îi mai pui cîteva întrebări colaterale, dar zadarnic!!

În cele din urmă, se scuză și pleacă.

Dar de ce fuge omul, de-aia nu scapă, că din nou are nevoie de tine. Iată-l acum complet schimbat!

Sigur de sine, în mare vervă, cu o mare cursivitate îți expune problema pentru care venise, într-un mod interesant, intervenind între tine și el un dialog cît se poate de viu și plăcut.

Ba, într-un tîrziu, îți mai face și o confidență (încercînd să-și descarce sufletul); „știți, «biografia» împrumutată de prietenul meu... a fost de vină!"

Și tu care habar n-aveai că te „avea" în buzunar.

Omul cu postul în „buzunar"

„Or fi marți, trei ceasuri rele, cum se spune — dar eu nu mai pot s-aștept; trebuie să intru la șef să-mi semneze, trebuie să livrez piesele și subansamblele beneficiarilor, altfel mă văd pe post de «vedetă» la Televiziune!

Să-l transfere, să-l rotească, facă ce-o vrea, doar nu-i stau eu în cale, dar cît este șeful întreprinderii noastre trebuie să se achite de obligații, nu să-și bage subalternii pielea în saramură...

Ce mentalitate, frățioare, i-a cășunat așa, pe postul lui Petrescu! Dacă omul a fost transferat numai pentru un timp, în interes de serviciu, că doar cap are, îi umblă mintea al dracului de tare, altfel n-ar fi rezistat el 15 ani în asemenea post?, sau dacă îl numește pe altul, să stăm noi cu «dricul» în întreprindere că face șeful infarct?"

— La ce te gîndești, Ionescule, de ce nu-mi răspunzi la salut? Ce, ți s-au înecat corăbiile?

— O să se înece dacă nu rezolv problema!

— Care?

Ionescu își potrivi cravata, se încheie la haină, luă dosarul și dispăru...

* * *

— V-am spus, tovarășe Ionescu, că nu vă poate primi șeful! Știți ce este pe capul dînsului, cîte probleme are de rezolvat...

— Ce probleme, tovarășă Zizi, cînd nu primește de două luni de zile pe nimeni la dînsul!

— Da, dar vorbește mult „pe secret", rezolvă problemele altui colectiv; doar știți că dînsul o să urce...

— Și ce-i cu asta, se înfurie Ionescu...

— Cum? trebuie să se familiarizeze și cu problemele de acolo, apoi face și o altă schemă!

— Cum? Umblă la schemă?

— Nu, stați liniștit, de aici nu pleacă nimeni, numai pe mine mă ia cu dînsul...; știți (și începu să-și miște coapsele, încorsetate în blugi, aruncînd din cînd în cînd și capul pe spate, semn că pletele o incomodau), eu nu aveam decît 17 ani cînd am îmbrățișat cariera de secretară!!!

Am căzut la bacalaureat, dar nu regret, că postul peste care am dat și șeful care este...

— Extraordinar!, adăugă Ionescu.

— Exact! Nimic nu întreprinde pînă nu-mi cere părerea; adineauri, de pildă, l-a căutat soția și mi-a spus...

— Să-i dai papucii...

— Exact! Are atîta încredere în mine, în sinceritatea și devotamentul meu!?!

— Fiindcă ești atît de apreciată de șeful dumitale, fă-mi și mie un favor și anunță-mă...

— Nu pot trece peste indicațiile șefului, tovarășe Ionescu!

Prinsă într-o asemenea încurcătură „profesională", tot plimbîndu-se aferată prin încăperea spațioasă și ultramodern mobilată, își opri privirea, compătimitor, spre Ionescu:

— Vă rog să mă credeți că am să vă anunț eu...

— Cum?

— Fac tot posibilul și-l prind pe șef într-un moment favorabil și vă anunț!

Nu făcu cîțiva pași pe coridorul acoperit de o mochetă roșie și flancat de plante exotice, cînd Ionescu se trezi cu Zizi lîngă el...

— Ce s-a întîmplat?

— Veniți, peste puțin timp puteți intra la șef...

— Cum?

— Imediat ce ați ieșit m-a anunțat că postul a fost ocupat... așa că...

— Mulțumesc, îl las să-și revină din „transfer"!?!

Agresivitate verbală

Vrei să-l cunoști? N-ai nevoie de nici o legitimație. Singur, nesilit de nimeni, își prefațează viața!

Pe stradă, în tramvai, la o petrecere ai fericita ocazie să-i cunoști stufoasa-i biografie pînă în cele mai mici cotloane. Și-ți pune placa, începînd cu strada, numărul, istoricul clădirii, materiale de construcție, numele arhitectului, bunicii și străbunicii acestuia, reparațiile terminate și neterminate ale imobilului; cu ornarea camerelor, descrierea fiecărei piese în parte, cu istoricul fiecăreia, poziția în spațiu; cu „mutațiile" ce au loc în funcție de sezon; cu talciocul fiecărei garderobe prezente și în perspectivă; cu dorințele de viitor: să-și schimbe vilișoara, mașinuța (de preferat o marcă străină), cu înaltele sfere ale serviciului ce cu onoare îl prestează; cu multiplele probleme de care răspunde, etalînd greutatea fiecăreia din ele; cu relațiile bi — și multilaterale, pe care trebuie să le întrețină ca pe un foc veșnic viu; cu posibilitățile de salvare... a celui din față... Căzuse sufocat...

De ce nu s-o fi încredințînd unui biograf?

*

De cînd se știe se află într-o criză de logoree verbală. Simte nevoia să vorbească tot timpul. Nu lasă pe nimeni în impas, să se rătăcească în ale neștiinței. D-sa, care este încărcată cu toată aparatura despre fiecare, cum vede că cineva se află într-o dilemă, despre altcineva, îi apare în cale plină de altruism (că te miri cum nu s-a sufocat de atîta cantitate) și-i pune la dispoziție, cu emblema „strict autentic", o adevărată carte de referință despre respec-

tivul, cu riscul, de a nu-şi mai păstra nimic, chiar pentru propria-i inimioară.

Ştie că într-un timp record poate să se autoaprovizioneze, ba uneori, putînd chiar să-şi suplimenteze planul.

Dacă se întîmplă (şi asta în cazuri cu totul izolate) să rămînă fără provizii, invită fantezia, imaginaţia să-i ţină de foame, încît e o veritabilă manufactură de confecţionat „puncte de sprijin"!

Mulţumită felului de-a fi, niciodată nu i-a fost dat să cunoască „postul", deşi crede şi în cele bisericeşti. Roagă mereu cerul s-o ierte, dar nu poate să postească. Tot timpul ţi e foame!

Ce medicament i s-ar putea administra? (aveţi milă!!!).

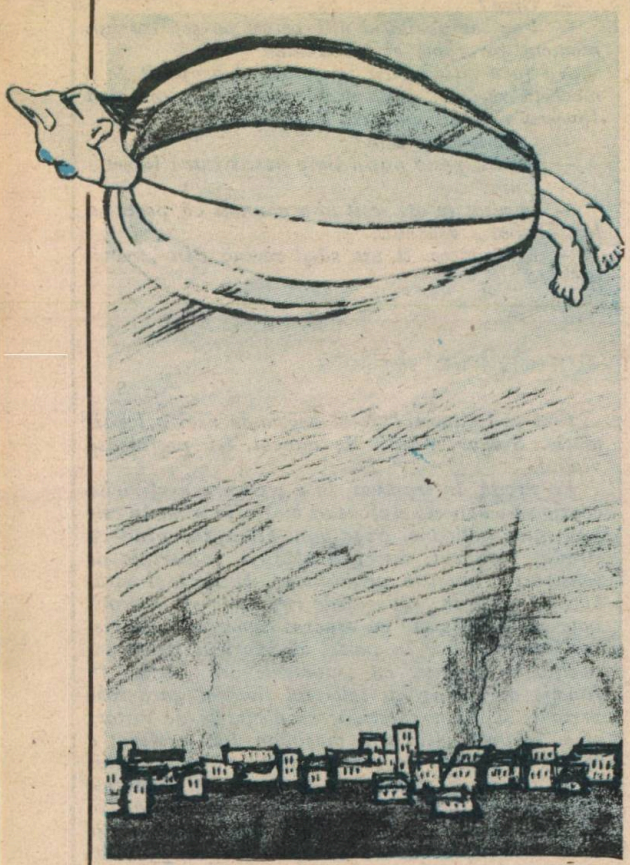

Dirijabilul

Fără să aibă vreo înclinaţie de cosmonaut, dînsul, totuşi, „pluteşte" de cînd se ştie; este un veritabil „aerian". Nu-şi aminteşte să fi simţit vreodată că a atins solul! Are chiar oroare! Au încercat unii să-l aducă cu picioarele pe pămînt, dar zadarnic!!!

Omul n-ar coborî din dirijabil chiar dacă i s-ar stabili o pensie viageră...

Toate posturile deasupra cărora a zburat cu dirijabilul l-au convins că numai de la „înălţime" poţi conduce cu adevărat ştiinţific (mai ales în cazul persoanei sale marcată de destin pentru eternitate!!!).

De cîte ori a simţit că teoriile referitoare la conducerea din „dirijabil" nu prind viaţă în lumea „neisprăviţilor" peste care cădea, şi cu care trebuia să lupte, nu stăruia prea mult, ci o lua din loc spre „locuri mai calde".

Proaspăt sosit, plin de idei „cosmice", producea un adevărat trăsnet pentru fiecare colectiv de muncă. Toţi întrau în alertă, fugeau înnebuniţi la bibliioteci, alergau prin librării, se aprovizionau cu dicţionare de specialitate, consultau, fişau, ca să-i poată „descifra" teoriile şi bineînţeles „comenzile".

Omul însă trona liniştit în dirijabilul său, iar inepţiile transmise ca sarcini „pămîntenilor" curgeau şuvoi (parcă lava tuturor vulcanilor de pe glob se comasa!), însoţite de invective la adresa nepricepuţilor, incompetenţilor, demodaţilor etc., etc.

Cu toate eforturile de autoperfecţionare depuse de aceştia pentru ieşirea din starea de înapoiere (îi fixase în „neolitic") hotărîră să cheme un specialist, ca printr-un ciclu de expuneri, pe tema „Conducerea ştiinţifică prin dirijabil", să se califice şi bineînţeles să supravieţuiască („şomajul" bătea la poarta fiecăruia).

Specialistul, puţin stînjenit de insolitul temei, acceptă în cele din urmă să-i sprijine, cu condiţia de a-i lăsa timp să se documenteze.

Lămurindu-se cum stau lucrurile cu dirijabilul, înduioşat de soarta tragică a colectivului, în cazul că acesta ar mai fi circulat deasupra postului, hotărî data deschiderii cursului, la care invită şi aerianul.

Toţi oftară uşuraţi, decretînd acea zi ca cea mai importantă din viaţa lor!

La această veste, Sisi (aşa îl numeau „pămîntenii") făcu o criză. Noroc că clondirul cu „oxigen", pe care îl purta în permanenţă în dirijabil, îl readuse la viaţă.

Hotărît să rupă orice legătură şi cu acest colectiv „infect", le scrise cîteva rînduri:

„Imbecililor, cum îndrăzniţi să credeţi că voi coborî pînă la voi, eu care am văzut «eternitatea»!" şi fără ezitări îşi încărcă „butelia" cu noi iluzii, îndreptîndu-se spre altă „planetă".

Numai să nu se ciocnească de vreun „munte"!

Aisbergul

Ai nevoie să-ţi rezolvi o problemă la întreprinderea... serviciul... Baţi la uşă, dai bineţele cuvenite şi...

Dînsele, strînse într-un juriu, dezbat o diversitate de probleme, s-ar părea fără o ordine de zi. În jurul tău se aşterne un imens „aisberg". Văzînd că nu te iau în seamă, schiţezi un strănut, doar, doar, de ţi-o face simţită prezenţa! În sfîrşit, după o îndelungată aşteptare, ca la comandă, capetele se întorc spre tine cu „camera de luat vederi". Toate perechile de ochi, fulgerător, te inventariază de sus pînă jos şi de jos pînă sus, te trec imediat la contul „profit şi pierderi", fac un circuit închis de priviri şi una mai „cumsecade" te întreabă: — Pe cine căutaţi?

Desen de G. MACHE

Abia pronunți numele respectiv, că te-a și expediat cu: nu se află în incinta întreprinderii..., și liniștite continuă cu dezbaterea importantelor sarcini de „serviciu".

Încerci să mai spui un cuvînt, să... nimic! Intervine tampon aisbergul. Rămîi puțin cu mîna pe clanță, poate... Aș! În jurul tău, Polul Nord și pace!

Cine le-o fi livrînd atîta gheață?

Glacial... la plus 28 de grade

Știi că depinde de d-sa rezolvarea problemei care te frămîntă, deci i te adresezi! Politicos, încărcat cu toate manierele unei bune-cuviințe, îi explici doleanța!

Încerci să fii cît mai clar, să găsești cele mai potrivite cuvinte, expresii, să filtrezi totul, încît un cuvîntel să nu fie pus la loc străin, să... D-sa, cu o figură acră de parcă toată viața și-ar fi administrat numai murături, cu o privire rece, conservată și ea la cele mai joase temperaturi, te fixează, te măsoară, te cîntărește, te... pînă te îngheață și pe tine.

De unde veniseși cu o temperatură normală a corpului, simți cum termometrul coboară, și toate măruntaiele înclină spre „atletism"...

Prețioasă la vorbă (normal, vrea să-și păstreze temperatura constantă), în cîteva cuvinte îți explică că a înțeles scopul vizitei tale, că va face totul, că...

Numai un lucru nu înțelesese: că dacă mai stăteam cîteva minute în preajmă-i, mă congelam!!!

Pierde-vară

Te întrebi: cum reușesc unii ca după ani de zile de „muncă", de „uzură", să-și păstreze un cap nou-nouț! Și totuși nu-i nici o taină, nici un mister! Urmărește-l un timp, dar nu cu lupa, nu cu microscopul, ci cu ochiul liber, deoarece lucrează cu vizibilitate mare...

N-a conceput și nici nu vrea să conceapă ceva ce l-ar putea constrînge, anumite precepte, reguli, care i-ar îngrădi „libertatea", liniștea, calmul etc.

Deși e angrenat în ritmul vieții cotidiene, este un om cu slujbă, cu o răspundere (cu obligații și pe-acasă), nici unul din acești factori, de-a lungul biografiei sale, nu i-au apăsat umerii. Tot timpul s-a simțit „ușor" (ocupă postul de asistent la viața altora).

La program se prezintă „fără program" (e înțeles de unii...) Omul e suferind (mai ales de imobilitate spirituală), are scutiri de toate genurile. La ședințe participă, dar fără să fie „prezent" (o viață întreagă a fost de acord cu ce au spus alții...; nu a avut nici o obiecție..., cel mult abțineri).

În discuții e binevoitor, amical, nu vrea să-și întrerupă interlocutorul; e obișnuit numai să asculte. Omul este peste tot prezent și nu e...

A fi sau a nu fi...

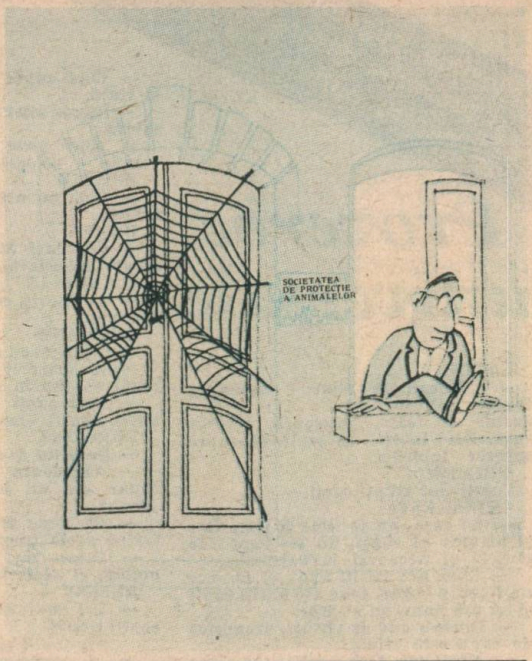

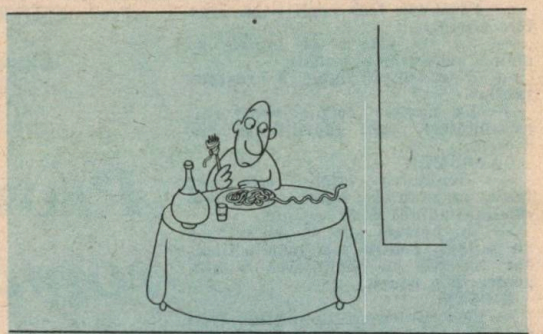

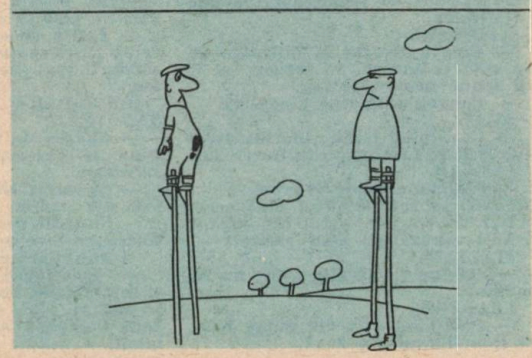

Maxime, cugetări și proverbe despre și pentru părinți

Proverbe universale

LATIN
— Mirosul de pîine e deasupra tuturor mirosurilor;
gustul de sare, deasupra tuturor gusturilor; iubirea de copii, deasupra tuturor iubirilor.
GRECESC
Copiii sînt stîlpii casei.
CHINEZEȘTI
— Ai casă, nu te teme de frig, vînt și ploaie; ai copii, nu te teme de sărăcie și necazuri la bătrînețe.
— Cine are mulți bani și nu are copii, nu e bogat. Cine are mulți copii și nu are bani, nu e sărac.
— Dintr-o mie de virtuți, dragostea de copii este prima.
— Căsătoria fără copii e ca ziua fără soare.
— Nu s-a săturat cu laptele de mamă, suge degetul tatălui.
— Necuviința fiului e rușinea tatălui.
— La naștere, toți oamenii sînt asemănători, prin educație se vor deosebi.
JAPONEZE
— Bunătatea tatălui este mai înaltă ca muntele; bunătatea mamei este mai adîncă decît oceanul.
— Un părinte știe să cheltuiască un milion, pentru a-și mărita fiica, dar nu știe să cheltuiască o sută, pentru a o educa.
INDIAN
— Posteritatea nu-ți aparține, decît dacă fiul se joacă înaintea porții tale.
AFGANISTAN
— Măgarul a fost întrebat: „Cine e tatăl tău?"
El a răspuns: „Unchiul meu e calul".
PERSANE
— Ușor e a te însura, dar greu a face o familie.
— Copiii sînt argila, iar mama, olarul.
— Omul din copilărie începe să crească.
— Oamenii dorm bine la hanul „hotărîrii".
— Excesul de severitate duce la ură; excesul de indulgență slăbește autoritatea.
AFRICANE
— Cine a refuzat să înțeleagă ce i-a spus mama sa, va înțelege ce îi va spune nenorocirea sa.
— Cununa căsătoriei e copilul.
ARAB
— Cît copilul e mic, fii educatorul lui; cînd se face mare, fii fratele lui.
PERSAN
— Rîul, cu o lopată, la izvor
Poate să mi-l zăgăzui mai ușor!
Dar de crește-n vadul lui, gigant
Nu-l zăgăzuiești c-un elefant!
ITALIAN
— Oricine îți dă pîine, dar nu ca mama.
FRANCEZE
— Plantează vița din butaș bun; ia fata din mamă bună.
— Cînd capra sare la varză, sare și iedul.
— Inima unei mame este minunea iubirii.
— Cine vede binele și ia răul, comite o nebunie, cu bună știință.
ENGLEZ
— Cine nu are copii, nu știe ce e iubirea.
DANEZ
— Cine lasă în urma lui copii, nu moare niciodată,
SCANDINAV
— Ai izbutit, continuă; n-ai izbutit, continuă!
GERMANE
— Copiii leagă căsnicia.
— A acoperit fîntîna, după ce a căzut copilul în ea.
— Prea mult zahăr dat copilului strică dinții omului matur.
TURCEȘTI
— Dacă nu ai copii, căminul e orb.
— Căprioara care se cațără în copac are un ied care privește la crengi.
— Pe unde trece roata din față, tot pe acolo trece și roata din spate.
— Orfan nu e cel fără tată și mamă, ci acela fără știință și cinste.
RUSESC
— Cei mai severi judecători sînt copiii noștri.

Culese și selectate de
Prof. CARMEN-VERBINEL ILIE
Liceul de Chimie Nr. 5
București

Proverbe românești

— De la mumă, spînzură cele dintîi năravuri ale copiilor.
— Copiii, cinstea părinților, iar părinții, lauda copiilor.
— Cheia și lăcata/E mama și tata.
— Tatăl adună paiele ca aurul, fiul risipește aurul ca paiele.
— Vai de cel ce se deșteaptă/Cînd temnița îl așteaptă.
— Mama-npunge, fata trage!
Mîndră cămășuică face.
— Părinții sînt iubiți cu tandrețe, dacă copiii sînt iubiți cu pasiune.
— Tinerii, înaintea bătrînilor, să aibă urechi, nu gură.
— Nu e surd mai mare ca acela care nu vrea să audă.
— Ferice de cel căruia îi spui o vorbă și pricepe zece și... vai de acela căruia îi spui zece și nu pricepe nici una.
DIN OPERA LUI MIHAIL SADOVEANU
— Fagure de miere sînt cuvintele bune și dulceața lor, tămăduirea sufletelor.
— La vorba blîndă iese chiar șarpele din pămînt.
— Nu-ți fie rușine a învăța să faci totdeauna ce e mai bine.
— Nu-ți pară rău, că ești bun.
— Folositoare sînt cunoașterile și învățăturile, dar mai presus de ele trebuie să aibă omul, în ființa lui, bună cumpănă a înțelepciunii și a inimii.
— Cunoască-se că cea mai grea învățătură e cumpăna cumințeniei.
— Nimeni nu-și poate închipui și nu poate cumpăni năcazurile unui prunc.
— Fă-te și tu ce-i putea, dar mai ales un om cumsecade să te faci.
— Bine e să nu se joace gătejele cu focul.

Culese și selectate de
Prof. Olivia-MIGRI BOTEZ
Șc. Nr. 73
București

Epigrame

Unui student de la electrotehnică

De la curs își lua vacanță
Pentru-o Lili sau o Tanță.
Și-astfel anul l-a sfîrșit,
C-un sever... scurt circuit.

Unui elev pletos la examen

Ascultat pe îndelete
Nu avea nimic sub plete.
Rezultat: A fost tratat,
Cu un ras, tuns și frezat.

Unui student

Spre-a fi cu toate la curent
În viață fii mereu student!
Bazat pe-acest raționament,
Nu-i pare rău că-i repetent.

Metamorfoză

Pe fiul său neserios
De cîte ori l-a „altoit"!
N-a fost o treabă cu folos
Tot „poamă bună" a ieșit.

Unui tînăr pretins poet

E atît de-nchipuit
De „talentu-i" cu toptanu'
Pe motiv c-a locuit,
Pe strada lui Topîrceanu!

Unui tînăr superficial

Nu poți să te bucuri
C-ai scăpat de rele,
Dacă de la „fluturi"
Treci la... păsărele.

Unui elev care împrumută cărți de la bibliotecă

Praf îl face, îl răpune,
Orice carte de-acțiune.
Dar și dînsul cu prisos
Nu se lasă mai prejos.

Unui elev

Mingea el o bate, toată ziulica
De-nvățat nu-nvață aproape nimica
Apoi la examen constată — parol!
C-are-n cap doar fotbal și-un... autogol.

Unui tînăr chitarist

Cînd chitara o smucește
Parca-r vrea să dea cu barda,
Ne-ntrebăm și noi firește:
Nu întinde prea mult... coarda?

Unui neglijent

În sfîrșit s-a ras
Azi de dimineață.
Nu putea un pas,
Să mai facă... față!

Ing. ION NEGREANU

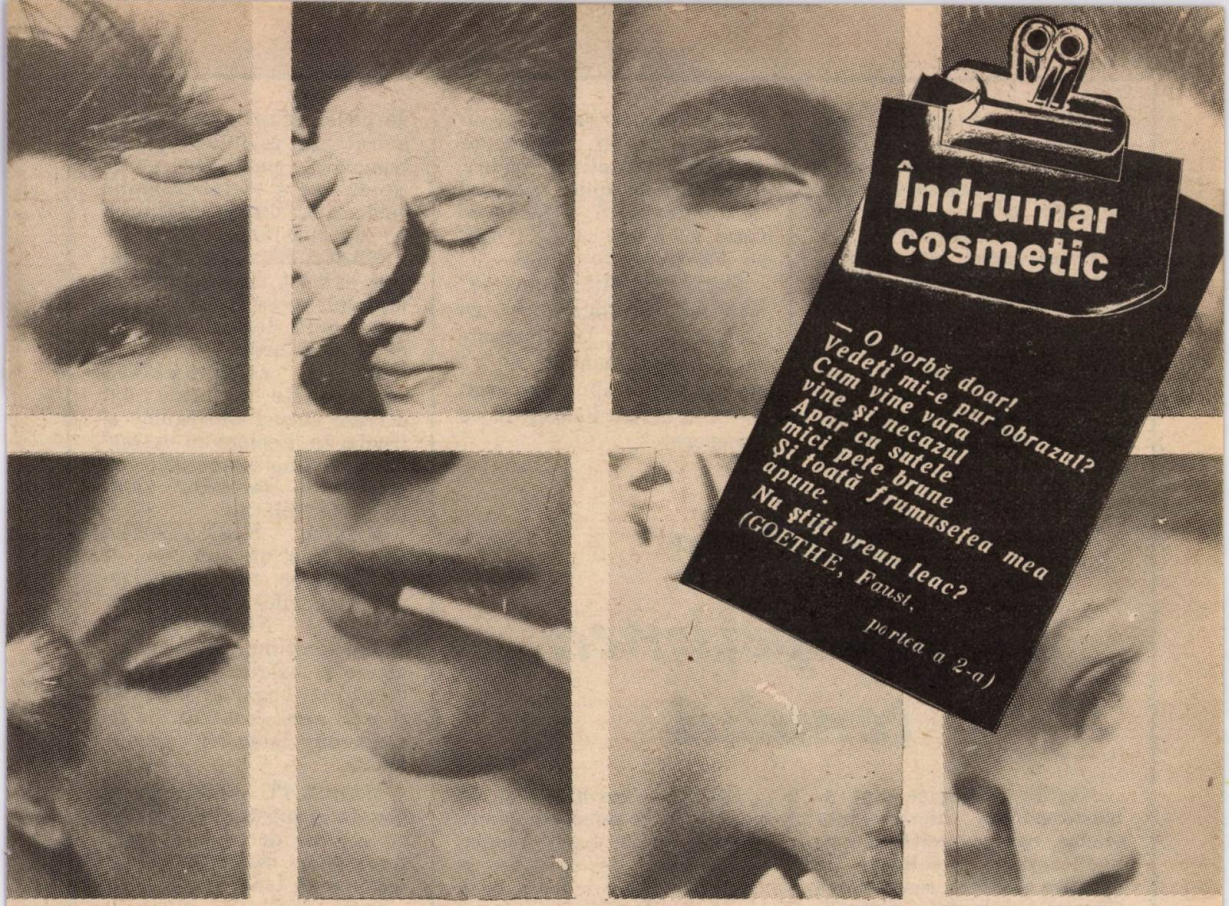

Să fim şi să rămînem frumoase!

Cosmeticiana CODRUŢA IOANEŞ ne oferă cîteva sfaturi utile

Frumuseţea este o calitate cu profunde implicaţii asupra existenţei noastre; ea este o recomandare tacită, dar fascinantă cu care păşim în viaţă. Să cultivăm, să îngrijim şi să menţinem la timp, cu pricepere, corect şi permanent, acest minunat dar al naturii noastre!

O componentă esenţială a frumuseţii o constituie tenul bine îngrijit.

Gama mijloacelor ce o vom folosi pentru îngrijirea lui depinde de calitatea pielii. Noţiunea de „calitate" se referă în primul rînd la gradul de grăsime sau uscăciune al tenului. Aceasta impune felul măsurilor care privesc igiena tenului şi de care depinde soarta lui estetică.

Între tenul gras şi uscat sînt mai multe alte stări intermediare şi care se apropie mai mult sau mai puţin de cele două tipuri fundamentale.

Pentru o îngrijire raţională a propriului nostru ten este necesară stabilirea caracterelor specifice şi ceea ce îl diferenţiază de alte tenuri.

Tenul normal este fraged, suplu, fin, elastic. În general, un ten normal avem doar în prima parte a vieţii şi, pe măsură ce trec anii, acesta are tendinţa de îngrăşare sau uscare.

Tenului normal i se recomandă un tratament de întreţinere şi se mărgineşte la: demachierea, în fiecare seară, cu emulsie de lanolină, tonificare şi apoi aplicarea în strat subţire a unei creme hrănitoare de noapte.

Tenul gras este lucios, seboreic, poros, are o culoare gălbuie şi este bogat în comedoane (puncte negre); tinde să evolueze spre tenul acneic.

Se recomandă: îngrijire zilnică, în fiecare seară spălare cu un săpun corespunzător, curăţire în profunzime

cu loţiune astringentă şi apoi frecare, în cercuri, cu făină de migdale, tărîţe, mălai sau borax. După aceste operaţii, în jurul ochilor, aplicaţi o cremă hrănitoare de noapte.

Tenul uscat este aspru, iritabil, se înroşeşte uşor, se spuzeşte adesea şi se ridează de timpuriu.

Se recomandă, demachierea în fiecare seară cu emulsie de lanolină, după care se aplică o loţiune tonică şi, în final, aplicarea unei creme hrănitoare de noapte. Săpunul este exclus. Dimineaţa se curăţă cu loţiune tonică, după care se aplică o cremă de zi hidratantă — dacă este cazul se poate acoperi uşor cu un strat de pudră.

Doriţi să fiţi frumoase? Menţineţi şi îngrijiţi-vă cu atenţie tenul! Toate aceste succinte recomandări nu vă răpesc din timpul dv. decît 5—10 minute. Folosiţi-le cu pricepere!

Măştile şi prospeţimea tenului

Măştile cosmetice sînt amestecuri de diferite substanţe, care exercită asupra pielii acţiuni de calmare, de curăţire şi albire, reactivează circulaţia sîngelui, normalizează secreţia glandelor sebacee, regenerează celulele şi înlătură surplusul de strat cornos, hrănesc ţesuturile, închid porii dilataţi, redau elasticitatea, frăgezimea şi catifelarea pielii.

Vă recomandăm cîteva măşti, uşor de realizat, acasă, de către fiecare femeie.

Masca „Dermin". Operaţia de curăţire a epidermei se realizează în trei etape, astfel:

Loţiunea Dermin 1, care înmoaie celulele moarte, se aplică printr-o uşoară tamponare, se lasă să acţioneze 5 minute, după care se aplică.

Crema Dermin 2, care se întinde în strat subţire pe ten, evitîndu-se zona oculară şi gura. Se lasă să acţioneze 3—5 minute, timp în care crema exercită o acţiune emolientă şi hidratantă. Prin masare se îndepărtează stratul de cremă care antrenează celulele moarte şi impurităţile de pe faţă.

Loţiunea Dermin 3 se aplică pentru refacerea pielii, are un efect bacteriologic.

Operaţia de curăţire a tenului se poate face o dată pe săptămînă, pentru tenurile uscate, şi de două ori pe săptămînă pentru tenurile grase.

Măşti de frumuseţe filmogene

Aceste măşti sînt realizate în cinci sortimente pentru satisfacerea tuturor tipurilor de piele. Măştile au acţiune hidratantă, revitalizantă, astringentă, emolientă şi de restabilire a metabolismului epidermei, după conţinutul lor de substanţe active.

MASCA EMOLIENTĂ conţine extract de sunătoare şi muşeţel, uleiuri vegetale, se recomandă tenurilor deshidratate şi uscate.

MASCA ASTRINGENTĂ cu extracte naturale din diverse sucuri de legume şi fructe, în asociere cu extractul de nămol sapropelic. Se recomandă tenurilor grase cu porii dilataţi.

MASCA HIDRATANTĂ — conţine un complex de alge marine, fiind recomandată tenurilor deshidratate.

MASCA NUTRITIVĂ — cu un conţinut de miere de albine şi extract din fructe de cătină, bogat în vitamine şi acizi graşi esenţiali. Se recomandă tenurilor uscate, fanate.

MASCA CU COLAGEN — bogată în substanţe nutritive cu acţiune de revitalizare a ţesuturilor cicatrizante. Se recomandă tenurilor acneice.

Machiajul

Machiajul se efectuează pentru a spori farmecul şi personalitatea fiecărei femei.

Fardarea de zi se deosebeşte de cea de seară. În timpul zilei fardarea nu este intensă, cere multă atenţie în execuţie şi o delicată alegere a culorilor, pe cînd seara, la lumina electrică, fardul trebuie să fie mai accentuat, plin de fantezie.

Tenul pretinde o pregătire înainte de machiaj. Un ten uscat necesită aplicarea unei creme hidratante, care să constituie un suport pentru menţinerea fardului. În cazul unui ten gras, se va aplica o cremă de zi, după care se trece la pudrarea obrazului. Crema care se aplică înainte de a pudra obrazul (în ambele tipuri de ten) va fi masată uşor pe faţă, pînă

la pătrunderea completă a acesteia în piele. După 1—2 minute vom proceda la pudrarea obrazului.

O fardare de efect este realizată atunci cînd nuanța pudrei se apropie cît mai mult de culoarea tenului.

Fardul de obraz, atunci cînd este sub formă de cremă, se aplică înainte de pudră, nuanțele fiind de roz, bej, lilas și absolut armonizat cu rujul de buze, fardul de pleoape și cu tușul sau creionul pentru gene.

În scopul realizării unei armonizări a nuanțelor, vă propunem cîteva recomandări de ordin estetic.

Tenul brun-închis, păr negru, ochi căprui, pudra va fi de nuanța piersicii, fardul de obraz roșu sau oranj, rujul de buze ciclam sau roșu, fardul de pleoape albastru-violet, creionul sau tușul de gene negru, culoarea sprîncenelor brune.

Ten palid, ochi albaștri, păr blond, șaten, nuanța pudrei va fi galbenă-roz, fardul de obraz oranj, rujul de buze roșu-deschis, fardul de pleoape gri-albastru, tușul de gene albastru-gri.

Ten galben-roz, ochi verzi sau albaștri, păr brun-roșcat, nuanța pudrei va fi galbenă-roz, fardul de obraz oranj-mandarin, rujul de buze roșu deschis sau coral-oranj, fardul de pleoape gri-verde, tușul de gene închis.

Ten roz, păr negru, nuanța pudrei va fi natural, fardul de obraz brun-deschis, rujul de buze ciclam-închis, fardul de pleoape albastru-verde, tușul de gene albastru-negru.

Ce noutăți ne oferă magazinele noastre în materie de cosmetică?

Cosmetica românească a luat un mare avînt în ultimii ani punînd în circulație noi produse, de calitate superioară, destinate îngrijirii tenului, părului, corpului. Pentru a le cunoaște și a le folosi cu efecte optime, redacția noastră s-a adresat tovarășei directoare Rozalia Speteanu și tovarășei inginere Cismaru Stanca — de la Întreprinderea Miraj — București, care au avut amabilitatea să ne prezinte cîteva din aceste produse:

I. Creme pentru ten și masaj

1. Gama de produse cosmetice Gerovital, formula 2, este realizată pe baza unui complex care asociază extracte naturale de plante cu produșii de hidroliză ai procainei.

Sub marca gerovital, formula 2, s-au realizat produsele:

— cremă hidratantă de zi pentru ten uscat;

— cremă hidratantă de zi pentru ten gras;

— cremă nutritivă de noapte;

— cremă emolientă pentru ochi;

— cremă pentru masaj.

Produsele Gerovital, formula 2, au acțiune favorabilă în prevenirea apariției premature a fenomenului de îmbătrînire a pielii, îmbunătățind aspectul epidermei, căreia îi dă un plus de catifelare și frăgezime.

Datorită faptului că au și acțiune de a proteja pielea împotriva radiațiilor solare sînt indicate în mod deosebit pentru îngrijirea pielii sensibile și predispusă apariției pistruilor în contact cu radiațiile solare.

2. Gama de produse cosmetice Pell-Amar, formula 2, se recomandă pentru îngrijirea tuturor tipurilor de piele.

Produsele Pell-Amar, formula 2, valorifică principiile active din nămolurile sapropelice, asociate cu principii active existente în extractele vegetale.

Au acțiune hidratantă și contribuie la creșterea rezistenței pielii la ger, vînt și secetă.

Din gamă fac parte produsele:

— cremă hidratantă de zi pentru îngrijirea tenurilor grase;

— cremă nutritivă de noapte;

— cremă emolientă pentru ochi;

— cremă pentru masaj.

II. Produse capilare

1. Șamponul pentru copii „Irinel" conține extract de mușețel, asociat cu alte substanțe cu acțiune calmantă și de îndepărtare a mîncărimilor pielii capului.

Are acțiune blîndă de spălare, fiind recomandat și pentru copiii mici.

2. Şampon „Miraj“ cu măr, pentru spălarea oricărui tip de păr, îndeosebi a părului gras. Produsul este economic la utilizare şi foarte plăcut parfumat, cu note de măr verde.

III. Parfumuri

1. Parfumul „Bellatrix Lux“ se înscrie pe linia cunoscutului parfum Charlie. Are o prezentare deosebit de elegantă în flacon de sticlă, tip Galée, constituind şi un foarte frumos cadou.
2. Parfumul „Darclée“ — contra tip Madame Rochas, prezentat în flacon de sticlă colorată.
3. Parfumul „Miss Otilia“ contra tip Chanel — 5.
4. Parfumul „Do-Re-Mi“ contra tip „L'air de temps“.
5. Parfum de toaletă „Acantha“ — miros floral stilizat, rafinat.
6. Caseta „Bucur“ pentru bărbaţi conţine:
— loţiune după bărbierit;
— apă de colonie.

Apa de colonie se înscrie ca notă de miros pe linia cunoscutului parfum „Aramis“ care dă un spor de personalitate masculină.

Loţiunea după bărbierit este parfumată în aceeaşi notă de miros.

IV. Farduri

1. Fard de pleoape compact „Egreta“ monocolor şi bicolor, realizat într-o paletă coloristică modernă de culori bej, gri, bleu, verde cu adaos de sidef. Se aplică cu uşurinţă pe pleoape, aderînd bine pe epidermă.

Cu acest fard se pot realiza machiaje atît pentru zi cît şi pentru ocazii festive.

De ultimă oră ni se recomandă balsamul „Adam“, utilizat atît de femei cît şi de bărbaţi, avînd rol de înviorare, de îndepărtarea oboselii. Se aplică un strat subţire pe frunte, tîmple, picioare, mîini.

Produce o senzaţie răcoroasă şi de împrospătare, acţionînd circulaţia sîngelui. Este similar cremei chinezeşti „Essential balm“.

Grupaj realizat de
ANGELIKA HEBERLING

MAMA

Spre o vîrstă de lumini,
într-o ţară fără seamăn —
mă veghează ochi senini,
mă înalţă dor de mamă.

Într-un suflet de copil,
cît o ţară de petale —
sînt ca soarele-n april
razele iubirii tale.

De la tine am comori:
cinstea şi privirea clară.
grai de floare şi de dor,
şi de ţară milenară.

Muncă, vis şi frumuseţi
sînt brăţara ta de aur.
Tot ce-mi spui,
tot ce mă-nveţi
e întîiul meu tezaur.

Şoim viteaz mă-nveţi să fiu,
de nimic să nu am teamă...
Mîndră eşti că îţi sînt fiu —
mîndru sînt de tine, Mamă.

NUMAI EU ŞTIU

Ştii, mamă, cît mă bucur
cînd se porneşte vîntul
fără veste
şi-ndoaie crengile
pînă la rupere?
Toţi vecinii cred
că e furtună
şi se refugiază speriaţi
în casele lor.
Numai eu ies în grădină
pentru că numai eu ştiu
că vîntul eşti tu
şi ramurile
sînt degetele tale
ce-mi bat în geam
să-mi dea de veste
că te-ai întors...

Sandu ŞTEFĂNESCU

GALBENE FREZII

Curge întunericul
și încăperea pare
o plutire fără sfîrșit

aripi neliniștite valuri
amenință în colțuri

rochia mea tivită
cu crengi plutitoare
frunze de apă întunecate
verdele miez otrăvit

cu ochii închiși
desenez
tapetul cu flori adevărate
galbene frezii de tine aduse
îl cresc lîngă negrul ghețar

cu ochii stinși
loc îi fac printre pietre
jilave
cu aburii speranței îl încălzesc

ademenită mă las
de transparentul lui adăpost.

ADAGIO

Fragil gata să se spargă
sunetul

urechea lacomă decide
albul
foșnetul de frig
faptul luminii

orbitoare furtună
cu gesturi neprihănite
acoperă lacrima

curajul de a locui
în ninsoare
biruința de a fi

e ca și cum clipa
s-ar scurge
luînd de pe umerii mei
întuneric.

Mariana FILIMON

LUJER

În matca vieții matcă, dăruind
Corolei sevă, gîndului făptură,
E maica mea cu tîmple de argint,
Izvor luminii calde și măsură,
Veriga mea în lanțul nesfîrșit,
Din aur adunată și din rouă,
Puntea cea sigură spre infinit,
Reazemul bun pe crestele-amîndouă.

Cu fiecare ești ecoul dus,
Făclia arde-nvingătoare-n culmi,
Întorci în răsărit stingher apus
Tu, care duhul îl așezi în lumi.

ȘI FLOARE

Scînteie-ncununînd tulpina,
Potirul florii suflet blînd deschide,
Îndreptățind, în trepte, rădăcina.
Din îndoieli, candoarea-i cerne,
Lăsînd să treacă spre cleștar,
Doar gînd curat schimbat în har.

Înalță darul tău, copilărie,
Lumină-te crescînd și luminează,
Întoarce vieții alba ta solie,
Și gliei — ce te-a hărăzit spre rază.

Marilena VULPE

PĂRINȚII MEI

Părinții mei răsar cu grîul;
Părinții mei cîntă cu rîul;
Părinții mei astăzi bătrîni —
Ei au purtat cîmpul pe mîini
Și țării i-au gătit bucate,
Cu nopțile pe jumătate.
Cînd bate-n turnuri ora rară,
Părinții mei astăzi sînt Țară —
Sînt mult prezent, mai mult trecut.
Dă-mi, Țară, mîna să-ți sărut.

Dim. RACHICI

Desen de BEATRICE IONESCU

Arta de a trăi

Dr. ION BIBERI

Semnatarul acestor pagini, ajuns la o vîrstă care depășește opt decenii, a fost timp îndelungat medic generalist și mai apoi medic psihiatru în cîteva spitale, din mai multe țări.

Acestei experiențe personale, sprijinită pe amintirea a cîtorva zeci de mii de cazuri de oameni bolnavi mentali, observați în numeroase medii sociale, autorul a putut adăuga o vastă literatură științifică sau literară, avîndu-și răsfrîngere și în cele peste treizeci de volume publicate pînă în prezent.

I se poate acorda, deci, credibilitate faptelor citate, ca și principiilor de conduită pe care le va consemna rezumativ, în aceste pagini.

Cu mulți ani în urmă (1970), am expus într-un opuscul avînd acest titlu criteriile esențiale ale unei existențe sănătoase, călăuzite de date fiziologice și psihologice, a unei igiene corporale și mentale.

Am rezumat în acele pagini un mănunchi de principii de conduită, rod al unei vaste experiențe medicale și sociale, ca și a multor lucrări ce ne-au călăuzit încă din anii adolescenței.

Acestea pot fi reduse la două principii:

— unitatea dintre sănătatea corporală și viața spirituală;

— însemnătatea copilăriei și a adolescenței în viața omului matur.

Primul comandament este întărit de o veche experiență, avîndu-și expresia într-o maximă elaborată de un poet latin (Juvenal): „minte sănătoasă în corp sănătos!" sau în principiul formulat, cu peste două mii de ani în urmă, de către Aristotel: „corpul meu este sufletul meu!"

Concluziile practice ale acestui adevăr sînt simple și alcătuiesc îndreptarul esențial al existenței omenești: a trăi în respectul legilor naturale, cu înlăturarea tuturor condițiilor vătămătoare ale funcțiunilor corporale, în primul rînd al substanțelor toxice.

Nu vom putea expune în amănunt aceste precauții de conduită în viață —, dar le putem rezuma în cîteva cuvinte: evitarea sau cel puțin limitarea efectelor tulburătoare asupra organismului, prin toxice, cu deosebire: alcool, tutun, droguri în general — sau supraalimentație — sau mai precis alimentație rațională, în conformitate cu datele științifice, evitarea epuizării fizice, prin exces de muncă, adică printr-o organizare nejudicioasă a condițiilor de activitate profesională și prin respectarea alternanței dintre activitate și repaus.

Aceste principii generale comportă, de bună seamă, o aprofundare care se poate obține cu ușurință prin lectura a numeroase lucrări medicale de popularizare, prin articole și reviste, prin „sfatul medicului", la diverse emisiuni radiofonice, prin sfaturi medicale obținute la policlinici etc.

Toate aceste indicații au drept scop menținerea sănătății corporale și a igienii mentale, condiție primordială a unei existențe echilibrate.

Dați-mi primii cinci ani ai vieții unui om și voi spune care va fi fost existența acestuia", afirmă într-una din lucrările sale scriitorul englez Rudyard Kipling (am citat din memorie).

Gîndul acesta conține un adevăr, dar este fragmentar. Cunoașterea unei vieți nu se limitează la copilărie, deși în această epocă în învățămintele și deprinderile primilor ani de viață dobîndite în familie se află punctul de plecare al existenței.

Am putea împărți viața umană în două perioade importante, în privința raportului dintre individ și mediul social: în copilărie și adolescență, în care timp copilul și tînărul sînt tributari exclusiv familiei și școlii, la care învață primele cunoștințe și dobîndesc primele deprinderi — și restul existenței, epoca în care, pe făgașul acestor prime învățăminte și obișnuințe, oamenii se călăuzesc singuri.

Rezultă din aceasta condiție generală a vieții rolul esențial al familiei și mai cu deosebire al părinților în viața fiecărei personalități, cărora le revine o gravă responsabilitate, în privința viitorului copiilor.

Nu putem amănunți datele acestei probleme pe care o socotim fundamentală și ale cărei aspecte generale le-am enunțat în capitolul IV al primei părți din lucrarea noastră, „Principii de psihologie antropologică" (E.D.P., 1971).

În esență, vom putea însă stabili următoarele indicații generale:

Copilăria, așadar, viața în familie, reprezintă o introducere a copilului în viața culturală a lumii, cu alte cuvinte o inserție a copilului în lumea valorilor, prin formarea în conduita acestuia a unor obișnuințe, care intră în comportamentul lui zilnic.

Copilul, ființă imitativă, adoptă toate calitățile specific umane (limbaj, atitudini corporale, principii morale, deosebire între bun și rău, între drept și nedrept, obișnuința de curățenie corporală, noțiuni de instrucție intelectuală elementară, stăpînirea de sine, combatarea impulsivității, simțul veracității, prin evitarea minciunii, firească la anumiți copii, corectitudine și metodă în muncă, supraveghere a curiozităților premature ale vieții sexuale etc.

Copilul, chiar la vîrsta de 2—3 ani, are tendința de a-și imita părinții, de a le adopta obiceiurile, vorbirea și comportarea lor reciprocă, ceea ce implică o supraveghere constantă din partea părinților de a nu sugera copiilor tendințe reprobabile, care s-ar putea transforma în obiceiuri durabile.

Este mult mai ușor să-i formezi copilului o conduită corectă și morală, decît să corectezi, mai tîrziu, o înclinare vicioasă care s-a înrădăcinat în obicei.

Astfel, părinții nu vor trebui să fie surprinși cînd își vor da seama că o bună parte din defectele de caracter, sau chiar a viciilor copiilor lor (ca să nu menționăm trivialitatea vorbirii, de pildă), nu sînt decît imitații ale felului lor liber și nesupravegheat de a se purta în relațiile de familie.

Copiii au o înțelegere mult mai pătrunzătoare, decît își închipuie părinții. Ei surprind cele mai neînsemnate neglijențe de purtare sau de vorbire ale părinților lor, avînd în același timp tendința de a le imita.

Copilul se va forma după modelul și felul relațiilor dintre părinți. **Aceștia vor trebui să fie în permanență cu luare aminte, pentru a nu oferi copiilor exemple involuntare, de proastă creștere.**

Întemeind o familie, părinții își iau așadar o mare responsabilitate.

Scriitorul francez Victor Hugo a scris, cu un secol în urmă, o carte avînd titlul „Arta de a fi bunic"; parafrazîndu-l, l-am putea pune pe frontispiciul activității de creștere și educare a copiilor prin „Arta de a fi un bun părinte".

Așadar, principiul cardinal: rolul esențial al educației familiale și învățămîntului, în primii ani ai vieții omenești.

Disciplinarea epocii adolescente

Perioada adolescentă este, poate, mai complexă și mai delicată, decît copilăria. **Adolescentul se află într-o fază de creștere critică.**

El trăiește vîrsta începutului de bărbăție sau de nubilitate, cînd organismul suferă o adevărată revoluție de creștere, cu deosebire prin activitatea glandelor cu secreție internă (testicule, ovare etc.).

Adolescența a făcut obiectul studiului a numeroși medici, psihologi, pedagogi sau a memorialiștilor marilor scriitori. Am examinat, astfel, cu mulți ani în urmă, amintirile de viață adolescentă a scriitorului rus Lev Tolstoi, într-o mai vastă monografie. Am urmărit, în această lucrare, efervescența acestei personalități la vîrsta pubertății, cu toate dramele și tensiunile ei. Nu vom putea relua aici o analiză a caracterului adolescent, la tineri și tinere.

Ne mărginim să subliniem obligația, din partea părinților, de a supraveghea, în colaborare cu școala și toți factorii educativi implicați, felul în care formează și se dezvoltă personalitatea adolescenților.

În esență, tineretul înclinat prin exuberanță temperamentală și de vitalitate, către excese și imprudențe, va trebui format printr-o disciplină riguroasă, care va avea drept scop pregătirea lui pentru o activitate cetățenească fructuoasă.

Dacă în primii ani, grija principală a părinților va fi o educație a caracterului copilului, pentru el însuși perioada adolescentă va fi orientată spre datoriile sale către viața socială.

Adolescentul va trebui să se pregătească a contribui, în măsura aptitudinilor sale, la progresul social.

Pînă la această vîrstă, el a fost un beneficiar al societății, primind valorile culturii în care s-a format, prin limba pe care o vorbește, prin școlile pe care le-a urmat, prin mijloacele pe care societatea i le-a oferit pentru a se forma.

Ajuns la această fază a dezvoltării sale, adolescentul înțelege că are datoria morală de a se consacra activităților sociale.

Modalitățile acestei participări sînt multiple.

Ele se reduc însă la două îndatoriri majore: pregătirea temeinică pentru alegerea și practicarea unei profesiuni și întemeierea familiei. Cum prima problemă va fi abordată în detaliu, în prezentul volum, de specialiști în materie, ne vom opri, pe scurt, la cea de-a doua.

Întemeierea unei familii implică o mare responsabilitate. O cumpănire tot atît de îndelungată și de amănunțită ca și alegerea unei profesiuni impune și alegerea tovarășului sau tovarășei de viață, cu deosebirea că în cazul căsătoriei nu se hotărăște numai viitorul unui individ, ci al unei întregi familii.

Ca și în alegerea profesiunii, tineretul se află din nou în fața unei răspîntii: se va hotărî cu ușurătate și grabă, după o cunoaștere insuficientă a celor aleși, sau va reflecta îndelung, înainte de a se decide?

O „pedagogie" a vieții sănătoase și lungi — aspirație dintotdeauna a omului

Dr. CONSTANTIN BOGDAN

„Arta de a prelungi viața este arta de a nu o scurta", spunea cu multă dreptate un gînditor.*

Și într-adevăr, omul este singura dintre ființe care are posibilitatea să intervină asupra duratei vieții sale, **fie lungind-o, fie, din nefericire, atît de des — scurtînd-o; el are, de asemenea, posibilitatea de a influența nu numai durata dar și calitatea vieții sale.**

Asupra cîtorva dintre „secretele" artei de a prelungi viața și de a o înnobila cu o calitate cît mai înaltă, implicînd toate laturile sale — fizică, intelectuală, creativă, psiho-afectivă, morală, spirituală — vrem să stăruim în cele ce urmează.

O aspirație a omului, dintre cele mai vechi, apărută odată cu conștientizarea existenței sale, de a trăi cît mai mult, de a rămîne sănătos și activ, este posibil să se împlinească și aceasta depinde de fiecare dintre noi; a trăi cît mai mult, dar nu oricum este o pretenție justificată, este nu numai un interes al individului ci și al colectivității. **Pentru că, pe bună dreptate, atît omul contemporan, cît și familia, societatea, cercetătorii care se ocupă de studiul prelungirii vieții, nu pot fi satisfăcuți de o longevitate strict cronologică, cantitativă, de „numai" o adițiune de ani, ci de o „longevitate activă", care conservînd capacitați fizice și intelectuale corespunzătoare să permită persoanei să aibă o independență biologică și socială, să o mențină pe deplin integrată în mediul familial și social; adică ceea ce un alt gînditor (Moore), într-o ougetare celebră, a sintetizat:** important nu este să adăugăm ani vieții, ci să dăm viață anilor.

* Dastre.

Investigarea persoanelor care s-au bucurat de o viață lungă și de o sănătate bună, relevă moduri de viață dominate de rațiune și echilibru, o opțiune constantă pentru cumpătare, respingerea abuzurilor. Încă în antichitate Seneca observase că omul își subminează sănătatea și își scurtează viața, atunci cînd preferă excesele de tot felul, unei vieți cumpătate, observații concentrate într-un aforism celebru: „Omul nu moare, se omoară" (subl. ns.).

Cultivarea mișcării fizice și a exercițiului intelectual, utilizarea factorilor naturali, o alimentație echilibrată adaptată în permanență cerințelor organismului, nevoilor specifice fiecărei perioade legate de vîrstă, activitate, stare fiziologică, sînt alte direcții simple care ordonează un mod de viață favorabil unei vieți lungi și active.

Efectivul profilactic și curativ al mișcării fizice este cunoscut de mult și primele mărturii ne vin din China și India, înaintea erei noastre. În Grecia antică maestrul lui Hipocrate, Herodicus formulează primele principii ale unui tratament, care are la bază gimnastica. Gallien, un alt maestru celebru al medicinei antice, arăta că un medic complet nu trebuie să ignore rolul gimnasticii.

O formă mai completă a utilizării mișcării o reprezintă activitatea, munca. „Nici un leneș nu a ajuns la adînci bătrînețe; toți cei care au ajuns acolo au dus o viață foarte activă" (subl. ns.), observa cu mai bine de două sute de ani în urmă Hufeland. Se știe că munca a stat la baza formării omului, a antropogenezei; pe de altă parte încetarea bruscă a activității profesionale prin pensionare, dacă nu este pregătită corespunzător, din timp, poate avea repercusiuni negative asupra sănătății; sînt două observații elocvente privind efectele benefice ale activității și muncii asupra sănătății. „Pentru mine, scria George Enescu, viața fără muncă nu-și are rațiunea... Mulțumirea mea cea mai mare, singura mulțumire, este lucrul", iar un alt mare muzician, Pablo Casals, afirma: „Cel mai bun antidot al bătrîneții este munca".

Cum acționează munca asupra dezvoltării și sănătății omului? Ea oferă organismului o varietate de stimuli de intensități diferite care solicită complex funcțiile motorii, intelectuale și psihice, activitatea organelor de simț și prin aceasta funcțiile vitale: metabolismul, circulația, respirația. Munca este pe de altă parte o sursă de satisfacții și împliniri — prin sentimentul tonic al utilității sociale, prin bucuria datoriei împlinite, a creației de bunuri materiale sau spirituale.

La polul opus al mișcării fizice, al activității, al muncii se află sedentaritatea, subsolicitarea fizică și intelectuală.

Să reținem, în legătură cu subsolicitarea, că deși se discută mai ales de efectele nefavorabile asupra sănătății, ale suprasolicitării, impactul nociv asupra dezvoltării organismului uman și a stării sale de sănătate, al subsolicitării este mai important. „Nimic nu slăbește și nu distruge corpul omului ca o îndelungată inactivitate fizică", observa Aristotel.

În mod similar acționează (pînă la vîrste foarte înaintate) stimulii specifici ai unei activități intelectuale, ai vieții afective, ai vieții culturale și sociale, în măsura în care individul rămîne în permanență deschis tuturor laturilor vieții, rămîne implicat, angajat în toate ritmurile vieții, ceea ce la maturitate contribuie la dezvoltarea și afirmarea personalității sale, la menținerea unei bune calități a vigorii sale fizice și psihointelectuale, iar la bătrînețe se opune represiunii, determină reactivări ale facultăților fizice și mentale, premisa longevității active. Fiindcă, spunea un alt gînditor (I. Ducici), „Omul îmbătrînește cînd îmbătrînesc toate pasiunile lui" și tot el „Bătrînețea omului începe acolo unde se termină însuflețirea lui"

Prin urmare, persoanele al căror spirit rămîne activ (și acest lucru odată cunoscut trebuie cultivat prin autoeducație), care prezintă o mai mare inițiativă în domenii cît mai variate, care sînt cel mai bine informate de cele ce se petrec în jurul lor, se mențin într-o stare de sănătate mai bună, timp mai îndelungat; cu cît sînt mai implicate în destinul altor persoane din mediul lor, primesc ele însele cu atît mai mulți stimuli și motivații menținîndu-și o stimulare și un antrenament permanente ale laturilor psihointelectuale a vieții lor, laturi componente obligatorii ale calității vieții.

Vorbind deci de „arta de a trăi", de a trăi sanogenetic, adică în condiții de maximă calitate a vieții, ceea ce implică înainte de toate o bună stare de sănătate, o să ne oprim mai puțin asupra unor aspecte prezentate mai frecvent, în genere mai cunoscute (deși din păcate nu în aceeași măsură și respectate) — mișcare, factori naturali, alimentație, evitarea unor abuzuri, alcool, tutun, etc. — nu pentru că acestea nu ar fi importante, ci pentru faptul că asupra unor factori, denumiți mai des „psihosociali", se discută mai puțin.

Să amintim că toate acestea delimitează „arta de a trăi", de a trăi sanogenetic, în fapt o „pedagogie" a vieții sănătoase și lungi, aspirație dintotdeauna a omului. Acestui comportament care include principiile esențiale pentru atingerea obiectivului „viață sănătoasă și lungă" i se spune „comportament prolongeviv", fiindcă asigură pentru individ și o longevitate activă. Toți marii longevivi mărturisesc moduri și reguli de viață care s-au încadrat acestor principii, ceea ce înseamnă, de fapt, o confirmare a valabilității lor.

Altă cerință a „artei de a trăi" este arta de a ne organiza timpul liber; împletirea perioadelor de activitate profesională, utilă, cu activități recreative, instructive, deconectante, aducătoare de satisfacții și bună dispoziție. Cu cît aria acestor preocupări este mai largă, paleta mai variată, cu atît efectele tonice asupra sistemului nervos, coordonatorul tuturor funcțiilor organismului, sînt mai consistente.

O serie de studii au arătat că persoanele care au un număr mai mare de interese, de pasiuni, de preocupări, sînt mai fericite, se bucură de o viață mai plină, mai armonioasă, de o sănătate mentală de o calitate superioară.

Importanța acestei conduite este atît de mare încît specialiștii care s-au ocupat de problemă atrag atenția părinților de a nu-și îndemna copiii să se preocupe de un număr restrîns de probleme, motivînd o așa zisă adîncire, ci de a le sugera și oferi posibilitatea unor preocupări variate, în domenii diferite, fiindcă în copilărie se pun premisele profilului de mai tîrziu al tînărului și adultului privind gama de interese și preocupări, fiind evident vorba de cele pozitive. Acest lucru devine util și pentru cea de-a treia perioadă a vieții — „vîrsta a treia", cînd pasiunile, așa-zisele „hobby", devin una din cheile prevenirii îmbătrînirii timpurii și a menținerii sănătății fizice și mentale pînă la adînci bătrînețe.

O altă cerință privește cultivarea emoțiilor pozitive; tot ceea ce concură la crearea sentimentului și satisfacției datoriei împlinite, toate reușitele noastre, ceea ce creăm, ceea ce dăruim celor din jur.

Să ne educăm pentru trăirea intensă a bucuriei, să nu regretăm nimic, să cultivăm optimismul, pentru că în jurul nostru putem găsi — totul este să ne autoeducăm pentru o astfel de deschidere — destulă gingășie, frumos, bunătate, omenie, căldură sufletească, toate acestea adevărate vitamine, care dinamizează și întreține vitalitatea vieții noastre spirituale și prin aceasta vitalitatea întregului organism.

Să găsim totdeauna timp pentru a ne oferi bucuria lecturii unei cărți, a unei audiții muzicale, a unei plimbări în natură, a cultivării și îngrijirii florilor; să ne bucurăm de bucuriile pe care le ocazionăm celor din jur. Toate acestea, pe lîngă că atenuează aspectele triste, greutățile inerente ale vieții de zi cu zi, oferă o gamă variată de stimuli — senzoriali, psihointelectuali și psihoafectivi, care influențează pozitiv starea noastră de sănătate.

De altfel, toate acestea au fost verificate de cercetarea științifică medicală și pe oameni bolnavi, constatîndu-se un efect cert de contribuție la însănătoșire, recuperare sau ameliorare; este ceea ce se include de regulă în cadrul larg al „socioterapiei", cu metodele sale mai mult sau mai puțin cunoscute: muzicoterapia, aroterapia, lud terapia (terapie prin joc), ergoterapia (terapie prin activitate), terapia ambientală, hobby-terapia. Un factor cu o influență tonică deosebită este cel al vieții de familie, evident al unei vieți de familie pline de realizări, satisfacții, mulțumiri, ceea ce presupune pe de o parte existența copiilor ca roade firești și pe de alta calitatea și armonia relațiilor intrafamiliale.

Numeroase studii au evidențiat o stare a sănătății inferioară, o durată a vieții mai scurtă la familiile fără copii și de asemenea în cazul familiilor în care relațiile firești de armonie sînt înlocuite cu stări de tensiune, lipsă de afecțiune și res-

pect, dezorganizare pe plan psiho-socio-afectiv.

Revenind la mărturisirile marilor longevivi, pe lîngă amintitele moduri de viață puse sub semnul echilibrului și cumpătării, a respingerii abuzurilor și opțiunii constante pentru mișcare și factori naturali, constatăm descendențe numeroase — copii, nepoți, strănepoți — mărturie a unei vieți de familie împlinite, cu răsunet favorabil asupra echilibrului biologic și psihologic; aceste realizări „în plan familial" se adaugă celor „în plan profesional", „moral", „social", întregind o viață plină, generatoare de tonus sanogen, adică de vitalitate și longevitate.

S-a demonstrat că apariția unui copil în familie are efecte de „întinerire psihologică" pentru părinți și de asemenea rol echilibrator asupra vieții psihice și somatice a bunicilor.

O altă cerință a „artei de a trăi", circumscrisă de asemenea domeniului psiho-social, este stimularea adaptabilității posibilă prin autoeducare, adaptabilitatea fiind însușirea cel mai mult solicitată pe măsura înaintării în vîrstă. Vitalitatea mecanismelor de adaptare are caracter individual și este în parte înnăscută, în parte dobîndită. Cei adaptabili sînt avantajați, pentru unii cercetători durata vieții, modalitățile de îmbătrînire fiind expresii ale valorii capacității de adaptare. Există în viață o suită de schimbări, nu totdeauna pe placul nostru, dar firești; acestea privesc schimbările de grup, de prieteni și colegi în diferitele etape ale școlarizării, schimbări în situațiile profesionale, familiale, afective etc. Dacă ar fi să luăm cîteva, cum ar fi: plecarea copiilor din familie, care-și întemeiază propria lor familie, pensionarea, pierderea părinților și avem imaginea dimensiunii nevoilor de adaptare la pierderea de roluri și statute, la dobîndirea altora, la schimbări situaționale mai mult sau mai puțin profunde. Să fim totdeauna pregătiți pentru schimbări, pentru a prelua roluri noi, pentru a preda altele.

Acestea ar fi unele dintre principiile „artei de a trăi", de a trăi cît mai mult și în stare de sănătate cît mai bună, aspirație profund omenească pentru că așa cum spunea Voltaire: „A îmbătrîni este singurul mod de a trăi mai mult" și nu ne este indiferent nici „cum trăim", nici cum îmbătrînim.

Copiii—echilibrul biologic și rațiunea de a fi a familiei

Dr. MIOARA MINCU

Cercetările demografice ale sociologilor și ale medicilor demonstrează că marea majoritate a oamenilor înțeleg perfect că familia nu este o instituție constituită numai pentru a rezolva probleme strict personale, ci dimpotrivă funcția sa primordială, de neînlocuit, este procrearea și creșterea copiilor.

Familia nu este deci numai o instituție socială ci și o orînduire biologică. Ea este o condiție a înmulțirii populației, a creșterii noilor generații și deci chiar a existenței umane și a progresului istoric.

Puiul uman nu este capabil să trăiască independent decît după cîțiva ani de la naștere, pînă atunci el trebuie îngrijit, ocrotit, instruit și educat. Contractul de căsătorie este o instituție juridică ce poate suporta modificări sau îmbunătățiri, dar familia nu este un contract ci un imperativ biologic, singura cale de care dispune specia umană pentru a supraviețui.

Din cauza aceasta familia, pe plan social, devine o obligație vitală, una dintre cele mai responsabile și încărcate de valori.

Fericirea unei familii nou create se clădește cînd cei doi tineri se îngrijesc și se preocupă nu numai de clipa prezentă, ci de tot ceea ce acele clipe de împlinire, de la începutul căsniciei, vor putea să aducă mai tîrziu și acele bucurii noi, acea nouă fericire care va da un nou sens vieții și dragostei lor și aceștia vor fi copiii.

Este bine cunoscut faptul că o familie cu copii are mai multă stabilitate. Soțului i se dezvoltă

simțul de răspundere, își respectă mai mult soția ca mamă și o ajută, iar bucuria de a fi mamă este nemărginită.

Întrucît fondul psihoafectiv al fiecăruia dintre părinți este determinant pentru evoluția relațiilor interpersonale ale acestora, iată pentru ce atunci cînd există copii se produce o permanentă șlefuire a modului de trai al acestora, astfel încît meseria de mamă cît și meseria de tată să se manifeste cu un tonus emoțional favorabil creșterii tinerelor vlăstare.

Această permanentă încărcătură afectivă, precum și străduința de-a elimina orice stare de nervozitate sau tensiune, vor conduce la acel climat corespunzător și necesar sănătății copilului dar și sănătății celor doi genitori.

Este un fapt cunoscut de noi medicii cum privațiunea emoțională, privațiunea afectivă prin separarea definitivă sau temporară a copilului de părinți și mai ales de mama sa poate provoca nu numai perturbări în ritmul creșterii, dar și tulburări interioare ale personalității copilului. Și iată pentru ce orientăm tinerii părinți spre creșele de zi după ce copilul a fost înțărcat și numai în situații cu totul speciale recomandăm creșele săptămînale.

Pentru tînăra mamă prezența copilului este o permanentă școală ce contribuie la dezvoltarea și desăvîrșirea personalității ei. Mama își consolidează concepția despre valorile sale reconciliind diferențele dintre concepțiile ei și ale soțului, redimensionînd relațiile dintre ea, căminul ei și prieteni.

Învățată cum să se îngrijească de copilul său cu competență, cum să-l alimenteze, să-l spele, să-l mențină sănătos, ea împarte responsabilitățile de părinte cu soțul, fiind conștientă de importanța bunelor relații dintre tată și copil, încurajînd chiar de la început participarea tînărului tată la îngrijirea copilului. În tot acest timp tînăra mamă menține bucuria de a fi soție în aspectele emoționale, intelectuale și de destindere ale vieții familiei tinere.

Tînărul tată, de asemenea, se informează în permanență asupra dezvoltării copilului pentru a înțelege ce este normal și pentru a putea aprecia cît mai corect stadiul dezvoltării, încurajînd formarea deplină a copilului.

Devenind un „om de familie" în cel mai deplin sens, tînărul tată găsește satisfacție în activitatea familială, cooperează cu soția și copilul, inițiază situații de experiențe noi pentru aceștia în vederea lărgirii orizontului și îmbogățirii vieții comune.

Contribuie la menținerea unui climat familial lipsit de tensiuni, lipsit de unele deprinderi nocive din viața anterioară căsătoriei.

Dacă pînă la vîrsta de 2—3 ani părinții și familia constituie modelul pe care copilul îl imită și după care se formează, după această vîrstă, cînd copilul „iese în lume" din ce în ce mai mult, copiii și adulții din afara casei vor constitui noi modele care vor contribui la construirea personalității lui. De aceea, o atenție deosebită va trebui acordată profilului moral al anturajului.

Multe dintre tulburările de dezvoltare somatopsihică, afectivă și de comportament ale copilului mic sînt provocate, determinate și întreținute de părinți și familie — de altfel plini de bunăvoință și de dragoste pentru copil, dar care nu știu cum să-l crească.

Există tați nemulțumiți că au un băiat cînd ei își doreau o fetiță sau invers, tați care devin geloși cînd li se pare că copilul lor arată mai multă dragoste unuia dintre ei, părinți care acceptă cu greu obligațiile necesare pentru copil, ca și cei care, pentru a-și demonstra dragostea, sînt dispuși să fie foarte „cheltuitori" (bani, timp), dar nu se preocupă de educarea copilului, de formarea deprinderilor și a personalității lui, nu pot constitui modele de recomandat. Copilul lor, chiar de la vîrsta mică — va resimți puternic aceste situații, care vor avea o influență negativă asupra dezvoltării lui. Mai pot fi întîlnite numeroase familii în care nu se apreciază că modul de comportare al celor „mari" din casă poate să lase urme de neșters asupra copilului, încă din prima lună a vieții.

Fără să mai vorbim de situațiile copiilor trecuți de pragul pubertății și care admirîndu-și tatăl folosesc pe ascuns, mai apoi fățiș, țigara sau gustă și ei un păhărel de tărie, după care mai urmează și altele, considerînd chipurile că procedînd astfel ar dovedi bărbăție.

Pornind tot de la ideea că modelul tatei este cel mai bun educator pentru fiii lui în familie mi-aș permite să citez din răspunsurile date de niște tineri liceeni în cadrul unor anchete de opinii efectuate cu prilejul unor cercetări. Iată ce răspund băieții de 16—17 ani la întrebarea: Cu care părinte vrei să semeni și de ce?

Un elev de 16 ani răspunde: aș dori să semăn cu mama pentru că tata „bea", cu mama deoarece este foarte bună, n-aș vrea să semăn cu tata fiindcă-i foarte nervos și certăreț.

În timp ce mai mulți băieți de 17 ani răspund astfel:

La maturitate aș vrea să semăn cu tata pentru că mie îmi place cum acționează el în unele împrejurări; a trecut prin multe greutăți și a știut să le străbată cu răbdare, sacrificiu și mai ales cu demnitate, purtîndu-se ca un om față de ceilalți a cerut și altora aceeași purtare față de el. Este calm și-mi dă sfaturi bune, nu are vicii și mă îndeamnă să o ajut pe mama la treburile gospodărești, nu l-am auzit niciodată adresîndu-i mamei cuvinte jignitoare.

Este uneori aspru cu noi, dar are dreptate, ne dojenește dar nu ne-a lovit niciodată, iubește sportul și drumețiile, pasiuni pe care mi le-a transmis și mie și fratelui meu; cît ar fi de obosit găsește totdeauna timp și pentru noi, ne face mici bucurii atunci cînd dăm dovadă de sîrguință. Este generos și știe să se stăpînească atunci cînd are supărări și ar avea motive să fie nervos.

Îl iubesc mult pe tata și aș vrea să-i semăn.

Atît de frumos a conturat acest tînăr trăsăturile tatălui său încît deși dificilă meseria de tată, convinge că merită să fie însușită și practicată așa cum se cuvine, pentru desăvîrșirea și înfrumusețarea eter-

nului „uman", a eternului „masculin".

Sensibilizați de acțiunile desfășurate în cadrul Anului Internațional al Tineretului foarte mulți părinți, bunici, educatori întreabă: Ce știm despre tinerii de azi?

Constatăm că sînt mereu mai înalți decît erau părinții lor, la vîrsta acestora, nerăbdători să intre în viață, bat la toate porțile experienței, învățînd, muncind, iubind.

Cercetătorii, pedagogii, psihologii, sociologii și medicii, studiază amănunțit comportamentele, testează relațiile, măsoară capacitatea de efort, determină posibilitatea de cunoaștere, stabilesc criterii de adaptabilitate, pun față în față calități și aspecte biofizice și psihice.

Zestrea tînărului care se pregătește pentru viață, pentru învățătură, pentru însușirea unei meserii începe încă din prima copilărie prin grija familiei, prin alimentație rațională, igienă perfectă, supravegherea medicală și educație. Tînărul are un echilibru fiziologic și neuropsihic, deci un potențial biologic ce-i permit o bună inserție socială, mai întîi în profesie iar mai apoi în viața de familie.

Sfatul medicului

Știți să vă hrăniți copiii?

La această întrebare ne răspunde dr. CRISTINA MIRICĂ, medic specialist pediatru la policlinica „Alexandru Sahia" din București

Alimentele asigură energia necesară vieții, constituind nu numai condiția esențială pentru existența sa, ci și calea cea mai eficientă de influențare a stării de sănătate a omului. Ele aduc organismului materia necesară creșterii și dezvoltării țesuturilor, energia fiind produsă ca urmare a „arderilor" substanțelor calorigene ce provin din alimente.

În mod normal, există un echilibru între producerea și consumul de energie din organismul uman. La copii și adolescenți, metabolismul crescut se explică prin arderile ce se desfășoară într-un ritm mai viu, în fiecare celulă, țesut sau organ, transformările fiind mai rapide și organismul în creștere adăugînd noi țesuturi. De aceea, copiii au nevoie de un surplus de alimente, dar nu numai în sensul cantitativ al noțiunii, ci, mai ales, calitativ, deoarece nevoile organismului trebuie acoperite în mod echilibrat, prin diversii factori nutritivi.

Deci, alimentația rațională a copilului e necesar a fi înțeleasă printr-o satisfacere preponderent calitativă a nevoilor energetice și de nutriție, adică printr-o optimă concentrație de proteine, glucide, lipide și săruri minerale din dieta zilnică. În acest sens, părinții au îndatorirea să cunoască importanța repartiției judicioase atît a principiilor nutritive cît și a necesarului caloric, în raport cu vîrsta copilului, cu dezvoltarea lui somatică, avînd în vedere că factorii de îmbolnăvire metabolici și vasculari pot apărea încă din copilărie.

Astfel, o evaluare a dietei zilnice, din punct de vedere al necesarului caloric, poate arăta astfel:

— între 2—3 ani vîrstă necesarul caloric este de aproximativ 1 250 calorii/zi

— între 4—5 ani — aproximativ 1 600 calorii/zi

— între 6—9 ani — aproximativ 2 000—2 100 calorii/zi

— între 10—12 ani — aproximativ 2 500 calorii/zi

— 13—16 ani — aproximativ 2 500—3 000 calorii/zi

Dezvoltarea în căminul familial a unor obiceiuri alimentare sănătoase, în care comportamentul alimentar al părinților contribuie la scăderea factorilor de risc ai bolilor degenerative este un deziderat major al epocii moderne.

Alegerea alimentelor devine mai puțin dificilă dacă se ține seama că produsele alimentare pot fi împărțite, după natura și valoarea lor nutritivă, în opt grupe:

1. — laptele și derivații săi (produsele lactate)
2. — ouăle
3. — carnea și peștele
4. — produsele derivate din cereale și leguminoase uscate
5. — legumele și fructele
6. — grăsimile
7. — zahărul și produsele zaharoase
8. — băuturile nealcoolice

Pentru acoperirea tuturor nevoilor metabolice ale organismului copilului, este necesar ca ratia alimentară zilnică să cuprindă, de regulă, cîte un aliment din primele șapte grupe enumerate mai sus. **De asemenea, la mesele principale trebuie să existe atît produse alimentare de origine animală cît și produse vegetale, asociate în mod corespunzător.**

Din punct de vedere caloric, la copilul mare, o rație alimentară echilibrată poate să fie repartizată astfel: 15—20% din rația calorică la micul

dejun, 5—10% la gustarea de dimineață, 40—45% la prînz, iar restul la gustarea de după amiază și cină.

Noțiunea de alimentație echilibrată se referă nu numai la evitarea excesele și asigurarea unui aport optim de principii nutritive, ci și a pauzelor prea mari dintre mese, pauze care determină mobilizarea grăsimilor de rezervă din organism și ajungerea în circulația sangvină a unei concentrații prea mari de grăsimi. Respectarea orelor fixe de masă, pentru a se crea și întreține în mod reflex stimularea secreților digestive este un factor important în igiena alimentară a copilului. Deprinderea unor copii de a pleca la școală fără micul dejun sau gustarea de dimineață poate constitui una din cauzele gastritelor hiperacide ale viitorului adult, tot așa cum starea de înfometare creînd un apetit excesiv duce la încărcarea stomacului, cu urmările sale imediate sau de viitor.

Practica abuzului de dulciuri și făinoase în alimentația copilului, nejudicios repartizate, contribuie atît la diminuarea apetitului și pierderea interesului pentru alte principii nutritive, cît și la creșterea greutății corporale numai pe seama țesutului adipos. Obezitatea dobîndită în copilărie se deosebește de cea a adultului; la copilul obez se găsește un număr crescut de celule adipoase, pe cînd la adult, obezitatea se realizează pe seama creșterii volumului celulei adipoase. Ca urmare, obezitatea instalată în copilărie se tratează mai greu, deoarece numărul de celule rămîne permanent același.

Mulți părinți consideră că apetitul copiilor este redus, aducînd ca argument în sprijinul acestei afirmații aspectul copilului. Un școlar cu stare generală bună, cu o dezvoltare psiho-motorie corespunzătoare vîrstei și cu indicatorii somatici normali (greutate normală raportată la înălțime și vîrstă), nu poate fi considerat un copil bolnav, candidat la tratamente și investigații intempestive. Obiceiul unor părinți de a transforma prînzul într-o „competiție", în care învingătorul trebuie neapărat să fie totdeauna adultul, prin ingerarea de către copil a întregii cantități de alimente propusă, nu dă cele mai bune rezultate. Cît de util este ca mesele să se desfășoare într-o ambianță relaxantă, iar în cazul copilului mic, mai puțin independent, trebuie să aibă un plus de afectivitate și în aceste momente.

Desigur, există copii al căror apetit este cu adevărat nesatisfăcător. Aceștia vor fi examinați de medicul specialist care va decide instituirea unei conduite alimentare și/sau terapeutice adecvate.

Dar, de cele mai multe ori, apetitul redus al copiilor are un caracter selectiv. Astfel, preferințele alimentare ale unora, îndreptate numai către anumite grupe nutritive, au ca efect spolierea organismului de factori dietetici importanți și, ca urmare, apariția simptomelor unor boli carențiale. Deprinderea de a oferi copilului aproape în tot cursul zilei napolitane, bomboane, biscuiți duce la evitarea consumului de legume și fructe proaspete, chiar în sezonul cald, cînd acestea pot fi găsite mai ușor.

Unui grup de copii care se joacă, dacă în locul dulciurilor li s-ar oferi mere sau rondele de morcov, crud, exemplul stimulativ al unuia ar determina, în multe cazuri, ingerarea produsului oferit și de către ceilalți copii din grup.

Alimentația nu este un simplu act al existenței, fără implicații patologice și sociale, ci ea reprezintă o verigă a echilibrului organismului uman. În epoca modernă, respectarea igienei alimentare la copil constituie nu numai o condiție esențială a dezvoltării sale armonioase, ci și unul din factorii care pot contribui la prevenirea bolilor degenerative, metabolice și cardiovasculare ale viitorului adult.

Tratament fără... medicamente

Dr. B. CONSTANTIN

Viața rațională — un deziderat și o necesitate a epocii contemporane — este considerată astăzi cheia păstrării și întăririi sănătății, a prelungirii vieții active, a întăririi capacității de muncă și de creație a omului.

Cercetătorii, dar de fapt și experiența și bunul simț au edificat concepția, trăsăturile, principiile modului de viață rațională — „secretul" calității vieții noastre, calitate ce presupune în mod firesc sănătate și viață lungă, activă.

Un mod de viață rațional include, între altele, ca parte integrantă, și folosirea judicioasă, „rațională" a medicamentului.

Se cunoaște că civilizația actuală a determinat ca medicamentul să pătrundă din ce în ce mai mult în viața noastră; pe de o parte materializarea cercetărilor științifice, realizările industriilor chimico-farmaceutice, pe de alta — cultura medicală a oamenilor, au făcut ca folosirea de medicamente să reprezinte pentru toți oamenii un fapt comun.

Fără îndoială, succesele medicinii din ultimele decenii se datoresc în bună măsură și progreselor farmacologiei — apariției unor medicamente din ce în ce mai eficace. Dar această evoluție a dus, din păcate, și la apariția unor fenomene negative, asupra cărora specialiștii, organismele ce se ocupă de apărarea sănătății publice — între acestea. Organizația Mondială a Sănătății — au tras deja un jus-

tificat semnal de alarmă, pentru că perspectiva supraconsumurilor de medicamente, ieşirea de sub control a folosirii lor prin abuz şi utilizare fără recomandare, se poate întoarce ca un bumerang împotriva sănătăţii.

Între fenomenele negative, generate de o utilizare excesivă şi neraţională au fost semnalate: „farmacofilia", adică tendinţa de a folosi cu uşurinţă medicamente pentru situaţii care nu impun aceasta, — „automedicaţia" — folosirea, fără prescripţie medicală, a unor medicamente active şi foarte active, apoi efectele negative ale acestor practici, cu răsunet nefavorabil asupra sănătăţii — „reacţii adverse", adică, paradoxal, dăunătoare organismului, „farmacodependenţa", cu alte cuvinte o nevoie imperioasă de a consuma continuu unele medicamente etc.

Desigur, răspunderea folosirii raţionale a medicamentului aparţine medicului, dar sînt din ce în ce mai multe situaţii cînd decizia luării unui medicament se ia fără prescripţia medicului, din propria iniţiativă a persoanei respective, urmînd sfatul unor binevoitori, din auzite etc.

Spre a avea o imagine cît mai sugestivă privind tendinţa actuală la supraconsum de medicamente, iată ce ne arată statistici recente: zilnic iau un medicament sau mai multe, o treime din copii, jumătate din populaţia adultă, aproape două treimi din populaţia în vîrstă; se înregistrează consumuri exagerate cu deosebire de: antinevralgice, antibiotice, somnifere, laxative, vitamine, tranchilizante.

Acest consum excesiv de medicamente a dus la apariţia unei patologii (adică îmbolnăviri) „cauzată de medicamente", evident de medicamentele folosite iraţional, exagerat sau nepotrivit, fără prescripţie. S-a constatat astfel că circa 5—15% din bolnavii spitalizaţi au drept cauză a îmbolnăvirii folosirea unor medicamente — abuzivă, neindicată sau a unor medicamente netolerate de organism.

S-a mai remarcat că, cu cît apar mai multe medicamente şi cu cît eficacitatea acestora creşte, cu atît scade vigilenţa oamenilor asupra unor factori, de risc, care duc la îmbolnăviri, cu alte cuvinte fenomenul „exploziei farmacologice" acţionează ca un sedativ, ca un liniştitor,

care face ca oamenii să neglijeze conduita preventivă, gîndind că în caz de îmbolnăvire medicina dispune de suficiente remedii eficace. Pe de altă parte, în faţa medicamentelor omul are tendinţa să ignore alte mijloace, mai simple, mai la îndemînă, mai fireşti, mijloace cunoscute sub denumirea de „factori naturali", cu rol important atît în prevenire cît şi în vindecarea multor îmbolnăviri.

Aceşti „factori naturali" cu virtuţi de prevenire şi de vindecare includ o gamă largă de condiţii de mediu dintre cele mai obişnuite — aerul, apa, lumina şi căldura solară, sau mai speciali — apele minerale, apa mării, nămolul, plantele medicinale în diferite aplicaţii — băi de plante, ceaiuri, infuzii, cataplasme etc. La acestea se adaugă alţi factori importanţi — alimentaţia, mişcarea fizică în aer liber, în apă, sub formă de gimnastică organizată după un program, mers pe jos, alergare, turism montan, înot.

Care ar fi avantajele utilizării factorilor naturali? Iată cîteva dintre acestea: accesibilitatea, lipsa efectelor secundare, nefavorabile organismului, prezente uneori în cazul medicamentelor, factorii naturali, fiind foarte bine toleraţi de om, deoarece omul a apărut şi s-a dezvoltat în mijlocul naturii; un avantaj deosebit îl prezintă factorii naturali prin efectul lor specific, ce nu se poate obţine prin medicamente — efectul de „călire", foarte important în prevenirea îmbolnăvirilor, în creşterea rezistenţei organismului.

Proba cea mai evidentă a eficacităţii utilizării factorilor naturali în apărarea şi întărirea sănătăţii, pentru prevenirea şi combaterea îmbolnăvirilor, este starea de sănătate mai bună, o durată a vieţii mai mare, în general o vigoare fizică şi psihică a persoanelor care folosesc din plin factorii naturali.

O cercetare a stării de sănătate, întreprinsă cu cîţiva ani în urmă asupra a două grupuri de angajaţi în instituţiile poştale a demonstrat o stare de sănătate mai bună, performanţe superioare la factorii poştali, comparativ cu alte grupuri (funcţionari), ceea ce a arătat intervenţia benefică a factorului mişcare în aer liber (în cazul factorilor poştali — mersul pe jos sau pe bicicletă).

Orientarea spre căutarea remediilor de întărire a sănătăţii, de prevenire şi tratare a stărilor de boală, în ceea ce ne oferă cu generozitate natura, a determinat delimitarea sau reactualizarea unor concepţii — conceptul medicin'i naturiste, fitoterapia (terapia prin plante medicinale). farmacia naturii, farmacia naturopată, farmacoterapia neotradiţională, kinetoterapia (utilizarea mişcării), ergoterapia şi terapia ocupaţională (utilizarea muncii, a activităţii în scop terapeutic), în fine, aero-, helio-, talazo-, nămoloterapie corespund utilizării profilactice şi curative a acestor factori.

Toată această pledoarie pentru utilizarea factorilor naturali pe care o fac în ultimii ani medicii, forurile sanitare, organismele internaţionale care se ocupă de promovarea sănătăţii, are în vedere valorificarea pentru sănătate a unei resurse importante, eficace şi accesibile, nevalorificată în prezent pe măsura avantajelor şi eficacităţii sale şi nu substituirea medicamentelor care au rolul lor bine determinat în tratamentul îmbolnăvirilor, dar care nu trebuie folosite neraţional, abuziv şi fără prescripţie.

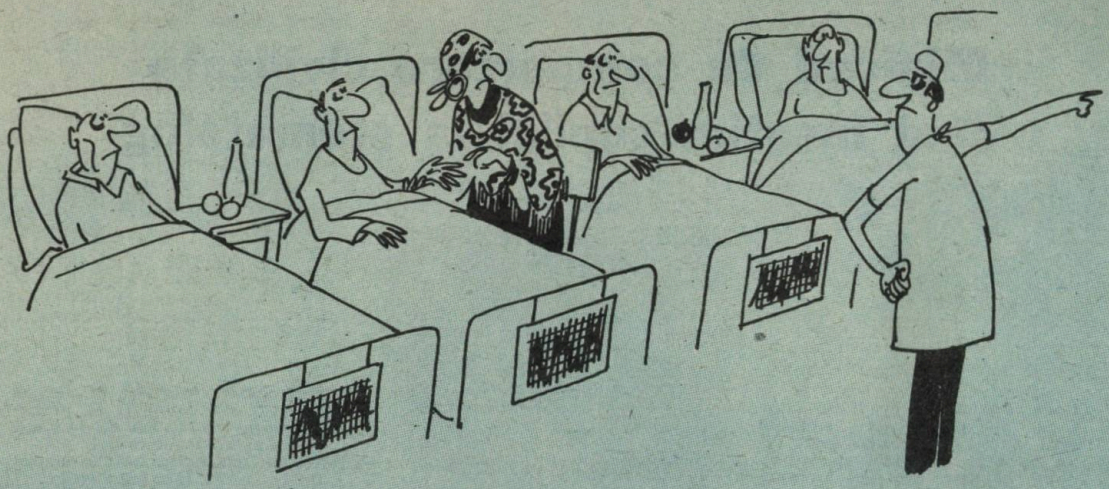

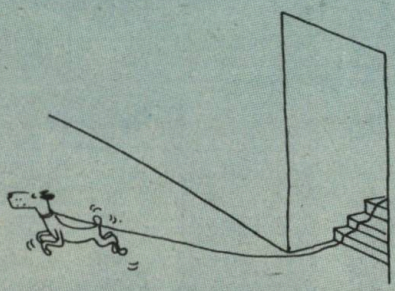

La greutatea dumneavoastră ar trebui să vă mențineți la 1 m și 95 cm înălțime...

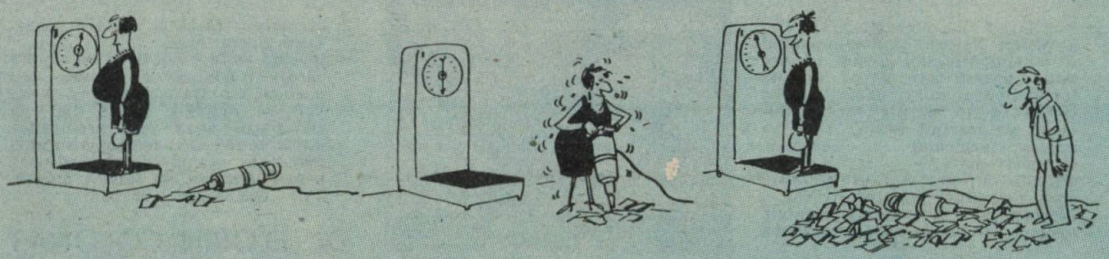

Minicod de comportare civilizată cînd însoţim copilul la stomatolog

— Dacă copilul dumneavoastră tuşeşte, are guturai sau strănută nu-l duceţi la stomatolog. El va dărui în mod sigur un pui de gripă copiilor care îşi aşteaptă rîndul.
— Înainte de a duce copilul la stomatolog aveţi grijă să-i faceţi o atentă toaletă a gurii şi a nasului, pentru a nu apărea în cabinet avînd resturi de alimente printre dinţi, urme de marmeladă în jurul gurii, ori poate chiar ceva luminărele pe la năsuc.

— Nu faceţi în prezenţa copilului aprecieri despre medic, spunînd că e simpatic sau ursuz, că are mînă uşoară sau grea. Copilul înregistrează totul, încît nu va trebui să vă miraţi dacă aflîndu-se pe fotoliul dentar i se va adresa medicului cu cuvintele dumneavoastră.
— Aflîndu-vă cu copilul în drum spre policlinică nu intraţi într-o cofetărie spre a-l răsplăti dinainte pentru viitoarea lui cuminţenie.

— Odată ajuns în sala de aşteptare, nu vă înfigeţi cu copilul lîngă uşa cabinetului, gata a lua rîndul celor care aşteaptă.
— Unii au răul obicei ca atunci cînd vin cu copilul la stomatolog să apară în cabinet într-un adevărat plen familial (bunicul, bunica, unchiul şi vreo două vecine), zic ei, pentru a da curaj copilului. Efectul va fi contrar celui dorit.
— Pentru a-i da curaj copilului aflat pe fotoliul dentar, nu căutaţi a-i distrage atenţia făcînd tot felul de giumbuşlucuri, schimonosindu-vă ca un clovn.
— Înainte de a vă retrage din cabinet abţineţi-vă de a da medicului sfaturi implorîndu-l să nu-l doară pe copil. Fiţi siguri că nu există decît un singur fel de tratament.
— Este de-a dreptul o jignire pentru cadrele medicale să puneţi întrebări de tipul: „V-aţi spălat bine pe mîini?" sau „Aţi fiert bine instrumentele?"
— Nu e deloc cuviincios ca, pentru a-i oferi copilului un cît mai

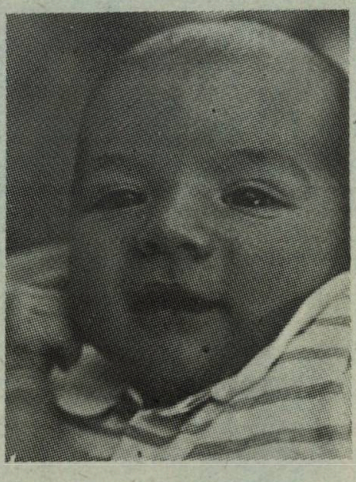

convingător exemplu de igienă dentară, să-l întrebaţi pe medic: „Dumneavoastră cînd aţi fost mic v-aţi spălat pe dinţişori?"
— Atunci cînd sînt invitaţi în cabinet ambii părinţi, iar stomatologul vă atrage atenţia că micuţul a cam abuzat de dulciuri şi nu s-a prea spălat pe dinţi, iar situaţia lui dentară nu e prea bună, nu ajută la nimic să vă adresaţi învinuiri reciproce: — „Tu eşti de vină!" — „Ba tu eşti de vină!" Cabinetul stomatologic nu reprezintă locul rezolvării litigiilor de familie. O

asemenea treabă se rezolvă acasă, între patru ochi.
— Plecînd de la stomatolog cu copilul căruia i s-a pus o plombă, deşi medicul v-a atras atenţia că n-are voie să mănînce nimic timp de cel puţin două ore, promptitudinea de a-i oferi recompensa unei îngheţate sau unui covrig, fiindcă a fost cuminte, va ilustra proverbul: „Graba strică treaba!"

Dr. FLORIN COLONAŞ

POVESTE

Cînd erai tu foarte mică
gălbenuș pulsînd sub coajă,
cînd întreaga ta făptură
era jumătate vrajă,
cînd beai aerul cu mine
cînd visai în visul meu
cînd vedeai lumina Lumii
pe care-o vedeam doar eu...
Ei, dar e-o Poveste lungă
despre Dor și Duioșie
e o stranie Poveste
despre Aripi-care-cresc
pe care cînd vei fi mare
poate-odată și odată
tot am să ți-o povestesc.

Daniela CRĂSNARU

SCRISOARE CĂTRE BUNICUL

Bunicule, eu nu te-am cunoscut,
Abia doar tata-n minte te mai ține,
Un glonte te-a ucis la Mărășești...
De-atunci tot curge timpul peste tine.

Nu ți-am văzut nici ochii. Verzi? Căprui!
Și nu-ți cunosc a mîinii mîngîiere,
Pe uliță nu te-am zărit venind
Cu buzunarul încărcat de mere.

Nu știu nici unde îți va fi mormîntul,
Unde-ai ascuns al inimii rubin,
Pe unde macii stau la sfat de taină
Și își vopsesc potirele-n carmin...

Dar dacă-n iarbă sîngele tău tînăr
Și printre flori a fost menit să fie,
O picătură a păstrat-o tata
Și el, prin vreme, mi-a lăsat-o mie.

G. ZARAFU

ROSTIRE DE MAMĂ

Ar trebui să fiu iertată
de mine, cea egoistă,
am vrut să cuprind,
prin tine să respir
cea mai frumoasă iubire
din cîte există,

oh, dar copilăria ta
ajunge din urmă
copilul din mine,
bucuria lui tristă,

doar mîine, doar mîine
voi fi fericită:
spre tinerețea ta
izbucnind ca fîntînile
se va întoarce visînd —
înapoi,
tinerețea mea
netrăit de șoptită...

Doina STERESCU

PORUMBELUL ALB

Țara mea te-a ocrotit
Să ai cuib de neclintit.
Zborul tău prin căi de-azur
E și liniștit și pur.
Despre pace lumii-ntregi
S-amintești pe unde treci,
Despre pace și copii,
Omenirii zori de zi.
Șoim al Patriei acum,
Merg și eu pe-același drum
Și-l voi presăra cu flori,
Să dăm vieții noi culori.
Porumbel cu alb veșmînt,
Cu atîta drag te cînt!

Mălina CAJAL

FLOAREA INIMII

Există în lume
O floare a bunătății,
Mai curată
Și parfumată
Decît crinul.

O floare mîngîietoare
Ca un vis
— Izvor de puritate,
Suavitate
Și esență a iubirii.

O floare mai gingașă
Decît mimoza,
Mai frumoasă decît trandafirul,
Mai îmbietoare ca zefirul
Chemător la viață și bucurii.

O floare pe care zîmbetul pruncilor
Odihnește în pragul vieții
Cu o certitudine intuită
— Necunoscută și negîndită
În anii puțini ai începutului.

Floarea aceasta sublimă
— Rod al luminii —
Zămislitoare de vieți,
Creatoare de vise și frumuseți
În a vieții ramă,
Am cuprins-o într-un cuvînt
Plin de semnificații :
Mamă

Ea este floarea inimii !

Toma ALEXANDRESCU

omul de lîngă tine

Respectul și încrederea în oameni — calități indispensabile personalității umane

Prof. CORNELIA ALBU,
inspector general
al Inspectoratului Școlar — Brașov

Scrierea acestor rînduri mi-a fost sugerată de atitudinea unor tineri nepoliticoși, care în mijloacele de transport nu acordă prioritate oamenilor vîrstnici și femeilor, nu salută cu respect profesorii, au o ținută capilară și vestimentară necorespunzătoare, au alte preocupări decît munca productivă etc.

Existența acestor cazuri demonstrează că factorii educaționali trebuie să întreprindă acțiuni mai eficiente în viitor, *astfel încît toți tinerii să fie respectuoși, demni, oameni de onoare, cinstiți, care să aibă încredere în semenii lor.*

O sinteză a profilului moral al oamenilor societății socialiste o face Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste. Partidul Comunist Român — se arată în acest document — „acordă o atenție primordială făuririi unui om nou, cu o conștiință înaintată și înalte trăsături morale, promovării unor raporturi noi între oameni, afirmării depline în toate sferele vieții sociale a principiilor eticii și echității socialiste".

Familia constituie mediul în care copiii primesc primele noțiuni cu caracter educativ. *Începută cu îndemnuri și sfaturi despre ce este și ce nu este bine să facă,* educația în familie îl obișnuiește pe copil cu normele fundamentale de comportare, ajutîndu-l astfel ca, ulterior, să înțeleagă ușor conținutul noțiunilor de cinste, corectitudine, modestie, respect, încredere etc. să și le însușească și să le respecte cu sfințenie.

La vîrsta preșcolară, familia începe să acționeze alături de grădiniță, de organizația „Șoimii patriei" în educarea copiilor. Treptat, normele transmise de către părinți, grădinița de copii, școală, organizațiile de copii și tineret se transformă în trăsături morale, convingeri și aspirații proprii.

Trăsăturile morale se dezvoltă atît în procesul educativ, cît și în cel autoeducativ.

Pentru cultivarea calităților morale proprii omului societății socialiste, este nevoie de pricepere și răbdare, de o susținută și perseverentă muncă educativă desfășurată pe multiple planuri.

Pentru ca triada cunoștințe, convingeri, comportament să prindă viață, să se desfășoare continuu, cu eficiență mereu sporită, se cere cunoașterea oamenilor și a modalităților de lucru cu aceștia și exemplul personal al părinților, profesorilor, al celor cu care aceștia vin în contact.

Exemplul și autoritatea personală a însiși educatorilor sînt de neprețuit. *Numai pe o astfel de bază pot avea efecte bune unele momente de conștientizare etică, cum ar fi, de pildă, cel de reflecție activă asupra problemelor conștiinței și asupra sistemelor etice, lucru care poate fi făcut în clasele liceale sau discuțiile pe marginea materialului ce ni-l oferă operele unor scriitori remarcabili. Niciodată un copil nu va respecta pe cineva care-l sfătuiește să fie demn, să spună numai adevărul, iar el (părinte, educator sau tovarăș de muncă) să procedeze altfel.*

Nici acel dascăl care cere elevilor cunoștințe, iar el se prezintă la lecții nepregătit, improvizîndu-le, nu se va bucura de respect.

Copiii vor avea o atitudine de respect față de vîrstnici dacă și aceștia la rîndul lor îi vor respecta. Este pe deplin valabilă vorba românească „Respectă-te pe tine însuți, dacă vrei să fii respectat".

Omul trebuie să respecte pe altul și în același timp să se bucure de respect, adică să-și dobîndească prețuirea, stima, onoarea prin munca și prin meritele sale.

Respectul este o atitudine de considerație, stimă, cinstire și politețe pentru o persoană sau pentru o idee, incluzînd și sentimentul de prețuire.

Respectul față de om este un principiu fundamental al umanismului socialist.

Respectul față de muncă și rezultatele ei relevă o înaltă ținută morală a omului ca membru al societății.

În strînsă interdependență cu respectul este încrederea în oameni. Om de încredere, om de nădejde, om de caracter este acela care în manifestările sale dă dovadă de modestie, cinste, de respect și stimă față de semeni, un om pe al cărui cuvînt te poți bizui în orice împrejurare, un om ferm.

Nu se concepe prietenie fără încredere și stimă reciprocă.

În acest sens exemplele de prietenie dintre G. Enescu și Y. Menuhin, dintre I. Creangă și M. Eminescu, dintre Karl Marx și Fr. Engels despre care V.I. Lenin scria: „Străvechi legende ne vorbesc despre emoționante exemple de prietenie. Proletariatul european poate să spună că știința lui a fost creată de doi savanți și luptători ale căror legături întrec cele mai emoționante legende antice despre prietenie între oameni", consider că sînt edificatoare.

Încrederea înseamnă și discreție pentru încredințarea reciprocă a gîndurilor, preocupărilor, sentimentelor etc.

J.J. Rousseau în „Confesiuni" spunea: „...a trăda încrederea prieteniei, a încălca cel mai sfînt dintre toate pactele, a arunca în gura lumii tainele ce ți-au fost încredințate, a huli cu bună știință prietenul pe care l-ai înșelat și care te respectă încă, chiar după ce l-ai părăsit, acestea nu sînt greșeli, sînt josnicii sufletești și mîrșăvii".

Caracterul este expresia „esenței sociale a omului". Omul de caracter iradiază în jurul său energie, el are nu numai capacitatea de a se mobiliza, dar și de a-i mobiliza pe cei cu care intră în comunicare, insuflîndu-le optimism, încredere.

Rezultă: calitățile morale se formează în însuși procesul vieții, sub influența factorilor de mediu, a educației, dar și în raport cu străduințele, atitudinea și comportarea practică a omului față de condițiile în care trăiește. *Mihai Eminescu spunea: „Menirea vieții tale este să te cauți pe tine însuți".*

Socialismul și comunismul creează posibilitatea și necesitatea formării și generalizării celor mai înalte calități ale omului; afirmarea calităților pozitive presupune însă atitudinea conștientă a omului, lupta sa pentru autoperfecționare. *Oricît de bun specialist ar fi cineva într-un domeniu sau altul al activității obștești, societatea noastră îi mai cere ceva, fără de care nu-l socotește și nu-l prețuiește ca pe un „om întreg":* împlinirea sa etică, desăvîrșirea ținutei sale morale, creșterea în profunzime a vieții lui spirituale.

Caracterul educativ al unui model de relații interumane

RODICA GÂRLEANU-COSTEA

Viața socială înseamnă — mai presus de orice — interrelații, și, prin acestea, intercomunicare. Acest fapt este permanent ilustrat de contactele pe care fiecare persoană le are zilnic cu cei din jurul ei.

Dimineața, primele comunicări, deci primele relații, le ai cu cei ai casei (părinți, copii, bunici), iar apoi cu cei din imediata apropiere (vecini, prieteni). În zilele noastre, comunicări directe mai poți avea prin telefon și cu persoane situate la sute sau mii de kilometri distanță, telefonul făcîndu-le să fie oarecum „în imediata apropiere".

În stradă încep alte comunicări, cu persoane, chiar necunoscute pînă atunci, care te pot întreba, spre exemplu, de o anumită adresă, de un magazin, de o instituție ș.a.

La locul de muncă, densitatea interrelațiilor crește, atingînd maximum de intensitate din cursul fiecărei zile, activitatea profesională fiind constituită în marea majoritate a locurilor de muncă din acte și procese care antrenează colectivități de diferite mărimi (echipe, brigăzi, colective pe specialități ș.a.). Și, ziua, încă nu s-a încheiat. Contactele, deci, relațiile fiecărei persoane continuă pînă la acel „noapte bună" adresat soției, părinților, copiilor și altora dintre cei ai casei.

Această sumară și generală schiță de contacte posibile ale unei persoane ne poate da o imagine de cît de densă și de bogată poate fi rețeaua zilnică de interrelații interpersonale ale fiecăruia, indiferent de vîrstă sau de activitatea desfășurată.

O elevă în vîrstă de 16 ani, notîndu-și zilnic, pe o perioadă doar de o săptămînă, ceea ce numim rețeaua de interrelații a obținut următoarele date medii:

— dimineața acasă — 4 persoane;

— pe drum spre școală — 16 persoane, din care majoritatea colegi;

— la școală — 119, din care o parte cu colega de bancă și majoritatea cu diferite colege și colegi în recreații;

— plecarea de la școală și drumul spre casă — 8 persoane (din care 5 colegi);

— *la sosirea acasă — 3 persoane (într-una din zile) sora mai mică, o colegă a acesteia și prin telefon o prietenă din blocul vecin.*

Toate aceste relații înregistrate timp de o săptămînă, pe parcursul intervalului de timp dintre 6[30] și 14, totalizează o medie zilnică de 143 de persoane. Și ziua încă nu s-a terminat, fiindcă pînă seara, la culcare, elevei respective i-au mai rămas în fiecare zi cîte 7 pînă la 8 ore.

Ne poate mira oare numărul acesta de contacte directe zilnice ale unei eleve?

Să ne gîndim doar la densitatea mult mai bogată a rețelei de interrelații ale unui adult, care se află la un loc de muncă într-o formație colectivă (oricît de mică) sau la un lucrător din comerț, dintr-un magazin, care intră în relații directe de comunicare cu fiecare cumpărător, pe parcursul întregului program de muncă, sau chiar și la un copil care la vîrsta de 3 ani pune, într-o singură zi, aproximativ 250 de întrebări în lanț, de tipul „de ce...?"

În fața acestor fapte și date se cade să fim de acord cu constatarea că viața socială înseamnă interrelații, adică intercomunicare și că interrelațiile sînt — mai presus de orice — un fel de canale pe care circulă în mod direct informația între două sau mai multe persoane.

De asemenea, înțelegem că aceste relații și, deci, comunicări directe constituie o realitate socială care exprimă cerințele imperioase de comunicare între oameni, cerințe ale vieții și activității fiecăruia.

Interrelațiile pot fi clasificate într-un larg evantai de situații, dintre care putem reține: cu membrii familiei; cu prietenii; cu colegii de școală (în cazul elevilor) sau cu tovarășii de muncă (în cazul adulților); cu colocatarii din imobil sau concetățenii din aceeași localitate; cu persoane din diferitele sisteme de servicii (din magazine, din transporturile publice, din învățămînt și sănătate ș.a.); cu persoane întîlnite întîmplător (în tren, în magazine, într-o vacanță în stațiune ș.a.).

Unele relații au un caracter permanent, ca de pildă relația tată-fiu, fiindcă toată viața vei fi fiul tatălui tău. Altele au un caracter temporar definit (ca spre exemplu, cu colegul de clasă, cu tovarășii de muncă dintr-un colectiv), iar altele au un caracter temporar efemer (ca scurtul contact cu un vînzător din magazin sau cu o persoană de pe stradă care te întreabă cît e ora). Ceea ce este deosebit de interesant (și de reținut) este faptul că fiecare fel de relație din cele amintite impune o anumită ținută, de la ținuta vestimentară pînă la ținuta corporală și la modul de adresare. *Astfel, în casă poți intra în relație, în discuție, cu „cei ai casei" îmbrăcat într-un maieu și adresîndu-te la persoana I („te rog, adu-mi un pahar cu apă!"), dar la școală nu te poți așeza în bancă decît în uniformă și nu te poți adresa decît la persoana a II-a plural („vă rog să-mi permiteți să rezolv, eu, problema!"). Sînt unii care, de pildă, pe stradă în loc să se adreseze cu ținuta impusă de acest tip de relații („vă rog să-mi spuneți la ce stație trebuie să cobor pentru magazinul „Unirea"!) folosesc un tip... „domestic" („tanti, îmi spui cît e ceasul?" sau „nene, te dai jos la prima?").*

Cum exemplul personal este metoda de bază în educația copiilor în familie, de bună seamă că nu pot fi de nici un folos astfel de apostrofări: „auzi, bă!, să vorbești frumos cu oamenii, că te ia mama dracului!".

Poate am forțat puțin situațiile reale, cu exemplul dinainte, dar am vrut doar să scot în relief cît de important este rolul educativ al unui model de relații, de tipul exemplului pozitiv, *mai ales în grupul familial, între părinți și copii, acolo unde niciodată aschia nu sare departe de copac!*

Și atunci: Stimați părinți! Vă propunem să observați modul în care copiii dumneavoastră vorbesc cu colegii și prietenii lor, cu prietenii și vecinii dumneavoastră și, mai ales, cu dumneavoastră înșivă, *avînd grijă să îi îndrumați și în direcția modului de adresare față de ceilalți și să le oferiți un exemplu de relații pline de căldură și de respect, de ceea ce dă farmec interrelațiilor de fiecare zi.*

Omul se definește prin raportul cu cei ce-l înconjoară

Prof. ELEONORA POPESCU,
directoarea Liceului de
Filologie-Istorie Nr. 1, București

Ori de cîte ori rostim cuvîntul „colectiv" vedem cu ochii minții pe cei ce-l alcătuiesc.

Colectivul Liceului de Filologie-Istorie nr. 1 din București nu este altceva decît rezultatul obținut în urma acumulării unor date ale diferitelor operații executate, prin îmbinarea acestora.

Și datele în acest caz sînt oamenii care aparțin colectivului. Niciodată nu vom obține un număr negativ dacă am adunat mai multe numere pozitive și nici invers și ca atare colectivul este expresia conlucrării a multiplelor asociații ce se creează între membrii lui.

Omul *este prin definiție o ființă socială*, el nu se definește decît prin raportul lui cu cei ce-l înconjoară. *Nici un om nu e o insulă ce stă complet izolată; fiecare om este o părticică dintr-un întreg, indiferent că acest întreg este familia, colectivul de muncă, colectivul de prieteni, poporul, omenirea!*

A atribui unui colectiv însușiri pozitive înseamnă în ultimă instanță a aprecia pe fiecare membru ca atare.

Așa cum mîncarea bună este urmarea firească a ingredientelor de calitate introduse, colectivul poate căpăta „savoarea" dorită în funcție de climatul promovat de stimulii și condițiile concrete pentru afirmarea personalității pozitive a fiecărui participant. Spun participant deși poate ar fi mai corect să spun inițiator sau colaborator, pentru că fiecare contribuie în felul său specific la clădirea unui edificiu măreț — colectivul.

Oamenii au nevoie de oameni, nimeni nu-și poate exercita profesia (căci despre colectivul de muncă este vorba), fără o interdependență legică, fără o comunicare permanentă a subiecților, cu scopul de a realiza un colectiv unit, închegat, omogen. S-ar putea înțelege că țelul către care se tinde ar fi omogenizarea sau egalizarea. Nu. Este vorba de o unitate de acțiune, de o omogenizare a aspirațiilor noastre, a celor care luptăm în același „regiment", pentru a obține în final aceeași victorie.

Tacticile, cu siguranță, pot varia de la individ la individ, mai exact de la educator la educator, dar dacă rezultatele sînt aceleași, atunci, fără îndoială că putem cataloga acest mod de abordare drept unitate, și-n ultimă instanță unitatea colectivului.

S-a vehiculat adesea termenul de „front comun" și într-adevăr el reprezintă o necesitate în modalitatea de colaborare între educatori. Front comun în exigență și front comun în alegerea celor mai bune căi ce și-au dovedit în timp potențialul.

Am pornit cu toții de la aceleași principii de bază, am știut să fim combativi față de lipsuri și neajunsuri, am știut să aplicăm constructiv ideea de spirit critic și autocritic, am cultivat sentimente frumoase de omenie, onoare, dreptate, solidaritate.

Am știut să dăm dovadă de altruism, virtute, prietenie, cinste, cumpătare, respect, exigență și autoexigență, sinceritate, recunoștință. *Am știut că* exemplul personal este cea mai bună lecție, *și-am căutat permanent să ne perfecționăm pe noi înșine pentru a reprezenta exemple demne de urmat pentru elevii noștri, pentru a ajunge la rangul de „modele", căci adesea modelele copiilor și adolescenților au la origine admirația lor față de profesori. Ne-am respectat reciproc, și am respectat elevul*, am știut să îmbinăm noțiunea de respect cu exigența. *Dacă respectul este primul pas, exigența îl urmează fără ezitare. Însuși faptul că-i ceri mult colaboratorului sau elevului arată că-l respecți —, iar* respectul te obligă *prin el însuși* să fii exigent.

Toate acestea se desfășoară într-o atmosferă caldă, în care opiniile personale, oricît de curajoase sau neobișnuite își găsesc ascultare, îndrumare și chiar încurajare; atmosferă de prietenie în cancelarie, pe coridoare, la clasă.

Pe un asemenea tărîm „însorit" se pot sădi sentimentele, convingerile, deprinderile cele mai frumoase.

Elevii trebuie să vină cu drag la școală, să se simtă ocrotiți, să aibă convingerea fermă că pașii lor le sînt cu grijă și competență îndrumați, că idealurile și visele lor sînt înțelese și că ele de fapt sînt și idealurile educatorilor.

În felul acesta, ideea de muncă răsare de la sine și ea se transformă sub îndrumarea atentă a noastră, a educatorilor, în deprindere și necesitate.

Sînt două direcții în care unitatea colectivului își găsește expresia directă: pe de o parte este interacțiunea între membrii colectivului de profesori, pe de altă parte ea vizează efectul pe care această colaborare și unitate de principii îl produce asupra obiectului educației, asupra elevilor, care nu sînt altceva decît beneficiarii unității și omeniei colectivului pedagogic.

Am avut nenumărate ocazii de a ne convinge de ceea ce caracterizează colectivul nostru.

Nu cred că există satisfacție mai mare pentru un educator ca aceea de a auzi de la absolvenți că au învățat să aprecieze frumosul, conceptul de „bine" într-un colectiv unit, care a știut prin judecată și iubire să-i ghideze în labirintul vieții.

Au venit după ce-au ieșit de pe băncile școlii, absolvenții, au venit la scurt timp după terminarea liceului, și-au venit mai tîrziu după mulți ani; au venit să ne povestească despre realizările lor și să ne consulte în diverse probleme de viață, au venit cu drag și încredere.

Satisfacțiile noastre însă nu se opresc aici. Așa cum an de an pleacă din liceul nostru colective de elevi, asemenea an de an colegi de-ai noștri împlinesc vîrsta de pensionare și se retrag din activitate. Dacă absolvenții părăsesc școala către o nouă etapă a vieții, plini de speranțe și idealuri urmînd să pășească pe un drum lung, necunoscut, adesea plin de surprize — privirea fiindu-le îndreptată către viitor, pentru pensionarii care s-au dăruit acestei școli, prin dragoste și pasiune pentru profesie, trăind aici împliniri și realizări, pentru ei „văzduhul" rămîne școala, cu tot ce a însemnat traiectul vieții lor.

Există o tradiție la noi în liceu de a sărbători ziua de „8 Martie" într-un mod festiv, într-o atmosferă caldă, în care pensionarii de un an, doi, zece, douăzecișicinci vin cu mult entuziasm și nerăbdare.

Ei sînt invitații noștri de onoare.

Aici se regăsesc actualii profesori cu foștii lor educatori, aici se continuă o tradiție de conlucrare și înțelegere bazată pe respect, căldură și dragoste.

Generația tînără găsește o „punte" permanentă cu generațiile precedente, într-o unitate puternică, de nezdruncinat, care a caracterizat, caracterizează și va caracteriza colectivul nostru.

Contra ingratitudinii

Este o dimineață cețoasă de ianuarie. Sala de ședințe a judecătoriei sectorului...

— Intră instanța — rostește, plin de importanța evenimentului, grefierul.

Președintele instanței e o femeie și procuror tot o femeie.

Bătrînica așezată pe o bancă în față, lîngă banca avocaților, se uită bine la fiecare din cele două femei și oftează lung a descătușare.

Îl trage ușor de mînecă pe avocatul din fața ei.

— Dînsele o să-mi judece procesul, maică?

— Da — răspunde sec avocatul.

— Ei, atunci e bine — murmură ca pentru sine bătrîna.

Cineva din apropiere o întreabă:

— Și de ce-i bine, mătușă? Ești inculpată în vreun proces și speri într-o pedeapsă mai blîndă?

— Da, sper, dar nu pentru mine — rostește înciudată bătrîna.

Desen de G. MACHE

Nu mai e timp pentru alte lămuriri. Instanța cere liniște și judecățile încep. Bătrînica își aude numele strigat.

— Aicea sînt!

— Spune-ne, mătușă, ai vești de la băieții dumitale? — o întreabă președinta.

Nu, bătrîna n-avea nici un fel de veste și nici unul dintre cei doi băieți ai ei trimiși în judecată penală pentru lăsarea mamei lor „fără ajutor și expunerea la suferințe fizice și morale" nu era prezent în instanță.

— Toate părțile sînt legal citate. Abandon de familie, art. 305 cod penal — referă grefierul.

— Ai făcut plîngere la procuratură pentru lipsa de grijă și de omenie a copiilor — spune președinta. Stărui în judecată?

Bătrîna se codește să răspundă. Intervine procuroarea:

— Tovarășă președinte, cei doi băieți ai părții vătămate...

— Nu sînt vătămată, maică, intervine prompt bătrînica. Băieții mei niciodată nu m-au lovit...

— Ești parte vătămată, mătușă, așa spune legea, pentru că ai reclamat pe băieții dumitale care te-au lăsat fără nici un ajutor de trei ani, parcă așa ai scris în cerere — caută să o lămurească președinta.

— N-am scris eu. Doar am semnat. Un vecin mi-a făcut plîngerea la procuratură — se apără bătrîna ca de o gravă acuzare. Da, așa e, de trei ani nu mai știu de ei și nici ei de mine.

Procuroarea continuă:

— Cei doi băieți ai părții vătămate, deși legal citați, nu s-au prezentat la nici un termen. Martorii propuși în cauză au fost audiați. Procesul este în stare de judecată.

— Aveți cuvîntul în fond — spune președinta, invitînd procuroarea la cuvînt.

— Numita M.M. are o vîrstă înaintată, locuiește într-o cămăruță insalubră și nu are nici un fel de venit. Ambii ei copii au o bună calificare tehnică, sînt bine remunerați, au apartamente spațioase și locuiesc tot în București, dar din spusele celor doi vecini audiați în instanță reiese că cei doi au refuzat să-i dea vreun ajutor sau să se intereseze de soarta ei, chiar și în perioada scursă de curînd, cînd numita M.M. a fost grav bolnavă. Din probele de la dosar rezultă că cei doi inculpați au fost crescuți și îngrijiți numai de M.M., văduvă la un an după nașterea ultimului copil. Față de totala lor nepăsare și reacredință cerem pentru cei doi fii ai reclamantei o pedeapsă exemplară, pedeapsa maximă prevăzută de art. 305 litera a cod penal, deci cîte doi ani închisoare.

Președinta se întoarce spre M.M.

— Ai auzit ce-a spus tovarășa procuror? Cere să-ți dăm dreptate și să-ți pedepsim băieții! Mai ai ceva de adăugat?

Bătrîna și-a pus mîna la gură ca în fața unei mari nenorociri. Din ochi îi curg lacrimi și îngrozită murmură:

— Vă rog, tovarășă președinte, vă rog din toată inima mea de mamă, nu-i nenorociți. Dacă știam ce-i așteaptă nu făceam reclamație. Mai răbdam...

SANDA GH.

„FARMACIA" VERDE

O întrebare de început: de cînd se folosesc plantele medicinale? Deductiv se poate spune că de cînd a apărut societatea. Pe baza contactului direct cu natura, prin observații, a început acțiunea favorabilă a unor plante în cazul unor suferințe, așa cum observa Hipocrate, părintele medicinii: „nevoia a învățat pe om arta de a vindeca boalele". Limbajul a servit de vehicul pentru transmiterea experienței în cadrul colectivității și între generații.

Astăzi trăim o adevărată resuscitare a interesului și pentru folosirea lor ca atare, în forme simple, în cadrul tendinței mai largi de întoarcere la natură.

Pe teritoriul țării noastre utilizarea plantelor medicinale are o veche și largă tradiție, așa cum remarca atît de plastic savantul maghiar Benkő în sec. XVIII: ....românimea cunoaște bine ierburile și întrebuințîndu-le în folosul ei, întrece alte neamuri" și, tot el, în alt loc .... mai ales romîncele întrebuințează cu mult folos pentru vindecarea bolilor burunelor neglijate de alții". La aceasta au contribuit un factor obiectiv — respectiv **bogăția extraordinară a florei României, care cuprinde peste 3 700 de specii**, adică **mai mult de jumătate din totalul speciilor europene**, precum și un factor subiectiv — specificul vieții populației de pe aceste meleaguri, populație stabilă, cu preocupări legate de natură (păstori, agricultori). În practica populară se cunoșteau plante cu efecte foarte variate: diuretice, sedative, cicatrizante, antihemoragice, purgative etc., însuși Herodot, părintele istoriei, vorbind cu admirație despre iscusința dacilor în folosirea plantelor medicinale. Tradiția populară s-a dezvoltat în timp, cronicarii vorbind despre „pătlagina cea bună pentru toate", iar Matei Basarab în a sa „Pravilă" (Carte de legi) arată că „vraciul are voie să studieze ierburile".

Treptat, oamenii de știință au dezvăluit „tainele" a din ce în ce mai multe specii, astfel că în prezent întreprinderile specializate PLAFAR recoltează anual peste 15 mii tone, de la peste 200 de specii din flora spontană, iar peste 50 de specii de mare importanță, necesare îndeosebi industriei chimice în plină dezvoltare, se cultivă pe aproape 50 de mii de hectare. Din cele peste 70 de mii de tone recoltate anual, mai bine de 5% sînt destinate industriei de medicamente și cosmetice, industriei alimentare (ca aromatizante), restul regăsindu-se în cele 110 ceaiuri simple, 32 ceaiuri combinate, 6 ceaiuri balneologice, 19 siropuri și multe alte produse.

În ultima vreme, în domeniul recoltării plantelor medicinale din flora spontană, au devenit tradiționale acțiunile organizate în acest scop ale tineretului; aportul lor reprezentînd aproape un sfert din totalul producției. Implicațiile sînt multiple: în afara deosebitei importanțe economice, intervine și încărcătura socială a acestor acțiuni, micilor culegători trebuind să li se conștientizeze faptul că rezultatul muncii lor este deosebit de important pentru refacerea sănătății multor semeni, pentru redarea acestora familiei, societății, muncii productive.

Din punct de vedere educativ, recoltarea plantelor medicinale reprezintă o formă adecvată de educație prin muncă și pentru muncă, cu atît mai mult cu cît eforturile fizice sînt moderate și accesibile chiar pentru vîrste mai mici.

În plus — ce lecție despre natură poate fi mai bună decît cunoașterea ei nemijlocită, iar pătrunderea și pe această cale a frumuseții și bogăției naturii patriei constituie fără îndoială o bună lecție de patriotism.

Ca și orice activitate și aceasta — pentru a da rezultate — trebuie să fie bine organizată. Chiar în pregătirea acțiunilor, trebuie făcută instruirea culegătorilor privind plantele ce se recoltează, modul corect de strîngere și uscare, iar pentru a mări interesul — este utilă prezentarea succintă a proprietăților terapeutice ale plantelor. La recoltare, **trebuie bine ales momentul optim.** Proverbul „Cine se scoală dimineața, departe ajunge" nu este aici valabil, căci culese pe rouă, plantele se depreciază. Pungile sau sacii din material plastic sînt dușmanul cel mai mare al plantelor medicinale, căci prin transpirația produsului recoltat, acesta se înnegrește și se încinge imediat.

Plantele vor fi puse la uscat cît mai curînd după recoltare, în strat cît mai subțire, de preferință nesuprapuse. O regulă simplă: la soare direct se pot usca numai florile albe, fructele, rădăcinile, cojile, în timp ce florile colorate, frunzele și partea aeriană (ierburile) se vor usca numai la umbră, în locuri bine aerate. Pe timpul uscării, produsele se întorc, la început chiar zilnic, cu multă grijă, pentru a nu le fărîmița.

O prezentare oricît de succintă va începe cu MUȘETELUL, acela despre care un foarte frumos proverb spune că atunci cînd îl întîlnești, trebuie să-l saluți: „Bună ziua, doctore!" (De altfel, ca o ilustrare, în unele regiuni denumirea populară este de „doctor" sau „dohtor"). Înflorind în mai, îndeosebi în Cîmpia de Vest și Cîmpia Română, se recoltează fie cu recoltatori speciali, fie cu mîna făcută pieptene. El este **antiseptic și calmant în afecțiunile stomacului, ficatului, în inflamații ale gurii, ochilor sau pielii.**

Principii active și utilizări asemănătoare are COADA ȘORICELULUI, întîlnită în toată țara pe marginea drumurilor, căilor ferate, locuri necultivate.

Primăvara, acoperit de horbota florilor, ne apare țeposul PORUMBAR, arbust de la care se recoltează **florile, ușor laxative și diuretice,** prin baterea ușoară a ramurilor pe o prelată; toamna, fructele sale negre-albăstrii se recoltează pentru proprietățile lor antidiuretice.

Tot un arbust ghimpos este și PĂDUCELUL, ce crește la marginea pădurilor și în luminișuri. Atît florile, cît și buchetele de flori cu frunze sînt produse de bază pentru **reglarea tulburărilor de ritm cardiac.**

Foarte răspîndit este și SOCUL, de la care se recoltează parfumatele inflorescențe, indicate îndeosebi în **răceală și gripă.** La rîndul lor, fructele negre se recoltează și ele, uscîndu-se cu întregul ciorchine, fiind ușor laxative.

Printre vestitorii primăverii se numără și CIUBOȚICA CUCULUI, în poieni de deal și munte, margini de păduri. Frumoasele sale **flori galbene** sînt utile ca **expectorante.**

Adevărate explozii de galben aduc primăvara inflorescențele de PĂPĂDIE. Se recoltează fie frunzele, fie întreaga plantă de la care se îndepărtează inflorescențele. Se recomandă în **afecțiunile ficatului și pentru mărirea poftei de mîncare.**

În păduri, cu florile sale galbene și fructificațiile de forma unor mici buzdugane, CERENȚELUL are rădăcini care se recoltează ușor, combătînd diareea și fiind un antiseptic bucal prețios.

Tot în locuri umbrite vegetează și ROSTOPASCA, tot cu flori galbene, este ușor de recunoscut după sucul galben care se scurge la locul de tăiere. Se recoltează întreaga parte aeriană, **utilă în afecțiuni hepatice, mărind secreția biliară și calmînd colicile hepatice.**

Tîrîndu-se pe sol sau prinzîndu-se pe arbori, IEDERA diminuează spasmele bronhice și are **acțiune antinevralgică.**

Din arbori, se pot recolta, de asemenea, produse importante, din care un adevărat „cap de serie" îl reprezintă florile de TEI, **sedative nervoase și bune expectorante în bronșite.**

Foarte răspîndit este și SALCÎMUL. Florile sale albe se struiesc de pe axul inflorescenței. Sub formă de infuzie, se recomandă **contra acidității gastrice crescute.**

Destul de răspîndiți sînt FRASINUL și MESTEACĂNUL. De la ambii se recoltează frunzele, importante diuretice, antireumatice.

În covorul ierbos al pădurilor de foioase, îndeosebi în Ardeal și Banat, se întîlnește SASCHIUL, cu frunze verzi și peste iarnă și frumoase flori albastre. Se recoltează întreaga parte aeriană, materia primă a medicamentelor pentru scăderea tensiunii.

Printre buruieni, în locuri necultivate, se întîlnesc multe plante de mare importanță terapeutică. Un adevărat simbol al buruienilor îl conține **brusturele,** cu frunzele sale enorme. **Medicinală este rădăcina, utilă ca antidiabetic, depurativ (curățirea sîngelui) și tonic capilar.**

Tot rădăcina se recoltează și de la TĂTĂNEASĂ, buruiană viguroasă din locuri umede, cu frunze mari cu peri aspri. Produsul este principala „armă" a farmaciei verzi **contra gastritelor hiperacide și ulcerului.**

Mărunt epigon al unor plante ce formau marile păduri din era carboniferă ce au dat naștere depozitelor de cărbune fosil, COADA CALULUI **este un eficace diuretic.**

Foarte dăunătoare buruiană în culturi, vămuind serios recoltele, PINUL este o plantă medicinală reputată, **rizomii** fiind de asemenea **diuretici.**

Reflectînd parcă în florile lor azurul cerului, ALBĂSTRELELE sînt o buruiană specifică îndeosebi în culturile de cereale. Și în cazul lor **proprietățile diuretice sînt preponderente.**

Crescînd uneori în masă în locuri necultivate, SULFINA **are unele efecte favorabile în boli de stomac, ficat, activînd și circulația sanguină.**

Pe coaste de dealuri, în tăieturi de pădure, la marginea drumurilor înfloresțe în plină vară SUNĂTOAREA, una din cele mai reputate plante în **afecțiuni hepatice.**

De la unele plante care se cultivă în alte scopuri, anumite produse secundare au mare importanță medicală. Cel mai tipic exemplu este mătasea de PORUMB, reprezentînd de fapt stilele și stigmatele florilor, diuretice de bază.

Tot astfel, de la batozarea fasolei, **tecile** sînt un **adjuvant util în diabet,** fiind totodată ușor diuretice. De la tipsia FLORII SOARELUI se recoltează ligulele galbene, iar de la CĂPȘUNE — după recoltarea fructelor — se adună frunzele, **produs cu proprietăți antidiareice.**

O plantă modestă, aproape neluată în seamă, vegetînd pretutindeni, chiar în locuri bătătorite, TROSCOTUL — de la acesta se recoltează întreaga plantă aeriană; un bun **produs diuretic.**

Reprezentînd produsul cu cea mai mare pondere în activitatea pionierilor și elevilor, MĂCEȘELE sînt o adevărată polivitamină naturală, deținînd cîteva adevărate „recorduri" în ce privește conținutul în vitaminele C și A. Ceaiul de măceșe va fi deci util pentru copii, convalescenți, apoi **ca diuretic și în ameliorarea circulației sîngelui.**

Desigur, această enumerare este departe de a epuiza speciile pe care le pot recolta micii culegători.

Ce perspective stau în fața activității privind plantele medicinale? Fără îndoială, valorificarea unor cantități din ce în ce mai mari, dintr-un număr sporit de specii. Pentru culturi se prevăd creșteri pînă la 70 mii hectare în viitorul cincinal. Principalele progrese vor fi însă în domeniul prelucrării. Colective importante studiază în profunzime un număr mare de plante. Noutățile apar într-un ritm accelerat, industria prelucrătoare se dezvoltă continuu, și cine știe? — poate mîine, poate peste cîțiva ani vom afla despre leacul mult visat împotriva cancerului sau a altor afecțiuni asupra cărora arsenalul nostru terapeutic este astăzi încă insuficient.

Biolog MIRCEA ALEXAN,
Trustul Plafar — București

moda '86

moda '86

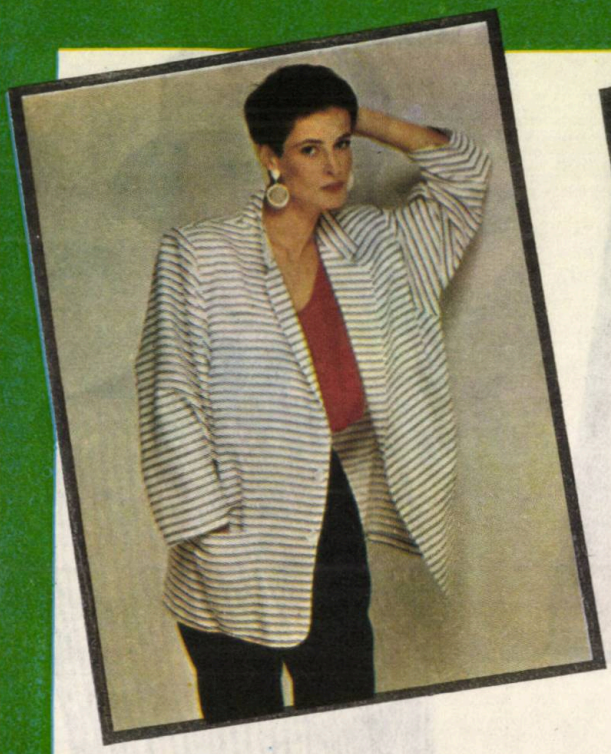

moda '86

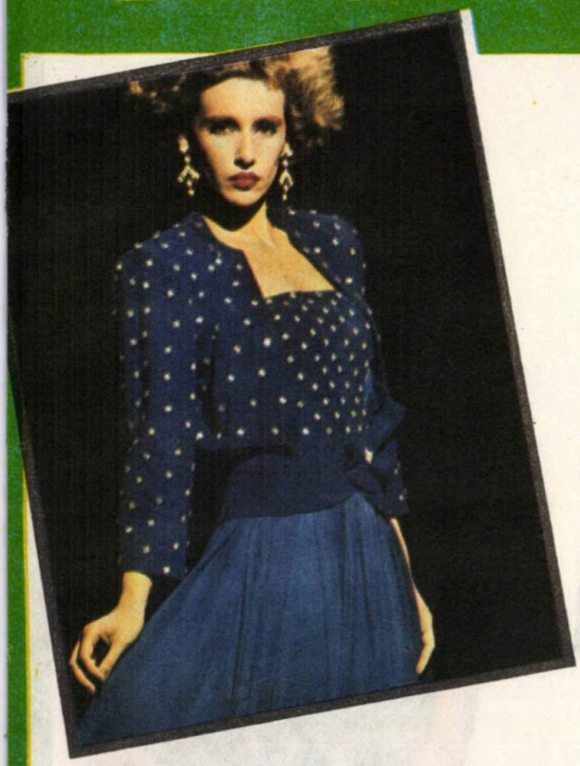

moda '86

Strîngeți și valorificați, la școală sau prin punctele de colectare și rulotele IJRMR existente în toate localitățile din țară, hîrtii și cartoane uzate, tuburi spray, materiale refolosibile din cupru, alamă, bronz, aluminiu, baterii uscate și mase plastice.

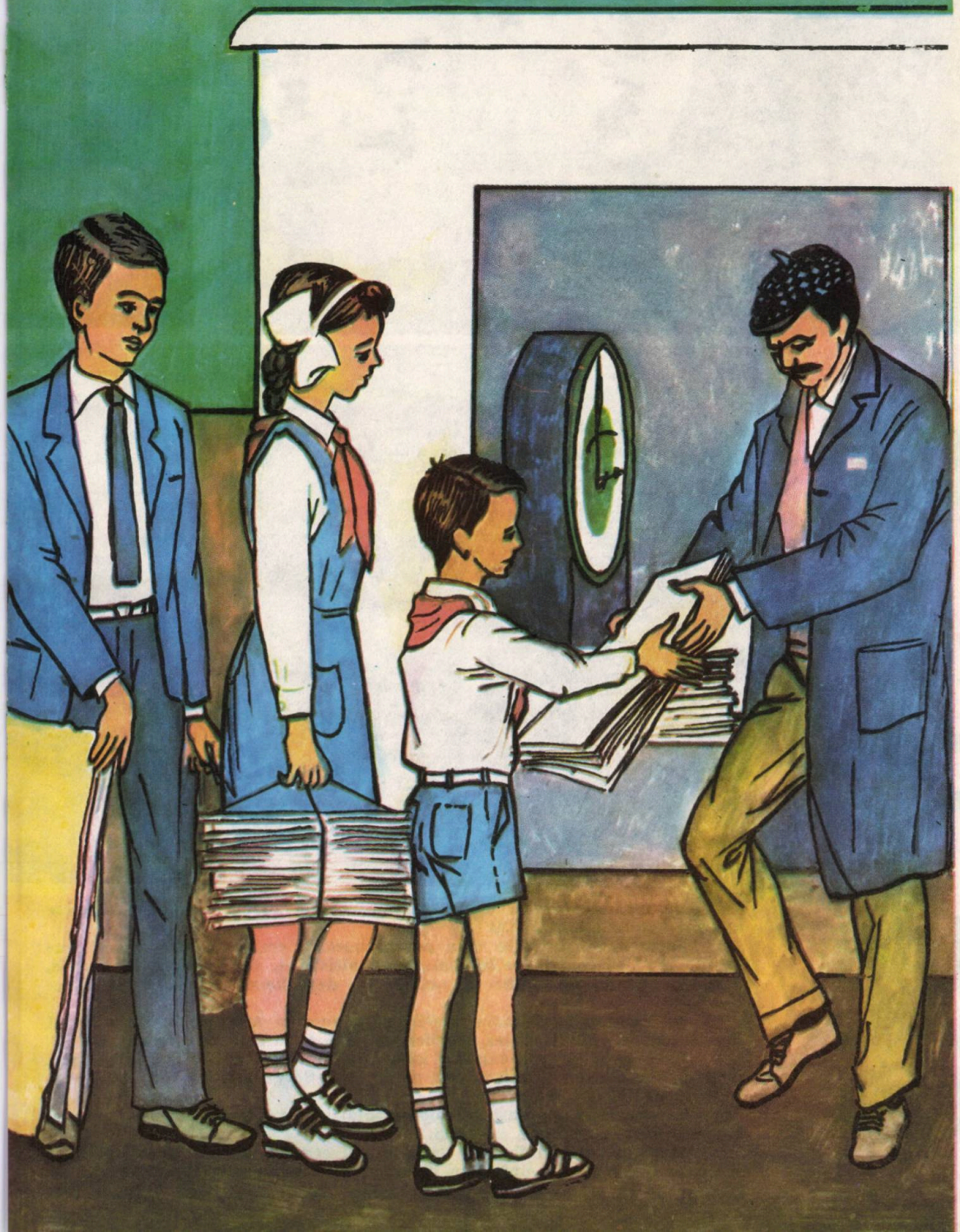

Vă recomandăm să alegeți pentru copiii dv. jocuri educativ-colective apărute sub emblema JECO !

Jocurile și jucăriile care poartă această emblemă sînt astfel concepute încît să contribuie la stimularea inițiativei, a capacității de creație, a independenței de gîndire și acțiune, la dezvoltarea spiritului de colectivitate.

În București, ultimele noutăți se găsesc în magazinele din : B-dul Republicii, nr. 80 A, Calea Moșilor, nr. 135 și str. 13 Decembrie, nr. 26.

La cerere, se pot expedia la domiciliu prin unitățile „Comerțului prin coletărie" sau „Cartea prin poștă", str. Sergent Nuțu Ion, nr. 8—12, sector 5, cod 76 324, București.

Se onorează comenzi în valoare totală de minimum 100 lei, plata se face ramburs la primirea coletului.

Sugestii privind jocurile lansate sau crearea de noi jocuri, precum și comenzi din partea unităților comerciale se primesc la RECOOP str. Sf. Ștefan, nr. 21, sector 2, cod. 70 306, telefon 13.81.75 și 13.62.60. Telex 10 393.

BUCURIA PĂRINȚILOR SÎNT COPIII... BUCURIA ORICĂRUI COPIL, O ÎMBRĂCĂMINTE FRUMOASĂ, COMODĂ, PRACTICĂ!

Magazinele — MATERNA — cît și raioanele specializate ale comerțului de stat vă oferă un bogat și variat sortiment de confecții, tricotaje din țesături sau tricoturi, în desene viu colorate, moderne, adecvate ținutei celor mici. Încălțăminte ușoară, flexibilă, practică, cu tălpi matrițate și fețe din înlocuitori.

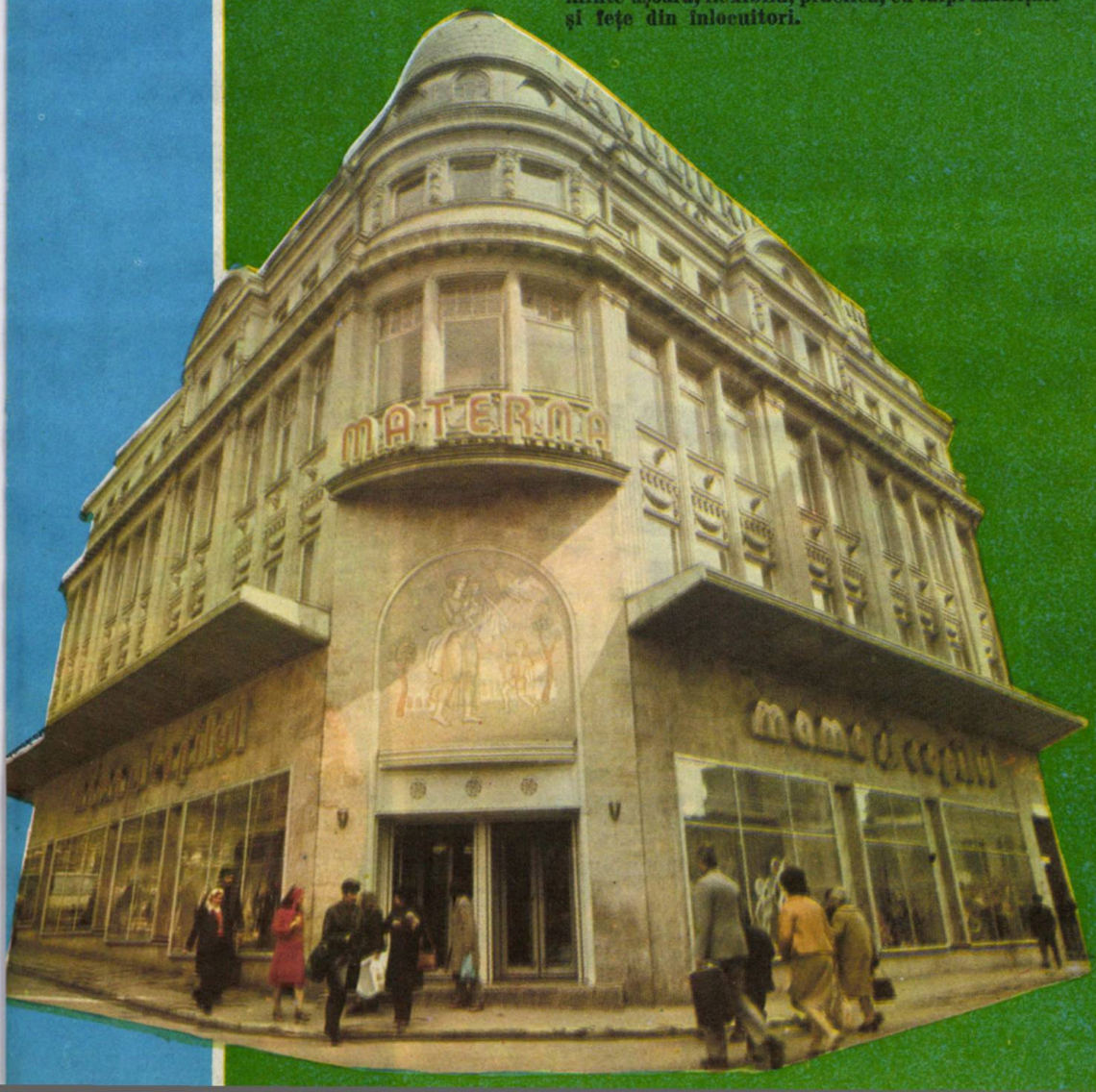

Calea Victoriei, nr. 20

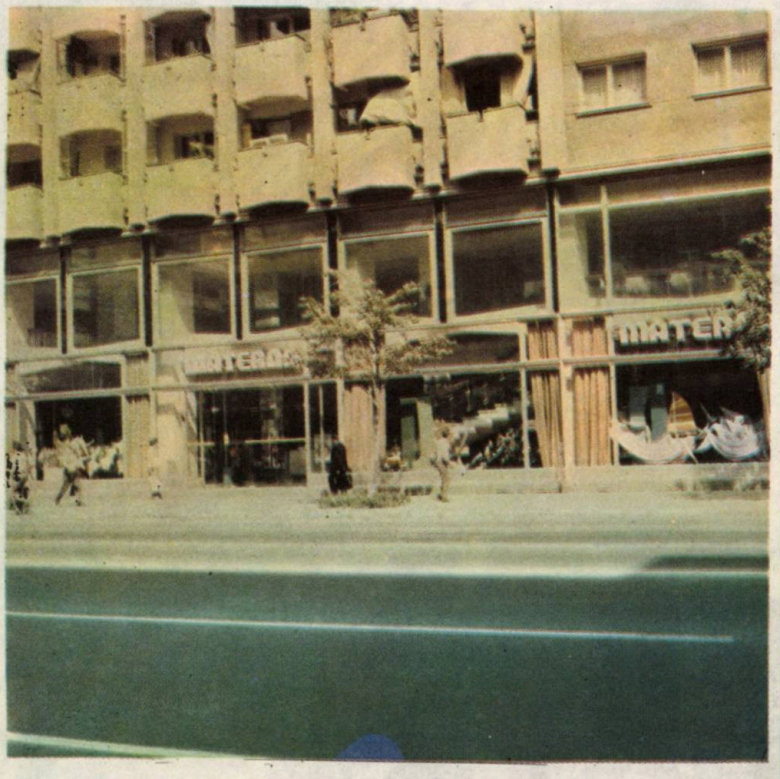

Calea Dorobanți, bloc 8

Aceste magazine, cît și raioanele specializate ale comerțului de stat vă oferă în tot cursul anului uniformele școlare destinate tuturor vîrstelor.

Pentru a vă da posibilitatea să alegeți cele necesare copiilor dvs. cît mai comod și fără a vă deplasa, vă oferim adresele magazinelor specializate în desfacerea acestor articole:

— Str. Bărăției, nr. 81; șos. Ștefan cel Mare, nr. 33; — calea Moșilor, nr. 60 B; — Drumul Taberei Bl. C 15 (nr. 84—86); — Băneasa — șos. București—Ploiești, nr. 120; — Calea Dorobanți Bl. 8; — șos. Alexandriei Bl. L. 4; — șos. Pantelimon Bl. 53; — b-dul 1 Mai, nr. 35A; — calea Griviței, nr. 210; — Romarta copiilor — Calea Victoriei 29.

Să nu uităm că și copiii au moda lor, iar magazinele specializate tip — MATERNA vă stau la dispoziție cu toate noutățile create de industria noastră.

Șoseaua Alexandriei, bloc L4

Șoseaua Pantelimon, bloc 53

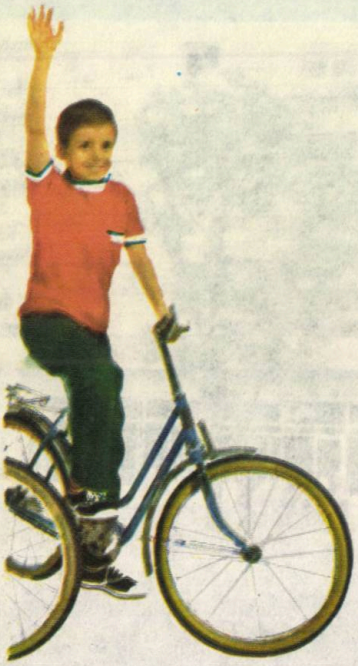

PEGAS — miraculosul cal înaripat
PEGAS — simbolul inspirației poetice
PEGAS — constelație din emisfera boreală
...dar și bicicleta PEGAS — vehicul fără.... combustibil!

Folosind bicicleta PEGAS înlăturați sedentarismul, vă mențineți condiția fizică și permanenta bună dispoziție.

Utilă în deplasările la locul de muncă, cît și în cele de agrement, bicicleta PEGAS conferă nebănuite satisfacții.

Bicicleta PEGAS — de vînzare în toate magazinele specializate ale comerțului de stat.

De reținut:

PEGAS CLASIC, pentru bărbați	preț 1.680 lei
PEGAS CLASIC, pentru femei	preț 1.710 lei
PEGAS IDEAL, pentru bărbați	preț 1.615 lei
PEGAS IDEAL, pentru femei	preț 1.640 lei
PEGAS ROBUSTA, pentru fete	preț 1.800 lei
PEGAS ROBUSTA, pentru băieți (destinate copiilor între 6—10 ani)	preț 1.809 lei
PEGAS MODERN, pentru băieți și fete (destinate copiilor între 8—14 ani)	preț 1.865 lei
PEGAS COMODA, cu cadru rigid	preț 1.690 lei
PEGAS PRACTIC, cu cadru pliabil	preț 1.920 lei
ERGOCICLUL PEDALUX 3, bicicletă medicinală	preț 1.550 lei

De reținut!

Bicicletele PEGAS COMODA și PEGAS PRACTIC pot fi rulate de copii, adolescenți și adulți-ghidonul și șaua fiind reglabile pe înălțime.

Bicicleta PEGAS dispune de următoarele accesorii:

- **frînă față tip „clește"**
- **clopoțel**
- **pompă de aer**
- **trusă cu scule**
- **apărătoare pentru lanț**
- **set catodioptrii**

De reținut:

Pentru antrenamente zilnice, la domiciliu, utilizați ergociclul PEDALUX 3. PEDALUX 3 vă ajută să vă mențineți suplețea, înlătură obezitatea, fortifică sănătatea.

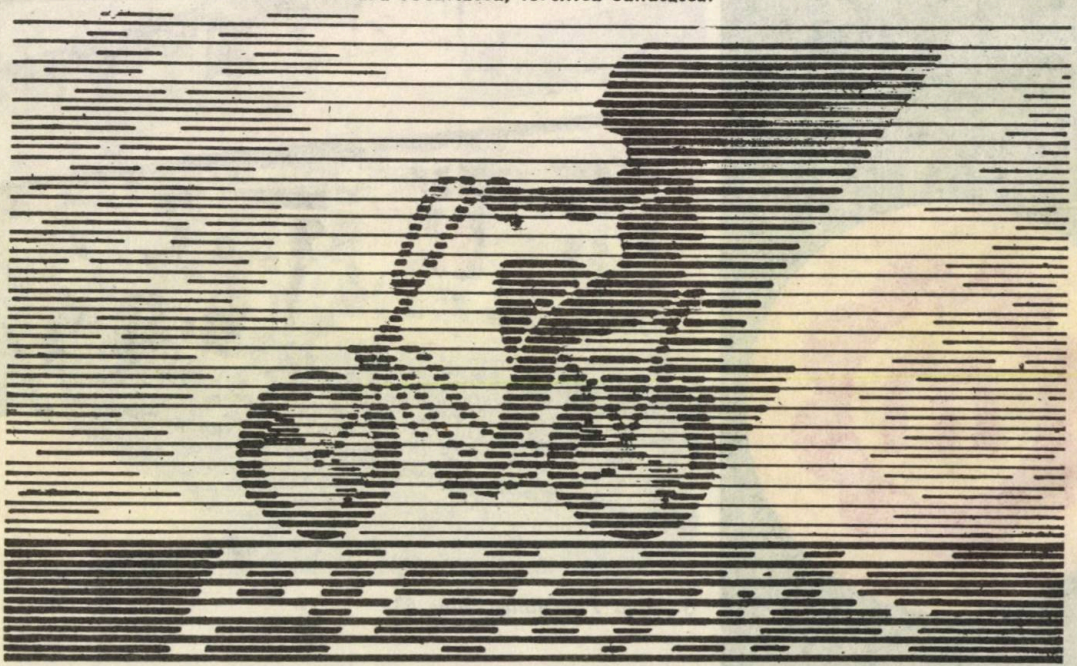

C E C

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MEDICAMENTE, COSMETICE, COLORANȚI ȘI LACURI

Cerințele tot mai largi pentru produsele cosmetice, realizate de Întreprinderea „MIRAJ“ — București, reprezintă garanția calității lor superioare.

Gama PELL AMAR — FORMULA 2 cuprinde produse pentru protecția și îngrijirea tuturor tipurilor de piele. Produsele sînt realizate pe baza unui complex natural care asociază principiile active din nămolurile sapropelice, zăcăminte naturale ale lacurilor din România, cu principiile active existente în extractele vegetale.

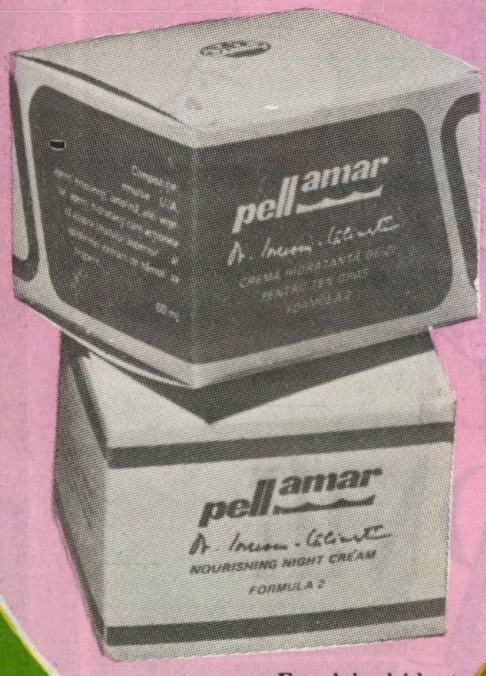

- **Emulsie hidratantă**
- **Loțiune tonică**
- **Cremă hidratantă de zi pentru ten gras**
- **Cremă hidratantă de zi pentru ten sensibil**
- **Cremă nutritivă de noapte**
- **Cremă emolientă pentru ochi**
- **Cremă pentru masaj**

Producător: Întreprinderea „MIRAJ“ — BUCUREȘTI

Pentru frumusețea dvs.!
Întreprinderea de produse cosmetice „MIRAJ" — București vă recomandă GAMA GEROVITAL — formula 2
Produsele GEROVITAL — FORMULA 2 reprezintă o concepție nouă, superioară, de valorificare a principiilor active naturale.
Produsele GEROVITAL — FORMULA 2 ameliorează în mod vizibil aspectul epidermei, care capătă un aspect mai catifelat, neted și sănătos.

— Lapte demachiant
— Loțiune tonică
— Cremă hidratantă de zi pentru ten gras și ten uscat
— Cremă nutritivă de noapte
— Cremă emolientă pentru ochi
— Cremă pentru masaj

Producător: Întreprinderea „MIRAJ" — București

ÎNTREPRINDEREA DE MECANICĂ FINĂ

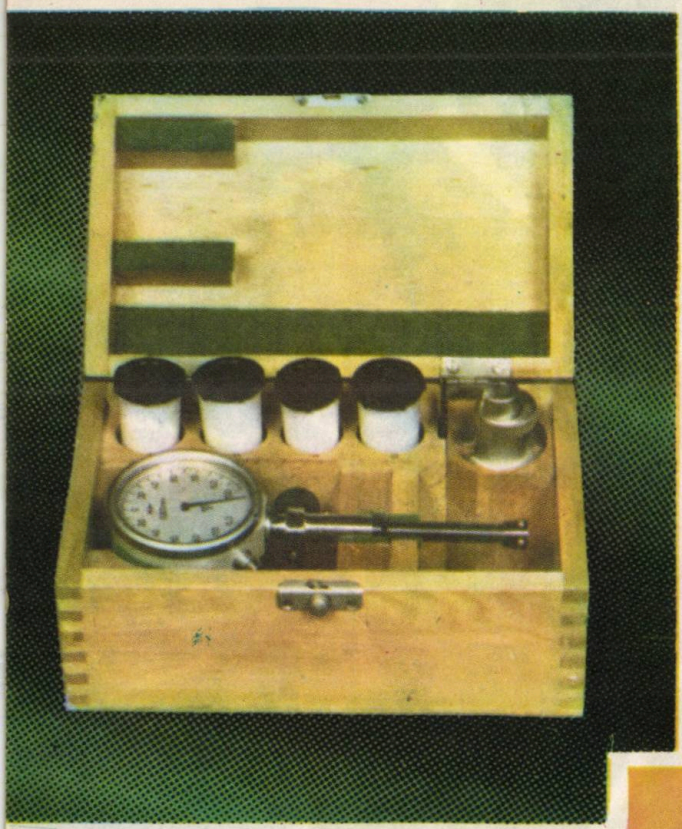

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ — București execută în cadrul programului său de fabricație următoarele familii de produse:

- — Aparate și instrumente de măsură și control dimensional
- — Aparate și mecanisme de orologerie industrială
- — Aparate pentru controlul mărimilor termotehnice
- — Elemente de automatizare pentru reglarea presiunilor și temperaturilor
- — Scule, portscule, dispozitive și matrițe
- — Produse din carburi metalice sinterizate
- — Scule diamantate
- — Pile și rașpele

În imagine:

— Aparat cu bile pentru verificat alezaje 11—18 mm (0,002 mm)

— Aparat de măsurat alezaje cu citire directă (0,002 mm)

ÎNTREPRINDEREA DE MECANICĂ FINĂ

Produse din carburi metalice sinterizate:
1. **Plăcuțe brazabile**
2. **Plăcuțe amovibile**
3. **Plăcuțe pentru industria minieră și geologică**
4. **Plăcuțe pentru lemn**

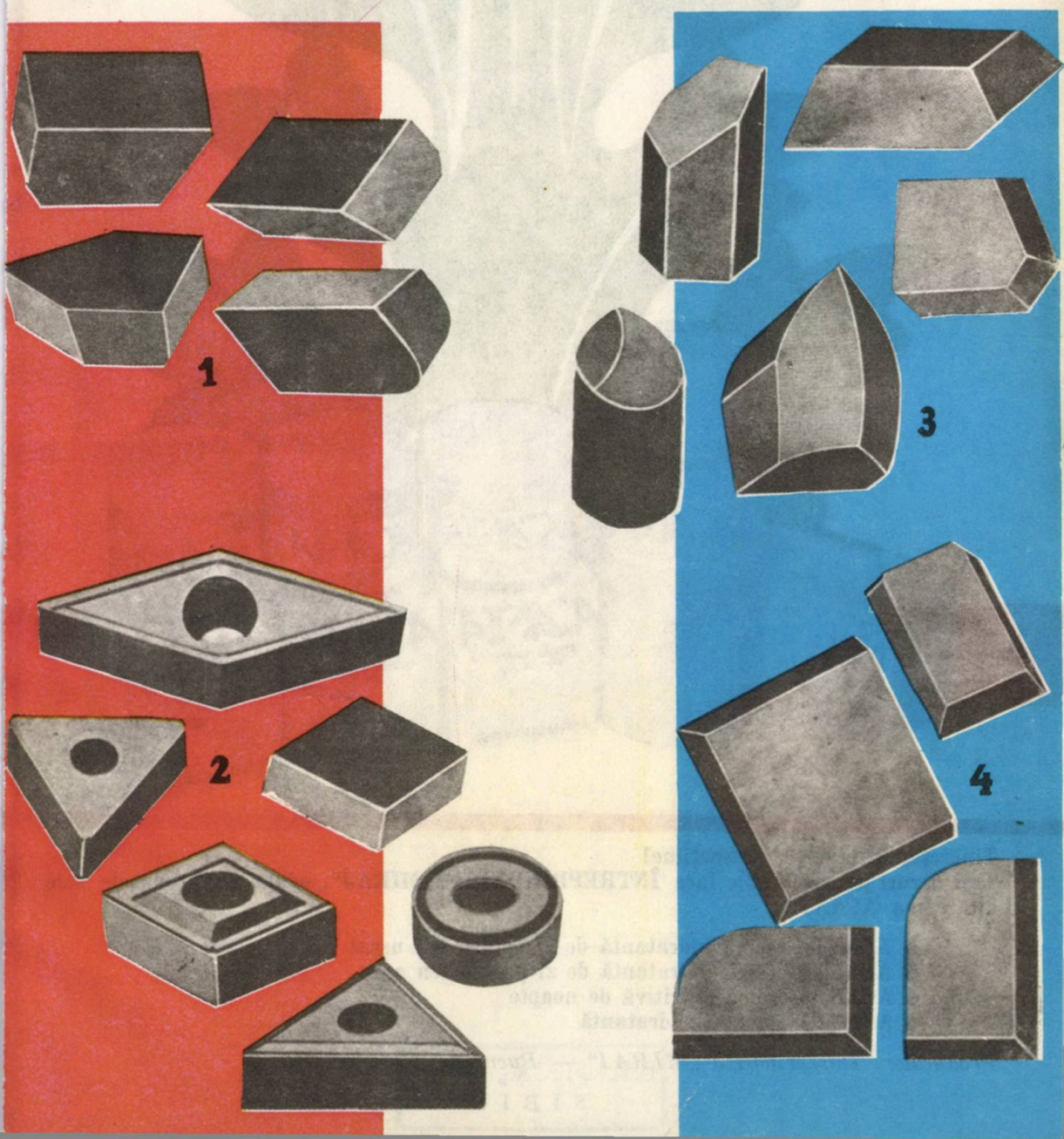

Tinerețe, frumusețe, prospețime!
Trei daruri pe care vi le face ÎNTREPRINDEREA „MIRAJ", odată cu produsele sale din gama ACANTA:

- **ACANTA-cremă hidratantă de zi pentru ten uscat**
- **ACANTA-cremă hidratantă de zi pentru ten gras**
- **ACANTA-cremă nutritivă de noapte**
- **ACANTA-emulsie hidratantă**

Producător: Întreprinderea „MIRAJ" — București

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

1986

IANUARIE							FEBRUARIE							MARTIE						
L.		6	13	20	27			3	10	17	24			3	10	17	24	31
M.		7	14	21	28			4	11	18	25			4	11	18	25	
M.	1	8	15	22	29			5	12	19	26			5	12	19	26	
J.	2	9	16	23	30			6	13	20	27			6	13	20	27	
V.	3	10	17	24	31			7	14	21	28			7	14	21	28	
S.	4	11	18	25			1	8	15	22			1	8	15	22	29	
D.	5	12	19	26			2	9	16	23			2	9	16	23	30	

APRILIE							MAI							IUNIE						
L.		7	14	21	28			5	12	19	26			2	9	16	23	30	
M.	1	8	15	22	29			6	13	20	27			3	10	17	24		
M.	2	9	16	23	30			7	14	21	28			4	11	18	25		
J.	3	10	17	24			1	8	15	22	29			5	12	19	26		
V.	4	11	18	25			[illegible]		16	23	30			6	13	20	27		
S.	5	12	19	26			[illegible]		17	24	31			7	14	21	28		
D.	6	13	20	27			4	11	18	25			1	8	15	22	29		

IULIE							AUGUST							SEPTEMBRIE						
L.		7	14	21	28			4	11	18	25			1	8	15	22	29	
M.	1	8	15	22	29			5	12	19	26			2	9	16	23	30	
M.	2	9	16	23	30			6	13	20	27			3	10	17	24		
J.	3	10	17	24	31			7	14	21	28			4	11	18	25		
V.	4	11	18	25			1	8	15	22	29			5	12	19	26		
S.	5	12	19	26			2	9	16	23	30			6	13	20	27		
D.	6	13	20	27			3	10	17	24	31			7	14	21	28		

OCTOMBRIE							NOIEMBRIE							DECEMBRIE						
L.		6	13	20	27			3	10	17	24			1	8	15	22	29	
M.		7	14	21	28			4	11	18	25			2	9	16	23	30	
M.	1	8	15	22	29			5	12	19	26			3	10	17	24	31	
J.	2	9	16	23	30			6	13	20	27			4	11	18	25		
V.	3	10	17	24	31			7	14	21	28			5	12	19	26		
S.	4	11	18	25			1	8	15	22	29			6	13	20	27		
D.	5	12	19	26			2	9	16	23	30			7	14	21	28		

Almanah editat de

REVISTA DE PEDAGOGIE

Piaţa Scinteii nr. 1, sector 1,

cod 71341 — Bucureşti

REDACTOR ŞEF ADJ.

AL REVISTEI DE PEDAGOGIE

Prof. dr. ANTON VASILESCU

ALMANAHUL PĂRINŢILOR 1986

COORDONATORI :

FLORICA POPESCU

RODICA GÂRLEANU-COSTEA

Prezentarea artistică :

RADU ION POPESCU

Secretariat de redacţie :

ANGELIKA HEBERLING

VALERIA IORESCU

Tehnoredactare :

L. BĂNICĂ

Corector :

MIHAI GRIGORESCU

Fotografii :

BRĂDEANU NICULINA

VLAD TURCU

ANTON MOISESCU

Coperţile I şi IV

foto ION OPREA

Coli tipar : 12

Bun de tipar : 04.10.1985

Apărut : 1985

Comanda nr. 50 310

Combinatul poligrafic

„CASA SCINTEII"

Bucureşti — R.S.R.

ALMANAHUL PĂRINȚILOR '86

Lei 20